

PLATONIS DIALOGI

SECUNDUM

THRASYLLI TETRALOGIAS DISPOSITI.

EX RECOGNITIONE

CAROLI FRIDERICI HERMANNI.

VOL. V.

LIPSIÆ

SUMPTIBUS ET TYPIS B. G. TEUBNERI.

MDCCCLXII.

PRAEFATIO.

In Legum libris recensendis quum iidem codicem Paris. A pro fundamento haberi consentaneum esset, per mihi gratum utique accidisset, si pariter atque in Republica et Timaeo Schneideri vestigia premere potuissem, qui se illorum quoque librorum diligentissimam collationem Dübneri beneficio debere professus est, alterum autem optimae notae codicem Vossianum ipse contulit; nunc urgentibus bibliopolae rationibus experiendum erat, quantum ex Boeckhii, Bekkeri, Astii, Stallbaumii copiis efficere liceret, quo in negotio illud solum me solabatur, quod quam Stallbaumium Legum quoque ut Timaei lectiones Parisinas Bastii cura collatas a Baehrio V. Cl. accepisse scirem, ubicunque hunc cum Bekkero et Turicensibus consentire viderem, ne corruptis quidem locis illinc potius quam a nostro iudicio medelam sperandam esse jure meo colligebam. Hanc igitur quantum potui his quoque libris adhibere studui nec pauca, nisi me spes fallit, sola interpunctione ad clariorem lucem revocavi; idem tamen et varietatem Bekkerianam sedulo consului neque Boeckhii, Astii, Schmidii, Schrammii acumine parum me adjutum esse gratus profiteor; meae denique conjecturae illud certe indulsi, ut si quid Plato scribere non potuisse videretur, ne auctoritatem quidem probabilitati posthabere dubitarem; quibus omnibus de causis quae inter meam editionem et Turicensem lectionis discrepantia orta est, eam candido lectori hac tabula spectandam subjeci:

L. I. p. 625 A: *ὄν ἀν ἀηδῶς περὶ πολιτείας* P, *ὄν ἀν ἀηδῶς ἡμῶς περὶ τε πολιτείας* VBST; at praecedens *τέθραφθε* infinitivum rectius ad secundam personam referri suadet. — P. 626 D *πῶς; τί λέγομεν* H, *πῶς ἐτι λέγομεν* libri, nulla particulae *ἐτι* vi; praetuli igitur duplicem interrogationem ad idem exemplum, quo inf. XII. 12 et Tim. c. 3 aliisque locis ad Hipp. maj. p. 297 C laudatis legitur. — P. 629 B *δὴ νῦν* pro *νῦν δὴ* — contra quam Hipp. maj. p. 298 peccatum est — suavit Boeckhii in Min. p. 90; ne tamen cum Astio et Stallb. ad Phileb. p. 106 *δὴ νῦν* scriberem, prohibuit Klotz. ad Devar. T. II. p. 418. — P. 630 B eodem Boeckhio auctore verba *ἀνδρῶν ἀντὶς μόνῃς*, quae propter Homoeoteleuton exciderunt, ex Proclo ad Remp. p. 402 recipere non dubitavi, nec p. 630 C Heindorfii emendationem (Spec. conj. 1798) *ἄλλοις* pro *ἄλλο* ante *ἢ πρός*, moxque c. 6 *πολιτείας* post *θείας* a Stephano et Winckelmanno desideratum sperni posse censui; *θείας πολιτείας* claris verbis appellat Plato XII. 12, p. 963 C. — P. 631 B *πάντα* P, *ἅπαντα* VBST; at in proverbio est *πάντα ἀγαθὰ* vel *τάγαθὰ*, cf. Demosth. Aristocr. §. 194 pluraque apud Winckelm. ad Euthyd. p. 90 et Bergk. Com. att. reliq. p. 305, qui nec Ath. III. 56 Porsoni emendationem *ἀπαντιν ἀγαθοῖς* asciscere debebat; rectius Meineke Comic. fragm. T. III. p. 312. — P. 632 E *τά γε νῦν δὴ ἂ* H, *καὶ ἂ γε νῦν δὴ*

VBS, & γε γὺν δὴ T; at in Par. est τὰ, unde id revocavi, quod commendant exempla Soph. p. 219 B, Tim. p. 23 B. — P. 633 B γιγνομένων Astius, γιγνομένων libri; at dici non potest quam saepe vel optimi codd. per Legum libros structuram perperam ad proxima secommodarint; recepi igitur accusativum, quo ipso demum διὰ πολλῶν πλῆθῶν arctius cum ἀρπαγῆς τῶν junguntur. — P. 633 C γυμνοπαιδίας pro γυμνοπαιδίας scripsi cum plurimis libris, quorum auctoritatem etiam apud Xenoph. Mem. I. 2, 61 et Plutarchum optimi confirmant; cf. Sintenis T. IV. p. X. — P. 633 D μαλάττονσαι post θνητὸς cum Par. plurimisque codd. sustuli; longius corrigendo progredi cum Winckelmanno ausus non sum. — P. 634 D λόγος S cum Astio, fidejussore Eusebio Praep. evang. XII. 1, ὁ λόγος VBT; at eodem exemplo Tim. c. 20 λόγος pro ὁ λόγος πλείων ex optimis codd. revocatum est. — Ibid. δ' οὐν BS, γοῦν VT; cf. ad Lucian. Hist. conscr. p. 254. — P. 635 E τὴ διαφέρων VB, τὴ διαφέρων ST; at illis et libri et Ficinus favent, nec sequens comparatio ὡς περὶ τὸν πόλεμον indefinite quaeri patitur. — P. 636 B παλαιῶ νόμῳ H ex conj. pro παλαιῶν νόμων moxque cum Boeckhio et Astio τὰς pro καὶ κατὰ φῶναι, quibus emendationibus locum impeditissimum neque a Schrammio Quaest. de locis nonn. Legum Plat. part. III. Glac. 1948. 4. feliciter tractatum ad sensum certe satis proclivem revocasse videor. De lectione, proxima ad nostram accedit quod Voss. codex habet παλαιῶν νόμων, neque articuli cum καὶ permutationem insolentem esse identidem docui; sententia autem tota redit ad vetus illud νόμον et φῶσεως discrimen, quorum si alteram, quod in moribus humanis cernitur, alteri nocuisse Plato statuit, non video quo alio modo id declarare poterit, nisi forte κατὰ παλαιῶν νόμων sequenti κατὰ φῶσιν melius respondere dixeris. — P. 637 B οὐδ' ἂν S cum Astio, οὐδ' ἂν VBT, nullo membro respondente, neque apte ad Dionysia, quae praecipuam apud Graecos ebrietati veniam dare videbantur. — P. 638 C τυροῦς Astius ex palmaria Cornarii conjectura, πυροῦς libri, sed ut vix intelligas quomodo tritica, commune humani generis alimentum, inter eas res haberi possint, quae utrum noceant an non noceant, ex propiore temporis et apparatus definitione pendeat. — P. 639 A μετὰ τινῶν H, μετὰ τῶν libri, qua in lectione articuli vim non assequor nec Stephanus Astiusve assecuti sunt, qui eundem prorsus omiserunt; qua medela mea lenior est. — Ibid. ἠγοῦμεθα Boeckhio et Astius cum Eusebio, ἠγοῦμεθα VBST; at cf. — ne longius abeamus — p. 658 B: τί ποτ' ἂν ἠγοῦμεθα . . . συμβαίνειν; — P. 642 A εἰ τὰτα . . . περὶ λόγον, quia incommodam optativi structuram habent, neque ad sensum necessaria sunt, pro interpretatione circumscripti; eademque medela usus sum p. 643 C, ubi Astius scite intellexit ποιῶντα, ut structurae conveniret, in ποιῶν mutandum esse; at ipsum ποιῶν post ἄλλο passim omitti non solum notissimum illud οὐδὲν ἄλλο ἢ, sed etiam alia exempla ostendunt, ut Sympos. c. 4 καὶ τὰλλα τὰ νομίζουσα scil. ποιῶντες. — P. 645 C difficultates, quas hic locus et editoribus et Schrammio Part. II. p. 1 satis magnas praebuit, personarum distributione mutata funditus sustulisse mihi videor. Nimirum φανείη . . . ἀπάξιον in libris Cliniae, sequens oratio Atheniensi,

postremo λέγε δὴ Cliniae tribuitur; quibus ita ut nunc factum est correctis non minus moribus singulorum quam structurae provisum esse arbitror, in qua μὲν post δοξασθείη vix apparebat quomodo ab eo dictum esset, qui responsum, in quo de contineretur, expectare non posset; denique ὁ, cui Astius οὐ, Schrammius οὐ substituerunt, nunc omni offensione carebit. — P. 646 D ὡσαύτως διανοητέον praepositione περί aegre carere Boeckhio intellexit; eadem tamen quum neque addi neque ex antecedentibus repeti commode posset, verbum ipsum utpote ex mala repetitione ortum circumscribere malui. — P. 647 A οὐ καὶ νομοθέτης Astius; οὐκ ἂν libri, ubi tamen praesens indicativi cum ἂν junctum tandem tulisse ceteros editores valde miror. — P. 649 B πληροῦσθαι B cum libris, ut ipsi Tur. latentur, omnia, πληροῦσθαι VST; at infinitivum commode pendet a ποιεί, ut Menon. c. 18: ἀπορεῖν οὐκ αὐτὸν ποιῶσάντες. — Ibid. πᾶς ἡμῖν οἶμα τῶν ἂν συγγραφοῖ cum Cornario et Astio a Clinia ad Atheniensis orationem transtuli, Cliniae sequentia demum τί μὴν tribui, quibus pronuntiandis satis languide vulgo Megilli persona adhibetur; mox autem p. 649 D cum Astio et Stallb. δεῖλα circumscripti, quae quomodo inter eos affectus referatur, qui homines θαρσαλέους et θρασείας reddant, vix intelligas; videtur igitur ex male repetitis superioris vocabuli syllabis extremis prodiisse.

L. II. p. 653 B λόγον pro λόγῳ λαμβάνειν scribendum esse Boeckhio et Astius viderunt; hic ipse enim λόγος est, quem acceptum mox articulus tanquam notum describit, ut in gemina loco Reip. III. 12: μισοῖ ἐπὶ νέος ἂν, πρὶν λόγον δυνατὸς εἶναι λαβεῖν, ἐλθόντος δὲ τοῦ λόγου ἀπάξου' ἂν κ. τ. λ. Conjecturam a Schrammio Spec. I. p. 7 frustra impugnatam tuetur etiam Eusebius Praep. evang. XII. 18, unde mox quoque mutata interpunctione non equidem cum Boeckhio αὐτῆ, at αὐτῆ ἐσθ' ἢ pro αὐτῆς θ' ἢ συμφωνία recepi. — P. 653 D τὰς γε τροφὰς pro τὰς τροφὰς commendant codd. scribendo τὰς τε, unde mire Schmidius Bielefeldensis substantivum τετροφὰς sumpsit; γε autem idoneum sensum praebet, modo post τροφὰς interpungatur, ut γενομέναις praedictivo accedat: etiam si reliquias hominum aerumnas tollere non potuerunt, alimenta tamen corrigere docuerunt, quippe quae diebus festis coram ipsis diis sumerent. Si quis longius in corrigendo progredi voluerit, possit et τροφὰς et γενομένοις conjicere, ut homines diebus festis deorum consortio fruantes voluptatum nimietatem pudore castigare dicerentur; tutam tamen id solum, quod dedi, esse arbitror. — P. 654 A τὸ ante παρά a BT abjectum, sed in ipso Par. corrigendo additum cum ceteris omnibus libris revocavi, quia ἐμψυτον ὄνομα nomen ab ipsa rei natura oblatum est, quod scriptor per se notum et perspicuum esse significat; nec p. 654 C ἢ inter μονακῆν et ὅς ἂν ab Ast. et Tur. sublata aut omittere aut circumscribere saltem cum Stallb. ausus sum, quia nihil obstat, quominus duplicem interrogationem jam verbis μηδὲ μισῆ τὰ μη καλὰ claudamus, sequentibusque verbis ad priorem ejusdem partem redeamus, ut Euthyphr. p. 9 E: οὐκοῦν ἐπισκοπῶμεν αὐ τοῦτο . . . ἢ ἔωμεν . . . ἢ σκεπτεῖον τί λέγει ὁ λέγων; Mox demum καὶ διανοητέον circumscripti cum Stallb. ipsa sententia cogebat: nec p. 654 E ἐχομένης

E ἐπὶ ἐτη pro ἐπὶ ἐτι cum Schneidero in Prooem. lect. Vratisl. hib. 1822, mea denique conject. p. 698 D ὅς pro ὁ δὲ λόγος moxque p. 699 C δῆμος pro δεῖλος scriberem, et p. 701 D non ego quidem ἐνεκα, quod Winckelmannus suavit. Zeitschr. f. d. Alterth. 1842, p. 295, sed χάριν, quod ex antecedentibus perperam iteratum esse videtur, cancellis includerem. De p. 699 C pluribus disputavi in Actis Soc. graecae Lips. T. I. p. 3—17, quibus addo Isocr. Areop. §. 6: ἡμεῖς τε γὰρ ἀναστάτου μὲν τῆς πόλεως ὑπὸ τῶν βαρβάρων γεγενημένης, διὰ τὸ δεδιέναι καὶ προσέχειν τὸν νοῦν τοῖς πράγμασι προωυτάμεν τῶν Ἑλλήνων: quam autem Stallbaumius in progr. Lips. 1844, 4. p. 14 meae emendationi novam, ut sibi videbatur, opposuit ὃν εἰ τότε μηδεὶς pro μὴ δεός, miro casu evenit, ut eadem esset, quam illic narraui viginti annis ante a me ipso in Societatis graecae consensu prolatam nec commilitonum suffragia tulisse nec mihi amplius probari: quod etsi in eandem tertius ab integro incidit C. Schmidtus Emend. Plat. Bielef. 1848, 4. p. 9, recipendam tamen non magis duxi, quam quod nuper Stallbaumius nescio unde ἢ pro ἧς ὁ δεῖλος edidit.

L. IV. p. 706 A τοῦ ὄρω... τῶν ἀέ H, τοῦτον ὄρω... τοῦτων τῶν ἀέ VBST: libri tamen pro τοῦτων τῶν aut solum τούτων aut ut Par. τοῦ τῶν exhibent, in quo et verae lectionis vestigia et corruptelae causam latere arbitror. Τοῦ enim, c-i ante ὄρω locus erat, aliorum translato, ὄρω novum interpolamentum τοῦτον flagitabat; ut solius articuli usum ante relativum abunde probat Ast. p. 242 et Bernhardy wissensch. Syntax p. 313. Contra ἀέ τῶν καλῶν scribi cum Winckelmanno ad Euthyd. p. 117 necesse non erat; nec μόνω intelligo cur idem in μόνω mutari voluerit, quod exigua librorum fide a Tur. receptum antiquae VBS lectioni cedere jussi. — P. 709 A ἀκαιρίας pro ἀκαιρία scribi etiam sine codd. structura postulabat, qua νόσοι ad λοιμοὺς solos referri non possunt; comprehendunt igitur etiam reliquos ἀκαιρίας effectus ut famem, quam omnino arcte jungi cum peste constat: cf. Müzzell emend. Theog. Hesiod. p. 188. — P. 709 E impenitentissimum locum, ubi vulgo verbis ἀρα τοῦ νομοθέτου φράζομεν τοῦτο ἢ γὰρ ad Atheniensis orationem relatis Cliniae solum responsum καὶ relinquebatur, nec Turic. cum Astio τὸ ante τοῦ inserendo nec Schrammii Spec. I. p. 17 τὸν νομοθέτην scribendo persanavit, quanquam hic recte vidit responsum καὶ ad eam interrogationis formam, quam vulg. praebent, non congruere; una igitur ejus correctura recepta, qua ἀρα, quod sequenti ἢ γὰρ minus convenit, in ἀρα mutavit, reliqua ad Cliniae personam ita transtuli, ut hic jam interroget, ipsosne Atheniensis quasi legislatoris nomine, quod illi optandum sit, eloqui jubeat. Qua in dispositione si quis simul Astii illud τὸ recipere maluerit, non repugno, nec φράζομεν in plurimis libris deterius quam φράζομεν a prima Par. manu scribi concedo; mihi tamen hoc tantum propositum erat, ut quam minima mutatione interrogationem ad Cliniam transferrem, quo facto καὶ sua sponte ad Atheniensem abiit simulque abruptum illud τὸδε, unde hujus oratio vulgo orditur, quodammodo falsit. — P. 710 D ἀτῶ P librisque plurimi, ἀτῶ VBST: dativum docte tnetur Schrammii Spec. II. p. 7. — P. 710 E καὶ τὸ τρέ-

τον ἐκ δημοκρατίας et alieno loco posita sunt et sensum pervertunt, qui Cliniae nihil dum de democratia sumministrare poterat; nec responsum quoquam nisi quaestionem de oligarchia corrigit; itaque circumscripti. — P. 712 B παιδες P, παιδα VBST, παιδι Schrammii Spec. II. p. 8, recte intelligens legum effictionem cum pueri eruditione male comparari; quam tamen ipse sententiam requirit, ut leges civitati accommodentur, velut seniores puero scilicet leges quae huic conveniant adaptare solent, et προεβριῶν vocabulum satis otiosum reddidit nec puerilis institutionis naturae convenit, quam moribus potius quam legibus regi consentaneum est; revocavi igitur optimi codicis lectionem, cujus sensum etsi mature ipsi librarii ignorasse videntur, aptissimum invenies comparato l. V. c. 15, ubi legum lator πλάττειν καθάπερ ἐκ κηροῦ τινὰ πόλιν ἢ πόλιν dicitur. Nimirum ut pueri in cera, ita senes in legibus civitati adaptandis ludunt; qua imagine proposita etiam προεβριῶν iusignem vim accipiunt, nimirum ut senes, si maxime puerorum instar fingere cupiant, nullus magis lusus quam legum fingendarum decere innatur. — P. 712 C λέγεις S cum Winckelmanno codicibusque fere omnibus, λέγειν VBT; at vix arbitror interrogationem τί ad imperativum φράζε commode referri. — P. 712 E καὶ γὰρ φαινομαι H, καταφαινομαι libri, qua in lectione praepositionis nulla vis est, desideratur autem subjectum, quod per ταῦτον cum σοὶ jungatur. — P. 713 A ἄκουσον γῆ καὶ πάντα ὄρων vulgo ante πάντων μὲν ὄρον posita ad sequentem Atheniensis orationem transtuli, ubi et minus otiosa sunt et ipsi quod sequitur γὰρ rectius intelligendo inserui. Praeterea ἐμπροσθε pro ἐμπροσθεν scripsi cum P, cf. sup. p. 688. — P. 713 B ὁρθότατα γε δῶν... ποιότης cum Boeckhio in Min. p. 166 ad Cliniam a Megillo transtuli; mox autem C et D cum Juliano ad Themist. p. 258 τότε et post ἐπίσημ et ante γένος inserui, cujus particulae vestigia tantum libri ἐπίσημο et τὸ γένος scribendo retinuerunt; nec καὶ tantum cum Stallbaumio, sed ἀρα καὶ circumscripti, quae ut a Juliano prorsus ignorantur, ita secundum codd. ex ditographia orta esse videntur, quam alii ἀρα καὶ pro δὴ καὶ legere; postremo ποιμήνις pro ποιμήνις cum V librisque plurimis revocavi, cf. Schneider. ad Rempubl. T. I. p. 223. — P. 714 A νοσήματι cum antegresso κακῶ male congruere jam Heindorfius intelligens Conject. p. 33 κακῶν legi jussit; qua medela lenior mihi nostra videtur, qua vocem supervacaneam pro glossemate notavi; deinceps vero nec Schneiderti emendationem ταῦτη ἰδεῖν pro ταῦτη δεῖν nec Schalthessii ἀξιομάτων pro ἀδικημάτων recipere dubitavi. Illam, quam obiter vir acutissimus ad Remp. T. I. p. 39 proposuit, firmabunt Soph. Ajac. 1163: σπύσσον κάπετον τιν' ἰδεῖν τῷδε, et Theocr. XV. 2: ὄρη δίφρον, ἔνθα, αὐτῶ: altera et propius ad librorum vestigia accedit quam quod Turic. suo periculo receperunt δικαιωμάτων et commendatur loco l. III. c. 10, quem ipse Plato nunc respicere videtur. — P. 716 A εἰ δέ τις S cum Boeckhio p. 54, quibus Theodoretii et Cedreni auctoritas accedit; ὁ δέ τις VBS cum libris, sed summa structurae scabritie et incongruentia, quae quum φλέγεται et καταλείπεται eodem ordine habere cogatur, copula tamen, qua ea jungat, prorsus caret. —

P. 717 B ἐπακολουθοῖ P cum aliis libris bonis, ἐπακολουθεῖ VBST; at ipsa concinnitas particulae ἄν regimen huc quoque extendi postulat. — Ibid. οἷς δέμεις H cum Ficino, ὡς δέμεις libri, in quo et ambigat, utrum ὡς utpote an quod significat, et sequentium ὀφείλοντα ἀποκρίναι relationem desideres; nostro quod opponit Astius νομίζην δὲ incommo- relationem esse, non intelligo. — P. 717 E γεννητῶς H, γεννήτας libri; cf. Criton. p. 51 E. — P. 722 C ἀρχὴν H, μάχην libri, quod ferri posse jam Astius negavit; quod tamen hic proposuit ἀνάγκην, a literarum elementis longius recedit, nec Winckelmanni conj. διδασχὴν ad Plut. Erot. p. 233 proposita placet, quia alterum membrum, quod cum περ- θοῖ miscetur, ad potestatem potius quam ad doctrinam spectare opus est; elegi igitur quod etiam p. 690 C commendat: κατὰ φύσιν δὲ τῆν τοῦ νόμου ἐκόντων ἀρχὴν ἀλλ' οὐ βίαιον περὸν κτλ.

L. V. p. 723 A αὐτοῦ P, ἐαυτοῦ VBST; idemque mox πάντως pro παντός, quo egregia Cornarii conjectura firmatur; immo vel λυπεῖ jam non hujus magis ingenio quam quinque librorum suffragiis nititur, quos inter etsi Par. non censetur, λείπει tamen, quod huic cum VBST com- mune esse dicitur, quis praeterea sic struxerit, ut fere pro δεῖ usurpari videatur, vix invenias. — P. 729 D εὔμενεις S cum libris, ut videtur, omnibus, εὔμενεις VBT; at illud recte jam defendit Schrammii Spec. II. p. 9 collatis locis geminis Philob. p. 45 E et Reip. p. 563 C. — P. 730 B ἀπεργάζεται VB cum libris, ἀπεργάζεται ST ex Astii conjectura; at il- lud interpungendo tuetur Schmidius l. c. p. 6. — P. 730 C ὃ τε pro ὃ γε ἀπιστος H, quia quamvis diversi inter se ἀπιστος et ἐμαθής prae- dicati tamen aequè participes dicuntur. Te transpositum neminem offen- det; cf. Ast. ad Protag. p. 98 quosque laudat Wellauer in Jahrb. Archiv T. I. p. 381 sqq. — P. 732 D περὶ αὐτοῦ H, περὶ αὐτοῦ libri; quod si quis ex iis quae c. 1 leguntur defendere velit, περὶ τὰ αὐτοῦ ἐνα- στον scribi oporteat; nunc oppositio inter οἷα γὰρ ἐπιτηδεύειν et ποῖόν τινα χρέων εἶναι reflexivam vim respicit. — P. 733 D δεῖ διανοεῖσθαι quum ter iteretur, semel certe alienum esse pro explorato habeo; Stallb. bis circumscripsit. — P. 735 D ἀγαπάντως P, ἀγαπητῶς VBST; id vero aliis potius in hac purgatione acquiescendum esse significaret, nunc ipse legislator ἀγαπᾷ, contentus est, si illa sibi uti contigerit, itaque legit etiam Stob. Serm. XLIV. 49. — P. 736 D ἀκίνητον BS, ἀκίνητον οὐδὲν VT, sed librorum fide, ut videtur, nulla; cf. et Schramm. Spec. II. p. 18. Melior deinceps Stephani est conjectura ἐπάρχει pro ὑπάρχειν, quam cum Stallb. ascivi, quanquam persanatum locum ne sic quidem existimo. — P. 737 A οὐδὲμιά Herm. ex conj. Bekkeri pro οὐδέμια, quod prae- gressu articulo vix locum habet; nec mox p. 737 C librorum verecundia impeditus sum, quo minus aut cum eodem et Stallb. Boeckhii emenda- tionem αὐτῶν pro αὐτῶν ὄγκον recipere aut ipse αὐτοῖς pro αὐτοῖς rescriberem, quia ab aliis distribuuntur potius oves quam distribuunt, nec de agris ipsorum sed de ipsis distribuendis agitur. — P. 738 C κελ- σαυτες ut ex sequentibus perperam illatum circumscripsi, similemque me- delam p. 740 D adhibui impeditae structurae, qua duo verba εἰσὶ et δύνανται aegre coeunt. Poteram etiam αἰ inserere cum Winckelmanno;

lenius tamen visum est εἰσὶ circumscribere. — P. 741 B κλήρος P et B, κλήρον VST; at ipse, opinor, κλήρος divinam personam induit, ut ὄρκος Hesiod. Theog. 231. — P. 745 C τέμνειν P, τέμειν VBST, quod sequenti κληρώσαι melius convenire videatur; at cf. Tim. Locr. p. 95 C. — P. 745 D καὶ δὴ καὶ μετὰ Par. et Vossianus sec. Schneiderum l. c. — P. 745 D καὶ δὴ καὶ τὸ μετὰ ST; at τὸ et permutari passim cum καὶ et addi saepius quam omitti a librariis identidem vidimus. — P. 746 D διελεῖν δεῖ H, δῆλον δὴ libri, quod frustra interpungendo tueri Stallb. conatus est; nostram conjecturam, ne si verba quidem assecuta non sit, sen- tentia saltem veteris corruptelae sedem investigasse probabit.

L. VI. p. 751 B τῶ πόλιν Herm. ex conj. Schrammii Spec. II. p. 14; τοῦ πόλιν libri, unde quum inepta sententia existeret, Heindorfius Conj. p. 35 post παρεσκευασμένην propter homoeoteleuton excidisse suspicatus est ἀρχῆς ἐπιτηδεύουσιν ἔχειν ἐκ τοῦ: at magistratum constitutio nunc legum latiori opponi potius videtur, quae quamvis optima sit, magi- stratibus tamen perperam constitutis irrita fit et in ludibrium vertitur. — P. 751 C τε post τεθρόφθαι praeceunte Stallb. circumscripsi; mox au- tem meo periculo οὐ φασί pro οὐ πάντῃ δέχεσθαι scripsi, quia sic pro- verbia commemorari solent, ut Gorg. c. 1: πολέμου καὶ μάχης φασί χορῆναι οὐτὰ μεταλαγγάνειν: nec p. 752 A audacius egisse arbitror otio- sam vocem ἀπάντη excludendo, quam per dittographiam ex circumja- centibus syllabis γὰρ ἂν τοι ortam esse praecedentium particularum de- fectus, γὰρ in Par., ἂν in editis ante Bekkeram; ipsa denique lectionis varietas ἀμάχη in cod. M ostendit. — P. 753 D ἰσῶσαι rectius quam σῶσαι legi sensus docet, qui τὰς πρώτας ἀρχὰς objecti loco haberi vult; quod autem ἂν circumscripsi, licet et ipsum eodd. in vitis factum sit, tamen horum quoque vestigiis confirmari videtur, quorum plerique antecedens δ' omittunt, cujus corruptela haud scio an supervacaneum illud ἂν ortum sit. — P. 755 A ὀπίσθον ἂν τις Herm. ex conj. Heindorfii, ὀπίσθον ἂν τις libri; at ὀπίσθον ad tempus transferri prosa attica vix patitur. — P. 756 A aliquid turbatum esse etiam Stallb. intellexit, qui antecedens καὶ ἰππάρχους pro suspecto notavit, quia quae jam sequitur ἰππάρχων creatio prorsus alia est ac quam modo cum στρατηγούς com- munem habere jussi erant; at huic rationi obstat αὐ τοῖς, quod non habebis quo referas praeter ἰππάρχους, quibus adjuvandis φύλαρχοι creentur; quod nisi hoc quoque cum Astio in αὐτοῖς tollas. Non equidem nego hanc quoque scribi a Platone potuisse; sed et hunc in locum et in alios, quos circumscribi hos per libros opus fuit, id convenire arbitror, quod antiquitus animadversum est, Platonem extremam manum Legibus non adhibuisse; qui si ipse vel de verbo aliquo eligendo vel de sententia conformanda dubius haeserat, facile fieri poterat, ut jam quae ex auto- grapho describerentur exemplaria, conjunctis quorum ille alterutrum tan- tum retinere voluerat, incongruentia aut abundantia laborarent. — P. 758 B ἀναγκάλων δὴ H, ἀναγκ. δὲ libri, sed invita consecutione, qua se- quentia cum antecedentibus necessario cohaerent, praesertim quum ἀναγκ-

at optativus particula condicionali aegre caret; eundemque Astium secutus sum p. 789 D scribendo *ὄχουμένα* pro *ὄχουμένων*, quod librariis fallax antecedentis genitivi species sumministravit. Pejus idem p. 792 C *Κλεισία*, quod in libris est, in vocativum mutavit suoque exemplo etiam Turicenses induxit, ut gemini loci p. 772 E obviscerentur, ubi pariter ac Gorg. c. 37 nomen pro secundae personae pronomine usurpatum est; recte vero p. 795 E ante *ἐνθρόνον κινήσεως* interpungendum esse vidit, vellemque modo longius progressus incommodissimum illud *ἀποδιδουμένης*, in quo jam Stephanus merito haesit, ad eam formam revocasset, unde τὸ προσήκον suspendi apte posset. Medium enim semper fere *vendere* significat, cf. Dawes. Misc. crit. p. 241, Boisson, ad Philostr. Heroica p. 288; nihil igitur relinquebatur, nisi ut *ἀποδιδουσα* scriberem, circumscripta simul part. *καί*, quam etsi ex optimis libris BST receperunt, tamen tum demum adjecta esse videtur, quum librarii oculos ad sequens *διασπειρομένης* aberrasset, semelque recepta forma *ἀποδιδουμένης* ad idem cum hoc participio substantivum applicanda visa esset. Libris contra p. 796 A debebatur *πυγῆς* pro *πυγῆν*, ad quod aegre cum Stephano *κατὰ* ex antecedentibus repetas; multo facilius *τά γε*, unde ipsum pariter *κατὰ πάλην* pendet. — P. 789 B *τινάς* S, *τίνας* VBT cum libris; at interrogativa vis jam antecedentibus continetur; praestat igitur opponi *τινάς* et *πάντας*, ut illi hymnos constituent, hi consecrent et exsequantur. — P. 799 C *μηδαμῆ πω* B, *μηδ. πῶς* VST cum libris, sed abundanter et sine vi, quae in *πω* satis commoda accedit. — P. 802 A *ἐπαναιρούμενον* H ex vestigiis librorum, quorum lectionem *ἐπαναιρούμενον* jam Winckelmannus in Praef. Turic. aliud continere vidit ac quod VBST nescio unde praebent *ἐπαναιρούμενος*: quod tamen ille proposuit *ἐπαναιρούμενον* a literarum elementis longius recedit quam nostrum nec sententia praestat, si quidem hoc pro *ἐπαναλαμβάνουμενον* intelligere licebit. Mox quoque *ὀλίγαις* pro *ὀλίγοις* ex conj. scribere non magis dubitavi, quam ipsi BST superius p. 795 A *ἐκατέρωθεν* in *ἐκατέρωθεν* mutare reformidarunt. Adjectivum ad *ἡδονάς* et *ἐκιδουμίας* spectare Astius quoque intellexit; quamvis enim voluptates Plato spernat, modicas tamen in cantu et saltatione admittit; cf. inf. c. 17. 18 cum Phileb. c. 31 et Republ. IX. 11. — P. 802 C δὲ post *ἀκούων* ex prava interpunctione, ut videtur, oriendam circumscripsi; *μὲν* enim sequens potius δὲ post *τραφεῖς* oppositum sibi habet; hujus autem membri haec dispositio est, ut, qui modesto carminum genere eruditus sit, contrario auditio refugere dicatur; neque ad eum usum, quo δὲ interdum in apodosis ponitur, confugi velim, quia participium, cui *ἀκούων* opponatur, abest. — P. 803 D ὃ δὲ *ἴφαιμεν* H ex conj. pro τὸ δὲ *ἴφαιμεν*, quod frustra Astius ex similitudine appositionis ellipticae τὸ δὲ *μέγιστον* explicare conatur; nostri eadem ratio quae inf. c. 19: ὃ δὲ *ἴφαιμεν* ἡμεῖς γε ὄντως εἶναι *τραφιδίαν τὴν ἀληθεστάτην*. Contra p. 803 E ad codd. auctoritatem reversus *τί* a Turic. ex Winck. conjectura ante *παίζοντα* insertum expansi laborantique structurae ita potius mederi studui, ut *τινάς* pro *τίνας* hio quoque substituerem, quo facto haec sententia prodit: aliqua utique ludera ad propitiandos deos bellicae exercitationem admitti opus esse,

qualia autem illa esse debeant, secundum imaginem propositam decorum monitis relinqui. — P. 806 C *οὐχὶ ἡμῶν* H, *οὐδ' ἡμῶν* VBT; at in optimis libris est *οὐδ' ἡμῶν*, unde olim jam Stallb. *οὐχὶ* extricavit, quanquam in nupera editione *οὐχ* scribere maluit; certe *οὐδὲ* locum non habet. — Ibid. *ἀτάκτως* P et V, *ἀτάκτοις* BST cum Astio librisque non habet. Ω sec. manus arguit; vulgatae optimis, quos correctos esse etiam cod. Ω sec. manus arguit; vulgatae ratio recte constabit, ubi *διατάκτως* *χορῶμενον* pro *διατάκμενον* dici reputaveris. — P. 810 A *μηδ'* non *μητ'* *αὐτῶ* scribendum esse docte BS viderunt; vellem etiam D *ὀλίγον* pro *ὀλίγα* scripsissent, quo librorum quoque optimorum in *ὀλίγον* consensus ducit. Adverbium cum adjectivo jungere Plato amat; cf. Sympos. c. 38: *ὡς εὐπόρως καὶ πιδανὸν λόγον*, pluraque apud Stallb. ad Phaedon. c. 27. — Ibid. *τί δὲ* VB, *τί δαί* ST; illi tamen nunc prior Par. manus favet. — P. 812 E *δυσμάθειαν* pro *δυσμαθίαν*, cf. ad Remp. X extr. — P. 815 B *πῶν ἐναντίον* Herm. ex librorum vestigiis, qui *τοῦναντίον* praebent; quod tamen ipsum, etsi BST receperunt, ferri non posse jam Stephanus *ἐναντίον* scribendo significavit; inserui igitur *πῶν*, quo facto contrarium non necessario exstare, sed *sicubi exstet* pravum fore declaratur. Illud praeterea recte Astius intellexit, *ἀποδεχόμενον*, quod in libris est, specie magis quam re cum antecedentibus congruere; quem etsi *ἀποδεχόμεθα* conjicientem sequi antecedentibus congruere; quem etsi *ἀποδεχόμενος* tamen, quod commode ad *προσαγορευοῦν* referas, nec structurae nec literis nimis repugnabit. Contra p. 815 C *περικαθαρούς* auctore Stephano a ST receptum rursus disjungi; constructio eadem quae c. 2: *καὶ αὖ περὶ τὰ Κορυβάντων λάματα τελοῦσθαι*, quem ipsum locum Turic. nostro collato ab Astii et Winckelmanni tentationibus vindicarunt. — P. 818 A *καὶ πῶς* H, *καὶ πῶς* libri, quod Fleinus interpretando ita expressit: *multitudini vero quae necessaria sunt rectissime dicuntur, turpe est nescire*; at sic *ὀρθότατα λέγεται* prorsus languet; interrogativum igitur resitui, quod cum relativo recte jungi et superius exemplum c. 8: *ἦν ἄδην . . . καὶ χορδαῖς ποίωσι*, et alia multa apud Lobeck. ad Phrynich. p. 57 et Stravium de dial. Herod. spec. I. p. 49 docent; sententia autem fere eadem erit ac si legeremus *καὶ τὴν κεφαλοστάτην αὐτῶν ὀρθότατα*. — P. 821 A *ἐπεὶ δ' ἂν* H cum Astio, *ἐπειδὴν* VBST, in quo nexum aegre desideres; licet igitur Plato non facile alias *ἐπεὶ* cum *ἂν* junxisse videatur, nunc tamen flagitante praegresso *μὲν* quamvis insolitam formulam pro *ἐπὶ δὲ* recipere non dubitavi. Eodem Astio auctore quod p. 822 E δ ante *ἐκαί* inserui et orationem intempestivo Cliniae responso *γελοῖον μὲν οὐδαμῶς* interruptam Atheniensi continuavi, ipsam structurae concinnitatem defensuram esse spero; p. 822 E autem quamvis deteriorum codd. fide revocatum ante *νομοθετοῦντος νομοθέτου*, unde vel optimi librarii oculi facile aberrare potuerunt, nunc etiam Stallbaumii suffragio tutum habemus.

L. VIII. p. 830 C *περὶ ψυχῆς* P et B, *περὶ ψυχῆς τε* VST praeter necessitatem, quum res singulatum enumerari sufficiat. — P. 830 D *τε καὶ ἐλάττους* cum Astio seclusi, quia ipsae nunc majores exercitationes menstruae minoribus quotidianis opponuntur. — P. 831 B *πάνν τις μικρὰ* H cum Winckelmanno, *πάνν τι μικρὰ* VBST; at nec corroborari *πάνν*

opus est nec forma *μικρά* offendit, cf. Schneid. ad Remp. T. I. p. 287; itaque elegantiore structuram libenter praetulit. — P. 831 E *ἐπὶ* frustra defensum a Winckelm. ad Euthyd. p. XIII, quia post antecedens *καλοῦνσα* aut incongruum aut supervacaneum est, eo securius circumscripti, quo manifestus ejus origo ex circumjacentibus syllabis patet; scripsi, quo manifestus ejus origo ex circumjacentibus syllabis patet; mox autem p. 832 A Megilli nomen pro Clinia bis substitui, quia neque hinc bis *δευτέρων αἰτίων* requirere decet, et plurales, quibus mox Atheniensis utitur, *ὧ ξένοι* et *ἐπεπλήξατε*, utrumque antea locum esse ostendunt. — P. 833 B *ἄρεως* P et V, *ἄρεως* BST cum deterioribus libris optimorumque correctoribus; firmator igitur hic quoque Schneideri iudicium l. c. T. III. p. 390 C, quod hac in voce ubique secutus sum. — P. 834 E *ὄπως* VBS cum libris, *ὄπως ἄν* T cum Astio, recte fortasse, non tamen ut necessario requiratur; cf. Herm. Opusc. T. IV. p. 118. — P. 836 B *πρὸ λαῶν* VB, *πρὸ τοῦ λαῶν* ST cum duobus codd. non optimis, quanquam vetere dittographia, si quidem P et Ω solum *τοῦ λαῶν* habent; hinc tamen quum ipsae corruptelae causa pateat, *τοῦ λαῶν* habent; hinc tamen quum ipsae corruptelae causa pateat, *τοῦ* circumscribere certe non dubitavi. Articulum talia non posse ostendit Plat. V. Aristid. c. 1: *τῆς μετ' Ἐνκλειδὸν ὄντα γραμματικῆς*. — Ibid. *μῆξιν* pro *μῆξιν*, quod Stallb. passim in Philebo, Turic. ipsi Reip. V. 7 extr. restituerunt, non constantiae magis quam rationi debebam; mea autem periculo *εἰ* ante *καὶ* inserui, quia hoc sic nude positum oppositionem cum antecedentibus haudquaquam satis declarare videbatur. — P. 836 C *τηρεῖν* P et B, *διατηρεῖν* VST; praepositionis tamen retinendae non meliorem causam vidi quam p. 746 E, ubi Turic. recte solum *τάττειν* pro *διατάττειν* receperunt. — P. 837 D *ἀρετῆς* P, *ἀρετῆς τῆς* VBST praeter necessitatem. — P. 838 C *λεγόμενα* H ex conject. Orellii, *λεγόμενα* libri, cui jam Astius *λεγόμενα* substituit. — P. 838 E *πῶς* H cum Ficino, *ὄπως* libri, quod ad metuendi significationem revocant; at *ὑποκαθίσταειν* plerumque rectam interrogationem respicit; cf. l. VI. c. 22, VII. c. 14, IX. c. 13, Gorg. c. 5 extr. — P. 839 A *οὐ μὴ ποτε* VBS cum libris, *οὐ μὴ ποτε* T cum Astio eleganter sed nulla necessitate, quum post relativa etiam *μὴ* locum habeat; cf. Baumlejn in Zeitschr. f. d. Alterth. 1847, p. 787 proximumque exemplum *ἐν ἧ μὴ βούλοιο ἄν*, in quo hoc tantum mihi indulsit, ut cum eod. Ricard. et corr. Ω, qui saepius cum Par. concinit, secundam personam pro tertia pro subjecto habeas, ut significetur id quod hujus indoli contrarium aut incongruum sit, et verbi vis vetat, pro quo in tali significatione *ἐθέλειν* potius usurpandum fuisse docet Buttm. Lexil. T. I. p. 28, et ipsa sententia, si quidem feminina natura, in qua satum crescere nolit, cogitari vix potest; hominis igitur voluntas respicitur, qui si solius voluptatis, non liberorum quaerendorum causa cum muliere consuescat, prolem sibi inde nasci nolit. — P. 839 D *δύνασθαι* post *δυνατὸν εἶναι* abundans, quod frustra exemplis ab hoc loco alienis Astius defendit, circumscripti, eandemque medelam ipso Astio et Stallbaumio praecedentibus p. 840 E particulae *τε* inter *τοὺς ἄλλους* perperam intrusae adhibui; ibidem autem *ὡς* pro *ὡν* moxque *φιλονικίαν* pro *φιλονεικίαν* et *Ἄστυλον* pro *Ἄστυ-*

λον reponere non dubitavi. Ως Heindorfii conjectura est ad Protag. p. 489 proposita, cui frustra Astius duplex *δία* opposuit, quasi non variae ejusdem actionis causae, altera externa altera interna, esse possent; *φιλονεικίαν* autem sequentia *τίνας ἐνεκά* eadem necessitate flagitare videbantur, quam Republ. IX. p. 581 agnovi, non equidem oblitus eorum, quae ad Alcib. l. c. 18 scripsi, sed clara scriptoris vestigia secutus, quae illic non exstant; *Ἄστυλον* demique optione data utram cum V liquidam duplicem an cum Schubarto ad Paus. VI. 13 accentum mutarem, posterior medela lenior fuit; cf. Bast. Epist. crit. p. 243 et Boissonad. ad Aristenet. p. 441. — P. 841 B *νόμιμον* circumscripti cum Stallb. eundemque deinceps valde gavisus sum mecum simul *περιλαμβάνοντα* pro *περιλαμβάνοντα* scribendum esse vidisse, quia haec demum lectio eam rationem restituit, quam inter voluptatem ejusque remedia intercedere par est. — P. 845 B *ὄσταιριδος* pro *ἀσταιριδος* ex Photii Lex. p. 353 jam Winckelmannus in praef. Turic. et Dindorfius in Thesaurō commendaverunt; nec minus recte p. 846 D *μέτρον* pro *μέτριον* Baitherum coniecisse arbitror; p. 847 B autem *πρὸς* pro *περὶ θεοῦ* ipse P suppediavit, nec p. 848 C audacious me egisse puto, qui *διανέμειν* circumscribere quam iterare post *διανέμειν* maluerim. Intrusum est a grammatico, qui liberiolem accusativi structuram ignoraret, de qua cf. Tim. p. 18 C aliudque Legum exemplum l. VII. c. 6: *μιμονόμενων . . . φυλάττοντας*. — P. 849 B *ἐκαστου* H ex codd. vestigiis, qui *ἐκαστοι* exhibent; *ἐστω* VBST, ut l. IX extr., ubi tamen articulus plenior enunciatum formam requirit; nunc ipsam notionem iterari sufficit, quae multo facilius verbo quam *μὴν* attributo careat; cf. l. XI. c. 2 *θεραπεία* δὲ et c. 3 *ὅδε νόμος*. — P. 850 A *περὶ* H, *περὶ* VBST, quemadmodum etiam p. 853 D peccatum est.

L. IX. p. 853 A *ἐγὼ* cum Astio circumscripti propter abundantiam, quanquam non recuso, si quis ipsum Platonem hic inter duas voces ambegisse existimet. — P. 853 B *ἐσομένους* H ex Stephani conjectura, *ἐσομένους* libri; at non leges, sed homines futuros esse, qui talia committant, turpe est; videtur igitur praecedens accusativus hic quoque liberiori fraudi fuisse. — P. 855 C *τὴν δίκην ταύτην γίνεσθαι* H pro *γινέσθαι*, quae certe aptior medela est quam quod Astius scripsit *ταύτην*, quo facto *κατὰ* ad *τὴν δίκην* supplevit; vulgatam tamen lectionem ferri posse recte et ipse negavit. — P. 857 C *παραπεπονότι* VBS, *παρόντι* T cum Par. aliorumque correctore, quem tamen glossema tantum intulisse certum est. Satis erat eosdem codd. sequi in *ἀπεικάσαμεν* et *ἀπεικάσμεν*, quibus BST ex prima unius Ω manu *ἀπηκ.* substituerunt; ego vulgatam vel constantiae causa retinui; cf. Gorg. c. 47 et Tim. c. 36. — P. 858 E *κατ' ἐπεινα* P, *ἢ κατ' ἐπ.* VBST; at *ἀντίγραφα διχα* *τοῦ ἧ* fuisse testatur margo Ω idque recte factum esse intelliges, ubi sequens *ἢ* *ἀλλοῦ* significare animadverteris; cf. nos ad Lucian. Hist. conser. p. 43. — P. 859 D *εἶναι* ex sequentibus male illatum circumscripti; p. 860 B autem cum P et B *μεγέθει* pro *μεγέθει* revocavi, nec p. 861 C *ἀλλήλων* pro *ἄλλων* vel sola conjectura scribere dubitavi, qua confusione vix ulla saepius per codices veteres exstat; cf. Heusd. Spec. crit. p. 118, Heindorf. ad Phaedr. p. 238. — P. 862 B *ἀβλαβῆς*

pro βλαβὲν restitui librorum consensus iussit, quorum etsi nonnullis βλαβὲν adscriptum est, tamen tantum abest ut hoc cum VBST retinendum fuerit, ut nihil certius sit, quam grammaticos hac correctura usos esse, quia ἀβλαβὲς et ὀγιὲς tautologiam efficere intelligerent; ea ipsa autem offensio multo commodius tollitur expuncto ὀγιὲς, cui in sequentibus demum aptus locus est. — P. 862 E οὕτω δὲ P, οὕτω μὲν δὲ VBST praeter necessitatem. — P. 864 A τοῦτο γ' H, τούτων libri, quod quo referrem, non inveniebam; substitui igitur, quo ipsum ἀριστερον cum ἐσεσθαι ἠγγίσανται ut modo ἀριστερον cum δόξαν commodè jungatur. — Ibid. ψυχαῖς P et S, ψυχῇ VBT, cui propter sequens πάντ' ἀνδρα pluralem praefero; nec minus recte p. 864 C arbitror Stallbaumium Faehsii conjecturam (Syll. lect. p. 332) ξυμφανῶν pro ξυμφανῶν recepissem, cujus manifestae corruptelae frustra Tur. ἀξυμφανῶν scribendo mederi conati sunt. Quamvis enim per se spectatae βίαισι πράξεις incongruae sint, nunc tamen requiritur vocabulum, quod sequentibus μετὰ σοφίας λαθραίας opponamus. — P. 864 D τοὺς νόμους P, τῶν τοὺς νόμους VBST; at hoc genus cum antecedente προδοτῶν arctius jungitur. — P. 865 A φόνον ex antiqua dittographia, ut videtur, repetitum circumscripti; p. 867 D autem ipsius P fide τὰ ante περὶ τὸν φόνον, quod praeter necessitatem VBST retinuerunt, sustuli, eodemque auctore mox φυγόντων pro φενγόντων et p. 868 A δοῦλον ὁ κτείνων scripsi, omissis δέ, quo in laxa harum legum serie facile caremus. — P. 868 C καθαιρέσθαι pro καθαιρέσθω quamvis ex conject. restitui non minus necessarium existimavi, quam p. 785 A παραγεγράφθαι et p. 855 C γίνεσθαι pro imperativis; deinceps vero p. 868 E ἂν pro ἔαν ἀδελφός cum Stallb. et libris edidi, quodque sup. p. 717 E vel sine illo ipsi sententiae indulsit, nunc eodem praecedente praetermittere non potui, ut γεννητοῦ pro γεννήτων scriberem. Minus idem p. 871 E mihi persuasit, vel mutata interpunctione τοὺς ἔγγυθας ἀξιοχρεῶς a languidissimae iterationis culpa liberari posse, quod si maxime Plato scripsit, una cum sequentibus τρεῖς ἔγγυθας ἀξιοχρεῶς retineri noluit; circumscripti igitur non cunctantius, quam p. 872 E ἢ post ἔαν, quod ne in εἰ quidem mutatum ferri posse recte Stallb. intellexit. Apodosin enim, quo ἂν pertineat, aegre invenies; idem vero pro ἔαν dictum post antecedens εἰ matris caedem incredibiliorem quam patris esse significat; neve ellipsin graveris, cf. Politic. c. 26: ἔν τ' αὖ βραχύτερος scil. ἀπεργάζεται, Demosih. Mid. §. 222: ἔαν δὲ scil. ἔβρισθῶ etc. — P. 874 B κύριος VBS cum Astio optimorumque librorum manu prima, κυρίως T cum paucis correctis, quo recepto ἔστω κείμενος pro κελσθῶ dictum erit; at vel hūc sensu praedicatum potius quam adverbium convenire arbitror, nedum verbo substantivo ἔστω, si partic. κείμενος cum περὶ φόνον potius ad appositionem efficiendam junxerimus. — P. 875 E πότ' ἔρα H, πότ'ερα VB, πότ'ε ST, sed sine libris, in quibus jam Orellius nostrae potius lectionis vestigia deprehendit. — P. 877 C αὐτοὺς κεντῆσθαι P et B, ἔαν αὐτοὺς κεντ. VST manifesta interpolatione. — P. 878 C τριπλασίαν pro τετραπλασίαν H ex conject. Orellii, qui aliquid inter ἰάσιμα et ἀνίατα medium requiri intellexit, praesertim quum ipse Plato mox

τριπλῆν inter διπλῆν at τετραπλασίαν βλάβην enumeret; nec p. 881 E praeclaram Baiteri emendationem recipere dubitavi, qua is ἐν τούτο pro ἐν τούτω scribendum esse vidit.

L. X. p. 884 A τὰ τε εἰρημένα VBS, τὰ εἰρ. T recte, quia τε et alieno loco positum et ne ad γέρονε quidem relatum commodum est; codicum tamen consensus circumscribi potius quam tolli iussit, contra quam p. 885 C, ubi manifestum interpolamentum μηδὲν ἡμῶν φρασεῖν, οἱ δὲ εὐχαῖς παραγεσθαι post οἱ δὲ non secludi tantum cum Tur. sed Par. et plerorumque librorum auctoritate cum Stallb. funditus tolli oportuit. Ibidem non quod VBST mordicus tenuerunt νομίζουσι, sed cum iisdem libris νομίζουεν scribendum esse vidit Schmidt. Emend. p. 8; νομίζουσι correctori deberi ipsa Par. manus secunda arguit. — P. 885 D μυριάς BS cum Par. et Ω, πολλαῖς VT cum secunda cod. Ω manu aliisque deterioribus, quod si Tur. comparando l. VII, p. 810 D defendunt, nostrum pariter tuetur l. III, p. 677 D. — P. 886 A καὶ ante τὰ ξύμπαντα quia praeter unum Σ in omnibus codd. exstare videtur, cum cancellis revocavi; ferri tamen non magis potest, quam Crit. p. 107 D, ubi ipse Par. idem ante ξύμπαντα inserit. — Ibid. ἀκρατία VBS cum libris, δι' ἀκρασίαν T e duorum margine, nescio cur, quum iisdem p. 636 C, 908 C, 934 A ἀκρασίαν ἡδονῆς admittere non dubitaverint eandemque vel Tim. p. 86 D reddiderint, ubi VB ἀκρασίαν habebant. ἀκρασία num etiam correpta vocali (Lobeck. ad Phrynich. p. 524) ab eo quod est ἀκρατής derivari possit, Xenoph. Symp. VIII. 27 vel Aristot. Rhet. l. 12 interpretibus quaerendum relinquimus; apud Platonem, postquam Reip. V. 9 Par. ἀκρατίας scribere intellectum est, locum haec forma omnino non habere videtur. — P. 887 D ἐσπουδαίωτος, quod post ἐν σπουδῇ τῇ μεγίστῃ utique supervacaneum est, pro interpolamento circumscripti, non minore opinor jure, quam quo ipsi BT p. 900 A ὄρας simili modo ad fulciendam structuram interpositum eliminantur. — P. 889 E ἐναντοῖσι VBS cum libris, ἐνάστοις T ex marg. Ω, nulla de causa, immo depravata sententia, si quidem singuli non cum aliis singulis, sed secum ipsi de diis colendis consenserunt. Ibidem δὲ ante δι-καία cum P et priore Ω manu abieci. — P. 890 D ἤτιον H, ἤτιον libri; at non gradus sed origo respicitur in sequentibus, ubi lex et ars a mente procreatae esse dicuntur; quod si φύσει originem dativo casu significat, ea quoque, quae cum hac comparatur, eundem sibi vindicat. — P. 891 E θεοῖς a Tur. cancellis inclusum liberavi, quia et omnino de his nunc agitur, et masculinum non neutrum τῶν νῦν κατὰ νόμον λεγομένων genus esse pluralis ἔχουσι docet; quod nisi forte μύθοις respondendum videatur, ne suppleri quidem quod possit nisi θεοῖς invenio. Ibidem δὲ δὴ pro δὲ ὑπερῶν apud Tur. typhetae tantum errore legi videtur, eademque causa est p. 893 A εἶτ' pro εἶτ' ἀσχημοσύνην, quod quin revocarem, nulla dubitatio erat; non magis tamen p. 893 B αὐτῶν pro αὐτῶν σπουδῇ revocare dubitavi, quod etsi consulto a BST scriptum nec codd. fide nec sententiae congruentia nititur, siquidem dii ipsorum existentiam demonstrantibus ut adsint invocantur. — P. 895 A τὴν αὐ-τὴν δὴ πόν κινουσαν ... μεταπτώσεως, quae vulgo Cliniae tribuebantur,

hos illis libris, quibus id concesserunt, mox p. 958 C tam parum tribuisse, ut ne ἀφαιρηται quidem pro ἀφηρηται recipere audeant, ejus perfecti rationem equidem non video. — P. 958 D ἀ δὲ ἢ ἢ H, ἀ δὲ ἢ VBST; sed Ficinus vertit ac si solum ἢ δὲ scriptum esset, quod quum sequens ταῦτα non admittat, leni mutatione neutrum cum feminino conjunxi, fere ut IV. p. 714 A praecedentibus εἰ δ' ἀνδραποπος εἰς ἢ ὀλιγαρχία ἢ καὶ δημοκρατία primum ἔχουσα, mox autem masculinum καταπατήσας sequitur. — P. 959 B εἶναι nequiquam ab Astio defensum, quod haud scio an ex superiore versu irreperit, circumscriptis; debebam fortasse etiam p. 959 C ἀν post ἀτιμώρητος, quod non temere Stallbaumius notavit; p. 959 E autem ex P et Ω ἐπιστάτῃ pro ἐπιστάτῃ libenter ascivi, quo facto hoc quoque legum custodibus curandum mandatur, ut, quod jam Ficinus interpretando expressit, in civis cuiusque decessu unus ipsorum, quem mortui hominis necessarii elegerint, funus totum observet. — P. 960 D σατηρία H ex conject. Schmidii Emendat. p. 9, τῷ πρὸς libri, quos misere corruptos esse apparet; itaque amplexus sum quod proxime ad literas accedere videretur, quanquam ad sensum fortasse praestabat Baileri τολύπη, neque in reliquis Schmidium sequi poteram, qui etiam λαχόντων pro λαχόντων voluit et particiπα ἀπεικασμένην atque ἀπεργαζομένην scribendo ad solam Lachesin retulit; suffecit cum Baifero ἀπεργαζομένην in ἀπεργαζομένην mutasse. — P. 961 A ἔγκαιρον H, ἐν κείριον VBS, ἐγκαιριον T, sententia verissima, sed contra sermonis usum, qui hanc formam non agnoscit; praetuli igitur cum Winckelmanno, quod ipse Plato supra p. 717 et 928 usurpavit. — P. 961 D ὄψις VBS cum libris, ὄψεις T haud scio an tythothetae errore. — P. 963 A δεῖ VBS, δεῖν T cum corr. Ω, quem hic quoque specie magis quam re ductum esse arbitror. — P. 964 E ἀπειληγμένους P aliique bonae notae libri, ἀπειληγμένους VBST, quasi interclusi in arce custodes teneantur, quam significationem delectorum notio longe sperat. — P. 965 A ἢ πῶς pro ἢ πὸς recte Stallb. restituit; vellem etiam mox διηκριβωμένους pro διηκριβωμένους, quod ex Stephani conjectura ST receperunt, nescio cur, praesertim quum proximum ὁμοίους intactum reliquerint. — P. 965 E δοῦν χρῆσιν H, χρῆσιν VBT; at libri post εἶν addunt δοῦν vel ὄρη, unde Stallb. δῆ, ego δοῦν erui, quod ut alibi ποιεῖν, antecedentis verbi εἶν notionem iterat. — Ibid. μηχανήσαστο VBS, μηχανήσαστο T cum sec. P et Ω manu, nescio cur. — P. 966 A ὄν post μόνον cum VB abieci, quod etsi Stallb. quoque nuper ascivit, tamen nec eodd. fide praeter corr. Ω nititur, nec sententia commendatur, si quidem πολλά εἶναι apud Platonem ὄν εἶναι non est. — P. 966 D ἐγκρίτων pro ἐγκριτων scribendum esse mecum vidit Dindorfus Thes. Didot. T. III. p. 107; vix enim οἱ πρὸς ἀρετὴν nude dici poterant. — P. 967 C τὰ γὰρ δὴ pro τὰ γὰρ moxque ἐξεργαζόμενα pro ἐξεργαζόμενα, item p. 968 D ἐκαστα pro ἐκαστων et p. 969 A δοκεῖν pro δοξαι cum Stallb. ex optimo codice revocavi eodemque duce p. 968 E ταῦτα pro πάντα ποιητέον scripsi; idem tamen p. 969 C ἐπιλεχθῶσι pro ἐπιμιχθῶσι, quod ex male repetita superiore voce ortum esse videtur, e cod. Ω recipere non dubitavi neque in ipso libri

sine scitae Astii emendationi locum negare potui, qua is ante ἐπιλεχθῶσι pronomen οὐ excidisse vidit.

Epin. p. 973 E καὶ ante διὰ πάσαν cum P et B abieci moxque p. 974 A cum VB librorum lectionem μὴ τοι revocavi, ejus eandem cum μὴ τι vim esse ad Lucian. Hist. conser. p. 183 annotavi. — Ibidem pro μὴ τι vim esse ad Lucian. Hist. conser. p. 183 annotavi. — Ibidem recte Stallb. ποιήσαι ἂν pro ποιήσαι ἂν, quam lectionem certis librorum vestigiis damnatam nescio quo errore retinui; cautius me p. 974 B non solum οὐ ante ψυχῆς cum Par. sustulisse, sed etiam manifestum glossema τάνθρωπωνα circumscriptis arbitror, quod interpretandi tantum causa ad ταῦτα (Stallb. ad Phileb. p. 194) ascriptum mox ineptum loco irrepsit. — P. 975 A οὐς ante ἐλέγομεν excidisse vidit Winckelmann. ad Euthyd. p. 69, nec p. 975 E temperare mihi potui, quin γενομένη pro δεδομένη substituerem, quod in virtutum origine describenda a tota Platonica disciplina ratione abhorret; quod autem p. 976 A οὐ γὰρ pro οὐδὲ γὰρ edidi, Par. suppeditavit, eidemque debetur in fine capitis pro οὐδὲν pro οὐδένα, quo etsi reconditor, at multo, ut mihi videtur, aptior sensus efficitur: propter nullam ex his virtutibus re vera sapientem appellare quisquam prudens sustinebit. — Ibidem δόξαις ἢ εἶδει pro δόξης ἢ εἶδει Winckelmanni, ὅ τι pro ὅτι γινόμενον mea conjectura est, eademque p. 976 D μί' ἂν ἐξελθούσα pro μία διεξελθούσα scripsi, qua in lectione διὰ nullam vim habet; deinceps vero ad codicum vestigia reversus παράσχοιτο pro παράσχοι τὸ omniumque consensu firmata χαλεπὸν τὸ pro χαλεπὸν τῷ κατιδεῖν infinitivo vel extra constructionem addi grammatici docent, nedum hic, ubi facili hyperbato τὸ τοῦτο κατιδεῖν jungas, ut Soph. Antig. 719; καὶ τῶν λεγόντων ἐν κείνῳ τὸ μανθάνειν. — P. 978 B ἔχουσιν P et S, ἔχουσιν VBT; equidem optimum codicem et hic et p. 978 C expressi, ubi Tur. cum Astio πατρὸς in πατρὸς mutarunt, etsi deus, qui numeros mundo indidit, hominibus, qui hinc numerare discunt, revera praeceptor existit. Mox demum p. 978 D Astii iudicium et ipse secutus sum circumscribendis ὄντα μὴ παύηται et ἄς, quod ipsum pronomen tum demum insertum esse videtur, quum ex dittographia (οὐ μὴ παύηται pro οὐδέποτε παύηται) illa verba alienum in locum irrepsissent; nec ipse deinceps ἐνεποιήσας pro ἐν ἐποίησας scribere dubitavi, ubi unius mentio plane aliena est, verbum autem ipse mox p. 979 A compositum scriptor respicit; καὶ τοῦτου δὲ σελήνην, καθάπερ εἶπομεν, ἀξιομένην καὶ φθίνουσαν ἐμπόησας. Ita enim optimis libris ducibus scribendum erat, inserto δέ, ejus omissio vulgo pravam interpunctionem post μείζωνος lacunaque suspicionem jam apud Stephanum effecerat; nunc omnia plana sunt, si quidem scriptor alias quoque majoresque lunae fabricandae causas fuisse non negat, eandem tamen etiam hoc consilio in caelo constitutam esse suspicatur, ut menses inde homines computarent. — P. 979 C τε post λεγόμενον cum cancellis revocavi, ne quis integrum locum arbitraretur, in quo etiam plura turbata esse librorum varietas ostendit; nolui tamen quicquam mutare, quanquam non repugnarem, si quis mox ψυχὴν δὲ pro καὶ ψυχὴν legi mallet. Fidentius p. 980 A ἂν εἴη pro ἀνάγκη

scripsi, quod quomodo cum *ῥητέον* conciliarem, non inveniebam; quod autem deinceps Turic. *εἰρημένων* in *εἰρηκότων* Astioque et Ficino auctoribus *παιδείᾳ* in *παιδείῃ* mutarunt, quamvis neutrum codicum fide careant, probare non potui, mirorque posterius etiam Stallbaumio placuisse, quum proxime sequens *προσπαύσαντι* huic quoque loco *ἡδὲ* significationem vindicet. Mox quoque p. 981 A *τοῦτό γε* cum VBS quam *τότε* cum Tur. et codd. ZΩ correctore scribere malui, ipsoque adeo P invito p. 981 C *ἐκαστῶν* cum VB pro *ἐκαστῶν* revocavi, quod etsi ST ex omnibus fere libris asciverunt, structuram tamen vix tolerabilem efficit; p. 981 E vero nullam causam vidi, cur unius E pluris quam reliquorum omnium fide habita *πάντα* pro *πάλιν* et *ταῦτα εἶναι* post *οὐρανὸν* retinerem, quae etsi commodiorem cum antecedentibus nexum efficere videntur, hac ipsa tamen re interpolamenti suspicionem excitant. — P. 983 C ut sup. p. 974 A *μή τοι* pro *μή τι* libri fere omnes exhibent, quos miror non ut illic etiam Bekkerum secutum esse; rectius hic p. 984 B *τὸ μὲν* ante *ἀδύνατον* cum Par. omisit, solemnī ellipsi, qua de cf. Hoffmann. in Jahn. Archiv T. XII, p. 391. — P. 984 E *οὐδ' ὀραμένον* H, *οὐ διοράμενον* V, *ὄν διοράμενον* BST cum Par. aliisque libris probatis, quibus ipsis tamen fidem habere nunc non potui, quia *διοράμενον* pro *διαφανῆ* dici vix arbitror. — P. 985 E *δυνατός* H cum Astio et Grovio, *ἀδύνατος* libri; at nulla ejus culpa est, qui debilitate impeditus officium negligat; emendatione igitur opus erat, quae facultate dicendi praeditum tamen tacuisse declararet; eademque causa est sequentis *προδυναότο*, quod in *προδυνεῖτο* mutari antecedens *ἔπραξε* necessario jubebat. — P. 986 A *ἀπλανῶν* Astius, *πλανητῶν* libri, quod ipsa sententia redarguit; nec p. 987 C *Ἄρεως* pro *Ἄρεος* constantiae defensione eget; quod autem p. 988 C ante *οἷας* inserui *καὶ ὄθεν*, ipsius Par. vestigiis nititur, cujus lectio *καὶ ὄ μὲν* *καὶ* leniter emendata egregium hoc additamentum praebuit. — Ibidem *ἦν τὸ σώμα* pro *ἦν σώμα* Stallbaumium, *θερμότησι* pro *θερμότητι* Orellium auctorem habet, nec de sequentibus longus esse volo, ubi et interpunctionis mutationem et verborum *θαῦμα οὐδὲν* notationem Schmidius Epist. ad Turic. p. 7 praemonstravit; p. 990 A vero *ἄγροοι τε* pro *ἄγροῖτε* meo periculo scripsi eoque facto nexum cum antecedentibus restitui, quem, donec secunda persona servaretur, nulla interpunctione editores efficere potuerant. Mitto Ficinum, qui nescio unde *nolite ignorare* vertit; sed sive interrogando conjungerentur *ἀστρονομίαν ἄγροῖτε*, sive eadem verba puncto dirimerentur, manca semper et hiulca oratio manebat neque subitae allocutionis ratio apparebat, qua his potissimum auditoribus ignorantia exprobraretur; nunc *ἄγροοι* ad *τις* relato omnia aequabiliter procedunt. — Postremo p. 992 C *αὐτός* pro *αὐτὸς* cum libris revocavi, quamquam et lenissima et commodissima Bekkeri emendatio est; necessitatem tamen non hic magis quam Phileb. p. 54 D agnosco; adde Demosth. Androt. §. 70, Leptin. §. 149 etc.

Ser. Gottingae d. III. Augusti a. MDCCCLII.

C. Fr. Hermann.

NOMOI

[ἢ περὶ νομοθεσίας πολιτικός.]

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΔΑΧΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ

ΑΘΗΝΑΙΟΣ ΞΕΝΟΣ, ΚΛΕΙΝΙΑΣ ΚΡΗΣ,
ΜΕΓΙΛΛΟΣ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΟΣ.

A.

St.
II. p.

I. Θεὸς ἢ τις ἀνθρώπων ὑμῖν, ὃ ξένοι, εἴληφε τὴν αἰ- 624
τίαν τῆς τῶν νόμων διαδέσεως;

ΚΑ. Θεός, ὃ ξένοι, θεός, ὡς γε τὸ δικαιοτάτον εἶπειν
παρὰ μὲν ἡμῖν Ζεὺς, παρὰ δὲ Λακεδαιμονίοις, ὄθεν ὄδ'
ἐστίν, οἶμαι φάναι τοῦτους Ἀπόλλωνα. ἢ γάρ;

ΜΕ. Ναί.

ΑΘ. Μῶν οὖν καθ' Ὅμηρον λέγεις, ὡς τοῦ Μίνω
φοιτῶντος πρὸς τὴν τοῦ πατρὸς ἐκαστοτε συνουσίαν δι' Β
ἐνάτου ἔτους καὶ κατὰ τὰς παρ' ἐκείνου φήμας ταῖς πό-
λεσιν ὑμῖν θέντος τοὺς νόμους;

ΚΑ. Λέγεται γὰρ οὕτω παρ' ἡμῖν· καὶ δὴ καὶ τὸν
ἀδελφόν γε αὐτοῦ Ραδάμανθυν, ἀκούετε γὰρ τὸ ὄνομα,
δικαιοτάτον γεγεμέναι. τοῦτον οὖν φαίμεν ἂν ἡμεῖς γε οἱ 625
Κρηῆτες ἐκ τοῦ τότε διανεμῖν τὰ περὶ τὰς δίκας ὁρθῶς
τοῦτον τὸν ἔπαινον αὐτὸν εἰληφέναι.

ΑΘ. Καὶ καλόν γε τὸ κλέος υἱεῖ τε Διὸς μάλα πρό-
πον. ἐπειδὴ δὲ ἐν τοιοῦτοις ἤθεσι τέθραφθε νομικοῖς σύ-
τε καὶ ὄδε, προσδοκῶ οὐκ ἂν ἀηδῶς περὶ πολιτείας τὰ νῦν
PLATO V.

1

καὶ νόμων τὴν διατριβὴν λέγοντάς τε καὶ ἀκούοντας ἅμα
 B κατὰ τὴν πορείαν ποιήσεσθαι. πάντως δ' ἢ γε ἐκ Κνωσοῦ
 ὁδὸς εἰς τὸ τοῦ Διὸς ἄντρον καὶ ἱερὸν, ὡς ἀκούομεν,
 Ἰκαρή, καὶ ἀνάπανλαι κατὰ τὴν ὁδόν, ὡς εἰκός, πυρίγους
 ὄντος τὰ νῦν ἐν τοῖς ὑψηλοῖς δένδροσίν εἰσι σκιαρά, καὶ
 ταῖς ἡλικίαις πρέπον ἂν ἡμῶν εἴη τὸ διαναπαύεσθαι πυ-
 κνὰ ἐν αὐταῖς, λόγοις τε ἀλλήλους παραμυθουμένους τὴν
 ὁδὸν ἅπασαν οὕτω μετὰ ἡσυχίας διαπερᾶναι.

ΚΑ. Καὶ μὴν ἔστι γε, ὦ ξένε, προϊόντι κυπαρίττων
 C τε ἐν τοῖς ἄλσεσιν ὕψη καὶ κάλλη θαναμάσια καὶ λειμῶνες,
 ἐν οἷσιν ἀναπαυόμενοι διατρίβοιμεν ἂν.

ΑΘ. Ὅρθῶς λέγεις.

ΚΑ. Πάνν μὲν οὖν· ἰδόντες δὲ μᾶλλον φήσομεν. ἀλλ'
 ἴσομεν ἀγαθῇ τύχῃ.

II. ΑΘ. Ταῦτ' εἶη, καὶ μοι λέγε, κατὰ τί τὰ ξυσσίτια
 τε ὑμῖν συντέταχεν ὁ νόμος καὶ τὰ γυμνάσια καὶ τὴν τῶν
 ὀπλων ἕξιν;

ΚΑ. Οἶμαι μὲν, ὦ ξένε, καὶ παντὶ θάδιον ὑπολαβεῖν
 D εἶναι τὰ γε ἡμέτερα. τὴν γὰρ τῆς χώρας πάσης Κρήτης
 φύσιν ὁρᾶτε, ὡς οὐκ ἔστι, καθάπερ ἢ τῶν Θετταλῶν, πε-
 ριδιάς· διὸ δὴ καὶ τοῖς μὲν ἵπποις ἐκεῖνοι χροῶνται μᾶλλον,
 δρόμοισι δὲ ἡμεῖς· ἦδε γὰρ ἀνώμαλος αὐτὸς καὶ πρὸς τὴν
 τῶν πεζῆ δρόμων ἀσκησιν μᾶλλον σύμμετρος. ἑλαφρὰ δὴ
 τὰ ὄπλα ἀναγκαῖον ἐν τῷ τοιοῦτῳ κεκτῆσθαι καὶ μὴ βάρ-
 ρος ἔχοντα θεῖν· τῶν δὴ τόξων καὶ τοξευμάτων ἢ κου-
 φότης ἄρμόττειν δοκεῖ. ταῦτ' οὖν πρὸς τὸν πόλεμον ἡμῖν
 E ἅπαντα ἐξήρτηται, καὶ πάνθ' ὁ νομοθέτης, ὡς γ' ἐμοὶ
 φαίνεται, πρὸς τοῦτο βλέπων συνετάττετο, ἐπεὶ καὶ τὰ
 ξυσσίτια κινδυνεύει ξυναγαγεῖν ὁρᾶν, ὡς πάντες, ὅποταν
 στρατεύονται, τόθ' ὑπ' αὐτοῦ τοῦ πράγματος ἀναγκάζου-
 νται φυλακῆς αὐτῶν ἕνεκα ξυσσιτεῖν τοῦτον τὸν χρόνον·
 ἄνοιαν δὴ μοι δοκεῖ καταγινῶναι τῶν πολλῶν ὡς οὐ μαν-

θανόντων, ὅτι πόλεμος αἰεὶ πᾶσι διὰ βίου ξυνεχῆς ἔστι
 πρὸς ἀπάσας τὰς πόλεις· εἰ δὴ πολέμον γε ὄντος φυλα-
 κῆς ἕνεκα δεῖ ξυσσιτεῖν καὶ τινας ἄρχοντας καὶ ἀρχομέ-
 νους διακεκοσμημένους εἶναι φυλακᾶς αὐτῶν, τοῦτο καὶ 626
 ἐν εἰρήνῃ δραστήον. ἦν γὰρ καλοῦσιν οἱ πλείστοι τῶν
 ἀνθρώπων εἰρήνην, τοῦτ' εἶναι μόνον ὄνομα, τῷ δ'
 ἔργῳ πάσαις πρὸς πάσας τὰς πόλεις αἰεὶ πόλεμον ἀκίρη-
 κτον κατὰ φύσιν εἶναι. καὶ σχεδὸν ἀνευρήσεις οὕτω σκο-
 πῶν τὸν Κρητῶν νομοθέτην, ὡς εἰς τὸν πόλεμον ἅπαντα
 δημοσίᾳ καὶ ἰδίᾳ τὰ νόμιμα ἡμῖν ἀποβλέπων συνετάξατο,
 καὶ κατὰ ταῦτα οὕτω φυλάττειν παρέδωκε τοὺς νόμους,
 ὡς τῶν ἄλλων οὐδενὸς οὐδὲν ὄφελος ὄν, οὔτε κτημάτων B
 οὔτ' ἐπιτηδευμάτων, ἂν μὴ τῷ πολέμῳ ἄρα κρατῆ τις·
 πάντα δὲ τὰ τῶν νικωμένων ἀγαθὰ τῶν νικῶντων γί-
 γνεσθαι.

III. ΑΘ. Καλῶς γε, ὦ ξένε, φαίνει μοι γεγυμνάσθαι
 πρὸς τὸ διειδέναι τὰ Κρητῶν νόμιμα, τόδε δὲ μοι φράζε-
 ετι σαφέστερον· ὃν γὰρ ὄρον ἔθου τῆς εὐ πολιτευομένης
 πόλεως, δοκεῖς μοι λέγειν οὕτω κεκοσμημένην οἰκεῖν δεῖν, C
 ὥστε πολέμῳ νικᾶν τὰς ἄλλας πόλεις· ἢ γάρ;

ΚΑ. Πάνν μὲν οὖν· οἶμαι δὲ καὶ τῷδε οὕτω ξυν-
 δοκεῖν.

ME. Πῶς γὰρ ἂν ἄλλως ἀποκρίναιτο, ὦ θεῖε, Λακε-
 δαιμονίων γε ὅστισοῦν;

ΑΘ. Πότερ' οὖν δὴ πόλεσι μὲν πρὸς πόλεις ὀρθὸν
 τοῦτ' ἔστι, κώμῃ δὲ πρὸς κώμην ἕτερον;

ΚΑ. Οὐδαμῶς.

ΑΘ. Ἀλλὰ ταῦτόν;

ΚΑ. Ναί.

ΑΘ. Τί δέ; πρὸς οἰκίαν οἰκίᾳ τῶν ἐν τῇ κώμῃ, καὶ
 πρὸς ἀνδρα ἀνδρὶ ἐνὶ πρὸς ἓνα, ταῦτόν ἐστι;

ΚΑ. Ταῦτόν.

D AΘ. Αὐτῷ δὲ πρὸς αὐτὸν πότερον ὡς πολεμῖφ πρὸς πολεμίον διανοητέον ἢ πῶς; τί λέγομεν;

ΚΑ. Ὁ ξένος Ἀθηναῖε — οὐ γάρ σε Ἀττικὸν ἐθέλοισι ἂν προσαγορεύειν· δοκεῖς γάρ μοι τῆς θεοῦ ἐπωνυμίας ἄξιός εἶναι μᾶλλον ἐπονυμιάζεσθαι· τὸν γὰρ λόγον ἐπ' ἀρχὴν ὀρθῶς ἀναγαγὼν σαφέστερον ἐποίησας, ὥστε ὄψιν ἀνευρήσεις, ὅτι νῦν δὴ ὑφ' ἡμῶν ὀρθῶς ἐρρήθη τὸ πολεμῖφ εἶναι πάντας πᾶσι δημοσίᾳ τε καὶ ἰδίᾳ ἐκάστους αὐτοὺς σφίσι αὐτοῖς.

E AΘ. Πῶς εἰρηκας, ὦ θανυμάσιε;

ΚΑ. Κάνταυθα, ὦ ξένε, τὸ νικᾶν αὐτὸν αὐτὸν πασῶν νικῶν πρώτη τε καὶ ἀρίστη, τὸ δὲ ἠττάσθαι αὐτὸν ὑφ' ἑαυτοῦ πάντων ἀσχηστόν τε ἅμα καὶ κάκιστον. ταῦτα γὰρ ὡς πολέμου ἐν ἐκάστοις ἡμῶν ὄντος πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς σημαίνει.

AΘ. Πάλιν τοίνυν τὸν λόγον ἀναστρέψωμεν. ἐπειδὴ γὰρ εἰς ἕκαστος ἡμῶν ὁ μὲν κρείττων αὐτοῦ, ὁ δὲ ἠττων 627 ἐστὶ, πότερα φῶμεν οὐλίαν τε καὶ κώμην καὶ πόλιν ἔχειν ταῦτόν τοῦτο ἐν αὐταῖς ἢ μὴ φῶμεν;

ΚΑ. Τὸ κρείττω τε αὐτῆς εἶναι λέγεις τινα, τὴν δ' ἠττω;

AΘ. Ναί.

ΚΑ. Καὶ τοῦτο ὀρθῶς ἤρουν· πάνν γὰρ ἐστὶ καὶ σφόδρα τὸ τοιοῦτου, οὐχ ἥμισυ, ἐν ταῖς πόλεσιν· ἐν ὁπόσαις μὲν γὰρ οἱ ἀμείνονες νικῶσι τὸ πλῆθος καὶ τοὺς χείρους, ὀρθῶς ἂν αὐτὴ κρείττων τε αὐτῆς λέγοιτο ἢ πόλις ἐπαι- 628 νοιτό τε ἂν δικαιοτάτα τῇ τοιαύτῃ νίκῃ· τὸνναντίον δέ, ὅπου τἀναντία.

AΘ. Τὸ μὲν τοίνυν εἰ ποτ' ἐστὶ που τὸ χείρον κρείττον τοῦ ἀμείνονος εἰσώμεν· μακροτέρου γὰρ λόγου· τὸ δὲ ὑπὸ σοῦ λεγόμενον μανθάνω νῦν, ὡς ποτε πολλοὶ ξυγγενεῖς καὶ τῆς αὐτῆς πόλεως γεγονότες ἄδικοι καὶ πολ-

λοὶ ξυνελθόντες δικαίους ἐλάττους ὄντας βιάσονται δουλοῦμενοι, καὶ ὅταν μὲν κρατήσωσιν, ἠττων ἢ πόλις αὐτῆς ὀρθῶς αὐτὴ λέγοιτο ἂν ἅμα καὶ κακή, ὅπου δ' ἂν ἠττωνται, κρείττων τε καὶ ἀγαθή.

ΚΑ. Καὶ μάλᾳ ἄτοπον, ὦ ξένε, τὸ νῦν λεγόμενον· ὁμοῦ δ' ὁμολογεῖν οὕτως ἀναγκαιοτάτου.

IV. AΘ. Ἐχε δὴ· καὶ τόδε πάλιν ἐπισκεψώμεθα· πολλοὶ ἀδελφοὶ που γένοιντο ἂν ἐνὸς ἀνδρός τε καὶ μιᾶς υἱεὶς, καὶ δὴ καὶ θανυμαστῶν οὐδὲν τοὺς πλείους μὲν ἀδίκους αὐτῶν γίγνεσθαι, τοὺς δὲ ἐλάττους δικαίους.

ΚΑ. Οὐ γὰρ οὖν.

AΘ. Καὶ οὐκ ἂν εἴη γε πρέπον ἐμοὶ τε καὶ ὑμῖν τοῦτο θηρεύειν, ὅτι νικῶντων μὲν τῶν ποιηρῶν ἢ τε οἰκία καὶ ἢ ξυγγένεια αὐτῆ πάσα ἠττων αὐτῆς λέγοιτο ἂν, κρείττων δὲ ἠττωμένων· οὐ γὰρ εὐσχημοσύνης τε καὶ ἀσχημοσύνης ἡμάτων ἔνεκα τὰ νῦν σκοπούμεθα πρὸς τὸν τῶν πολλῶν λόγον, ἀλλ' ὀρθότητός τε καὶ ἀμαρτίας περὶ νόμων, ἣτις ποτ' ἐστὶ φύσει.

ΚΑ. Ἀληθέστατα, ὦ ξένε, λέγεις.

ME. Καλῶς μὲν οὖν, ὡς γε ἐμοὶ ξυνδοκεῖν τό γε τοσοῦτον τὰ νῦν.

AΘ. Ἴδωμεν δὴ καὶ τόδε· τούτοις τοῖς ἄρτι λεγομένοις ἀδελφοῖς γένοιο ἂν πού τις δικαστής;

ΚΑ. Πάνν γε.

AΘ. Πότερος οὖν ἀμείνων, ὅστις τοὺς μὲν ἀπολέσειεν αὐτῶν ὅσοι κακοί, τοὺς δὲ βελτίους ἄρχειν αὐτοὺς E αὐτῶν προστάξειεν, ἢ ὅδε, ὅς ἂν τοὺς μὲν χρηστοὺς ἄρχειν, τοὺς χείρους δ' εἰσᾶς ζῆν ἄρχεσθαι ἐκόντας ποιήσειε; τρίτον δὲ που δικαστὴν πρὸς ἀρετὴν εἰπώμεν, εἰ τις εἴη τοιοῦτος, ὅστις παραλαβὼν ξυγγένειαν μίαν διαφορομένην μήτε ἀπολέσειε μηδένα, διαλλάξας δὲ εἰς τὸν ἐπίλοι- 628

πον χρόνον νόμους αὐτοῖς θεῖς πρὸς ἀλλήλους παραφυλάττειν δύναιτο ὥστε εἶναι φίλους.

ΚΑ. Μακρῷ ἀμείνων γίγνεται ἂν ὁ τοιοῦτος δικαστής τε καὶ νομοθέτης.

ΑΘ. Καὶ μὴν τούναντίον γε ἢ πρὸς πόλεμον ἂν βλέπων αὐτοῖς τοὺς νόμους διανομοθετοί.

ΚΑ. Τοῦτο μὲν ἀληθές.

ΑΘ. Τί δ' ὁ τὴν πόλιν ξυναρμόττων; πρὸς πόλεμον αὐτῆς ἂν τὸν ἔξωθεν βλέπων τὸν βίον κοσμοῖ μᾶλλον, ἢ πρὸς πόλεμον τὸν ἐν αὐτῇ γιγνόμενον ἐκάστοτε, ἢ δὴ καλεῖται στάσις; ὃν μάλιστα μὲν ἅπας ἂν βούλοιο μήτε γενέσθαι ποτὲ ἐν ἑαυτοῦ πόλει γενόμενόν τε ὡς τάχιστα ἀπαλλάττεσθαι.

ΚΑ. Δῆλον ὅτι πρὸς τοῦτον.

ΑΘ. Πότερα δ' ἀπολομένω ἀπὸ τῶν ἐτέρων εἰρήνην τῆς στάσεως γενέσθαι, νικησάντων δὲ ποτέρων, δέξαιτ' ἂν τις μᾶλλον ἢ φιλίας τε καὶ εἰρήνης ὑπὸ διαλλαγῶν γενομένης οὕτω τοῖς ἔξωθεν πολεμίοις προσέχειν ἀνάγκη εἶναι τὸν νοῦν;

ΚΑ. Οὕτω πᾶς ἂν ἐθέλοι πρότερον ἢ κείνως περὶ τὴν αὐτοῦ γίγνεσθαι πόλιν.

ΑΘ. Οὐκοῦν καὶ νομοθέτης ὡσαύτως;

ΚΑ. Τί μὴν;

ΑΘ. Ἄρ' οὐν οὐ τοῦ ἀρίστου ἔνεκα πάντα ἂν τὰ νόμιμα τιθεῖ πᾶς;

ΚΑ. Πῶς δ' οὐ;

ΑΘ. Τό γε μὴν ἀριστον οὔτε ὁ πόλεμος οὔτε ἡ στάσις, ἀπεικτόν δὲ τὸ δεηθῆναι τούτων, εἰρήνην δὲ πρὸς ἀλλήλους ἅμα καὶ φιλοφροσύνη· καὶ δὴ καὶ τὸ νικᾶν, ὡς εἰκεν, αὐτὴν αὐτὴν πόλιν οὐκ ἦν τῶν ἀρίστων ἀλλὰ τῶν ἀναγκαίων· ὅμοιον ὡς εἰ κάμνον σῶμα ἰατρικῆς καθάρσεως τυχόν ἡγοῖτό τις ἀριστα πράττειν τότε, τῷ δὲ μηδὲ

τὸ παραπάνω δεηθῆναι σώματι μηδὲ προσέχει τὸν νοῦν· ὡσαύτως δὲ καὶ πρὸς πόλεως εὐδαιμονίαν ἢ καὶ ἰδιώτου διανοούμενος οὕτω τις οὐτ' ἂν ποτε πολιτικὸς γένοιτο ὀρθῶς, πρὸς τὰ ἔξωθεν πολεμικὰ ἀποβλέπων μόνον καὶ πρώτου, οὐτ' ἂν νομοθέτης ἀκριβῆς, εἰ μὴ χάριν εἰρήνης τὰ πόλεμον νομοθετοί μᾶλλον ἢ τῶν πολεμικῶν ἔνεκα τὰ τῆς εἰρήνης.

V. ΚΑ. Φαίνεται μὲν πως ὁ λόγος οὗτος, ὃ ξένη, ὀρθῶς εἰρησθαι, θαναμάξω γε μὴν, εἰ τὰ τε παρ' ἡμῶν νόμιμα καὶ ἐτι τὰ περὶ Λακεδαιμόνα μὴ πᾶσαν τὴν σπουδὴν τούτων ἔνεκα πεποιήται.

ΑΘ. Τάχ' ἂν ἴσως· δεῖ δ' οὐδὲν σκληρῶς ἡμᾶς αὐτοῖς διαμάχεσθαι τὰ νῦν, ἀλλ' ἡρέμα ἀνερωτᾶν, ὡς μάλιστα περὶ ταῦτα ἡμῶν τε καὶ ἐκείνων σπουδαζόντων. καὶ μοι τῷ λόγῳ ξυνακολουθήσατε. προστησώμεθα γοῦν Τύρταιον, τὸν φύσει μὲν Ἀθηναῖον, τῶνδε δὲ πολίτην γενομένου, ὃς δὴ μάλιστα ἀνθρώπων περὶ ταῦτα ἐσπούδακέν εἰπὼν ὅτι

οὐτ' ἂν μνησαίμην οὐτ' ἐν λόγῳ ἄνδρα τιθείμην οὐτ' εἰ τις πλουσιώτατος ἀνθρώπων εἴη, φησίν, οὐτ' εἰ πολλὰ ἀγαθὰ κερτημένος, εἰπὼν σχεδὸν ἅπαντα, ὃς μὴ περὶ τὸν πόλεμον ἀριστος γίγνεται· ἀεὶ ταῦτα γὰρ ἀήκοας που καὶ σὺ τὰ ποιήματα· ὃδε μὲν γὰρ, οἶμαι, διακορῆς αὐτῶν ἐστὶ.

ΜΕ. Πάνν μὲν οὖν.

ΚΑ. Καὶ μὴν καὶ παρ' ἡμᾶς ἐλήλυθε κομισθέντα ἐκ Λακεδαιμόνος.

ΑΘ. Ἴθι δὴ νῦν ἀνερωμέθα κοινῇ τουτοῖ τὸν ποιητὴν οὕτωςί πως· ὃ Τύρταιε, ποιητὰ θειότατε· δοκεῖς γὰρ δὴ σοφὸς ἡμῶν εἶναι καὶ ἀγαθός, ὅτι τοὺς μὲν ἐν τῷ πολέμῳ διαφέροντας διαφερόντως ἐγκεκομίας· ἤδη οὖν τυγχάνομεν ἐγὼ τε καὶ ὄδε καὶ Κλεινίας ὁ Κνωσῖος οὕτωςί.

ξυμφερόμενοί σοι περὶ τούτου σφόδρα, ὡς δοκοῦμεν· εἰ δὲ περὶ τῶν αὐτῶν λέγομεν ἀνδρῶν ἢ μὴ, βουλόμεθα σαφῶς εἰδέναι. λέγε οὖν ἡμῖν, ἄρα εἶδη δύο πολέμου, καθάπερ ἡμεῖς, ἡγεί καὶ σὺ σαφῶς; ἢ πῶς; πρὸς ταῦτα, οἶμαι, κὰν πολὺ φανλότερος εἴποι Τυρταίου τις ἀληθές, D ὅτι δύο, τὸ μὲν ὃ καλοῦμεν ἅπαντες στάσις, ὃς δὴ πάντων πολέμων χαλεπώτατος, ὡς ἔφαμεν ἡμεῖς νῦν δὴ· τὸ δ' ἄλλο πολέμου θήσομεν, οἶμαι, γένος ἅπαντες, ὃ πρὸς τοὺς ἐκτός τε καὶ ἄλλοφύλους χρωόμεθα διαφερόμενοι, πολὺ प्राότερον ἐκείνου.

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Φέρε δὴ, ποτέρους καὶ πρὸς πότερον ἐπαινωῶν τὸν πόλεμον οὕτως ὑπερεπήνεσας, τοὺς δ' ἐψέξας τῶν ἀνδρῶν; ἔοικας μὲν γὰρ πρὸς τοὺς ἐκτός· εἰρηκας γοῦν E αἶδε ἐν τοῖς ποιήμασιν, ὡς οὐδαμῶς τοὺς τοιοῦτους ἀνεχόμενος, οἳ μὴ τολμήσωσι μὲν ὄραν φόνου αἱματόδετα, καὶ θήτων ὀρέγοντ' ἐγγύθεν ἰστάμενοι.

οὐκοῦν τὰ μετὰ ταῦτα εἴπομεν ἂν ἡμεῖς ὅτι σὺ μὲν ἐπαινείς, ὡς ἔοικας, ὃ Τυρταίε, μάλιστα τοὺς πρὸς τὸν ὄθνεϊὸν τε καὶ ἔξωθεν πόλεμον γιγνόμενον ἐπιφανείς. φαλὴ ταῦτ' ἂν πον καὶ ὁμολογοῖ;

ΚΑ. Τί μὴν;

ΑΘ. Ἡμεῖς δὲ γε ἀγαθῶν ὄντων τούτων ἐτι φαμὲν 630 ἀμείνους εἶναι καὶ πολὺ τοὺς ἐν τῷ μεγίστῳ πολέμῳ γιγνομένους ἀρίστους διαφανῶς· ποιητὴν δὲ καὶ ἡμεῖς μάρτυρα ἔχομεν, Θεόγγιν, πολίτην τῶν ἐν Σικελίᾳ Μεγαρέων, ὃς φησι

πιστὸς ἀνὴρ χρυσοῦ τε καὶ ἀργύρου ἀντερούσασθαι
ἄξιος ἐν χαλεπῇ, Κύρνε, διχαστασίη.

τούτου δὴ φαμεν ἐν πολέμῳ χαλεπωτέρῳ ἀμείνονα ἐκείνου πύμπολον γίγνεσθαι, σχεδὸν ὅσον ἀμείνων δικαιοσύνη καὶ B σωφροσύνη καὶ φρόνησις εἰς ταῦτόν ἐλθοῦσα μετ' *ἀν-

δρείας αὐτῆς μουης* ἀνδρείας· πιστὸς μὲν γὰρ καὶ ὑγιῆς ἐν στάσεσιν οὐκ ἂν ποτε γένοιτο ἀνευ ξυμπάσης ἀρετῆς· διαβάντες δ' εὐ καὶ μαχόμενοι ἐθέλοντες ἀποθνήσκειν ἐν τῷ πολέμῳ, *ὦ* φράζει Τυρταίος, τῶν μισθοφόρων εἰσι πύμπολλοι, ὧν οἳ πλείστοι γίγνονται θρασεῖς καὶ ἀδικοὶ καὶ ὑβρισταὶ καὶ ἀφρονέστατοι σχεδὸν ἅπάντων, ἐκτός δὴ τινων μάλα ὀλίγων. ποῖ δὴ τελευτᾶ νῦν ἡμῖν οὗτος ὁ λόγος, καὶ τί φανερόν ποτε ποιῆσαι βουληθεῖς λέγει ταῦτα; C δῆλον ὅτι τόδε, ὡς πάντος μᾶλλον καὶ ὁ τῆδε παρὰ Διὸς νομοθέτης, πᾶς τε οὐ καὶ σμικρὸν ὄφελος, οὐκ ἄλλοσε ἢ πρὸς τὴν μεγίστην ἀρετὴν μάλιστα βλέπων αἰεθῆσει τοὺς νόμους· ἔστι δὲ, ὡς φησι Θεόγγις, αὐτὴ πιστότης ἐν τοῖς δεινοῖς, ἣν τις δικαιοσύνην ἂν τελέαν ὀνομάσειεν. ἦν δ' αὖ Τυρταίος ἐπήνεσε μάλιστα, καλὴ μὲν καὶ κατὰ καιρὸν κεκοσμημένη τῷ ποιητῇ, τετάρτη μὲντοι ὅμως ἀριθμῷ τε καὶ δυνάμει τοῦ τιμῆ εἶναι λέγοιτ' ἂν ὀρθότατα. D

VI. ΚΑ. Ὡς ξένη, τὸν νομοθέτην ἡμῶν ἀποβάλλομεν εἰς τοὺς πόρρω νομοθέτας;

ΑΘ. Οὐχ ἡμεῖς γε, ὦ ἄριστε, ἀλλ' ἡμᾶς αὐτούς, ὅταν οἰώμεθα πάντα τὰ τ' ἐν Λακεδαιμόνι καὶ τὰ τῆδε πρὸς τὸν πόλεμον μάλιστα βλέπουτας Λυκοῦργόν τε καὶ Μίνω τίθεσθαι τὰ νόμιμα.

ΚΑ. Τὸ δὲ πῶς χρῆν ἡμᾶς λέγειν;

ΑΘ. Ὡς περὶ τό τε ἀληθές, οἶμαι, καὶ τὸ δίκαιον ὑπέρο γε θείας* πολιτείας* διαλεγόμενους λέγειν, οὐχ ὡς πρὸς E ἀρετῆς τι μόριον καὶ ταῦτα τὸ φανλότερον ἐτίθη βλέπων, ἀλλὰ πρὸς πάσαν ἀρετὴν, καὶ κατ' εἶδη ζητεῖν αὐτῶν τοὺς νόμους οὐδ' ἄπερ οἳ τῶν νῦν εἶδη προτιθέμενοι ζητοῦσιν οὐ γὰρ ἂν ἕκαστος ἐν χρεῖα γίγνηται, τοῦτο ζητεῖ νῦν παρθεμένος, ὃ μὲν τὰ περὶ τῶν κλήρων καὶ ἐπικλήρων, ὃ δὲ τῆς αἰκίας πέρι, ἄλλοι δὲ ἄλλα ἄττα μυρία τοιαῦτα· ἡμεῖς δὲ φαμεν εἶναι τὸ περὶ νόμους ζήτημα τῶν εὐ ζη- 631

τούντων, ὥσπερ νῦν ἡμεῖς ἠρξάμεθα. καὶ σοῦ τὴν μὲν ἐπιχειρήσιν τῆς ἐξηγήσεως περὶ τοὺς νόμους παντάπασιν ἄγραμαι· τὸ γὰρ ἀπ' ἀρετῆς ἄρχεσθαι, λέγοντα ὡς ἐτίθη ταύτης ἕνεκα τοὺς νόμους, ὀρθόν· ὅτι δὲ πάντα εἰς μόριον ἀρετῆς καὶ ταῦτα τὸ σμικρότατον ἐπαναφέροντα ἐφησθα αὐτὸν νομοθετεῖν, οὔτε ὀρθῶς ἐτι μοι κατεφάνης λέγων τὸν τε ὕστερον νῦν λόγον τοῦτον πάντα εἰρηκα διὰ ταῦτα. πῆ δὴ οὖν σε ἐτ' ἂν ἐβουλόμην διελόμενον λέγειν αὐτός τε ἀκούειν, βούλει σοι φράξω;

ΚΑ. Πάνυ μὲν οὖν, ὦ ξέने.

ΑΘ. Ἐχρήν εἰπεῖν, οἱ Κρητῶν νόμοι οὐκ εἰσὶ μάτην διαφερόντως ἐν πάσιν εὐδόκιμοι τοῖς Ἑλλήσιν· ἔχουσι γὰρ ὀρθῶς τοὺς αὐτοῖς χρωμένους εὐδαίμονας ἀποτελοῦντες. πάντα γὰρ τὰ ἀγαθὰ πορίζουσι· διπλᾶ δὲ ἀγαθὰ ἐστί, τὰ μὲν ἀνθρώπινα, τὰ δὲ θεῖα, ἤρηται δ' ἐκ τῶν θεῶν θάτερα· καὶ ἐὰν μὲν δέχηται τις τὰ μείζονα πόλις, κτᾶται καὶ C τὰ ἐλάττωνα, εἰ δὲ μή, στέρεται ἀμφοῖν. ἐστί δὲ τὰ μὲν ἐλάττωνα ὧν ἠρεῖται μὲν ὑγίεια, κάλλος δὲ δευτέρου, τὸ δὲ τρίτον ἰσχύς εἰς τε δρόμον καὶ εἰς τὰς ἄλλας πάσας κινήσεις τῷ σώματι, τέταρτον δὲ δὴ πλοῦτος οὐ τυφλὸς ἀλλ' ὄξυ βλέπων, ἄνπερ ἅμ' ἔπηται φρονήσει· ὃ δὴ πρώτου αὐτῶν θεῶν ἡγεμονοῦν ἐστὶν ἀγαθῶν, ἢ φρόνησις, δευτέρου δὲ μετὰ νοῦν σώφρων ψυχῆς ἕξις, ἐκ δὲ τούτων μετ' ἀνδρείας κραθέντων τρίτον ἂν εἴη δικαιοσύνη, τέταρτον D δὲ ἀνδρεία. ταῦτα δὲ πάντα ἐκείνων ἐμπροσθεν τέτακται φύσει, καὶ δὴ καὶ τῷ νομοθέτῃ τακτέον οὕτω· μετὰ δὲ ταῦτα τὰς ἄλλας προστάξεις τοῖς πολίταις εἰς ταῦτα βλέπουσας αὐτοῖς εἶναι διακελευστέον, τούτων δὲ τὰ μὲν ἀνθρώπινα εἰς τὰ θεῖα, τὰ δὲ θεῖα εἰς τὸν ἡγεμόνα νοῦν E ζύμπαντα βλέπειν, περὶ τε γάμους ἀλλήλοις ἐπικοινωνήσοντας, μετὰ τε ταῦτα ἐν ταῖς τῶν παιδῶν γεννήσεσι καὶ τροφαῖς, ὅσοι τε ἄρρενες καὶ ὅσοι θήλειαι, νέων τε ὄντων

καὶ ἐπὶ το πρεσβύτερον ἰόντων μέχρι γήρωσ, τιμῶντα ὀρθῶς ἐπιμελεῖσθαι δεῖ καὶ ἀτιμᾶζοντα, ἐν πάσαις ταῖς τούτων ὀμιλίαις τὰς τε λύπας αὐτῶν καὶ τὰς ἡδονὰς καὶ τὰς ἐπιθυμίας ζυμπάντων τε ἐρώτων τὰς σπουδὰς ἐπεσκεμ- 632 μένον καὶ παραπεφυλαχότα ψέγειν τε ὀρθῶς καὶ ἐπαινεῖν δι' αὐτῶν τῶν νόμων· ἐν ὄργαις τε αὐτῶν καὶ ἐν φόβοις, ὅσαι τε διὰ δυστυχίαν ταραχαὶ ταῖς ψυχαῖς γίνονται καὶ ὅσαι ἐν εὐτυχίαις τῶν τοιούτων ἀποφυγαί, ὅσαι τε κατὰ νόσους ἢ κατὰ πολέμους ἢ πενίας ἢ τὰ τούτοις ἐναντία γιγνόμενα προσπίπτει τοῖς ἀνθρώποις παθήματα, ἐν πάσι τοῖς τοιούτοις τῆς ἐκάστων διαθέσεως διδακτέον καὶ ὀρι- στέον τό τε καλὸν καὶ μῆ. μετὰ δὲ ταῦτα ἀνάγκη τὸν νο- B μοθέτην τὰς κτήσεις τῶν πολιτῶν καὶ τὰ ἀναλώματα φυλάττειν, ὄντινα ἂν γίνηται τρόπον, καὶ τὰς πρὸς ἀλλήλους πᾶσι τούτοις κοινωνίας καὶ διαλύσεις ἐκοῦσί τε καὶ ἄκουσι, καθ' ὅποιον ἂν ἕκαστον πράττωσι τῶν τοιούτων πρὸς ἀλλήλους, ἐπισκοπεῖν τό τε δίκαιον καὶ μῆ, ἐν οἷς ἐστί τε καὶ ἐν οἷς ἐλλείπει, καὶ τοῖς μὲν εὐπειθέσι τῶν νόμων τιμὰς ἀπονέμειν, τοῖς δὲ δυσπειθέσι δίκας τακτὰς ἐπιτιθέσθαι, μέχριπερ ἂν πρὸς τέλος ἀπάσης πολιτείας ἐπ- C ἐξελεθῶν ἴδη, τῶν τελευτησάντων τίνα δεῖ τρόπον ἐκάστοις γίνεσθαι τὰς ταφὰς καὶ τιμὰς ἄστιας αὐτοῖς ἀπονέμειν δεῖ· κατιδῶν δὲ ὁ θεὸς τοὺς νόμους ἅπασιν τούτοις φύλακας ἐπιστήσει, τοὺς μὲν διὰ φρονήσεως, τοὺς δὲ δι' ἀληθοῦς δόξης ἰόντας, ὅπως πάντα ταῦτα ζυνδήσας ὁ νοῦς ἐπόμενα σωφροσύνη καὶ δικαιοσύνη ἀποφήνη, ἀλλὰ μὴ πλοῦτι μὴδὲ φιλοτιμία. οὕτως, ὦ ξένοι, ἐρωγέ ἤθε- λον ἂν ὑμᾶς καὶ ἐτι νῦν βούλομαι διεξελεθεῖν, πῶς ἐν τοῖς D τοῦ Διὸς λεγομένοις νόμοις τοῖς τε τοῦ Πυθίου Ἀπόλλωνος, οὗς Μίνως τε καὶ Λυκούργος ἐθέτην, ἐνεστί τε πάντα ταῦτα, καὶ ὅπη τάξιν τίνα εἰληφότα διάδηλά ἐστι τῷ περὶ

νόμων ἐμπείρω τέχνη εἴτε καὶ τισὶν ἔθεσι, τοῖς δὲ ἄλλοις ἡμῖν οὐδαμῶς ἐστὶ καταφανή.

VII. ΚΑ. Πῶς οὖν, ὦ ξένη, λέγειν χρὴ τὰ μετὰ ταῦτα;

ΑΘ. Ἐξ ἀρχῆς πάλιν ἔμοιγε δοκεῖ χρῆναι διεξελθεῖν, καθάπερ ἠρξάμεθα, τὰ τῆς ἀνδρείας πρῶτον ἐπιτηδεύματα· ἔπειτα ἕτερον καὶ αὐτῆς ἕτερον εἶδος τῆς ἀρετῆς διεξιμεν, εἴαν βούλησθε· ὅπως δ' ἂν τὸ πρῶτον διεξέλθωμεν, πειρασόμεθα αὐτὸ παράδειγμα θέμενοι καὶ τὰλλα οὕτω διαμυθολογοῦντες παραμύθια ποιήσασθαι τῆς ὁδοῦ ὑστερον δὲ ἀρετῆς πάσης τὰ γε νῦν δὴ *α* διήλθομεν ἐκεῖσε βλέποντα ἀποφανοῦμεν, ἂν θεὸς ἐθέλῃ.

633 ΜΕ. Καλῶς λέγεις, καὶ πειρῶ πρῶτον κρῖνειν τὸν τοῦ Διὸς ἐπαινέτην τόνδε ἡμῖν.

ΑΘ. Πειράσομαι, καὶ σέ τε καὶ ἑμαυτὸν κοινὸς γὰρ ὁ λόγος. λέγετε οὖν· τὰ ξυσσίτια φαμεν καὶ τὰ γυμνάσια πρὸς τὸν πόλεμον ἐξευρησθαι τῷ νομοθέτῃ;

ΜΕ. Ναί.

ΑΘ. Καὶ τρίτον ἢ τέταρτον; ἴσως γὰρ ἂν οὕτω χρεῖη διαριθμῆσασθαι καὶ περὶ τῶν τῆς ἄλλης ἀρετῆς εἴτε μερῶν εἴτε ἅτε' αὐτὰ καλεῖν χρεῶν ἐστὶ, δηλοῦντα μόνον ἂ λέγει.

634 ΜΕ. Τρίτον τοίνυν, ἔγωγε εἶποιμ' ἂν καὶ Λακεδαιμονίων ὅστισοῦν, τὴν θῆραν εὖρε· τέταρτον δὲ ἢ πέμπτον εἰ δυναίμεθα λέγειν, πειρώμεθα. ἔτι τοίνυν καὶ τὸ τέταρτον ἔγωγε πειρώμην ἂν λέγειν τὸ περὶ τὰς καρτερήσεις τῶν ἀλγυθόνων πολὺ παρ' ἡμῖν γιγνόμενον ἐν τε ταῖς πρὸς ἀλλήλους ταῖς χερσὶ μάχαις καὶ ἐν ἀρπαγαῖς τισὶ διὰ πολλῶν πληγῶν ἐκάστοτε γιγνομέναις· ἔτι δὲ καὶ κρυπτεία τις ὀνομάζεται θαυμαστῶς πολύπονος πρὸς τὰς καρτερήσεις, χειμῶνων τε ἀνυποδησίαι καὶ ἀστρωσίαι καὶ ἄνευ θεραπόντων αὐτοῖς ἑαυτῶν διακονήσεις, νύκτωρ τε πλανωμένων διὰ πάσης τῆς χώρας καὶ μεθ' ἡμέραν. ἔτι

δὲ καὶ ταῖς γυμνοπαιδείαις δεῖναι καρτερήσεις παρ' ἡμῖν γίγνονται τῆ τοῦ πνίγους βίαμυθολογίας, καὶ πάμπολλα ἕτερα σχεδὸν ὅσα οὐκ ἂν παύσαιτό τις ἐκάστοτε διεξιῶν.

ΑΘ. Εὖ γε, ὦ Λακεδαιμόνιε ξένη, λέγεις. τὴν ἀνδρείαν δέ, φέρε, τί θῶμεν; πότερον ἀπλῶς οὕτως εἶναι πρὸς φόβους καὶ λύπας διαμάχην μόνου, ἢ καὶ πρὸς πόθους τε καὶ ἡδονὰς καὶ τινὰς δεῖνὰς θωπείας κολακικάς, αἷ καὶ τῶν σεμνῶν οἰομένων εἶναι τοὺς θυμὸς κηρίους ποιοῦσιν;

ΜΕ. Οἶμαι μὲν οὕτω, πρὸς ταῦτα ξύμπαντα.

ΑΘ. Εἰ γοῦν μεμνημέθα τοὺς ἐμπροσθεν λόγους, ἦττω τινὰ ὅδε καὶ πόλιν ἔλεγεν ἀντὶν ἀντὶς καὶ ἀνδρα· ἢ γάρ, ὦ ξένη Κνωσίε;

ΚΑ. Καὶ πάνυ γε.

ΑΘ. Νῦν οὖν πότερα λέγομεν τὸν τῶν λυπῶν ἦττω κακὸν ἢ καὶ τὸν τῶν ἡδονῶν μᾶλλον;

ΚΑ. Ἐμοιγε δοκεῖ, τὸν τῶν ἡδονῶν· καὶ πάντες που μᾶλλον λέγομεν τὸν ὑπὸ τῶν ἡδονῶν κρατούμενον τοῦτον τὸν ἐπονειδίστως ἦττονα ἑαυτοῦ πρότερον ἢ τὸν ὑπὸ τῶν λυπῶν.

ΑΘ. Ὁ Διὸς οὖν δὴ καὶ ὁ Πυθικός νομοθέτης οὐ δὴ πού χωλὴν τὴν ἀνδρείαν νενομοθετήκατον, πρὸς τὰ ἀριστερὰ μόνον δυναμένην ἀντιβαίνειν, πρὸς δὲ τὰ δεξιὰ καὶ κομψὰ καὶ θωπευτικά ἀδυνατούσαν; ἢ πρὸς ἀμφοτέρω;

ΚΑ. Πρὸς ἀμφοτέρω ἔγωγε ἀξιῶ.

ΑΘ. Λέγομεν τοίνυν πάλιν, ἐπιτηδεύματα ποῖα ἐσθ' ἡμῖν ἀμφοτέρω ταῖς πόλεσιν, ἃ γέγοντα τῶν ἡδονῶν καὶ οὐ φερόντα αὐτάς; καθάπερ τὰς λύπας οὐκ ἐφενγεν, ἀλλ' ἄγοντα εἰς μέσας ἠνάγκαζε καὶ ἐπειθε τιμαῖς ὥστε κρατεῖν αὐτῶν; ποῦ δὴ τοῦτ' ἐστὶ ταῦτόν περὶ τὰς ἡδονὰς συν-

τεταγμένον ἐν τοῖς νόμοις; λεγέσθω, τί τοῦτ' ἐστίν, ὃ καὶ ἀπεργάζεται ὑμῖν ὁμοίως πρὸς τε ἀλγηδόνας καὶ πρὸς ἡδονὰς τοὺς αὐτοὺς ἀνδρείους νικῶντας τε ἃ δεῖ νικῶν καὶ οὐδαμῶς ἥτιους πολεμίων τῶν ἐγγύτατα ἑαυτῶν καὶ χαλεπωτάτων.

ME. Οὕτω μὲν τοίνυν, ὦ ξένη, καθάπερ πρὸς τὰς ἀλγηδόνας εἶχον νόμους ἀντιτεταγμένους πολλοὺς εἰπεῖν, οὐκ ἂν ἴσως εὐποροῖην κατὰ μεγάλα μέρη καὶ διαφανῆ λέγων περὶ τῶν ἡδονῶν· κατὰ δὲ σμικρὰ ἴσως εὐποροῖην ἂν.

KA. Οὐ μὴν οὐδ' ἂν αὐτὸς ἐγὼ γε ἐν τοῖς κατὰ Κρήτην νόμοις ἔχομι ἐμφανῆς ὁμοίως ποιεῖν τὸ τοιοῦτον.

AΘ. Ὡς ἄριστοι ξένων, καὶ οὐδέν γε θανασιτόν· ἀλλ' ἂν ἄρα τις ἡμῶν περὶ τοὺς ἐκάστων οἴκοι νόμους φέξῃ τι, βουλόμενος ἰδεῖν τό τε ἀληθὲς ἅμα καὶ τὸ βέλτιστον, μὴ χαλεπῶς ἀλλὰ πράως ἀποδεχόμεθα ἀλλήλων.

KA. Ὅρθως, ὦ ξένη Ἀθηναίε, εἰρηκας, καὶ πειστέον.

D AΘ. Οὐ γὰρ ἂν, ὦ Κλεινία, τηλικούσδε ἀνδράσι πρόποι τὸ τοιοῦτον.

KA. Οὐ γὰρ οὖν.

AΘ. Εἰ μὲν τοίνυν ὀρθῶς ἢ μὴ τις ἐπιτιμᾷ τῇ τε Λακωνικῇ καὶ τῇ Κρητικῇ πολιτείᾳ, ὁ λόγος ἂν ἕτερος εἴη· τὰ δ' οὖν λεγόμενα πρὸς τῶν πολλῶν ἴσως ἐγὼ μᾶλλον ἔχομι ἂν ὑμῶν ἀμφοτέρων λέγειν. ὑμῖν μὲν γὰρ, εἴπερ καὶ μετρίως κατεσκευάσται τὰ τῶν νόμων, εἰς τῶν καλλίστων ἂν E εἴη νόμων μὴ ζητεῖν τῶν νέων μηδένα ἔαν, ποῖα καλῶς αὐτῶν ἢ μὴ καλῶς ἔχει, μιᾷ δὲ φωνῇ καὶ ἐξ ἑνὸς στόματος πάντα συμφωνεῖν, ὡς πάντα καλῶς κείται θέντων θεῶν, καὶ ἔάν τις ἄλλως λέγῃ, μὴ ἀνέχεσθαι τὸ παράπαν ἀκούοντας· γέρον δὲ εἰ τίς τι ξυνοεῖ τῶν παρ' ὑμῖν, πρὸς ἄρχοντά τε καὶ πρὸς ἡλικιώτην μηδενὸς ἐναντίον νέου ποιεῖσθαι τοὺς τοιοῦτους λόγους.

KA. Ὅρθότατά γε, ὦ ξένη, λέγεις, καὶ καθάπερ μάντις ἀπὸν τῆς τότε διανοίας τοῦ τιθέντος αὐτὰ νῦν ἐπιει- 635 κῶς μοι δοκεῖς ἐστοχάσθαι καὶ σφόδρα ἀληθῆ λέγειν.

AΘ. Οὐκοῦν ἡμῖν τὰ νῦν ἐρημῖα μὲν νέων, αὐτοὶ δ' ἔνεκα γήρως ἀφείμεθ' ὑπὸ τοῦ νομοθέτου διαλεγόμενοι περὶ αὐτῶν τούτων μόνοι πρὸς μόνοις μηδὲν ἂν πλημελεῖν;

KA. Ἔστι ταῦτα οὕτως, εἰς ἃ καὶ μηδὲν γε ἀνῆς ἐπιτιμῶν τοῖς νόμοις ἡμῶν· οὐ γὰρ τό γε γινῶναι τι τῶν μὴ καλῶν ἀτιμον, ἀλλὰ ἴσως ἐξ αὐτοῦ συμβαίνει γίνεσθαι τῷ μὴ φθόνῳ τὰ λεγόμενα ἀλλ' εὐνοία δεχομένη. B

VIII. AΘ. Καλῶς οὐ μὴν ἐπιτιμῶν γε ἐρῶ τοῖς νόμοις πῶ, πρὶν βεβαίως εἰς δύναμιν διασκέψασθαι, μᾶλλον δὲ ἀπορῶν. ὑμῖν γὰρ ὁ νομοθέτης μόνοις Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων, ὧν ἡμεῖς πυνθανόμεθα, τῶν μεγίστων ἡδονῶν καὶ παιδιῶν ἐπέταξεν ἀπέχεσθαι καὶ μὴ γεύεσθαι, τὸ δὲ τῶν λυπῶν καὶ φόβων, ὅπερ ἄρτι διεληλύθαμεν, ἠγγῆσατο εἰ τις ἐκ παιδῶν φευξέται διὰ τέλους, ὅπῃ εἰς ἀναγκαιούς ἔλθῃ πόρους καὶ φόβους καὶ λύπας, φευξέσθαι τοὺς ἐν ἐκείνοις γεγυμνασμένους καὶ δουλεύσειν αὐτοῖς· ταῦτόν δὲ τοῦτ', οἶμαι, καὶ πρὸς τὰς ἡδονὰς ἔδει διανοεῖσθαι τὸν αὐτὸν νομοθέτην, λέγοντα αὐτὸν πρὸς ἑαυτόν, ὡς ἡμῖν ἐκ νέων εἰ ἄπειροι τῶν μεγίστων ἡδονῶν οἱ πολλοὶ γενήσονται, καὶ ἀμελέτητοι γιγνώμενοι ἐν ταῖς ἡδοναῖς καρτερεῖν καὶ μηδὲν τῶν αἰσχυρῶν ἀναγκάζεσθαι ποιεῖν ἔνεκα τῆς γλυκυθυμίας τῆς πρὸς τὰς ἡδονὰς ταυτὸν πείσονται τοῖς ἠττωμένοις τῶν φόβων· δουλεύσουσι D τρόπου ἕτερον καὶ ἔτ' αἰσχρῶ τοῖς γε δυναμένοις καρτερεῖν ἐν ταῖς ἡδοναῖς καὶ τοῖς κεντημένοις τὰ περὶ τὰς ἡδονὰς, ἀνθρώποις ἐνίοτε παντάπασι κακοῖς, καὶ τὴν ψυχὴν τῇ μὲν δούλῃ τῇ δὲ ἐλευθέρῃ ἐξουσι, καὶ οὐκ ἄξιοι ἀπλῶς ἀνδρείοι καὶ ἐλευθέροι ἔσονται προσωγορεύεσθαι.

σκοπεῖτε οὖν, εἴ τι τῶν νῦν λεγομένων ὑμῖν κατὰ τρόπον δοκεῖ λέγεσθαι.

Ε ΚΑ. Δοκεῖ μὲν ἡμῖν γέ πως λεγόμενον τοῦ λόγου· περὶ δὲ τηλικούτων εὐθὺς πεπιστευκέναι ἑαδῶς μὴ νέων τε ἢ μᾶλλον καὶ ἀνοήτων.

ΑΘ. Ἄλλ' εἰ τὸ μετὰ ταῦτα διεξίοιμεν ὧν προῦθέμεθα, ὦ Κλεινία τε καὶ Λακεδαιμόνιε ξένη, — μετ' ἀνδρείαν γὰρ δὴ σωφροσύνης πέρι λέγωμεν —, τί διαφέρουν ἐν ταύταις ταῖς πολιτείαις ἢ ταῖς τῶν εἰκῆ πολιτευομένων 636 ἀνευρήσομεν, ὥσπερ τὰ περὶ τὸν πόλεμον νῦν δὴ;

ΜΕ. Σχεδὸν οὐ ἑαδίον· ἀλλ' εἴκοι γὰρ τὰ τε ξυσσίτια καὶ τὰ γυμνάσια καλῶς εὐρησθαι πρὸς ἀμφοτέρας.

ΑΘ. Ἔοικε δὴ τα, ὦ ξένοι, χαλεπὸν εἶναι τὸ περὶ τὰς πολιτείας ἀνομφισβητήτως ὁμοίως ἔργα καὶ λόγῳ γίνεσθαι· κινδυνεύει γὰρ, καθάπερ ἐν τοῖς σώμασιν, οὐ δυνατὸν εἶναι προστάξει τι πρὸς ἐν σῶμα ἐν ἐπιτήδευμα, ἐν ᾧ οὐκ ἂν φανεῖν ταῦτόν τοῦτο τὰ μὲν βλάπτου τὰ ἡμῶν Β σώματα, τὰ δὲ καὶ ὠφελοῦν. ἐπεὶ καὶ τὰ γυμνάσια ταῦτα καὶ τὰ ξυσσίτια πολλὰ μὲν ἄλλα νῦν ὠφελεῖ τὰς πόλεις, πρὸς δὲ τὰς στάσεις χαλεπά· δηλοῦσι δὲ Μιλησίων καὶ Βοιωτῶν καὶ Θουρίων παῖδες· καὶ δὴ καὶ παλαιῶ νόμῳ δοκεῖ τοῦτο τὸ ἐπιτήδευμα τὰς κατὰ φύσιν τὰς περὶ τὰ ἀφροδίσια ἡδονὰς οὐ μόνον ἀνθρώπων ἀλλὰ καὶ θηρίων διεφθαρκέναι. καὶ τούτων τὰς ὑμετέρας πόλεις πρῶτας C ἂν τις αἰτιῶτο καὶ ὅσαι τῶν ἄλλων μάλιστα ἄπτονται τῶν γυμνασίων· καὶ εἴτε παίζοντα εἴτε σπουδάζοντα ἐννοεῖν δεῖ τὰ τοιαῦτα, ἐννοητέον ὅτι τῆ θηλείᾳ καὶ τῆ τῶν ἀφρένων φύσει εἰς κοινωνίαν λύσῃ τῆς γεννήσεως ἢ περὶ ταῦτα ἡδονὴ κατὰ φύσιν ἀποδεδοσθαι δοκεῖ, ἀφρένων δὲ πρὸς ἀφρένας ἢ θηλειῶν πρὸς θηλείας παρὰ φύσιν καὶ τῶν πρῶτων τὸ τόλμημα εἶναι δι' ἀκράτειαν ἡδονῆς. πάντες δὲ δὴ Κρητῶν τὸν περὶ τὸν Γανυμήδη μῦθον κατ-

ηγοροῦμεν ὡς λογοποιησάντων τούτων, ἐπειδὴ παρὰ Διὸς αὐτοῖς οἱ νόμοι πεπιστευμένοι ἦσαν γεγονέναι, τοῦτον τὸν μῦθον προστεθεικέναι κατὰ τοῦ Διός, ἵνα ἐπόμηνοι δὴ τῷ θεῷ καρπῶνται καὶ ταύτην τὴν ἡδονήν. τὸ μὲν οὖν τοῦ μῦθου χαίρετω, νόμων δὲ πέρι διασκοπουμένων ἀνθρώπων ὀλίγου πάσά ἐστιν ἢ σκέψις περὶ τε τὰς ἡδονὰς καὶ τὰς λύπας ἐν τε πόλεσι καὶ ἐν ἰδίῳ ἡθεσι· δῦο γὰρ αὐταὶ πηγαὶ μεθεῖνται φύσει εἶναι, ὧν ὁ μὲν ἀρντόμενος ὅθεν τε δεῖ καὶ ὁπότε καὶ ὁπόσον εὐδαιμονεῖ, καὶ Ε πόλις ὁμοίως καὶ ἰδιότης καὶ ζῶον ἅπαν, ὁ δ' ἀνεπιστημόνως ἅμα καὶ ἐκτὸς τῶν καιρῶν τὰναντία ἂν ἐκείνῳ ζῶῃ.

ΙΧ. ΜΕ. Λέγεται μὲν ταῦτα, ὦ ξένη, καλῶς πως, οὐ μὴν ἀλλ' ἄφρασία γ' ἡμᾶς λαμβάνει, τί ποτε χρὴ λέγειν πρὸς ταῦτα. ὅμως δ' ἔμοιγε ὀρθῶς δοκεῖ τὸ τὰς ἡδονὰς φεύγειν διακελεύεσθαι τὸν γε ἐν Λακεδαιμόνι νομοθέτην· περὶ δὲ τῶν ἐν Κνωσῷ νόμων ὅδε, ἂν ἐθέλῃ, βοηθήσει. τὰ δ' ἐν Σπάρτῃ κάλλιστ' ἀνθρώπων δοκεῖ μοι κείσθαι 637 τὰ περὶ τὰς ἡδονὰς· οὐ γὰρ μάλιστ' ἀνθρώποι καὶ μεγίσταις προσπίπτουσιν ἡδοναῖς καὶ ὕβρεσι καὶ ἀνοίᾳ πάσῃ, τοῦτ' ἐξέβαλεν ὁ νόμος ἡμῶν ἐκ τῆς χώρας ξυμπάσης, καὶ οὐτ' ἂν ἐπ' ἀγρῶν ἴδοις οὐτ' ἐν ἄστειν, ὅσων Σπαρτιάταις μέλει, συμπόσια οὐδ' ὁπόσα τούτοις ξυνεπόμενα πάσας ἡδονὰς κινεῖ κατὰ δύναμιν, οὐδ' ἐστιν ὅστις ἂν ἅπαντῶν κωμάζοντί τινι μετὰ μέθης οὐκ ἂν τὴν μεγίστην δίκην εὐθὺς ἐπιθεῖν, καὶ οὐδ' ἂν Διονύσια πρόφασιν ἔχοντ' Β αὐτὸν λύσαιτο, ὥσπερ ἐν ἀμάξαις εἶδόν ποτε παρ' ὑμῖν ἐγώ, καὶ ἐν Τάραντι δὲ παρὰ τοῖς ἡμετέροις ἀποίκοις πάσαν ἐθεασάμην τὴν πόλιν περὶ τὰ Διονύσια μεθύουσαν· παρ' ἡμῖν δ' οὐκ ἔστ' οὐδὲν τοιοῦτον.

ΑΘ. ὦ Λακεδαιμόνιε ξένη, ἐπαινετὰ μὲν πάντ' ἐστὶ τὰ τοιαῦτα, ὅπου τινὲς ἐνεῖσι καρτερήσεις, ὅπου δ' ἀνεῖν-
PLATO V. 2

C ται, βλακικώτερα· ταχὺ γάρ σου λάβοιτ' ἂν τις τῶν παρ'
 ἡμῶν ἀμνησόμενος, δεικνὺς τὴν τῶν γυναικῶν παρ' ὑμῖν
 ἀνεσίαν. ἀπασὶ δὴ τοῖς τοιούτοις, καὶ ἐν Τάραντι καὶ παρ'
 ἡμῶν καὶ παρ' ὑμῶν δέ, μία ἀπόκρισις ἀπολύεσθαι δοκεῖ
 τοῦ μὴ κακῶς ἔχειν ἀλλ' ὀρθῶς· πᾶς γὰρ ἀποκρινόμενος
 εἰρεὶ θαναμάζοντι ξένῳ, τὴν παρ' αὐτοῖς ἀήθειαν ὀρῶντι,
 μὴ θαύμαζε, ὡς ξένη· νόμος ἐστ' ἡμῖν οὗτος, ἴσως δ' ὑμῖν
 παρὶ αὐτῶν τούτων ἕτερος. ἡμῖν δ' ἐστὶ νῦν, ὡ φίλοι ἄν-
 D θρες, οὐ περὶ τῶν ἀνθρώπων τῶν ἄλλων ὁ λόγος, ἀλλὰ
 περὶ τῶν νομοθετῶν αὐτῶν κακίας τε καὶ ἀρετῆς· ἐτι
 γὰρ οὖν εἰπωμεν πλείω περὶ ἀπάσης μέθης· οὐ γὰρ συμ-
 κρόν ἐστὶ τὸ ἐπιτήδευμα οὐδὲ φαύλου διαγνώωναι νομο-
 θέτου. λέγω δ' οὐκ οἴνου περὶ πόσεως τὸ παράπαν ἢ μὴ,
 μέθης δὲ αὐτῆς πέρι, πότερον, ὥσπερ Σκύθαι χρῶνται
 καὶ Πέρσαι, χρηστέον, καὶ ἐτι Καρχηδόνιοι καὶ Κελτοὶ καὶ
 E Ἰβηρες καὶ Θράκες, πολεμικὰ ξύμπαντα ὄντα ταῦτα γένη,
 ἢ καθάπερ ὑμεῖς· ὑμεῖς μὲν γὰρ, ὅπερ λέγεις, τὸ παρά-
 παν ἀπέχεσθε, Σκύθαι δὲ καὶ Θράκες ἀράτω παντάπασι
 χρώμενοι, γυναικῆς τε καὶ αὐτοί, καὶ κατὰ τῶν ἱματίων
 καταχέμενοι καλὸν καὶ εὐδαίμον ἐπιτήδευμα ἐπιτηδεύειν
 νενομίκασι· Πέρσαι δὲ σφόδρα μὲν χρῶνται καὶ ταῖς ἄλ-
 λαις τροφαῖς, ἄς ὑμεῖς ἀποβάλλετε, ἐν τάξει δὲ μᾶλλον
 τούτων.

638 ME. Ὡ λῶστε, διώκομεν δέ γε ἡμεῖς πάντας τούτους,
 ὅταν ὄπλα εἰς τὰς χεῖρας λάβωμεν.

AΘ. Ὡ ἄριστε, μὴ λέγε ταῦτα· πολλὰ γὰρ δὴ φρυγὰ
 καὶ διώξεις ἀτέκμαρτοι γεγονασί τε καὶ ἔσονται, διὸ φα-
 νερόν ὄρον τοῦτον οὐκ ἂν ποτε λέγοιμεν ἀλλ' ἀμφισβη-
 τήσιμον περὶ καλῶν ἐπιτηδεύματων καὶ μὴ, νίκην τε καὶ
 ἤτταν λέγοντες μάχης· ἐπειδὴ γὰρ αἱ μείζους τὰς ἐλάτ-
 B τους πόλεις νικῶσι μαχόμεναι καὶ καταδουλοῦνται, Συ-
 ρακόσιοι μὲν Λοκρούς, οἳ δὴ δοκοῦσιν εὐνομώτατοι τῶν

περὶ ἐκείνου τὸν τόπον γεγυμένα, Κείους δὲ Ἀθηναῖοι·
 μυρία δ' ἄλλα τοιαῦτ' ἂν εὔροιμεν. ἀλλὰ περὶ αὐτοῦ ἐκά-
 στου ἐπιτηδεύματος πειρώμεθα λέγοντες πείθειν ἡμᾶς αὐ-
 τοὺς, νίκας δὲ καὶ ἤττας ἐκτὸς λόγου τὰ νῦν θῶμεν, λέ-
 γωμεν δ' ὡς τὸ μὲν τοιούδε ἐστὶ καλόν, τὸ δὲ τοιούδε οὐ
 καλόν. πρῶτον δ' ἀκούσατέ τί μου, περὶ αὐτῶν τούτων ὡς
 δεῖ τό τε χρηστὸν καὶ τὸ μὴ σκοπεῖν.

ME. Πῶς οὖν δὴ λέγεις;

X. AΘ. Δοκοῦσί μοι πάντες οἱ λόγοι τι λαβόντες ἐπι-
 τηδεύμα καὶ προθέμενοι ψέγειν αὐτὸ ἢ ἐπαινεῖν εὐθύς
 ῥηθῆν οὐδαμῶς ὀρθῶν κατὰ τρόπον, ἀλλὰ ταῦτόν ποιεῖν,
 οἷον εἰ δὴ τις ἐπαινέσαντός τινος τυρούς, βρωμα ὡς ἀγα-
 θόν, εὐθύς ψέγοι, μὴ διαπυθόμενος αὐτοῦ μήτε τὴν ἐρ-
 γασίαν μήτε τὴν προσφορὰν, ὅντινα τρόπον καὶ οἴσισσι
 καὶ μεθ' ὧν καὶ ὅπως ἔχοντα καὶ ὅπως προσφέρειν ἔχουσι·
 νῦν δὲ ταῦτόν μοι δοκοῦμεν ἡμεῖς ἐν τοῖς λόγοις ποιεῖν·
 D περὶ μέθης γὰρ ἀκούσαντες τοσοῦτον μόνον εὐθύς οἳ μὲν
 ψέγειν αὐτό, οἳ δ' ἐπαινεῖν, καὶ μάλα ἀτόπως· μάρτυσι
 γὰρ καὶ ἐπαινέταις χρώμενοι ἐπαινοῦμεν ἑκάτεροι, καὶ οἳ
 μὲν, ὅτι πολλοὺς παρεχόμεθα, ἀξιούμεν τι λέγειν κύριον,
 οἳ δὲ, ὅτι τοὺς μὴ χρωμένους αὐτῷ ὀρῶμεν νικῶντας μα-
 χομένους· ἀμφισβητεῖται δ' αὖ καὶ τοῦθ' ἡμῖν. εἰ μὲν
 δὴ καὶ περὶ ἐκάστων οὕτω καὶ τῶν ἄλλων νομίμων διεξι-
 μεν, οὐκ ἂν ἔμοιγε κατὰ νοῦν εἴη, τρόπον δὲ ἄλλον, ὃν E
 ἐμοὶ φαίνεται δεῖν, ἐθέλω λέγειν περὶ αὐτοῦ τούτου, τῆς
 μέθης, πειρώμενος, ἂν ἄρα δύνωμαι τὴν περὶ ἀπάντων
 τῶν τοιούτων ὀρθὴν μέθοδον ἡμῖν δηλοῦν, ἐπειδὴ καὶ
 μυρία ἐπὶ μυρίοις ἔθνη περὶ αὐτῶν ἀμφισβητοῦντα ὑμῖν
 πόλεσι δεῖν τῷ λόγῳ διαμάχοιτ' ἂν.

ME. Καὶ μὴν εἰ τινα ἔχομεν ὀρθὴν σκέψιν τῶν τοι-
 ούτων, οὐκ ἀποκητέον ἀκούειν.

AΘ. Σκεψώμεθα δὴ πη τῆδε· φέρε, εἰ τις αἰγῶν
 2*

τροφήν καὶ τὸ ζῶον αὐτό, κτήμα ὡς ἔστι καλόν, ἐπαινοί, ἄλλος δὲ τις ἑωρακῶς αἴρας χωρὶς νεμομένης αἰπόλου ἐν ἐργασίμοις χωρίοις δρώσας κακὰ διαψέγοι, καὶ πᾶν θρέμμα ἀναρχον ἢ μετὰ τινων κακῶν ἀρχόντων ἰδὼν οὕτω μέμφοιτο, τὸν τοῦ τοιούτου φόρον ἠγνούμεθα ὑγιᾶς ἂν ποτε ψέξει καὶ ὀτιοῦν;

ME. Καὶ πῶς;

AΘ. Χρηστὸς δὲ ἀρχων ἔσθ' ἡμῖν ἐν πλοίοις πότερον
B ἐὰν τὴν ναυτικὴν ἔχη ἐπιστήμην μόνον, ἂν τ' οὖν ναυτιᾷ ἂν τε μή, ἢ πῶς ἂν λέγοιμεν;

ME. Οὐδαμῶς, ἂν γε πρὸς τῇ τέχνῃ ἔχη καὶ τοῦτο τὸ πάθος ὃ λέγεις.

AΘ. Τί δ' ἀρχων στρατοπέδων; ἀρ' ἐὰν τὴν πολεμικὴν ἔχη ἐπιστήμην, ἱκανὸς ἀρχεῖν, κἂν δειλὸς ᾖ ἐν τοῖς δεινοῖς ὑπὸ μέθης τοῦ φόβου ναυτιᾷ;

ME. Καὶ πῶς;

AΘ. Ἄν δὲ αὐτὸ μήτ' ἔχη τὴν τέχνην δειλὸς τ' ἦ;

ME. Παντάπασί τινα πονηρὸν λέγεις, καὶ οὐδαμῶς ἀνδρῶν ἀρχοντα, ἀλλὰ τινων σφόδρα γυναικῶν.

C AΘ. Τί δ' ἐπαινέτην ἢ ψέκτην κοινωνίας ἡστινοσοῦν, ἢ πέφυκε τε ἀρχων εἶναι μετ' ἐκείνων τε ἀφέλιμός ἐστιν, ὃ δὲ μήθ' ἑωρακῶς εἶη ποτ' ὀρθῶς αὐτὴν αὐτῇ κοινωνοῦσαν μετ' ἀρχοντος, αἰεὶ δὲ ἀναρχον ἢ μετὰ κακῶν ἀρχόντων ξυνοῦσαν· οἰώμεθα δὴ ποτε τοὺς τοιούτους θεωροῦς τῶν τοιούτων κοινωνιῶν χρηστὸν τι ψέξειν ἢ ἐπαινεσέσθαι;

D ME. Πῶς δ' ἂν, μηδέποτε γε ἰδόντας μηδὲ ξυγγενομένους ὀρθῶς γενομένῳ μηδενὶ τῶν τοιούτων κοινωνημάτων;

AΘ. Ἐχε δὴ τῶν πολλῶν κοινωνιῶν ξυμπότας καὶ ξυμπόσια θεῖμεν ἂν μίαν τιὰ ξυνουσίαν εἶναι;

ME. Καὶ σφόδρα γε.

AΘ. Ταύτην οὖν μὴν ὀρθῶς γιγνομένην ἤδη τις πώποτε ἐθεάσατο; καὶ σφῶν μὲν ἀποκρίνασθαι ἡάδιον ὡς οὐδέπώποτε τὸ παράπαν· οὐ γὰρ ἐπιχώριον ὑμῖν τοῦτο οὐδὲ νόμιμον· ἐγὼ δ' ἐντετύχημά τε πολλὰς καὶ πολλὰχοῦ, καὶ προσέτι πάσας ὡς ἔπος εἰπεῖν διηρώτηκα, καὶ σχεδὸν ὄλην μὲν οὐδεμίαν ὀρθῶς γιγνομένην ἑώρακα οὐδ' ἀκήκοα, μόρια δ' εἰ που σμικρὰ καὶ ὀλίγα, τὰ πολλὰ δὲ ξύμπανθ' ὡς εἰπεῖν διημαρτημένα.

KA. Πῶς δὴ ταῦτα, ὦ ξένη, λέγεις; εἰπέ εἰ σαφέστερον· ἡμεῖς μὲν γὰρ, ὅπερ εἶπες, ἀπειρία τῶν τοιούτων οὐδ' ἐντυγχάνοντες ἂν ἴσως εὐθύς γε γνοίμεν τὸ τε ὀρθὸν 640 καὶ μὴ γιγνόμενον ἐν αὐτοῖς.

AΘ. Εἰκόσ λέγεις· ἀλλ' ἐμοῦ φράζοντος πειρῶ μανθάνειν. τὸ μὲν γὰρ ἐν πάσαις τε ξυνοδοῖς καὶ κοινωνίαις πράξεων ἀντιπαινοῦν ὡς ὀρθὸν πανταχοῦ ἐκάστοις ἀρχοντα εἶναι, μανθάνεις;

KA. Πῶς γὰρ οὐ;

AΘ. Καὶ μὴν ἐλέγομεν νῦν δὴ, μαχομένων ὡς ἀνδρείον δεῖ τὸν ἀρχοντα εἶναι.

KA. Πῶς δ' οὐ;

AΘ. Ὅ μὴν ἀνδρείος τῶν δειλῶν ὑπὸ φόβῳ ἤττον τεθορύβηται.

KA. Καὶ τοῦτο οὕτως.

AΘ. Εἰ δ' ἦν τις μηχανὴ μηδὲν τὸ παράπαν δεδιότα μηδὲ θορυβοῦμενον ἐπιστήσαι στρατοπέδῳ στρατηγόν, ἀρ' οὐ τοῦτ' ἂν παντὶ τρόπῳ ἐπράττομεν;

KA. Σφόδρα μὲν οὖν.

AΘ. Νῦν δὲ γε οὐ στρατοπέδου περὶ λέγομεν ἀρχοντος ἐν ἀνδρῶν ὁμιλίαις ἐχθρῶν ἐχθροῖς μετὰ πολέμου, φίλων δ' ἐν εἰρήνῃ πρὸς φίλους κοινωνησόντων φιλοφροσύνης.

KA. Ὅρθῶς.

- C AΘ. Ἔστι δέ γε ἡ τοιαύτη συνουσία, εἴπερ ἔσται μετὰ μέθης, οὐκ ἀδόρυβος· ἢ γάρ;
- ΚΑ. Πῶς γάρ; ἀλλ' οἶμαι πᾶν τούναντιον.
- AΘ. Οὐκοῦν πρῶτον μὲν καὶ τούτοις ἄρχοντος δεῖ;
- ΚΑ. Τί μὴν; ὡς οὐδενὶ γε πράγματι.
- AΘ. Ποτερον οὖν ἀδόρυβον, εἰ δυνατὸν εἴη, τὸν τοιοῦτον ἄρχοντα ἐκπορίζεσθαι δεῖ;
- ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐ;
- AΘ. Καὶ μὴν περὶ γε συνουσίας, ὡς ἔοικεν, αὐτὸν φρόνιμον εἶναι δεῖ· γίγνεται γὰρ φύλαξ τῆς τε ὑπαρχούσης φιλλας αὐτοῖς, καὶ ἐτι πλείονος ἐπιμελητῆς ὅπως ἔσται διὰ τὴν τότε ξυνουσίαν.
- D ΚΑ. Ἀληθέστατα.
- AΘ. Οὐκοῦν νήφοντά τε καὶ σοφὸν ἄρχοντα μεθύνωνται δεῖ καθιστάναι, καὶ μὴ τούναντιον; μεθύνωνται γὰρ μεθύων καὶ νέος ἄρχων μὴ σοφός, εἰ μὴ κακὸν ἀπεργάσασαί τι μέγα, πολλῆ ἤρωτ' ἂν ἀγαθῆ τύχη.
- ΚΑ. Παμπόλλη μὲν οὖν.
- AΘ. Οὐκοῦν εἰ μὲν γιγνομένων ὡς δυνατὸν ὀρθότατα τούτων ἐν ταῖς πόλεσι τῶν ξυνουσιῶν μέμφοιτό τις, E ἐπικαλῶν αὐτῷ τῷ πράγματι, τάχ' ἂν ὀρθῶς ἴσως μέμφοιτο· εἰ δὲ ἀμαρτανόμενον ὡς οἶόν τε μάλιστα ἐπιτήδευμά τις ὄρων λοιδορεῖ, πρῶτον μὲν δῆλον ὡς ἀγνοεῖ τοῦτ' αὐτὸ γιγνόμενον οὐκ ὀρθῶς, εἰδ' ὅτι πᾶν τούτω τῷ τρόπῳ φανείται ποιηρόν, δεσπότου τε καὶ ἄρχοντος νήφοντος χωρὶς πραττόμενον. ἢ οὐ ξυνοσεῖς τοῦθ', ὅτι με-
- 641 θύων κυβερνήτης καὶ πᾶς παντὸς ἄρχων ἀνατρέπει πάντα εἴτε πλοῖα εἴτε ἄρματα εἴτε στρατόπεδον, εἰδ' ὅ τί ποτ' εἴη τὸ κυβερνώμενον ὑπ' αὐτοῦ;
- XI. ΚΑ. Παντάπασι τοῦτό γε ἀληθές εἰρημας, ὃ ξένε· τοῦπὶ τῷδε δ' ἡμῖν λέγε, τί ποτ', ἂν γίγνηται τοῦτο ὀρθόν τὸ περὶ τὰς πόσεις νόμιμον, ἀγαθὸν ἂν δράσαιεν

ἡμᾶς; οἶον δ' νῦν δὴ ἐλέγομεν, εἰ στρατεύμα ὀρθῆς ἡγεμονίας τυγχάνοι, νίκη πολέμου τοῖς ἐπομένοις ἂν γίγνοιτο, οὐ σμικρὸν ἀγαθόν, καὶ τᾶλλ' οὕτω· συμποσίου δὲ ὀρθῶς παιδαγωγηθέντος τί μέγα ἰδιώταις ἢ τῇ πόλει B γίγνοιτ' ἂν;

AΘ. Τί δέ; παιδὸς ἐνὸς ἢ καὶ χοροῦ παιδαγωγηθέντος κατὰ τρόπον ἐνὸς τί μέγα τῇ πόλει φαίμεν ἂν γίγνεσθαι; ἢ τοῦτο οὕτως ἐρωτηθέντες εἰπομεν ἂν, ὡς ἐνὸς μὲν βραχὺ τῇ πόλει γίγνοιτ' ἂν ὄφελος, εἰ δ' ὅλως ἐρωτᾶς παιδείαν τῶν παιδευθέντων, τί μέγα τὴν πόλιν ὀνήνησιν, οὐ χαλεπὸν εἰπεῖν, ὅτι παιδευθέντες μὲν εὖ γίγνοιτ' ἂν ἄνδρες ἀγαθοί, γενόμενοι δὲ τοιοῦτοι τὰ τ' C ἄλλα πράττοιεν καλῶς, ἐτι δὲ κἂν νικῶεν τοὺς πολεμίους μαχόμενοι. παιδεία μὲν οὖν φέρει καὶ νίκην, νίκη δ' ἐνίοτε ἀπαιδευσίαν· πολλοὶ γὰρ ὑβριστότεροι διὰ πολέμων νίκας γενόμενοι μυριάων ἄλλων κακῶν δι' ὕβριν ἐνεπλήσθησαν, καὶ παιδεῖα μὲν οὐδεπώποτε γέγονε Καθμεῖα, νικαὶ δὲ ἀνθρώποις πολλαὶ δὴ τοιαῦται γεγόνασι τε καὶ ἔσονται.

ΚΑ. Δοκεῖς ἡμῖν, ὦ φίλε, τὴν ἐν τοῖς οἴνοις κοινὴν διατριβὴν ὡς εἰς παιδείας μεγάλην μοῖραν τείνουσαν λέ- D γειν, ἂν ὀρθῶς γίγνηται.

AΘ. Τί μὴν;

ΚΑ. Ἐχοῖς ἂν οὖν τὸ μετὰ τοῦτ' εἰπεῖν, ὡς ἔστι τὸ νῦν εἰρημέων ἀληθές;

AΘ. Τὸ μὲν ἀληθές, ὦ ξένε, δυσχυρίζεσθαι ταῦτα οὕτως ἔχειν, πολλῶν ἀμφισβητούντων, θεοῦ· εἰ δ' ὅπη ἐμοὶ φαίνεται δεῖ λέγειν, οὐδεις φθόνος, ἐπεὶ περ ὡρμήκα- μὲν γε τοὺς λόγους περὶ νόμων καὶ πολιτείας ποιείσθαι τὰ νῦν.

ΚΑ. Τοῦτ' αὐτὸ δὴ πειρώμεθα τὸ σοὶ δοκοῦν περὶ τῶν νῦν ἀμφισβητουμένων καταμαθεῖν. E

ΑΘ. Ἄλλα χοῆ ποιεῖν οὕτως, ὑμᾶς τε ἐπὶ τὸ μαθεῖν καὶ ἐμὲ ἐπὶ τὸ δηλῶσαι πειρώμενον ἀμῶς γέ πως ξυντεῖναι τὸν λόγον. πρῶτον δέ μου ἀκούσατε τὸ τοιόνδε· τὴν πόλιν ἅπαντες ἡμῶν Ἕλληνες ὑπολαμβάνουσιν ὡς φιλόλογός τε ἐστὶ καὶ πολύλογος, Λακεδαιμόνα δὲ καὶ Κρήτην, τὴν μὲν βραχύλογον, τὴν δὲ πολύνουον μᾶλλον ἢ πολυλό- 642 γλαν ἀσκοῦσαν. σκοπῶ δὴ, μὴ δόξαν ὑμῖν παράσχωμαι περὶ σμικροῦ πολλά λέγειν, μέθης πέρι σμικροῦ πράγμα-τος παμμηχὴ λόγον ἀνακαθαιρόμενος. τὸ δὲ ἢ κατὰ φύσιν αὐτοῦ διόρθωσις οὐκ ἂν δύναίτο ἄνευ μουσικῆς ὀρθότη-τός ποτε σαφὲς οὐδ' ἱκανὸν ἐν τοῖς λόγοις ἀπολαβεῖν μουσικῆ δὲ ἄνευ παιδείας τῆς πάσης οὐκ ἂν αὐ ποτὲ δύ- ναιτο· ταῦτα δὲ παμπόλλων ἐστὶ λόγων. ὁρᾶτε οὖν τί ποιῶμεν, [εἰ ταῦτα μὲν ἔασαιμεν ἐν τῷ παρόντι, μετεκβαί- 643 μεν δ' εἰς ἕτερόν τινα νόμων πέρι λόγον].

ΜΕ. Ὁ ξένη Ἀθηναῖε, οὐκ οἶσθ' ἴσως, ὅτι τυγχάνει ἡμῶν ἡ ἐστία τῆς πόλεως οὕσα ὑμῶν πρόξενος. ἴσως μὲν οὖν καὶ πᾶσι τοῖς παισίν, ἐπαιδᾶν ἀκούσωσιν, ὅτι τινός εἰσι πόλεως πρόξενος, ταύτη τις εὐνοία ἐκ νέων εὐθύς ἐν- δύνεται ἕκαστον ἡμῶν τῶν προξένων τῇ πόλει, ὡς δευτέρα οὔση πατρίδι μετὰ τὴν αὐτοῦ πόλιν· καὶ δὴ καὶ ἐμοὶ νῦν ταυτὸ τοῦτο ἐγγέγονεν. ἀκούων γὰρ τῶν παίδων εὐθύς, 644 εἴ τι μέμφονται ἢ καὶ ἐπαινοῖεν Λακεδαιμόνιοι Ἀθηναίους, ὡς ἡ πόλις ὑμῶν, ὦ Μέγилле, ἔφρασαν, ἡμᾶς οὐ καλῶς ἢ καλῶς ἔφραξε, ταῦτα δὴ ἀκούων, καὶ μαχόμενος πρὸς αὐτὰ ὑπὲρ ὑμῶν αἰεὶ πρὸς τοὺς τὴν πόλιν εἰς ψόγον ἄρου- τας, πᾶσαν εὐνοίαν ἔσχον, καὶ μοι νῦν ἢ τε φωνὴ προσ- φιλῆς ὑμῶν, τό τε ὑπὸ πολλῶν λεγόμενον, ὡς ὅσοι Ἀθη- ναίων εἰσὶν ἀγαθοὶ διαφερόντως εἰσὶ τοιοῦτοι, δοκεῖ ἀλη- θέστατα λέγεσθαι· μόνου γὰρ ἄνευ ἀνάγκης αὐτοφυῶς 645 Δ θεῖα μοῖρα ἀληθῶς καὶ οὐ τι πλαστῶς εἰδὼν ἀγαθοί. θαρ- ρῶν δὴ ἐμοῦ γε ἕνεκα λέγοις ἂν τοσαῦτα ὅποσα σοὶ φίλον.

ΚΑ. Καὶ μὴν, ὦ ξένη, καὶ τὸν παρ' ἐμοῦ λόγον ἀκούσας τε καὶ ἀποδεξάμενος θαρρῶν ὅποσα βούλει λέγε. τῆδε γὰρ ἴσως ἀκήκουσ Ἐπιμενίδης γέγονεν ἀνὴρ θεῖος, ὃς ἦν ἡμῖν οἰκείος, ἐλθῶν δὲ πρὸ τῶν Περσικῶν δέκα 646 ἔτεσι πρότερον παρ' ὑμᾶς κατὰ τὴν τοῦ θεοῦ μαντείαν θυσίας τε ἐθύσατό τις, ἃς ὁ θεὸς ἀνεῖλε, καὶ δὴ καὶ φοβουμένων τὸν Περσικὸν Ἀθηναίων στόλον εἶπεν, ὅτι Ε. δέκα μὲν ἔτων οὐκ ἤξουσιν, ὅταν δὲ ἐλθῶσιν, ἀπαλλαγῆ- σονται πράξαντες οὐδὲν ἂν ἠλπίζον, πεθόντες τε ἢ δρα- σάντες πλείω κακά. τότε οὖν ἐξενάθησαν ὑμῖν οἱ πρόγο- νοὶ ἡμῶν, καὶ εὐνοίαν ἐκ τόσου ἔρωγε ὑμῖν καὶ οἱ ἡμέτε- 643 ροὶ ἔχουσι γονῆς.

ΑΘ. Τὰ μὲν τοίνυν ὑμέτερα ἀκούειν, ὡς εἰκικεν, εἰτοιμ' ἂν εἴη· τὰ δ' ἐμὰ βούλεσθαι μὲν εἰτοιμα, δύνασθαι δὲ οὐ πάντ' ἡράδια, ὅμως δὲ πειρατέον. πρῶτον δὴ οὖν πρὸς τὸν λόγον ὀρισάμεθα παιδείαν, τί ποτ' ἐστὶ καὶ τίνα δύ- ναμιν ἔχει· διὰ γὰρ ταύτης φαιμέν ἰτέον εἶναι τὸν προκα- χειρισμένον ἐν τῷ νῦν λόγον ὑφ' ἡμῶν, μέχρι περ ἂν πρὸς τὸν θεὸν ἀφίκηται.

ΚΑ. Πάνν μὲν οὖν δρώμεν ταῦτα, εἶπερ σοὶ γε ἡδύ.

ΑΘ. Λέγοντος τοίνυν ἐμοῦ, τί ποτε χοῆ φάναι παι- 647 δεῖαν εἶναι, σκέψασθε ἂν ἀρέσκη τὸ λεχθέν.

ΚΑ. Λέγοις ἂν.

ΧΙΙ. ΑΘ. Λέγω δὴ, καὶ φημι τὸν ὀτιοῦν ἀγαθὸν ἄν- δρα μέλλοντα ἔσεσθαι τοῦτο αὐτὸ ἐκ παίδων εὐθύς μελε- τᾶν δεῖν παλζοντά τε καὶ σπονδάζοντα ἐν τοῖς τοῦ πράγ- ματος ἑκάστοις προσήκουσιν. οἶον τὸν μέλλοντα ἀγαθὸν 648 ἔσεσθαι γεωργὸν ἢ τίνα οἰκοδόμον, τὸν μὲν οἰκοδομοῦντά τι τῶν παιδείων οἰκοδομημάτων παύζειν χοῆ, τὸν δ' αὐ γεωργοῦντα, καὶ ὄργανα ἑκατέρω σμικρά, τῶν ἀληθινῶν 649 μιμημάτι, παρασκευάζειν τὸν τρέφοντα αὐτῶν ἑκότερον· καὶ δὴ καὶ τῶν μαθημάτων ὅσα ἀναγκαῖα προμεμαθημέ-

ναι προμανθάνειν, οἷον τέκτονα μετρεῖν ἢ σταθμαῖσθαι καὶ πολεμικὸν ἰππεύειν παίζοντα ἢ τι τῶν τοιούτων ἄλλο [ποιοῦντα] καὶ πειραῖσθαι διὰ τῶν παιδιῶν ἐκεῖσε τρέπειν τὰς ἡδονὰς καὶ ἐπιθυμίας τῶν παιδῶν, οἱ ἀφικομένους αὐτούς δεῖ τέλος ἔχειν. κεφάλαιον δὲ παιδείας λέγομεν τὴν ὀρθὴν τροφήν, ἢ τοῦ παίζοντος τὴν ψυχὴν εἰς ἔρωτα μάλιστα ἔξει τούτου, ὃ δεήσει γενόμενον ἄνδρ' αὐτὸν τέλειον εἶναι τῆς τοῦ πράγματος ἀρετῆς· ὁρᾶτε οὖν, εἰ μέγρι τούτου γε, ὅπερ εἶπον, ὑμῖν ἀρέσκει τὸ λεχθέν.

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Μὴ τοίνυν μὴδ' ὃ λέγομεν εἶναι παιδείαν ἀόριστον γένηται. νῦν γὰρ ὀνειδίζοντες ἐπαινοῦντές θ' ἐκάστων τὰς τροφὰς λέγομεν ὡς τὸν μὲν πεπαιδευμένον ἡμῶν ὄντα τινα, τὸν δὲ ἀπαιδευτον ἐνίοτε εἰς τε καπηλείας καὶ ναυκληρίας καὶ ἄλλων τοιούτων μάλα πεπαιδευμένων σφόδρα ἀνθρώπων· οὐ γὰρ ταῦτα ἡγουμένων, ὡς ἔοικεν, εἶναι παιδείαν ὃ νῦν λόγος ἂν εἴη, τὴν δὲ πρὸς ἀρετὴν ἐκ παιδῶν παιδείαν, ποιοῦσαν ἐπιθυμητὴν τε καὶ ἐραστὴν τοῦ πολίτην γενέσθαι τέλειον, ἄρχειν τε καὶ ἄρχεσθαι ἐπιστάμενον μετὰ δίκης. ταύτην τὴν τροφήν ἀφορισάμενος ὁ λόγος οὗτος, ὡς ἔμοι φαίνεται, νῦν βούλοιτ' ἂν μόνην παιδείαν προσαγορεύειν, τὴν δὲ εἰς χρήματα τείνουσαν ἢ τινα πρὸς ἰσχὺν ἢ καὶ πρὸς ἄλλην τινα σοφίαν ἄνευ νοῦ καὶ δίκης βάνανσον τ' εἶναι καὶ ἀνελεύθερον καὶ οὐκ ἀξίαν τὸ παράπαν παιδείαν καλεῖσθαι. ἡμεῖς δὲ μὴδὲν ὀνόματι διαφερώμεθ' αὐτοῖς, ἀλλ' ὃ νῦν δὴ λόγος ἡμῖν ὁμολογηθεὶς μενέτω, ὡς οἱ γε ὀρθῶς πεπαιδευμένοι σχεδὸν ἀγαθοὶ γίνονται, καὶ δεῖ δὴ τὴν παιδείαν μηδαμοῦ ἀτιμάζειν, ὡς πρῶτον τῶν καλλίστων τοῖς ἀρίστοις ἀνδράσι παραγιγνώμενον· καὶ εἰ ποτε ἐξέρχεται, δυνατὸν δ' ἐστὶν ἐπανορθοῦσθαι, τοῦτ' αἰεὶ δραστέον διὰ βίον παντὶ κατὰ δύναμιν.

ΚΑ. Ὄρθῶς, καὶ συγχωροῦμεν ἃ λέγεις.

ΑΘ. Καὶ μὴν πάλα γε συγχωρήσαμεν ὡς ἀγαθῶν μὲν ὄντων τῶν δυναμένων ἄρχειν αὐτῶν, κακῶν δὲ τῶν μὴ.

ΚΑ. Λέγεις ὀρθότατα.

ΑΘ. Σαφέστερον ἐτι τοίνυν ἀναλάβωμεν τοῦτ' αὐτὸ ὃ τί ποτε λέγομεν. καὶ μοι δι' εἰκότος ἀποδέξασθε ἐάν τις πως δυνατὸς ὑμῖν γένωμαι δηλώσαι τὸ τοιοῦτον.

XIII. ΚΑ. Λέγε μόνου.

ΑΘ. Οὐκοῦν ἓνα μὲν ἡμῶν ἕκαστον αὐτῶν τιθῶμεν;

ΚΑ. Ναί.

ΑΘ. Δύο δὲ κεκτημένον ἐν αὐτῷ ξυμβούλω ἐναντίω τε καὶ ἄφρονε, ὃ προσαγορεύομεν ἡδονὴν καὶ λύπην;

ΚΑ. Ἔστι ταῦτα.

ΑΘ. Πρὸς δὲ τούτοις ἀμφοῖν αὖ δόξας μελλόντων, οἷον κοινὸν μὲν ὄνομα ἐλπίς, ἰδιον δὲ φόβος μὲν ἢ πρὸ λύπης ἐλπίς, θάρσος δὲ ἢ πρὸ τοῦ ἐναντίου· ἐπὶ δὲ πᾶσι τοῦτοις λογισμός, ὃ τί ποτ' αὐτῶν ἄμεινον ἢ χείρον· ὃς γενόμενος δόγμα πόλεως κοινὸν νόμος ἐπωνόμασται.

ΚΑ. Μόρις μὲν πως ἐφέπομαι, λέγε μὴν τὸ μετὰ ταῦτα ὡς ἐπομένον.

ΜΕ. Καὶ ἐν ἔμοι μὴν ταῦτό τοῦτο πάθος ἐνι.

ΑΘ. Περὶ δὲ τούτων διανοηθῶμεν οὕτωσί. θαῦμα μὲν ἕκαστον ἡμῶν ἡγησώμεθα τῶν ζώων θεῖον, εἴτε ὡς παλγνιον ἐκείνων εἴτε ὡς σπουδῆ τιμὴ ξυνεστηκός· οὐ γὰρ δὴ τοῦτό γε γινώσκουμεν, τόδε δὲ ἴσμεν, ὅτι ταῦτα τὰ πάθη ἐν ἡμῖν οἷον νεῦρα ἢ μήρινθοι τινες ἐνοῦσαι σπῶσί τε ἡμᾶς καὶ ἀλλήλαις ἀνθέλκουσιν ἐναντία οὔσαι ἐπ' ἐναντίας πράξεις, οὐ δὴ διωρισμένη ἀρετὴ καὶ κακία κείται· μᾶ γὰρ φησιν ὁ λόγος δεῖν τῶν ἔλξεων ξυνεπόμενον αἰεὶ καὶ μηδαμῇ ἀπολειπόμενον ἐκείνης ἀνθέλκειν τοῖς ἄλλοις νεύροις ἕκαστον, ταύτην δ' εἶναι τὴν τοῦ λογισμοῦ

ἀγωγὴν χρυσοῦν καὶ ἱερῶν, τῆς πόλεως κοινὸν νόμον ἐπι-
καλουμένην, ἄλλας δὲ σκληρὰς καὶ σιδηρᾶς, τὴν δὲ μαλα-
κὴν ἄτε χρυσοῦν οὖσαν, τὰς δὲ ἄλλας παντοδαποῖς εἰδεῖσι
ὁμοίας. δεῖν δὲ τῇ καλλίστῃ ἀγωγῇ τῇ τοῦ νόμου αἰεὶ ξυλ-
λαμβάνειν· ἄτε γὰρ τοῦ λογισμοῦ καλοῦ μὲν ὄντος, πρώτου
δὲ καὶ οὐ βιαίου, δεῖσθαι ὑψηροτέρων αὐτοῦ τὴν ἀγωγὴν,
ὅπως ἂν ἡμῖν τὸ χρυσοῦν γένος νικᾷ τὰ ἄλλα γένη· καὶ
B οὕτω δὴ περὶ θαυμάτων ὡς ὄντων ἡμῶν ὁ μῦθος ἀρετῆς
σεσωσμένος ἂν εἴη, καὶ τὸ κρείττω ἑαυτοῦ καὶ ἥτιοι εἶναι
τρόπον τινα φανερόν ἂν γίγνοιτο μᾶλλον ὃ νοεῖ, καὶ ὅτι
πόλιν καὶ ἰδιώτην, τὸν μὲν λόγον ἀληθῆ λαβόντα ἐν ἑαν-
τῷ περὶ τῶν ἔλλεων τούτων τούτῳ ἐπόμενον δεῖ ξῆν, πό-
λιν δὲ ἢ παρὰ θεῶν τινος ἢ παρὰ τούτου τοῦ γνότος
ταῦτα λόγον παραλαβοῦσαν, νόμον θεμελίην, αὐτῇ τε ὁμι-
λεῖν καὶ ταῖς ἄλλαις πόλεσιν. οὕτω καὶ κακία δὴ καὶ ἀρετῇ
C σαφέστερον ἡμῖν διηρθρωμένον ἂν εἴη· ἐναργεστέρου δ'
αὐτοῦ γενομένου καὶ παιδεία καὶ τᾶλλα ἐπιτηδεύματα ἴσως
ἔσται μᾶλλον καταφανῆ, καὶ δὴ καὶ τὸ περὶ τῆς ἐν τοῖς
οἴνοις διατριβῆς, ὃ δοξασθεῖν μὲν ἂν εἶναι φανύλου πέρι
μῆκος πολὺ λόγων περιττὸν εἰρημένον, φανεῖν δὲ τάχ' ἂν
ἴσως τοῦ μήκους γ' αὐτῶν οὐκ ἀπάξιον.

ΚΑ. Εὐ λέγεις, καὶ περαινόμεν, ὃ τί περ ἂν τῆς γε
νῦν διατριβῆς ἄξιον γίγνηται.

D XIV. ΑΘ. Λέγε δὴ· προσφέρουτες τῷ θαύματι τού-
τῳ τὴν μέθην ποῖόν τι ποτε αὐτὸ ἀπεργαζόμεθα;

ΚΑ. Πρὸς τί δὲ σκοπούμενος αὐτὸ ἐπανερωτᾷς;

ΑΘ. Οὐδέν πω πρὸς ὃ τι, τοῦτο δὲ ὅλως κοινωρήσαν
τούτῳ ποῖόν τι ξυμπίπτει γίνεσθαι. ἔτι δὲ σαφέστερον
ὃ βούλομαι πειράσσομαι φράζειν. ἐρωτῶ γὰρ τὸ τοιόνδε·
ἄρα σφοδρότερας τὰς ἡδονὰς καὶ λύπας καὶ θυμούς καὶ
ἐρωτας ἢ τῶν οἴνων πόσις ἐπιτείνει;

ΚΑ. Πολύ γε.

ΑΘ. Τί δ' αὖ τὰς αἰσθήσεις καὶ μνήμας καὶ δόξας E
καὶ φρονήσεις; πότερον ὡσαύτως σφοδρότερας, ἢ πάμ-
παν ἀπολείπει ταῦτα αὐτόν, ἂν κατακορῆς τις τῇ μέθῃ γί-
γνηται;

ΚΑ. Ναί, πάμπαν ἀπολείπει.

ΑΘ. Οὐκοῦν εἰς ταῦτόν ἀφικνεῖται τὴν τῆς ψυχῆς
ἔξιν τῇ τότε, ὅτε νέος ἦν παῖς;

ΚΑ. Τί μὴν;

ΑΘ. Ἐκίστα δὴ τότε' ἂν αὐτὸς αὐτοῦ γίγνοιτο ἐγ-
κρατής.

ΚΑ. Ἐκίστα.

ΑΘ. Ἄρ' οὖν πονηρότατος, φαιμέν, ὃ τοιοῦτος;

ΚΑ. Πολύ γε.

ΑΘ. Οὐ μόνον ἄρ', ὡς ἔοικεν, ὃ γέρον δις παῖς γί-
γνοιτ' ἂν, ἀλλὰ καὶ ὃ μεθυσθεῖς.

ΚΑ. Ἄριστα εἶπες, ὦ ξένη.

ΑΘ. Τούτου δὴ τοῦ ἐπιτηδεύματος ἐσθ' ὅστις λόγος
ἐπιχειρήσει πείθειν ἡμᾶς ὡς χρῆ γένεσθαι καὶ μὴ φεύγειν
παντὶ σθένει κατὰ τὸ δυνατόν;

ΚΑ. Ἔοικ' εἶναι· σὺ γοῦν φῆς καὶ ἔτοιμος ἦσθα νῦν
δὴ λέγειν.

ΑΘ. Ἀληθῆ μέντοι μνημονεύεις· καὶ νῦν γ' εἰμι B
ἔτοιμος, ἐπειδήπερ σφῶ γε ἐθελήσειν προθύμως ἔφατον
ἀκούειν.

ΚΑ. Πῶς δ' οὐκ ἀκουσόμεθα; κἂν εἰ μηδενὸς ἄλλου
χάριν, ἀλλὰ τοῦ θαυμαστοῦ τε καὶ ἀτόπου, εἰ δεῖ ἐκόντα
ποτὲ ἀνθρώπον εἰς ἅπασαν φανυλότητα ἑαυτὸν ἐμβάλλειν.

ΑΘ. Ψυχῆς λέγεις· ἢ γάρ;

ΚΑ. Ναί.

ΑΘ. Τί δὲ σώματος, ὦ ἑταῖρε, εἰς πονηρίαν, λεπτό-
τητά τε καὶ αἰσχος καὶ ἀδυναμίαν; θαυμάζομεν ἂν εἰ ποτέ
τις ἐκὼν ἐπὶ τὸ τοιοῦτον ἀφικνεῖται; C

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Τί οὖν; τοὺς εἰς τὰ λαιθεῖα αὐτοὺς βαδίζοντας ἐπὶ φαρμακοποσίᾳ ἀγνοεῖν οἴομεθα, ὅτι μετ' ὀλίγον ὕστερον καὶ ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἔξουσι τοιοῦτον τὸ σῶμα, οἷον εἰ διὰ τέλους ἔχειν μέλλοιεν, ζῆν οὐκ ἂν δεξάιντο; ἢ τοὺς ἐπὶ τὰ γυμνάσια καὶ πότους ἰόντας οὐκ ἴσμεν ὡς ἀσθενεῖς εἰς τὸ παραχρήμα γίνονται;

ΚΑ. Πάντα ταῦτα ἴσμεν.

ΑΘ. Καὶ ὅτι τῆς μετὰ ταῦτα ὠφελείας ἕνεκα ἐκόντες D πορευόμενοι;

ΚΑ. Κάλλιστα.

ΑΘ. Οὐκοῦν χρὴ καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδευμάτων περὶ διανοεῖσθαι τὸν αὐτὸν τρόπον;

ΚΑ. Πάνν γε.

ΑΘ. Καὶ τῆς περὶ τὸν οἶνον ἄρα διατριβῆς [ὡσαύτως διανοητέον], εἴπερ ἐνὶ τούτῳ ἐν τούτοις ὀρθῶς διανοηθῆναι.

ΚΑ. Πῶς δ' οὐ;

ΑΘ. Ἄν ἄρα τινὰ ἡμῖν ὠφέλειαν ἔχουσα φαίνεται μηδὲν τῆς περὶ τὸ σῶμα ἐλάττω, τῇ γε ἀρχῇ τὴν σωματικὴν νικᾷ τῷ τῆν μὲν μετ' ἀληθόνων εἶναι, τῆν δὲ μή.

ΚΑ. Ὄρθῶς λέγεις, θαναμάζοιμι δ' ἂν, εἰ τι δυναίμεθα τοιοῦτον ἐν αὐτῷ καταμαθεῖν. E

ΑΘ. Τοῦτ' αὐτὸ δὴ νῦν, ὡς εἰχ', ἡμῖν ἤδη πειρατέον φράζειν. καὶ μοι λέγε· δύο φόβων εἶδη σχεδὸν ἐναντία δυνάμεθα κατανοῆσαι;

ΚΑ. Ποῖα δὴ;

ΑΘ. Τὰ τοιάδε· φοβούμεθα μὲν πού τὰ κακὰ, προσδοκῶντες γενήσεσθαι.

ΚΑ. Ναί.

ΑΘ. Φοβούμεθα δέ γε πολλάκις δοῖαν, ἠγούμενοι δοξάζεσθαι κακοὶ πράττοντες ἢ λέγοντές τι τῶν μη καλῶν

δὴ δὴ καὶ καλοῦμεν τὸν φόβον ἡμεῖς γε, οἶμαι δὲ καὶ πάν- 647
τες, αἰσχύνην.

ΚΑ. Τί δ' οὐ;

ΑΘ. Τούτους δὴ δύο ἔλεγον φόβους· ἂν ὁ ἕτερος ἐναντίος μὲν ταῖς ἀληθόσι καὶ τοῖς ἄλλοις φόβοις, ἐναντίος δ' ἐστὶ ταῖς πλείσταις καὶ μεγίσταις ἡδοναῖς.

ΚΑ. Ὄρθότατα λέγεις.

ΑΘ. Ἄρ' οὖν οὐ καὶ νομοθέτης, καὶ πᾶς οὐ καὶ σμικρὸν ὄφελος, τοῦτον τὸν φόβον ἐν τιμῇ μεγίστη σέβει, καὶ καλῶν αἰδῶ τὸ τούτῳ θάρρος ἐναντίον ἀναιδείαν τε προσ-
αγορεύει καὶ μέγιστον κακὸν ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ πᾶσι B
νεύομεν;

ΚΑ. Ὄρθῶς λέγεις.

ΑΘ. Οὐκοῦν τὰ τ' ἄλλα πολλὰ καὶ μεγάλα ὁ φόβος ἡμᾶς οὗτος σώζει, καὶ τὴν ἐν τῷ πολέμῳ νίκην καὶ σωτηρίαν ἐν πρὸς ἐν οὐδὲν οὕτω σφόδρα ἡμῖν ἀπεργάζεται; δύο γὰρ οὖν ἐστὸν τὰ τὴν νίκην ἀπεργαζόμενα, θάρρος μὲν πολεμίων, φίλων δὲ φόβος αἰσχύνης περὶ κακῆς.

ΚΑ. Ἔστι ταῦτα.

ΑΘ. Ἄφοβον ἡμῶν ἄρα δεῖ γίνεσθαι καὶ φοβερὸν ἕκαστον· ἂν δ' ἑκάτερον ἕνεκα, διηρημέθα.

ΚΑ. Πάνν μὲν οὖν. C

ΑΘ. Καὶ μὴν ἄφοβόν γε ἕκαστον βουλευθέντες ποιεῖν, φόβων πολλῶν τινῶν εἰς φόβον ἄγοντες αὐτὸν μετὰ νόμου, τοιοῦτον ἀπεργαζόμεθα.

ΚΑ. Φαινόμεθα.

ΑΘ. Τί δ' ὅταν ἐπιχειρῶμέν τινα φοβερὸν ποιεῖν μετὰ δίκης, ἄρ' οὐκ ἀναισχυντῆς ἐμβάλλοντας αὐτὸν καὶ προσγυμνάζοντας νικᾶν δεῖ ποιεῖν διαμαχόμενον αὐτοῦ ταῖς ἡδοναῖς; ἢ τῇ μὲν δειλίᾳ τῇ ἐν αὐτῷ προσμαχόμενον καὶ νικῶντα αὐτὴν δεῖ τέλειον οὕτω γίνεσθαι πρὸς ἀν-
δρείαν, ἀπειρος δὲ δήπου καὶ ἀγύμναστος ἂν τῶν τοιού-

των ἀγώνων ὁστισοῦν οὐδ' ἂν ἡμῖς ἐαυτοῦ γένοιτο πρὸς ἀρετὴν· σόφρων δὲ ἄρα τελείως ἔσται μὴ πολλὰς ἡδοναῖς καὶ ἐπιθυμίας προτρεπούσαις ἀνασχιντεῖν καὶ ἀδικεῖν διαμεμαχημένος καὶ νενικησὼς μετὰ λόγου καὶ ἔργου καὶ τέχνης ἐν τε παιδίασι καὶ ἐν σπουδαῖς, ἀλλ' ἀπαθὴς ὢν πάντων τῶν τοιούτων;

E ΚΑ. Οὐκ οὖν τὸν γ' εἰκότα λόγον ἂν ἔχοι.
XV. ΑΘ. Τί οὖν; φόβου φάρμακον ἔσθ' ὅστις θεὸς ἔδωκεν ἀνθρώποις, ὥστε ὁπόσῳ πλέον ἂν ἐθέλη τις πίνειν αὐτοῦ, τοσοῦτῳ μᾶλλον αὐτὸν νομίζειν καθ' ἑκάστην πόσιν δυστηγῆ γίνεσθαι, καὶ φοβεῖσθαι τὰ παρόντα καὶ 648 τὰ μέλλοντα αὐτῷ πάντα, καὶ τελευτῶντα εἰς πᾶν δέος ἵνα τὸν ἀνδρειότατον ἀνθρώπων, ἐκκοιμηθέντα δὲ καὶ τοῦ πώματος ἀπαλλαγέντα πάλιν ἑκάστοτε τὸν αὐτὸν γίγνεσθαι.

ΚΑ. Καὶ τί τοιοῦτον φαίμεν ἂν, ὃ ξένη, ἐν ἀνθρώποις γεγενῆσθαι πῶμα;

ΑΘ. Οὐδέν· εἰ δ' οὖν ἐρέμετό ποθεν, ἔσθ' ὃ τι πρὸς ἀνδρείαν ἦν ἂν νομοθέτῃ χρήσιμον; οἷον τὸ τοιόνδε περὶ αὐτοῦ καὶ μάλα εἶχομεν ἂν αὐτῷ διαλέγεσθαι· φέρε, ὃ νομοθέτα, εἴτε Κρησὶν εἴθ' οἰστισιν οὖν νομοθετεῖς, πρῶτον μὲν τῶν πολιτῶν ἄρ' ἂν δέξαιτο βᾶσανον δυνατὸς εἶναι λαμβάνειν ἀνδρείας τε πέρι καὶ δειλίας;

ΚΑ. Φαίη ποιν πᾶς ἂν δῆλον ὅτι.

ΑΘ. Τί δέ; μετ' ἀσφαλείας καὶ ἄνευ κινδύνων μεγάλων ἢ μετὰ τῶν ἐναντίων;

ΚΑ. Καὶ τοῦτο μετὰ τῆς ἀσφαλείας ξυνομολογήσει πᾶς.

ΑΘ. Χρῆσθαι δ' ἂν εἰς τοὺς φόβους τούτους ἄγων καὶ ἐλέγχων ἐν τοῖς παθήμασι, ὥστε ἀναγκάζειν ἄφοβον γίνεσθαι, παρακλελυόμενος καὶ νουθετῶν καὶ τιμῶν, τὸν δὲ ἀτιμάζων, ὅστις σοι μὴ πείθεται εἶναι τοιοῦτος, οἷον

σὺ τάττοις, ἐν πᾶσι; καὶ γυμνασάμενον μὲν εὖ καὶ ἀνδρείως ἀξίμιον ἀπαλλάττοις ἂν, κακῶς δὲ ζημίαν ἐπιτιθείς; ἢ τὸ παράπαν οὐκ ἂν χρῆσθαι, μηδὲν ἄλλο ἐγκαλῶν τῷ πώματι;

ΚΑ. Καὶ πῶς οὐκ ἂν χρῆσθαι, ὃ ξένη;

ΑΘ. Γυμνασία γοῦν, ὃ φίλε, παρὰ τὰ νῦν θαυμαστὴ ἡραστῶν ἂν εἴη καθ' ἓνα καὶ καθ' ὀλίγους καὶ καθ' ὁπόσους τις αἰετὸς βούλοιο· καὶ εἴτε τις ἄρα μόνος ἐν ἐρημῷ, τὸ τῆς αἰσχύνῃς ἐπίπροσθεν ποιούμενος, πρὶν εὖ σκεῖν ἢ γροῦμενος ὁρᾶσθαι μὴ δεῖν, οὔτω πρὸς τοὺς φόβους γυμνάζοιο, πῶμα μόνον ἀντι μυρίων πραγμάτων παρασκευαζόμενος, ὁρθῶς ἂν τι πράττοι, εἴτε τις ἐαυτῷ πιστευῶν φύσει καὶ μελέτῃ καλῶς παρασκευασθαι μὴδὲν ὀκνοῖ μετὰ ξυμποτῶν πλειόνων γυμναζόμενος ἐπιδείκνυσθαι τὴν ἐν τῇ τοῦ πώματος ἀναγκαίᾳ διαφορᾷ δύναιμι ὑπερθέων καὶ κρατῶν, ὥστε ὑπ' ἀσχημοσύνης μὴδὲ ἐν Ε σφάλεσθαι μέγα μὴδ' ἀλλοιοῦσθαι δι' ἀρετὴν, πρὸς δὲ τὴν ἐσχάτην πόσιν ἀπαλλάττοιο πρὶν ἀφικνεῖσθαι, τὴν πάντων ἤτιαν φοβούμενος ἀνθρώπων τοῦ πώματος.

ΚΑ. Ναί· σωφρονοὶ γάρ, ὃ ξένη, καὶ ὁ τοιοῦτος οὔτω πράττει.

ΑΘ. Πάλιν δὴ πρὸς τὸν νομοθέτην λέγωμεν τάδε· εἶεν, ὃ νομοθέτα, τοῦ μὲν δὴ φόβου σχεδὸν οὔτε θεὸς 649 ἔδωκεν ἀνθρώποις τοιοῦτον φάρμακον οὔτε αὐτοὶ μεμηχανήμεθα· τοὺς γὰρ γόητας οὐκ ἐν θοίνῃ λέγω· τῆς δὲ ἀφοβίας καὶ τοῦ λανθαρρεῖν καὶ ἀκαίρωσ, ἃ μὴ χρῆ, πότερον ἔστι πῶμα, ἢ πῶς λέγομεν;

ΚΑ. Ἔστι, φήσει ποιν, τὸν οἶνον φράζω.

ΑΘ. Ἢ καὶ τούναντιον ἔχει τοῦτο τῷ νῦν δὴ λεγόμενον; πίνοντα τὸν ἀνθρώπων αὐτὸν αὐτοῦ ποιεῖ πρῶτον ἴλεον εὐθὺς μᾶλλον ἢ πρότερον, καὶ ὁπόσῳ ἂν πλέον αὐτοῦ γεύηται, τοσοῦτῳ πλειόνων ἐλπίδων ἀγαθῶν πλη-

ροῦσθαι καὶ δυνάμεως εἰς δόξαν; καὶ τελευτῶν δὴ πάσης ὁ τοιοῦτος παρησῖας ὡς σοφὸς ὧν μεστοῦται καὶ ἔλευθερίας, πάσης δὲ ἀφοβίας, ὥστε εἰπεῖν τε ἀόκνως ὀτιοῦν, ὡσαύτως δὲ καὶ πράξαι; πᾶς ἡμῖν, οἶμαι, ταῦτ' ἂν συγχωροῖ.

ΚΑ. Τί μήν;

XVI. ΑΘ. Ἀναμνησθῶμεν δὴ τόδε, ὅτι δὴ ἔφαμεν ἡμῶν ἐν ταῖς ψυχαῖς δεῖν θεραπεύεσθαι, τὸ μὲν ὅπως ὅτι
C μάλιστα θαρρήσομεν, τὸ δὲ τούναντίον ὅτι μάλιστα φοβησόμεθα.

ΚΑ. Ἐπὶ τῆς αἰδοῦς ἔλεγες, ὡς οἴομεθα.

ΑΘ. Καλῶς μνημονεύετε. ἐπειδὴ δὲ τὴν τε ἀνδρείαν καὶ τὴν ἀφοβίαν ἐν τοῖς φόβοις δεῖ καταμελετᾶσθαι, σκεπτόν, ἄρα τὸ ἐναντίον ἐν τοῖς ἐναντίοις θεραπεύεσθαι δεῖον ἂν εἴη.

ΚΑ. Τὸ γ' οὖν εἰκός.

ΑΘ. Ἄπαθόντες ἄρα πεφύκαμεν διαφερόντως θαρραλέοι τ' εἶναι καὶ θρασεῖς, ἐν τούτοις δεῖον ἂν, ὡς εἶκ', εἴη τὸ μελετᾶν ὡς ἥκιστα εἶναι ἀναισχύντους τε καὶ θρα-
D στήτητος γέμοντας, φοβεροὺς δὲ εἰς τὸ τι τολμᾶν ἐκαστοτε λέγειν ἢ πάσχειν ἢ καὶ δοῶν αἰσχρὸν ὀτιοῦν.

ΚΑ. Ἐοικεν.

ΑΘ. Οὐκοῦν ταῦτά ἐστι πάντα ἐν οἷς ἐσμὲν τοιοῦτοι, θυμὸς, ἔρως, ὕβρις, ἀμαθία, φιλοκέρδεια, [θειλία] καὶ ἐπιτοιάδε, πλοῦτος, κάλλος, ἰσχύς, καὶ πάνθ' ὅσα δι' ἡδονῆς αὐτὸ μεθύσκοντα παράφροντας ποιεῖ· τούτων δ' εὐτελεῆ τε καὶ ἀσυνεστέρα πρῶτον μὲν πρὸς τὸ λαμβάνειν πείραν, εἶτα εἰς τὸ μελετᾶν, πλὴν τῆς ἐν οἴνῳ βασάνου καὶ παι-
E διᾶς τίνα ἔχομεν ἡδονὴν εἰπεῖν ἑμμετρον μᾶλλον, ἂν καὶ ὅπως ὀτιοῦν μετ' εὐλαβείας γίγνηται; σκοπῶμεν γὰρ δὴ δυσκόλον ψυχῆς καὶ ἀγρίας, ἐξ ἧς ἀδικίαι μυρία γίγνονται, πότερον ἴοντα εἰς τὰ ξυμβόλαια πείραν λαμβάνειν,

κινδυνεύοντα περὶ αὐτῶν, σφαλερώτερον, ἢ ξυγγενόμε- 650
νον μετὰ τῆς τοῦ Διονύσου θεωρίας; ἢ πρὸς τὰ φροδίδια ἠττημένης τινὸς ψυχῆς βράσανον λαμβάνειν, ἐπιτρέποντα αὐτοῦ θυγατέρας τε καὶ υἱεῖς καὶ γυναῖκας, οὕτως ἐν τοῖς φιλάτοις κινδυνεύσαντα, ἢθος ψυχῆς θεάσασθαι; καὶ μυρία δὴ λέγων οὐκ ἂν τις ποτε ἀνύσειεν, ὅσα διαφέρει τὸ μετὰ παιδείας τὴν ἄλλως ἄνευ μισθοῦ ζημιώδους θεωρεῖν. καὶ δὴ καὶ τοῦτο μὲν αὐτὸ περὶ γε τούτων οὐτ' ἂν Κρητᾶς οὐτ' ἄλλους ἀνθρώπους οὐδένας οἴομεθα ἀμφισ-
B βητῆσαι, μὴ οὐ πείραν τε ἀλλήλων ἐπικειῆ ταύτην εἶναι, τὸ τε τῆς εὐτελείας καὶ ἀσφαλείας καὶ τάχους διαφέρειν πρὸς τὰς ἄλλας βασάνους.

ΚΑ. Ἀληθὲς τοῦτό γε.

ΑΘ. Τοῦτο μὲν ἄρ' ἂν τῶν χρησιμωτάτων ἐν εἴῃ, τὸ γινῶναι τὰς φύσεις τε καὶ ἕξεις τῶν ψυχῶν τῇ τέχνῃ ἐκείνῃ, ἧς ἐστὶ ταῦτα θεραπεύειν· ἐστὶ δὲ που, φάμεν, ὡς οἶμαι, πολιτικῆς· ἢ γάρ;

ΚΑ. Πάννυ μὲν οὖν.

B.

I. ΑΘ. Τὸ δὴ μετὰ τοῦτο, ὡς εἶοικε, σκεπτόν ἐκείνο 652
περὶ αὐτῶν, πότερα τοῦτο μόνον ἀγαθὸν ἔχει, τὸ κατε-
δεῖν πῶς ἔχομεν τὰς φύσεις, ἢ καὶ τι μέγεθος ὠφελείας ἄξιον πολλῆς σπουδῆς ἐνεστ' ἐν τῇ κατ' ὄρθον χρείᾳ τῆς ἐν οἴνῳ συνουσίας. τί οὖν δὴ λέγομεν; ἐνεστ', ὡς ὁ λόγος εἶοικε βούλεσθαι σημαίνειν· ὅπη δὲ καὶ ὅπως, ἀκούομεν προσέχοντες τὸν νοῦν, μὴ πη παραποδισθῶμεν
B ὑπ' αὐτοῦ.

ΚΑ. Λέγ' οὖν.

653 ΑΘ. Ἀναμνησθῆναι τοίνυν ἔγωγε πάλιν ἐπιθυμῶ, τί ποτε λέγομεν ἡμῖν εἶναι τὴν ὀρθὴν παιδείαν. τούτου γάρ, ὡς γ' ἐγὼ τοπάζω τὰ νῦν, ἔστιν ἐν τῷ ἐπιτηδεύματι τούτῳ καλῶς κατορθουμένῳ σωτηρία.

ΚΑ. Μέγα λέγεις.

ΑΘ. Λέγω τοίνυν τῶν παιδῶν παιδικὴν εἶναι πρώτην αἰσθησιν ἡδονὴν καὶ λύπην, καὶ ἐν οἷς ἀρετὴ ψυχῆ καὶ κακία παραγίγνεται πρώτη, ταῦτ' εἶναι· φρόνησιν δὲ καὶ ἀληθείας δόξας βεβαίους, εὐτυχῆς ὄψω καὶ πρὸς τὸ γῆρας παρεγένετο· τέλος δ' οὖν ἔστ' ἄνθρωπος ταῦτα καὶ τὰ B ἐν τούτοις πάντα κερτημένος ἀγαθὰ. παιδείαν δὲ λέγω τὴν παραγινομένην πρώτην παισὶν ἀρετὴν ἡδονὴν δὲ καὶ φιλίαν καὶ λύπην καὶ μῖσος ἂν ὀρθῶς ἐν ψυχῆς ἐγγίγνεται μήπω δυναμένων λόγον λαμβάνειν, λαβόντων δὲ τὸν λόγον συμφωνήσασιν τῷ λόγῳ ὀρθῶς εἰθίσθαι ὑπὸ τῶν προσηκόντων ἐθῶν, αὕτη ἔσθ' ἡ ἑνμφωνία ζῦμασα μὲν ἀρετῆ, τὸ δὲ περὶ τὰς ἡδονὰς καὶ λύπας τετραμμένον αὐτῆς ὀρθῶς, ὥστε μισεῖν μὲν ἂ ἡχρὴ μισεῖν εὐθύς ἐξ ἀρχῆς C μέχρι τέλους, στέργειν δὲ ἂ ἡχρὴ στέργειν, τούτ' αὐτὸ ἀποτεμῶν τῷ λόγῳ καὶ παιδείαν προσαγορεύειν κατὰ γὰρ τὴν ἐμὴν ὀρθῶς ἂν προσεγορεύοις.

ΚΑ. Καὶ γάρ, ὦ ξένε, ἡμῖν καὶ τὰ πρότερον ὀρθῶς σοι παιδείας περὶ καὶ τὰ νῦν εἰρησθαι δοκεῖ.

ΑΘ. Καλῶς τοίνυν. τούτων γάρ δὴ τῶν ὀρθῶς τετραμμένων ἡδονῶν καὶ λυπῶν παιδειῶν οὐσῶν χαλάται τοῖς ἀνθρώποις καὶ διαφθείρεται τὰ πολλὰ ἐν τῷ βίῳ, θεοὶ δὲ οἰκτεῖραντες τὸ τῶν ἀνθρώπων ἐπίπονον πεφυκὸς D γένος ἀναπαύλας τε αὐτοῖς τῶν πόνοιων ἐτάξαντο τὰς τῶν ἑορτῶν ἀμοιβὰς τοῖς θεοῖς, καὶ Μούσας Ἀπόλλωνα τε μουσηγέτην καὶ Διόνυσον ξυνεορταστὰς ἔδοσαν, ἵν' ἐπανορθῶνται τὰς γὰρ τροφὰς, γενομένας ἐν ταῖς ἑορταῖς μετὰ θεῶν. ὀρθῶν οὖν χρῆ, πότερον ἀληθῆς ἡμῖν κατὰ φύσιν

ὁ λόγος ὑμνεῖται τὰ νῦν, ἢ πῶς. φησὶ δὲ τὸ νέον ἄπαν ὡς ἔπος εἰπεῖν τοῖς τε σώμασι καὶ ταῖς φωναῖς ἡσυχίαν ἄγειν οὐ δύνασθαι, κινεῖσθαι δὲ ἀεὶ ζητεῖν καὶ φθέργε- E σθαι, τὰ μὲν ἀλλόμενα καὶ σικρῶντα, οἷον ὀρχούμενα μεθ' ἡδονῆς καὶ προσπαίζοντα, τὰ δὲ φθεγγόμενα πάσας φωνὰς. τὰ μὲν οὖν ἄλλα ζῶα οὐκ ἔχειν αἰσθησιν τῶν ἐν ταῖς κινήσεσι τάξεων οὐδὲ ἀταξιῶν, οἷς δὴ ἔνθμος ὄνομα καὶ ἀρμονία· ἡμῖν δὲ οὐς εἴπομεν τοὺς θεοὺς συγχορευτὰς δεδούσθαι, τούτους εἶναι καὶ τοὺς δεδωκότας τὴν ἐνρῶθ- 654 μόν τε καὶ ἐναρμόνιον αἰσθησιν μεθ' ἡδονῆς, ἢ δὴ κινεῖν τε ἡμᾶς καὶ χορηγεῖν ἡμῶν τούτους, φῶδαις τε καὶ ὀρχήσεσιν ἀλλήλοις ξυνείροντας, χορούς τε ὀνομακέναι τὸ παρὰ τῆς χαρᾶς ἐμφυτον ὄνομα.

II. Πρώτον δὲ τοῦτο ἀποδεξώμεθα; θῶμεν παιδείαν εἶναι πρώτην διὰ Μουσῶν τε καὶ Ἀπόλλωνος, ἢ πῶς;

ΚΑ. Οὕτως.

ΑΘ. Οὐκοῦν ὁ μὲν ἀπαιδευτος ἀχόρευτος ἡμῖν ἔσται, τὸν δὲ πεπαιδευμένον ἱκανῶς κεχορευκότα θετέον; B

ΚΑ. Τί μὴν;

ΑΘ. Χορεία γε μὴν ὀρχησὶς τε καὶ φῶδὴ τὸ ξύνολόν ἐστιν.

ΚΑ. Ἀναγκαῖον.

ΑΘ. Ὅ καλῶς ἄρα πεπαιδευμένος ἄδειν τε καὶ ὀρχεῖσθαι δυνατὸς ἂν εἴη καλῶς.

ΚΑ. Ἐοικεν.

ΑΘ. Ἴδωμεν δὴ, τί ποτ' ἐστὶ τὸ νῦν αὐτὸ λεγόμενον.

ΚΑ. Τὸ ποῖον δὴ;

ΑΘ. Καλῶς ἄδει, φαρμέν, καὶ καλῶς ὀρχεῖται· πό- τερον, εἰ καὶ καλὰ ἄδει καὶ καλὰ ὀρχεῖται, προσθῶμεν C ἢ μὴ;

ΚΑ. Προσθῶμεν.

ΑΘ. Τί δ', αὖ τὰ καλὰ τε ἡγούμενος εἶναι καλὰ καὶ

τὰ αἰσχροῦ αἰσχροῦ οὕτως αὐτοῖς χρήται; βέλτιον ὁ τοιοῦτος πεπαιδευμένος ἡμῖν ἔσται τὴν χορείαν τε καὶ μουσικήν, ἢ ὅς ἂν τῷ μὲν σώματι καὶ τῇ φωνῇ τὸ διανοηθῆν εἶναι καλὸν λιανῶς ὑπηρετεῖν δυνήθη ἑκάστοτε, χαίρει δὲ μὴ τοῖς καλοῖς μηδὲ μισῇ τὰ μὴ καλά; ἢ κείνος, ὅς ἂν τῇ μὲν φωνῇ καὶ τῷ σώματι μὴ πάνυ δυνατὸς ἢ κατορθοῦν [ἢ διανοεῖσθαι], τῇ δὲ ἡδονῇ καὶ λύπῃ κατορθοῖ, τα μὲν ἀσπαζόμενος, ὅσα καλά, τὰ δὲ δυσχεραίνων, ὅποσα μὴ καλά;

ΚΑ. Πολὺν τὸ διαφέρουν, ὡς ξένη, λέγεις τῆς παιδείας.

ΑΘ. Οὐκοῦν εἰ μὲν τὸ καλὸν ὠδῆς τε καὶ ὄρχησεως περὶ γιγνώσκωμεν τρεῖς ὄντες, ἴσμεν καὶ τὸν πεπαιδευμένον τε καὶ ἀπαιδευτον ὀρθῶς· εἰ δὲ ἀγνοοῦμέν γε τοῦτο, οὐδ' εἰ τις παιδείας ἔστι φυλακὴ καὶ ὄπον, διαγιγνώσκωμεν ἂν ποτε δυναίμεθα. ἄρ' οὐχ οὕτως;

ΚΑ. Οὕτω μὲν οὖν.

ΑΘ. Ταῦτ' ἄρα μετὰ τοῦθ' ἡμῖν αὐ καθάπερ κυβίν ἰχθυοῦσαις διερευνητέον, σχῆμα τε καλὸν καὶ μέλος καὶ ὠδὴν καὶ ὄρχησιν· εἰ δὲ ταῦθ' ἡμᾶς διαφυγόντα οἰχίσσεται, μάταιος ὁ μετὰ ταῦθ' ἡμῖν περὶ παιδείας ὀρθῆς εἶδ' Ἑλληνικῆς εἴτε βαρβαρικῆς λόγος ἂν εἴη.

ΚΑ. Ναί.

ΑΘ. Εἶεν· τί δὲ δὴ τὸ καλὸν χρὴ φάναι σχῆμα ἢ μέλος εἶναι ποτε; φέρε, ἀνδρικῆς ψυχῆς ἐν πόνοις ἐχομένης καὶ δειλῆς ἐν τοῖς αὐτοῖς τε καὶ ἴσοις ἄρ' ὅμοια τὰ τε σχήματα καὶ τὰ φθέγματα ξυμβαίνει γίνεσθαι;

ΚΑ. Καὶ πῶς, ὅτε γε μηδὲ τὰ χρώματα;

ΑΘ. Καλῶς γε, ὡς ἑταίρε· ἀλλ' ἐν γὰρ μουσικῇ καὶ σχήματα μὲν καὶ μέλη ἔνεστι, περὶ ῥυθμὸν καὶ ἁρμονίαν οὔσης τῆς μουσικῆς, ὥστε εὐρυθμον μὲν καὶ εὐἁρμωστον, εὐχρον δὲ μέλος ἢ σχῆμα οὐκ ἔστιν ἀπεικάσαντα, ὥσπερ οἱ χοροδιδάσκαλοι ἀπεικάζουσιν, ὀρθῶς φθέγγεσθαι· τὸ

δὲ τοῦ δειλοῦ τε καὶ ἀνδρείου σχῆμα ἢ μέλος ἔστι τε καὶ ὀρθῶς προσαγορεύειν ἔχει τὰ μὲν τῶν ἀνδρείων καλά, τὰ β τῶν δειλῶν δὲ αἰσχροῦ. καὶ ἵνα δὴ μὴ μακρολογία πολλή τις γίγνηται περὶ ταῦθ' ἡμῖν, ἅπαντα ἀπλῶς ἔστω τὰ μὲν ἀρετῆς ἐχόμενα ψυχῆς ἢ σώματος, εἴτε αὐτῆς εἴτε τινὸς εἰκότος, ξυμπαντα σχήματά τε καὶ μέλη καλά, τὰ δὲ κακίας αὐ τοῦναντίον ἅπαν.

ΚΑ. Ὄρθῶς τε προκαλεῖ καὶ ταῦθ' ἡμῖν οὕτως ἔχειν ἀποκεκρίσθω τὰ νῦν.

ΑΘ. Ἐτι δὴ τόδε· πότερον ἅπαντες πάσαις χορείαις ὁμοίως χαίρομεν, ἢ πολλοῦ δεῖ;

ΚΑ. Τοῦ παντὸς μὲν οὖν.

ΑΘ. Τί ποτ' ἂν οὖν λέγοιμεν τὸ πεπλανηκὸς ἡμᾶς εἶναι; πότερον οὐ ταῦτά ἐστι καλά ἡμῖν πᾶσιν, ἢ τὰ μὲν αὐτά, ἀλλ' οὐ δοκεῖ ταῦτά εἶναι; οὐ γὰρ που ἐρεῖ γέ τις, ὥς ποτε τὰ τῆς κακίας ἢ ἀρετῆς καλλίονα χορεύματα, οὐδ' ὡς αὐτὸς μὲν χαίρει τοῖς τῆς μοχθηρίας σχήμασιν, οἱ δ' ἄλλοι ἐναντίᾳ ταύτης Μούσῃ τινί. καὶ τοι λέγουσί γε οἱ πλείστοι μουσικῆς ὀρθότητά εἶναι τὴν ἡδονὴν ταῖς ψυχαῖς D πορίζουσαν δύναμιν· ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὔτε ἀνεκτὸν οὔτε ὄσιον τὸ παράπαν φθέγγεσθαι, τόδε δὲ μᾶλλον εἰκὸς πλαγᾶν ἡμᾶς.

III. ΚΑ. Τὸ ποῖον;

ΑΘ. Ἐπειδὴ μιμήματα τροπῶν ἔστι τὰ περὶ τὰς χορείας, ἐν πράξει τε παντοδαπαῖς γιγνόμενα καὶ τύχαις καὶ ἡθεσι [καὶ] μιμήμασι διεξιόντων ἑκάστων, οἷς μὲν ἂν πρὸς τρόπον τὰ θηθέντα ἢ μελωδηθέντα ἢ καὶ ὅπως οὖν χορευθέντα ἢ κατὰ φύσιν ἢ κατὰ ἔθος ἢ κατ' ἀμφοτέρω, τούτους μὲν καὶ τούτοις χαίρειν τε καὶ ἐπαινεῖν αὐτὰ καὶ E προσαγορεύειν καλά ἀναγκαῖον, οἷς δ' ἂν παρὰ φύσιν ἢ τρόπον ἢ τινα ξυνήθειαν, οὔτε χαίρειν δυνατὸν οὔτε ἐπαινεῖν αἰσχροῦ τε προσαγορεύειν. οἷς δ' ἂν τὰ μὲν τῆς φύ-

σεως ὀρθὰ ξυμβαίνει, τὰ δὲ τῆς συνηθείας ἐναντία, ἢ τὰ μὲν τῆς συνηθείας ὀρθὰ, τὰ δὲ τῆς φύσεως ἐναντία, οὗτοι δὲ ταῖς ἡδοναῖς τοὺς ἐπαινοὺς ἐναντίους προσεαγορεύουσιν· ἡδέα γὰρ τούτων ἕκαστα εἶναι φασί, πονηρὰ δέ, 656 καὶ ἐναντίον ἄλλων, οὓς οἰοῦνται φροεῖν, αἰσχύνονται μὲν κινεῖσθαι τῷ σώματι τὰ τοιαῦτα, αἰσχύνονται δὲ ἄδειν, ὡς ἀποφαινόμενοι καλὰ μετὰ σπουδῆς, χαίρουσι δὲ παρ' αὐτοῖς.

ΚΑ. Ὅρθότατ' ἂν λέγοις.

ΑΘ. Μῶν οὖν τι βλάβην ἔσθ' ἤντινα φέρει τῷ χαίρουσι πονηρίας ἢ σχήμασιν ἢ μέλεσιν, ἢ τιν' ὀφέλειαν αὐτοῖς πρὸς τὰναντία τὰς ἡδονὰς ἀποδεχομένοις;

ΚΑ. Εἰκὸς γε.

Β ΑΘ. Πότερον εἰκὸς ἢ καὶ ἀναγκαῖον ταῦτόν εἶναι, ὅπερ ὅταν τις πονηροῖς ἤθεσι ξυνῶν κακῶν ἀνθρώπων μὴ μισῇ, χαίρη δὲ ἀποδεχόμενος, ψέγη δὲ ὡς ἐν παιδιᾷ μοίρα, ὀνειρώττων αὐτοῦ τὴν μοχθηρίαν; τότε ὁμοιοῦσθαι δὴ που ἀνάγκη τὸν χαίροντα, ὁποτέρους ἂν χαίρη, εἰάν ἄρα καὶ ἐπαινεῖν αἰσχύνηται· καὶ τοι τοῦ τοιοῦτου τί μείζον ἀγαθὸν ἢ κακὸν φαίμεν ἂν ἡμῖν ἐκ πάσης ἀνάγκης γίνεσθαι;

ΚΑ. Δοκῶ μὲν οὐδέν.

Γ ΑΘ. Ὅπου δὴ νόμοι καλῶς εἰσὶ κείμενοι ἢ καὶ εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον ἔσονται, τὴν περὶ τὰς Μούσας παιδείαν τε καὶ παιδιᾶν οἰόμεθα ἐξέσεσθαι τοῖς ποιητικοῖς, ὃ τί περ ἂν αὐτὸν τὸν ποιητὴν ἐν τῇ ποιήσει τέρατι ἠὲ θυμῷ ἢ μέλους ἢ ῥήματος ἐχόμενον, τοῦτο διδάσκοντα καὶ τοὺς τῶν εὐνόμων παῖδας καὶ νέους ἐν τοῖς χοροῖς ὃ τι ἂν τύχη ἀπεργάζεσθαι πρὸς ἀρετὴν ἢ μοχθηρίαν;

ΚΑ. Οὐ τοι δὴ τοῦτό γε λόγον ἔχει· πῶς γὰρ ἂν;

Δ ΑΘ. Νῦν δέ γε αὐτὸ ὡς ἔπος εἰπεῖν ἐν πάσαις ταῖς πόλεσιν ἐξεστὶ δοῶν, πλὴν κατ' Αἴγυπτον.

ΚΑ. Ἐν Αἴγύπτῳ δὲ δὴ πῶς τὸ τοιοῦτον φῆς νενομοθετῆσθαι;

ΑΘ. Θαῦμα καὶ ἀκούσαι. πάλαι γὰρ δὴ ποτε, ὡς εἴκειν, ἐγνωσθῆ παρ' αὐτοῖς οὗτος ὁ λόγος, ὅν τὰ νῦν λέγομεν ἡμεῖς, ὅτι καλὰ μὲν σχήματα, καλὰ δὲ μέλη δεῖ μεταχειρίζεσθαι ταῖς συνηθείαις τοὺς ἐν ταῖς πόλεσι νέους· ταξάμενοι δὲ ταῦτα, ἅττα ἐστὶ καὶ ὅποι' ἅττα ἀπέφημαν ἐν τοῖς ἱεροῖς, καὶ παρὰ ταῦτ' οὐκ ἐξῆν οὔτε ζωγράφους Ἐ οὔτ' ἄλλοις, ὅσοι σχήματα καὶ ὅποι' ἅττα ἀπεργάζονται, καινοτομεῖν οὐδ' ἐπινοεῖν ἄλλ' ἅττα ἢ τὰ πάτρια, οὐδὲ νῦν ἐξεστὶν οὔτ' ἐν τούτοις οὔτ' ἐν μουσικῇ ξυμπάσῃ. σκοπῶν δ' εὐρήσεις αὐτόθι τὰ μυριοστὸν ἔτος γεγραμμένα ἢ τετυπωμένα, οὐχ ὡς ἔπος εἰπεῖν μυριοστὸν ἄλλ' ὄντως, τῶν νῦν δεδημιουργημένων οὔτε τι καλλίονα οὔτ' αἰσχίω, 657 τὴν αὐτὴν δὲ τέχνην ἀπειργασμένα.

ΚΑ. Θαυμαστὸν λέγεις.

ΑΘ. Νομοθετικὸν μὲν οὖν καὶ πολιτικὸν ὑπερβαλόντως. ἀλλ' ἔτερα φαῦλ' ἂν εὔροις αὐτόθι· τοῦτο δ' οὖν τὸ περὶ μουσικὴν ἀληθές τε καὶ ἄξιον ἐννοίας, ὅτι δυνατὸν ἄρ' ἦν περὶ τῶν τοιούτων νομοθετεῖσθαι βεβαίως· τοῦτο δὲ θεοῦ ἢ θείου τινὸς ἂν εἴη, καθάπερ ἐκεῖ φασὶ τὰ τὸν πολὺν τοῦτον σεσωσμένα χρόνον μέλη τῆς Ἰσίδος ποιήματα γερονέειναι. ἔσθ', ὅπερ ἔλεγον, εἰ δύναίτο τις Β εἰλεῖν αὐτῶν καὶ ὁπωσοῦν τὴν ὀρθότητα, θαρροῦντα χρὴ εἰς νόμον ἄγειν καὶ τάξιν αὐτά· ὡς ἢ τῆς ἡδονῆς καὶ λύπης ζήτησις τοῦ καινῆ ζητεῖν αἰεὶ μουσικῇ χρῆσθαι σχεδὸν οὐ μεγάλην τινὰ δύναμιν ἔχει πρὸς τὸ διαφθεῖραι τὴν καθιερωθεῖσαν χορείαν ἐπικαλοῦσα ἀρχαιότητα. τὴν γοῦν ἐκεῖ οὐδαμῶς εἴκει δυνατόν γερονέειν διαφθεῖραι, πᾶν δὲ τοῦναντίον.

C ΚΑ. Φαίνεται οὕτως ἂν ταῦτα ἔχειν ἐκ τῶν ὑπὸ σοῦ τὰ νῦν λεχθέντων.

IV. ΑΘ. Ἄρ' οὖν θαρροῦντες λέγωμεν τὴν τῆ μουσικῆ καὶ τῆ παιδιᾶ μετὰ χορείας χορείαν ὀρθὴν εἶναι τοιφδέ τιμι τρόπῳ; χαίρομεν ὅταν οἰώμεθα εὖ πράττειν, καὶ ὁπόταν χαίρωμεν, οἰώμεθα εὖ πράττειν αὐ; μὴν οὐχ οὕτως;

ΚΑ. Οὕτω μὲν οὖν.

ΑΘ. Καὶ μὴν ἐν γε τῷ τοιοῦτῳ χαίροντες ἡσυχίαν οὐ δυνάμεθα ἔχειν.

ΚΑ. Ἔστι ταῦτα.

D ΑΘ. Ἄρ' οὖν οὐχ ἡμῶν οἱ μὲν νέοι αὐτοὶ χορεύειν ἔτοιμοι, τὸ δὲ τῶν πρεσβυτέρων ἡμῶν, ἐκείνους αὐ θεωροῦντες διάγειν ἡγρούμεθα πρεπόντως, χαίροντες τῆ ἐκείνων παιδιᾶ τε καὶ ἑορτάσει, ἐπειδὴ τὸ παρ' ἡμῶν ἡμᾶς ἐλαφρὸν ἐκλείπει νῦν, ὁ ποθοῦντες καὶ ἀσπαζόμενοι τίθεμεν οὕτως ἀγῶνας τοῖς δυναμένοις ἡμᾶς ὅ τι μάλιστα εἰς τὴν νεότητα μνήμη ἐπεγείρειν;

ΚΑ. Ἀληθέστατα.

ΑΘ. Μῶν οὖν οἰώμεθα καὶ κομιδῆ μάτην τὸν νῦν E λεγόμενον λόγον περὶ τῶν ἑορταζόντων λέγειν τοὺς πολλούς, ὅτι τοῦτον δεῖ σοφώτατον ἡγεῖσθαι καὶ κρίνειν νικᾶν, ὅς ἂν ἡμᾶς εὐφραίνεσθαι καὶ χαίρειν ὅ τι μάλιστα ἀπεργάζηται; δεῖ γὰρ δὴ, ἐπειπερ ἀφείμεθα παίζειν ἐν τοῖς τοιοῦτοις, τὸν πλείστον καὶ μάλιστα χαίρειν ποιῶντα, τοῦτον μάλιστα τιμᾶσθαι τε καὶ, ὅπερ εἶπον νῦν δὴ, τὰ νικητήρια φέρειν; ἄρ' οὐκ ὀρθῶς λέγεται τε τοῦτο 658 καὶ πράττουτ' ἂν, εἰ ταύτη γίγνοιτο;

ΚΑ. Τάχ' ἂν.

ΑΘ. Ἄλλ', ὦ μακάριε, μὴ ταχὺ τὸ τοιοῦτον κρίνωμεν, ἀλλὰ διαιροῦντες αὐτὸ κατὰ μέρος σκοπώμεθα τοιφδέ τιμι τρόπῳ· τί ἂν, εἰ ποτέ τις οὕτως ἀπλῶς ἀγῶνα

θειῆ ὄντινον, μηδὲν ἀφορίσας μήτε γυμνικὸν μήτε μουσικὸν μήθ' ἱππικόν, ἀλλὰ πάντας συναγαγὼν τοὺς ἐν τῆ πόλει προεῖποι, θεῖς νικητήρια, τὸν βουλούμενον ἡγεῖν ἀγωνούμενον ἡδονῆς περὶ μόνου, ὅς δ' ἂν τέρψη τοὺς θεατὰς μάλιστα, μηδὲν ἐπιταττόμενος ἄτιμι τρόπῳ, νικήσῃ δὲ B αὐτὸ τοῦτο ὅ τι μάλιστα ἀπεργασάμενος καὶ κομιδῆ τῶν ἀγωνισαμένων ἡδιστος γεγονέναι· τί ποτ' ἂν ἡγρούμεθα ἐκ ταύτης τῆς προορήσεως ξυμβαίνειν;

ΚΑ. Τοῦ περὶ λέγεις;

ΑΘ. Εἰκός που τὸν μὲν τινα ἐπιδεικνύειν, καθάπερ Ὀμηρος, φαειδίαν, ἄλλον δὲ κιδαρφδίαν, τὸν δὲ τινα τραγφδίαν, τὸν δ' αὐ καμφοδίαν, οὐ θαυμαστὸν δὲ εἰ τις καὶ θαύματα ἐπιδεικνύς μάλιστ' ἂν νικᾶν ἡγοῖτο· τούτων δὲ C τοιοῦτων καὶ ἑτέρων ἀγωνιστῶν μυρίων ἑλθόντων ἔχομεν εἰπεῖν, τίς ἂν νικῶ δικαίως;

ΚΑ. Ἄτοπον ἦρον· τίς γὰρ ἂν ἀποκρίνοιτό σοι τοῦτο, ὡς γνοὺς ἂν ποτε πρὶν ἀκοῦσαι τε καὶ τῶν ἀθλητῶν ἐκαστῶν αὐτήκοος αὐτὸς γενέσθαι;

ΑΘ. Τί οὖν δὴ; βούλεσθε ἐγὼ σφῶν τὴν ἄτοπον ταύτην ἀποκρισὶν ἀποκρίνωμαι;

ΚΑ. Τί μὴν;

ΑΘ. Εἰ μὲν τολύνη τὰ πάντῃ σμικρὰ κρίνοι παιδιά, κρίνοῦσι τὸν τὰ θαύματα ἐπιδεικνύντα· ἢ γὰρ;

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Ἐὰν δὲ γ' οἱ μείζους παῖδες, τὸν τὰς καμφοδίας D τραγφδίαν δὲ αἱ τε πεπαιδευμένοι τῶν γυναικῶν καὶ τὰ νέα μειράκια καὶ σχεδὸν ἴσως τὸ πλῆθος πάντων.

ΚΑ. Ἴσως δῆτα.

ΑΘ. Ραφφῶν δὲ, καλῶς Ἰλιάδα καὶ Ὀδύσσειαν ἢ τι τῶν Ἡσιοδείων διατιθέντα, τάχ' ἂν ἡμεῖς οἱ γέροντες ἡδιστα ἀκούσαντες νικᾶν ἂν φαίμεν πάμπολυ. τίς οὖν ὀρθῶς ἂν νεικηκῶς εἴη, τοῦτο μετὰ τοῦτο· ἢ γὰρ;

ΚΑ. Ναί.

Ε ΑΘ. Ἀἴθλον ὡς ἔμοιγε καὶ ὑμῖν ἀναγκαῖόν ἐστι φά-
ναι τοὺς ὑπὸ τῶν ἡμετέρων ἡλικιωτῶν κριθέντας ὀρθῶς
ἂν νικῶν. τὸ γὰρ ἔθος ἡμῖν τῶν νῦν δὴ πάμπολυ δοκεῖ
τῶν ἐν ταῖς πόλεσιν ἀπάσαις καὶ πανταχοῦ βέλτιστον γί-
γνεσθαι.

ΚΑ. Τί μὴν;

Ε V. ΑΘ. Συγχωρῶ δὴ τὸ γε τοσοῦτον καὶ ἐγὼ τοῖς
πολλοῖς, δεῖν τὴν μουσικὴν ἡδονὴν κρίνεσθαι, μὴ μέντοι
τῶν γε ἐπιτυγόντων, ἀλλὰ σχεδὸν ἐκείνην εἶναι Μοῦσαν
καλλίστην, ἣτις τοὺς βελτίστους καὶ ἰκανῶς πεπαιδευμέ-
659 νους τέρπει, μάλιστα δὲ ἣτις ἕνα τὸν ἀρετῆ τε καὶ παιδείας
διαφέροντα· διὰ ταῦτα δὲ ἀρετῆς φανερὸν δεῖσθαι τοὺς
τούτων κριτάς, ὅτι τῆς τε ἄλλης μετόχους αὐτοὺς εἶναι δεῖ
φρονήσεως καὶ δὴ καὶ τῆς ἀνδρείας. οὔτε γὰρ παρὰ θεά-
τρον δεῖ τὸν γε ἀληθῆ κριτὴν κρίνειν μανθάνοντα καὶ
ἐκπληττόμενον ὑπὸ θορύβου τῶν πολλῶν καὶ τῆς αὐτοῦ
ἀπαιδευσίας, οὔτ' αὖ γιννώσκοντα δι' ἀνανδρίαν καὶ δει-
λίαν ἐκ ταύτου στόματος οὔπερ τοὺς θεοὺς ἐπεκαλέσατο
B μέλλων κρίνειν, ἐκ τούτου ψευδόμενον ἀποφαίνεσθαι ὁρ-
θύμως τὴν κρίσιν· οὐ γὰρ μαθητὴς ἀλλὰ διδάσκαλος, ὡς
γε τὸ δίκαιον, θεατῶν μᾶλλον ὁ κριτὴς καθίξει, καὶ ἐναν-
τιωσόμενος τοῖς τὴν ἡδονὴν μὴ προσηκόντως μηδὲ ὀρθῶς
ἀποδιδούσι θεαταῖς. ἔξῃν γὰρ δὴ τῷ παλαιῷ τε καὶ Ἑλ-
ληνικῷ νόμῳ· *οὐ* καθάπερ ὁ Σικελικὸς τε καὶ Ἴταλι-
κὸς νόμος νῦν, τῷ πλήθει τῶν θεατῶν ἐπιτρέπων καὶ
τὸν νικῶντα διακρίναι χειροτοναίς, διέφθαρχε μὲν τοὺς
C ποιητὰς αὐτούς· πρὸς γὰρ τὴν τῶν κριτῶν ἡδονὴν ποιού-
σιν οὖσαν φαύλην, ὥστε αὐτοὶ αὐτοὺς οἱ θεαταὶ παιδεύ-
ουσι· διέφθαρχε δ' αὐτοῦ τοῦ θεάτρον τὰς ἡδονάς· δεῖν
γὰρ αὐτοὺς αἰεὶ βελτίω τῶν αὐτῶν ἡθῶν ἀκούοντας βελτίω
τὴν ἡδονὴν ἴσχειν, νῦν αὐτοῖς δρῶσι πᾶν τοῦναντίον ξυμ-

βαίνει. τί ποτ' οὖν ἡμῖν τὰ νῦν αὖ διαπερανθέντα τῷ
λόγῳ σημαίνειν βούλεται; σκοπεῖσθ' εἰ τόδε.

ΚΑ. Τὸ ποῖον;

ΑΘ. Δοκεῖ μοι τρίτον ἢ τέταρτον ὁ λόγος εἰς ταῦτον
περιφερόμενος ἤκειν, ὡς ἄρα παιδεία μὲν ἐστ' ἢ παιδῶν D
ὀλκή τε καὶ ἀγωγή πρὸς τὸν ὑπὸ τοῦ νόμου λόγον ὀρθὸν
εἰρημένον καὶ τοῖς ἐπιεικεστάτοις καὶ πρεσβυτάτοις δι'
ἐμπειρίαν ξυνδεδογμένον ὡς ὄντως ὀρθός ἐστιν· ἢ οὖν
ἢ ψυχὴ τοῦ παιδὸς μὴ ἐναντία χαίρειν καὶ λυπεῖσθαι ἐθί-
ξεται τῷ νόμῳ καὶ τοῖς ὑπὸ τοῦ νόμου πεπεισμένοις, ἀλλὰ
ξυνέπηται χαίρουσά τε καὶ λυπουμένη τοῖς αὐτοῖς τούτοις
οἷσπερ ὁ γέρον, τούτων ἕνεκα, ἃς ὥδας καλοῦμεν —
ὄντως μὲν ἐπὶ τὰς ψυχὰς αὐταὶ νῦν γεγονέαι, πρὸς E
τὴν τοιαύτην ἢν λέγομεν συμφωνίαν ἐσπουδασμένοι, διὰ
δὲ τὸ σπουδῆν μὴ δύνασθαι φέρειν τὰς τῶν νέων ψυχὰς
παιδιαί τε καὶ ὥδαι καλεῖσθαι καὶ πράττεσθαι — καθάπερ
τοῖς κάμνοσσί τε καὶ ἀσθενῶς ἴσχουσι τὰ σώματα ἐν ἡδέσι
τισὶ σιτίοις καὶ πόμασι τὴν χρηστὴν περιῶνται τροφήν 660
προσφέρειν οἷς μέλει τούτων, τὴν δὲ τῶν πονηρῶν ἐν
ἀηδέσει, ἵνα τὴν μὲν ἀσπάζωνται, τὴν δὲ μισεῖν ὀρθῶς
ἐθίζωνται, ταῦτόν δὴ καὶ τὸν ποιητικὸν ὁ ὀρθὸς νομοθέ-
της ἐν τοῖς καλοῖς ῥήμασι καὶ ἐπαινετοῖς πείσει τε καὶ ἀναγ-
κάσει μὴ πείθων, τὰ τῶν σωφρόνων τε καὶ ἀνδρείων καὶ
πάντως ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἐν τε θυμοῖς σχήματα καὶ ἐν
ἀρμονίαις μέλη ποιοῦντα ὀρθῶς ποιῆν.

ΚΑ. Νῦν οὖν οὕτω δοκοῦσί σοι, πρὸς Διός, ᾧ ξένης, B
ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσι ποιεῖν; ἐγὼ μὲν γὰρ καθ' ὅσον αἰ-
σθάνομαι, πλὴν παρ' ἡμῖν ἢ παρὰ Λακεδαιμονίοις, ἃ σὺ
νῦν λέγεις, οὐκ οἶδα πράττομενα, καινὰ δὲ ἅττα αἰεὶ γι-
γνώμενα περὶ τε τὰς ὀρχήσεις καὶ περὶ τὴν ἄλλην μουσι-
κὴν ξύμπασαν, οὐχ ὑπὸ νόμων μεταβαλλόμενα ἀλλ' ὑπό-
τινων ἀτάκτων ἡδονῶν, πολλοῦ δεουσῶν τῶν αὐτῶν εἶναι

C καὶ κατὰ ταῦτά, ὡς σὺ κατ' Αἴγυπτον ἀφερμηνεύεις, ἀλλ' οὐδέποτε τῶν αὐτῶν.

AΘ. Ἄριστά γ', ὦ Κλευνία. εἰ δ' ἔδοξά σοι ἂ σὺ λέγεις λέγειν ὡς νῦν γιγνόμενα, οὐκ ἂν θανατάσομαι, εἰ μὴ σαφῶς λέγων ἂ διανοοῦμαι τοῦτο ἐποίησα καὶ ἔπαθον· ἀλλ' ἂ βούλομαι γίνεσθαι περὶ μουσικῆν, τοιαῦτ' ἄττα εἶπον ἴσως, ὥστε σοὶ δόξαι ταῦτα ἐμὲ λέγειν. λοιδορεῖν γὰρ πράγματα ἀνίατα καὶ πόρρω προβεβηκότα ἁμαρτίας οὐδαμῶς ἠδύ, ἀναγκαῖον δ' ἐνίωτ' ἐστίν· ἐπειδὴ δὲ ταῦτα

D ξυνοδοκεῖ καὶ σοί, φέρε, φῆς παρ' ὑμῖν καὶ τοῖσδε μᾶλλον ἢ παρὰ τοῖς ἄλλοις Ἑλλησι γίνεσθαι τὰ τοιαῦτα;

KΛ. Τί μὴν;

AΘ. Τί δ', εἰ καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις γίγνοιθ' οὕτω, πότερον αὐτὰ καλλιόνως οὕτως εἶναι φαίμεν ἢ καθάπερ νῦν γίνεσθαι γιγνόμενα;

KΛ. Πολύ που τὸ διαφέρειν, εἰ καθάπερ παρὰ τε τοῖσδε καὶ παρ' ἡμῖν, καὶ ἔτι καθάπερ εἶπες σὺ νῦν δὴ δεῖν εἶναι, γίγνοιτο.

E VI. AΘ. Φέρε δὴ, ξυνομολογησώμεθα τὰ νῦν. ἄλλο τι παρ' ὑμῖν ἐν πάσῃ παιδείᾳ καὶ μουσικῇ τὰ λεγόμενά ἐστι τάδε; τοὺς ποιητὰς ἀναγκάζετε λέγειν, ὡς ὁ μὲν ἀγαθὸς ἀνὴρ σώφρων ὦν καὶ δίκαιος εὐδαίμων ἐστὶ καὶ μακάριος, εἴαν τε μέγας καὶ ἰσχυρὸς εἴαν τε μικρὸς καὶ ἀσθενὴς ἦ, καὶ εἴαν πλουτῆ καὶ μὴ· εἴαν δὲ ἄρα πλουτῆ μὲν Κινύρα τε καὶ Μίδα μᾶλλον, ἢ δὲ ἀδικος, ἄθλιός τ' ἐστὶ καὶ ἀνικῶς ζῆ· καὶ οὐτ' ἂν μνησαίμην, φησὶν ὑμῖν ὁ ποιητής, εἶπερ ὀρθῶς λέγει, οὐτ' ἐν λόγῳ ἀνδρατιθείμην, ὅς μὴ πάντα τὰ λεγόμενα καλὰ μετὰ δικαιοσύνης πρῶτ-

661 τοι καὶ κτῆτο, καὶ δὴ καὶ δηῶν τοιοῦτος ὦν ὀρέγοιτο ἐργύθειν ἰστάμενος, ἀδικος δὲ ὦν μῆτε τολμῶ ὀρῶν φόνου αἵματόεντα μῆτε νικῶ θέων Θρηῆκιον Βορέην, μῆτε ἄλλο αὐτῷ μῆδεν τῶν λεγομένων ἀγαθῶν γίγνοιτό ποτε· τὰ

γὰρ ὑπὸ τῶν πολλῶν λεγόμενα ἀγαθὰ οὐκ ὀρθῶς λέγεται. λέγεται γὰρ ὡς ἄριστον μὲν ὑγιαίνειν, δεύτερον δὲ κάλλος, τρίτον δὲ πλοῦτος, μυσία δὲ ἄλλα ἀγαθὰ λέγεται· καὶ γὰρ ὄξυ ὄρῃν καὶ ἀκούειν καὶ πάντα ὅσα ἔχεται τῶν αἰ-

B σθησῶν εὐαισθητῶς ἔχειν, ἔτι δὲ καὶ τὸ ποιεῖν τυραννοῦντα ὅτι ἂν ἐπιθυμῆ, καὶ τὸ δὴ τέλος ἀπάσης μακαριότητος εἶναι τὸ πάντα ταῦτα κεκτημένον ἀθάνατον εἶναι γενόμενον ὅτι τάχιστα. ὑμεῖς δὲ καὶ ἐγὼ που τάδε λέγομεν, ὡς ταῦτά ἐστι ξύμπαντα δικαίοις μὲν καὶ ὁσίοις ἀδράσιμ' ἄριστα κτήματα, ἀδίκτοις δὲ κάκιστα ξύμπαντα, ἀρξάμενα ἀπὸ τῆς ὑγείας· καὶ δὴ καὶ τὸ ὄρῃν καὶ τὸ ἀκούειν καὶ αἰσθάνεσθαι καὶ τὸ παράπαν ζῆν μέριστον C μὲν κακὸν τὸν ξύμπαντα χρόνον ἀθάνατον ὄντα καὶ κεκτημένον πάντα τὰ λεγόμενα ἀγαθὰ πλην δικαιοσύνης τε καὶ ἀρετῆς ἀπάσης, ἔλαττον δέ, ἂν ὡς ὀλίγιστον ὁ τοιοῦτος χρόνον ἐπιζῆ. ταῦτα δὴ λέγειν, οἶμαι, τοὺς παρ' ὑμῖν ποιητὰς, ἄπερ ἐγὼ, πείσετε καὶ ἀναγκάσετε, καὶ ἔτι τοῦτοις ἐπομένους ῥυθμούς τε καὶ ἁρμονίας ἀποδιδόντας παιδεύειν οὕτω τοὺς νέους ἡμῶν· ἢ γὰρ; ὀρᾶτε· ἐγὼ μὲν γὰρ λέγω σαφῶς, τὰ μὲν κακὰ λεγόμενα ἀγαθὰ τοῖς ἀδ-

D κίοις εἶναι, τοῖς δὲ δικαίοις κακὰ, τὰ δ' ἀγαθὰ τοῖς μὲν ἀγαθοῖς ὄντως ἀγαθὰ, τοῖς δὲ κακοῖς κακὰ· ἔπερ οὖν ἠρόμην, ἄρα ξυμφωνοῦμεν ἐγὼ τε καὶ ὑμεῖς, ἢ πῶς;

VII. KΛ. Τὰ μὲν ἔμοιγε φαινόμεθ' ὡς, τὰ δ' οὐδαμῶς.

AΘ. Ἄρ' οὖν ὑγείαν τε κεκτημένον καὶ πλοῦτον καὶ τυραννίδα διὰ τέλους, καὶ ἔτι προστίθημι ὑμῖν ἰσχὴν διαφέρουσαν καὶ ἀνδρείαν μετ' ἀθανασίας, καὶ μῆδεν ἄλλο E αὐτῷ τῶν λεγομένων κακῶν εἶναι γιγνόμενον, ἀδικίαν δὲ καὶ ὕβριν ἔχοντα ἐν αὐτῷ μόνον, τὸν οὕτω ζῶντα ἴσως ὑμᾶς οὐ πείθω μὴ οὐκ ἄρα εὐδαίμονα ἀλλ' ἀθλιον γίνεσθαι σαφῶς;

ΚΑ. Ἀληθέστατα λέγεις.

ΑΘ. Εἶεν· τί οὖν τὸ μετὰ τοῦτ' εἰπεῖν ἡμᾶς χρῆν;
 ἀνδρείος γὰρ δὴ καὶ ἰσχυρὸς καὶ καλὸς καὶ πλούσιος, καὶ
 662 ποιῶν ὃ τί περ ἐπιθυμοῖ τὸν βίον ἅπαντα, οὐχ ἡμῖν
 δοκεῖ, εἴπερ ἄδικος εἴη καὶ ὑβριστής, ἐξ ἀνάγκης αἰ-
 σχρῶς ἂν ζῆν; ἢ τοῦτο μὲν ἴσως ἂν συγχωρήσαυτε, τὸ γε
 αἰσχρῶς;

ΚΑ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Τί δέ; τὸ καὶ κακῶς;

ΚΑ. Οὐκ ἂν ἔτι τοῦθ' ὁμοίως.

ΑΘ. Τί δέ; τὸ καὶ ἀηδῶς καὶ μὴ ξυμφερόντως αὐτῶ;

ΚΑ. Καὶ πῶς ἂν ταυτὰ γ' ἔτι ξυγχωροίμεν;

ΑΘ. Ὅπως; εἰ θεὸς ἡμῖν, ὡς ἔοικεν, ὦ φίλοι, δοίη
 Β τις συμφωνίαν, ὡς νῦν γε σχεδὸν ἀπόδομεν ἀπ' ἀλλήλων.
 ἐμοὶ γὰρ δὴ φαίνεται ταῦτα οὕτως ἀναγκαῖα, ὡς οὐδέ, ὦ
 φίλε Κλεινία, Κρήτη νῆσος σαφῶς· καὶ νομοθέτης ἂν
 ταύτη περιφώμη ἂν τοὺς τε ποιητὰς ἀναγκάζειν φθέργε-
 σθαι καὶ πάντας τοὺς ἐν τῇ πόλει, ζημίαν τε ὀλίγου με-
 γίστην ἐπιτιθεῖν ἂν, εἰ τις ἐν τῇ χώρῃ φθέρξαιτο, ὡς
 C εἰσὶ τινες ἀνθρωποὶ ποτε πονηροὶ μὲν, ἠδέως δὲ ζῶντες,
 ἢ λυσιτελοῦντά μὲν ἄλλα ἐστὶ καὶ κερδαλέα, δικαιότερα
 δὲ ἄλλα, καὶ πολλὰ ἄτ' ἂν παρὰ τὰ νῦν λεγόμενα ὑπὸ τε
 Κρητῶν καὶ Λακεδαιμονίων, ὡς ἔοικε, καὶ δὴ πον καὶ τῶν
 ἄλλων ἀνθρώπων διάφορα πείθοιμ' ἂν τοὺς πολίτας μοι
 φθέργεσθαι. φέρε γάρ, ὦ πρὸς Διὸς τε καὶ Ἀπόλλωνος,
 ὦ ἀριστοὶ τῶν ἀνδρῶν, εἰ τοὺς νομοθετήσαντας ἡμῖν ἀν-
 D τοὺς τούτους ἐροίμεθα θεοὺς, ἄρ' ὁ δικαιότατός ἐστι βίος
 ἡδιστος, ἢ δὴ ἐστὶν τινε βίω, οἷν ὁ μὲν ἡδιστος ἂν τυγ-
 χάνει, δικαιότατος δ' ἕτερος· εἰ δὴ δύο φατεν, ἐροίμεθ'
 ἂν ἴσως αὐτοὺς πάλιν, εἴπερ ὀρθῶς ἐπανερωτῶμεν, ποτέ-
 ρους δ' εὐδαιμονεστέρους χρῆ λέγειν, τοὺς τὸν δικαιότα-
 τον ἢ τοὺς τὸν ἡδιστον διαβιοῦντας βίον· εἰ μὲν δὴ φατεν

τοὺς τὸν ἡδιστον, ἄτοπος αὐτῶν ὁ λόγος ἂν γίγνοιτο. βού-
 λουμαι δέ μοι μὴ ἐπὶ θεῶν λέγεσθαι τὸ τοιοῦτον, ἀλλ' ἐπὶ
 πατέρων καὶ νομοθετῶν μᾶλλον· καὶ μοι τὰ ἐμπροσθεν
 ἠρωτημένα πατέρα τε καὶ νομοθέτην ἠρωτήσθω, ὁ δ' εἰ-
 663 πέτω, ὡς ὁ ζῶν τὸν ἡδιστον βίον ἐστὶ μακαριώτατος· εἴτα
 μετὰ ταῦτα ἐργά' ἂν φαίην· ὦ πάτερ, οὐχ ὡς εὐδαιμονέ-
 στατά με ἐβούλου ζῆν; ἀλλ' αἰετὶ διακελευόμενος οὐδὲν
 ἐπάουον ζῆν με ὡς δικαιότατα. ταύτη μὲν οὖν ὁ τιθέμενος
 εἴτε νομοθέτης εἴτε πατὴρ ἄτοπος ἂν οἰμαί καὶ ἄπορος
 φαίνοιτο τοῦ ξυμφωνοῦντος ἐναντῶ λέγειν· εἰ δ' αὖ τὸν
 δικαιότατον εὐδαιμονέστατον ἀποφαίνοιτο βίον εἶναι, ζη-
 τοῖ που πᾶς ἂν ὁ ἀκούων, οἰμαι, τί ποτ' ἐν αὐτῶ τὸ τῆς
 ἡδονῆς κρείττον ἀγαθὸν τε καὶ καλὸν ὁ νόμος ἐνὸν ἐπαι- 663
 νεῖ. τί γὰρ δὴ δικαίῳ χωριζόμενον ἡδονῆς ἀγαθὸν ἂν γί-
 γνοιτο; φέρε, κλέος τε καὶ ἐπαινος πρὸς ἀνθρώπων τε καὶ
 θεῶν ἄρ' ἐστὶν ἀγαθὸν μὲν καὶ καλόν, ἀηδὲς δέ, δύσκληια
 δὲ τάναντία; ἢκιστα, ὦ φίλε νομοθέτα, φήσομεν. ἀλλὰ τὸ
 μήτε τινὰ ἀδικεῖν μήτε ὑπὸ τινος ἀδικεῖσθαι μὴν ἀηδὲς
 μὲν, ἀγαθὸν δὲ ἢ καλόν, τὰ δ' ἕτερα ἠδέα μὲν, αἰσχρὰ δὲ
 καὶ κακά;

ΚΑ. Καὶ πῶς;

VIII. ΑΘ. Οὐκοῦν ὁ μὲν μὴ χωρίζων λόγος ἡδύ τε καὶ
 δίκαιον καὶ ἀγαθόν τε καὶ καλὸν πιθανός γ', εἰ μηδὲν Β
 ἕτερον, πρὸς τὸ τίνα ἐθέλειν ζῆν τὸν ὅσιον καὶ δίκαιον
 βίον, ὥστε νομοθέτη γε αἰσχιστος λόγων καὶ ἐναντιώτα-
 τος, ὅς ἂν μὴ φῆ ταῦτα οὕτως ἔχειν· οὐδεὶς γὰρ ἂν ἐκῶν
 ἐθέλοι πείθεσθαι πράττειν τοῦτο, ὅτῳ μὴ τὸ χαίρειν τοῦ
 λυπεῖσθαι πλέον ἐπιταί. σκοτοδινητῶν δὲ τὸ πόρρωθεν
 ὀρώμενον πᾶσι τε ὡς ἔπος εἰπεῖν καὶ δὴ καὶ τοῖς παισὶ παρ-
 ἔχει· νομοθέτης δ', οἰμαι, δόξαν εἰς τὸνναντίον τούτου
 καταστήσει τὸ σκότος ἀφελῶν, καὶ πείσει ἁμῶς γέ πως C
 ἔθεσι καὶ ἐπαίνοισι καὶ λόγοις, ὡς ἐσκιαγραφημένα τὰ δι-
 ΠΛΑΤΟ V.
 4

καὶ ἐστὶ καὶ ἄδικα, τὰ μὲν ἄδικα τῷ τοῦ δικαίου ἐναντίας φαινόμενα, ἐκ μὲν ἀδίκου καὶ κακοῦ ἑαυτοῦ θεωρούμενα ἠδέα, τὰ δὲ δίκαια ἀηδέστατα, ἐκ δὲ δικαίου πάντα τάναντία πάντα πρὸς ἀμφοτέρω.

ΚΑ. Φαίνεται.

ΑΘ. Τὴν δ' ἀλήθειαν τῆς κρίσεως ποτέρα κυριωτέραν εἶναι φώμεν; πότερα τὴν τῆς χειρόνος ψυχῆς ἢ τὴν τῆς βελτίονος;

ΚΑ. Ἀναγκαῖόν ποῦ τὴν τῆς ἀμείνονος.

ΑΘ. Ἀναγκαῖόν ἄρα τὸν ἀδίκον βίον οὐ μόνον αἰσχρῶ καὶ μοχθηρότερον ἀλλὰ καὶ ἀηδέστερον τῇ ἀληθείᾳ τοῦ δικαίου τε εἶναι καὶ ὁσίου βίου.

ΚΑ. Κινδυνεύει κατὰ γε τὸν νῦν λόγον, ὦ φίλοι.

ΑΘ. Νομοθέτης δέ, οὐ τι καὶ μικρὸν ὄφελος, εἰ καὶ μὴ τοῦτο ἦν οὕτως ἔχον, ὡς καὶ νῦν αὐτὸ ἤρηξ' ὁ λόγος ἔχειν, εἴπερ τι καὶ ἄλλο ἐτόλμησεν ἂν ἐπ' ἀγαθῷ ψεύδεσθαι πρὸς τοὺς νέους, ἔστιν ὅ τι τούτου ψεύδος λυσιτελέστερον ἂν ἐψεύσατό ποτε καὶ δυνάμενον μᾶλλον ποιεῖν μὴ βία ἀλλ' ἐκόντας πάντα τὰ δίκαια;

ΚΑ. Καλὸν μὲν ἢ ἀλήθεια, ὦ ξένη, καὶ μόνιμον· ἔοικε μὴν οὐ φάδιον εἶναι πείθειν.

ΑΘ. Εἶεν· τὸ μὲν τοῦ Σιδωνίου μυθολόγημα φάδιον ἐγένετο πείθειν, οὕτως ἀπέθανον ὄν, καὶ ἄλλα μυθία.

ΚΑ. Ποία;

ΑΘ. Τὸ σπαρέντων ποτὲ ὀδόντων ὀπλίτας ἐξ αὐτῶν φῦναι. καὶ τοι μέγα γ' ἐστὶ νομοθέτη παράδειγμα τοῦ πείσειν ὅ τι ἂν ἐπιχειρή τις πείθειν τὰς τῶν νέων ψυχάς, ὥστε οὐδὲν ἄλλο αὐτὸν δεῖ σκοποῦντα ἀνευρίσκειν, ἢ τί πείσας μέριστον ἀγαθὸν ἐργάσαιτο ἂν πόλιν, τούτου δὲ πέρι πᾶσαν μηχανὴν εὐρίσκειν, ὄντινά ποτε τρόπον ἢ τουαύτη ξυνοικία πᾶσα περὶ τούτων ἔν καὶ ταῦτόν ὅ τι μάλιστα φθέγγουτ' αἰεὶ διὰ βίου παντὸς ἔν τε φθῶσι καὶ μύθοις

καὶ λόγοις. εἰ δ' οὖν ἄλλη πη δοκεῖ ἢ ταύτη, πρὸς ταῦτα οὐδέ τις φθόνος ἀμφισβητήσῃ τῷ λόγῳ.

ΚΑ. Ἄλλ' οὐ μοι φαίνεται πρὸς γε ταῦτα δύνασθαι ἡμῶν ἀμφισβητήσῃ ποτ' ἂν οὐδέτερος.

ΑΘ. Τὸ μετὰ τοῦτο τοίνυν ἐμὸν ἂν εἰη λέγειν. φημί γὰρ ἅπαντας δεῖν ἐπάδειν τρεῖς ὄντας τοὺς χοροὺς εἰ νέαις οὐσαις ταῖς ψυχαῖς καὶ ἀπαλαῖς τῶν παιδῶν, τὰ τε ἄλλα καλὰ λέγοντας πάντα, ὅσα διεληλυθαμέν τε καὶ ἐτι διέλθοιμεν ἂν, τὸ δὲ κεφάλαιον αὐτῶν τοῦτο ἐστὶν· τὸν αὐτὸν ἠδιστόν τε καὶ ἄριστον ὑπὸ θεῶν βίον λέγεσθαι φάσκοντες ἀληθέστατα ἐροῦμεν ἅμα καὶ μᾶλλον· πείσομεν οὖς δεῖ πείθειν, ἢ εἰ ἄλλως πως φθεγγόμεθα λέγοντες.

ΚΑ. Συγκωρητέον ἂ λέγεις.

ΑΘ. Πρῶτον μὲν τοίνυν ὁ Μουσῶν χορὸς ὁ παιδικὸς ὀρθότατ' ἂν εἰσίοι πρῶτος τὰ τοιαῦτα εἰς τὸ μέσον ἀσόμενος ἀπάσῃ σπουδῇ καὶ ὅλῃ τῇ πόλει, δεύτερος δὲ ὁ μέχρι τριάκοντα ἐτῶν, τὸν τε Παιῖνα ἐπικαλούμενος μάρτυρα τῶν λεγομένων ἀληθείας πέρι καὶ τοῖς νέοις ἴλεων μετὰ παιδοῦς γίνεσθαι ἐπειχόμενος, δεῖ δὲ δὴ καὶ ἐτι τρίτους τοὺς ὑπὲρ τριάκοντα ἐτη μέχρι τῶν ἐξήκοντα γεγονότας ἔδειν· τοὺς δὲ μετὰ ταῦτα, οὐ γὰρ ἐτι δυνατοὶ φέρειν φθῶς, μυθολόγους περὶ τῶν αὐτῶν ἠθῶν διὰ θείας φήμης καταλελειφθαι.

ΚΑ. Λέγεις δέ, ὦ ξένη, τίνας τούτους τοὺς χοροὺς τοὺς τρίτους; οὐ γὰρ πάννυ ξυνίεμεν σαφῶς, ὅ τί ποτε βούλει φράζειν αὐτῶν πέρι.

ΑΘ. Καὶ μὴν εἰσί γε οὗτοι σχεδὸν ὧν χάριν οἱ πλεῖστοι τῶν ἔμπροσθεν ἐρρήθησαν λόγων.

ΚΑ. Οὐπω μεμαθήκαμεν, ἀλλ' ἐτι σαφέστερον πειρῶ φράζειν.

ΙΧ. ΑΘ. Εἰπομεν, εἰ μεμνήμεθα, κατ' ἀρχῆς τῶν λό-

γαν, ὡς ἡ φύσις ἀπάντων τῶν νέων διάπυρος οὐσα ἡσυχίαν οὐχ οἷα τε ἄγειν οὔτε κατὰ τὸ σῶμα οὔτε κατὰ τὴν φωνὴν εἴη, φθέγγοιτο δ' αἰεὶ ἀτάκτως καὶ πηδῶ· τάξεως δ' αἰσθησιν τούτων ἀμφοτέρων τῶν ἄλλων μὲν ζώων οὐδὲν ἐφάπτοιο, ἡ δὲ ἀνθρώπου φύσις ἔχει μόνη τοῦτο·
 665 τῇ δὲ τῆς κινήσεως τάξει θυθμός ὄνομα εἴη, τῇ δ' αὖ τῆς φωνῆς, τοῦ τε ὀξέος ἅμα καὶ βαρέος συγκρανηνυμένων, ἁρμονία ὄνομα προσαγορεύοιτο, χορεία δὲ τὸ ξυναμφοτέρον κληθεῖη· θεοὺς δ' ἔφαμεν ἐλεοῦντας ἡμᾶς συγχορευτάς τε καὶ χορηγοὺς ἡμῖν δεδωκέναι τὸν τε Ἀπόλλωνα καὶ Μούσας, καὶ θεὸν καὶ τρίτον ἔφαμεν, εἰ μεμνήμεθα, Διόνυσον.

ΚΑ. Πῶς δ' οὐ μεμνήμεθα;

ΑΘ. Ὁ μὲν τοίνυν τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῶν Μουσῶν
 Β χορὸς εἰρηναῖα, τὸν δὲ τρίτον καὶ τὸν λοιπὸν χορὸν ἀνάγκη τοῦ Διονύσου λέγεσθαι.

ΚΑ. Πῶς δὲ; λέγε· μάλα γὰρ ἄτοπος γίγνεται ἂν ὡς γ' ἐξαιφνης ἀκούσαντι Διονύσου πρεσβυτῶν χορὸς, εἰ ἅρα οἱ ὑπὲρ τριάκοντα καὶ πεντήκοντα δὲ γεγονότες ἔτι μέχρι ἐξήκοντα αὐτῷ χορεύουσιν.

ΑΘ. Ἀληθέστατα μέντοι λέγεις. λόγου δὲ δεῖ πρὸς ταῦτα, οἶμαι, ὅπῃ τοῦτο εὐλογον οὔτω γιγνόμενον ἂν γίνοιτο.

ΚΑ. Τί μὴν;

ΑΘ. Ἄρ' οὐν ἡμῖν τά γε ἐμπροσθεν ὁμολογεῖται;

ΚΑ. Τοῦ πέρι;

ΑΘ. Τὸ δεῖν πάντα ἄνδρα καὶ παῖδα, ἐλεύθερον καὶ δοῦλον, θῆλυν τε καὶ ἄρρενα καὶ ὅλη τῇ πόλει ὅλην τὴν πόλιν αὐτὴν αὐτῇ ἐπάδουσαν μὴ παύεσθαι ποτε ταῦτα, ἀδιελγύθμεν ἅμῃς γέ πως αἰεὶ μεταβαλλόμενα καὶ πάντως παρεχόμενα ποικιλίαν, ὥστε ἀπληστίαν εἶναι τινὰ τῶν ὕμνων τοῖς ἄδουσι καὶ ἡδονῇ.

ΚΑ. Πῶς δ' οὐχ ὁμολογοῖτο ἂν δεῖν ταῦτα οὔτω πράττεσθαι;

ΑΘ. Ποῦ δὲ τοῦθ' ἡμῖν τὸ ἄριστον τῆς πόλεως, ἡλικίας τε καὶ ἅμα φρονήσεσι πιθανώτατον ὄντων ἐν τῇ πόλει, ἄδον τὰ κάλλιστα μέγιστ' ἂν ἐξεργάζοιτο ἀγαθὰ; ἢ τοῦτο ἀνοήτως οὔτως ἀφήσομεν, ὃ κυριώτατον ἂν εἴη τῶν καλλίστων τε καὶ ὠφελιμοτάτων ᾠδῶν;

ΚΑ. Ἄλλ' ἀδύνατον τὸ μεθιέναι, ὡς γε τὰ νῦν λέγόμενα.

ΑΘ. Πῶς οὐν πρόπον ἂν εἴη τοῦτο; ὁρᾶτε εἰ τῆδε.

ΚΑ. Πῆ δὴ;

ΑΘ. Πᾶς που γιγνόμενος πρεσβύτερος ὄκνου πρὸς τὰς ᾠδὰς μεστός, καὶ χαιρεῖ τε ἥτιον πράττων τοῦτο καὶ
 Ε ἀνάγκης γιγνομένης αἰσχύνοιτ' ἂν μᾶλλον, ὅσῳ πρεσβύτερος καὶ σωφρονέστερος γίγνεται, τόσῳ μᾶλλον. ἄρ' οὐχ οὔτως;

ΚΑ. Οὔτω μὲν οὐν.

ΑΘ. Οὐκοῦν ἐν θεάτρῳ γε καὶ παντοίοις ἀνθρώποις ἄδειν ἔστω ὀρθὸς ἔτι μᾶλλον αἰσχύνοιτ' ἂν· καὶ ταῦτά γ' εἰ καθάπερ οἱ περὶ νίκης χοροὶ ἀγωνιζόμενοι πεφασσικηκότες ἰσχυροὶ τε καὶ ἄσιτοι ἀναγκάζονται ἄδειν οἱ τοιοῦτοι, παντάπασί που ἀηδῶς τε καὶ αἰσχυνητῶς ἄδοντες ἀπροθύμως ἂν τοῦτ' ἐργάζοιτο;

ΚΑ. Ἀνεγκαιότατα μέντοι λέγεις.

666

ΑΘ. Πῶς οὐν αὐτοὺς παραμυθησόμεθα προθύμους εἶναι πρὸς τὰς ᾠδὰς; ἄρ' οὐ νομοθετήσομεν πρῶτον μὲν τοὺς παῖδας μέχρι ἑτῶν ὀκτωκαίδεκα τὸ παράπαν οἴνου μὴ γεύεσθαι, διδάσκοντες ὡς οὐ γρηὶ πῦρ ἐπὶ πῦρ ὀχετεύειν εἰς τε τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν, πρὶν ἐπὶ τοῖς πόνοισι ἐγχειρεῖν πορεύεσθαι, τὴν ἐμμανῆ εὐλαβούμενοι ἕξιν τῶν νέων· μετὰ δὲ τοῦτο οἴνου μὲν ἤδη γεύεσθαι τοῦ μετρίου μέχρι τριάκοντα ἐτῶν, μέθης δὲ καὶ πολυουσίας τὸ Β

παράπαν τὸν νέον ἀπέχεσθαι· τετταράκοντα δὲ ἐπιβαίνοντα ἑτῶν ἐν τοῖς ξυσσιτίοις εὐωχηθέντα καλεῖν τοὺς τε ἄλλους θεοὺς καὶ δὴ καὶ Διόνυσον παρακαλεῖν εἰς τὴν τῶν πρεσβυτῶν τελετὴν ἅμα καὶ παιδιάν, ἣν τοῖς ἀνθρώποις ἐπίκουρον τῆς τοῦ γήρως αὐστηρότητος ἐδωρήσατο τὸν οἶνον φάρμακον, ὥστ' ἀνηβῶν ἡμᾶς καὶ δυσθυμίας λήθην γίνεσθαι, μαλακώτερόν *τε* ἐκ σκληροτέρου τὸ

C τῆς ψυχῆς ἦθος, καθάπερ εἰς πῦρ σίδηρον ἐντεθέντα, γιγνόμενον, καὶ οὕτως εὐπλαστότερον εἶναι; πρῶτον μὲν δὴ διατεθεὶς οὕτως ἕκαστος ἄρ' οὐκ ἂν ἐθέλοι προθυμότερόν γε, ἢ ττον αἰσχυρόμενος, οὐκ ἐν πολλοῖς ἄλλ' ἐν μετρίοις, καὶ οὐκ ἐν ἀλλοτρίοις ἄλλ' ἐν οἰκείοις, ἄδειν τε καὶ ὁ πολλὰίς εἰρήκαμεν ἐπάδειν;

ΚΑ. Καὶ πολὺ γε.

AΘ. Εἰς μὲν γέ τὸ προάγειν τοῖνυν αὐτοὺς μετέχειν D ἡμῶν φθῆς οὗτος ὁ τρόπος οὐκ ἂν παντάπασιν ἀσχημῶν γίγνοιτο.

ΚΑ. Οὐδαμῶς.

Χ. ΑΘ. Ποίαν δὲ ἄσουσιν οἱ ἄνδρες φωνὴν ἢ μούσαν; ἢ δῆλον ὅτι πρέπουσαν αὐτοῖς δεῖ γέ τινα;

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐ;

AΘ. Τίς ἂν οὖν πρόποι θείοις ἀνδράσιν; ἄρ' ἂν ἢ τῶν χορῶν;

ΚΑ. Ἡμεῖς γοῦν, ὦ ξένη, καὶ οἶδε οὐκ ἄλλην ἂν τινα δυναίμεθα φθῆν ἢ ἦν ἐν τοῖς χοροῖς ἐμάθομεν ξυνήθεις ἄδειν γινόμενοι.

AΘ. Εἰκότως γε· οὕτως γὰρ οὐκ ἐπήβολοι γεγονάτε E τῆς καλλίστης φθῆς. στρατοπέδου γὰρ πολιτείαν ἔχετε, ἀλλ' οὐκ ἐν ἄστεσι κατρκηκότων, ἀλλ' οἷον ἀθρόους πώλους ἐν ἀγέλῃ νεμομένους φορβάδας τοὺς νέους κέκτησθε· λαβῶν δὲ ὑμῶν οὐδεὶς τὸν αὐτοῦ, παρὰ τῶν ξυννόμων σπάσας σφόδρα ἀγριάζοντα καὶ ἀγανακτοῦντα, ἱπποκό-

μον τε ἐπέστησεν ἰδίᾳ καὶ παιδεύει ψήγων τε καὶ ἡμερῶν καὶ πάντα προσήκοντα ἀποδιδούς τῇ παιδοτροφίᾳ, ὅθεν οὐ μόνον ἀγαθὸς ἂν στρατιώτης εἴη, πόλιν δὲ καὶ ἄστη δυνάμενος διοικεῖν, ὃν δὴ κατ' ἀρχὰς εἶπομεν τῶν Τυρ- 667 ταίων πολεμικῶν εἶναι πολεμικώτερον, τέταρτον ἀρετῆς ἀλλ' οὐ πρῶτον τὴν ἀνδρείαν κτῆμα τιμῶντα ἀεὶ καὶ πανταχοῦ ἰδιώταις τε καὶ ξυμπάσῃ πόλει.

ΚΑ. Οὐκ οἶδα ἡμῶν, ὦ ξένη, ὅπῃ πάλιν αὐ τοὺς νομοθέτας φανλίξεις.

AΘ. Οὐκ, ὦ γαθῆ, προσέχων τούτῳ τὸν νοῦν θρω τοῦτο, εἶπερ· ἀλλ' ὁ λόγος ὅπῃ φέρει, ταύτῃ πορευόμεθα, εἰ βούλεσθε. εἰ γὰρ ἔχομεν μούσαν τῆς τῶν χορῶν καλλίᾳ καὶ τῆς ἐν τοῖς κοινοῖς θεάτροις, πειρώμεθα ἀποδοῦναι B τούτοις, οὓς φραμεν ἐκείνην μὲν αἰσχυρόμενοι, ζητεῖν δέ, ἣτις καλλίστη, ταύτης κοινωνεῖν.

ΚΑ. Πάνν γε.

AΘ. Οὐκοῦν πρῶτον μὲν δεῖ τόδε γε ὑπάρχειν ἅπασιν, ὅσοις συμπάρεται τις χάρις, ἢ τοῦτο αὐτὸ μόνον αὐτοῦ τὸ σπουδαιότατον εἶναι ἢ τινα ὀρθότητα ἢ τὸ τρίτον ἀφέλειαν; οἷον δὴ λέγω ἐδωδῆ μὲν καὶ πόσει καὶ ξυμπάσῃ τροφῇ παρέπεσθαι μὲν τὴν χάριν, ἣν ἡδονὴν ἂν προσείπομεν· ἦν δὲ ὀρθότητά τε καὶ ἀφέλειαν, ὅπερ ὑγι- C εινὸν τῶν προσφερομένων λέγομεν ἐκάστοτε, τοῦτ' αὐτὸ εἶναι ἐν αὐτοῖς καὶ τὸ ὀρθότατον.

ΚΑ. Πάνν μὲν οὖν.

AΘ. Καὶ μὴν καὶ τῇ μαθήσει παρακολουθεῖν μὲν τό γε τῆς χάριτος τὴν ἡδονήν, τὴν δὲ ὀρθότητα καὶ τὴν ἀφέλειαν καὶ τὸ εὖ καὶ τὸ καλῶς τὴν ἀλήθειαν εἶναι τὴν ἀποτελοῦσαν.

ΚΑ. Ἔστιν οὕτως.

AΘ. Τί δαί; τῇ τῶν ὁμοίων ἐργασίᾳ, ὅσαι τέχνηαι εἰκαστικά, ἄρ' οὐκ, ἂν τοῦτο ἐξεργάζωνται, τὸ μὲν ἡδο- D

νήν ἐν αὐτοῖς γίνεσθαι, παρεπόμενον ἂν γίνηται, χάριν αὐτὸ δικαιοτάτου ἂν εἴη προσαγορεύειν;

ΚΑ. Ναί.

ΑΘ. Τὴν δέ γε ὀρθότητά που τῶν τοιούτων ἢ ἰσότης ἂν, ὡς ἐπὶ τὸ πᾶν εἶπειν, ἐξεργάζοιτο τοῦ τε τοσούτου καὶ τοῦ τοιούτου πρότερον, ἀλλ' οὐχ ἡδονή.

ΚΑ. Καλῶς.

ΑΘ. Οὐκοῦν ἡδονῇ κρῖνοιτο ἂν μόνον ἐκεῖνο ὀρθῶς, ὃ μῆτε τινὰ ὠφέλειαν μῆτε ἀλήθειαν μῆτε ὁμοιότητα ἀπεργαζόμενον παρέχεται, μηδ' αὐτὸ γε βλάβην, ἀλλ' αὐτοῦ τούτου μόνου ἕνεκα γίνοιτο τοῦ ξυμπαρεπομένου τοῖς ἄλλοις, τῆς χάριτος, ἣν δὴ κάλλιστα τις ὀνομάσαι ἂν ἡδονήν, ὅταν μηδὲν αὐτῇ τούτῳ ἐπακολουθῇ;

ΚΑ. Ἀβλαβὴ λέγεις ἡδονὴν μόνον.

ΑΘ. Ναί, καὶ παιδίαν γε εἶναι τὴν αὐτὴν ταύτην λέγω τότε, ὅταν μῆτε τι βλάβη μῆτε ὠφελὴ σπουδῆς ἢ λόγου ἄξιον.

ΚΑ. Ἀληθέστατα λέγεις.

ΑΘ. Ἄρ' οὖν οὐ πᾶσαν μίμησιν φαίμεν ἂν ἐκ τῶν νῦν λεγομένων ἥμιστα ἡδονῇ προσήκειν κρῖνεσθαι καὶ 668 δόξῃ μὴ ἀληθεῖ, καὶ δὴ καὶ πᾶσαν ἰσότητα; οὐ γὰρ εἰ τῷ δοκεῖ *ἡδὴ* ἢ [μὴ] τις χαίρει τῷ, τὸ γε ἴσον ἴσον οὐδὲ τὸ σύμμετρον ἂν εἴη σύμμετρον ὅλως, ἀλλὰ τῷ ἀληθεῖ πάντων μάλιστα, ἥμιστα δὲ ὄψεσθαι ἄλλω.

ΚΑ. Παντάσῃ μὲν οὖν.

ΑΘ. Οὐκοῦν μουσικὴν γε πᾶσάν φαμεν εἰκαστικὴν τε εἶναι καὶ μιμητικὴν;

ΚΑ. Τί μὴν;

ΑΘ. Ἐκαστὴ ἄρα, ὅταν τις μουσικὴν ἡδονῇ φῆ κρῖνεσθαι, τοῦτον ἀποδεκτέον τὸν λόγον, καὶ ζητητέον ἥμιστα Β ταύτην ὡς σπουδαίαν, εἴ τις ἄρα που καὶ γίνοιτο, ἀλλ' ἐκείνην τὴν ἔχουσαν τὴν ὁμοιότητα τῷ τοῦ καλοῦ μιμήματι.

ΚΑ. Ἀληθέστατα.

ΑΘ. Καὶ τούτοις δὴ τοῖς τὴν καλλίστην φῶδὴν τε ζητοῦσι καὶ μουσαν ζητητέον, ὡς εἰκεν, οὐχ ἥτις ἡδεῖα, ἀλλ' ἥτις ὀρθή· μιμήσεως γὰρ ἦν, ὡς ἔφαμεν, ὀρθότης, εἰ τὸ μιμηθὲν ὅσον τε καὶ ὅλον ἦν ἀποτελοῖτο.

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Καὶ μὴν τοῦτό γε πᾶς ἂν ὁμολογοῖ περὶ τῆς μουσικῆς, ὅτι πάντα τὰ περὶ αὐτὴν ἐστὶ ποιήματα μίμησις τε καὶ ἀπεικασία· καὶ τοῦτό γε μᾶν οὐκ ἂν ξύμπαντες ὁμο- C λογοῦσιν ποιηταὶ τε καὶ ἀκροαταὶ καὶ ὑποκριταί;

ΚΑ. Καὶ μάλα.

ΑΘ. Δεῖ δὴ καθ' ἑκαστόν γε, ὡς εἰκε, γινώσκειν τῶν ποιημάτων, ὃ τί ποτε ἐστὶ, τὸν μέλλοντα ἐν αὐτῷ μὴ ἁμαρτήσεσθαι. μὴ γὰρ γινώσκων τὴν οὐσίαν, τί ποτε βούλεται καὶ ὅτου ποτε ἐστὶν εἰκῶν ὄντως, σχολῇ τὴν γε ὀρθότητα τῆς βουλήσεως ἢ καὶ ἁμαρτίαν αὐτοῦ διαγνώσεται.

ΚΑ. Σχολῇ· πῶς δ' οὐ;

ΑΘ. Ὅ δὲ τὸ ὀρθῶς μὴ γινώσκων ἄρ' ἂν ποτε τό γε D εὔ καὶ τὸ κακῶς δυνατὸς εἴη διαγνώσκειν; λέγω δ' οὐ πάνυ σαφῶς, ἀλλ' ὥδε σαφέστερον ἴσως ἂν λεχθῆιη.

ΚΑ. Πῶς;

ΧΙ. ΑΘ. Εἰσὶ δὴ που κατὰ τὴν ὄψιν ἡμῖν ἀπεικασίαι μυρίαί.

ΚΑ. Ναί.

ΑΘ. Τί οὖν; εἰ τις καὶ ἐν τούτοις ἀγνοοῖ, τῶν μεμιμημένων ὃ τί ποτε ἐστὶν ἑκαστον τῶν σωμάτων, ἄρ' ἂν ποτε τό γε ὀρθῶς αὐτῶν εἰργασμένον γνοίῃ; λέγω δὲ τὸ τοιούδε, ὅλον τοὺς ἀριθμοὺς τοῦ σώματος καὶ ἐκαστῶν τῶν μερῶν τὰς θέσεις εἰ ἔχει, ὅσοι τ' εἰσὶ καὶ ὅποια παρ' Ε ὅποια αὐτῶν κείμενα τὴν προσήκουσαν τάξιν ἀπέληψε, καὶ ἐτι δὴ χρώματά τε καὶ σχήματα, ἢ πάντα ταῦτα τε-

ταραγμένως εἰργασται· μῶν δοκεῖ ταῦτ' ἂν ποτε διαγνώ-
ναι τις τὸ παράπαν ἀγνοῶν, ὃ τί ποτέ ἐστι τὸ μεμιμημένον
ζῶον;

ΚΑ. Καὶ πῶς;

ΑΘ. Τί δ', εἰ γιννώσκουμεν, ὅτι τὸ γεγραμμένον ἢ
τὸ πεπλασμένον ἐστὶν ἄνθρωπος, καὶ τὰ μέρη πάντα τὰ
669 ἑαυτοῦ καὶ χροῶματα ἅμα καὶ σχήματα ἀπέβλησεν ὑπὸ τῆς
τέχνης, ἀρὰ γε ἀναγκαῖον ἤδη τῶ ταῦτα γνόντι καὶ ἐκεῖνο
ἐτοιμῶς γιννώσκειν, εἴτε καλὸν εἴτε ὅπῃ ποτὲ ἔλλιπες ἂν
εἴη κάλλους;

ΚΑ. Πάντες μὲντ' ἂν ὡς ἔπος εἰπεῖν, ὡς ἔνε, τὰ καλὰ
τῶν ζῶων ἐγιννώσκουμεν.

ΑΘ. Ὁρθότατα λέγεις. ἀρ' οὖν οὐ περὶ ἐκάστην εἰ-
κόνα καὶ ἐν γραφικῇ καὶ ἐν μουσικῇ καὶ πάντῃ τὸν μέλ-
B λουτα ἐμφορα κριτὴν ἔσεσθαι δεῖ ταῦτα τρία ἔχειν, ὃ τί
ἐστὶ πρῶτον γιννώσκειν, ἔπειτα ὡς ὀρθῶς, ἔπειθ' ὡς εὖ
τὸ τρίτον εἰργασται τῶν εἰκόνων ἠτισοῦν ῥήμασί τε καὶ
μέλεσι καὶ τοῖς ῥυθμοῖς;

ΚΑ. Ἐοικε γοῦν.

ΑΘ. Μὴ τοίνυν ἀπείπωμεν λέγοντες τὸ περὶ τὴν
μουσικὴν ἢ χαλεπὸν· ἐπειδὴ γὰρ ὑμνεῖται περὶ αὐτὴν
διαφερόντως ἢ τὰς ἄλλας εἰκόνας, εὐλαβείας δὴ δεῖται
πλείστης πασῶν εἰκόνων. ἀμαρτῶν τε γὰρ τις μέγιστ' ἂν
C βλάπτοιο, ἢθι κακὰ φιλοφρονούμενος, χαλεπώτατόν τε
αἰσθῆσθαι διὰ τὸ τοὺς ποιητὰς φανλοτέρους εἶναι ποιητὰς
αὐτῶν τῶν Μουσῶν. οὐ γὰρ ἂν ἐκεῖναί γε ἑξαμάροτιέν
ποτε τοσοῦτον, ὥστε ῥήματα ἀνδρῶν ποιήσασαι τὸ σχῆμα
γυναικῶν καὶ μέλος ἀποδοῦναι, καὶ μέλος ἑλευθέριον αὐ
καὶ σχήματα ξυνηθεῖσαι ῥυθμοὺς δούλων καὶ ἀνελευθέρων
προσαρμόττειν, οὐδ' αὖ ῥυθμοὺς καὶ σχῆμα ἑλευθέρου
ὑποθεῖσαι μέλος ἢ λόγον ἐναντίον ἀποδοῦναι τοῖς ῥυθ-
D μοῖς, ἔτι δὲ θηρίων φωνὰς καὶ ἀνθρώπων καὶ ὀργάνων

καὶ πάντας ψόφους εἰς ταῦτό οὐκ ἂν ποτε ξυνηθεῖεν, ὡς
ἐν τι μιμούμεναι· ποιηταὶ δ' ἀνθρώπινοι σφόδρα τὰ τοι-
αῦτα ἐμπλέκοντες καὶ συγκυκῶντες ἀλόγως γέλωτ' ἂν πα-
ρασκευάζοιεν τῶν ἀνθρώπων ὄσους φησὶν Ὀρφεὺς λαχεῖν
ᾧραν τῆς τέρεφιος· ταῦτά γε γὰρ ὀρῶσι πάντα κυκῶμενα,
καὶ ἔτι διασπῶσιν οἱ ποιηταὶ ῥυθμὸν μὲν καὶ σχήματα μέ-
λους χωρὶς, λόγους ψιλοὺς εἰς μέτρα τιθέντες, μέλος δ'
αὐτὸ καὶ ῥυθμὸν ἄνευ ῥημάτων, ψιλῇ καθαρίσει τε καὶ αὐ- E
λήσει προσχρωόμενοι, ἐν οἷς δὴ παγγάλεπον ἄνευ λόγον
γιννόμενον ῥυθμὸν τε καὶ ἁρμονίαν γιννώσκειν, ὃ τί τε
βούλεται καὶ ὅτῃ εἴκει τῶν ἀξιολόγων μιμημάτων· ἀλλ'
ὑπολαβεῖν ἀναγκαῖον, ὅτι τὸ τοιοῦτόν γε πολλῆς ἀγροι-
κίας μεστὸν πᾶν, ὀπόσον τέχους τε καὶ ἀπταισίας καὶ φω-
νῆς θηριῶδους σφόδρα φίλον, ὥστ' αὐλήσει γε χορηγεῖται
καὶ καθαρίσει πλὴν ὅσον ὑπὸ ὄρχησίν τε καὶ ᾠδῆν, ψιλῶ 670
δ' ἐκατέρῃ πᾶσά τις ἁμονσία καὶ θαυματουργία γίγνεται
ἂν τῆς χρήσεως. ταῦτα μὲν ἔχει ταύτῃ λόγον· ἡμεῖς δὲ γε
οὐχ ὅ τι μὴ δεῖ ταῖς Μούσαις ἡμῶν προσχρησθῆναι τοὺς ἤδη
τριακοντούτας καὶ τῶν πενήτηκοντα πέραν γεγονότας σκο-
πούμεθα, ἀλλ' ὃ τί ποτε δεῖ. τότε μὲν οὖν ἐκ τούτων ὁ
λόγος ἡμῶν δοκεῖ μοι σημαίνειν ἤδη, τῆς γε χορικῆς Μού-
σης ὃ τι πεπαιδευθῆναι δεῖ βέλτιον τοὺς πενήτηκοντούτας,
ὄσοις περ' ἂν ἔδειν προσήκη. τῶν γὰρ ῥυθμῶν καὶ τῶν B
ἁρμονιῶν ἀναγκαῖον αὐτοῖς ἐστὶν εὐαισθητῶς ἔχειν καὶ
γιννώσκειν· ἢ πῶς τις τὴν ὀρθότητα γινώσκειται τῶν μελῶν,
ᾧ προσήκειν ἢ μὴ προσήκει τοῦ δωριστί καὶ τοῦ ῥυθμοῦ, ὃν
ὁ ποιητὴς αὐτῶ προσήψεν ὀρθῶς ἢ μή;

ΚΑ. Δῆλον ὡς οὐδαμῶς.

ΑΘ. Γελοῖος γὰρ ὁ γε πολὺς ὄχλος ἠγούμενος ἰκα-
νῶς γιννώσκειν τό τ' εὐάριστον καὶ εὐρυθμον καὶ μή,
ὄσοι προσάδειν αὐτῶν καὶ βαίνειν ἐν ῥυθμῶ γηγόνασι
διηραγασμένοι· ὅτι δὲ δρῶσι ταῦτα ἀγνοοῦντες αὐτῶν C

ἑκαστα, οὐ συλλογίζονται, τὸ δὲ που προσήκοντα μὲν ἔχον
πᾶν μέρος ὀρθῶς ἔχει, μὴ προσήκοντα δὲ ἡμαρτημένως.

ΚΑ. Ἀναγκαιότητα.

ΑΘ. Τί οὖν; ὁ μὴδὲ ὃ τί ποτ' ἔχει γιννώσκων ἄρα,
ὃ τί περ εἶπομεν, ὡς ὀρθῶς γε αὐτὸ ἔχει γινώσεται ποτε ἐν
ὄτφουν;

ΚΑ. Καὶ τίς μηχανή;

XII. ΑΘ. Τοῦτ' οὖν, ὡς εἴκειν, ἀνευρίσκομεν αὐτὰ
νῦν, ὅτι τοῖς ψόδοις ἡμῖν, οὓς νῦν παρακαλοῦμεν καὶ ἐκόν-
D τας τινὰ τρόπον ἀναγκάζομεν ἄδειν, μέχρι γε τοσοῦτου
πεπαιδευῆσθαι σχεδὸν ἀναγκαῖον, μέχρι τοῦ δυνατὸν εἶναι
ἔξυνακολουθεῖν ἑκαστον ταῖς τε βιάσει τῶν ἑυθυμῶν καὶ
ταῖς χορδαῖς ταῖς τῶν μελῶν, ἵνα καθορωῖντες τὰς τε ἄρ-
μουσίας καὶ τοὺς ἑυθυμοὺς ἐκλέγεσθαι τε τὰ προσήκοντα
οἷοί τ' ᾧσιν, ἃ τοῖς τηλικούτοις τε καὶ τοιοῦτοις ἄδειν πρό-
πον, καὶ οὕτως ἄδωσι καὶ ἄδοντες αὐτοὶ τε ἡδονὰς τὸ πα-
ραχρηῆμα ἀσινεῖς ἡδωνται καὶ τοῖς νεωτέροις ἡγεμόνες
E ἡδῶν χρηστῶν ἀσπασμοῦ προσήκοντος γίνονται· μέχρι
δὲ τοσοῦτου παιδευθέντες ἀκριβεστέραν ἂν παιδείαν τῆς
ἐπὶ τὸ πλῆθος φερούσης εἶεν μεταχειρισμένοι καὶ τῆς
περὶ τοὺς ποιητὰς αὐτοὺς. τὸ γὰρ τρίτον οὐδεμία ἀνάγκη
ποιητῇ γινώσκειν, εἴτε καλὸν εἴτε μὴ καλὸν τὸ μίμημα,
τὸ δ' ἁρμονίας καὶ ἑυθυμοῦ σχεδὸν ἀνάγκη· τοῖς δὲ πάντα
671 τὰ τρία τῆς ἐκλογῆς ἕνεκα τοῦ καλλίστου καὶ δευτέρου, ἢ
μηδέποτε ἱκανὸν ἐπαθὸν γίνεσθαι νέοις πρὸς ἀρετήν.
καὶ ὅπερ ὁ λόγος ἐν ἀρχαῖς ἐβουλήθη, τὴν τῷ τοῦ Διονύ-
σου χορῶν βοήθειαν ἐπιδειξάι καλῶς λεγομένην, εἰς δύνα-
μιν εἰρηκε· σκοπώμεθα δὴ εἰ τοῦθ' οὕτω γέγονε. θορυ-
βώδης μὲν που ὁ ξύλλογος ὁ τοιοῦτος ἐξ ἀνάγκης προλού-
σης τῆς πόσεως ἐπὶ μᾶλλον αἰεὶ ἔνυμβαίνει γινόμενος,
ὅπερ ὑπεθέμεθα κατ' ἀρχὰς ἀναγκαῖον εἶναι γίνεσθαι
B περὶ τῶν νῦν λεγομένων.

ΚΑ. Ἀνάγκη.

ΑΘ. Πᾶς δὲ γε αὐτὸς αὐτοῦ κουφότερος αἰρεται καὶ
γέγηθέ τε καὶ παρησῆας ἐμπύπεται καὶ ἀνηκουστίας ἐν
τῷ τοιοῦτῳ τῶν πέλας, ἄρχων δ' ἱκανὸς ἄξιός ἐαυτοῦ τε
καὶ τῶν ἄλλων γερονέναι.

ΚΑ. Τί μὴν;

ΑΘ. Οὐκοῦν ἔφαμεν, ὅταν γίνηται ταῦτα, καθάπερ
τινὰ σίδηρον τὰς ψυχὰς τῶν πινόντων διαπύρους γιγνο-
μένας μαλθακώτερας γίνεσθαι καὶ νεωτέρας, ὥστε εὐα-
γώγους ἔνυμβαίνειν τῷ δυναμένῳ τε καὶ ἐπισταμένῳ παι- C
δεύειν τε καὶ πλάττειν, καθάπερ ὅτ' ἦσαν νέαι; τοῦτον δ'
εἶναι τὸν πλαστήν τὸν αὐτὸν ὥσπερ τότε, τὸν ἀγαθὸν νο-
μοθέτην, οὐ νόμους εἶναι δεῖ συμποτικούς, δυναμένους
τὸν εὐέλπιν καὶ θαρραλέον ἐκείνον γινόμενον καὶ ἀναι-
σχυντότερον τοῦ δέοντος, καὶ οὐκ ἐθέλοντα τάξιν καὶ τὸ
κατὰ μέρος σιγῆς καὶ λόγου καὶ πόσεως καὶ μούσης ὑπο-
μένειν, ἐθέλειν ποιεῖν πάντα τούτοις τὰναντία, καὶ εἰσι-
όντι τῷ μὴ καλῷ θάρρει τὸν κάλλιστον διαμαχόμενον φό- D
βον εἰσπέμπειν οἷους τ' εἶναι μετὰ δίκης, ὃν αἰδῶ τε καὶ
αἰσχύνην θεῖον φόβον ἀνομάκαμεν;

ΚΑ. Ἔστι ταῦτα.

ΑΘ. Τούτων δὲ γε τῶν νόμων εἶναι νομοφύλακας καὶ
συνθημιουργοὺς αὐτοῖς τοὺς ἀθορύβους καὶ νήφοντας
τῶν μὴ νηφόντων στρατηγούς, ὧν δὴ χωρὶς μέθῃ διαμά-
χεσθαι δεινότερον ἢ πολεμίοις εἶναι μὴ μετὰ ἀρχόντων
ἀθορύβων, καὶ τὸν αὐτὸν μὴ δυνάμενον ἐθέλειν πείθεσθαι
τούτοις καὶ τοῖς ἡγεμόσι τοῖς τοῦ Διονύσου, τοῖς ὑπὲρ ἐξή- E
κοντα ἔτη γερονόσι, ἴσῃν καὶ μέλλω τὴν αἰσχύνην φέρειν,
ἢ τὸν τοῖς τοῦ Ἄρεως ἀπειθοῦντα ἄρχουσι.

ΚΑ. Ὅρθῶς.

ΑΘ. Οὐκοῦν εἰ γε εἴη τοιαύτη μὲν μέθῃ, τοιαύτη δὲ
παιδιά, μᾶν οὐκ ὠφελήθεις ἂν οἱ τοιοῦτοι συμπόται καὶ

μᾶλλον φίλοι ἢ πρότερον ἀκαλλάττοιτο ἀλλήλων, ἀλλ' 672 οὐχ ὥσπερ τὰ νῦν ἐχθροί, κατὰ νόμους δὲ πᾶσαν τὴν ξυνουσίαν ξυγγενομένοι καὶ ἀκολουθήσαντες, ὅποτε ἀφηγοῖντο οἱ νήφοντες τοῖς μὴ νήφουσιν;

ΚΑ. Ὅρθως, εἰ γε δὴ εἴη τοιαύτη, οἷαν νῦν λέγεις.

XIII. ΑΘ. Μὴ τοίνυν ἐκεῖνό γ' ἐστὶ τῆς τοῦ Διονύσου δωρεᾶς ψέγωμεν ἀπλῶς, ὡς ἔστι κακὴ καὶ εἰς πόλιν οὐκ ἀξία παραδέχεσθαι. καὶ γὰρ ἐστὶ πλείω τις ἂν ἐπέξέλθοι λέγων· ἐπεὶ καὶ τὸ μέγιστον ἀγαθόν, ὃ δωρεῖται, λέγειν μὲν ὄντος εἰς τοὺς πολλοὺς διὰ τὸ κακῶς τοὺς ἀνθρώπους B αὐτὸ ὑπολαβεῖν καὶ γινῶναι λεχθέν.

ΚΑ. Τὸ ποῖον δὴ;

ΑΘ. Λόγος τις ἅμα καὶ φήμη ὑπορρεῖ πως, ὡς ὁ θεὸς οὗτος ὑπὸ τῆς μητροῦς Ἥρας διεφορήθη τῆς ψυχῆς τὴν γνώμην, διὸ τὰς τε βακχείας καὶ πᾶσαν τὴν μαυικὴν ἐμβάλλει χορείαν τιμωρούμενος δῆθεν, καὶ τὸν οἶνον ἐπὶ τοῦτ' αὐτὸ δεδώρηται· ἐγὼ δὲ τὰ μὲν τοιαῦτα τοῖς ἀσφαλῆς ἡγουμένοις εἶναι λέγειν περὶ θεῶν ἀφήμι λέγειν, τὸ C δὲ τοσόνδε οἶδα, ὅτι πᾶν ζῶον, ὅσον αὐτῷ προσήκει νοῦν ἔχειν τελεωθέντι, τοῦτον καὶ τοσοῦτον οὐδὲν ἔχον ποτὲ φύεται. ἐν τούτῳ δὴ τῷ χρόνῳ, ἐν ᾧ μήπω κέκτηται τὴν οἰκίαν φρόνησιν, πᾶν μαίνεται τε καὶ βοᾷ ἀτάκτως, καὶ ὅταν ἀκταινώσῃ ἑαυτὸ τάχιστα, ἀτάκτως αὐτῷ πηδᾷ· ἀναμνησθῶμεν δέ, ὅτι μουσικῆς τε καὶ γυμναστικῆς ἔφαμεν ἀρχὰς ταύτας εἶναι.

ΚΑ. Μεμνήμεθα· τί δ' οὐ;

ΑΘ. Οὐκοῦν καὶ ὅτι τὴν ὀρθοῦ τε καὶ ἀρμονίας αἰ- D σθησιν τοῖς ἀνθρώποις ἡμῖν ἐνδεδωκέναι τὴν ἀρχὴν ταύτην ἔφαμεν, Ἀπόλλωνα δὲ καὶ Μούσας καὶ Διόνυσον θεῶν αἰτίους γεγονέναι;

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Καὶ δὴ καὶ τὸν οἶνον γε, ὡς ἔοικεν, ὁ τῶν ἄλλων

λόγος, ἵνα μανῶμεν, φησὶν ἐπὶ τιμωρίᾳ τῶν ἀνθρώπων δεδόσθαι· ὁ δὲ νῦν λεγόμενος ὑφ' ἡμῶν φάρμακον ἐπὶ τούναντιον φησὶν αἰδοῦς μὲν ψυχῆς κτήσεως ἕνεκα δεδόσθαι, σώματος δὲ ὑγείας τε καὶ ἰσχύος.

ΚΑ. Κάλλιστα, ὦ ξένη, τὸν λόγον ἀπεμνημόνευκας.

ΑΘ. Καὶ τὰ μὲν δὴ τῆς χορείας ἡμίσεια διαπεπε- E ράνθω· τὰ δ' ἡμίσεια, ὅπως ἂν ἐστὶ δοκῆ, περανοῦμεν ἢ καὶ ἑάσομεν.

ΚΑ. Ποῖα δὴ λέγεις, καὶ πῶς ἐκάτερα διαιρῶν;

ΑΘ. Ὅλη μὲν που χορεία ὅλη παιδεύσις ἦν ἡμῖν, τούτου δ' αὐτὸ μὲν ὀρθοῦ τε καὶ ἀρμονίαι, τὸ κατὰ τὴν φωνὴν.

ΚΑ. Ναί.

ΑΘ. Τὸ δέ γε κατὰ τὴν τοῦ σώματος κίνησιν ὀρθοῦ μὲν κοινὸν τῇ τῆς φωνῆς εἴχε κινήσει, σχῆμα δὲ ἰδίον. ἐκεῖ δὲ μέλος ἢ τῆς φωνῆς κινήσις. 673

ΚΑ. Ἀληθέστατα.

ΑΘ. Τὰ μὲν τοίνυν τῆς φωνῆς μέχρι τῆς ψυχῆς πρὸς ἀρετῆς παιδείαν οὐκ οἶδ' ὅτινα τρόπον ἀνομάσαμεν μουσικὴν.

ΚΑ. Ὅρθως μὲν οὖν.

ΑΘ. Τὰ δέ γε τοῦ σώματος, ἃ παιζόντων ὄρχησιν εἰπομεν, ἐὰν μέχρι τῆς τοῦ σώματος ἀρετῆς ἢ τοιαύτη κίνησις γίγνηται, τὴν ἐντεχνον ἀγωγὴν ἐπὶ τὸ τοιοῦτον αὐτοῦ γυμναστικὴν προσείπομεν.

ΚΑ. Ὅρθότατα.

ΑΘ. Τὸ δὲ τῆς μουσικῆς, ὃ νῦν δὴ σχεδὸν ἡμῖς διελ- B ληλυθέναι τῆς χορείας εἶπομεν καὶ διαπεπεράνθαι, καὶ νῦν οὕτως εἰρήσθω· τὸ δὲ ἡμῖς λέγωμεν, ἢ πᾶς καὶ πῆ ποιητέον;

ΚΑ. Ὡς ἄριστε, Κρησὶ καὶ Λακεδαιμονίοις διαλεγόμενος, μουσικῆς περὶ διελθόντων ἡμῶν, ἐλλειπόντων δὲ

γυμναστικῆς, τί ποτε οἶσι σοι πότερον ἡμῶν ἀποκριεῖσθαι πρὸς ταύτην τὴν ἐρώτησιν;

ΑΘ. Ἀποκριεῖσθαι ἔγωγ' ἂν σε φαίην σχεδὸν ταῦτ' ἐρόμενον σαφῶς, καὶ μανθάνω, ὡς ἐρώτησις οὔσα αὐτὴ τὰ νῦν ἀπόκρισις τ' ἐστίν, ὡς εἶπον, καὶ ἔτι πρόσταξις διαπεράνασθαι τὰ περὶ γυμναστικῆς.

ΚΑ. Ἄρισθ' ὑπέλαβές τε καὶ οὕτω δὴ ποιεῖ.

ΑΘ. Ποιητέον· οὐδὲ γὰρ πάννυ χαλεπὸν ἐστὶν εἰπεῖν ὑμῖν γε ἀμφοτέροις γνώριμα. πολὺ γὰρ ἐν ταύτῃ τῇ τέχνῃ πλέον ἐμπειρίας ἢ ἐν ἐκείνῃ μετέχετε.

ΚΑ. Σχεδὸν ἀληθῆ λέγεις.

XIV. ΑΘ. Οὐκοῦν αὖ ταύτης ἀρχὴ μὲν τῆς παιδείας τὸ κατὰ φύσιν πηδᾶν εἰδῆσθαι πᾶν ζῶον, τὸ δ' ἀνθρώπινον, ὡς ἔφαμεν, αἰσθησὶν λαβὸν τοῦ θνῆθιμοῦ ἐγέννησέ τε ὄρχησιν καὶ ἔτεκε, τοῦ δὲ μέλους ὑπομιμνήσκοντος καὶ ἐγείροντος τὸν θνῆθιμὸν κοινωθέντ' ἀλλήλοις χορείαν καὶ παιδιὰν ἐτεκέρην.

ΚΑ. Ἀληθέστατα.

ΑΘ. Καὶ τὸ μὲν, φασί, ἤδη διεληλύθαμεν αὐτοῦ, τὸ δὲ πειρασόμεθα ἐφεξῆς διελεῖν.

ΚΑ. Πάννυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Ἐπὶ τοίνυν τῇ τῆς μέθης χρεῖα τὸν κολοφῶνα πρῶτον ἐπιθῶμεν, εἰ καὶ σφῶν ξυνδοκεῖ.

ΚΑ. Ποῖον δὴ καὶ τίνα λέγεις;

ΑΘ. Εἰ μὲν τις πόλις ὡς οὔσης σπουδῆς τῷ ἐπιτηδευματι τῷ νῦν εἰρημένῳ χρήσεται μετὰ νόμων καὶ τάξεως, ὡς τοῦ σωφρονεῖν ἔνεκα μελέτης χρωμένη, καὶ τῶν ἄλλων ἡδονῶν μὴ ἀφέξεται ὡσαύτως καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον, τοῦ κρατεῖν αὐτῶν ἔνεκα μηχανωμένη, τοῦτον μὲν τὸν τρόπον ἄπασιν τούτοις χρηστέον· εἰ δ' ὡς παιδιᾶ τε καὶ ἐξέσται τῷ βουλομένῳ καὶ ὅταν βούληται καὶ μεθ' ὧν ἂν βούληται πίνειν μετ' ἐπιτηδευμάτων ἰσχυροῦν ἄλ-

λων, οὐκ ἂν τιθείμην ταύτην τὴν ψῆφον, ὡς δεῖ ποτὲ μέθῃ χρῆσθαι ταύτην τὴν πόλιν ἢ τοῦτον τὸν ἄνδρα, ἀλλ' ἔτι μᾶλλον τῆς Κρητῶν καὶ Λακεδαιμονίων χρεῖας προσθείμην ἂν τῷ τῶν Καρχηδονίων νόμῳ, μηδέποτε μηδένα ἐπὶ στρατοπέδου γεύεσθαι τοῦτον τοῦ πάματος, ἀλλ' ὑδροποσίαις ξυγγίγνεσθαι τοῦτον τὸν χρόνον ἅπαντα, καὶ κατὰ πόλιν μῆτε δούλην μῆτε δούλον γεύεσθαι μηδέποτε, μηδὲ ἄρχοντας τοῦτον τὸν ἐνιαυτὸν ὃν ἂν ἄρχωσι, μηδ' αὖ κυβερνήτας μηδὲ δικαστὰς ἐνεργοὺς ὄντας οἴνου γεύεσθαι τὸ παράπαν, μηδ' ὅστις βουλευσόμενος εἰς βουλήν ἀξίαν τινὰ λόγου συνέρχεται, μηδὲ γε μεθ' ἡμέραν μηδένα τὸ παράπαν, εἰ μὴ σωμασικίας ἢ νόσων ἔνεκα, μηδ' αὖ νύκτωρ, ὅταν ἐπινοῇ τις παιδας ποιεῖσθαι ἀνήρ ἢ καὶ γυνή· καὶ ἄλλα δὲ πάμπολλα ἂν τις λέγοι, ἐν οἷς τοῖς νοῦν τε καὶ νόμον ἔχουσιν ὄρθον οὐ ποτέος οἶνος· ὥστε κατὰ τὸν λόγον τοῦτον οὐδ' ἀμπελώνων ἂν πολλῶν δέοι οὐδ' ἤτιμι πόλει, τακτὰ δὲ τὰ τ' ἄλλα ἂν εἴη γεωργήματα καὶ πᾶσα ἢ δίαίτια, καὶ δὴ τὰ γε περὶ οἴνου σχεδὸν ἅπαντων ἐμμετρότατα καὶ ὀλίγιστα γίγνοιτ' ἂν. οὗτος, ὦ ξένοι, ἡμῖν, εἰ ξυνδοκεῖ, κολοφῶν ἐπὶ τῷ περὶ οἴνου λόγῳ ῥηθέντι εἰρήσθω.

ΚΑ. Καλῶς, καὶ ξυνδοκεῖ.

Γ.

I. ΑΘ. Ταῦτα μὲν οὖν δὴ ταύτη· πολιτείας δ' ἀρχὴν τίνα ποτὲ φῶμεν γεγονέναι; μῶν οὐκ ἐνθένδε τις ἂν αὐτὴν ἤρῃσά τε καὶ κάλλιστα κατίδοι;

ΚΑ. Πόθεν;

ΑΘ. Ὅθεν περὶ καὶ τὴν τῶν πόλεων ἐπίδοσιν εἰς ἀρετὴν μεταβαίνουσιν ἅμα καὶ κακίαν ἐκείστοτε θεατέον.

PLATO V.

5

ΚΑ. Λέγεις δὲ πόθεν;

Β ΑΘ. Οἶμαι μὲν ἀπὸ χρόνου μήκους τε καὶ ἀπειρίας
καὶ τῶν μεταβολῶν ἐν τῷ τοιοῦτῳ.

ΚΑ. Πῶς λέγεις;

ΑΘ. Φέρε, ἀφ' οὗ πόλεις τ' εἰσὶ καὶ ἄνθρωποι πολι-
τευόμενοι, δοκεῖς ἂν ποτε κατανοῆσαι χρόνον πλήθος ὅσον
γέγονεν;

ΚΑ. Οὐκ οὐκ ἠγῶδιόν γε οὐδαμῶς.

ΑΘ. Τὸ δέ γε ὡς ἀπλετόν τι καὶ ἀμήχανον ἂν εἴη;

ΚΑ. Πάνν μὲν οὖν τοῦτό γε.

ΑΘ. Μῶν οὖν οὐ μυρία μὲν ἐπὶ μυρία ἡμῶν γεγό-
νασι πόλεις ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ τοῦ
C πλήθους λόγον οὐκ ἐλάττους ἐφθαρμέναι, πεπολιτευμέ-
ναι δ' αὖ πάσας πολιτείας πολλάκις ἕκασταχού; καὶ τότε
μὲν ἐξ ἐλαττόνων μελζους, τότε δὲ ἐκ μειζόνων ἐλάτ-
τους, καὶ χείρους ἐκ βελτιόνων γεγόνασι καὶ βελτίους ἐκ
χειρόνων;

ΚΑ. Ἀναγκαῖον.

ΑΘ. Ταύτης δὲ πέρι λάβωμεν, εἰ δυναίμεθα, τῆς με-
ταβολῆς τὴν αἰτίαν· τάχα γὰρ ἂν ἴσως δεῖξειεν ἡμῶν τὴν
πρώτην τῶν πολιτειῶν γένεσιν καὶ μετάβασιν.

ΚΑ. Εὖ λέγεις, καὶ προθυμείσθαι δεῖ, σὲ μὲν ὁ
διανοεῖ περὶ αὐτῶν ἀποφαινόμενον, ἡμᾶς δὲ ξυνεπο-
μένους.

677 ΑΘ. Ἄρ' οὖν ὑμῖν οἱ παλαιοὶ λόγοι ἀλήθειαν ἔχειν
τινὰ δοκοῦσιν;

ΚΑ. Ποῖοι δὴ;

ΑΘ. Τὸ πολλὰς ἀνθρώπων φθορὰς γεγονέναι κατα-
κλυσμοῖς τε καὶ νόσοις καὶ ἄλλοις πολλοῖς, ἐν οἷς βραχύ
τι τῶν ἀνθρώπων λείπεσθαι γένος.

ΚΑ. Πάνν μὲν οὖν πιθανὸν τὸ τοιοῦτον πᾶν παντί.

ΑΘ. Φέρε δὴ, νοήσωμεν μίαν τῶν πολλῶν ταύτην
τὴν τῷ κατακλυσμῷ ποτὲ γενομένην.

ΚΑ. Τὸ ποῖόν τι περὶ αὐτῆς διανοηθέντες;

ΑΘ. Ὡς οἱ τότε περιφυγόντες τὴν φθορὰν σχεδὸν ἢ
ὄρειοι τινες ἂν εἴεν νομῆς, ἐν κορυφαῖς που σμικρὰ ζώ-
πυρα τοῦ τῶν ἀνθρώπων διασεσσωμένα γένους.

ΚΑ. Ἀήλον.

ΑΘ. Καὶ δὴ τοὺς τοιοῦτους γε ἀνάγκη που τῶν *τε*
ἄλλων ἀπείρους εἶναι τεχνῶν καὶ τῶν ἐν τοῖς ἀστεσι πρὸς
ἀλλήλους μηχανῶν εἰς τε πλεονεξίας καὶ φιλονεικίας καὶ
ὀπόσ' ἄλλα κακουργήματα πρὸς ἀλλήλους ἐπινοοῦσιν.

ΚΑ. Εἰκόσ γούν.

ΑΘ. Θῶμεν δὴ τὰς ἐν τοῖς πεδίοις πόλεις καὶ πρὸς C
θαλάττῃ κατοικοῦσας ἄρδην ἐν τῷ τότε χρόνῳ διαφθει-
ρεσθαι;

ΚΑ. Θῶμεν.

ΑΘ. Οὐκοῦν ὄργανά τε πάντα ἀπόλλυσθαι, καὶ εἴ τι
τέχνης ἢν ἐχόμενον σπουδαίως εὐρημένον ἢ πολιτικῆς ἢ
καὶ σοφίας τινὸς ἑτέρας, πάντα ἔρρειν ταῦτα ἐν τῷ τότε
χρόνῳ φήσομεν;

ΚΑ. Πῶς γὰρ ἂν, ὦ ἄριστε, εἴ γε ἔμενε τάδε οὔτω
τὸν πάντα χρόνον, ὡς νῦν διακεκόσμηται, καινὸν ἀνευρ-
σκετό ποτε καὶ ὀτιοῦν; τοῦτο [ἴτι] μὲν γὰρ μυριάκις μύ- D
ρια ἔτη διελάνθανεν ἄρα τοὺς τότε, χίλια δ' ἀφ' οὗ [γέγο-
νε] ἢ δις τοσαῦτα ἔτη τὰ μὲν Δαιδάλω καταφανῆ γέγονε,
τὰ δὲ Ὀρφεῖ, τὰ δὲ Παλαμήδει, τὰ δὲ περὶ μουσικὴν Μαρ-
σύα καὶ Ὀλύμπῳ, περὶ λύραν δὲ Ἀμφίονι, τὰ δ' ἄλλα
ἄλλοις πάμπολλα, ὡς ἔπος εἰπεῖν χθῆς καὶ πρῶτην γε-
γονότα.

ΑΘ. Ἄρ' οἶσθ', ὦ Κλεινία, τὸν φίλον ὅτι παρέλιπες,
τὸν ἀτεχνῶς χθῆς γενομένον;

ΚΑ. Μῶν φράσεις Ἐπιμενίδην;

E AΘ. Ναὶ τοῦτον· πολὺ γὰρ ὑμῖν ὑπερεπήδησε τῷ μηχανήματι τοὺς ξύμπαντας, ὡς φίλε, ὁ λόγος μὲν Ἡσίοδος ἐμαντεύετο κάλαι, τῷ δ' ἔργῳ ἐκείνος ἀπετέλεσεν, ὡς ὑμεῖς φατέ.

ΚΑ. Φαμέν γὰρ οὖν.

Π. ΑΘ. Οὐκοῦν οὕτω δὴ λέγωμεν ἔχειν τότε, ὅτε ἐγένετο ἡ φθορά, τὰ περὶ τοὺς ἀνθρώπους πράγματα, μυριάων μὲν τινα φοβερὰν ἐρημίαν, γῆς δ' ἀφθόουον πλήθος πάμπολυ, ζώων δὲ τῶν ἄλλων ἐρρόντων βουκόλι' ἄττα, καὶ εἰ τί που αἰγῶν περιλειφθὲν ἐτύγχανε γένος, σπάνια
678 καὶ ταῦτα νέμονται εἶναι ζῆν τότε κατ' ἀρχάς.

ΚΑ. Τί μὴν;

ΑΘ. Πόλεως δὲ καὶ πολιτείας πέρι καὶ νομοθεσίας, ὧν νῦν ὁ λόγος ἡμῖν παρεστήκει, ἄρ' ὡς ἔπος εἰπεῖν οἰόμεθα καὶ μνήμην εἶναι τὸ παράπαν;

ΚΑ. Οὐδαμῶς.

ΑΘ. Οὐκοῦν ἐξ ἐκείνων τῶν διακειμένων οὕτω τὰ νῦν γέγονεν ἡμῖν ξύμπαντα, πόλεις τε καὶ πολιτεῖαι καὶ τέχναι καὶ νόμοι, καὶ πολλή μὲν ποιηρία, πολλή δὲ καὶ ἀρετή;

ΚΑ. Πῶς λέγεις;

B ΑΘ. Ἄρ' οἰόμεθα, ὡς θαυμάσιε, τοὺς τότε ἀπείρους ὄντας πολλῶν μὲν καλῶν τῶν κατὰ τὰ ἄσθη, πολλῶν δὲ καὶ τῶν ἐναντίων, τελέους πρὸς ἀρετὴν ἢ καὶ πρὸς κακίαν γεγονέναι;

ΚΑ. Καλῶς εἶπες, καὶ μανθάνομεν ὃ λέγεις.

ΑΘ. Οὐκοῦν προδόντος μὲν τοῦ χρόνου, πληθύνοντος δ' ἡμῶν τοῦ γένους, εἰς πάντα τὰ νῦν καθεστηκότα προσήλυθε πάντα;

ΚΑ. Ὅρθότατα.

ΑΘ. Οὐκ ἐξαίφνης γε, ὡς εἰκός, κατὰ σμικρὸν δὲ ἐν παμπόλλῳ τινὶ χρόνῳ.

ΚΑ. Καὶ μάλα πρέπει τοῦθ' οὕτως.

ΑΘ. Ἐκ γὰρ τῶν ὑψηλῶν εἰς τὰ πεδία καταβαίνειν, οἶμαι, πᾶσι φόβος ἐναυλος ἐγεγόνει.

ΚΑ. Πῶς δ' οὐ;

ΑΘ. Ἄρ' οὐκ ἄσμενοι μὲν ἑαυτοὺς ἐώρων δι' ὀλιγότητα ἐν τοῖς περὶ ἐκείνον τὸν χρόνον, πορεία δέ, ὡστ' ἐπ' ἀλλήλους τότε πορεύεσθαι κατὰ γῆν ἢ κατὰ θάλατταν, σὺν ταῖς τέχναις ὡς ἔπος εἰπεῖν πάντα σχεδὸν ἀπολώλει; ξυμμίσειεν οὖν ἀλλήλοις οὐκ ἦν, οἶμαι, σφόδρα δυνατὸν· σιδήρος γὰρ καὶ χαλκὸς καὶ πάντα τὰ μεταλλεῖα συγκε-
D χυμένα ἠφάνιστο, ὥστε ἀπορία πᾶσα ἦν τοῦ ἀνακαθαίρεσθαι τὰ τοιαῦτα, δροτομίας τε εἶχον σπάνιν. εἰ γὰρ πον καὶ περιγεγονὸς ἦν ὄργανον ἐν ὄρεσι, ταῦτα μὲν ταχὺ κατατριβέντα ἠφάνιστο, ἄλλα δ' οὐκ ἐμελλε γενήσεσθαι, πρὶν ἄλιν ἢ τῶν μεταλλέων ἀφίκοιτο εἰς ἀνθρώπους τέχνη.

ΚΑ. Πῶς γὰρ ἂν;

ΑΘ. Γενεαῖς δὴ πόσαις ὕστερον οἰόμεθα τοῦθ' οὕτω γεγονέναι;

ΚΑ. Δῆλον ὅτι παμπόλλαις τισίν.

ΑΘ. Οὐκοῦν καὶ τέχναι, ὅσαι περὶ σιδήρου δέονται καὶ χαλκοῦ καὶ τῶν τοιούτων ἀπάντων, τὸν αὐτὸν χρόνον καὶ εἰ πλείονα ἠφανισμέναι ἂν εἶεν ἐν τῷ τότε;

ΚΑ. Τί μὴν;

ΑΘ. Καὶ τοίνυν στάσις ἅμα καὶ πόλεμος ἀπολώλει κατὰ τὸν τότε χρόνον πολλαχῆ.

ΚΑ. Πῶς;

ΑΘ. Πρῶτον μὲν ἠγάπων καὶ ἐφιλοφρονοῦντο ἀλλήλους δι' ἐρημίαν, ἔπειτα οὐ περιμάχητος ἦν αὐτοῖς ἡ τροφή. νομῆς γὰρ οὐκ ἦν σπάνις, εἰ μὴ τισι κατ' ἀρχάς ἴσως, 679 ἢ δὴ τὸ πλεῖστον διέζων ἐν τῷ τότε χρόνῳ· γάλακτος γὰρ καὶ κρεῶν οὐδαμῶς ἐνδεεῖς ἦσαν, ἐτι δὲ θηροφύοντες οὐ

φάυλην οὐδ' ὀλίγην τροφήν παρείχοντο. καὶ μὴν ἀμπε-
 χόνης γε καὶ στρωμνῆς καὶ οἰκήσεων καὶ σκευῶν ἐμπύρων
 τε καὶ ἀπύρων εὐπόρουν· αἱ πλαστικαὶ γὰρ καὶ ὄσαι πλε-
 κτικαὶ τῶν τεχνῶν οὐδὲ ἐν προσδέονται σιδήρου· ταῦτα
 B δὲ πάντα τούτω τῷ τέχνῳ θεὸς ἔδωκε πορίζειν τοῖς ἀν-
 θρώποις, ἵν' ὅποτε εἰς τὴν τοιαύτην ἀπορίαν ἔλθοιεν,
 ἔχοι βλάβστην καὶ ἐπίδοσιν τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος. πέ-
 νητες μὲν δὴ διὰ τὸ τοιοῦτον σφόδρα οὐκ ἦσαν, οὐδ' ὑπὸ
 πείνας ἀναγκαζόμενοι διάφοροι ἑαυτοῖς ἐρίγγοντο· πλού-
 σιοι δ' οὐκ ἂν ποτ' ἐγένοντο ἄχρσοί τε καὶ ἀνάργυροι
 ὄντες, ὃ τότε ἐν ἐκείνοις παρῆν· ἢ δ' ἂν ποτε ξυνοικία
 μῆτε πλοῦτος ξυνοικῆ μῆτε πείνα, σχεδὸν ἐν ταύτῃ γεν-
 C ναϊότατα ἦδη γίγνοιτ' ἂν· οὔτε γὰρ ὕβρις οὔτ' ἀδικία,
 ζῆλοί τε αὐτῶν καὶ φθόνοι οὐκ ἐγγίγγονται. ἀγαθοὶ μὲν δὴ
 διὰ ταῦτά τε ἦσαν καὶ διὰ τὴν λεγομένην εὐήθειαν· ἃ γὰρ
 ἤκουον καλὰ καὶ αἰσχροῖα, εὐήθειες ὄντες ἠροῦντο ἀληθέ-
 στατα λέγεσθαι καὶ ἐπειθοντο. ψεῦδος γὰρ ὑπονοεῖν οὐ-
 δεὶς ἠπίστατο διὰ σοφίαν, ὥσπερ τὰ νῦν, ἀλλὰ περὶ θεῶν
 τε καὶ ἀνθρώπων τὰ λεγόμενα ἀληθῆ νομίζοντες ἔξω
 D αὐτοὺς ἡμεῖς ἄρτι διεληλύθαμεν.

ΚΑ. Ἐμοὶ γοῦν δὴ καὶ τῷδε οὕτω ταῦτα ξυνοικεῖ.

III. ΑΘ. Οὐκοῦν εἰπόμεν, ὅτι γενεαὶ διαβιοῦσαι πολ-
 λαὶ τοῦτον τὸν τρόπον τῶν πρὸ κατακλυσμοῦ γεγονότων
 καὶ τῶν νῦν ἀτεχνότεροι μὲν καὶ ἀμαθέστεροι πρὸς τὰς
 ἄλλας μέλλουσιν εἶναι τέχνας καὶ πρὸς τὰς πολεμικὰς,
 ὄσαι τε περὶ καὶ ὄσαι κατὰ θάλατταν γίγνονται τὰ νῦν,
 καὶ ὄσαι δὴ κατὰ πόλιν μόνον αὐτοῦ, δίκαια καὶ σιάσεις
 λεγόμεναι, λόγοις ἔργοις τε μεμηχανημένοι πάσας μηχαν-
 E νὰς εἰς τὸ νακουργεῖν τε ἀλλήλους καὶ ἀδικεῖν, εὐηθέστε-
 ροὶ δὲ καὶ ἀνδρειότεροι καὶ ἅμα σωφρονέστεροι καὶ ξύμ-

παντα δικαιότεροι; τὸ δὲ τούτων αἰτιον ἤδη διεληλύ-
 θαμεν.

ΚΑ. Ὅρθῶς λέγεις.

ΑΘ. Διελέσθω δὴ ταῦτα ἡμῖν καὶ τὰ τούτοις ξυνε-
 πόμενα ἐπι πάντα εἰρησθῶ τοῦδ' ἕνεκα, ἵνα νοήσωμεν,
 τοῖς τότε νόμων τίς ποτ' ἦν χρεῖα καὶ τίς ἦν νομοθέτης
 αὐτοῖς.

ΚΑ. Καὶ καλῶς γε εἰρησας.

ΑΘ. Ἄρ' οὖν ἐκεῖνοι μὲν οὔτ' ἐδέοντο νομοθετῶν
 οὔτε πᾶ ἐφίλει κατὰ τούτους τοὺς χρόνους γίνεσθαι τὸ
 τοιοῦτον; οὐδὲ γὰρ γράμματα ἔστι πᾶ τοῖς ἐν τούτῳ τῷ
 μέρει τῆς περιόδου γεγενοσιν, ἀλλ' ἔθεσι καὶ τοῖς λεγο-
 μένοις πατρίοις νόμοις ἐπόμενοι ζῶσιν.

ΚΑ. Εἰκὸς γοῦν.

ΑΘ. Πολιτείας δὲ γε ἤδη καὶ τρόπος ἔστι τις οὗτος.

ΚΑ. Τίς;

ΑΘ. Λοκοῦσί μοι πάντες τὴν ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ B
 πολιτείαν δυναστείαν καλεῖν, ἢ καὶ νῦν ἐτι πολλαχοῦ καὶ
 ἐν Ἑλληνίῳ καὶ κατὰ βαρβάρους ἔστι· λέγει δ' αὐτὴν πον
 καὶ Ὀμηρος γεγεμέναι περὶ τὴν τῶν Κυκλάπων οἰκισίαν,
 εἰπὼν

τοῖσιν δ' οὔτ' ἀγοραὶ βουλευφόροι οὔτε θέμιστες,
 ἀλλ' οἱ γ' ὑψηλῶν ὀρέων ναλοῦσι κάρηνα
 ἐν σπέσσι γλαφυροῖσι, θεμιστεύει δὲ ἕκαστος
 παίδων ἠδ' ἀλόχων, οὐδ' ἀλλήλων ἀλέγουσιν.

ΚΑ. Ἐοικέ γε ὁ ποιητὴς ὑμῖν οὗτος γεγεμέναι χα-
 ρίεις. καὶ γὰρ δὴ καὶ ἄλλα αὐτοῦ διεληλύθαμεν μάλ'
 ἀστεία, οὐ μὴν πολλά γε· οὐ γὰρ σφόδρα χρωμέθα οἱ
 Κρήτες τοῖς ξενικοῖς ποιήμασιν.

ME. Ἡμεῖς δ' αὐτὸ χρωμέθα μὲν, καὶ εἰοικέ γε κρατεῖν
 τῶν τοιούτων ποιητῶν, οὐ μέντοι Λακωνικόν γε ἀλλά
 τινα μᾶλλον Ἴωνικόν βίον διεξέρχεται ἕκαστοτε. νῦν μὴν D

εὖ τῷ σῶ λόγῳ ἔοικε μαρτυρεῖν, τὸ ἀρχαῖον αὐτῶν ἐπὶ τὴν ἀγριότητα διὰ μυθολογίας ἐπανενεργῶν.

ΑΘ. Ναί, ξυμμαρτυρεῖ γὰρ καὶ λάβωμέν γε αὐτὸν μηνυτήν, ὅτι τοιαῦται πολιτείαί γίνονται ποτε.

ΚΑ. Καλῶς.

ΑΘ. Μῶν οὖν οὐκ ἐκ τούτων τῶν κατὰ μίαν οἰκῆσιν καὶ κατὰ γένος διεσπαρμένων ὑπὸ ἀπορίας τῆς ἐν ταῖς φθοραῖς, ἐν οἷς τὸ πρεσβύτατον ἄρχει διὰ τὴν ἀρχὴν αὐτοῖς ἐκ πατρὸς καὶ μητρὸς γεγονέναι, οἷς ἐπόμενοι καθάπερ ὄρνιθες ἀγέλην μίαν ποιήσουσι, πατρονομούμενοι καὶ βασιλείαν πασῶν δικαιοτάτην βασιλευόμενοι;

ΚΑ. Πάνν μὲν οὖν.

ΑΘ. Μετὰ δὲ ταῦτά γε εἰς τὸ κοινὸν μείζους ποιοῦντες πόλεις πλείους συνέρχονται, καὶ ἐπὶ γεωργίας τὰς ἐν ταῖς ὑπωρείαις τρέπονται πρώτας, περιβόλους τε αἰμασι-
681 αῖθεις τινὰς τειχῶν ἐρύματα τῶν θηρίων ἕνεκα ποιοῦνται, μίαν οἰκίαν αὖ κοινήν καὶ μεγάλην ἀποτελοῦντες.

ΚΑ. Τὸ γοῦν εἰκὸς ταῦθ' οὕτω γίνεσθαι.

ΑΘ. Τί δέ; τόδε ἄρα οὐκ εἰκὸς;

ΚΑ. Τὸ ποῖον;

ΑΘ. Τῶν οἰκήσεων τούτων μείζονων ἀνξανομένων ἐκ τῶν ἐλαττόνων καὶ πρώτων ἐκάστην τῶν σμικρῶν παρεῖναι κατὰ γένος ἔχουσαν τὸν τε πρεσβύτατον ἄρχοντα καὶ αὐτῆς ἕδη ἅττα ἴδια διὰ τὸ χωρὶς ἀλλήλων οἰκεῖν, ἕτερα ἅφ' ἑτέρων οὕτων τῶν γεννητόρων τε καὶ θρησάντων, ἃ εἰθίσθησαν περὶ θεοῦ τε καὶ ἑαυτοῦς κοσμιώτερον μὲν κοσμιώτερα καὶ ἀνδρικῶν ἀνδρικώτερα· καὶ κατὰ τρόπον οὕτως ἐκάστους τὰς αὐτῶν ἂν αἰρέσεις εἰς τοὺς παῖδας ἀποτυπουμένους καὶ παιδῶν παῖδας, ὃ λέγομεν, ἦκειν ἔχοντας ἰδίους νόμους εἰς τὴν μείζονα ξυνοικίαν.

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Καὶ μὴν τοὺς γε αὐτῶν νόμους ἀρέσκειν ἐκάστοις ἀναγκαῖον που, τοὺς δὲ τῶν ἄλλων ὑστέρους.

ΚΑ. Οὕτως.

ΑΘ. Ἀρχὴ δὴ νομοθεσίας οἷον ἐμβάντες ἐλάθομεν, ὡς ἔοικεν.

ΚΑ. Πάνν μὲν οὖν.

IV. ΑΘ. Τὸ γοῦν μετὰ ταῦτα ἀναγκαῖον αἰρεῖσθαι τοὺς συνελθόντας τούτους κοινούς τινὰς ἑαυτῶν, οἷδὴ τὰ πάντων ἰδόντες νόμιμα, τὰ σφισιν ἀρέσκοντα αὐτῶν μάλιστα εἰς τὸ κοινὸν τοῖς ἡγεμόσι καὶ ἀγαγοῦσι τοὺς δήμους οἷον βασιλεῦσι φανερὰ δεῖξαντες ἐλέσθαι τε δόντες, αὐτοὶ μὲν νομοθέται κληθήσονται, τοὺς δὲ ἄρχοντας καταστήσαντες, ἀριστοκρατίαν τινὰ ἐκ τῶν δυναστειῶν ποιήσαντες ἢ καὶ τινα βασιλείαν, ἐν ταύτῃ τῇ μεταβολῇ τῆς πολιτείας οἰκήσουσιν.

ΚΑ. Ἐφεξῆς γοῦν ἂν οὕτω τε καὶ ταύτῃ γίγνοιτο.

ΑΘ. Τρίτον τοίνυν εἰπωμεν ἔτι πολιτείας σχῆμα γινόμενον, ἐν ᾧ δὴ πάντα εἶδη καὶ παθήματα πολιτειῶν καὶ ἅμα πόλεων ξυμπίπτει γίνεσθαι.

ΚΑ. Τὸ ποῖον δὴ τοῦτο;

ΑΘ. Ὁ μετὰ τὸ δευτέρου καὶ Ὁμηροῦς ἐπεσημῆματο, λέγων τὸ τρίτον οὕτω γεγονέναι· κτίσσε δὲ Δαρδανίην γὰρ ποῦ φησιν, ἐπεὶ οὐπω Ἴλιος ἰσῆ

ἐν πεδίῳ πεπόλιστο, πόλις μερόπων ἀνθρώπων,

ἀλλ' ἔθ' ὑπωρείας ὄκουν πολυπιδάκον Ἴδης.

λέγει γὰρ δὴ ταῦτα τὰ ἔπη καὶ ἐκεῖνα, ἃ περὶ τῶν Κυκλά-
682 πων εἰρηκε, κατὰ θεὸν πως εἰρημένα καὶ κατὰ φύσιν· θεῖον γὰρ οὖν δὴ καὶ τὸ ποιητικόν [ἐνθεαστικόν] ὄν γένος ὑμνηδοῦν πολλῶν τῶν κατ' ἀλήθειαν γιγνομένων ξύν τισι Χάρισι καὶ Μούσαις ἐφάπτεται ἐκάστοτε.

ΚΑ. Καὶ μάλα.

ΑΘ. Εἰς δὴ τὸ πρόσθεν προέλιθωμεν ἔτι τοῦ νῦν

ἐπελθόντος ἡμῖν μύθου· τάχα γὰρ ἂν σημήναιε τι τῆς ἡμετέρας περὶ βουλήσεως. οὐκοῦν χρῆ;

B ΚΑ. Πάνν μὲν οὖν.

ΑΘ. Κατωκίσθη δὴ, φασί, ἐκ τῶν ὑψηλῶν εἰς μέγα τε καὶ καλὸν πεδίον Ἴλιον, ἐπὶ λόφον τινα οὐχ ὑψηλὸν καὶ ἔχοντα ποταμούς πολλοὺς ἄνωθεν ἐκ τῆς Ἰδης ὠρημένους.

ΚΑ. Φασὶ γοῦν.

ΑΘ. Ἄρ' οὖν οὐκ ἐν πολλοῖς τισὶ χρόνοις τοῖς μετὰ τὸν κατακλισμὸν τοῦτο οἴομεθα γεγονέναι;

ΚΑ. Πῶς δ' οὐκ ἐν πολλοῖς;

C ΑΘ. Δεινὴ γοῦν εἴκειν αὐτοῖς λήθη τότε παρῆναι τῆς νῦν λεγομένης φθορᾶς, ὅθ' οὕτως ὑπὸ ποταμούς πολλοὺς καὶ ἐκ τῶν ὑψηλῶν θέοντας πόλιν ὑπέθεσαν, πιστεύσαντες οὐ σφόδρα ὑψηλοῖς τισὶ λόφοις.

ΚΑ. Δῆλον οὖν, ὡς παντάπασί τινα μακρὸν ἀπείχον χρόνον τοῦ τοιούτου πάθους.

ΑΘ. Καὶ ἄλλαι γε, οἶμαι, πόλεις τότε κατόκουν ἤδη πολλαὶ πληθύνοντων τῶν ἀνθρώπων.

ΚΑ. Τί μῆν;

ΑΘ. Αἴ γέ που καὶ ἐπεστρατεύσαντο αὐτῇ, καὶ κατὰ θάλατταν δὲ ἴσως, ἀφόβως ἤδη πάντων χρωμέναν τῇ θαλάττῃ.

D ΚΑ. Φαίνεται.

ΑΘ. Δέκα δ' ἔτη που μέναντες Ἀχαιοὶ τὴν Τροίαν ἀνάστατον ἐποίησαν.

ΚΑ. Καὶ μάλα.

ΑΘ. Οὐκοῦν ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, ὅντι δεκάτει, ὅν τὸ Ἴλιον ἐπολιορκεῖτο, τὰ τῶν πολιορκούντων ἐκάστων οἰκοὶ κακὰ πολλὰ ξυνέβαινε γιγνόμενα περὶ τὰς στάσεις τῶν νέων, οἳ καὶ ἀφικόμενοι τοὺς στρατιώτας εἰς τὰς αὐτῶν πόλεις τε καὶ οἰκίας οὐ καλῶς οὐδ' ἐν δίκῃ ὑπεδέ-

ξαντο, ἀλλ' ὥστε θανάτους τε καὶ σφαγὰς καὶ φυγὰς γενέσθαι παμπόλλας; οἳ πάλιν ἐκπεσόντες κατήλθον μεταβαλόντες ὄνομα, Δωριῆς ἀντ' Ἀχαιῶν κληθέντες διὰ τὸ τὸν συλλέξαντα εἶναι τὰς τότε φυγὰς Δωριᾶ. καὶ δὴ ταῦτα γε ἤδη πάνθ' ὑμεῖς, ὦ Λακεδαιμόνιοι, τάντεῦθεν μυθολογεῖτε καὶ διαπεραίνετε.

ΜΕ. Τί μῆν;

V. ΑΘ. Ὅθεν δὴ κατ' ἀρχᾶς ἐξετραπόμεθα περὶ νόμων διαλεγόμενοι, περιπεσόντες μουσικῇ τε καὶ ταῖς μέθαις, νῦν ἐπὶ τὰ αὐτὰ πάλιν ἀφίγμεθα ὥσπερ κατὰ θεόν, καὶ ὁ λόγος ἡμῖν οἶον λαβὴν ἀποδίδωσιν· ἦκει γὰρ ἐπὶ τὴν εἰς Λακεδαίμονα κατοικίειν αὐτήν, ἣν ὑμεῖς ὄρθῶς 683 ἔφατε κατοικεῖσθαι καὶ Κρήτην ὡς ἀδελφοῖς νόμοις. νῦν οὖν δὴ τοσόνδε πλεονεκτοῦμεν τῇ πλάνῃ τοῦ λόγου, διὰ πολιτειῶν τινῶν καὶ κατοικισμῶν διεξελθόντες· ἐθεασάμεθα πρώτην τε καὶ δευτέραν καὶ τρίτην πόλιν, ἀλλήλων, ὡς οἴομεθα, ταῖς κατοικίσεσιν ἐχομένας ἐν χρόνου τινὸς μήνεσιν ἀπλέτοις· νῦν δὲ δὴ τετάρτη τις ἡμῖν αὕτη πόλις, εἰ δὲ βούλεσθε, ἔθνος ἦκει κατοικιζόμενον τέποτε καὶ νῦν κατωκισμένον. ἐξ ὧν ἀπάντων εἴ τι ξυνεῖναι δυνάμεθα, **B** τί τε καλῶς ἢ μὴ κατωκίσθη, καὶ ποῖοι νόμοι σώζουσιν αὐτῶν τὰ σωζόμενα καὶ ποῖοι φθείρουσι τὰ φθειρόμενα, καὶ ἀντὶ ποίων ποῖα μετατεθέντα εὐδαίμονα πόλιν ἀπεργάζοιτ' ἂν, ὦ Μέγιστε καὶ Κλεινία, ταῦτα δὴ πάλιν οἶοι ἐξ ἀρχῆς ἡμῖν λεκτέον, εἰ μὴ τι τοῖς εἰρημένοις ἐγκαλοῦμεν λόγοις.

ΜΕ. Εἰ γοῦν, ὦ ξένε, τις ἡμῖν ὑπόσχοιτο θεός, ὡς, ἐὰν ἐπιχειρήσωμεν τὸ δευτέρον τῇ τῆς νομοθεσίας σκέψει, **C** τῶν νῦν εἰρημένων λόγων οὐ χείρους οὐδ' ἐλάττους ἀκουσόμεθα, μακρὰν ἂν ἔλθοιμι ἔγωγε, καὶ μοι βραχεῖ' ἂν δοξείεν ἢ νῦν παροῦσα ἡμέρα γίγνεσθαι. καὶ τοι σχεδόν

γ' ἐστὶν ἢ ἐκ θερινῶν εἰς τὰ χειμερινὰ τοῦ θεοῦ τρεπο-
μένον.

ΑΘ. Χρὴ δὴ ταῦτα, ὡς ἔοικε, σκοπεῖν.

ΜΕ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Γενώμεθα δὴ ταῖς διανοαῖς ἐν τῷ τότε χρόνῳ,
ὅτε Λακεδαιμόνων μὲν καὶ Ἄργος καὶ Μεσσηνίη καὶ τὰ
D μετὰ τούτων ὑποχέαιρα τοῖς προγόνοις ὑμῶν, ὦ Μέριλλε,
ἱκανῶς ἐγέρονται· τὸ δὲ δὴ μετὰ τοῦτο ἔδοξεν αὐτοῖς,
ὡς γὰρ λέγεται τὸ τοῦ μύθου, τριχῆ τὸ στράτευμα διανε-
μαντας τρεῖς πόλεις κατοικίσειν, Ἄργος, Μεσσηνίην, Λα-
κεδαιμόνα.

ΜΕ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Καὶ βασιλεὺς μὲν Ἄργους Τήμενος ἐγίγνετο,
Μεσσηνίας δὲ Κρεσφόντης, Λακεδαιμόνος δὲ Προκλής καὶ
Εὐρυσθένης.

ΜΕ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Καὶ πάντες δὴ τούτοις ἄμοσαν οἱ τότε βοηθή-
E σαι, εἴν τις τὴν βασιλείαν αὐτῶν διαφθείρη.

ΜΕ. Τί μὴν;

ΑΘ. Βασιλεία δὲ καταλύεται, ὦ πρὸς Διός, ἢ καὶ τις
ἀρχὴ πάποτε κατελύθη μῶν ὑπὸ τινῶν ἄλλων ἢ σφῶν
αὐτῶν; ἢ νῦν δὴ μὲν ὀλίγον ἐμπροσθεν τούτοις περιτυ-
χόντες τοῖς λόγοις οὕτω ταῦτ' ἐτίθειμεν, νῦν δ' ἐπιλελή-
σμεθα;

ΜΕ. Καὶ πῶς;

ΑΘ. Οὐκοῦν νῦν δὴ μᾶλλον βεβαιωσόμεθα τὸ τοι-
οῦτον· περιτυχόντες γὰρ ἔργοις γενομένοις, ὡς ἔοικεν,
ἐπὶ τὸν αὐτὸν λόγον ἐληλύθαμεν, ὥστε οὐ περὶ κενόν τι
684 ζητήσομεν τὸν αὐτὸν λόγον, ἀλλὰ περὶ γεγονός τε καὶ
ἔχον ἀλήθειαν. γέγονε δὴ τάδε· βασιλείαι τρεῖς βασιλενο-
μέναις πόλεσι τριτταῖς ἄμοσαν ἀλλήλαις ἐκάτεραι, κατὰ
νόμους οὓς ἔθεντο τοῦ τε ἄρχειν καὶ ἄρχεσθαι κοινούς,

οἱ μὲν μὴ βιαιοτέραν τὴν ἀρχὴν ποιήσεσθαι προϊόντος τοῦ
χρόνου καὶ γένους, οἱ δὲ ταῦτα ἐμπεδούντων τῶν ἀρχόν-
των μῆτε αὐτοὶ τὰς βασιλείας ποτὲ καταλύσειν μῆτ' ἐπι-
τρέψειν ἐπιχειροῦσιν ἑτέροις, βοηθήσειν δὲ βασιλῆς τε βα-
σιλευσὶν ἀδικουμένοις καὶ δήμοις καὶ δήμοι δήμοις καὶ Β
βασιλευσὶν ἀδικουμένοις. ἄρ' οὐχ οὕτως;

ΜΕ. Οὕτω μὲν οὖν.

ΑΘ. Οὐκοῦν τὸ γὰρ μέγιστον ταῖς καταστάσεσι τῶν
πολιτειῶν ὑπῆρχε ταῖς ἐν ταῖς τρισὶ πόλεσι νομοθετουμέ-
ναις, εἴτε οἱ βασιλῆς ἐνομοθέτουν εἴτ' ἄλλοι τινές;

ΜΕ. Ποῖον;

ΑΘ. Τὸ βοηθούς γὰρ εἶναι τὰς δύο ἐπὶ τὴν μίαν αἰὲ
πόλιν, τὴν τοῖς τεθείησι νόμοις ἀπειθοῦσαν.

ΜΕ. Δῆλον.

ΑΘ. Καὶ μὴν τοῦτό γὰρ οἱ πολλοὶ προστάττουσι τοῖς C
νομοθέταις, ὅπως τοιούτους θήσουσι τοὺς νόμους, οὓς
ἐκόντες οἱ δήμοι καὶ τὰ πλήθη δέξονται, καθάπερ ἂν εἴ
τις γυμνασταῖς ἢ ἰατροῖς προστάττοι μεθ' ἡδονῆς θερα-
πεύειν τε καὶ ἰᾶσθαι τὰ θεραπευόμενα σώματα.

ΜΕ. Παντάπασι μὲν οὖν.

ΑΘ. Τὸ δὲ γ' ἐστὶν ἀγαπητὸν πολλάνικς, εἰ καὶ τις
μετὰ λύπης μὴ μεγάλης δύναίτο εὐεκτικὰ τε καὶ ὑγιή σώ-
ματα ἀπεργάζεσθαι.

ΜΕ. Τί μὴν;

ΑΘ. Καὶ τόδε γὰρ ἐτι τοῖς τότε ὑπῆρχεν οὐ σμικρὸν D
εἰς ἡρατώνην τῆς θέσεως τῶν νόμων.

ΜΕ. Τὸ ποῖον;

VI. ΑΘ. Οὐκ ἦν τοῖς νομοθέταις ἡ μεγίστη τῶν μέ-
ψεων, ἰσότητα αὐτοῖς τινὰ κατασκευάζουσι τῆς οὐσίας,
ἢπερ ἐν ἄλλαις νομοθετουμέναις πόλεσι πολλὰς γίγνεται,
εἴν τις ζητῆ γῆς τε κτήσιιν κινεῖν καὶ χρῶν διάλυσιν,
ὄρῶν ὡς οὐκ ἂν δύναίτο ἄνευ τούτων γενέσθαι ποτὲ τὸ

ἴσον ἰκανῶς ὡς ἐπιχειροῦντι δὴ νομοθέτη κινεῖν τῶν τοι-
 E ούτων τι πᾶς ἀπαντᾷ λέγων μὴ κινεῖν τὰ ἀκίνητα, καὶ
 ἐπαρῶτα γῆς τε ἀναδασμούς εἰσηγούμενον καὶ χρῶν ἀπο-
 κοπίας, ὥστ' εἰς ἀπορίαν καθίστασθαι πάντα ἄνδρα· τοῖς
 δὲ δὴ Λωριεῦσι καὶ τοῦθ' οὕτως ὑπῆρχε καλῶς καὶ ἀνε-
 μεσήτως, γῆν τε ἀναμφισβητήτως διανεμέσθαι, καὶ χρῆα
 μεγάλα καὶ παλαιὰ οὐκ ἦν.

ME. Ἀληθῆ.

AΘ. Πῆ δὴ ποτε οὖν, ὦ ἄριστοι, κακῶς οὕτως αὐτοῖς
 ἐχώρησεν ἢ κατοικίσις τε καὶ νομοθεσία;

685 ME. Πῶς δὴ καὶ τί μεμφόμενος αὐτῶν λέγεις;

AΘ. Ὅτι τριῶν γενομένων τῶν οἰκήσεων τὰ δύο αὐ-
 τῶν μέρη ταχὺ τὴν τε πολιτείαν καὶ τοὺς νόμους διεφθαιρε,
 τὸ δὲ ἐν μόνον ἔμεινε, τὸ τῆς ὑμετέρας πόλεως.

ME. Οὐ πάνυ ῥᾴδιον ἐρωτᾷς.

AΘ. Ἀλλὰ μὴν δεῖ γε ἡμᾶς τοῦτο ἐν τῷ νῦν σκο-
 ποῦντας καὶ ἐξετάζοντας περὶ νόμων, παίζοντας παιδιᾶν
 πρεσβυτικὴν σῶφρονα, διελθεῖν τὴν ὁδὸν ἀλύπως, ὡς
 B ἔφαμεν ἠνίκά ἤρχόμεθα πορεύεσθαι.

ME. Τί μὴν; καὶ ποιητέον γε ὡς λέγεις.

AΘ. Τίν' οὖν ἂν σκέψω καλλίω ποιησάμεθα περὶ
 νόμων ἢ τούτων, οἳ ταύτας διακεκοσμήκασι; ἢ πόλεων
 περὶ τίνων εὐδοκιμωτέρων τε καὶ μειζόνων κατοικίσεων
 σκοποῖμεθ' ἂν;

ME. Οὐ ῥᾴδιον ἀντι τούτων ἐτέρας λέγειν.

AΘ. Οὐκοῦν ὅτι μὲν διανοοῦντό γε οἱ τότε τὴν κα-
 τασκευὴν ταύτην οὐ Πελοποννήσῳ μόνον ἔσεσθαι βοηθὸν
 C ἰκανὴν, σχεδὸν δῆλον, ἀλλὰ καὶ τοῖς Ἑλλησι πᾶσι, εἰ τις
 τῶν βεοβάρων αὐτοὺς ἀδικοί, καθάπερ οἱ περὶ τὸ Ἴλιον
 οἰκοῦντες τότε, πιστεύοντες τῇ τῶν Ἀσσυρίων δυνάμει
 τῇ περὶ Νίνον γενομένῃ, θρασυνόμειοι τὸν πόλεμον ἤγει-
 ραν τὸν ἐπὶ Τροίαν. ἦν γὰρ ἔτι τὸ τῆς ἀρχῆς ἐκείνης

σχῆμα τὸ σωζόμενον οὐ σμικρόν· καθάπερ νῦν τὸν μέγαν
 βασιλέα φοβούμεθα ἡμεῖς, καὶ τότε ἐκείνην τὴν συστα-
 θείσαν σύνταξιν ἐδέδισαν οἱ τότε. μέγα γὰρ ἔγκλημα πρὸς
 αὐτοὺς ἢ τῆς Τροίας ἄλωσις τὸ δεύτερον ἐγερόνει· τῆς D
 ἀρχῆς γὰρ τῆς ἐκείνων ἦν μόριον. πρὸς δὴ ταῦτ' ἦν πάντα ἢ
 τοῦ στρατοπέδου τότε διανεμηθεῖσα εἰς τρεῖς πόλεις κα-
 τασκευὴ μία ὑπὸ βασιλέων ἀδελφῶν, παίδων Ἡρακλείους,
 καλῶς, ὡς ἐδόκει, ἀνευρημένη καὶ κατακεκοσμημένη καὶ
 διαφερόντως τῆς ἐπὶ τὴν Τροίαν ἀφικομένης. πρῶτον
 μὲν γὰρ τοὺς Ἡρακλείδας τῶν Πελοπιδῶν ἀμείνους
 ἤγουστο ἀρχόντων ἄρχοντας ἔχειν, ἔπειτ' αὐτὸ στρατό-
 πεδον τοῦτο τοῦ ἐπὶ Τροίαν ἀφικομένου διαφέρειν πρὸς E
 ἀρετὴν· νευικημένοι γὰρ τούτους, ἠττάσθαι δ' ὑπὸ τού-
 των ἐκείνους, Ἀχαιοὺς ὄντας ὑπὸ Λωριέων. ἄρ' οὐκ οὕ-
 τως οἴομεθα καὶ τῇ διανοίᾳ ταύτῃ κατασκευάζεσθαι τοὺς
 τότε;

ME. Πάνυ μὲν οὖν.

AΘ. Οὐκοῦν καὶ τὸ βεβαίως οἰεσθαι ταῦθ' ἔξειν εἰ-
 κὸς αὐτοὺς καὶ χρόνον τιν' ἂν πολὺν μένειν, ἅτε κεκοι- 686
 νωνηκότας μὲν πολλῶν πόνων καὶ κινδύνων ἀλλήλοις,
 ὑπὸ γένους δὲ ἐνός τῶν βασιλέων ἀδελφῶν ὄντων δια-
 κεκοσμημένους, πρὸς τούτοις δ' ἔτι καὶ πολλοῖς μάντεσι
 κεξημένους εἶναι τοῖς τε ἄλλοις καὶ τῷ Δελφικῷ Ἀπόλ-
 λωνι;

ME. Πῶς δ' οὐκ εἰκός;

AΘ. Ταῦτα δὴ τὰ μεγάλα οὕτω προσδοκώμενα διέ-
 πτατο, ὡς ἔοικε, τότε ταχὺ, πλὴν ὅπερ εἶπομεν νῦν δὴ
 σμικροῦ μέρους τοῦ περὶ τὸν ὑμέτερον τόπον· καὶ τοῦτο B
 δὴ πρὸς τὰ δύο μέρη πολεμοῦν οὐ πάποτε πέπνυται
 μέχρι τὰ νῦν· ἐπεὶ γενομένη γε ἢ τότε διάνοια καὶ ξυμ-
 φωνήσασα εἰς ἐν ἀνυπόστατον ἂν τινα δύναιμι εἶχε κατὰ
 πόλεμον.

ME. Πῶς γὰρ οὐ;

VII. AΘ. Πῶς οὖν καὶ πῆ διώλετο; ἄρ' οὐκ ἄξιον ἐπισκοπεῖν, τηλικούτων καὶ τοιοῦτον σύστημα ἤτις ποτὲ τύχη διέφθειρεν;

ME. Σχολῆ γὰρ οὖν δὴ τις ἄν ἄλλο σκοπῶν ἢ νόμους ἢ πολιτείας ἄλλας θεάσαιτο σωζούσας καλὰ καὶ μεγάλα πράγματα ἢ καὶ τούναντίον διαφθειρούσας τὸ παράπαν, εἰ ἀμελήσειε τούτων.

AΘ. Τοῦτο μὲν ἄρα, ὡς ἔοικεν, εὐτυχῶς πως ἐμβέβηκα μὲν γε εἰς τινα σκέψιν ἱκανήν.

ME. Πάνυ μὲν οὖν.

AΘ. Ἄρ' οὖν, ὦ θαυμάσιε, λελήθαμεν ἄνθρωποι πάντες, καὶ τὰ νῦν δὴ ἡμεῖς, οἴομενοι μὲν ἐκάστοτέ τι καλὸν ὄραν πρᾶγμα γενόμενον καὶ θαυμαστά ἄν ἐργασάμε-
D νον, εἰ τις ἄρα ἠπιστήθη καλῶς αὐτῷ χρῆσθαι κατὰ τινα τρόπον, τὸ δὲ νῦν γε ἡμεῖς τάχ' ἄν ἴσως περὶ τοῦτο αὐτὸ οὐτ' ὀρθῶς διανοοίμεθα οὔτε κατὰ φύσιν, καὶ δὴ καὶ περὶ τὰ ἄλλα πάντες πάντα, περὶ ὧν ἄν οὕτω διανοη-
θῶσιν;

ME. Λέγεις δὲ δὴ τί, καὶ περὶ τίνος σοι φῶμεν μάλιστα εἰρησθαι τοῦτον τὸν λόγον;

AΘ. Ὡ γὰρ δέ, καὶ αὐτὸς ἐμαντοῦ νῦν δὴ κατεγέλασα. ἀποβλέψας γὰρ πρὸς τοῦτον τὸν στόλον, οὗ περὶ διαλεγόμεθα, ἔδοξέ μοι πάγκαλός τε εἶναι καὶ θαυμαστὸν κτήμα
E τότε καλῶς ἐχορήσατο.

ME. Οὐκοῦν εὐ καὶ ἐχόντως νοῦν σύ τε πάντα εἶπες καὶ ἐπηνέσαμεν ἡμεῖς;

AΘ. Ἴσως ἐννοῶ γε μὴν, ὡς πᾶς, ὅς ἂν ἴδῃ τι μέγα καὶ δύνάμιν ἔχον πολλήν καὶ ῥάμην, εὐθύς ἐπαθε τοῦτο, ὡς εἶπερ ἐπίστατο ὁ κεκτημένος αὐτῷ χρῆσθαι τοιοῦτον

τε ὄντι καὶ τηλικούτω, θαυμάστ' ἄν καὶ πολλὰ κατεργασάμενος εὐδαιμονοί.

ME. Οὐκοῦν ὀρθὸν καὶ τοῦτο, ἢ πῶς λέγεις; 687

AΘ. Σκόπει δὴ, ποῦ βλέπων ὁ τὸν ἐπαινον τοῦτον περὶ ἐκάστον τιθέμενος ὀρθῶς λέγει· πρῶτον δὲ περὶ αὐτοῦ τοῦ νῦν λεγομένου πως, εἰ κατὰ τρόπον ἠπιστήθησαν τάχα τὸ στρατόπεδον οἱ τότε διακοσμοῦντες, τοῦ καιροῦ πῶς ἄν ἐτυχον; ἄρ' οὐκ εἰ ξυνέστησάν τε ἀσφαλῶς αὐτὸ διέσωζόν τε εἰς τὸν αἰετὸν χρόνον, ὥστε αὐτοὺς τε ἐλευθέρους εἶναι καὶ ἄλλων ἄρχοντας ὧν βουληθεῖεν, καὶ ὅλως ἐν ἀνθρώποις πᾶσι καὶ Ἑλλησι καὶ βαρβάρους πράττειν ὅ
B τι ἐπιθυμοῦεν αὐτοὶ τε καὶ οἱ ἔκγονοι; μῶν οὐ τούτων χάριν ἐπαινεθεῖεν ἄν;

ME. Πάνυ μὲν οὖν.

AΘ. Ἄρ' οὖν καὶ ὅς ἂν ἰδῶν πλοῦτον μέγαν ἢ τιμᾶς διαφερούσας γένους ἢ καὶ ὁτιοῦν τῶν τοιούτων εἶπη ταυτὰ ταῦτα, πρὸς τοῦτο βλέπων εἶπεν, ὡς διὰ τοῦτ' αὐτῷ γενησόμενα ὧν ἄν ἐπιθυμῇ πάντα ἢ τὰ πλεῖστα καὶ ὅσα ἀξιώτατα λόγον;

ME. Ἔοικε γοῦν.

AΘ. Φέρε δὴ, πάντων ἀνθρώπων ἔστι κοινὸν ἐπι-
C θύμημα ἔν τι τὸ νῦν ὑπὸ τοῦ λόγου δηλούμενον, ὡς αὐτὸς φησιν ὁ λόγος;

ME. Τὸ ποῖον;

AΘ. Τὸ κατὰ τὴν τῆς αὐτοῦ ψυχῆς ἐπίταξιν τὰ γιγνώμενα γίνεσθαι, μάλιστα μὲν ἅπαντα, εἰ δὲ μὴ, τὰ γε ἀνθρώπινα.

ME. Τί μὴν;

AΘ. Οὐκοῦν ἐπίπερ βουλόμεθα πάντες τὸ τοιοῦτον αἰεὶ, παῖδες τε ὄντες καὶ ἄνδρες καὶ πρεσβῦται, τοῦτ' αὐτὸ καὶ εὐχοίμεθ' ἄν ἀναγκαίως διὰ τέλους;

ME. Πῶς δ' οὐ;

D AΘ. Καὶ μὴν τοῖς γε φίλοις που ξυνευχοίμεθ' ἂν ταῦτα, ἅπερ ἐκεῖνοι ἑαυτοῖσιν.

ME. Τί μὴν;

AΘ. Φίλος μὲν υἱὸς πατρὶ, παῖς ὢν ἀνδρὶ.

ME. Πῶς δ' οὐ;

AΘ. Καὶ μὴν ὢν γ' ὁ παῖς εὐχεται ἑαυτῷ γίγνεσθαι, πολλὰ ὁ πατὴρ ἀπεύξαιτ' ἂν τοῖς θεοῖς μηδαμῶς κατὰ τὰς τοῦ υἱέος εὐχὰς γίγνεσθαι.

ME. Ὅταν ἀνόητος ὢν καὶ ἔτι νέος εὐχῆται, λέγεις;

E AΘ. Καὶ ὅταν γε ὁ πατὴρ ὢν γέρον ἢ καὶ σφόδρα νεανίας, μηδὲν τῶν καλῶν καὶ τῶν δικαίων γιννώσκων, εὐχῆται μάλα προθύμως ἐν παθήμασιν ἀδελφοῖς ὢν τοῖς γενομένοις ὅθι πρὸς τὸν δυστυχῶς τελευτήσαντα Ἰππόλυτον, ὁ δὲ παῖς γιννώσκῃ, τότε, δοκεῖς, παῖς πατρὶ συν-εἴξεται;

ME. Μανθάνω ὃ λέγεις. λέγειν γὰρ μοι δοκεῖς, ὡς οὐ τοῦτο εὐκτέον οὐδὲ ἐπεικτέον, ἔπεσθαι πάντα τῇ ἑαυτοῦ βουλήσει, τὴν βουλήσιν δὲ μηδὲν μᾶλλον τῇ ἑαυτοῦ φρονήσει· τοῦτο δὲ καὶ πόλιν καὶ ἕνα ἡμῶν ἕκαστον καὶ εὐχεσθαι δεῖν καὶ σπεύδειν, ὅπως νοῦν ἔξει.

688 VIII. AΘ. Ναί, καὶ δὴ καὶ πολιτικόν γε ἄνδρα νομοθέτην ὡς αἰεὶ δεῖ πρὸς τοῦτο βλέποντα τιθέναι τὰς τάξεις τῶν νόμων, αὐτός τε ἐμνήσθην καὶ ὑμᾶς ἐπαναμνηστικῶς κατ' ἀρχάς, εἰ μεμνήμεθα, τὰ λεχθέντα, ὅτι τὸ μὲν σφῶν ἦν παρακέλευμα, ὡς χρῶν εἶη τὸν ἀγαθὸν νομοθέτην πάντα πολέμου χάριν τὰ νόμιμα τιθέναι, τὸ δ' ἐμὸν ἔλεγον, ὅτι τοῦτο μὲν πρὸς μίαν ἀρετὴν οὐσῶν τετάρων κελύοι τίθεσθαι τοὺς νόμους, θεοὶ δὲ δὴ πρὸς πᾶσαν μὲν B βλέπειν, μάλιστα δὲ καὶ πρὸς πρώτην τὴν τῆς ξυμπάσης ἡγεμόνα ἀρετῆς, φρόνησις δ' εἶη τοῦτο καὶ νοῦς καὶ δόξα μετ' ἔρωτός τε καὶ ἐπιθυμίας τούτοις ἐπομένης. ἡκεὶ δὴ πάλιν ὁ λόγος εἰς ταῦτόν, καὶ ὁ λέγων ἐγὼ νῦν λέγω πά-

λιν ἄπερ τότε, εἰ μὲν βούλεσθε, ὡς παίζων, εἰ δ', ὡς σπουδάξων, ὅτι δὴ φημι εὐχῇ χρῆσθαι σφαλερόν εἶναι νοῦν μὴ κεκτημένον, ἀλλὰ τὰναντία ταῖς βουλήσεσιν οἱ γίγνεσθαι. σπουδάξοντα δ' εἰ με τιθέναι βούλεσθε, τίθετε· πάνυ γὰρ C οὐν προσδοκῶ νῦν ὑμᾶς εὐρήσασιν τῷ λόγῳ ἐπομένους, ὃν ὀλίγον ἐμπροσθε προὔθεμεθα, τῆς τῶν βασιλείων τε φθορᾶς καὶ ὄλου τοῦ διανοήματος οὐ δειλίαν οὐσαν τὴν αἰτίαν, οὐδ' ὅτι τὰ περὶ τὸν πόλεμον οὐκ ἠπίσταντο ἄρχοντες τε καὶ οὐς προσῆκεν ἄρχεσθαι, τῇ λοιπῇ δὲ πάσῃ κἀκὴ διεφθαρμένα, καὶ μάλιστα τῇ περὶ τὰ μέγιστα τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων ἀμαθία. ταῦτ' οὐν ὡς οὕτω γέγονε D περὶ τὰ τότε, καὶ νῦν, εἰ που, γίγνεται, καὶ ἐς τὸν ἔπειτα χρόνον οὐκ ἄλλως συμβήσεται, ἐὰν βούλησθε, πειράσομαι ἰὼν κατὰ τὸν ἐξῆς λόγον ἀνευρίσκωιν τε καὶ ὑμῖν δηλοῦν κατὰ δύναμιν ὡς οὔσι φίλοις.

KA. Λόγῳ μὲν τοίνυν σε, ὦ ξένη, ἐπαινεῖν ἐπαχθέστερον, ἔργῳ δὲ σφόδρα ἐπαινεσόμεθα· προθύμως γὰρ τοῖς λεγομένοις ἐπακολουθήσομεν, ἐν οἷς ὃ γε ἐλευθέρως ἐπαινῶν καὶ μὴ μάλιστα ἔστι καταφανής.

ME. Ἄριστ', ὦ Κλεινία, καὶ ποιῶμεν ἃ λέγεις. E

KA. Ἔσται ταῦτα, ἐὰν θεὸς ἐθέλῃ. λέγε μόνον.

IX. AΘ. Φαμὲν δὴ νῦν καθ' ὁδὸν ἰόντες τὴν λοιπὴν τοῦ λόγου, τὴν μεγίστην ἀμαθίαν τότε ἐκείνην τὴν δύναμιν ἀπολέσαι καὶ νῦν ταῦτόν τοῦτο πεφυκέναι ποιεῖν, ὥστε τὸν γε νομοθέτην, εἰ τοῦθ' οὕτως ἔχει, πειρατέου ταῖς πόλεσι φρόνησιν μὲν ὄσσην δυνατὸν ἐμποιεῖν, τὴν δ' ἄνοιαν ὃ τι μάλιστα ἐξαιρεῖν.

KA. Ἀἴλου.

AΘ. Τίς οὖν ἡ μεγίστη δικαίως ἂν λέγοιτο ἀμαθία; 689 σκοπεῖτε εἰ συνδόξει καὶ σφῶν λεγόμενον· ἐγὼ μὲν δὴ τὴν τοιάνδε τίθεμαι.

KA. Ποίαν;

ΑΘ. Τὴν ὅταν τῷ τι δόξαν καλὸν ἢ ἀγαθὸν εἶναι μὴ φιλή τοῦτο ἀλλὰ μισῇ, τὸ δὲ ποιηρὸν καὶ ἄδικον δοκοῦν εἶναι φιλή τε καὶ ἀσπάξεται. ταύτην τὴν διαφωρίαν λύπης τε καὶ ἡδονῆς πρὸς τὴν κατὰ λόγον δόξαν ἀμαθίαν φημί εἶναι τὴν ἐσχάτην, μερίστην δέ, ὅτι τοῦ πλήθους ἐστὶ τῆς ψυχῆς· τὸ γὰρ λυπούμενον καὶ ἡδόμενον αὐτῆς ὡπερ **Β** δῆμός τε καὶ πλήθος πόλεως ἐστίν. ὅταν οὖν ἐπιστήμῃς ἢ δόξαις ἢ λόγῳ ἐναντιῶται, τοῖς φύσει ἀρχικοῖς, ἢ ψυχῇ, τοῦτο ἄνοιαν προσαγορεύω, πόλεως τε, ὅταν ἄρχουσι καὶ νόμοις μὴ πείθεται τὸ πλήθος, ταῦτόν, καὶ δὴ καὶ ἐνὸς ἀνδρός, ὅπότεν καλοὶ ἐν ψυχῇ λόγοι ἐνόητες μηδὲν ποιῶσι πλέον, ἀλλὰ δὴ τούτοις πᾶν τὸ ἄντικτιον· ταύτας πάσας **Α** ἀμαθίας τὰς πλημμελεσιότητας ἐγὼ γ' ἂν θελήν πόλεως τε καὶ ἐνὸς ἐκάστου τῶν πολιτῶν, ἀλλ' οὐ τὰς τῶν δημιουργῶν, εἰ ἄρα μόνον καταμανθάνετε, ὡς ξένοι, ὁ λέγω.

ΚΑ. Μανθάνομεν τε, ὦ φίλε, καὶ συγχωροῦμεν ἅ λέγεις.

ΑΘ. Τοῦτο μὲν τοίνυν οὕτω κείσθω δεδογμένον καὶ λεγόμενον, ὡς τοῖς ταῦτ' ἀμαθαίνουσι τῶν πολιτῶν οὐδὲν ἐπιτρεπτόν ἀρχῆς ἐχόμενον καὶ ὡς ἀμαθέσιν ὀνειδιστέον, ἂν καὶ πάντες λογιστικοὶ τε ὧσι καὶ πάντα τὰ κοινὰ **Δ** καὶ ὅσα πρὸς τάχος τῆς ψυχῆς πεφνυκότα διαπεπονημένοι ἅπαντα, τοὺς δὲ τὸ ἄντικτιον ἔχοντας τούτων ὡς σοφοὺς τε προσσητέον, ἂν καὶ τὸ λεγόμενον μήτε γράμματα μήτε νεῖν ἐπιστῶνται, καὶ τὰς ἀρχὰς δοτέον ὡς ἐμφοσι. πῶς γὰρ ἂν, ὦ φίλοι, ἄνευ ξυμφωνίας γένοιτ' ἂν φρονήσεως καὶ τὸ σμικρότατον εἶδος; οὐκ ἔστιν, ἀλλ' ἢ καλλίστη καὶ μερίστη τῶν ξυμφωνιῶν μερίστη δικαιοτάτ' ἂν λέγοιτο σοφία, ἧς ὁ μὲν κατὰ λόγον ζῶν μέτοχος, ὁ δ' ἀπολειπόμενος οἰκοφθόρος καὶ περὶ πόλιν οὐδαμῆ σωτήρ **Ε** ἀλλὰ πᾶν τὸ ἄντικτιον ἀμαθαίνων εἰς ταῦτα ἐκάστοτε φα-

νείται. ταῦτα μὲν οὖν, καθάπερ εἶπομεν ἄρτι, λελεγμένα τεθήτω ταύτη.

ΚΑ. Κείσθω γὰρ οὖν.

Χ. ΑΘ. Ἀρχοντας δὲ δὴ καὶ ἀρχομένους ἀναγκαῖον ἐν ταῖς πόλεσιν εἶναι που.

ΚΑ. Τί μὴν;

ΑΘ. Εἶεν· ἀξιώματα δὲ δὴ τοῦ τε ἄρχειν καὶ ἄρχε- 690 σθαι ποῖά ἐστι καὶ πόσα, ἐν τε πόλεσι μεγάλας καὶ σμικρὰς ἐν τε οἰκίαις ὡσαύτως; ἀρ' οὐχὶ ἐν μὲν τὸ τε πατρός καὶ μητρός, καὶ ὅλως γονέας ἐγγόνων ἄρχειν ἀξίωμα ὀρθὸν πανταχοῦ ἂν εἴη;

ΚΑ. Καὶ μάλα.

ΑΘ. Τοῦτο δὲ γε ἐπόμενον γενναίους ἀγεννῶν ἄρχειν· καὶ τρίτον ἐπι τούτοις ξυνέπεται τὸ πρεσβυτέρους μὲν ἄρχειν δεῖν, νεωτέρους δὲ ἄρχεσθαι.

ΚΑ. Τί μὴν;

ΑΘ. Τέταρτον δ' αὐθούλους μὲν ἄρχεσθαι, δεσπό- **Β** τας δὲ ἄρχειν.

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Πέμπτον γε, οἶμαι, τὸν κρείττονα μὲν ἄρχειν, τὸν ἥττω δὲ ἄρχεσθαι.

ΚΑ. Μάλα γε ἀναγκαῖαν ἀρχὴν εἰρημίας.

ΑΘ. Καὶ πλείστην γε ἐν ξυμπασι τοῖς ζώοις οὐσαν καὶ κατὰ φύσιν, ὡς ὁ Θηβαῖος ἔφη ποτὲ Πίνδαρος. τὸ δὲ μερίστον, ὡς ἔοικεν, ἀξίωμα ἔκτου ἂν γίγνοιτο, ἐπεσθαι μὲν τὸν ἀνεπιστήμονα κελεῦον, τὸν δὲ φρονούντα ἡγεῖσθαι τε καὶ ἄρχειν. καὶ τοι τοῦτο γε, ὦ Πίνδαρε σοφώ- **Α** τατε, σχεδὸν οὐκ ἂν παρὰ φύσιν ἐγῶγε φαίην γίγνεσθαι, κατὰ φύσιν δὲ τὴν τοῦ νόμου ἐκόντων ἀρχὴν ἀλλ' οὐ βίαιον πεφνυῖαν.

ΚΑ. Ὅρθότατα λέγεις.

ΑΘ. Θεοφιλή δὲ γε καὶ εὐτυχῆ τινὰ λέγοντες ἐβδό-

μην ἀρχὴν εἰς κληρὸν τινα προέρομεν καὶ λαχόντα μὲν ἄρχειν, δυσκληροῦντα δὲ ἀπίοντα ἄρχεσθαι τὸ δικαιοτάτον εἶναι φάμεν.

ΚΑ. Ἀληθέστατα λέγεις.

D ΑΘ. Ὅρας δὴ, φαίμεν ἄν, ὡ νομοθέτα, πρὸς τινα παίζοντες τῶν ἐπὶ νόμων θέσειν ἰόντων ἡγάδιως, ὅσα ἐστὶ πρὸς ἄρχοντας ἀξιώματα καὶ ὅτι πεφυκότα πρὸς ἀλληλα ἐναντίας; νῦν γὰρ δὴ στάσεων πηγὴν τινα ἀνευρήκαμεν ἡμεῖς, ἣν δεῖ σε θεραπεύειν. πρῶτον δὲ μεθ' ἡμῶν ἀνάσκειναι, πῶς τε καὶ τί παρὰ ταῦτα ἀμαρτόντες οἱ περὶ τε Ἄργος καὶ Μεσσήνην βασιλῆς αὐτοὺς ἅμα καὶ τὴν τῶν Ἑλλήνων δύναμιν οὐσαν θαναμαστὴν ἐν τῷ τότε χρόνῳ E διέφθειραν. ἄρ' οὐκ ἀγνοήσαντες τὸν Ἡσίοδον ὀρθότατα λέγοντα ὡς τὸ ἡμισυ τοῦ παντὸς πολλάκις ἐστὶ πλεόν; [ὁπόταν ἢ τὸ μὲν ὅλον λαμβάνειν ζημιῶδες, τὸ δ' ἡμισυ μέτριον, τότε τὸ μέτριον τοῦ ἀμέτρου πλεόν ἡγήσατο, ἄμεινον ὃν χείρονος.]

ΚΑ. Ὅρθότατά γε.

ΑΘ. Πότερον οὖν οἴομεθα περὶ βασιλείας τοῦτ' ἐγγιγνόμενον ἐκάστοτε διαφθεῖρειν πρότερον ἢ ἐν τοῖσι δῆμοις;

691 ΚΑ. Τὸ μὲν εἰκὸς καὶ τὸ πολὺ βασιλέων τοῦτο εἶναι νόσημα ὑπερηφάνως ζώντων διὰ τρυφάς.

ΑΘ. Οὐκοῦν δῆλον, ὡς πρῶτον τοῦτο οἱ τότε βασιλῆς ἔσχον, τὸ πλεονετεῖν τῶν τεθέντων νόμων, καὶ ὁ λόγῳ τε καὶ ὄρκῳ ἐπήνεσαν, οὐ ξυνεφάνησαν αὐτοῖς, ἀλλ' ἢ διαφρονία, ὡς ἡμεῖς φάμεν, οὐσα ἀμαθία μεγίστη, δοκοῦσα δὲ σοφία, πάντ' ἐκεῖνα διὰ πλημμέλειαν καὶ ἀμουσίαν τὴν πικρὰν διέφθειραν;

ΚΑ. Ἔοικε γοῦν.

B ΑΘ. Εἴεν· τί δὴ τὸν νομοθέτην ἔδει τότε τιθέντα εὐλαβηθῆναι τούτου περὶ τοῦ πάθους τῆς γενέσεως; ἄρ'

ὡ πρὸς θεῶν νῦν μὲν οὐδὲν σοφὸν γινῶναι τοῦτο οὐδ' εἰπεῖν χαλεπὸν, εἰ δὲ προλεῖν ἦν τότε, σοφώτερος ἂν ἦν ἡμῶν ὁ προιδῶν;

ΜΕ. Τὸ ποῖον δὴ λέγεις;

ΑΘ. Εἰς τὸ γεγονὸς παρ' ὑμῖν, ὦ Μέγилле, ἔστι νῦν γε κατιδόντα γινῶναι, καὶ γινόντα εἰπεῖν ἡγάδιον, ὃ τότε ἔδει γίνεσθαι.

ΜΕ. Σαφέστερον ἐτι λέγε.

ΑΘ. Τὸ τοῖον σαφέστατον ἂν εἴη τὸ τοιόνδε.

ΜΕ. Τὸ ποῖον;

XI. ΑΘ. Ἐάν τις μείζονα διδῶ τοῖς ἐλάττοσι [δύνα- C μιν] παρὶς τὸ μέτριον, πλοίοις τε ἰστία καὶ σάμασι τροφήν καὶ ψυχῆς ἀρχάς, ἀνατρέπεται πον πάντα καὶ ἐξυβρίζοντα τὰ μὲν εἰς νόσους θεῖ, τὰ δ' εἰς ἔκγονον ὑβρεως ἀδικίαν. τί οὖν δὴ ποτε λέγομεν; ἀρά γε τὸ τοιόνδε, ὡς οὐκ ἔστ', ὡ φίλοι ἄνδρες, θνητῆς ψυχῆς φύσις, ἣτις ποτὲ δυηθήσεται τὴν μεγίστην ἐν ἀνθρώποις ἀρχὴν φέρειν νέα καὶ ἀνυπεύθυνος, ὥστε μὴ τῆς μεγίστης νόσου ἀνοίας D πληρωθεῖσα αὐτῆς τὴν διάνοιαν μίσος ἔχειν πρὸς τῶν ἐγγύτατα φίλων, ὃ γενόμενον ταχὺ διέφθειρεν αὐτὴν καὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν ἠφάνισεν αὐτῆς; τοῦτ' οὖν εὐλαβηθῆναι γινόντας τὸ μέτριον μεγάλων νομοθετῶν. ὡς οὖν δὴ τότε γενόμενον νῦν ἔστι μετριώτατα τοπάσαι, τὸδ' ἔοικεν εἶναι.

ΜΕ. Τὸ ποῖον;

ΑΘ. Θεός, οἶμαι, κηδόμενος ὑμῶν τις, ὃς τὰ μέλ- λοντα προορᾶν, δίδυμον ὑμῖν φυτεύσας τὴν τῶν βασι- λέων γένεσιν ἐκ μονογενοῦς, εἰς τὸ μέτριον μᾶλλον συνέ- E στείλε· καὶ μετὰ τοῦτο ἐτι φύσις τις ἀνθρωπίνη μεμυ- μένη θείᾳ καὶ δυνάμει, κατιδοῦσα ὑμῶν τὴν ἀρχὴν φλεγ- μαίνουσας ἐτι, μίγνυσσι τὴν κατὰ γῆρας σώφρονα δύνα- μιν τῇ κατὰ γένος ἀνθάδει ῥώμῃ, τὴν τῶν ὀκτώ καὶ εἰ- 692

κοσι γερότων ισόψηφον εἰς τὰ μέγιστα τῆ τῶν βασιλείων ποιήσασα δυνάμει. ὁ δὲ τρίτος σωτήρ ἡμῶν ἐτι σπαργῶσαν καὶ θυμουμένην τὴν ἀρχὴν ὄρων ὅσον ψάλιον ἐνέβαλεν αὐτῇ τὴν τῶν ἐφόρων δυνάμειν, ἐγγὺς τῆς κληρωτῆς ἀγαθὸν δυνάμειος· καὶ κατὰ δὴ τοῦτον τὸν λόγον ἡ βασιλεία παρ' ἡμῶν, ἐξ ὧν ἔδει σύμμικτος γενομένη καὶ μέτρον ἔχουσα, σωθεῖσα αὐτῇ σωτηρίας τοῖς ἄλλοις γέγονεν αἰτία.

B ἐπεὶ ἐπὶ γε Τημέφω καὶ Κρεσφόντῃ καὶ τοῖς τότε νομοθέταις, οἵτινες ἄρ' ἦσαν νομοθετοῦντες, οὐδ' ἡ Ἀριστοδήμου μερὶς ἐσώθη ποτ' ἂν. οὐ γὰρ ἰκανῶς ἦσαν νομοθεσίας ἔμπειροι· σχεδὸν γὰρ οὐκ ἂν ποτ' ᾤθησαν ὅρκους μετριάσαι ψυχὴν νέαν λαβοῦσαν ἀρχὴν, ἐξ ἧς δυνατὸν ἦν τυραννίδα γενέσθαι. νῦν δ' ὁ θεὸς ἔδειξε, οἷαν ἔδει καὶ δεῖ δὴ τὴν μενοῦσαν μάλιστα ἀρχὴν γίγνεσθαι. τὸ δὲ παρ' ἡμῶν γινώσκουσιν ταῦτα, ὅπερ εἶπον ἔμπροσθεν, νῦν μὲν γενόμενον οὐδὲν σοφόν· ἐκ γὰρ παραδείγματος ὄρων γεγονότος οὐδὲν χαλεπὸν· εἰ δ' ἦν τις προορῶν τότε ταῦτα καὶ δυνάμενος μετριάσαι τὰς ἀρχὰς καὶ μίαν ἐκ τριῶν ποιῆσαι, τὰ τε νοηθέντα ἂν καλὰ τότε πάντα ἀπέσσωσε καὶ οὐκ ἂν ποτε ὁ Περσικὸς ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα οὐδ' ἄλλος οὐδεὶς στόλος ἂν ᾤρησε, καταφρονήσας ὡς ὄντων ἡμῶν βραχέος ἀξίων.

ΚΑ. Ἀληθῆ λέγεις.

D ΑΘ. Αἰσχρῶς γοῦν ἡμῶν αὐτούς, ὦ Κλεινία. τὸ δ' αἰσχρὸν λέγω οὐχ ὡς οὐ νικῶντές γε οἱ τότε καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν καλὰς νευικήμασι μάχας· ἀλλ' ὅ φημι αἰσχρὸν τὸτ' εἶναι, τὸδε λέγω τὸ πρῶτον μὲν ἐκείνων τῶν πόλεων τριῶν οὐσῶν μίαν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἀμῦναι, τὸ δὲ δύο κακῶς οὕτως εἶναι διεφθαρμένα, ὥστε ἢ μὲν καὶ Λακεδαιμόνα διεκάλυεν ἐπαμύνειν αὐτῇ, πολεμοῦσα αὐτῇ κατὰ κράτος, ἢ δ' αὐτὴ πρωτεύουσα ἐν τοῖς

E τότε χρόνοις τοῖς περὶ τὴν διανομήν, ἢ περὶ τὸ Ἄργος,

παρακαλουμένη ἀμύνειν τὸν βάρβαρον οὐδ' ὑπήκουσεν οὔτ' ἤμυνε. πολλὰ δὲ λέγων ἂν τις τὰ τότε γενομένα περὶ ἐκείνου τὸν πόλεμον τῆς Ἑλλάδος οὐδαμῶς εὐσχήμονα ἂν κατηγοροῖ, οὐδ' αὐτὸ ἀμύνασθαι τὴν γε Ἑλλάδα λέγων ὀρθῶς ἂν λέγοι· ἀλλ' εἰ μὴ τὸ τε Ἀθηναίων καὶ τὸ Λακεδαιμονίων κοινῇ διανόημα ἤμυνε τὴν ἐπιούσαν δουλείαν, 693 σχεδὸν ἂν ἦδη πάντ' ἦν μεμιγμένα τὰ τῶν Ἑλλήνων γένη ἐν ἀλλήλοις καὶ βάρβαρα ἐν Ἑλληνι καὶ Ἑλληνικὰ ἐν βαρβάροις, καθάπερ ὧν Πέρσαι τυραννοῦσι τὰ νῦν, διαπεφορημένα καὶ ξυμπεφορημένα κακῶς ἐσπαρμένα κατοικεῖται. ταῦτ', ὦ Κλεινία καὶ Μέγилле, ἔχομεν ἐπιτιμῶν τοῖς τε πάλαι πολιτικοῖς λεγομένοις καὶ νομοθέταις καὶ τοῖς νῦν, ἵνα τὰς αἰτίας αὐτῶν ἀναζητοῦντες ἀνευρίσκωμεν, τί παρὰ ταῦτα ἔδει πράττειν ἄλλο· οἷον δὴ καὶ τὸ B παρὸν εἶπομεν, ὡς ἄρα οὐ δεῖ μεγάλας ἀρχὰς οὐδ' αὐτὸ ἀμύκτους νομοθετεῖν, διανοηθέντας τὸ τοιοῦτον, ὅτι πόλις ἐλευθέραν τε εἶναι δεῖ καὶ ἔμφορα καὶ ἑαυτῇ φίλην, καὶ τὸν νομοθετοῦντα πρὸς ταῦτα βλέποντα δεῖ νομοθετεῖν. μὴ θαυμάσωμεν δὲ εἰ πολλάκις ἦδη προθέμενοι ἅττα εἰρήκαμεν, ὅτι πρὸς ταῦτα δεῖ νομοθετεῖν βλέποντα τὸν νομοθέτην, τὰ δὲ προτεθέντα οὐ ταῦτα ἡμῶν φαίνε- C ται ἐκάστοτε· ἀλλ' ἀναλορίζεσθαι χρή, ὅταν πρὸς τὸ σωφρονεῖν φῶμεν δεῖν βλέπειν ἢ πρὸς φρόνησιν ἢ φιλίαν, ὡς ἐσθ' οὗτος ὁ σκοπὸς οὐχ ἕτερος ἀλλ' ὁ αὐτός, καὶ ἄλλα δὴ πολλὰ ἡμᾶς τοιαῦτα ἂν γίνηται ὀρήματα, μὴ διαταραττέτω.

ΚΑ. Πειρασόμεθα ποιεῖν οὕτως ἐπανιόντες τοὺς λόγους· καὶ νῦν δὴ τὸ περὶ τῆς φιλίας τε καὶ φρονήσεως καὶ ἐλευθερίας, πρὸς ὃ τι βουλόμενος ἐμελλες λέγειν δεῖν στο- D χάζεσθαι τὸν νομοθέτην, λέγε.

XII. ΑΘ. Ἄκουσον δὴ νῦν. εἰσι πολιτειῶν ὅσον μητέρες δύο τινές, ἐξ ὧν τὰς ἄλλας γεγενῆσθαι λέγων ἂν τις

ὀρθῶς λέγοι, καὶ τὴν μὲν προσαγορεύειν μοναρχίαν ὀρθόν, τὴν δ' αὖ δημοκρατίαν καὶ τῆς μὲν τὸ Περσῶν γένος ἄκρον ἔχειν, τῆς δὲ ἡμᾶς· αἱ δ' ἄλλαι σχεδὸν ἅπασαι, καθάπερ εἶπον, ἐκ τούτων εἰσι διαπεποιμημένα. δεῖ δὲ οὖν καὶ ἀναγκαῖον μεταλαβεῖν ἀμφοῖν τούτων, εἴπερ ἐλευθερία τ' ἔσται καὶ φιλία μετὰ φρονήσεως· ὃ δὲ βούλεται ἡμῖν ὁ λόγος προστάττειν, λέγων, ὡς οὐκ ἂν ποτε τούτων πόλις ἄμοιρος γενομένη πολιτευθῆναι δύναται' ἂν καλῶς.

ΚΑ. Πῶς γὰρ ἂν;

ΑΘ. Ἡ μὲν τοίνυν τὸ μοναρχικόν, ἢ δὲ τὸ ἐλεύθερον ἀγαπήσασα μειζόντως ἢ ἔδει μόνον, οὐδετέρα τὰ μέτρα κέκτηται τούτων· αἱ δὲ ὑμέτεραι, ἢ τε Λακωνικὴ καὶ Κρητικὴ, μᾶλλον, Ἀθηναῖοι δὲ καὶ Πέρσαι τὸ μὲν πά-
694 λαι οὕτω πως, τὸ νῦν δὲ ἦττον. τὰ δ' αἰτία διέλωμεν· ἢ γάρ;

ΚΑ. Πάντως, εἰ γέ που μέλλομεν ὃ προϋθέμεθα περαινέειν.

ΑΘ. Ἀκούωμεν δὴ. Πέρσαι γάρ, ὅτε μὲν τὸ μέτριον μᾶλλον δουλείας τε καὶ ἐλευθερίας ἤγουν ἐπὶ Κύρου, πρῶτον μὲν ἐλεύθεροι ἐγένοντο, ἔπειτα δὲ ἄλλων πολλῶν δεσπότηαι. ἐλευθερίας γὰρ ἄρχοντες μεταδιδόντες ἀρχομένοις καὶ ἐπὶ τὸ ἴσον ἄγοντες μᾶλλον φίλοι τε ἦσαν στρα-
B τιώται στρατηγοῖς καὶ προθύμους αὐτοῖς ἐν τοῖς κινδύνοις παρείχοντο, καὶ εἰ τις αὖ φρόνιμος ἦν ἐν αὐτοῖς καὶ βουλευεῖν δυνατός, οὐ φθονεροῦ τοῦ βασιλέως ὄντος, διδόντος δὲ παρησῖαν καὶ τιμῶντος τοὺς εἰς τι δυναμένους συμβουλεύειν, κοινὴν τὴν τοῦ φρονεῖν εἰς τὸ μέσον παρ-
είχετο δύναμιν, καὶ πάντα δὴ τότε ἐπέδωκεν αὐτοῖς δι' ἐλευθερίαν τε καὶ φιλίαν καὶ νοῦ κοινωνίαν.

ΚΑ. Ἐοικέ γέ πως τὰ λεγόμενα οὕτω γενομένα.

C ΑΘ. Πῆ δὲ οὖν ποτὲ ἀπόλετο ἐπὶ Καμβύσου καὶ πά-

λιν ἐπὶ Δαρείου σχεδὸν ἐσώθη, βούλεσθε οἷον μαντεία διανοηθέντες χρώμεθα;

ΚΑ. Φέροι γοῦν ἡμῖν σκέψιν τοῦτο, ἐφ' ὅπερ ὠρμήκαμεν.

ΑΘ. Μαντεύομαι δὴ νῦν περὶ γε Κύρου, τὰ μὲν ἄλλ' αὐτὸν στρατηγόν τε ἀγαθὸν εἶναι καὶ φιλόπολι, παιδείας δὲ ὀρθῆς οὐχ ἤφθαι τὸ παράπαν οἰκονομία τε οὐδὲν τὸν νοῦν προσεσηκμένα.

ΚΑ. Πῶς δὲ τὸ τοιοῦτον φῶμεν;

ΑΘ. Ἐοικεν ἐκ νέου στρατεῦσθαι διὰ βίον, ταῖς γυ-
ναξὶ παραδοῦς τοὺς παῖδας τρέφειν, αἱ δὲ ὡς εὐδαίμονες αὐτοὺς ἐκ τῶν παιδῶν εὐθύς καὶ μακαρίους ἤδη γε-
γονότας καὶ ἐπιδείξοντας τούτων οὐδενὸς ἔτρεφον· κω-
λύουσαι δὲ ὡς οὐσίαν ἱκανῶς εὐδαίμοσι μήτε αὐτοῖς ἐναντιοῦσθαι μηδένα εἰς μηδέν, ἐπαινεῖν τε ἀναγκάζουσαι πάντας τὸ λεγόμενον ἢ πραττόμενον ὑπ' αὐτῶν, ἔθρεψαν τοιοῦτους τινάς.

ΚΑ. Καλὴν, ὡς εἰκας, τροφὴν εἰρηκας.

ΑΘ. Γυναικείαν μὲν οὖν βασιλίδων γυναικῶν, νεω-
E στὶ γεγονυῖαν πλουσίαν καὶ ἐν ἀνδρῶν ἐρημία, διὰ τὸ μὴ σχολάζειν ὑπὸ πολέμων καὶ πολλῶν κινδύνων, τοὺς παῖδας τρεφουσῶν.

ΚΑ. Ἐχει γὰρ λόγον.

ΑΘ. Ὁ δὲ πατήρ γε αὐτοῖς αὖ πόμνια μὲν καὶ πρόβατα καὶ ἀγέλας ἀνδρῶν τε καὶ ἄλλων πολλῶν πολλὰς ἐκτάτο, αὐτοῖς δὲ οἷς ταῦτα παραδώσειν ἔμελλεν ἡγνόει
695 τὴν πατρῶαν οὐ παιδενομένους τέχνην, οὐσαν Περσικὴν, ποιμένων ὄντων Περσῶν, τραχείας χώρας ἐκγότων, σιληρῶν καὶ ἱκανῶν ποιμένας ἀπεργάζεσθαι μάλα ἰσχυροῦς καὶ δυναμένους θυραλεῖν καὶ ἀγρυπνεῖν καὶ εἰ στρατεῦσθαι θέοι στρατεῦσθαι· διεφθαρμένην δὲ παιδείαν ὑπὸ τῆς λεγομένης εὐδαιμονίας τὴν Μηδικὴν περιεῖδεν ὑπὸ γυ-

ναικῶν τε καὶ εὐνούχων παιδευθέντας αὐτοῦ τοὺς υἱεῖς,
 B ὅθεν ἐγένοντο οἴους ἦν αὐτοὺς εἰκὸς γενέσθαι, τροφῇ
 ἀνεπιπλήκτω τραφέντας. παραλαβόντες δ' οὖν οἱ παῖδες
 τελευτήσαντος Κύρου τροφῆς μεστοὶ καὶ ἀνεπιπληξίας,
 πρῶτον μὲν τὸν ἕτερον ἄτερος ἀπέκτεινε τῷ ἴσῳ ἀρανα-
 κτῶν, μετὰ δὲ τοῦτο αὐτὸς μαινώμενος ὑπὸ μέθης τε καὶ
 ἀπαιδευσίας τὴν ἀρχὴν ἀπώλεσεν ὑπὸ Μήδων τε καὶ τοῦ
 λεγομένου τότε εὐνούχου, καταφρονήσαντος τῆς Καμβύ-
 σου μωρίας.

C ΚΑ. Λέγεται δὴ ταῦτά γε, καὶ ἔοικε σχεδὸν οὕτω
 πως γεγονέναι.

ΑΘ. Καὶ μὴν καὶ κάλιν εἰς Πέρσας ἐλθεῖν τὴν ἀρχὴν
 διὰ Δαρείου καὶ τῶν ἐπτά λέγεται πον.

ΚΑ. Τί μὴν;

ΑΘ. Θεωρῶμεν δὴ ξυνεπόμενοι τῷ λόγῳ. Δαρεῖος
 γὰρ βασιλέως οὐκ ἦν υἱὸς παιδεία τε οὐ διατροφῶσι τε-
 θραμμένος, ἐλθὼν δ' εἰς τὴν ἀρχὴν καὶ λαβὼν αὐτὴν
 ἑβδομος διείλετο ἐπτά μέρη τεμόμενος, ὧν καὶ νῦν ἔτι
 σμικρὰ ὀνειράτα λείπεται, καὶ νόμους ἡξίου θέμενος οἴ-
 D κειν ἰσότητά τινα κοινὴν εἰσφέρειν, καὶ τὸν τοῦ Κύρου
 δασμόν, ὃν ὑπέσχετο Πέρσαις, εἰς τὸν νόμον ἐνέδει, φι-
 λίαν πορίζων καὶ κοινωρίαν πᾶσι Πέρσαις, χρήμασι καὶ
 δωρεαῖς τὸν Περσῶν δῆμον προσαγόμενος· τοιγαροῦν
 αὐτῷ τὰ στρατεύματα μετ' εὐνοίας προσεκλήσατο χώρας
 οὐκ ἐλάττους ὧν κατέλιπε Κύρος. μετὰ δὲ Δαρεῖον ὁ τῆ
 βασιλικῆ καὶ τροφῶσι πάλιν παιδευθεὶς παιδείᾳ Ξέρξης·
 [ὡς Δαρεῖτε, εἰπεῖν ἐστὶ δικαιοτάτον ἴσως, ὅς τὸ Κύρου κα-
 E κὸν οὐκ ἔμαθες, ἐθρέψω δὲ Ξέρξην ἐν τοῖς αὐτοῖς ἡθεσιν
 ἐν οἷσπερ Κύρος Καμβύσην.] ὁ δὲ, ἄτε τῶν αὐτῶν παι-
 δεῶν γενόμενος ἐκγονος, παραπλήσια ἀπέτελεσε τοῖς
 Καμβύσου παθήμασι· καὶ σχεδὸν ἐκ γε τοσούτου βασι-
 λεὺς ἐν Πέρσαις οὐδεὶς πω μέγας ἐγγέγονεν ἀληθῶς, πλήν

γε ὀνόματι. τὸ δ' αἴτιον οὐ τύχη, ὡς ὁ ἐμὸς λόγος, ἀλλ'
 ὁ κακὸς βίος, ὃν οἱ τῶν διαφερόντως πλουσίων καὶ τυ- 696
 ράντων παῖδες τὰ πολλὰ ζῶσιν· οὐ γὰρ μὴ ποτε γένη-
 ται παῖς καὶ ἀνὴρ καὶ γέρον ἐκ ταύτης τῆς τροφῆς δια-
 φέρων πρὸς ἀρετὴν. ἂν δὴ, φαρμέν, τῷ νομοθέτῃ σκεπτεῖον,
 καὶ ἡμῖν δὲ ἐν τῷ νῦν παρόντι. δίκαιον μὲν, ὡς Λακε-
 δαιμόνιοι, τοῦτο γε τῇ πόλει ὑμῶν ἀποδιδόναι, ὅτι πενία
 καὶ πλοῦτος καὶ ἰδιαιτεία καὶ βασιλεία διαφέρουσιν οὐδ'
 ἠντινοῦν τιμὴν καὶ τροφὴν νέμετε, ἄς μὴ τὸ κατ' ἀρχὰς
 ὑμῖν θεῖον παρὰ θεοῦ διεμαντεύσατό τινος. οὐ γὰρ δὴ B
 δεῖ κατὰ πόλιν γε εἶναι τὰς τιμὰς ὑπερχειούσας, ὅτι τίς
 ἐστὶ πλοῦτος διαφέρων, ἐπεὶ οὐδ' ὅτι ταχὺς ἢ καλὸς ἢ
 ἰσχυρὸς ἄνευ τινὸς ἀρετῆς, οὐδ' ἀρετῆς ἧς ἂν σωφρο-
 σύνη ἀπῆ.

ΜΕ. Πῶς τοῦτο, ὦ ξένη, λέγεις;

XIII. ΑΘ. Ἀνδρεία πον μόριον ἀρετῆς ἐν;

ΜΕ. Πῶς γὰρ οὔ;

ΑΘ. Δίκασον τοίνυν αὐτὸς τὸν λόγον ἀκούσας, εἰ σοι
 δέξαιο ἂν σύννοικον ἢ γείτονα εἶναι τινα σφόδρα μὲν ἀν-
 δρείου, μὴ σώφρονα δέ, ἀλλ' ἀκόλαστον.

ΜΕ. Εὐφήμει.

ΑΘ. Τί δέ; τεχνικὸν μὲν καὶ περὶ ταῦτα σοφόν, ἄδι-
 κον δέ;

ΜΕ. Οὐδαμῶς.

ΑΘ. Ἀλλὰ μὴν τό γε δίκαιον οὐ φύεται χωρὶς τοῦ
 σωφρονεῖν.

ΜΕ. Πῶς γὰρ ἂν;

ΑΘ. Οὐδὲ μὴν ὃν γε σοφὸν ἡμεῖς νῦν δὴ προῦθέ-
 μεθα, τὸν τὰς ἡδονῶν καὶ λύπας κεκτημένον συμφώνους
 τοῖς ὀρθοῖς λόγοις καὶ ἐπομένας.

ΜΕ. Οὐ γὰρ οὔν.

ΑΘ. Ἐτι δὴ καὶ τότε ἐπισκεψώμεθα τῶν ἐν ταῖς

D πόλεσι τιμήσεων ἕνεκα, ποῖαί τε ὀρθαὶ καὶ μὴ γίνονται ἐκάστοτε.

ME. Τὸ ποῖον;

AΘ. Σωφροσύνη ἀνευ πάσης τῆς ἄλλης ἀρετῆς ἐν ψυχῇ τιλ μεμονωμένη τίμιον ἢ ἄτιμον γίγνοιτ' ἂν κατὰ δίκην;

ME. Οὐκ ἔχω ὅπως εἶπω.

AΘ. Καὶ μὴν εἰρηκᾶς γε μετρίως· εἰπὼν γὰρ δὴ ὡν ἠρόμην ὀποτερονοῦν παρὰ μέλος ἔμοιγ' ἂν δοκῆις φθέγγασθαι.

ME. Καλῶς τοίνυν γεγονὸς ἂν εἴη.

AΘ. Εἶεν· τὸ μὲν δὴ πρόσθημα, ὡν τιμαὶ τε καὶ E ἀτιμίαι, οὐ λόγον ἀλλὰ τινος μᾶλλον ἀλόγον σιγῆς ἄξιον ἂν εἴη.

ME. Σωφροσύνην μοι φαίνει λέγειν.

AΘ. Ναί· τὸ δέ γε τῶν ἄλλων πλεῖστα ἡμᾶς ὠφελοῦν μετὰ τῆς προσθήκης μάλιστα' ἂν τιμώμενοι ὀρθότατα τιμῶτο, καὶ τὸ δεύτερον δευτέρως· καὶ οὕτω δὴ κατὰ τὸν ἐξῆς λόγον τὰς ἐφεξῆς τιμὰς λαγχάνον ἕκαστον ὀρθῶς ἂν λαγχάνοι.

697 ME. Ἔχει ταύτην.

AΘ. Τί οὖν; οὐ νομοθέτου καὶ ταῦτα αὐτῷ φήσομεν εἶναι διανεμῆν;

ME. Καὶ μάλα.

AΘ. Βούλει δὴ τὰ μὲν ἅπαντα καὶ ἐφ' ἕκαστον ἔργον καὶ κατὰ σμικρὰ ἐκείνῳ δῶμεν νείμει, τὸ δὲ τριχῇ διελθῆν, ἐπειδὴ νόμων ἔσμεν καὶ αὐτοὶ πᾶς ἐπιθυμηταί, πειραθῶμεν, διατεμεῖν χωρὶς τὰ τε μέγιστα καὶ δεύτερα καὶ τρίτα;

ME. Πάνν μὲν οὖν.

AΘ. Λέγομεν τοίνυν, ὅτι πόλιν, ὡς ἔοικε, τὴν μέλ- B λουσαν σώζεσθαι τε καὶ εὐδαιμονήσειν εἰς δύναμιν ἀν-

θρωπίην δεῖ καὶ ἀναγκαῖον τιμὰς τε καὶ ἀτιμίας διανεμῆν ὀρθῶς. ἔστι δὲ ὀρθῶς ἄρα τιμιώτατα μὲν καὶ πρώτα τὰ περὶ τὴν ψυχὴν ἀγαθὰ κείσθαι, σωφροσύνης ὑπαρχούσης αὐτῇ, δεύτερα δὲ τὰ περὶ τὸ σῶμα καλὰ καὶ ἀγαθὰ, καὶ τρίτα τὰ περὶ τὴν οὐσίαν καὶ χρήματα λεγόμενα· τούτων δὲ ἂν ἐκτός τις βαλῆη νομοθέτης ἢ πόλις, εἰς τιμὰς ἢ χρήματα προάγουσα ἢ τι τῶν ὑστέρων εἰς τὸ πρόσθεν τιμᾶς C τάττουσα, οὐδ' ὅσιον οὔτε πολιτικὸν ἂν θροῆν πράγμα. εἰρήσθω ταῦτα ἢ πῶς ἡμῖν;

ME. Πάνν μὲν οὖν εἰρήσθω σαφῶς.

AΘ. Ταῦτα μὲν τοίνυν ἡμᾶς ἐπὶ πλεόν ἐποίησεν εἰπεῖν ἢ Περσῶν περὶ διάσκευας τῆς πολιτείας· ἀνευρίσκομεν δὲ ἐπὶ ἔτη χείρους αὐτοὺς γεγονότας, τὴν δὲ αἰτίαν φαμέν, ὅτι τὸ ἐλεύθερον λίαν ἀφελόμενοι τοῦ δήμου, τὸ δεσποτικὸν δ' ἐπαγαγόντες μᾶλλον τοῦ προσήκοντος, τὸ φίλον ἀπώλεσαν καὶ τὸ κοινὸν ἐν τῇ πόλει. τούτου δὲ D φθαρέντος, οὐδ' ἢ τῶν ἀρχόντων βουλή ὑπὲρ ἀρχομένων καὶ τοῦ δήμου βουλευέται, ἀλλ' ἕνεκα τῆς αὐτῶν ἀρχῆς, ἂν τι καὶ σμικρὸν πλεόν ἐκάστοτε ἠγῶνται ἔσεσθαι σφισιν, ἀναστάτους μὲν πόλεις, ἀνάστατα δὲ ἔθνη φίλια πυρὶ καταφθείραντες ἐχθρῶς τε καὶ ἀνηλεῶς μισοῦντες μισοῦνται· ὅταν τε εἰς χρείαν τοῦ μάχεσθαι περὶ ἑαντῶν τοὺς δήμους ἀφικνωῦνται, οὐδὲν κοινὸν ἐν αὐτοῖς αὐτὰ μετὰ προθυμίας τοῦ ἐθέλειν κινδυνεύειν καὶ μάχεσθαι ἀνευ- E ρίσκουσιν, ἀλλὰ κεκτημένοι μυριάδας ἀπεράντους λογισμῶ ἀρηίστους εἰς πόλεμον πάσας κέκτηνται, καὶ καθάπερ ἐνδεεῖς ἀνθρώπων μισθούμενοι ὑπὸ μισθωτῶν καὶ ὀθνείων ἀνθρώπων ἠγοῦνται ποτε σωθῆσεσθαι· πρὸς δὲ τούτοις ἀμαθαίνειν ἀναγκάζονται, λέγοντες ἔργοις, ὅτι λῆρος 698 πρὸς χρυσόν τε καὶ ἄργυρόν ἐστιν ἐκάστοτε τὰ λεγόμενα τίμια καὶ καλὰ κατὰ πόλιν.

ME. Πάνν μὲν οὖν.

XIV. ΑΘ. Τὰ μὲν δὴ περὶ γε Περσῶν, ὡς οὐκ ὀρθῶς τὰ νῦν διοικεῖται διὰ τὴν σφοδρὰ δουλείαν τε καὶ δεσποτείαν, τέλος ἐχέτω.

ΜΕ. Πάνν μὲν οὖν.

ΑΘ. Τὰ δὲ περὶ τὴν τῆς Ἀττικῆς αὐτοῦ πολιτείαν τὸ μετὰ τοῦτο ὡσαύτως ἡμᾶς διεξιλέειν χρεῖν, ὡς ἡ παν-
 Β τελής καὶ ἀπὸ πασῶν ἀρχῶν ἐλευθερία τῆς μέτρον ἐχού-
 σης ἀρχῆς ὑφ' ἑτέρων οὐ σμικρῶ χείρων· ἡμῖν γὰρ κατ' ἐκείνου τὸν χρόνον, ὅτε ἡ Περσῶν ἐπίθεις τοῖς Ἕλλησιν, ἴσως δὲ σχεδὸν ἅπασιν τοῖς τὴν Εὐρώπην οἰκοῦσιν ἐμί-
 γνητο, πολιτεία τε ἦν παλαιὰ καὶ ἐν τιμημάτων ἀρχαῖαι τινες
 τεττάρων, καὶ δεσπότις ἐνὶ τῆς αἰδῆς, δι' ἣν δουλεύον-
 τες τοῖς τότε νόμοις ἔην ἠθέλομεν· καὶ πρὸς τοῦτοις δὴ
 τὸ μέγεθος τοῦ στόλου κατὰ τε γῆν καὶ κατὰ θάλατταν
 C γενόμενον, φόβον ἄπορον ἐμβαλόν, δουλείαν ἐτι μείζονα
 ἐποίησεν ἡμᾶς τοῖς τε ἀρχουσι καὶ τοῖς νόμοις δουλεύσαι,
 καὶ διὰ πάντα ταῦθ' ἡμῖν ξυνέπεσε πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς
 σφοδρὰ φιλία. σχεδὸν γὰρ δέκα ἔτεσι πρὸ τῆς ἐν Σαλα-
 μῖνι ναυμαχίας ἀφίκετο Δαίτις Περσικὸν στόλον ἄγων,
 πέμψαντος Δαρείου διαρρηδῆν ἐπὶ τῆς Ἀθηναίου καὶ
 Ἐρετριέας, ἐξανδραποδισάμενον ἀγαγεῖν, θάνατον αὐτῷ
 προειπῶν μὴ πράξαντι ταῦτα· καὶ ὁ Δαίτις τοὺς μὲν Ἐρε-
 D τριέας ἐν τινι βραχεῖ χρόνῳ παντάπασιν κατὰ κράτος τε
 εἴλε μνηστῆρας, καὶ τινὰ λόγον εἰς τὴν ἡμετέραν
 πόλιν ἀφῆκε φοβερόν, ὡς οὐδεὶς Ἐρετριέων αὐτὸν ἀπο-
 πεφευγῶς εἴη· συνάψαντες γὰρ ἄρα τὰς χεῖρας σαγηνεύ-
 σαιεν πᾶσαν τὴν Ἐρετρικὴν οἱ στρατιῶται τοῦ Δαίτιδος.
 ὃς δὴ λόγος, εἴτε ἀληθὴς εἴτε καὶ ὀπη ἀφίκετο, τοὺς τε
 ἄλλους Ἕλληνας καὶ δὴ καὶ Ἀθηναίους ἐξέπληττε, καὶ
 πρεσβενομένοις αὐτοῖς πανταχόσε βοηθεῖν οὐδεὶς ἠθέλε
 E πλὴν γε Λακεδαιμονίων· οὗτοι δὲ ὑπὸ τε τοῦ πρὸς Μεσ-
 σήνην ὄντος τότε πολέμου καὶ εἰ δὴ τι διεκώλυεν ἄλλο

αὐτούς, οὐ γὰρ ἴσμεν λεγόμενου, ὅστεροι δ' οὖν ἀφίκετο
 τῆς ἐν Μαραθῶν μάχης γενομένης μιᾷ ἡμέρᾳ. μετὰ δὲ
 τοῦτο παρασκευαί τε μεγάλα λεγόμενα καὶ ἀπειλαὶ ἐφοί-
 των μυρία παρὰ βασιλέως. προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου Δα-
 ρεῖος μὲν τεθνήσκει ἐλέχθη, νέος δὲ καὶ σφοδρὸς ὁ υἱὸς
 αὐτοῦ παρεληφέναι τὴν ἀρχὴν καὶ οὐδαμῶς ἀφίστασθαι
 τῆς ὀρυμῆς· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι πᾶν τοῦτο φόντο ἐπὶ σφᾶς αὐ- 699
 τοὺς παρασκευάζεσθαι διὰ τὸ Μαραθῶνι γεόμενον, καὶ
 ἀκούοντες Ἄθω τε διορυττόμενον καὶ Ἑλλήσποντον ξεν-
 γνύμενον καὶ τὸ τῶν νεῶν πλήθος ἠγγήσαντο οὔτε κατὰ
 γῆν σφίσειν εἶναι σωτηρίαν οὔτε κατὰ θάλατταν· οὔτε γὰρ
 βοηθήσειν αὐτοῖς οὐδένα — μεμνημένοι ὡς οὐδ' ὅτε τὸ
 πρότερον ἦλθον καὶ τὰ περὶ Ἐρετριαν διεπράξαντο, σφίσι
 γε οὐδεὶς τότε ἐβοήθησεν οὐδ' ἐκινδύνευσεν ἐνμαχόμενος·
 ταῦτόν δὴ προσεδόκων καὶ τότε γενήσεσθαι τὸ γε κατὰ Β
 γῆν — καὶ κατὰ θάλατταν δ' αὐτῶν πᾶσαν ἀπορίαν ἐσῶρον
 σωτηρίας, νεῶν χιλίων καὶ ἑτι πλεόνων ἐπιφερομένων,
 μίαν δὴ σωτηρίαν ξυνενόουν, λεπτήν μὲν καὶ ἀπορον,
 μύνην δ' οὖν, βλέψαντες πρὸς τὸ πρότερον γεόμενον,
 ὡς ἐξ ἀπόρων καὶ τότε ἐφαίνετο γενέσθαι τὸ νικῆσαι μα-
 χομένους· ἐπὶ δὲ τῆς ἐλπίδος ὀρούμενοι ταύτης εὕρισκον
 καταφυγὴν αὐτοῖς εἰς αὐτοὺς μόνους εἶναι καὶ τοὺς θεοὺς.
 ταῦτ' οὖν αὐτοῖς πάντα φιλίαν ἀλλήλων ἐνεποιεῖ, ὁ φόβος C
 ὁ τότε παρῶν ὃ τε ἐκ τῶν νόμων τῶν ἐμπροσθεν γεγο-
 νός, ὃν δουλεύοντες τοῖς πρόσθεν νόμοις ἐκέκτηντο, ἦν
 αἰδῶ πολλάκις ἐν τοῖς ἄνω λόγοις εἶπομεν, ἢ καὶ δου-
 λεύειν ἔφαμεν δεῖν τοὺς μέλλοντας ἀγαθοὺς ἐσεσθαι, ἢς
 ὁ δῆμος ἐλευθερὸς καὶ ἀφοβός· ὃν εἰ τότε μὴ δέος ἐλα-
 βεν, οὐκ ἂν ποτε ξυνελθῶν ἡμῖνατο οὐδ' ἡμυεν ἱεροῖς
 τε καὶ τάφοις καὶ πατρίδι καὶ τοῖς ἄλλοις οἰκείοις τε ἅμα
 καὶ φίλοις, ὡσπερ τότε ἐβοήθησεν, ἀλλὰ κατὰ σμικρὰ ἂν D

ἐν τῷ τότε ἡμῶν ἕκαστος σκεδασθεὶς ἄλλος ἄλλοσε δια-
σπάρη.

ME. Καὶ μάλα, ὦ ξένη, ὀρθῶς τε εἰρηκας καὶ σαντῶ
τε καὶ τῇ πατρίδι προεπόντως.

XV. AΘ. Ἔστι ταῦτα, ὦ Μέγилле· πρὸς γὰρ σὲ τὰ ἐν
τῷ τότε χρόνῳ γενόμενα, κοινῶν τῇ τῶν πατέρων γεγο-
νότα φύσει, δίκαιον λέγειν. ἐπισκόπει μὴν καὶ σὺ καὶ
Κλειώϊας, εἰ τι πρὸς τὴν νομοθεσίαν προσήκοντα λέγομεν·
E οὐ γὰρ μύθων ἕνεκα διεξέρχομαι, οὐ λέγω δ' ἕνεκα· ὁρᾶτε
γάρ· ἐπειδὴ τινα τρόπον ταῦτόν ἡμῖν ξυμβεβήκει πάθος
ὅπερ Πέρσαις, ἐκείνοις μὲν ἐπὶ πᾶσαν δουλείαν ἄγουσι
τὸν δῆμον, ἡμῖν δ' αὖ τούναντίον ἐπὶ πᾶσαν ἐλευθερίαν
προτρέπονσι τὰ πλήθη, πῶς δὴ καὶ τί λέγομεν τούντεν-
θεν; οἱ προγεγονότες ἡμῖν ἔμπροσθεν λόγοι τρόπου τινὰ
καλῶς εἰσὶν εἰρημένοι.

700 ME. Λέγεις εὖ· πειρῶ δ' ἔτι σαφέστερον ἡμῖν σημη-
ναὶ τὸ νῦν λεγόμενον.

AΘ. Ἔσται ταῦτα. οὐκ ἦν, ὦ φίλοι, ἡμῖν ἐπὶ τῶν πα-
λαιῶν νόμων ὁ δῆμός τινων κύριος, ἀλλὰ τρόπον τινὰ
ἐκῶν ἐδούλευε τοῖς νόμοις.

ME. Ποίοις δὴ λέγεις;

AΘ. Τοῖς περὶ τὴν μουσικὴν πρῶτον τὴν τότε, ἵνα
ἐξ ἀρχῆς διέλθωμεν τὴν τοῦ ἐλευθέρου λλίαν ἐπίδοσιν βίον.
διηρημένη γὰρ δὴ τότε ἦν ἡμῖν ἡ μουσικὴ κατὰ εἶδη τε
B εἰ αὐτῆς ἄττα καὶ σχήματα, καὶ τι ἦν εἶδος φῶδης εὐχαὶ πρὸς
θεοῦς, ὄνομα δὲ ὕμνοι ἐπεκαλοῦντο· καὶ τούτῳ δὴ τὸ
ἐναντίον ἦν φῶδης ἕτερον εἶδος, θρηνοὺς δὲ τις ἂν αὐτοὺς
μάλιστα ἐκάλεσε· καὶ παῖνες ἕτερον, καὶ ἄλλο Διονύσου
γένεσις, οἶμαι, διθύραμβος λεγόμενος. νόμους τε αὐτὸ
τούτου τοῦνομα ἐκάλου, φῶδην ὡς τινα ἕτερον· ἐπέλεγον
δὲ καθαρχιδμούς. τούτων δὴ διατεταγμένων καὶ ἄλλων
C τινῶν οὐκ ἐξῆν ἄλλῳ εἰς ἄλλο καταχρησθαι μέλους εἶδος·

τὸ δὲ κύριος τούτων γινῶναι τε καὶ ἅμα γνόντα δικάσαι
ζημιούν τε αὐτὸν μὴ πειθόμενον οὐ σύριγξ ἦν οὐδέ τινες
ἄμουσοι βοᾶν πλήθους, καθάπερ τὰ νῦν, οὐδ' αὖ κρότοι
ἐπαίνους ἀποδιδόντες, ἀλλὰ τοῖς μὲν γερονόσι περὶ παλ-
δευσιν δεδογμένον ἀκούειν ἦν αὐτοῖς μετὰ σιγῆς διὰ τέ-
λους, παισι δὲ καὶ παιδαγωγοῖς καὶ τῷ πλείστῳ ὄχλῳ ἑτά-
βδου κοσμοῦσης ἡ νοθεύσεως ἐγίνετο. ταῦτ' οὖν οὕτω
τεταγμένως ἤθελεν ἄρχεσθαι τῶν πολιτῶν τὸ πλήθος, καὶ D
μὴ τολμᾶν κρίνειν διὰ δορυβόν· μετὰ δὲ ταῦτα προτόντος
τοῦ χρόνου ἄρχοντες μὲν τῆς ἀμούσου παρανομίας ποιη-
ταὶ ἐγίνοντο φύσει μὲν ποιητικοί, ἀγνώμονες δὲ περὶ τὸ
δίκαιον τῆς Μούσης καὶ τὸ νόμιμον, βακχεύοντες καὶ
μᾶλλον τοῦ δέοντος κατεχόμενοι ὑφ' ἡδονῆς, κεραννύ-
τες δὲ θρηνοὺς τε ὕμνοις καὶ παῖνας διθύραμβοις, καὶ
αὐλαδίας δὴ ταῖς κιδαρφδίας μιμούμενοι καὶ πάντα εἰς E
πάντα ξυνάγοντες, μουσικῆς ἀκούτες ὑπ' ἀνοίας κατα-
ψευδόμενοι, ὡς ὀρθότητα μὲν οὐκ ἔχοι οὐδ' ἠντινοῦν
μουσικῆ, ἡδονῆ δὲ τῇ τοῦ χαίροντος, εἴτε βελτίων εἴτε
χειρῶν ἂν εἴη τις, κρίνοιτο ὀρθότατα. τοιαῦτα δὴ ποιούν-
τες ποιήματα λόγους τε ἐπιλέγοντες τοιοῦτους τοῖς πολ-
λοῖς ἐνέθεσαν παρανομίαν εἰς τὴν μουσικὴν καὶ τόλμαν,
ὡς ἱκανοῖς οὖσι κρίνειν· ὅθεν δὴ τὰ θέατρα ἐξ ἀφῶνων
φωνήεντα ἐγένοντο, ὡς ἐπαίοντα ἐν μούσαις τὸ τε καλὸν 701
καὶ μὴ, καὶ ἀντὶ ἀριστοκρατίας ἐν αὐτῇ θεατροκρατία τις
πονηρὰ γέγονεν. εἰ γὰρ δὴ καὶ δημοκρατία ἐν αὐτῇ τις
μόνον ἐγένετο ἐλευθέρων ἀνδρῶν, οὐδὲν ἂν πάνν γε δει-
νὸν ἦν τὸ γεγονός· νῦν δὲ ἤρξε μὲν ἡμῖν ἐν μουσικῆς ἡ
πάντων εἰς πάντα σοφίας δόξα καὶ παρανομία, ξυνεφέ-
σπετο δὲ ἐλευθερία. ἄφοβοι γὰρ ἐγίνοντο ὡς εἰδότες, ἡ
δὲ ἄδεια ἀναισχυντίαν ἐνέτεκε· τὸ γὰρ τὴν τοῦ βελτίονος
δόξαν μὴ φοβεῖσθαι διὰ θράσος, τοῦτ' αὐτὸ ἐστὶ σχεδὸν ἡ B

πουηρὰ ἀναισχυντία, διὰ δὴ τίνος ἐλευθερίας λίαν ἀπο-
τετολυμένης.

ME. Ἀληθέστατα λέγεις.

XVI. AΘ. Ἐφεξῆς δὴ ταύτη τῇ ἐλευθερίᾳ ἢ τοῦ μὴ
ἐθέλειν τοῖς ἄρχουσι δουλεύειν γίγνεται ἄν, καὶ ἐπομένη
ταύτη φεύγειν πατρός καὶ μητρός καὶ προσβυτέρων δου-
λείαν καὶ νομοθέτησιν, καὶ ἔγγυς τοῦ τέλους οὔσι νόμων
ζητεῖν μὴ ὑπηκόοις εἶναι, πρὸς αὐτῷ δὲ ἤδη τῷ τέλει ὄρ-
C καν καὶ πίστεων καὶ τὸ παράπαν θεῶν μὴ φροντίζειν, τὴν
λεγομένην παλαιὰν Τιτανικὴν φύσιν ἐπιδεικνύσει καὶ μι-
μουμένους, ἐπὶ τὰ αὐτὰ πάλιν ἐκείνα ἀφικομένους, χαλε-
πὸν αἰῶνα διάγοντας μὴ λῆξαι ποτε κακῶν. τίνος δὴ καὶ
ταῦθ' ἡμῖν αὐτῶν χάριν ἐλέχθη; δεῖν φαίνεται ἔμοιγε οἴον-
περ ἴππου τὸν λόγον ἐκαστοτε ἀναλαμβάνειν, καὶ μὴ κα-
D θάρπυ ἀγάλινον κεκτημένον τὸ στόμα, βία ὑπὸ τοῦ λόγου
φροῦμένου, κατὰ τὴν παροιμίαν ἀπὸ τίνος ὄνου πεσεῖν,
ἀλλ' ἐπανερωτῶν τὸ νῦν δὴ λεχθέν, τὸ τίνος δὴ [χάριν]
ἔνεκα ταῦτα ἐλέχθη;

ME. Καλῶς.

AΘ. Ταῦτα τοίνυν εἴρηται ἐκείνων ἔνεκα.

ME. Τίνων;

AΘ. Ἐλέξαμεν, ὡς τὸν νομοθέτην δεῖ τριῶν στοχα-
ζόμενον νομοθετεῖν, ὅπως ἢ νομοθετουμένη πόλις ἐλευ-
θερά τε ἔσται καὶ φίλη ἑαυτῇ καὶ νοῦν ἔξει. ταῦτ' ἦν
ἢ γάρ;

ME. Πάνυ μὲν οὖν.

E AΘ. Τούτων ἔνεκα δὴ πολιτείας τὴν τε δεσποτικῶ-
τάτην προεσόμενοι καὶ τὴν ἐλευθερικωτάτην ἐπισκοποῦ-
μεν νυνί, ποτέρα τούτων ὀρθῶς πολιτεύεται. λαβόντες δὲ
αὐτῶν ἑκατέρας μετριότητά τινα, τῶν μὲν τοῦ δεσπόζειν,
τῶν δὲ τοῦ ἐλευθερίασαι, κατείδομεν, ὅτι τότε διαφερόν-
τως ἐν αὐταῖς ἐγένετο εὐπραγία, ἐπὶ δὲ τὸ ἄκρον ἀγαρόν-

των ἑκατέρων, τῶν μὲν δουλείας, τῶν δὲ τούναντίου, οὐ
συνήνεγκεν οὔτε τοῖς οὔτε τοῖς.

ME. Ἀληθέστατα λέγεις.

702

AΘ. Καὶ μὴν αὐτῶν γε ἔνεκα καὶ τὸ Δωρικὸν ἔθετα-
σάμεθα κατοικιζόμενον στρατόπεδον καὶ τὰς τοῦ Δαρδά-
νου ὑπαρείας τε καὶ τὴν ἐπὶ θαλάττῃ κατοίκισιν, καὶ τοὺς
πρώτους δὴ τοὺς περιλιπεῖς γενομένους τῆς φθορᾶς, ἔτι
δὲ τοὺς ἐμπροσθεν τούτων γενομένους ἡμῖν λόγους περὶ
τε μουσικῆς καὶ μέθης καὶ τὰ τούτων ἔτι πρότερα. ταῦτα
γὰρ πάντα εἴρηται τοῦ κατιδεῖν ἔνεκα, πῶς ποτ' ἄν πόλις
ἄριστα οἰκοῖη, καὶ ἰδία πῶς ἄν τις βέλτιστα τὸν αὐτοῦ B
βίον διαγάγοι· εἰ δὲ δὴ τι πεποιήκαμεν προῦργου, τίς ποτ'
ἄν ἔλεγχος γίγνοιτο ἡμῖν πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς λεχθεῖς, ὃ
Μέριλλέ τε καὶ Κλεινία;

ΚΑ. Ἐγὼ τιν', ὃ ξένοι, μοι δοκῶ κατανοεῖν· εἴκοι
κατὰ τύχην τινὰ ἡμῖν τὰ τῶν λόγων τούτων πάντων ὧν
διεξήλθομεν γεγονέναι· σχεδὸν γὰρ εἰς χρεῖαν αὐτῶν
ἔγωγ' ἐλήλυθα τὰ νῦν, καὶ κατὰ τινα αὐτῶν καιρὸν σύ τε πα-
ραγέγονας ἄμα καὶ Μέριλλος ὅδε. οὐ γὰρ ἀποκρούσομαι
σφῶ τὸ νῦν ἐμοὶ ξυμβαῖνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς οἰωνόν τινα C
ποιούμαι· ἢ γὰρ πλείστη τῆς Κρήτης ἐπιχειρεῖ τινὰ ἀποι-
κίαν ποιήσασθαι, καὶ προστάττει τοῖς Κνωσίοις ἐπιμελη-
θῆναι τοῦ πράγματος, ἢ δὲ τῶν Κνωσίων πόλις ἐμοὶ τε
καὶ ἄλλοις ἐννεα· ἄμα δὲ καὶ νόμους τῶν τε αὐτόθι, εἰ
τινες ἡμᾶς ἀρέσκουσι, τίθεσθαι κελεύει, καὶ εἰ τινες ἐτέ-
ρωθεν, μηδὲν ὑπολογιζομένους τὸ ξενικὸν αὐτῶν, ἄν βελ-
τίους φαίνωνται. νῦν οὖν ἐμοὶ τε καὶ ὑμῖν ταύτην δῶμεν
χάριν· ἐκ τῶν εἰρημένων ἐκλέξαντες τῷ λόγῳ συστησώ- D
μεθα πόλιν, οἷον ἐξ ἀρχῆς κατοικίζοντες, καὶ ἄμα μὲν
ἡμῖν οὐ ζητοῦμεν ἐπίσκεψις γενήσεται, ἄμα δ' ἐγὼ τάχ'
ἄν χρησαίμην εἰς τὴν μέλλουσαν πόλιν ταύτη τῇ συστάσει.

AΘ. Οὐ πόλεμόν γε ἐπαγγέλλεις, ὃ Κλεινία· ἀλλ' εἰ

μη τι Μεγίλλω πρόσαντες, τὰ παρ' ἐμοῦ γε ἡγοῦ σοι πάντα κατὰ νοῦν ὑπάρχειν εἰς δύναμιν.

ΚΑ. Εὐ λέγεις.

Ε ΜΕ. Καὶ μὴν καὶ τὰ παρ' ἐμοῦ.

ΚΑ. Κάλλιστ' εἰρήκατον. ἀτὰρ πειρώμεθα λόγῳ πρῶτον κατοικίξεν τὴν πόλιν.

Α.

704 I. ΑΘ. Φέρε δὴ, τίνα δαὶ διανοηθῆναι ποτε τὴν πόλιν ἔσεσθαι; λέγω δὲ οὐ τι τοῦνομα αὐτῆς ἐρωτῶν ὃ τί ποτ' ἔστι τὰ νῦν, οὐδ' εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον ὃ τι δεήσει καλεῖν αὐτήν· τοῦτο μὲν γὰρ τάχ' ἂν ἴσως καὶ ὁ κατοικισμὸς αὐτῆς ἢ τις τόπος ἢ ποταμοῦ τινὸς ἢ κρήνης ἢ θεῶν ἐπανυμία τῶν ἐν τῷ τόπῳ προσθείη τὴν αὐτῶν φήμην
B καινῇ γενομένη τῇ πόλει· τὸδε δὲ περὶ αὐτῆς ἔστιν ὁ βουλόμενος μᾶλλον ἐπερωτῶ, πότερον ἐπιθαλαττίδιος ἔσται τις ἢ χερσαία.

ΚΑ. Σχεδόν, ὦ ξένη, ἀπέχει θαλάττης γε ἡ πόλις, ἣς περὶ τὰ νῦν δὴ λεχθέντα ἡμῖν, εἰς τινὰς ὀρθοῦντα σταδίους.

ΑΘ. Τί δέ; λιμένες ἄρ' εἰσι κατὰ ταῦτα αὐτῆς, ἢ τὸ παράπαν ἀλλίμενος;

ΚΑ. Εὐλίμενος μὲν οὖν αὐτῇ γε ὡς δυνατὸν μάλιστα, ὦ ξένη.

C ΑΘ. Παπαί, οἶον λέγεις! τί δέ; περὶ αὐτὴν ἡ χώρα πότερα πάμφορος ἢ καὶ τινῶν ἐπιδείης;

ΚΑ. Σχεδὸν οὐδενὸς ἐπιδείης.

ΑΘ. Γεῖτων δὲ αὐτῆς πόλις ἄρ' ἔσται τις πλησίον;

ΚΑ. Οὐ πάνυ, διὸ καὶ κατοικίξεται· παλαιὰ γὰρ

τις ἐξοίκησις ἐν τῷ τόπῳ γενομένη τὴν χώραν ταύτην ἔρημον ἀπείργασται χρόνον ἀμήχανον ὅσον.

ΑΘ. Τί δ' αὖ; πεδίον τε καὶ ὄρων καὶ ὕλης πῶς μέρος ἐκάστων ἡμῖν εἴληχεν;

ΚΑ. Προσέοικε τῇ τῆς ἄλλης Κρήτης φύσει ὅλη. D

ΑΘ. Τραχυτέραν αὐτὴν ἢ πεδινωτέραν ἂν λέγοις.

ΚΑ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Οὐ τοίνυν ἀνιάτος γε ἂν εἴη πρὸς ἀρετῆς κτήσιν. εἰ μὲν γὰρ ἐπιθαλαττία τε ἐμελλεν εἶναι καὶ εὐλίμενος καὶ μὴ πάμφορος ἀλλ' ἐπιδείης πολλῶν, μέγαλον τινὸς ἔδει σωτήρὸς τε αὐτῇ καὶ νομοθετῶν θεῶν τινῶν, εἰ μὴ πολλά τε ἐμελλεν ἦθῃ καὶ ποιμίλα καὶ φαῦλα ἔξειν τοιαύτη φύσει γενομένη· νῦν δὲ παραμύθιον ἔχει τὸ τῶν ὀρθοῦντα σταδίων. ἐγγύτερον μὲν τοι τοῦ θεόντος κείται τῆς θαλάττης, σχεδὸν ὅσον εὐλιμενωτέραν αὐτὴν φῆς εἶναι, ὅμως δὲ ἀγαπητὸν καὶ τοῦτο. προσοίκος γὰρ θάλαττα χώρα τὸ μὲν παρ' ἐκάστην ἡμέραν ἡδύ, μάλα γε μὴν ὄντως ἀλμυρὸν καὶ πικρὸν γειτόνημα· ἐμπορίας γὰρ καὶ χρηματισμοῦ διὰ καπηλείας ἐμπιπλάσα αὐτὴν, ἦθῃ παλίμβολα καὶ ἄπιστα ταῖς ψυχαῖς ἐντίκτουσα, αὐτὴν τε πρὸς αὐτὴν τὴν πόλιν ἄπιστον καὶ ἄφιλον ποιεῖ καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ὡσαύτως. παραμύθιον δὲ δὴ πρὸς ταῦτα καὶ τὸ πάμφορος εἶναι κέκτηται, τραχεία δὲ οὐσα δῆλον ὡς οὐκ ἂν πολύφορος τε εἴη καὶ πάμφορος ἅμα· τοῦτο γὰρ ἔχουσα, πολλὴν ἔξαγωγὴν ἂν παρεχομένη, νομίσματος ἔργου καὶ χρυσοῦ πάλιν ἀντεμπιπλάει ἂν, οὐ μείζον κακόν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, πόλει ἀνθ' ἐνὸς ἐν οὐδὲν ἂν γίγνωιτο εἰς γενναίων καὶ δικαίων ἡθῶν κτήσιν, ὡς ἔφαμεν, εἰ μεμνήμεθα, ἐν τοῖς πρόσθεν λόγοις.

ΚΑ. Ἀλλὰ μεμνήμεθα, καὶ συγχωροῦμεν τότε λέγειν ἡμᾶς ὀρθῶς καὶ τὰ νῦν.

C ΑΘ. Τί δὲ δὴ; ναυπηγησίμης ὕλης ὁ τόπος ἡμῖν τῆς χώρας πῶς ἔχει;

ΚΑ. Οὐκ ἔστιν οὔτε τις ἐλάτη λόγον ἀξία οὔτ' αὐ πεύκη, κνπάριτός τε οὐ πολλή· πίτυν τ' αὐ καὶ πλάτανου ὀλίγην ἂν εὔροι τις, οἷς δὴ πρὸς τὰ τῶν ἐντός τῶν πλοίων μέρη ἀναγκαῖον τοῖς ναυπηγοῖς χρῆσθαι ἐκάστοτε.

ΑΘ. Καὶ ταῦτα οὐκ ἂν κακῶς ἔχοι τῇ χώρᾳ τῆς φύσεως.

ΚΑ. Τί δὴ;

ΑΘ. Μιμήσεις ποιηρᾶς μιμῆσθαι τοὺς πολεμίους μη

D ὁράδιως δύνασθαι τινα πόλιν ἀγαθόν.

ΚΑ. Εἰς δὴ τί τῶν εἰρημένων βλέψας εἶπες ὃ λέγεις;

Π. ΑΘ. Ὡς δαμόνιε, φύλακτέ με εἰς τὸ κατ' ἀρχᾶς εἰρημένον ἀποβλέπων, τὸ περὶ τῶν Κρητικῶν νόμων, ὡς πρὸς ἔν τι βλέπειεν, καὶ δὴ καὶ τοῦτ' ἐλεγέτην αὐτὸ εἶναι σφῶ τὸ πρὸς τὸν πόλεμον, ἐγὼ δὲ ὑπολαβὼν εἶπον, ὡς, ὅτι μὲν εἰς ἀρετὴν ποι βλέπει τὰ τοιαῦτα νόμιμα κείμενα, καλῶς ἔχοι, τὸ δ' ὅτι πρὸς μέρος ἄλλ' οὐ πρὸς πᾶσαν σχεδόν, οὐ πάνυ ξυνεχώρου. νῦν οὖν ὑμεῖς μοι τῆς παρουσίας νομοθεσίας ἀντιφυλάξατε ἐπόμενοι, ἐάν ἄρα τι μὴ πρὸς ἀρετὴν τείνου ἢ πρὸς ἀρετῆς μόριον νομοθεσῶ. τοῦτον γὰρ δὴ τίθεσθαι τὸν νόμον ὀρθῶς ὑποτίθεμαι μόνον, ὅς ἂν δίκην τοξότου ἐκάστοτε στοχάζηται τοῦ ὄψῳ ἂν συν-
706 εχῶς τῶν ἀεὶ καλῶν τι ξυνέπηται μόνη, τὰ δὲ ἄλλα ξυμπαντα παραλείπη, ἐάν τέ τις πλοῦτος ἐάν τε ἄρα τι τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων ὄν τυγχάνη ἄνευ τῶν προειρημένων. τὴν δὲ δὴ μίμησιν ἔλεγον τὴν τῶν πολεμίων τὴν κακὴν τοιαύδε γίνεσθαι, ὅταν οἰκῆ μὲν τις πρὸς θαλάττη, λυπῆται δ' ὑπὸ πολεμίων, οἷον — φράσω γὰρ οὐ τι μιμησι-
κακεῖν βουλόμενος ὑμῖν· Μίνως γὰρ δὴ ποτε τοὺς οἰ-
B κούντας τὴν Ἀττικὴν παρεστήσατο εἰς χαλεπὴν τινα φο-

ρῶν δασμοῦ, δύναιμι πολλὴν κατὰ θάλατταν κεκτημένος, οἱ δ' οὔτε πω πλοῖα ἐκέκτηντο, καθάπερ νῦν, πολεμικῶ, οὔτ' αὐ τὴν χώραν πλήρη ναυπηγησίμων ξύλων, ὥστ' εὐμαρῶς ναυτικὴν παρασχέσθαι δύναιμι· οὐκ οἶοι τ' ἐγένοντο διὰ μιμήσεως ναυτικῆς αὐτοὶ ναῦται γενόμενοι εὐθύς τότε τοὺς πολεμίους ἀμύνασθαι. ἔτι γὰρ ἂν πλεονάκις ἐπὶ ἀπολέσαι παιδας αὐτοῖς συνήνεγκε, πρὶν ἀντιπεξῶν ὀπλιτῶν μονίμων ναυτικοῦς γενόμενους ἐθισθῆ-
C ναι πυννὰ ἀποπηδῶντας ὁρομικῶς εἰς τὰς ναῦς ταχὺ κάλιν ἀποχωρεῖν, καὶ δοκεῖν μηδὲν αἰσχρὸν ποιεῖν μὴ τολμῶντας ἀποθνήσκειν μένοντας ἐπιφερομένων πολεμίων, ἀλλ' ἐκνίας αὐτοῖς γίνεσθαι προφύσεις καὶ σφόδρα ἐτόιμας ὄπλα τε ἀπολλύσι καὶ φεύγουσι δὴ τινὰς οὐκ αἰσχράς, ὡς φρασι, φυγὰς. ταῦτα γὰρ ἐκ ναυτικῆς ὀπλιτείας ῥήματα φιλεῖ ξυμβαίνειν, οὐκ ἄξια ἐπαίνων πολλάκις μυρίων, ἀλλὰ τοῦναντίον· ἔθθθ γὰρ ποιηρᾶ οὐδέποτε ἐθίζειν θεῖ,
D καὶ ταῦτα τὸ τῶν πολιτῶν βέλτιστον μέρος. ἦν δὲ πον τοῦτό γε καὶ παρ' Ὀμήρου λαβεῖν, ὅτι τὸ ἐπιτήδευμα ἦν τὸ τοιοῦτον οὐ καλόν. Ὀδυσσεὺς γὰρ αὐτῷ λουδορεῖ τὸν Ἀγαμέμνονα, τῶν Ἀχαιῶν τότε ὑπὸ τῶν Τρώων κατεχομένον τῇ μάχῃ, κελεύοντα τὰς ναῦς εἰς τὴν θάλατταν καθέλκειν, ὃ δὲ χαλεπαίνει τε αὐτῷ καὶ λέγει
E ὅς κέλει πολέμοιο συνεσταότος καὶ αὐτῆς νῆας εὐσελέμους ἄλαδ' ἔλκειν, ὄφρ' ἔτι μᾶλλον Τρωσὶ μὲν εὐκτιὰ γένηται ἐλεδομένοισί περ ἔμπης, ἡμῖν δ' αἰπὺς ὕλεθρος ἐπιρρέπη· οὐ γὰρ Ἀχαιοὶ στήσουσιν πολέμου νηῶν ἄλαδ' ἔλκομενάων, ἀλλ' ἀποπαπτανέουσιν, ἐρωήσουσι δὲ χάριτος·
707 ἐνθα κε σὴ βουλή δηλήσεται, οἱ ἄγορεύεις. ταῦτ' οὖν ἐγίνωσκε καὶ ἐκεῖνος, ὅτι κακὸν ἐν θαλάττη τροήρεις ὀπλίταις παρεστῶσαι μαχομένοις· καὶ λέοντες ἂν ἐλάφους ἐθισθεῖεν φεύγειν τοιοῦτοις ἔθεσι χρώμενοι·

πρὸς δὲ τούτοις αἱ διὰ τὰ ναυτικά πόλεων δυνάμεις ἅμα
σωτηρία τιμᾶς οὐ τῷ καλλίστῳ τῶν πολεμικῶν ἀποδιδόασι.
διὰ κυβερνητικῆς γὰρ καὶ πεντηκονταρχίας καὶ ἐρετικῆς
B καὶ παντοδαπῶν καὶ οὐ πάνυ σπουδαίων ἀνθρώπων γι-
γνομένης, τὰς τιμὰς ἐκάστοις οὐκ ἂν δύναιτο ὀρθῶς ἀπο-
διδόναί τις· καὶ τοι πῶς ἂν ἐτι πολιτεία γίγνοιτο ὀρθῆ
τούτου στερομένη;

ΚΑ. Σχεδὸν ἀδύνατον. ἀλλὰ μὲν, ὦ ξένη, τὴν γε
περὶ Σαλαμίνα ναυμαχίαν τῶν Ἑλλήνων πρὸς τοὺς βαρ-
βάρους γενομένην ἡμεῖς γε οἱ Κρήτες τὴν Ἑλλάδα φραμὲν
σῶσαι.

ΑΘ. Καὶ γὰρ οἱ πολλοὶ τῶν Ἑλλήνων τε καὶ βαρβά-
C ρων λέγουσι ταῦτα. ἡμεῖς δέ, ὦ φίλε, ἐγὼ τε καὶ ὄδε,
Μέγилλος, φραμὲν τὴν περὶ μάχην τὴν ἐν Μαραθῶνι γε-
νομένην καὶ ἐν Πλαταιαῖς, τὴν μὲν ἄρξαι τῆς σωτηρίας
τοῖς Ἑλλησι, τὴν δὲ τέλος ἐπιθεῖναι, καὶ τὰς μὲν βελτίους
τοὺς Ἑλληνας ποιῆσαι, τὰς δὲ οὐ βελτίους, ἵν' οὕτω λέ-
γωμεν περὶ τῶν τότε ξυσσώσασθαι ἡμᾶς μαχῶν· πρὸς
γὰρ τῇ περὶ Σαλαμίνα τὴν περὶ τὸ Ἀρτεμισιῶν σοι προσ-
θήσω κατὰ θάλατταν μάχην. ἀλλὰ γὰρ ἀποβλέποντες
D νῦν πρὸς πολιτείας ἀρετὴν καὶ χώρας φύσιν σκοπούμεθα
καὶ νόμων τάξιν, οὐ τὸ σῶζεσθαι τε καὶ εἶναι μόνον
ἀνθρώποις τιμιώτατον ἡγούμενοι, καθάπερ οἱ πολλοί, τὸ
δ' ὡς βελτίστους γίγνεσθαι τε καὶ εἶναι τοσοῦτον χρόνον
ὅσον ἂν ὄσιν· εἴρηται δ' ἡμῖν, οἴμαι, καὶ τοῦτο ἐν τοῖς
πρόσθεν.

ΚΑ. Τί μὲν;

ΑΘ. Τοῦτο τοίνυν σκοπώμεθα μόνον, εἰ κατὰ τὴν
αὐτὴν ὁδὸν ἐρχόμεθα βελτίστην οὖσαν πόλεσι κατοικίσειον
περὶ καὶ νομοθεσιῶν.

ΚΑ. Καὶ πολὺ γε.

E III. ΑΘ. Λέγεις δὴ τοίνυν τὸ τουτοῖς ἐξῆς, τίς ὁ κατοικί-

κίζομενος ὑμῖν λεῶς ἔσται; πότερον ἐξ ἀπάσης Κρήτης
ὁ ἐθέλων, ὡς ὄχλου τινὸς ἐν ταῖς πόλεσιν ἐκάσταις γεγε-
νημένου πλείονος ἢ κατὰ τὴν ἐκ τῆς γῆς τροφήν; οὐ γὰρ
που τὸν βουλούμενόν γε Ἑλλήνων συνάγετε. καὶ τοί τινες
ὑμῖν ἐκ τε Ἀργουρῶν ὄρω καὶ Αἰγύπτης καὶ ἄλλοθεν τῶν Ἑλ-
λήνων εἰς τὴν χώραν κατοικισμένους· τὸ δὲ δὴ παρὸν 708
ἡμῖν λέγε, πόθεν ἔσσεσθαι φῆς στρατόπεδον τῶν πολιτῶν
τὰ νῦν;

ΚΑ. Ἐκ τε Κρήτης ξυμπάσης ἔοικε γενήσεσθαι, καὶ
τῶν ἄλλων δὲ Ἑλλήνων μάλιστα μοι φαίνονται τοὺς ἀπὸ
Πελοποννήσου προσδέξεσθαι ξυνοίκους. καὶ γὰρ, ὁ νῦν
δὴ λέγεις, ἀληθῆς φράζεις, ὡς ἐξ Ἀργουρῶν εἰσί, καὶ τό γε
μάλιστ' εὐδοκίμοῦν τὰ νῦν ἐνθάδε γένος, τὸ Γορτυνι-
κόν· ἐκ Γόρτυνος γὰρ τυγχάνει ἀπρωκῆδος ταύτης τῆς
Πελοποννησιακῆς.

ΑΘ. Οὐ τοίνυν εὐκόλος ὁμοίως γίγνεται ἂν ὁ κατοικί- B
σμός ταῖς πόλεσιν, ὅταν μὴ τὸν τῶν ἐσμῶν γίγνηται
τρόπον, ἐν γένος ἀπὸ μιᾶς ἰδὴ χώρας οἰκίζηται, φίλον
παρὰ φίλον, στενοχωρία τινὶ πολιορκηθὲν γῆς ἢ τισὶν
ἄλλοις τοιούτοις παθήμασιν ἀναγκασθέν. ἔστι δ' ὅτε καὶ
στάσεσι βιαζόμενοι ἀναγκάζουσι ἂν ἐτέρωσσε ἀποξενουσθαι
πόλειός τι μόριον· ἤδη δὲ ποτε καὶ ξυνάπασα πόλις τινῶν
ἐφυγεν, ἄρδην κρείττονι κρατηθεῖσα πολέμῳ. ταῦτ' οὖν
πάντ' ἐστὶ τῇ μὲν ὁρῶ κατοικίζεσθαι τε καὶ νομοθετεῖ- C
σθαι, τῇ δὲ χαλεπώτερα. τὸ μὲν γὰρ ἐν τι εἶναι γένος
ὁμόφρονον καὶ ὁμόνομον ἔχει τινὰ φιλίαν, κοινωνὸν ἰερῶν
ὄν καὶ τῶν τοιούτων πάντων, νόμους δ' ἐτέρους καὶ πο-
λιτείας ἄλλας τῶν οἰκοθεν οὐκ εὐπετῶς ἀνέχεται, τὸ δ'
ἐνίοτε πονηρία νόμων ἐστασιακῶς καὶ διὰ συνήθειαν ζη-
τοῦν ἐτι χρῆσθαι τοῖς αὐτοῖς ἤθεσι, δι' αὐτὰ καὶ πρότερον
ἐφθάρη, χαλεπὸν τῷ κατοικίζουσι καὶ νομοθετοῦντι καὶ
δυσπειθῆς γίγνεται· τὸ δ' αὖ παντοδαπὸν ἐς ταῦτό ξυνηρ- D

ρηκός γένος ὑπακοῦσαι μὲν τινων νομων καινων τάχα ἂν ἐθέλησεις μάλλον, τὸ δὲ συμπνεῦσαι καὶ καθάπερ ἵππων ξεῖνος καθ' ἓνα εἰς ταῦτόν, τὸ λεγόμενον, ξυμφυσησθαι χρόνον πολλοῦ καὶ παρχάλεπου. ἀλλ' ὄντως ἐστὶ νομοθεσία καὶ πόλεων οἰκισμοὶ πάντων τελευτάτου πρὸς ἀρετὴν ἀνδρῶν.

ΚΑ. Εἰκόσ· ὅπη δ' αὖ βλέπων τοῦτ' εἰρηκας, φράζ' ἐτι σαφέστερον.

Ε IV. ΑΘ. Ὡς γὰρ θεός, ἔοικα περὶ νομοθετῶν ἐπιεικῶν καὶ σκοπῶν ἅμα ἐρεῖν τι καὶ φαῦλον· ἀλλ' ἔαν πρὸς καιρὸν τινα λέγωμεν, πρᾶγμα οὐδὲν γίγνεται ἂν ἐτι. καὶ τοι τί ποτε δυσχεραίνω; σχεδὸν γὰρ τοι πάντα οὕτως ἔοικ' ἔχειν τὰνθρώπινα.

ΚΑ. Τοῦ δὴ περὶ λέγεις;

709 ΑΘ. Ἐμελλον λέγειν, ὡς οὐδεὶς ποτε ἀνθρώπων οὐδὲν νομοθετεῖ, τύχαι δὲ καὶ ξυμφοραὶ παντοῖαι πίπτουσαι παντοῖως νομοθετοῦσι τὰ πάντα ἡμῖν. ἢ γὰρ πόλεμος τις βιασάμενος ἀνέτρεψε πολιτείας καὶ μετέβαλε νόμους, ἢ πενίας χαλεπῆς ἀπορία· πολλὰ δὲ καὶ νόσοι ἀναγκάζουσι καινοτομεῖν, λοιμῶν τε ἐπιπιπτόντων καὶ χρόνον ἐπὶ πολὺν ἐνιαυτῶν πολλῶν πολλὰς ἀκαιρίας. ταῦτα δὴ πάντα προσδῶν τις αἰξίσειν ἂν εἰπεῖν, ὅπερ ἐγὼ νῦν δὴ, B τὸ θνητὸν μὲν μηδένα νομοθετεῖν μηδέν, τύχας δ' εἶναι σχεδὸν ἅπαντα τὰ ἀνθρώπινα πράγματα· τὸ δ' ἐστὶ περὶ τε ναυτιλίαν καὶ κυβερνητικὴν καὶ ἰατρικὴν καὶ στρατηγικὴν πάντα ταῦτ' εἰπόντα δοκεῖν εὖ λέγειν, ἀλλὰ γὰρ ὁμοίως αὖ καὶ τότε ἐστὶ λέγοντα εὖ λέγειν ἐν τοῖς αὐτοῖς τούτοις.

ΚΑ. Τὸ ποῖον;

ΑΘ. Ὡς θεός μὲν πάντα καὶ μετὰ θεοῦ τύχη καὶ καιρὸς τὰνθρώπινα διακυβερνοῦσι ξύμπαντα. ἡμερώτερον μὴν τρίτον ξυγχωρήσαι τούτοις δεῖν ἐπεσθαι τέχνην· καιροῦ

γὰρ χειμῶνος ξυλλαβεσθαι κυβερνητικὴν ἢ μή, μέγα C πλεονέκτημα ἔγωγ' ἂν θεῖην. ἢ πῶς;

ΚΑ. Οὕτως.

ΑΘ. Οὐκοῦν καὶ τοῖς ἄλλοις ὡσαύτως κατὰ τὸν αὐτόν ἂν ἔχοι λόγον, καὶ δὴ καὶ νομοθεσία ταῦτόν τοῦτο δοτέον· τῶν ἄλλων ξυμπιπτόντων, ὅσα δεῖ χώρα ξυντιχεῖν, εἰ μέλλοι ποτὲ εὐδαιμόνως οἰκήσειν, τὸν νομοθέτην ἀληθείας ἐχόμενον τῇ τοιαύτῃ παραπέσειν ἐκάστοτε πόλει δεῖν.

ΚΑ. Ἀληθέστατα λέγεις.

ΑΘ. Οὐκοῦν ὁ γε πρὸς ἕκαστόν τι τῶν εἰρημένων D ἔχων τὴν τέχνην κἂν εὐξασθαι που δύναται ὀρθῶς, τί παρὸν αὐτῷ διὰ τύχης τῆς τέχνης ἂν μόνον ἐπιθεοῖ;

ΚΑ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Οἱ τε ἄλλοι γε δὴ πάντες οἱ νῦν δὴ φηθέντες κελευόμενοι τὴν αὐτῶν εὐχὴν εἰπεῖν εἰποῖεν ἂν· ἢ γὰρ;

ΚΑ. Τί μὴν;

ΑΘ. Ταῦτόν δὴ καὶ νομοθέτης, οἶμαι, δράσειεν.

ΚΑ. Ἐγὼγ' οἶμαι.

ΑΘ. Φέρε δὴ, νομοθέτα, πρὸς αὐτὸν φῶμεν, τί σοι καὶ πῶς πόλιν ἔχουσαν δῶμεν, ὃ λαβῶν ἔξεις ὥστ' ἐκ τῶν E λοιπῶν αὐτὸς τὴν πόλιν ἱκανῶς διοικήσαι; τί μετὰ τοῦτ' εἰπεῖν ὀρθῶς ἔστιν ἄρα;

ΚΑ. Τοῦ νομοθέτου φράζωμεν τοῦτο, ἢ γὰρ;

ΑΘ. Ναὶ τότε· τυραννομένην μοι δοτε τὴν πόλιν, φήσει· τυραννος δ' ἔστω νέος καὶ μνήμων καὶ εὐμαθής καὶ ἀνδρείος καὶ μεγαλοπρεπῆς φύσει, ὃ δὲ καὶ ἐν τοῖς πρόσθεν ἐλέγομεν δεῖν ἐπεσθαι ξύμπασιν τοῖς τῆς ἀρετῆς μέρεσιν, καὶ νῦν τῇ τυραννομένῃ ψυχῇ τοῦτο ξυνεπέσθω, 710 ἔαν μέλλῃ τῶν ἄλλων ὑπαρχόντων ὄφελος εἶναι τι.

ΚΑ. Σωφροσύνην μοι δοκεῖ φράζειν, ᾧ Μέγιστε, δεῖν εἶναι τὴν ξυνεπομένην ὃ ξένος. ἢ γὰρ;

ΑΘ. Τὴν δημῶδη γε, ᾧ Κλεινία, καὶ οὐχ ἦν τις σεμνύνων ἂν λέγοι, φρόνησιν προσαναγκάζων εἶναι τὸ σωφρονεῖν, ἀλλ' ὅπερ εὐθὺς παισὶ καὶ θηρίοις, τοῖς μὲν ἀκρατῶς ἔχειν πρὸς τὰς ἡδονάς, ξύμφυτον ἐπαυθεῖ, τοῖς B δὲ ἐγκρατῶς· ὃ καὶ μονούμενον ἔφαμεν τῶν πολλῶν ἀγαθῶν λεγομένων οὐκ ἄξιον εἶναι λόγον. ἔχετε γὰρ ὃ λέγω πον.

ΚΑ. Πάνν μὲν οὖν.

ΑΘ. Ταύτην τοίνυν ἡμῖν ὁ τύραννος τὴν φύσιν ἐχέτω πρὸς ἐκείναις ταῖς φύσεσιν, εἰ μέλλει πόλις ὡς δυνατόν ἐσθι τάχιστα καὶ ἄριστα σχήσειν πολιτείαν, ἣν λαβοῦσα εὐδαιμονέστατα διάξει. θάπτων γὰρ ταύτης καὶ ἀμείνων πολιτείας διάθεσις οὐτ' ἐσθιν οὐτ' ἂν ποτε γένοιτο.

ΚΑ. Πῶς δὴ καὶ τίμη λόγῳ τοῦτο, ᾧ ξένη, λέγων ἂν C τις ὀρθῶς λέγειν αὐτὸν πείθοι;

ΑΘ. Ρέδιόν που τοῦτό γε νοεῖν ἐστ', ᾧ Κλεινία, κατὰ φύσιν ὡς ἐσθι τοῦθ' οὕτως.

ΚΑ. Πῶς λέγεις; εἰ τύραννος γένοιτο, φῆς, νέος, σάφρων, εὐμαθής, μνήμων, ἀνδρείος, μεγαλοπρεπής;

ΑΘ. Εὐτυχής, πρόσθετος, μὴ κατ' ἄλλο, ἀλλὰ τὸ γενέσθαι τε ἐπ' αὐτοῦ νομοθέτην ἄξιον ἐπαίνου καὶ τινα D τύχην εἰς ταῦτόν ἀγαγεῖν αὐτῷ. γενομένου γὰρ τούτου πάντα σχεδὸν ἀπείρογασται τῷ θεῷ, ἅπερ ὅταν βουλευθῆ διαφερόντως εὐ πράξαι τινα πόλιν· δεύτερον δέ, εἰ ποτε τινες δύο ἄρχοντες γίνωνται τοιοῦτοι, τρίτον δ' αὖ καὶ κατὰ λόγον ὡσαύτως χαλεπώτερον, ὅσῳ πλείους, ὅσῳ δ' ἐναντίον, ἐναντίας.

ΚΑ. Ἐκ τυραννίδος ἀρίστην φησ γενέσθαι πόλιν ἂν, ὡς φαίνει, μετὰ νομοθέτου γε ἄκρου καὶ τυράννου κοσμίου, καὶ ὁστά τε καὶ τάχιστ' ἂν μεταβαλεῖν εἰς τοῦτο

ἐκ τοῦ τοιοῦτου, δεύτερον δὲ ἐξ ὀλιγαρχίας· ἢ πῶς λέγεις; E [καὶ τὸ τρίτον ἐκ δημοκρατίας].

ΑΘ. Οὐδαμῶς, ἀλλ' ἐκ τυραννίδος μὲν πρώτον, δεύτερον δὲ ἐκ βασιλικῆς πολιτείας, τρίτον δὲ ἐκ τινος δημοκρατίας, τὸ δὲ τέταρτον ὀλιγαρχία τὴν τοῦ τοιοῦτου γένεσιν χαλεπώτατα δύναται ἂν προσδέξασθαι· πλείστοι γὰρ ἐν αὐτῇ δυνάσται γίνονται. λέγομεν δὴ ταῦτα γίνεσθαι τότε, ὅταν ἀληθῆς μὲν νομοθέτης γένηται φύσει, κοινῇ δὲ αὐτῷ τις ξυμβῆ ῥάμη πρὸς τοὺς ἐν τῇ πόλει μέγιστον δυναμένους· οὐ δ' ἂν τοῦτο ἀριθμῶ μὲν βραχύ- 711 τατου, ἰσχυρότατον δέ, καθάπερ ἐν τυραννίδι, γένηται, ταύτη καὶ τότε τάχος καὶ ἄσπαστον τῆς μεταβολῆς γίνεσθαι φιλεῖ.

ΚΑ. Πῶς; οὐ γὰρ μανθάνομεν.

ΑΘ. Καὶ μὴν εἰρηταί γ' ἡμῖν οὐχ ἅπαξ ἀλλ' οἶμαι πολλάκις· ὑμεῖς δὲ τάχα οὐδὲ τεθέασθε τυραννουμένην πόλιν.

ΚΑ. Οὐδέ γε ἐπιθυμητῆς ἔργῳ εἰμι τοῦ θεάματος.

ΑΘ. Καὶ μὴν τοῦτό γ' ἂν ἴδοις ἐν αὐτῇ τὸ νῦν δὴ B λεγόμενον.

ΚΑ. Τὸ ποῖον;

ΑΘ. Οὐδὲν δεῖ πόνων οὐδέ τινος παμπόλλου χρόνου τῷ τυράννῳ μεταβαλεῖν βουλευθέντι πόλεως ἤθη, πορεύεσθαι δὲ αὐτὸν δεῖ πρώτον ταύτη, ὅπηπερ ἂν ἐθελήσῃ, εἰάν τε πρὸς ἀρετῆς ἐπιτηδεύματα προτρέπεσθαι τοὺς πολίτας εἰάν τε ἐπὶ τοῦναντίον, αὐτὸν πρώτον πάντα ὑπογράφοντα τῷ πράττειν, τὰ μὲν ἐπαινοῦντα καὶ τιμῶντα, C τὰ δ' αὖ πρὸς ψόγον ἄγοντα, καὶ τὸν μὴ πειθόμενον ἀτιμάζοντα καθ' ἑκάστας τῶν πράξεων.

ΚΑ. Καὶ πῶς οἰώμεθα ταχὺ ξυνακολουθήσειν τοὺς ἄλλους πολίτας τῷ τὴν τοιαύτην πειθῶ καὶ ἅμα βίαν εἰληφότι;

ΑΘ. Μηδαίς ἡμᾶς πειδέτω, ὡ φίλοι, ἄλλη θᾶττον καὶ ῥᾶον μεταβάλλειν ἂν ποτε πόλιν τοὺς νόμους ἢ τῇ τῶν δυναστευόντων ἡγεμονία, μηδὲ νῦν γε ἄλλη γίνεσθαι μηδ' αὐθίς ποτε γενήσεσθαι. καὶ γὰρ οὖν ἡμῖν οὐ τοῦτ' ἔστιν ἀδύνατον οὐδὲ χαλεπῶς ἂν γενόμενον· ἀλλὰ τόδ' ἔστι τὸ χαλεπὸν γενέσθαι, καὶ ὀλίγον δὴ τὸ γερονδὸς ἐν τῷ πολλῷ χρόνῳ, ὅταν δὲ ξυμβῆ, μυρία καὶ πάντ' ἐν πόλει ἀγαθὰ ἀπεργάζεται, ἐν ἧ ποτ' ἂν ἐγγένηται.

ΚΑ. Τὸ ποῖον δὴ λέγεις;

ΑΘ. Ὅταν ἕρως θεῖος τῶν σωφρόνων τε καὶ δικαίων ἐπιτηδευμάτων ἐγγένηται μεγάλαις τισὶ δυναστείαις, ἢ κατὰ μοναρχίαν δυναστευούσαις ἢ κατὰ πλοῦτων ὑπεροχὰς διαφερούσαις ἢ γενῶν, ἢ τὴν Νέστορος ἐάν ποτέ τις ἐπιανεύεργη φύσει, ὃν τῇ τοῦ λέγειν ῥώμῃ φασὶ πάντων διευεργάντα ἀνθρώπων πλέον ἔτι τῷ σωφρονεῖν διαφέρειν — τοῦτ' οὖν ἐπὶ μὲν Τροίας, ὡς φασὶ, γέγονεν, ἐφ' ἡμῶν δὲ οὐδαμῶς· εἰ δ' οὖν γέγονεν ἢ καὶ γενήσεται τοιοῦτος ἢ νῦν ἡμῶν ἔστι τις, μακαρίως μὲν αὐτὸς ζῆ, μακάριοι δὲ οἱ ξυνήκοι τῶν ἐκ τοῦ σωφρονούντος στόματος ἰόντων λόγων· ὡσαύτως δὲ καὶ ξυμπάσης δυνάμεως ὁ αὐτὸς τὸς πέρι λόγος, ὡς ὅταν εἰς ταῦτόν τῳ φρονεῖν τε καὶ σωφρονεῖν ἢ μεγίστη δύναμις ἐν ἀνθρώπῳ ξυμπέσῃ, τότε πολιτείας τῆς ἀρίστης καὶ νόμων τῶν τοιούτων φύεται γένεσις, ἄλλως δὲ οὐ μὴ ποτε γένηται. ταῦτα μὲν οὖν καθ' ἑαυτὰ μῦθος τις λεγθεὶς κεχηρησμευθήσθω, καὶ ἐπιδεικθῶ τῇ μὲν χαλεπὸν ὃν τὸ πόλιν εὐνομον γίνεσθαι, τῇ δ' εἴπερ γένοιτο ὃ λέγομεν, πάντων τάχιστόν τε καὶ ῥᾶστον μακροῦ.

ΚΑ. Πῶς;

ΑΘ. Πειρώμεθα προσαρμόττοντες τῇ πόλει σοὶ καθάπερ παῖδες πρεσβῦται πλάττειν τῷ λόγῳ τοὺς νόμους.

ΚΑ. Ἴωμεν δὴ καὶ μὴ μέλλωμεν ἔτι.

Υ. ΑΘ. Θεὸν δὴ πρὸς τὴν τῆς πόλεως κατασκευὴν ἐπικαλάμεθα· ὃ δὲ ἀκούσειέ τε καὶ ἀκούσας ἕλωσ ἐμμενῆς τε ἡμῖν ἔλθοι συνδιακοσμήσων τὴν τε πόλιν καὶ τοὺς νόμους.

ΚΑ. Ἐλθοὶ γὰρ οὖν.

ΑΘ. Ἀλλὰ τίνα δὴ ποτε πολιτείαν ἔχομεν ἐν νῷ τῇ πόλει προστάττειν;

ΚΑ. Οἷον δὴ τί λέγεις βουλευθεῖς; φράξ' ἔτι σαφέστερον, οἷον δημοκρατίαν τινὰ ἢ ὀλιγαρχίαν ἢ ἀριστοκρατίαν ἢ βασιλικήν· οὐ γὰρ δὴ τυραννίδα γέ που λέγοις ἂν, ὡς γ' ἡμεῖς ἂν οἰηθείημεν.

ΑΘ. Φέρε δὴ τοίνυν, πότερος ὑμῶν ἀποκρίνασθαι πρότερος ἂν ἐθέλοι, τὴν οἷοι πολιτείαν εἰπὼν τίς τούτων ἔστιν;

ΜΕ. Μῶν οὖν τὸν πρεσβύτερον ἐμὲ δικαιοτέρου εἰπεῖν πρότερον;

ΚΑ. Ἴσως.

ΜΕ. Καὶ μὴν ξυνοῶν γε, ὡ ξένη, τὴν ἐν Λακεδαιμονίᾳ πολιτείαν οὐκ ἔχω σοὶ φράζειν οὕτως, ἥντινα προσεγορεύειν αὐτὴν δεῖ. καὶ γὰρ τυραννίδι δοκεῖ μοι προσεοικέναι· τὸ γὰρ τῶν ἐφόρων θαυμαστὸν ὡς τυραννικὸν ἐν αὐτῇ γέγονε· καὶ τοι ἐνιότη μοι φαίνεται πασῶν τῶν πόλεων δημοκρατομένη μάλιστα εἰκέναι. τὸ δ' αὐτὸ μὴ φάναι ἀριστοκρατίαν αὐτὴν εἶναι παντάπασιν ἄτοπον καὶ μὴν δὴ βασιλεία γε διὰ βίον τ' ἔστιν ἐν αὐτῇ καὶ ἀρχαιοτάτη πασῶν καὶ πρὸς πάντων ἀνθρώπων καὶ ἡμῶν αὐτῶν λεγομένη. ἐγὼ δὲ οὕτω νῦν ἐξαίφνης ἂν ἐρωτηθεῖς ὄντως, ὅπερ εἶπον, οὐκ ἔχω διορισάμενος εἰπεῖν, τίς τούτων ἔστι τῶν πολιτειῶν.

ΚΑ. Ταῦτόν σοι πάθος, ὡ Μέγилле, καγὰ φαίνομαι πεπονημένα· πάνν γὰρ ἀπορῶ τὴν ἐν Κνωσῷ πολιτείαν τούτων τινὰ δισχυρίζομενος εἰπεῖν.

PLATO V.

ΑΘ. Ὅπως γάρ, ὡς ἄριστοι, πολιτειῶν μετέχετε· ἄς δὲ ἄνομάκαμεν νῦν, οὐκ εἰσὶ πολιτεῖαι, πόλεων δὲ οἰκῆσεις δεσποζομένων τε καὶ δουλευουσῶν μέρεσιν ἑαυτῶν
713 τισί, τὸ τοῦ δεσπότου δὲ ἐκάστη προσαγορεύεται κράτος· χορῆν δ' εἶπερ τὸ τοιοῦτου τὴν πόλιν ἔδει ἐπονομάζεσθαι, τὸ τοῦ ἀληθῶς τῶν τὸν νοῦν ἐχόντων δεσπόζοντος θεοῦ ὄνομα λέγεσθαι.

ΚΑ. Τίς δ' ὁ θεός;

ΑΘ. Ἄρ' οὐν μῦθῳ σμικρὰ γ' ἐτι προσχρηστέον, ἐπὶ μέλλομεν ἐμμελῶς πως δηλώσαι τὸ νῦν ἐρωτώμενον;

ΚΑ. Πάνυ μὲν οὖν.

VI. ΑΘ. Οὐκοῦν χορῆ ταύτη δρῶν. τῶν γὰρ δὴ πό-
B λεων, ἂν ἐμπροσθε τὰς ξυνοικήσεις διήλθομεν, ἐτι προ-
τέρα τούτων ἀμπολυ λέγεται τις ἀρχή τε καὶ οἰκῆσεις γε-
γυμέναι ἐπὶ Κρόνου μάλ' εὐδαίμων, ἧς μίμημα ἔχουσα
ἔστιν ἣτις τῶν νῦν ἄριστα οἰκεῖται.

ΚΑ. Σφόδρ' ἄν, ὡς εἶπες, εἴη περὶ αὐτῆς δέον ἀκούειν.

ΑΘ. Ἐμοὶ γοῦν φαίνεται· διὸ καὶ παρήγαγον αὐτὴν εἰς τὸ μέσου τοῖς λόγοις.

ΚΑ. Ὅρθότατά γε δρῶν· καὶ τὸν γε ἐξῆς περαινῶν
C ἂν μῦθου, εἶπερ προσήκων ἔστί, μάλ' ὀρθῶς ἂν ποιήσῃς.

ΑΘ. Δραστήον ὡς λέγετε. φήμην τοίνυν παραδε-
δέγμεθα τῆς τῶν τότε μακαρίας ζωῆς, ὡς ἄφθονά τε καὶ
αὐτόματα πάντα εἶχεν, ἣ δὲ τούτων αἰτία λέγεται τοιάδε
τις· γινώσκων ὁ Κρόνος ἄρα, καθάπερ ἡμεῖς διεληλύ-
θαμεν, ὡς ἀνθρωπεῖα φύσις οὐδεμία ἰκανὴ τὰ ἀνθρώπινα
διοικοῦσα ἀντοκράτωρ πάντα μὴ οὐχ ὕβρεώς τε καὶ ἀδι-
κίας μεστοῦσθαι, ταῦτ' οὖν διανοοῦμενος ἐφίστη τότε
D βασιλείας τε καὶ ἄρχοντας ταῖς πόλεσιν ἡμῶν οὐκ ἀνθρώ-
πους, ἀλλὰ γένους θειοτέρου τε καὶ ἀμείνουτος, δαίμονας·
οἶον νῦν ἡμεῖς δρῶμεν τοῖς ποιμνίοις καὶ ὄσων ἡμεροῖ

εἰσιν ἀγέλαι, οὐ βοῦς βοῶν οὐδὲ αἴγας αἰγῶν ἄρχοντας
ποιοῦμεν αὐτοῖσι τινας, ἀλλ' ἡμεῖς αὐτῶν δεσπόζομεν,
ἄμεινον ἐκείνων γένος· ταῦτόν δὲ καὶ ὁ θεὸς [ἄρα καὶ]
φιλάνθρωπος ἂν τότε γένος ἄμεινον ἡμῶν ἐφίστη τὸ τῶν
δαίμονων, ὃ διὰ πολλῆς μὲν αὐτοῖς ἔρεστώτης, πολλῆς δ'
ἡμῶν, ἐπιμελούμενον ἡμῶν, εἰρήνην τε καὶ αἰδῶ καὶ εὐ-
νομίαν καὶ ἀφθονίαν δικῆς παρεχόμενον, ἀστασίαστα καὶ
εὐδαίμονα τὰ τῶν ἀνθρώπων ἀπειρογάζετο γένη. λέγει δὲ
καὶ νῦν οὗτος ὁ λόγος ἀληθεῖα χρώμενος, ὡς ὄσων ἂν
πόλεων μὴ θεὸς ἀλλὰ τις ἄρχη θυητός, οὐκ ἔστι κακῶν
αὐτοῖς οὐδὲ πόνων ἀνάφυξις· ἀλλὰ μιμῆσθαι δεῖν ἡμᾶς
οἶεται πάση μηχανῇ τὸν ἐπὶ τοῦ Κρόνου λεγόμενον βίον,
καὶ ὅσον ἐν ἡμῶν ἀθανασίας ἔνεστι, τούτῳ πειδομένους
δημοσίᾳ καὶ ἰδίᾳ τὰς τ' οἰκῆσεις καὶ τὰς πόλεις διοικεῖν, 714
τὴν τοῦ νοῦ διανομὴν ἐπονομάζοντας νόμον· εἰ δ' ἄν-
θρωπος εἷς ἢ ὀλιγαρχία τις ἢ καὶ δημοκρατία ψυχὴν
ἔχουσα ἤδονων καὶ ἐπιθυμιῶν ὀρεγομένην καὶ πληροῦ-
σθαι τούτων δεομένην, στέγουσαν δὲ οὐδὲν ἀλλ' ἀνηνύτω
καὶ ἀπλήστῳ κακῷ [νοσήματι] ξυνεχομένην, ἄρξει δὲ πό-
λεως ἢ τινος ἰδιώτου καταπατήσας ὁ τοιοῦτος τοὺς νόμους,
ὃ νῦν δὲ ἐλέγομεν, οὐκ ἔστι σωτηρίας μηχανή. σκοπεῖν δὲ
δεῖ τούτου τὸν λόγον ἡμᾶς, ὡς Κλεινία, πότερον αὐτῷ πει-
B σόμεθα ἢ πῶς δράσομεν.

ΚΑ. Ἀνάγκη δὲ ποῦ πείθεσθαι.

ΑΘ. Ἐννοεῖς οὖν, ὅτι νόμων εἶδη τινές φασιν εἶναι
τοσαῦτα ὅσαπερ πολιτειῶν, πολιτειῶν δὲ ἄρτι διεληλύθα-
μεν ὅσα λέγουσιν οἱ πολλοί; μὴ δὲ φάυλου περὶ νομίσης
εἶναι τὴν νῦν ἀμφισβήτησιν, περὶ δὲ τοῦ μεγίστου· τὸ
γὰρ δίκαιον καὶ τὸ ἄδικον οἱ χορῆ βλέπειν, πάλιν ἡμῶν ἀμ-
φισβητούμενον ἐλήλυθεν. οὔτε γὰρ πρὸς τὸν πόλεμον
οὔτε πρὸς ἀρετὴν ὅλην βλέπειν δεῖν φασὶ τοὺς νόμους, C
ἀλλ' ἣτις ἂν καθεστηκνῆ ἢ πολιτεία, ταύτη ἰδεῖν τὸ ξυμ-
8*

φέρουν, ὅπως ἄρξει τε ἀεὶ καὶ μὴ καταλυθήσεται, καὶ τὸν φύσει ὄρον τοῦ δικαίου λέγεσθαι κάλλισθ' οὕτως.

ΚΑ. Πῶς;

ΑΘ. Ὅτι τὸ τοῦ κρείττονος συμφέρον ἐστὶ.

ΚΑ. Λέγ' ἔτι σαφέστερον.

ΑΘ. Ὡδε τίθεται δὴ που, φασί, τοὺς νόμους ἐν τῇ πόλει ἐκάστοτε τὸ κρατοῦν. ἢ γάρ;

ΚΑ. Ἀληθῆ λέγεις.

Δ ΑΘ. Ἄρ' οὖν οἶε, φασί, ποτὲ δῆμον νικῆσαντα ἢ τινα πολιτείαν ἄλλην ἢ καὶ τύραννον θήσεσθαι ἐκόντα πρὸς ἄλλο τι πρῶτον νόμους ἢ τὸ συμφέρον ἐαντὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ μένειν;

ΚΑ. Πῶς γὰρ ἂν;

ΑΘ. Οὐκοῦν καὶ ὅς ἂν ταῦτα τὰ τεθέντα παραβαίῃ, κολάσει ὁ θέμενος ὡς ἀδικοῦντα, δίκαια εἶναι ταῦτ' ἐπονομάζων;

ΚΑ. Ἔοικε γοῦν.

ΑΘ. Ταῦτ' ἄρ' ἀεὶ καὶ οὕτω καὶ ταύτη τὸ δίκαιον ἂν ἔχοι.

ΚΑ. Φησὶ γοῦν οὗτος ὁ λόγος.

Ε ΑΘ. Ἔστι γὰρ τοῦτο ἐν ἐκείνων τῶν ἀξιωματῶν ἀρχῆς πέρι.

ΚΑ. Ποίων δὴ;

ΑΘ. Τῶν ἂ τότε ἐπεσκοποῦμεν, τίνας τίνων ἄρχειν δεῖ. καὶ ἐφάνη δὴ γονέας μὲν ἐκρόνων, νεωτέρων δὲ προσβυτέρους, γενναίους δὲ ἀγεννῶν, καὶ συχνὰ ἅττα ἢν ἄλλ', εἰ μεμνήμεθα, καὶ ἐμπόδια ἕτερα ἐτέροις· καὶ δὴ καὶ 715 ἐν ἡν αὐτῶν τοῦτο, καὶ ἔφαμέν που κατὰ φύσιν τὸν Πίνδαρον ἄγειν δικαιοῦντα τὸ βιαιότατον, ὡς φάναι.

ΚΑ. Ναί, ταῦτ' ἦν ἂ τότε ἐλέχθη.

ΑΘ. Σκόπει δὴ ποτέροις τισὶν ἢ πόλις ἡμῖν ἐστὶ πα-

ραδοτέα. γέγονε γὰρ δὴ μυριάκις ἤδη τὸ τοιοῦτον ἐν τισὶ πόλεσιν.

ΚΑ. Τὸ ποῖον;

VII. ΑΘ. Ἀρχῶν περιμαχῆτων γενομένων οἱ νικῆσαντες τὰ τε πράγματα κατὰ τὴν πόλιν οὕτως ἐσφετέρισαν σφόδρα, ὥστε ἀρχῆς μὴδ' ὀτιοῦν μεταδιδόναι τοῖς ἡττηθεῖσι, μῆτε αὐτοῖς μῆτε ἐκγόνοις, παραφυλάττοντες δὲ ἀλλήλους ζῶσιν, ὅπως μὴ ποτέ τις εἰς ἀρχὴν ἀφικόμε- B νος ἐπαναστῆ μεμνημένος τῶν ἐμπροσθεν γενομένων κακῶν. ταύτας δὴ πού φαμεν ἡμεῖς νῦν οὐτ' εἶναι πολιτείας οὐτ' ὀρθοῦς νόμους, ὅσοι μὴ ξυμπάσης τῆς πόλεως ἕνεκα τοῦ κοινοῦ ἐτέθησαν· οἱ δ' ἕνεκα τινῶν, στασιαστίας ἀλλ' οὐ πολιτείας τούτους φαμέν, καὶ τὰ τούτων δίκαια, ἃ φασὶν εἶναι, μάτην εἰρησθαι. λέγεται δὲ τοῦδ' ἕνεκα ταῦθ' ἡμῖν, ὡς ἡμεῖς τῇ σῆ πόλει ἀρχὰς οὐθ' ὅτι πλούσιός ἐστί τις δάσομεν, οὐθ' ὅτι τῶν τοιούτων ἄλλο οὐδὲν κεκτη- C μένος, ἰσχὺν ἢ μέγεθος ἢ τι γένος· ὅς δ' ἂν τοῖς τεθείσι νόμοις εὐπειθέστατός τ' ἦ καὶ νικῆ ταύτην τὴν νίκην ἐν τῇ πόλει, τούτω φαμέν καὶ τὴν τῶν θεῶν ὑπερησίαν δοτέον εἶναι τὴν μεγίστην τῷ πρῶτῳ, καὶ δευτέραν τῷ τὰ δευτέρα κρατοῦντι, καὶ κατὰ λόγον οὕτω τοῖς ἐφεξῆς τὰ μετὰ ταῦθ' ἕκαστα ἀποδοτέον εἶναι. τοὺς δ' ἄρχοντας λεγομένους νῦν ὑπερήτας τοῖς νόμοις ἐκάλεσα οὐ τι καινοτομίας ὀνομάτων ἕνεκα, ἀλλ' ἡγοῦμαι παντὸς μᾶλλον D εἶναι παρὰ τοῦτο σωτηρίαν τε πόλει καὶ τούναντίον. ἐν ἣ μὲν γὰρ ἂν ἀρχόμενος ἢ καὶ ἄκυρος νόμος, φθορὰν ὄρω τῇ τοιαύτῃ ἐτοίμην οὐσαν· ἐν ἣ δὲ ἂν δεσπότης τῶν ἀρχόντων, οἱ δὲ ἄρχοντες δοῦλοι τοῦ νόμου, σωτηρίαν καὶ πάνθ' ὅσα θεοὶ πόλεσιν ἔδοσαν ἀγαθὰ γιγνόμενα καθορᾶ.

ΚΑ. Ναὶ μὰ Δί', ὦ ξένη· καθ' ἡλικίαν γὰρ δεῦ βλέπεις.

ΑΘ. Νέος μὲν γὰρ ἂν πᾶς ἄνθρωπος τὰ τοιαῦτα ἄμ-
E βλύτατα αὐτὸς αὐτοῦ ὄρα, γέρον δὲ ὀξύτατα.

ΚΑ. Ἀληθέστατα.

ΑΘ. Τί δὴ τὸ μετὰ ταῦτα; ἄρ' οὐχ ἤκοντας μὲν καὶ
παρόντας θῶμεν τοὺς ἐποίκους, τὸν δ' ἐξῆς αὐτοῖς διαπε-
ραντέον ἂν εἴη λόγον;

ΚΑ. Πᾶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Ἄνδρες, τοίνυν φῶμεν πρὸς αὐτούς, ὁ μὲν δὴ
θεός, ὡσπερ καὶ ὁ παλαιὸς λόγος, ἀρχὴν τε καὶ τελευτὴν
716 καὶ μέσα τῶν ὄντων ἀπάντων ἔχων, εὐθείᾳ περαίνει κατὰ
φύσιν περιπορευόμενος· τῷ δ' αἰεὶ ξυνέπεται δίκη τῶν
ἀπολειπομένων τοῦ θείου νόμου τιμωρός, ἧς ὁ μὲν εὐ-
δαιμονήσειν μέλλων ἐχόμενος ξυνέπεται ταπεινός καὶ κε-
κοσμημένος, εἰ δὲ τις ἐξαρθεῖς ὑπὸ μεγαλαυχίας ἢ χρημα-
σιν ἐπαιρόμενος ἢ τιμαῖς ἢ καὶ σώματος εὐμορφίᾳ ἅμα
νεότητι καὶ ἀνοίᾳ φλέγεται τὴν ψυχὴν μεθ' ὕβρεως, ὡς
οὐτ' ἄρχοντας οὔτε τινὸς ἡγεμόνος δεόμενος, ἀλλὰ καὶ
B ἄλλοις ἱκανὸς ἂν ἡγεῖσθαι, καταλείπεται ἐρημος θεοῦ,
καταλειφθεῖς δὲ καὶ ἔτι ἄλλους τοιούτους προσλαβῶν
σκιρτᾷ ταράττων πάνθ' ἅμα, καὶ πολλοῖς τισὶν ἔδοξεν εἶ-
ναι τίς, μετὰ δὲ χρόνον οὐ πολὺν ὑποσχὼν τιμωρίαν οὐ
μεμπτήν τῇ δίκῃ ἑαυτὸν τε καὶ οἶκον καὶ πόλιν ἄρδην
ἀνάστατον ἐποίησε. πρὸς ταῦτ' οὖν οὕτω διατεταγμένα
τί χρὴ δρᾶν ἢ διανοεῖσθαι καὶ τί μὴ τὸν ἔμφρονα;

ΚΑ. Ἀἴηλον δὴ τοῦτό γε, ὡς τῶν ξυνακολουθησόν-
των ἐσόμενον τῷ θεῷ δεῖ διανοηθῆναι πάντα ἄνδρα.

C VIII. ΑΘ. Τίς οὖν δὴ πράξις φίλη καὶ ἀκόλουθος
θεῷ; μία καὶ ἓνα λόγον ἔχουσα ἀρχαῖον, ὅτι τῷ μὲν ὁμοίῳ
τὸ ὅμοιον ὄντι μετρίῳ φίλον ἂν εἴη, τὰ δ' ἄμετρα οὐτ'
ἀλλήλοις οὔτε τοῖς ἐμμέτροις. ὁ δὴ θεὸς ἡμῶν πάντων
χορημάτων μέτρον ἂν εἴη μάλιστα, καὶ πολὺ μᾶλλον ἢ πού-
τις, ὡς φασιν, ἄνθρωπος· τὸν οὖν τῷ τοιούτῳ προσφιλῆ

γενησόμενον εἰς δύναμιν ὅ τι μάλιστα καὶ αὐτὸν τοιοῦτον
ἀναγκαῖον γίνεσθαι, καὶ κατὰ τοῦτον δὴ τὸν λόγον ὁ D
μὲν σώφρων ἡμῶν θεῷ φίλος, ὅμοιος γάρ, ὁ δὲ μὴ σώ-
φρων ἀνόμιός τε καὶ διάφορος καὶ ἄδικος· καὶ τάλλα
οὕτω κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἔχει. νοήσωμεν δὴ τοῦτοις
ἐπόμενον εἶναι τὸν τοιόνδε λόγον, ἀπάντων κάλλιστον καὶ
ἀληθέστατον, οἶμαι, λόγων, ὡς τῷ μὲν ἀγαθῷ θύειν καὶ
προσομιλεῖν δὴ τοῖς θεοῖς εὐχαῖς καὶ ἀναθήμασι καὶ ξυμ-
πάσῃ θεραπείᾳ θεῶν κάλλιστον καὶ ἄριστον καὶ ἀνυσι-
μάτατον πρὸς τὸν εὐδαίμονα βίον καὶ δὴ καὶ διαφερόν-
τως πρέπον, τῷ δὲ κακῷ τούτων τάναντία πέφυκεν. ἀκά- E
θαρτος γὰρ τὴν ψυχὴν ὅ γε κακός, καθαρὸς δὲ ὁ ἐναν-
τίος· παρὰ δὲ μισροῦ δῶρα οὐτ' ἄνδρ' ἀγαθὸν οὔτε θεὸν
ἔστι ποτὲ τό γε ὄρθον δέχεσθαι· μάτην οὖν περὶ θεοῦς ὁ 717
πολύς ἐστι πόνος τοῖς ἀνοσίοις, τοῖσι δὲ ὀσίοις ἐγκαιρό-
τατος ἅπασι. σκοπὸς μὲν οὖν ἡμῖν οὗτος, οὐ δεῖ στοχάζε-
σθαι· βέλη δὲ αὐτοῦ καὶ οἶον ἢ τοῖς βέλεσιν ἐφεις τὰ
ποῖ' ἂν λεγόμενα ὀρθότατα φέροιτ' ἂν; πρῶτον μὲν,
φάμεν, τιμὰς τὰς μετ' Ὀλυμπίους τε καὶ τοὺς τὴν πόλιν
ἔχοντας θεοῦς τοῖς χθονίοις ἂν τις θεοῖς ἄρτια καὶ δεύ-
τερα καὶ ἀριστερὰ νέμων ὀρθότατα τοῦ τῆς εὐσεβείας
σκοποῦ τυγχάνοι, τοῖς δὲ τούτων ἄνωθεν τὰ περιττὰ καὶ B
ἀντίφωνα τοῖς ἐμπροσθεν ῥηθεῖσι νῦν δὴ, μετὰ θεοῦς δὲ
τούσδε καὶ τοῖς δαίμοσιν ὅ γ' ἔμφρων ὀργιάζοιτ' ἂν,
ἠρωσι δὲ μετὰ τούτους· ἐπακολουθοῖ δ' αὐτοῖς ἰδρύματα
ἰδία πατροφῶν θεῶν κατὰ νόμον ὀργιαζόμενα, γονέων δὲ
μετὰ ταῦτα τιμὰ ζώντων, οἷς θέμις ὀφείλοντα ἀποτίνειν
τὰ πρῶτά τε καὶ μέγιστα ὀφειλήματα, χρεῶν πάντων πρε-
σβύτατα, νομίζειν δέ, ἃ κέκτηται καὶ ἔχει, πάντα εἶναι C
τῶν γεννησάντων καὶ θρεψαμένων πρὸς τὸ παρέχειν αὐτὰ
εἰς ὑπηρεσίαν ἐκείνοις κατὰ δύναμιν πᾶσαν, ἀρχόμενον
ἀπὸ τῆς οὐσίας, δεύτερα τὰ τοῦ σώματος, τρίτα τὰ τῆς

ψυχῆς, ἀποτίουντα δανείσματα ἐπιμελείας τε καὶ ὑπερπο-
 ρούντων ᾧδινῶς παλαιῶς ἐπὶ νέοις δανεισθείσας, ἀποδι-
 δόντα δὲ παλαιοῖς ἐν τῷ γήρῳ σφόδρα κεχηρημένοις. παρὰ
 δὲ πάντα τὸν βίον ἔχειν τε καὶ ἐσχηκέναι χρῆ πρὸς αὐτοῦ
 γονείας εὐφημίαν διαφερόντως, διότι κούφων καὶ πτηνῶν
 D λόγων βαρυντάτη ζημία· πᾶσι γὰρ ἐπίσκοπος τοῖς περὶ τὰ
 τοιαῦτα ἐτάχθη Δίκης Νέμεσις ἄγγελος· θυμουμένοις τε
 οὖν ὑπέκειναι δεῖ καὶ ἀποπιμπλάσι τὸν θυμόν, ἕάν τ' ἐν
 λόγοις ἕάν τ' ἐν ἔργοις ὁρῶσι τὸ τοιοῦτον, ξυγγυνώ-
 σκοντα, ὡς εἰκότως μάλιστα πατὴρ υἱεὶ δοξάζων ἀδικεί-
 σθαι θυμοῖτ' ἂν διαφερόντως. τελευταίαν δὲ γονείαν
 ταφή μὲν ἢ σωφρονεστάτη καλλίστη, μὴδ' ὑπεραίροντα
 E τῶν εἰθισμένων ὄγκων μὴτ' ἔλλείποντα ὧν οἱ προπάτορες
 τοὺς ἑαυτῶν γεννητὰς ἐτίθεισαν, τὰς τε αὖ κατ' ἑυαντιὸν
 τῶν ἤδη τέλος ἔχόντων ὡσαύτως ἐπιμελείας τὰς κόσμον
 φερούσας ἀποδιδόναι· τῷ δὲ μὴ παραλείπειν μνήμην ἐν-
 718 δελεχῆ παρεχόμενον, τούτῳ μάλιστα' αἰεὶ προσβένειν, δα-
 πάνης τε τῆς διδομένης ὑπὸ τύχης τὸ μέτριον τοῖς κευμη-
 κόσι νέμοντα· ταῦτ' ἂν ποιοῦντες καὶ κατὰ ταῦτα ζῶντες
 ἕκαστοτε ἕκαστοι τὴν ἀξίαν ἂν παρὰ θεῶν καὶ ὅσαι κρείτ-
 τονες ἡμῶν νομιζόμεθα, ἐν ἐλπίσει ἀγαθαῖς διάγοντες
 τὸ πλεῖστον τοῦ βίου. ἂ δὲ πρὸς ἐκρόνους καὶ ξυγγενεῖς
 καὶ φίλους καὶ πολίτας ὅσα τε ξενικὰ πρὸς θεῶν θεραπεύ-
 ματα καὶ ὁμιλίαις ξυμπάντων τούτων ἀποτελοῦντα τὸν
 B ἑαυτοῦ βίον φαιδρυνόμενον κατὰ νόμον κοσμεῖν δεῖ, τῶν
 νόμων αὐτῶν ἢ διέξοδος, τὰ μὲν πεύθουσα, τὰ δὲ μὴ ὑπέ-
 κονται πειθοῖ τῶν ἡθῶν βία καὶ δίκη κολάζουσα, τὴν πό-
 λιν ἡμῶν ξυμβουληθέντων θεῶν μακαρίαν τε καὶ εὐδαί-
 μονα ἀποτελεῖ· ἂ δὲ χρῆ μὲν αὖ καὶ ἀναγκαῖον εἰπεῖν νο-
 μοθέτην, ὅστις ἄπερ ἐγὼ διανοεῖται, ἐν δὲ σχήματι νόμου
 C ενεργαῖον αὐτῷ τε καὶ ἐκεῖνοις οἷς νομοθετήσῃ, τὰ λοιπὰ

πάντα εἰς δύναμιν διεξελθόντα, τὸ μετὰ τοῦτο ἄρχεσθαι
 τῆς θέσεως τῶν νόμων. ἔστι δὲ δὴ τὰ τοιαῦτα ἐν τίνι μάλ-
 ιστα σχήματι κείμενα; οὐδὲ πᾶν ἡάδιον ἐν ἐνὶ περιλα-
 βόντα εἰπεῖν αὐτὰ οἶόν τιμι τύπῳ, ἀλλ' οὕτωςί τινα τρό-
 πον λάβωμεν, ἂν τι δυναίμεθα περὶ αὐτῶν βεβαιώσασθαι.

ΚΑ. Λέγε τὸ ποῖον.

ΑΘ. Βουλοίμην ἂν αὐτοὺς ὡς εὐπαιδιστάτους πρὸς
 ἀρετὴν εἶναι, καὶ δῆλον ὅτι πειράσεται τοῦτο ὁ νομοθέτης
 ἐν ἀπάσῃ ποιεῖν τῇ νομοθεσίᾳ.

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐ;

IX. ΑΘ. Τὰ τοίνυν δὴ λεχθέντα ἔδοξε τί μοι προῦρ-
 γον ὄραν εἰς τὸ περὶ ὧν ἂν παραινῆ μὴ παντάπασιν ὠμῆς
 ψυχῆς λαβόμενα, μᾶλλον δ' ἡμερώτερον τε ἂν ἀκούειν
 καὶ εὐμενέστερον· ὥστε εἰ καὶ μὴ μέγα τι, σμικρὸν δὲ
 τὸν ἀκούοντα, ὅπερ φησί, εὐμενέστερον γιγνόμενον εὐ-
 μαθέστερον ἀπεργάσεται, πᾶν ἀγαπητόν. οὐ γὰρ πολλή
 τις εὐπέτεια οὐδὲ ἀφθονία τῶν προθυμουμένων ὡς ἀρί-
 σταν ὅ τι μάλιστα καὶ ὡς τάχιστα γίγνεσθαι, τὸν δὲ Ἡσίο- E
 δον οἱ πολλοὶ σφοδρὸν ἀποφαίνουσι λέγοντα, ὡς ἢ μὲν ἐπὶ
 τὴν κακότητα ὁδὸς λεία καὶ ἀνιδιπὶ παρέχει πορεύεσθαι,
 μάλα βραχεῖα οὖσα, τῆς δ' ἀρετῆς, φησί,

Ἰδρῶτα θεοὶ προπάροιδεν ἔθηκαν
 ἀθάνατοι, μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιος οἶμος ἐς αὐτήν,
 καὶ τροχὺς τὸ πρῶτον· ἐπήν δ' εἰς ἄκρον ἴκηαι,
 719 ἠηδὶδὴ δὴ πειτα πέλει, χαλεπὴ περ' εἰοῦσα.

ΚΑ. Καὶ καλῶς γ' εἶοικε λέγοντι.

ΑΘ. Πάνν μὲν οὖν. ὁ δὲ προάγων λόγος ὅ γε μοι
 ἀπειργασται, βούλομαι ὑμῖν εἰς τὸ μέσον αὐτὸ θείναι.

ΚΑ. Τίθει δὴ.

ΑΘ. Λέγωμεν δὴ τῷ νομοθέτῃ διαλεγόμενοι τόδε·
 εἰπέ ἡμῖν, ὦ νομοθέτα, εἰπερ ὅ τι χρῆ πράττειν ἡμῶς καὶ B
 λέγειν εἰδείης, ἄρ' οὐ δῆλον ὅτι καὶ ἂν εἰποις;

ΚΑ. Ἀναγκαῖον.

ΑΘ. Σμικρῶ δὴ πρόσθεν ἄρα οὐκ ἠκούσαμεν σου λέγοντος, ὡς τὸν νομοθέτην οὐ δεῖ τοῖς ποιηταῖς ἐπιτρέπειν ποιεῖν, ὃ ἂν αὐτοῖς ἢ φίλον; οὐ γὰρ ἂν εἴδειεν, τί ποτ' ἐναντίον τοῖς νόμοις ἂν λέγοντες βλάπτοιεν τὴν πόλιν.

ΚΑ. Ἀληθῆ μέντοι λέγεις.

ΑΘ. Ὑπὲρ δὴ τῶν ποιητῶν εἰ τάδε λέγοιμεν πρὸς αὐτόν, ἄρ' ἂν τὰ λεχθέντα εἰη μέτρια;

ΚΑ. Ποῖα;

ΑΘ. Τάδε παλαιὸς μῦθος, ὃ νομοθέτα, ὑπὸ τε αὐτῶν ἡμῶν αἰεὶ λεγόμενός ἐστι καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι ξυνυδουγημένος, ὅτι ποιητής, ὅποταν ἐν τῷ τρίποδι τῆς Μούσης καθίζηται, τότε οὐκ ἔμφρων ἐστίν, οἷον δὲ κρήνη τις τὸ ἐπιὸν ἔξειν ἐτοιμῶς ἕα, καὶ τῆς τέχνης οὐσης μιμήσεως ἀναγκάζεται ἐναντίως ἀλλήλοις ἀνθρώπους ποιῶν διατιθεμένου ἐναντία λέγειν αὐτῷ πολλάκις, οἶδε δὲ οὐτ' ^Δ εἰ ταῦτα οὐτ' εἰ θάτερα ἀληθῆ τῶν λεγομένων· τῷ δὲ νομοθέτῃ τοῦτο οὐκ ἔστι ποιεῖν ἐν τῷ νόμῳ, δύο περὶ ἑνός, ἀλλὰ ἓνα περὶ ἑνός αἰεὶ δεῖ λόγον ἀποφαίνεσθαι. σκέψαι δ' ἐξ αὐτῶν τῶν ὑπὸ σοῦ νῦν δὴ λεχθέντων. οὐσης γὰρ ταφῆς τῆς μὲν ὑπερβεβλημένης, τῆς δὲ ἄλλειπούσης, τῆς δὲ μετρίας, τὴν μίαν ἐλόμενος σύ, τὴν μέσην, ταύτην προστάτεις καὶ ἐπῆνεσας ἀπλῶς· ἐγὼ δέ, εἰ μὲν γυνή μοι διαφέρουσα εἰη πλούτω καὶ θάπτειν αὐτὴν διακελεύοιτο ἐν τῷ ποιήματι, τὸν ὑπερβάλλοντα ἂν τάφον ἐπαινοίην, φειδωλὸς δ' αὖ τις καὶ πένης ἀνὴρ τὸν καταδεῖα, μέτρον δὲ οὐσίας κεκτημένος καὶ μέτριος αὐτὸς ὢν τὸν αὐτὸν ἂν ἐπαινέσοι. σοὶ δ' οὐχ οὕτω ῥητέον, ὡς νῦν εἶπες, μέτριον εἰπῶν, ἀλλὰ τί τὸ μέτριον καὶ ὀπόσον, ῥητέον, ἢ τὸν τοιοῦτον λόγον μήπω σοι διανοοῦ γίνεσθαι νόμον.

ΚΑ. Ἀληθέστατα λέγεις.

Χ. ΑΘ. Πότερον οὖν ἡμῖν ὁ τεταγμένος ἐπὶ τοῖς νόμοις μηδὲν τοιοῦτον προσαγορεύη ἐν ἀρχῇ τῶν νόμων, ἀλλ' εὐθὺς ὁ δεῖ ποιεῖν καὶ μὴ φράξῃ τε καὶ ἐπαπειλήσας τὴν ζημίαν ἐπ' ἄλλον τρέπηται νόμον, παραμυθίας δὲ καὶ ⁷²⁶ πειθοῦς τοῖς νομοθετουμένοις μηδὲ ἐν προσδιδῶ; καθάπερ ἰατρός δέ τις, ὁ μὲν οὕτως, ὁ δ' ἐκείνας ἡμᾶς εἰσθεὺς ἐκάστοτε θεραπεύειν — ἀναμιμησκώμεθα δὲ τὸν τρόπον ἐκάτερον, ἵνα τοῦ νομοθέτου δεώμεθα, καθάπερ ἰατροῦ δέονται ἂν παῖδες τὸν πραότατον αὐτὸν θεραπεύειν τρόπον ἑαυτούς· οἷον δὴ τί λέγομεν; εἰσὶ πού τινες ἰατροί, φασί, καὶ τινες ὑπηρέται τῶν ἰατρῶν, ἰατροὺς δὲ καλοῦμεν δὴ πού καὶ τούτους.

ΚΑ. Πάνν μὲν οὖν.

ΑΘ. Ἐάν τε γ' ἐλεύθεροι ὦσιν ἑάν τε δοῦλοι, κατ' ἐπίταξιν δὲ τῶν δεσποτῶν καὶ θεωρίαν καὶ κατ' ἐμπειρίαν τὴν τέχνην κτῶνται, κατὰ φύσιν δὲ μή, καθάπερ οἱ ἐλεύθεροι αὐτοὶ τε μεμαθήκασι οὕτω τοὺς τε αὐτῶν διδάσκουσι παῖδας. θείης ἂν ταῦτα δύο γένη τῶν καλουμένων ἰατρῶν;

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Ἄρ' οὖν καὶ ξυνοεῖς, ὅτι δούλων καὶ ἐλευθέρων οὕτων τῶν καμνόντων ἐν ταῖς πόλεσι τοὺς μὲν δούλους σχεδόν τι οἱ δοῦλοι τὰ πολλὰ ἰατροῦνσι περιτρέχοντες καὶ ἐν τοῖς ἰατροείοις περιμένοντες, καὶ οὔτε τινα λόγον ἐκάστου περὶ νοσήματος ἐκάστου τῶν οἰκείων οὐδεὶς τῶν τοιοῦτων ἰατρῶν δίδωσιν οὐδ' ἀποδέχεται, προστάξας δ' αὐτῷ τὰ δόξαντα ἐξ ἐμπειρίας, ὡς ἀκριβῶς εἰδώς, καθάπερ τύραννος ἀυθαδῶς οἴχεται ἀποπηθήσας πρὸς ἄλλον κάμνοντα οἰκέτην, καὶ βαστάων οὕτω τῷ δεσπότη παρασκευάζει τῶν καμνόντων τῆς ἐπιμελείας· ὁ δὲ ^Δ ἐλεύθερος ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὰ τῶν ἐλευθέρων νοσή-

ματα θεραπεύει τε καὶ ἐπισκοπεῖ, καὶ ταῦτα ἐξετάζων ἀπ' ἀρχῆς καὶ κατὰ φύσιν, τῷ κάμνοντι κοινοῦμενος αὐτῷ τε καὶ τοῖς φίλοις, ἅμα μὲν αὐτὸς μανθάνει τι παρὰ τῶν νοσοῦντων, ἅμα δέ, καθ' ὅσον οἶός τ' ἐστί, διδάσκει τὸν ἀσθενοῦντα αὐτόν, καὶ οὐ πρότερον ἐπέταξε πρὶν ἂν πη ξυμπείσῃ, τότε δὲ μετὰ παιδοῦς ἡμεροῦμενον ἀεὶ παρασκευάζων τὸν κάμνοντα, εἰς τὴν ὑγίαιαν ἄγων, ἀποτελεῖν πειράται; πότερον οὕτως ἢ ἐκείως ἰατρός τε ἰώμενος ἀμείνων καὶ γυμναστής γυμνάζων· διχῆ τὴν μίαν ἀποτελῶν δύναμιν, ἢ μοναχῆ καὶ κατὰ τὸ χεῖρον τοῦν δυοῖν καὶ ἀγριώτερον ἀπεργαζόμενος;

ΚΑ. Πολύ που διαφέρουν, ὦ ξένη, τὸ διπλῆ.

ΑΘ. Βούλει δὴ καὶ θεασάμεθα τὸ διπλοῦν τοῦτο καὶ ἀπλοῦν ἐν ταῖς νομοθεσίαις αὐταῖς γιγνόμενον;

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐ βούλομαι;

ΧΙ. ΑΘ. Φέρε δὴ πρὸς θεῶν, τίς ἄρα πρῶτον νόμον θεῖτ' ἂν ὁ νομοθέτης; ἄρ' οὐ κατὰ φύσιν τὴν περὶ 721 γενέσεως ἀρχὴν πρῶτην πόλεων πέρι κατακοσμήσει ταῖς τάξεσιν;

ΚΑ. Τί μὴν;

ΑΘ. Ἀρχὴ δ' ἐστὶ τῶν γενέσεων πάσαις πόλεσιν ἄρ' οὐχ ἢ τῶν γάμων σύμμιξις καὶ κοινωνία;

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Γαμικοὶ δὴ νόμοι πρῶτοι κινδυνεύουσι τιθέμενοι καλῶς ἂν τίθεσθαι πρὸς ὀρθότητα πάσῃ πόλει.

ΚΑ. Παντάπασι μὲν οὖν.

ΑΘ. Λέγωμεν δὴ πρῶτον τὸν ἀπλοῦν, ἔχει δ' ἂν πως ἴσως ὧδε· γαμεῖν δέ, ἐπειδὴν ἐτῶν ἢ τις τριάκοντα, μέχρι 722 B ἐτῶν πέντε καὶ τριάκοντα, εἰ δὲ μή, ζημιουῖσθαι χρήμασί τε καὶ ἀτιμίᾳ, χρήμασι μὲν τόσοις καὶ τόσοις, τῇ καὶ τῇ δὲ ἀτιμίᾳ, ὁ μὲν ἀπλοῦς ἔστω τις τοιοῦτος περὶ γάμων, ὁ δὲ διπλοῦς ὅδε· γαμεῖν δέ, ἐπειδὴν ἐτῶν ἢ τις τριάκοντα,

μέχρι τῶν πέντε καὶ τριάκοντα, διανοηθέντα, ὡς ἐστὶν ἢ τὸ ἀνθρώπινον γένος φύσει τιμὴ μετέληφεν ἀθανασίας, οὐ καὶ κέρυκεν ἐπιθυμίαν ἰσχεῖν πᾶς πᾶσαν· τὸ γὰρ γενέσθαι κλεινὸν καὶ μὴ ἀνώνημον κείσθαι τετελευτηκότα C τοῦ τοιοῦτου ἐστὶν ἐπιθυμία. γένος οὖν ἀνθρώπων ἐστὶ τι ξυμφυῆς τοῦ παντὸς χρόνου, ὃ διὰ τέλους αὐτῷ ξυνέπεται καὶ συνέψεται, τούτῳ τῷ τρόπῳ ἀθάνατον ὄν, τῷ παιδας παιδῶν καταλειπόμενον ταῦτόν καὶ ἐν ὃν ἀεὶ γενέσει τῆς ἀθανασίας μετεληφέναι· τούτου δὲ ἀποστρεφείν, ἐκόντα ἑαυτὸν οὐδέποτε ὄσιον, ἐκ προνοίας δ' ἀποστρεφεί ὅς ἂν παιδῶν καὶ γυναικῶς ἀμελή. παιθόμενος μὲν οὖν τῷ νόμῳ ἀξήμιος ἀπαλλάττοιο ἂν, μὴ παιθόμενος δὲ αὐτῷ D μὴδὲ γαμῶν ἔτη τριάκοντα γενοῦς καὶ πέντε ζημιουῖσθω μὲν κατ' ἐνιαυτὸν τόσῳ καὶ τόσῳ, ἵνα μὴ δοκῇ τὴν μοναχίαν οἱ κέρδος καὶ ἡσυχίαν φέρειν, μὴ μετεχέτω δὲ τιμῶν, ὧν ἂν οἱ νεώτεροι ἐν τῇ πόλει τοὺς πρεσβυτέρους αὐτῶν τιμῶσιν ἐκάστοτε. τούτου δὲ παρ' ἐκείνου τὸν νόμον ἀκούσαντα ἔξεστι περὶ ἐνὸς ἐκάστου διανοηθῆναι, πότερον αὐτοῦς διπλοῦς οὕτω δεῖ γίνεσθαι τῷ μήκει τὸ E σμικρότατον διὰ τὸ πείθειν τε ἅμα καὶ ἀπειλεῖν, ἢ τῷ ἀπειλεῖν μόνον χρωμένους ἀπλοῦς γίνεσθαι τοῖς μήκεσιν.

ME. Πρὸς μὲν τοῦ Λακωνικοῦ τρόπου, ὦ ξένη, τὰ βαρύτερα ἀεὶ προτιμᾶν· τούτων μὴν τῶν γραμμάτων εἰ τις κριτὴν ἐμὲ κελύοι γίνεσθαι πότερα βουλοίμην ἂν ἐν τῇ πόλει μοι γεγραμμένα τεθῆναι, τὰ μακρότερον ἂν ἐλοίμην, καὶ δὴ καὶ περὶ παντὸς νόμου κατὰ τοῦτο τὸ παρὰ 722 φάθειγμα, εἰ γίγνοιτο ἐκότερα, ταῦτόν τοῦτ' ἂν αἰροίμην. οὐ μὴν ἀλλὰ πον καὶ Κλεινία τῷδ' ἀρέσκειν δεῖ τὰ νῦν νομοθετούμενα· τούτου γὰρ ἢ πόλις ἢ νῦν τοῖς τοιοῦτοις νόμοις χρῆσθαι διανοουμένη.

ΚΑ. Καλῶς γ', ὦ Μέγилле, εἶπες.

XII. ΑΘ. Τὸ μὲν οὖν περὶ πολλῶν ἢ ὀλίγων γραμμά-
 B τωσα, ἀλλ' οὐ τὰ βραχύτατα οὐδὲ τὰ μήκη τιμητέον· τὰ
 δ' ἐν τοῖς νῦν δὴ νόμοις ῥηθεῖσιν οὐ διπλῶ θάτερα τῶν
 ἑτέρων διάφορα μόνον εἰς ἀρετὴν τῆς χρείας, ἀλλ' ὅπερ
 ἐρρήθη νῦν δὴ, τὸ τῶν διττῶν λατρῶν γένος ὀρθότατα
 παρετέθη. πρὸς τούτῳ δὲ οὐδεὶς ἔοικε διανοηθῆναι πώ-
 ποτε τῶν νομοθετῶν, ὡς ἐξὸν δυοῖν χρησθαι πρὸς τὰς
 νομοθεσίας, πειθοῖ καὶ βίᾳ, καθ' ὅσον οἶδόν τε ἐπὶ τὸν
 ἄπειρον παιδείας ὄγκον τῷ ἑτέρῳ χρῶνται μόνον· οὐ γὰρ
 C πειθοῖ κεραυνύντες τὴν ἀρχὴν νομοθετοῦσιν, ἀλλ' ἀκρά-
 τῳ μόνον τῇ βίᾳ. ἐγὼ δέ, ὦ μακάριοι, καὶ τρίτον ἐτι
 περὶ τοὺς νόμους ὀρῶ γίνεσθαι δεόν, οὐδαμῆ τὰ νῦν γι-
 γνόμενον.

ΚΑ. Τὸ ποῖον δὴ λέγεις;

ΑΘ. Ἐξ αὐτῶν ἂν νῦν διειλεγμένα ἡμεῖς κατὰ θεῶν
 τινα γεγονός. σχεδὸν γὰρ ἐξ ὅσου περὶ τῶν νόμων ἤργ-
 μεθα λέγειν, ἐξ ἑωθινοῦ μεσημβρία τε γέγυνε καὶ ἐν ταύτῃ
 D παγκάλῃ ἀναπαύλῃ τιμὴ γερόναμεν, οὐδὲν ἄλλ' ἢ περὶ
 νόμων διαλεγόμενοι, νόμους δὲ ἄρτι μοι δοκοῦμεν λέγειν
 ἀρχεσθαι, τὰ δ' ἐμπροσθεν ἦν πάντα ἡμῖν προοίμια νό-
 μων. τί δὲ ταῦτ' εἴρηκα; τόδ' εἰπεῖν βουλευθεῖς, ὅτι λόγων
 πάντων καὶ ὅσων φωνὴ κοινοῦντο προοίμια τ' ἔστι καὶ
 σχεδὸν οἶδόν τινες ἀνακινήσεις, ἔχουσαι τινα ἐντεχνον ἐπι-
 χείρησιν χρησίμων πρὸς τὸ μέλλον περαινέσθαι. καὶ δὴ
 E δὲ ὄντως νόμων ὄντων, οὓς δὴ πολιτικούς εἶναι φάμεν,
 οὐδεὶς πώποτε οὐτ' εἶπέ τι προοίμιον οὔτε ξυνηθέτης γε-
 νόμενος ἐξηγεῖται εἰς τὸ φῶς, ὡς οὐκ ὄντος φύσει. ἡμῖν
 δὲ ἢ νῦν διατριβὴ γεγονυῖα, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, σημαίνει ὡς
 ὄντος, οἱ τέ γε δὴ διπλοὶ ἔδοξαν νῦν δὴ μοι λεχθέντες νό-

μοι οὐκ εἶναι ἀπλῶς οὕτω πως διπλοῖ, ἀλλὰ δύο μὲν τινα,
 νόμος τε καὶ προοίμιον τοῦ νόμου· ὃ δὴ τυραννικὸν
 ἐπίταγμα ἀπεικασθὲν ἐρρήθη τοῖς ἐπιτάγμασι τοῖς τῶν 723
 λατρῶν, οὓς εἰπομεν ἀνελευθέρους, τοῦτ' εἶναι νόμος
 ἄκρατος, τὸ δὲ πρὸ τούτου ῥηθέν, πειστικὸν λεχθὲν ὑπὸ
 τούδε, ὄντως μὲν εἶναι πειστικόν, προοίμιον μὲν τοῦ περὶ
 λόγους δύναμιν ἔχειν. ἵνα γὰρ εὐμενῶς καὶ διὰ τὴν εὐ-
 μένειαν εὐμαθέστερον τὴν ἐπίταξιν, ὃ δὴ ἔστιν ὁ νόμος,
 δεξήται ὦ τὸν νόμον ὁ νομοθέτης λέγει, τούτου χάριν εἰ-
 ρησθῆναι μοι κατεφάνη πᾶς ὁ λόγος οὗτος, ὃν πείθων εἶπεν
 ὁ λέγων· διὸ δὴ κατὰ γε τὸν ἐμὸν λόγον τοῦτ' αὐτό, προ-
 οίμιον, ἀλλ' οὐ λόγος ἂν ὀρθῶς προσαγορεύοιτο εἶναι τοῦ B
 νόμου. ταῦτ' οὖν εἰπὼν τί τὸ μετὰ τοῦτο ἂν μοι βουλη-
 θεῖην εἰρησθαι; τόδε, ὡς τὸν νομοθέτην πρὸ πάντων τε
 αἰετῶν νόμων χρεῶν ἔστι μὴ ἁμοίρους αὐτοὺς προοιμίαν
 ποιεῖν καὶ καθ' ἕναστον, ἢ διοίσουσιν ἑαυτῶν ὅσον νῦν
 δὴ τῷ λεχθέντε διηγεγνάτην.

ΚΑ. Τό γ' ἐμὸν οὐκ ἂν ἄλλως νομοθετεῖν διακελεύ-
 οῖτο ἡμῖν τὸν τούτων ἐπιστήμονα.

ΑΘ. Καλῶς μὲν τοίνυν, ὦ Κλεινία, δοκεῖς μοι τό γε
 τοσοῦτον λέγειν, ὅτι πᾶσι γε νόμοις ἔστι προοίμια καὶ ὅτι C
 πάσης ἀρχόμενον νομοθεσίας χρῆ προτιθέναι παντὸς τοῦ
 λόγου τὸ περηνκὸς προοίμιον ἑκάστοις· οὐ γὰρ σμικρὸν
 τὸ μετὰ τοῦτ' ἔστι ῥηθησόμενον, οὐδ' ὀλίγον διαφέρειν ἢ
 σαφῶς ἢ μὴ σαφῶς αὐτὰ μνημονεύεσθαι· τὸ μὲντοι μεγά-
 λων πέρι λεγομένων νόμων καὶ σμικρῶν εἰ ὁμοίως προοι-
 μιάζεσθαι προστάττοιμεν, οὐκ ἂν ὀρθῶς λέγοιμεν. οὐδὲ
 γὰρ ἄσματος οὐδὲ λόγου παντὸς δεῖ τὸ τοιοῦτον δρᾶν καὶ D
 τοι πέφυκε γε εἶναι πᾶσιν, ἀλλ' οὐ χρηστότεον ἅπασιν· αὐ-
 τῷ δὲ τῷ τε ῥήτορι καὶ τῷ μελωδῷ καὶ τῷ νομοθέτῃ τὸ
 τοιοῦτον ἐκάστοτε ἐπιτρεπτότεον.

ΚΑ. Ἀληθέστατα δοκεῖς μοι λέγειν. ἀλλὰ δὴ μηκέτ',

ὡς ξένη, διατριβὴν πλείω τῆς μελλήσεως ποιώμεθα, ἐπὶ δὲ τὸν λόγον ἐπανέλθωμεν καὶ ἀπ' ἐκείνων ἀρχώμεθα, εἰ σοὶ φίλον, ἂν οὐχ ὡς προοιμαζόμενος εἶπες τότε. πάλιν οὖν, **E** οἷόν φασιν οἱ παίζοντες, ἀμεινόνων ἐξ ἀρχῆς δευτέρων ἐπαναπολήσωμεν, ὡς προοίμιον ἀλλ' οὐ τὸν τυχόντα λόγον περαινόντες, καθάπερ ἄρτι· λάβωμεν δ' αὐτῶν ἀρχὴν ὁμολογοῦντες προοιμαζέσθαι. καὶ τὰ μὲν περὶ θεῶν τιμῆς προγόνων τε θεραπείας καὶ τὰ νῦν δὴ λεχθέντα ἱκανά· τὰ δ' ἐξῆς πειρώμεθα λέγειν, μέχριπερ ἂν σοὶ πᾶν τὸ προοίμιον ἱκανῶς εἰρησθῆαι δοκῇ· μετὰ δὲ τοῦτο ἤδη τοὺς νόμους αὐτοὺς διέξει λέγων.

724 **AΘ.** Οὐκοῦν περὶ θεῶν μὲν καὶ τῶν μετὰ θεοὺς καὶ γουέων ζώντων τε πέρι καὶ τελευτησάντων τότε ἱκανῶς προοιμασάμεθα, ὡς νῦν λέγομεν· τὸ δ' ἀπολειπόμενον ἐτι τοῦ τοιούτου φαίνει μοι σὺ διακελεύεσθαι τὰ νῦν οἷοι πρὸς τὸ φῶς ἐπανάγειν.

ΚΑ. Παντάσῃ μὲν οὖν.

AΘ. Ἄλλὰ μὴν μετὰ γε τὰ τοιαῦτα, ὡς χρῆ τὰ περὶ τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς καὶ τὰ σώματα καὶ τὰς οὐσίας σπονδῆς **B** τε πέρι καὶ ἀνέσεως ἴσχειν, προσῆκόν τ' ἐστὶ καὶ κοινότατον ἀναπεμπαζόμενους τὸν τε λέγοντα καὶ τοὺς ἀκούοντας παιδείας γίνεσθαι κατὰ δύναμιν ἐπηβόλους· ταῦτ' οὖν ἡμῖν αὐτὰ μετ' ἐκεῖνα ὄντως ἐστὶ ρητέα τε καὶ ἀκουστέα.

ΚΑ. Ὁρθότατα λέγεις.

E.

726 **I. AΘ.** Ἀκούοι δὴ πᾶς ὅσπερ νῦν δὴ τὰ περὶ θεῶν τε ἤκουε καὶ τῶν φίλων προπατόρων· πάντων γὰρ τῶν αὐτοῦ κτημάτων μετὰ θεοὺς ψυχῇ θεϊότατον, οἰκειότατον

ον· τὰ δ' αὐτοῦ διττὰ πάντ' ἐστὶ πᾶσι, τὰ μὲν οὖν κρείττω καὶ ἀμείνω δεσπόζοντα, τὰ δ' ἥττω καὶ χείρω δοῦλα· τῶν οὖν αὐτοῦ τὰ δεσπόζοντα ἀεὶ προτιμητέον τῶν δουλευόντων. οὕτω δὴ τὴν αὐτοῦ ψυχὴν μετὰ θεοὺς ὄντας δεσπότας καὶ τοὺς τοῦτοις ἐπομένους τιμᾶν δεῖν λέγων δευτέ- 727 ραν ὀρθῶς παρακαλεῖτομαι. τιμᾶ δ' ὡς ἔπος εἰπεῖν ἡμῶν οὐδεὶς ὀρθῶς, δοκεῖ δέ· θεῖον γὰρ ἀγαθόν που τιμῆ, τῶν δὲ κακῶν οὐδὲν τίμιον, ὁ δ' ἠγρούμενος ἢ τισὶ λόγοις ἢ δώροις αὐτὴν αὔξειν ἢ τισὶν ὑπέξεισιν, μηδὲν βελτίω δὲ ἐκ χείρονος αὐτὴν ἀπεργαζόμενος τιμᾶν μὲν δοκεῖ, δρᾶ δὲ τοῦτο οὐδαμῶς. ἀντίκα παῖς εὐθύς γενόμενος ἄνθρωπος πᾶς ἠγρεῖται πάντα ἱκανὸς εἶναι γιγνώσκειν, καὶ τιμᾶν οἶεται ἐπαινῶν τὴν αὐτοῦ ψυχὴν, καὶ προθυμούμενος **B** ἐπιτρέπει πράττειν ὅ τι ἂν ἐθέλῃ· τὸ δὲ νῦν λεγόμενον ἐστίν, ὡς δρῶν ταῦτα βλάπτει καὶ οὐ τιμᾶ· δεῖ δέ, ὡς φάμεν, μετὰ γε θεοὺς δευτέραν. οὐδέ γε ὅταν ἄνθρωπος τῶν αὐτοῦ ἐκαστοτε ἀμαρτημάτων μὴ ἑαυτὸν αἴτιον ἠγῆται καὶ τῶν πλείστων κακῶν καὶ μεγίστων, ἀλλ' ἄλλους, ἑαυτὸν δὲ ἀεὶ ἀναίτιον ἐξαιρῆ τιμῶν τὴν αὐτοῦ ψυχὴν, ὡς δὴ δοκεῖ· ὁ δὲ πολλοῦ δεῖ δρᾶν τοῦτο· βλάπτει γάρ. οὐδ' **C** ὁπόταν ἡδοναῖς παρὰ λόγον τὸν τοῦ νομοθέτου καὶ ἐπαινον χαρίζεται, τότε οὐδαμῶς τιμᾶ, ἀτιμάζει δὲ κακῶν καὶ μεταμελείας ἐμπιπλὰς αὐτὴν. οὐδέ γε ὁπόταν αὐτὸν τάναντία τοὺς ἐπαινουμένους πόρους καὶ φόβους καὶ ἀλγηδόνας καὶ λύπας μὴ διαπονῆ καρτερῶν ἀλλ' ὑπέικη, τότε οὐ τιμᾶ ὑπέικων· ἄτιμον γὰρ αὐτὴν ἀπεργάζεται δρῶν τὰ τοιαῦτα ξύμπαντα. οὐδ' ὁπόταν ἠγῆται τὸ ζῆν πάντως ἀγαθὸν εἶναι, τιμᾶ, ἀτιμάζει δ' αὐτὴν καὶ τότε· τὰ γὰρ **D** ἐν Ἄιδου πράγματα πάντα κατὰ ἠγούμενης τῆς ψυχῆς εἶναι, ὑπέικει καὶ οὐκ ἀντιτείνει διδάσκων τε καὶ ἐλέγχων, ὡς οὐκ οἶδεν οὐδ' εἰ τάναντία πέφυκε μέγιστα εἶναι πάντων ἀγαθῶν ἡμῖν τὰ περὶ τοὺς θεοὺς τοὺς ἐκεῖ. οὐδέ μὴν

πρὸ ἀρετῆς ὅποτεν αὐτὸ προτιμᾷ τις κάλλος, τοῦτ' ἔστιν οὐχ ἕτερον ἢ ἡ τῆς ψυχῆς ὄντως καὶ πάντως ἀτιμία· ψυχῆς γὰρ σῶμα ἐντιμότερον οὗτος ὁ λόγος φησὶν εἶναι, ψευδόμενος· οὐδὲν γὰρ γηγευὲς Ὀλυμπίαν ἐντιμότερον, ἀλλ' ὁ περὶ ψυχῆς ἄλλως δοξάζων ἀγνοεῖ, ὡς θαυμαστοῦ τούτου κτήματος ἀμελεῖ. οὐδὲ γὰρ ὅποτεν χρήματά τις ἐρᾷ
 728 κτᾶσθαι μὴ καλῶς ἢ μὴ δυσχερῶς φέρη κτώμενος, δῶροις ἄρα τιμᾷ τότε τὴν αὐτοῦ ψυχὴν· πάντως μὲν οὖν λυπεῖ· τὸ γὰρ αὐτῆς τίμιον ἅμα καὶ καλὸν ἀποδίδεται σμικροῦ χρυσίου· πᾶς γὰρ ὅτ' ἐπὶ γῆς καὶ ὑπὸ γῆς χρυσὸς ἀρετῆς οὐκ ἀντάξιός. ὡς δὲ εἰπεῖν ξυλλήβδην, ὅς ἄπερ ἂν νομοθέτης αἰσχρὰ εἶναι καὶ κακὰ διαριθμούμενος τάττη καὶ τοῦναντίον ἀγαθὰ καὶ καλά, τῶν μὲν ἀπέχεσθαι μὴ ἐθέλη πάσῃ μηχανῇ, τὰ δὲ ἐπιτηδεύειν ξύμπασαν κατὰ δύναμιν,
 B οὐκ οἶδεν ἐν τούτοις πᾶσι πᾶς ἄνθρωπος ψυχὴν θεϊότατον ὄν ἀτιμότερα καὶ κακοσχημονέστατα διατιθεῖς, τὴν γὰρ λεγομένην δίκην τῆς κακουρίας τὴν μεγίστην οὐδαὶς ὡς ἔπος εἰπεῖν λογίζεται, ἔστι δ' ἡ μεγίστη τὸ ὁμοιοῦσθαι τοῖς οὐσι κακοῖς ἀνδράσιν, ὁμοιοῦμενον δὲ τοὺς μὲν ἀγαθοὺς φεύγειν ἄνδρας καὶ λόγους καὶ ἀποσχέζεσθαι, τοῖς δὲ προσκολλᾶσθαι διώκοντα κατὰ τὰς ξηνουσίας· προσπεφυκότες δὲ τοῖς τοιοῦτοις ἀνάγκη ποιεῖν καὶ πάσχειν ἅ
 C πεφύκασιν ἀλλήλους οἱ τοιοῦτοι ποιεῖν καὶ λέγειν. τοῦτο οὖν δὴ τὸ πάθος δίκη μὲν οὐκ ἔστι, καλὸν γὰρ τό γε δίκαιον καὶ ἡ δίκη, τιμωρία δὲ, ἀδικίας ἀκόλουθος πάθη, ἧς ὅτε τυγῶν καὶ μὴ τυγχάνων ἄθλιος, ὁ μὲν οὐκ ἰατρονόμενος, ὁ δὲ, ἵνα ἕτεροι πολλοὶ σώζωνται, ἀπολλύμενος. τιμὴ δ' ἔστιν ἡμῖν, ὡς τὸ ὄλον εἰπεῖν, τοῖς μὲν ἀμείνοσιν ἐπεσθαι, τὰ δὲ χείρονα, γενέσθαι δὲ βελτίω δυνατά, τοῦτ' αὐτὸ ὡς ἄριστα ἀποτελεῖν.

II. Ψυχῆς οὖν ἀνθρώπου κτήμα οὐκ ἔστιν εὐφρέ-
 D στερον εἰς τὸ φυγεῖν μὲν τὸ κακόν, ἰχνεῦσαι δὲ καὶ εἶεν

τὸ πάντων ἄριστον, καὶ ἐλόντα αὐτὴ κοινῇ ξηνοικεῖν τὸν ἐπίλοιπον βίον· διὸ δευτέρου ἐτάχθη τιμῇ. τὸ δὲ τρίτον, πᾶς ἂν τοῦτό γε νοήσῃε τὴν τοῦ σώματος εἶναι κατὰ φύσιν τιμὴν· τὰς δ' αὐτὴ τιμὰς δεῖ σκοπεῖν, καὶ τούτων τίνες ἀληθεῖς καὶ ὅσαι κίβδηλοι· τοῦτο δὲ νομοθέτου. μὴνύει δὴ μοι φαίνεται τάσδε καὶ τοιαύδε τινὰς αὐτὰς εἶναι, τίμιον εἶναι σῶμα οὐ τὸ καλὸν οὐδὲ ἰσχυρὸν οὐδὲ τάχος ἔχον οὐδὲ μέγα, οὐδὲ γὰρ τὸ ὑγιεινόν — καὶ τοι πολλοῖς ἂν τοῦτό E γὰρ δοκοῖ — καὶ μὴν οὐδὲ τὰ τούτων γ' ἐναντία, τὰ δ' ἐν τῷ μέσῳ ἀπάσης ταύτης τῆς ἕξεως ἐφαπτόμενα σωφρονέστατα ἅμα τε ἀσφαλέστατα εἶναι μακροῦ· τὰ μὲν γὰρ χαύνοὺς τὰς ψυχὰς καὶ θρασείας ποιεῖ, τὰ δὲ ταπεινάς τε καὶ ἀνελευθέρους· ὡς δ' αὐτὸς ἢ τῶν χρημάτων καὶ κτημάτων κτήσις καὶ τιμῆσεως κατὰ τὸν αὐτὸν ἔνθεμόν ἔχει. τὰ μὲν ὑπέρογκα γὰρ ἐκάστων τούτων ἔχθρας καὶ στάσεις 729 ἀπεργάζεται ταῖς πόλεσι καὶ ἰδίαι, τὰ δ' ἐλλείποντα δουλείας ὡς τὸ πολὺ. μὴ δὴ τις φιλοσημονεῖται παίδων γ' ἕνεκα, ἵνα ὁ τι πλουσιωτάτους καταλίπη· οὔτε γὰρ ἐκείνοισι οὔτ' αὐτῇ πόλει ἄμεινον. ἢ γὰρ τῶν νέων ἀκολάκευτος οὐσία, τῶν δ' ἀναγκαίων μὴ ἔνδεής, αὐτῆ πασῶν μουσικωτάτη τε καὶ ἀρίστη· ξυμφωνοῦσα γὰρ ἡμῖν καὶ ξυναρμόττουσα εἰς ἅπαντα ἄλυπον τὸν βίον ἀπεργάζεται παισὶ δὲ αἰδῶ χρηὴ πολλήν, οὐ χρυσὸν καταλείπειν. οἰό- B μεθα δ' ἐπιπλήττοντες τοῖς νέοις ἀναισχυνοῦσι τοῦτο καταλείπειν· τὸ δ' ἔστιν οὐκ ἐκ τοῦ νῦν παρακελεύματος τοῖς νέοις γιγνόμενον, ὃ παρακελεύονται λέγοντες ὡς δεῖ πάντα αἰσχύνεσθαι τὸν νέον. ὁ δὲ ἔμφρων νομοθέτης τοῖς πρεσβυτέροις ἂν μᾶλλον παρακελεύοιτο αἰσχύνεσθαι τοὺς νέους, καὶ πάντων μάλιστα εὐλαβεῖσθαι, μὴ ποτέ τις αὐτὸν ἰδῆ τῶν νέων ἢ καὶ ἐπακούσῃ δρωῶντα ἢ λέ- C γοντά τι τῶν αἰσχυρῶν, ὡς ὅπου ἀναισχυνοῦσι γέροντες, ἀνάγκη καὶ νέους ἐνταῦθα εἶναι ἀναιδεστάτους· παιδεία
 9*

γὰρ νέων διαφερόσα ἔστιν ἅμα καὶ αὐτῶν οὐ τὸ νοθε-
τεῖν, ἀλλ' ἅπερ ἂν ἄλλον νοθετῶν εἴποι τις, φαίνεσθαι
ταῦτα αὐτὸν δρωῖν διὰ βίου. ξυγγένειαν δὲ καὶ ὁμο-
γυῖαν θεῶν κοινωνίαν ἅπασαν ταύτου φύσιν αἵματος
ἔχουσαν τιμῶν τις καὶ σεβόμενος εὐνοὺς ἂν γενεθλίους
θεοὺς εἰς παίδων αὐτοῦ σπορὰν ἰσχοί κατά λόγον· καὶ
D μὴν τὸ γὰρ φίλων καὶ ἑταίρων πρὸς τὰς ἐν βίῳ ὀμιλίας εὐ-
μενεῖς ἂν τις κτῆτο μείζους μὲν καὶ σεμνοτέρας τὰς ἐκεί-
νων ὑπηρεσίας εἰς αὐτὸν ἠγούμενος ἢ κείνοι, ἐλάττους
δ' αὖ τὰς αὐτοῦ διανοούμενος εἰς τοὺς φίλους χάριτας
αὐτῶν τῶν φίλων τε καὶ ἑταίρων. εἰς μὴν πόλιν καὶ πο-
λίτας μακροῦ ἀριστος, ὅστις πρὸ τοῦ Ὀλυμπιασίου καὶ ἀπάν-
των ἀγῶνων πολεμικῶν τε καὶ εἰρηνικῶν νικᾶν δέξαιτ'
ἂν δόξῃ ὑπηρεσίας τῶν οἴκοι νόμων, ὡς ὑπηρετηκῶς πάν-
E των κάλλιστ' ἀνθρώπων αὐτοῖς ἐν τῇ βίῳ. πρὸς δ' αὖ
τοὺς ξένους διανοητέον ὡς ἀγιώτατα ξυμβόλαια ὄντα·
σχεδὸν γὰρ πάντ' ἔστι τὰ τῶν ξένων καὶ εἰς τοὺς ξένους
ἀμαρτήματα παρὰ τὰ τῶν πολιτῶν εἰς θεὸν ἀνηρημένα
τιμωρὸν μᾶλλον· ἔρημος γὰρ ὢν ὁ ξένος ἑταίρων τε καὶ
ξυγγενῶν ἐλεεινότερος ἀνθρώποις καὶ θεοῖς. ὁ δυνάμενος
οὐκ ἔτι τιμωρεῖν μᾶλλον βοηθεῖ προθυμότερον· δύναται δὲ
730 διαφερόντως ὁ ξένιος ἐκάστων δαίμων καὶ θεὸς τῷ ξενίῳ
συνεπόμενοι Διὶ· πολλῆς οὖν εὐλαβείας, ἧ καὶ σμικρὸν
προμηθείας ἐνι, μηδὲν ἀμάρτημα περὶ ξένους ἀμαρτόντα
ἐν τῇ βίῳ πρὸς τὸ τέλος αὐτοῦ πορευθῆναι. ξενικῶν δ'
αὐ καὶ ἐπιχωρίων ἀμαρτημάτων τὸ περὶ τοὺς ἱκέτας μέ-
ριστον γίγνεται ἀμάρτημα ἐκάστοις· μεθ' οὗ γὰρ ἱκετεύ-
σας μάρτυρος ὁ ἱκέτης θεοῦ ἔτυχεν ὁμολογιῶν, φύλαξ
διαφέρων οὗτος τοῦ παθόντος γίγνεται, ὥστ' οὐκ ἂν ποτε
ἀτιμώρητος πάθοι ὁ τυχὼν ὢν ἔπαθε.

B III. Τὰ μὲν οὖν περὶ γουέας τε καὶ ἑαυτὸν καὶ τὰ
ἑαυτοῦ, περὶ πόλιν τε καὶ φίλους καὶ ξυγγένειαν ξενικά τε

καὶ ἐπιχώρια διεληλύθαμεν σχεδὸν ὀμιλήματα· τὸ δὲ ποιός
τις ὢν αὐτὸς ἂν κάλλιστα διαγάγοι τὸν βίον, ἐπόμενον
τούτῳ διεξελεθεῖν, ὅσ' ἂν μὴ νόμος, ἀλλ' ἔπαινος παι-
δένων καὶ ψόγος ἐκάστους εὐηπίους μᾶλλον καὶ εὐμενεῖς
τοῖς τεθήσεσθαι μέλλουσι νόμοις ἀπεργάζεται, ταῦτ' ἔστι
μετὰ τούτου ἡμῖν ζητέον. ἀλήθεια δὴ πάντων μὲν ἀγα-
θῶν θεοῖς ἠγείται, πάντων δὲ ἀνθρώποις· ἧς ὁ γενήσε-
C σθαι μέλλον μακάριός τε καὶ εὐδαίμων ἐξ ἀρχῆς εὐθὺς
μέτοχος εἶη, ἵνα ὡς πλεῖστον χρόνον ἀληθῆς ὢν διαβίῃ.
πιστός γάρ· ὁ δὲ ἄπιστος, ὃ φίλον ψεύδος ἐκούσιον· ὅτῳ
δὲ ἀκούσιον, ἄνους. ὢν οὐδέτερον ζηλωτόν· ἄφιλος γὰρ
δὴ πᾶς ὁ τε ἄπιστος καὶ ἀμαθής, χρόνον δὲ προδόντος
γνωσθεῖς εἰς τὸ χαλεπὸν γῆρας ἐρημίαν αὐτῷ πᾶσαν κατ-
εσκευάσατο ἐπὶ τέλει τοῦ βίου, ὥστε ζῶντων καὶ μὴ ἑταί-
ρων καὶ παίδων σχεδὸν ὁμοίως ὄρφανὸν αὐτῷ γενέσθαι D
τὸν βίον. τίμιος μὲν δὴ καὶ ὁ μηδὲν ἀδικῶν· ὁ δὲ μηδ'
ἐπιτρέπων τοῖς ἀδικοῦσιν ἀδικεῖν πλεον ἢ διπλάσις τι-
μῆς ἄξιος ἐκείνου· ὁ μὲν γὰρ ἐνός, ὁ δὲ πολλῶν ἀντάξιος
ἐτέρου, μνησίων τὴν τῶν ἄλλων τοῖς ἀρχουσιν ἀδικίαν·
ὁ δὲ καὶ ξυγκολάζων εἰς δύναμιν τοῖς ἀρχουσιν, ὁ μέγας
ἀνήρ ἐν πόλει καὶ τέλειος οὗτος ἀναγορευέσθω νικηφόρος
ἀρετῇ. τὸν αὐτὸν δὴ τούτου ἔπαινον καὶ περὶ σωφροσύ- E
νης χρηὴ λέγειν καὶ περὶ φρονήσεως, καὶ ὅσα ἄλλα ἀγαθὰ
τις κέκτηται δυνατὰ μὴ μόνον αὐτὸν ἔχειν ἀλλὰ καὶ ἄλ-
λοις μεταδιδόναι· καὶ τὸν μὲν μεταδιδόντα ὡς ἀκρότατον
χρηὴ τιμᾶν, τὸν δ' αὖ μὴ δυνάμενον, ἐθέλοντα δὲ, ἔξῃ δεύ-
τερον, τὸν δὲ φθονοῦντα καὶ ἐκόντα μηδεὶ κοινωῶν διὰ
φιλίας γυμνόμενον ἀγαθῶν τινῶν αὐτὸν μὲν ψέγειν, τὸ
δὲ κτῆμα μηδὲν μᾶλλον διὰ τὸν κερτημένον ἀτιμάζειν, 731
ἀλλὰ κτᾶσθαι κατὰ δύναμιν. φιλονεικείτω δὲ ἡμῖν πᾶς
πρὸς ἀρετὴν ἀφθόνως. ὁ μὲν γὰρ τοιοῦτος τὰς πόλεις
αὔξει, ἀμιλλώμενος μὲν αὐτός, τοὺς ἄλλους δὲ οὐ κολούων

διαβολαῖς· ὁ δὲ φθονερός τῇ τῶν ἄλλων διαβολῇ δεῖν οἰόμενος ὑπερέχειν αὐτός τε ἥττον συντείνει πρὸς ἀρετὴν τὴν ἀληθῆ, τοὺς τε ἀνθαμιλλωμένους εἰς ἀθυμίαν καθίστησι τῷ ἀδίκως φέγεσθαι, καὶ διὰ ταῦτα ἀγύμναστον τὴν πόλιν ὅλην εἰς ἀμίλλαν ἀρετῆς ποιῶν σμικροτέρων αὐτὴν πρὸς εὐδοξίαν τὸ ἑαυτοῦ μέρος ἀπεργάζεται. θυμοειδῆ μὲν δὴ χρη πάντα ἄνδρα εἶναι, πρᾶον δὲ ὡς ὁ τι μάλιστα. τὰ γὰρ τῶν ἄλλων χαλεπὰ καὶ θυσιᾶτα ἢ καὶ τὸ παράπαν ἀνίατα ἀδικήματα οὐκ ἔστιν ἄλλως ἐκφυγεῖν, ἢ μαχόμενον καὶ ἀμυνόμενον νικῶντα καὶ τῷ μηδὲν ἀνιέναι

C κολάζοντα, τοῦτο δὲ ἄνευ θυμοῦ γενναίου ψυχῇ πᾶσα ἀδύνατος ὄρεται. τὰ δ' αὖ τῶν ὅσοι ἀδικούσι μὲν, ἰατὰ δέ, γινώσκειν χρη πρῶτον μὲν, ὅτι πᾶς ὁ ἀδικὸς οὐχ ἑκὼν ἀδικός. τῶν γὰρ μεγίστων κακῶν οὐδεὶς οὐδαμῶς οὐδὲν ἑκὼν κεκτῆτο ἂν ποτε, πολὺ δ' ἤμιστα ἐν τοῖς τῶν ἑαυτοῦ τιμωτάτοις· ψυχῇ δ', ὡς εἶπομεν, ἀληθεία γ' ἔστι πᾶσι τιμωτάτων· ἐν οὖν τῷ τιμωτάτῳ τὸ μέγιστον κακὸν οὐδεὶς ἑκὼν μὴ ποτε λάβῃ καὶ ζῆ διὰ βίου κεκτημένος αὐτό.

D ἀλλὰ ἔλεινός μὲν πάντως ὁ γε ἀδικὸς καὶ ὁ τὰ κακὰ ἔχων, ἔλειναι δὲ τὸν μὲν ἰάσιμα ἔχοντα ἐγχωρεῖ καὶ ἀνείργοντα τὸν θυμὸν προῦνειν καὶ μὴ ἀκραχολοῦντα, γυναικείως πικραίνόμενον, διατελεῖν, τῷ δ' ἀκράτως καὶ ἀπαρμηθῆτως πλημμελεῖ καὶ κακῶ ἐφίεσθαι δεῖ τὴν ὀργήν· διὸ δὴ θυμοειδῆ πρέπειν καὶ πρᾶόν φάμεν ἐκάστοτε εἶναι δεῖν τὸν ἀγαθόν.

IV. Πάντων δὲ μεγίστου κακῶν ἀνθρώποις τοῖς πολλοῖς ἐμφυτον ἐν ταῖς ψυχαῖς ἔστιν, οὐ πᾶς ἑαυτῷ συγγνώμην ἔχων ἀποφυγὴν οὐδεμίαν μηχανᾶται· τοῦτο δ' ἔστιν ὃ λέγουσιν ὡς φίλος αὐτῷ πᾶς ἀνθρώπος φύσει τ' ἔστι καὶ ὀρθῶς ἔχει τὸ δεῖν εἶναι τοιοῦτον· τὸ δὲ ἀληθεία γε πάντων ἀμαρτημάτων διὰ τὴν σφόδρα ἑαυτοῦ φιλίαν αἰτίων ἐκάστῳ γίγνεται ἐκάστοτε. τυφλοῦται γὰρ περὶ τὸ

φιλούμενον ὁ φιλῶν, ὥστε τὰ δίκαια καὶ τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ καλὰ κακῶς κρίνει, τὸ αὐτοῦ πρὸ τοῦ ἀληθοῦς αἰετὶ τιμῶν 732 δεῖν ἡγούμενος· οὔτε γὰρ ἑαυτὸν οὔτε τὰ ἑαυτοῦ χρητὸν γε μέγα ἄνδρα ἐσόμενον στέργει, ἀλλὰ τὰ δίκαια, ἔάν τε παρ' αὐτῷ ἔάν τε παρ' ἄλλῳ μᾶλλον πραττόμενα τυγχάνῃ· ἐκ ταύτου δὲ ἀμαρτήματος τούτου καὶ τὴν ἀμαθίαν τὴν παρ' αὐτῷ δοκεῖν σοφίαν εἶναι γέγονε πᾶσιν· ὅθεν οὐκ εἰδότες ὡς ἔπος εἰπεῖν οὐδὲν οἰόμεθα τὰ πάντα εἰδέναι, οὐκ ἐπιτρέποντες δὲ ἄλλοις, ἢ μὴ ἐπιστάμεθα πράττειν, ἀναγκαζόμεθα ἀμαρτάνειν αὐτοὶ πράττοντες. διὸ B πάντα ἀνθρώπου χρη φεύγειν τὸ σφόδρα φιλεῖν αὐτόν, τὸν δ' ἑαυτοῦ βελτίω διώκειν δεῖ, μηδεμίαν αἰσχύνην ἐπὶ τῷ τοιοῦτῳ πρόσθεν ποιούμενον. ἢ δὲ σμικρότερα μὲν τούτων καὶ λεγόμενα πολλάκις ἔστι, χρησιμὰ δὲ τούτων οὐχ ἥττον, χρη λέγειν ἑαυτὸν ἀναμιμνήσκοντα· ὥσπερ γὰρ τινος ἀπορρέοντος αἰεὶ δεῖ τὸνναντίον ἐπιρροεῖν, ἀναμιμνησις δ' ἔστιν ἐπιρροή φρονήσεως ἀπολειπούσης. διὸ δὴ C γελῶνται τε εἰργασθαι χρη τῶν ἐξαισίων καὶ δακρύων, παραγγέλλειν δὲ παντὶ πάντ' ἄνδρα καὶ ὅλην περιχάρειαν πᾶσαν ἀποκρυπτόμενον καὶ περιωδυνίαν εὐσχημονεῖν πειρᾶσθαι, κατὰ τε εὐπραγίας ἰσταμένου τοῦ δαίμονος ἐκάστου καὶ κατὰ τύχης οἴου πρὸς ὑψηλὰ καὶ ἀνάτη δαιμόνων ἀνδισταμένων τισὶ πράξεσιν, ἐλπίζειν δ' αἰετὶ τοῖς γ' ἀγαθοῖσι τὸν θεὸν ἢ δωρεῖται, πόνων μὲν ἐπιπιπτότων ἀντὶ μειζόνων ἐλάττους ποιήσειν τῶν τ' αὖ τῶν παρ- D ὄντων ἐπὶ τὸ βέλτιον μεταβολὰς, περὶ δὲ τὰ ἀγαθὰ τὰ ἐναντία τούτων αἰετὶ πάντ' αὐτοῖς παραγενήσεσθαι μετ' ἀγαθῆς τύχης. ταύταις δὴ ταῖς ἐλπίσιν ἐκαστον χρη ζῆν καὶ ταῖς ὑπομνήσεσι πάντων τῶν τοιοῦτων, μηδὲν φειδόμενον, ἀλλ' αἰετὶ κατὰ τε παιδιᾶς καὶ σπουδᾶς ἀναμιμνήσκοντα ἑτερόν τε καὶ ἑαυτὸν σαφῶς.

V. Νῦν οὖν δὴ περὶ μὲν ἐπιτηδευμάτων, οἷα χρη ἐπι-

Ε τηδεύειν, καὶ περὶ αὐτοῦ ἐκάστου, ποῖόν τινα χρεῶν εἶναι, λέλεκται σχεδὸν ὅσα θεῖά ἐστι. τὰ δ' ἀνθρώπινα νῦν ἡμῖν οὐκ εἰρηται, δεῖ δέ· ἀνθρώποις γὰρ διαλεγόμεθα, ἀλλ' οὐ θεοῖς. ἔστι δὴ φύσει ἀνθρώπειον μάλιστα ἡδοναὶ καὶ λύπαι καὶ ἐπιθυμίαι, ἐξ ὧν ἀνάγκη τὸ θνητὸν πᾶν ζῶον ἀτεχνῶς οἷον ἐξηρησθῆναι τε καὶ ἐκκρεμάμενον εἶναι σπουδαῖς ταῖς μεγίσταις· δεῖ δὴ τὸν κάλλιστον βίον ἐπαινεῖν, μὴ μόνον ὅτι τῷ σχήματι κρατεῖ πρὸς εὐδοξίαν, ἀλλὰ καὶ 733 ὡς, ἂν τις ἐθέλη γενέσθαι καὶ μὴ νέος ὦν φυγὰς ἀπ' αὐτοῦ γένηται, κρατεῖ καὶ τούτῳ, ὃ πάντες ζητοῦμεν, τῷ χαίρειν πλείω, ἐλάττω δὲ λυπεῖσθαι παρὰ τὸν βίον ἅπαντα. ὡς δὲ ἔσται τοῦτο σαφές, ἂν γενήται τις ὀρθῶς, ἐτοιμῶς καὶ σφόδρα φανήσεται· ἢ δὲ ὀρθότης τις, τοῦτο ἤδη παρὰ τοῦ λόγου χρη λαμβάνοντα σκοπεῖν, εἴτε οὕτως ἡμῖν κατὰ φύσιν πέφυκεν εἴτε ἄλλως παρὰ φύσιν. βίον δὲ χρη παρὰ βίον ἡδία καὶ λυπηρότερον ὧδε σκοπεῖν. ἡδονὴν βουλό- Β μεθα ἡμῖν εἶναι, λύπην δὲ οὐδ' αἰρούμεθα οὔτε βουλό- μεθα, τὸ δὲ μηδέτερον ἀντὶ μὲν ἡδονῆς οὐ βουλόμεθα, λύπης δὲ ἀλλάττεσθαι βουλόμεθα· λύπην δὲ ἐλάττω μετὰ μείζονος ἡδονῆς βουλόμεθα, ἡδονὴν δὲ ἐλάττω μετὰ μείζονος λύπης οὐ βουλόμεθα, ἴσα δ' ἀντὶ ἴσων ἐκάτερα τούτων οὐχ ὡς βουλόμεθα ἔχομεν ἂν διασαφείν. ταῦτα δὲ πάντα ἔστι πλήθει καὶ μερέθει καὶ σφοδρότησιν ἰσότησί τε καὶ ὅσα ἐναντία ἔστι πᾶσι τοῖς τοιούτοις, πρὸς βούλησιν C διαφέροντά τε καὶ μηδὲν διαφέροντα πρὸς αἴρεσιν ἐκά- στων. οὕτω δὴ τούτων ἐξ ἀνάγκης διακεκοσμημένων, ἐν ᾧ μὲν βίῳ ἔνεστι πολλὰ ἐκάτερα καὶ μεγάλα καὶ σφοδρά, ὑπερβάλλει δὲ τὰ τῶν ἡδονῶν, βουλόμεθα, ἐν ᾧ δὲ τὰ ἐναντία, οὐ βουλόμεθα· καὶ αὐτὸ ἐν ᾧ ὀλίγα ἐκάτερα καὶ σμικρὰ καὶ ἡρεμαῖα, ὑπερβάλλει δὲ τὰ λυπηρά, οὐ βουλό- μεθα, ἐν ᾧ δὲ τὰναντία, βουλόμεθα· ἐν ᾧ δ' αὐτὸ βίῳ ἰσορ- ροπεῖ, καθάπερ ἐν τοῖς πρόσθεν δεῖ διανοεῖσθαι, τὸν ἰσορ-

ροπον βίον ὡς τῶν μὲν ὑπερβαλλόντων τῷ φίλῳ ἡμῖν D βουλόμεθα, τῶν δ' αὐτὸ τοῖς ἐχθροῖς οὐ βουλόμεθα. πάν- τας δὴ δεῖ διανοεῖσθαι τοὺς βίους ἡμῶν ὡς ἐν τούτοις ἐν- δεδεμένοι πεφύκασι, καὶ [δεῖ διανοεῖσθαι] ποίους φύσει βουλόμεθα· εἰ δέ τι παρὰ ταῦτα ἄρα φαιμέν βούλεσθαι, διὰ τινα ἄγνοϊαν καὶ ἀπειρίαν τῶν ὄντων βίων αὐτὰ λέ- γομεν.

VI. Τίνες δὴ καὶ πόσοι εἰσὶ βίοι, ὧν περὶ δεῖ προελό- μενον τὸ βούλητόν τε καὶ ἐκούσιον, ἀβούλητόν τε καὶ ἀκούσιον ἰδόντα, εἰς νόμον ἑαυτῷ ταξάμενον, τὸ φίλον ἄμα καὶ ἡδὴ καὶ ἄριστόν τε καὶ κάλλιστον ἐλόμενον ζῆν E ὡς οἷόν τ' ἔστιν ἀνθρώπων μακαριώτατα; λέγωμεν δὴ σῶφρονα βίον ἓνα εἶναι καὶ φρόνιμον ἓνα καὶ ἓνα τὸν ἀν- δρείον, καὶ τὸν ὑγιεινὸν βίον ἓνα ταξώμεθα· καὶ τούτοις οὔσι τέτταρσιν ἐναντίους ἄλλους τέτταρας, ἄφρονα, δει- λόν, ἀκόλαστον, νοσιώδη. σῶφρονα μὲν οὖν βίον ὁ γιγνώ- σκων θήσει πρῶτον ἐπὶ πάντα καὶ ἡρεμαίας μὲν λύπας, ἡρε- μαίας δὲ ἡδονάς, μαλακὰς δὲ ἐπιθυμίας καὶ ἔρωτας οὐκ 734 ἔμμανεῖς παρεχόμενον· ἀκόλαστον δὲ ὄξυν ἐπὶ πάντα καὶ σφοδρὰς μὲν λύπας, σφοδρὰς δὲ ἡδονάς, συντόνους δὲ καὶ οἰστρώδεις ἐπιθυμίας τε καὶ ἔρωτας ὡς οἷόν τ' ἔμμανε- στάτους παρεχόμενον· ὑπερβαλλούσας δὲ ἐν μὲν τῷ σῶ- φρονι βίῳ τὰς ἡδονὰς τῶν ἀχθῆδόνων, ἐν δὲ τῷ ἀκολάστῳ τὰς λύπας τῶν ἡδονῶν μερέθει καὶ πλήθει καὶ πυκνότη- σιν. ὅθεν ὁ μὲν ἡδίων ἡμῖν τῶν βίων, ὁ δὲ λυπηρότερος ἐξ ἀνάγκης συμβαίνει κατὰ φύσιν γίνεσθαι, καὶ τὸν γε B βουλόμενον ἡδέως ζῆν οὐκέτι παρῆκει ἐκόντα γε ἀκολά- στως ζῆν, ἀλλ' ἡδὴ δῆλον ὡς, εἰ τὸ νῦν λεγόμενον ὀρθόν, πᾶς ἐξ ἀνάγκης ἄκων ἔστιν ἀκόλαστος· ἢ γὰρ δι' ἀμα- θίαν ἢ δι' ἀκράτειαν ἢ δι' ἀμφοτέρα τοῦ σωφρονεῖν ἐν- δεῆς ὦν ζῆ ὁ πᾶς ἀνθρώπινος ὄχλος. ταῦτα δὲ περὶ νο- σῶδους τε καὶ ὑγιεινοῦ βίου διανοητέον, ὡς ἔχουσι μὲν

ἡδονὰς καὶ λύπας, ὑπερβάλλουσι δὲ ἡδοναὶ μὲν λύπας ἐν
 C ὑγιαίᾳ, λύπαι δὲ ἡδονὰς ἐν νόσοις. ἡμῖν δὲ ἡ βούλησις
 τῆς αἰρέσεως τῶν βίων οὐχ ἵνα τὸ λυπηρὸν ὑπερβάλλῃ·
 ὅπου δ' ὑπερβάλλεται, τοῦτον τὸν βίον ἡδῖον κεκρίκαμεν.
 ὁ δὲ ὁ σῶφρων τοῦ ἀκολάστου καὶ ὁ φρόνιμος τοῦ ἄφρο-
 νος, φαίμεν ἄν, καὶ ὁ τῆς ἀνδρείας τοῦ τῆς δειλίας ἐλάτ-
 τονα καὶ σμικρότερα καὶ μανότερα ἔχον ἀμφοτέρω, τῇ
 D τῶν ἡδονῶν ἐκότερος ἐκότερον ὑπερβάλλων, τῇ τῆς λυ-
 πῆς ἐκείνων ὑπερβαλλόντων αὐτούς, ὁ μὲν ἀνδρεῖος τὸν
 δειλόν, ὁ δὲ φρόνιμος τὸν ἄφρονα νικῶσιν, ὥστε ἡδῖος
 εἶναι τοὺς βίους τῶν βίων, σῶφρονα καὶ ἀνδρεῖον καὶ
 φρόνιμον καὶ ὑγιαῖον δειλοῦ καὶ ἄφρονος καὶ ἀκολάστου
 καὶ νοσώδους, καὶ ξυλληθῆδην τὸν ἀρετῆς ἐχόμενον κατὰ
 σῶμα ἢ καὶ κατὰ ψυχὴν τοῦ τῆς μοχθηρίας ἐχομένου βίου
 ἡδῖον τε εἶναι καὶ τοῖς ἄλλοις ὑπερέχειν ἐκ περιτοῦ κάλ-
 λει καὶ ὀρθότητι καὶ ἀρετῇ καὶ εὐδοξίᾳ, ὥστε τὸν ἔχοντα
 E αὐτὸν ζῆν εὐδαιμονέστερον ἀπεργάζεσθαι τοῦ ἐναντίου
 τῷ παντὶ καὶ ὄλω.

VII. Καὶ τὸ μὲν προοίμιον τῶν νόμων ἐνταυθαί λε-
 γθὲν τῶν λόγων τέλος ἐχέτω, μετὰ δὲ τὸ προοίμιον ἀναγ-
 καῖόν που νόμον ἐπεσθαι, μᾶλλον δὲ τὸ γε ἀληθὲς νό-
 μους πολιτείας ὑπογράφειν. καθάπερ οὖν δὴ τινα ξυνη-
 φην ἢ καὶ πλέγμ' ἄλλ' ὀτιοῦν, οὐκ ἐκ τῶν αὐτῶν οἷόν τ'
 ἐστὶ τῆν τε ἐφυφῆν καὶ τὸν στήμονα ἀπεργάζεσθαι, διαφέ-
 ρειν δ' ἀναγκαῖον τὸ τῶν στήμονων πρὸς ἀρετὴν γένος·
 735 ἰσχυρόν τε γὰρ καὶ τινα βεβαιότητα ἐν τοῖς τρόποις ελλη-
 φρός, τὸ δὲ μαλακώτερον καὶ ἐπιεικείᾳ τινὶ δικαίᾳ χρῶμε-
 νον· ὅθεν δὴ τοὺς μεγάλας ἀρχὰς ἐν ταῖς πόλεσιν ἄρξου-
 τας δεῖ διακρίνεσθαι τινα τρόπον ταύτη καὶ τοὺς σμικρῶ
 παιδείᾳ βασιανσθέντας ἐκάστοτε κατὰ λόγον· ἐστὸν γὰρ
 δὴ δύο πολιτείας εἶδη, τὸ μὲν ἀρχῶν καταστάσεις ἐκάστοις,
 τὸ δὲ νόμοι ταῖς ἀρχαῖς ἀποδοθέντες, τὸ δὲ πρὸ τούτων

ἀπάντων δεῖ διανοεῖσθαι τὰ τοιαῦτα. πᾶσαν ἀγέλην ποι-
 μῆν καὶ βοσκὸς τροφεὺς τε ἵππων καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα B
 παραλαβὼν οὐκ ἄλλως μὴ ποτε ἐπιχειρήσῃ θεραπεύειν,
 ἢ πρῶτον μὲν τὸν ἐκάστη προσήκοντα καθαρὸν καθάρῃ
 τῇ ξυνοικήσει, διαλέξας δὲ τὰ τε ὑγιῆ καὶ τὰ μὴ καὶ τὰ
 γενναῖα καὶ ἀγεννῆ τὰ μὲν ἀποπέμψῃ πρὸς ἄλλας τινας
 ἀγέλας, τὰ δὲ θεραπεύσῃ, διανοούμενος ὡς μάταιος ἂν ὁ
 πόνοσ εἴη καὶ ἀνήνυτος περὶ τε σῶμα καὶ ψυχᾶς, ὡς φύσις
 καὶ ποιηρὰ τροφῇ διεφθαρκυῖα προσυπόλλυσι τὸ τῶν C
 ὑγιῶν καὶ ἀκηράτων ἡδῶν τε καὶ σωμάτων γένος ἐν ἐκά-
 στοις τῶν κτημάτων, ἂν τις τὰ ὑπάρχοντα μὴ διακαθαί-
 ρηται. τὰ μὲν δὲ τῶν ἄλλων ζώων ἐλάττων τε σπουδῇ καὶ
 παραδείγματος ἕνεκα μόνου ἄξια παραθέσθαι τῷ λόγῳ,
 τὰ δὲ τῶν ἀνθρώπων σπουδῆς τῆς μεγίστης τῷ τε νομο-
 θέτῃ διερευνᾶσθαι καὶ φράζειν τὸ προσήκον ἐκάστοις κα-
 θαρμοῦ τε πέρι καὶ ξυμπασῶν τῶν ἄλλων πράξεων. αὐ-
 τία γὰρ τὸ περὶ καθαρῶν πόλεως ὧδ' ἔχον ἂν εἴη· D
 πολλῶν οὐσῶν τῶν διακαθάρσεων αἱ μὲν ὄρους εἰσὶν, αἱ
 δὲ χαλεπώτεραι· καὶ τὰς μὲν τύραννος μὲν ὦν καὶ νομο-
 θέτης ὁ αὐτός, ὅσαι χαλεπαί τ' εἰσὶ καὶ ἄρισται, δύναται
 ἂν καθῆραι, νομοθέτης δὲ ἄνευ τυραννίδος καθιστὰς πο-
 λιτείαν καινὴν καὶ νόμους, εἰ καὶ τὸν πρῶτατον τῶν κα-
 θαρῶν καθήρειεν, ἀγαπῶντως ἂν καὶ τὸ τοιοῦτον δρᾶ-
 σειεν. ἐστὶ δ' ὁ μὲν ἄριστος ἀλγεινός, καθάπερ ὅσα τῶν
 φαρμάκων τοιοῦτότροπα, ὁ τῇ δίκῃ μετὰ τιμωρίας εἰς τὸ E
 κολάζειν ἄγων, θάνατον ἢ φυγὴν τῇ τιμωρίᾳ τὸ τέλος
 ἐπιτιθεῖς· τοὺς γὰρ μέγιστα ἐξημαρτηκότας, ἀμιάτους δὲ
 ὄντας, μεγίστην δὲ οὐσαν βλάβην πόλεως, ἀπαλλάττειν
 εἴωθεν. ὁ δὲ πρῶτερός ἐστι τῶν καθαρῶν ὁ τοιοῦσδε
 ἡμῖν· ὅσαι διὰ τὴν τῆς τροφῆς ἀπορίαν τοῖς ἡγεμόσιν ἐπὶ
 τὰ τῶν ἐχόντων μὴ ἔχοντες ἐτοίμους αὐτοὺς ἐνδείκνυνται
 παρεσκευαστότεσ ἐπεσθαι, τούτοις ὡς νοσήματι πόλεως 736

ἐμπεφυκότι δι' εὐφημίας ἀπαλλαγὴν ὄνομα ἀποικίαν τι-
θέμενος εὐμενῶς ὅτι μάλιστα ἐξεπέψατο. παντὶ μὲν οὖν
νομοθετοῦντι τοῦτο ἀμῶς γέ πως κατ' ἀρχαῖς δραστήιον,
ἡμῖν μὴν ἔτι τούτων ἀτοπώτερα τὰ περὶ ταῦτ' ἐστὶ συμ-
βεβηκότα νῦν· οὔτε γὰρ ἀποικίαν οὔτ' ἐκλογὴν τινα κα-
θάρασεως δεῖ μηχανᾶσθαι πρὸς τὸ παρόν, οἷον δέ τινων
B ξυρροέοντων ἐκ πολλῶν τὰ μὲν πηγῶν τὰ δὲ χειμάρρων εἰς
μίαν λίμνην ἀναγκαῖον προσέχοντας τὸν νοῦν φυλάττειν,
ὅπως ὅτι καθαρώτατον ἔσται τὸ συρροέον ὕδωρ, τὰ μὲν
ἐξαντλοῦντας, τὰ δ' ἀποχετεύοντας καὶ παρατρέποντας.
πόνος δ' ὡς εἴποιε, καὶ κίνδυνός ἐστιν ἐν πάσῃ κατασκευῇ
πολιτικῇ· τὰ δ' ἐπίπεσθαι λόγῳ γ' ἐστὶ τὰ νῦν ἄλλ' οὐκ
ἔργῳ πραττόμενα, πεπεράνθω τε ἡμῖν ἢ ξυλλογῇ καὶ κατὰ
νοῦν ἢ καθαρότης αὐτῆς ἔστω ξυμβεβηκυῖα· τοὺς γὰρ κα-
C κούς τῶν ἐπιχειρούντων εἰς τὴν νῦν πόλιν ὡς πολιτευ-
σομένους ξυνιέναι πειθοῖ πάσῃ καὶ ἱκανῶ χρόνῳ διαβα-
σαντίσαντες διακωλύσωμεν ἀφικνεῖσθαι, τοὺς δ' ἀγαθούς
εἰς δύναμιν εὐμενεῖς ἵλεώς τε προσαγαγόμεθα.

VIII. Τόδε δὲ μὴ λανθανέτω γινόμενον ἡμᾶς εὐ-
τύχημα, ὅτι καθάπερ εἶπομεν τὴν τῶν Ἡρακλειδῶν ἀποι-
κίαν εὐτυχεῖν, ὡς γῆς καὶ χρεῶν ἀποκοπῆς καὶ νομῆς πέρι
δεινὴν καὶ ἐπικίνδυνον ἔριον ἐξέφυγεν, ἣν νομοθετεῖσθαι
D ἀναγκασθεῖσθαι πόλει τῶν ἀρχαίων οὔτε ἔαν οἷόν τε ἀκίνη-
τον οὔτ' αὐ κινεῖν δυνατόν ἐστὶ τινα τρόπον, εὐχὴ δὲ μό-
νον ὡς ἔπος εἰπεῖν λείπεται καὶ σμικρὰ μετάβασις εὐλα-
βῆς ἐν πολλῶ χρόνῳ σμικρὸν μεταβιβάξουσιν· ἢ δὲ τῶν
κινούντων ἀεὶ κεκτημένων μὲν αὐτῶν γῆν ἀφθονον
ὑπάρχει, κεκτημένων δὲ καὶ ὀφειλέτας αὐτοῖς πολλούς,
ἐθελούτων τε τούτων πη τοῖς ἀπορομένοις δι' ἐπιείκειαν
E κοινωνεῖν, τὰ μὲν ἀφιέντας, τὰ δὲ νεμομένους, ἀμῆ γέ πη
τῆς μετριότητος ἔχομένους καὶ πενίαν ἠγομένους εἶναι
μὴ τὸ τὴν οὐσίαν ἐλάττω ποιεῖν ἀλλὰ τὸ τὴν ἀπλησίαν

πλείω. σωτηρίας τε γὰρ ἀρχὴ μέγιστη πόλεως αὕτη γί-
γνεται, καὶ ἐπὶ ταύτης οἷον κρηπίδος μονίμου ἐποικοδο-
μεῖν δυνατόν, ὅντινα ἂν ὕστερον ἐποικοδομῆ τις κόσμον
πολιτικὸν προσήκοντα τῇ τοιαύτῃ καταστάσει· ταύτης δὲ
σαθρᾶς οὐσης τῆς μεταβάσεως οὐκ εὐπορος ἢ μετὰ ταῦτα 737
πολιτικῇ πράξει οὐδεμιᾷ γίγνεται ἂν πόλει. ἦν ἡμεῖς μὲν,
ὡς φαμεν, ἐκφεύγομεν· ὅμως δὲ εἰρησθαι γε ὀρθότερον,
εἰ καὶ μὴ ἐκφεύγομεν, ὅπη ποτ' ἂν ἐπιούμεθα αὐτῆς
τὴν φυγὴν. εἰρησθαι δὲ νῦν, ὅτι διὰ τοῦ μὴ φιλοχορημα-
τεῖν μετὰ δίκης, ἄλλη δ' οὐκ ἔστιν οὔτ' εὐρεῖα οὔτε στενὴ
τῆς τοιαύτης μηχανῆς διαφυγῆ· καὶ τοῦτο μὲν οἷον ἔρμα
πόλεως ἡμῖν κείσθω τὰ νῦν. ἀνεγκλήτους γὰρ δεῖ τὰς οὐ-
σίας πρὸς ἀλλήλους κατασκευάζεσθαι ἀμῶς γέ πως, ἢ μὴ B
προϊέναι πρότερον εἰς τοῦμπροσθεν ἐκόντα εἶναι τῆς ἄλ-
λης κατασκευῆς, οἷς ἢ παλαιὰ ἐγκλήματα πρὸς ἀλλήλους
καὶ ὅσοι νοῦ καὶ σμικρὸν μετῆ· οἷς δὲ, ὡς ἡμῖν νῦν, θεὸς
ἔδωκε καινὴν τε πόλιν οἰκίσειν καὶ μὴ τινὰς ἐχθρας εἶναι
πα πρὸς ἀλλήλους, τούτους ἐχθρας αὐτοῖς αἰτίους γενέ-
σθαι διὰ τὴν διανομὴν τῆς γῆς τε καὶ οἰκήσεων οὐκ ἀν-
θρώπινος ἂν εἴη μετὰ κάκης πάσης ἀμαθία. τίς οὖν δὴ C
τρόπος ἂν εἴη τῆς ὀρθῆς διανομῆς; πρῶτον μὲν τὸν αὐ-
τῶν ὄγκον τοῦ ἀριθμοῦ δεῖ τάξασθαι, πόσον εἶναι χρεῶν
μετὰ δὲ τοῦτο τὴν διανομὴν τῶν πολιτῶν, καθ' ὅποσα
μέρη πλήθει καὶ ὀπηλίκα διαιρετέον αὐτούς, ἀνομολογη-
τέον· ἐπὶ δὲ ταῦτα τὴν τε γῆν καὶ τὰς οἰκήσεις ὅτι μάλι-
στα ἴσας ἐπιμεμητέον. ὄγκος δὲ πλήθους ἱκανὸς οὐκ ἄλ-
λως ὀρθῶς γίγνεται ἂν λεχθεῖς ἢ πρὸς τὴν γῆν καὶ τὰς τῶν
πλησιοχώρων πόλεις, γῆς μὲν, ὅποση πόσους σῶφρονας D
ὄντας ἱκανῇ τρέφειν, πλείονος δ' οὐδὲν προσδεῖ, πλήθους
δέ, ὅποσοι τοὺς προσχώρους ἀδικούντας τε αὐτούς ἀμύ-
νασθαι δυνατοὶ καὶ γείτοσιν ἑαυτῶν ἀδικουμένους βοη-
θῆσαι μὴ παντάπασιν ἀπόρως δύνανται ἂν. ταῦτα δ' ἰδόν-

τες τὴν χώραν καὶ τοὺς γείτονας ὀριούμεθα ἔργῳ καὶ λό-
 γοις· νῦν δὲ σχήματος ἕνεκα καὶ ὑπογραφῆς, ἵνα περαι-
 E νηται, πρὸς τὴν νομοθεσίαν ὁ λόγος ἴτω. πεντάκισ μὲν
 χίλιοι ἔστωσαν καὶ τετραράκοντα, ἀριθμοῦ τινὸς ἕνεκα
 737 προσήκοντος, γεωμόροι τε καὶ ἀμνησούντες τῇ νομῇ· γῆ
 δὲ καὶ οἰκῆσεις ὡσαύτως τὰ αὐτὰ μέρη διανεμηθήτων, γε-
 νόμενα ἀνήρ καὶ κλήρος ξυνομή. δύο μὲν δὲ μέρη τοῦ
 παντὸς ἀριθμοῦ τὸ πρῶτον νεμηθήτω, μετὰ δὲ ταῦτα τρία
 τὸν αὐτόν· πέφυκε γὰρ καὶ τέτταρα καὶ πέντε καὶ μέχρι
 τῶν δέκα ἐφεξῆς. δεῖ δὲ περὶ ἀριθμῶν τὸ γε τοσοῦτον
 738 πάντα ἄνδρα νομοθετοῦντα νενοηκέναι, τίς ἀριθμὸς καὶ
 ποῖος πάσαις πόλεσι χρησιμώτατος ἂν εἴη. λέγωμεν δὲ
 τὸν πλείστας καὶ ἐφεξῆς μάλιστα διανομᾶς ἐν αὐτῷ κερτη-
 μένον· οὐ μὲν δὲ πᾶς εἰς πάντα πάσας τομὰς εἴληχεν· ὁ
 δὲ τῶν τετραράκοντα καὶ πεντακισχιλίων εἰς τε πόλεμον
 καὶ ὅσα κατ' εἰρήνην πρὸς ἅπαντα τὰ ξυμβόλαια καὶ κοι-
 νανήματα, εἰσφορῶν τε πέρι καὶ διανομῶν, οὐ πλείους
 μιᾶς δεουσῶν ἐξήκοντα δύναται ἂν τέμνεσθαι τομῶν, ξυ-
 B χειεὶς δὲ ἀπὸ μιᾶς μέχρι τῶν δέκα.

IX. Ταῦτα μὲν οὖν δὴ καὶ κατὰ σχολὴν δεῖ βεβαίως
 λαβεῖν, οἷς ἂν ὁ νόμος προστάτη λαμβάνειν ἔχει γὰρ οὖν
 οὐκ ἄλλως ἢ ταύτη, δεῖ δὲ αὐτὰ ῥηθῆναι τῶνδ' ἕνεκα κατ-
 οικίζοντι πόλιν. οὐτ' ἂν καινήν ἐξ ἀρχῆς τις ποιῇ οὐτ' ἂν
 παλαιὰν διεφθαρμένην ἐπισκευάζηται, περὶ θεῶν γε καὶ
 ἱερῶν, ἅττα τε ἐν τῇ πόλει ἐκάστοις ἰδρῶσθαι δεῖ καὶ ὄν-
 τινων ἐπονομάζεσθαι θεῶν ἢ δαιμόνων, οὐδεὶς ἐπιχειρή-
 C σαι κινεῖν νοῦν ἔχων ὅσα ἐκ Δελφῶν ἢ Δωδώνης ἢ παρ'
 Ἀμμωνος ἢ τινες ἐπεισαν παλαιοὶ λόγοι ὀπηδῆ τινας [πεί-
 σαντες] φασμάτων γενομένων ἢ ἐπιπνοίας λεχθείσης
 θεῶν, πείσαντες δὲ θυσίας τελεταῖς συμμίκτους κατεστή-
 σαντο εἴτε αὐτόθεν ἐπιχωρίους εἴτε οὖν Τυρρηνικὰς εἴτε
 Κυπρίας εἴτε ἄλλοθεν ὄθεν οὖν, καθιέρωσαν δὲ τοῖς τοι-

οὔτοις λόγοις φήμας τε καὶ ἀγάλματα καὶ βωμοὺς καὶ
 ναοὺς, τεμένη τε τούτων ἐκάστοις ἐτεμένισαν· τούτων
 739 νομοθέτη τὸ σμικρότατον ἅπαντων οὐδὲν κινητέον, τοῖς
 δὲ μέρεσιν ἐκάστοις θεῶν ἢ δαίμονα ἢ καὶ τινα ἥρωα ἀπο-
 δοτέον, ἐν δὲ τῇ τῆς γῆς διανομῇ πρῶτοις ἐξαιρέτα τεμένη
 τε καὶ πάντα τὰ προσήκοντα ἀποδοτέον, ὅπως ἂν ξυλλογοὶ
 ἐκάστων τῶν μερῶν κατὰ χρόνους γιγνόμενοι τοὺς προσ-
 ταχθέντας εἰς τε τὰς χρεῖας ἐκάστας εὐμάριαν παρα-
 σκευάζωσι καὶ φιλοφρονῶνται τε ἀλλήλους μετὰ θυσιῶν
 καὶ οἰκειῶνται καὶ γνωρίζωσιν, οὐ μείζον οὐδὲν πόλει
 ἀγαθὸν ἢ γνωρίμους αὐτοὺς αὐτοῖς εἶναι. ὅπου γὰρ μὴ E
 φῶς ἀλλήλοις ἐστὶν ἀλλήλων ἐν τοῖς τρόποις ἀλλὰ σκότος,
 οὐτ' ἂν τιμῆς τῆς ἀξίας οὐτ' ἀρχῶν οὐτε δίκης ποτέ τις
 ἂν τῆς προσηκούσης ὀρθῶς τυγχάνοι· δεῖ δὲ πάντα ἄνδρα
 ἐν πρὸς ἐν τοῦτο σπεύδειν ἐν πάσαις πόλεσιν, ὅπως μήτε
 αὐτὸς κίβδηλός ποτε φανῆται ὄφρ' οὖν, ἀπλοῦς δὲ καὶ ἀλη-
 θῆς ἀεί, μήτε ἄλλος τοιοῦτος ἂν αὐτὸν διαπατήσῃ. ἢ δὲ
 τὸ μετὰ τοῦτο φορὰ, καθάπερ περὶ τῶν ἀφ' ἱεροῦ, τῆς τῶν 739
 νόμων κατασκευῆς ἀήθης οὕσα τάχ' ἂν θαυμάσαι τὸν
 ἀκούοντα τὸ πρῶτον ποιήσειεν· οὐ μὴν ἀλλ' ἀναλογιζο-
 μένω καὶ πειρωμένω φανέται δευτέρως ἂν πόλις οικεί-
 σθαι πρὸς τὸ βέλτιστον. τάχα δ' οὐκ ἂν τις προσδέξαιτο
 αὐτὴν διὰ τὸ μὴ σύνηθες νομοθέτη μὴ τυραννοῦντι· τὸ
 δ' ἐστὶν ὀρθότατα εἰπεῖν μὲν τὴν ἀρίστην πολιτείαν καὶ
 δευτέραν καὶ τρίτην, δοῦναι δὲ εἰπόντα αἴρεσιν ἐκάστῳ E
 τῷ τῆς συνοικίσεως κρηίῳ. ποιῶμεν δὲ κατὰ τοῦτον
 τὸν λόγον καὶ τὰ νῦν ἡμεῖς, εἰπόντες ἀρετῇ πρώτην πο-
 λιτείαν καὶ δευτέραν καὶ τρίτην· τὴν δὲ αἴρεσιν Κλεινίης
 τε ἀποδιδῶμεν τὰ νῦν καὶ εἰ τις ἄλλος ἂν δὴ ποτε ἐθε-
 λήσειεν ἐπὶ τῶν τοιούτων ἐκλογὴν ἐλθῶν κατὰ τὸν
 ἑαυτοῦ τρόπον ἀπονεύμασθαι τὸ φίλον αὐτῷ τῆς αὐτοῦ
 πατρίδος.

Χ. Πρώτη μὲν τοίνυν πόλις τέ ἐστὶ καὶ πολιτεία καὶ
 C νόμοι ἄριστοι, ὅπου τὸ πάλαι λεγόμενον ἂν γίνηται κατὰ
 πᾶσαν τὴν πόλιν ὅ τι μάλιστα· λέγεται δὲ ὡς οὕτως ἐστὶ
 κοινὰ τὰ φίλων. τοῦτ' οὖν εἴτε που νῦν ἐστὶν εἴτ' ἐστὶ
 ποτέ, κοινὰς μὲν γυναῖκας, κοινούς δὲ εἶναι παῖδας, κοινὰ
 δὲ χρήματα, ξυμπάντα, καὶ πάση μηχανῇ τὸ λεγόμενον
 ἴδιον πανταχόθεν ἐκ τοῦ βίου ἅπαν ἐξήρηται, μεμηχάνη-
 ται δ' εἰς τὸ δυνατὸν καὶ τὰ φύσει ἴδια κοινὰ ἀμῆ γέ πη
 γεγονέναι, οἷον ὄμματα καὶ ὠτα καὶ χεῖρας κοινὰ μὲν ὄρα
 D δοκεῖν καὶ ἀκούειν καὶ πράττειν, ἐπαινεῖν τε αὐτὰ καὶ ψέγειν
 καθ' ἓν ὅ τι μάλιστα ξυμπάντας ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς χαίροντας
 καὶ λυπουμένους, καὶ κατὰ δύνάμιν οἵτινες νόμοι μίαν ὅ
 τι μάλιστα πόλιν ἀπεργάζονται, τούτων ὑπερβολῇ πρὸς
 ἀρετὴν οὐδεὶς ποτε ὄρον ἄλλον θέμενος ὀρθότερον οὐδὲ
 βελτίω θήσεται. ἢ μὲν δὴ τοιαύτη πόλις, εἴτε που θεοὶ ἢ
 παῖδες θεῶν αὐτὴν οἰκοῦσι πλείους ἑνός, οὕτω διαζώντες
 εὐφραίνόμενοι κατοικοῦσι· διὸ δὴ παράδειγμά γε πολι-
 E τείας οὐκ ἄλλη χρὴ σκοπεῖν, ἀλλ' ἐχομένους ταύτης τὴν ὅ
 τι μάλιστα τοιαύτην ζητεῖν κατὰ δύνάμιν. ἦν δὲ νῦν ἡμεῖς
 ἐπιχειρήκαμεν, εἴη τε ἂν γενομένη πως ἀθανασίας ἐγ-
 γύτατα καὶ ἢ μία δευτέρως· τρίτην δὲ μετὰ ταῦτα, εἰ
 θεὸς ἐθέλη, διαπερανούμεθα. νῦν δ' οὖν ταύτην τίνα λέ-
 γομεν καὶ πῶς γενομένην ἂν τοιαύτην; νειμάσθων μὲν δὴ
 740 πρῶτον γῆν τε καὶ οἰκίαν, καὶ μὴ κοινῇ γεωργούντων,
 ἐπειδὴ τὸ τοιοῦτον μείζον ἢ κατὰ τὴν νῦν γένεσιν καὶ τρο-
 φὴν καὶ παιδεύσιν εἴρηται· νειμάσθων δ' οὖν τοιαῦδε δια-
 νοία πως, ὡς ἄρα δεῖ τὸν λαχόντα τὴν λῆξιν ταύτην νο-
 μίζειν μὲν κοινῇ αὐτὴν τῆς πόλεως ξυμπάσης, πατριδος
 δὲ οὕσης τῆς χώρας θεραπεύειν αὐτὴν δεῖ μειζόνως ἢ μη-
 τέρα παῖδας, τῶ καὶ δέσποιναν θεὸν αὐτὴν οὖσαν θνητῶν
 ὄντων γεγονέναι· ταῦτα δ' ἔχειν διανοήματα καὶ περὶ
 τοὺς ἐγγωρίους θεοὺς τε ἅμα καὶ δαίμονας. ὅπως δ' ἂν

ταῦτα εἰς τὸν αἰεὶ χρόνον οὕτως ἔχοντα ὑπάρχει, τὰδε προς- B
 διανοητέον, ὅσαι εἰσὶ τὰ νῦν ἡμῖν ἐστὶν διανεμηθεῖσαι τὸν
 ἀριθμὸν, ταύτας δεῖν αἰεὶ τοσαύτας εἶναι καὶ μήτε τι πλεί-
 ον γίνεσθαι μήτε τί ποτε ἐλάττους. ὧδ' οὖν ἂν τὸ τοιοῦ-
 τον βεβαίως γίνουτο περὶ πᾶσαν πόλιν· ὁ λαχὼν τὸν κλη-
 ρον καταλείπεται αἰεὶ ταύτης τῆς οἰκίσεως ἕνα μόνον κληρο-
 νόμον τῶν ἐναντοῦ παίδων, ὃν ἂν αὐτῷ μάλιστα ἢ φίλον,
 διάδοχον καὶ θεραπευτὴν θεῶν καὶ γένους καὶ πόλεως τῶν C
 τε ζώντων καὶ ὄσους ἂν ἤδη τέλος εἰς τὸν τότε χρόνον ἔχη
 τοὺς δὲ ἄλλους παῖδας, οἷς ἂν πλείους ἑνός γίνωνται, θη-
 λείας τε ἐκδόσθαι κατὰ νόμον τὸν ἐπιταχθησόμενον, ἄρρε-
 νὰς τε, οἷς ἂν τῆς γενέσεως ἐλλείπη τῶν πολιτῶν, τούτοις
 υἱεὶς διανέμειν, κατὰ χάριν μὲν μάλιστα· εἰ δὲ τισὶν ἐλλεί-
 πωσι χάριτες, ἢ πλείους ἐπίγονοι γίνωνται θήλειαι ἢ τινας
 ἄρρενες ἐκάστων, ἢ καὶ τούναντιον ὅταν ἐλάττους ὦσι
 παίδων ἀφορίας γενομένης, πάντων τούτων ἀρχὴν ἦν ἂν D
 θώμεθα μεγίστην καὶ τιμιωτάτην, αὐτὴ σκεψαμένη, τί
 χρὴ χρῆσθαι τοῖς περιγενομένοις ἢ τοῖς ἐλλείπουσι, πορι-
 ζέτω μηχανῇ ὅ τι μάλιστα ὅπως αἱ πεντακισχίλια καὶ
 τετταράκοντα οἰκίσεις αἰεὶ μόνον ἔσονται. μηχανὰ δ' εἰσὶ
 πολλαί· καὶ γὰρ ἐπισχέσεις γενέσεως οἷς ἂν εὐρους ἢ γέ-
 νεσις, καὶ τούναντιον ἐπιμέλειαι καὶ σπουδαὶ πλήθους
 γεννημάτων [εἰσὶ] τιμαῖς τε καὶ ἀτιμαῖς καὶ νουθητήσεσι
 πρεσβυτῶν περὶ νέους διὰ λόγων νουθητητικῶν ἀπαντῶ- E
 σαι δύνανται ποιεῖν ὃ λέγομεν· καὶ δὴ καὶ τό γε τέλος,
 ἂν πᾶσα ἀπορία περὶ τὴν ἀνίσωσιν τῶν πεντακισχιλίων
 καὶ τετταράκοντα οἰκῶν γίνηται, ἐπίχυσίς δ' ὑπερβάλ-
 λουσα ἡμῖν πολιτῶν διὰ φιλοφροσύνην τὴν τῶν ξυνοί-
 κούντων ἀλλήλοις ξυμβαίη καὶ ἀπορῶμεν, τὸ παλαιόν
 που ὑπάρχει μηχανήμα, ὃ πολλὰκις εἶπομεν, ἐκπομπή
 ἀποικίῶν φίλη γιγνομένη παρὰ φίλων, ὃν ἂν ἐπιτήδειον
 εἶναι δοκῇ. εἰ δ' αὐτὰ καὶ τούναντιον ἐπέλθῃ ποτὲ κῆμα
 10

741 κατακλυσμόν φέρον νόσων ἢ πολέμων φθορά, ἐλάττους δὲ πολὺ τοῦ τεταγμένου ἀριθμοῦ δι' ὀφρακίας γίνονται, ἐκόντας μὲν οὐ δεῖ πολίτας παρεμβάλλειν νόθη παιδεία πεπαιδευμένους, ἀνάγκη δὲ οὐδὲ θεὸς εἶναι λέγεται δυνατὸς βιάζεσθαι.

XI. Ταῦτ' οὖν δὴ τὸν νῦν λεγόμενον λόγον ἡμῖν φῶμεν παραινέειν λέγοντα· ὦ πάντων ἀνδρῶν ἀριστοί, τὴν ὁμοιότητα καὶ ἰσότητα καὶ τὸ ταῦτόν καὶ ὁμολογούμενον τιμῶντες κατὰ φύσιν μὴ ἀνίετε κατὰ τε ἀριθμὸν B καὶ πᾶσαν δύναμιν τὴν τῶν καλῶν κάγαθῶν πραγμάτων καὶ δὴ καὶ νῦν τὸν ἀριθμὸν μὲν πρῶτον διὰ βίου παντὸς φυλάξατε τὸν εἰρημένον, εἶτα τὸ τῆς οὐσίας ὕψος τε καὶ μέγεθος, ὃ τὸ πρῶτον ἐνείμασθε μέτριον ὄν, μὴ ἀτιμάσητε τῷ τε ἀνείσθαι καὶ τῷ πωλεῖν πρὸς ἀλλήλους. οὔτε γὰρ ὁ νεῖμας κληρὸς ὦν θεὸς ὑμῖν ξύμμαχος οὔτε ὁ νομοθέτης· νῦν γὰρ δὴ πρῶτον τῷ ἀπειθοῦντι νόμος προστάττει προειπῶν ἐπὶ τούτοις κληροῦσθαι τὸν ἐθέλοντα C ἢ μὴ κληροῦσθαι, ὡς πρῶτον μὲν τῆς γῆς ἰσῶς οὐσης τῶν πάντων θεῶν, εἶτα ἰσῶν τε καὶ ἰσῶν εὐχὰς ποιησομένων ἐπὶ τοῖς πρῶτοις θύμασι καὶ δευτέροις καὶ μέχρι τριῶν, τὸν προῖαμενον ἢ ἀποδόμενον ὦν ἔλαχεν οἰκοπέδων ἢ γηπέδων τὰ ἐπὶ τούτοις πρέποντα πάσχειν πάθη· γράψαντες δ' ἐν τοῖς ἰσῶσι θήσουσι κυπαριττίας μνήμας εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον καταγεγραμμένας, πρὸς τούτοις δ' ἔτι D φυλακτήρια τούτων, ὅπως ἂν γίγνηται, καταστήσουσιν ἐν ταύτῃ τῶν ἀρχῶν, ἣτις ἂν ὀξύτατον ὄρῳ δοκῇ, ἢν' αἰ παρὰ ταῦτα ἐκάστοτε παραγωγὰι γιγνόμεναι μὴ λανθάνωσιν αὐτούς, ἀλλὰ κολάζωσι τὸν ἀπειθοῦντα ἅμα νόμῳ καὶ τῷ θεῷ. ὅσον γὰρ δὴ τὸ νῦν ἐπιταττόμενον ἀγαθὸν ὄν τυγχάνει πάσαις ταῖς πειθομέναις πόλεσι, τὴν ἐπομένην κατασκευὴν προσλαβόν, κατὰ τὴν παλαιὰν παροιμίαν οὐδεὶς εἴσεται ποτε κακὸς ὦν, ἀλλ' ἔμπειρός τε καὶ ἐπιει-

κῆς ἐθεσι γενόμενος· χρηματισμὸς γὰρ οὐτ' ἔνεστι σφόδρα ἐν τῇ τοιαύτῃ κατασκευῇ, ξυνέπεται τε αὐτῇ μὴδὲ δεῖν μὴδ' ἐξεῖναι χρηματίζεσθαι τῶν ἀνελευθέρων χρηματισμῶν μὴδενὶ μὴδένα, καθ' ὅσον ἐπονείδιστος λεγομένη βανασία ἦθος ἀποτρέπει ἐλευθέρον, μὴδὲ τὸ παράπαν ἀξιοῦν ἐκ τῶν τοιούτων ξυλλέγειν χρήματα.

XII. Πρὸς τούτοις δ' ἔτι νόμος ἐπιταττοῦται πᾶσι τούτοις, μὴδ' ἐξεῖναι χρυσὸν μὴδὲ ἄργυρον κεκτήσθαι μὴδένα μὴ- 742 θενὶ ἰδιώτῃ, νόμισμα δ' ἕνεκα ἀλλαγῆς τῆς καθ' ἡμέραν, ἢν δημιουργοῖς τε ἀλλάττεσθαι σχεδὸν ἀναγκαῖον, καὶ πᾶσιν, ὁπόσων χρεῖα τῶν τοιούτων, μισθοὺς μισθωτοῖς δούλοις καὶ ἐποίκοις ἀποτίνειν. ὦν ἕνεκά φαμεν τὸ νόμισμα κητέον αὐτοῖς μὲν ἐπιτιμῶν, τοῖς δὲ ἄλλοις ἀνθρώποις ἀδόκιμον· κοινὸν δ' Ἑλληνικὸν νόμισμα ἕνεκά τε στρατειῶν καὶ ἀποδημιῶν εἰς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, οἷον πρεσβειῶν ἢ καὶ τινος ἀναγκαιῆς ἄλλῃ τῇ πόλει κη- B ρυκείας, ἐκπέμπειν τινὰ ἂν δέη, τούτων χάριν ἀνάγκη ἐκάστοτε κεκτήσθαι τῇ πόλει νόμισμα Ἑλληνικόν. ἰδιώτῃ δ' ἂν ἄρα ποτὲ ἀνάγκη τις γίγνηται ἀποδημεῖν, παρεμέ- νος μὲν τοὺς ἄρχοντας ἀποδημεῖτω, νόμισμα δὲ ἂν ποθεν ἔχων ξενικὸν οἰκαδε ἀφίκηται περιγεγόμενον, τῇ πόλει αὐτὸ καταβαλλέτω πρὸς λόγον ἀπολαμβάνων τὸ ἐπιχώριον· ἰδιόμενος δ' ἂν τις φαινῆται, δημοσίῳν τε γιγνέ- σθω καὶ ὁ ξυνειδῶς καὶ μὴ φράζων ἀρᾷ καὶ οὐκ εἰδὲ μετὰ τοῦ ἀγαγόντος ἔνοχος ἔστω, καὶ ζημίᾳ πρὸς τούτοις μὴ ἐλάττωνι τοῦ ξενικοῦ κομισθέντος νομίσματος. γαμοῦντα C δὲ καὶ ἐκδιδόντα μὴτ' οὖν διδόναι μὴτε δεχέσθαι προῖκα τὸ παράπαν μὴδ' ἠντινοῦν, μὴδὲ νόμισμα παρακατατίθεσθαι ὅταν μὴ τις πιστεύει, μὴδὲ δανείζειν ἐπὶ τόκῳ, ὡς ἐξὸν μὴ ἀποδιδόναι τὸ παράπαν τῷ δανεισαμένῳ μὴτε τόκον μὴτε κεφάλαιον· ταῦτα δ' ὅτι βέλτιστά ἐστι πόλει ἐπιτηδεύματα ἐπιτηδεύειν, ὁδὲ ἂν τις σκοπῶν ὀρθῶς ἂν

D αὐτὰ διακρίνοι, ἐπαναφέρων εἰς τὴν ἀρχὴν αἰεὶ καὶ τὴν βούλησιν. ἔστι δὴ τοῦ νοῦν ἔχοντος πολιτικοῦ βούλησις, φαιμέν, οὐχ ἦνπερ ἂν οἱ πολλοὶ φαίεν, δεῖν βούλεσθαι τὸν ἀγαθὸν νομοθέτην ὡς μερίστην τε εἶναι τὴν πόλιν, ἢ νοῶν εὐνομοθετοῖ, καὶ ὅ τι μάλιστα πλουσίαν, κεκτημένην δ' αὖ χρυσία καὶ ἀργύρια καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν ἄρχουσαν ὅ τι πλείστων· προσθεῖεν δ' ἂν καὶ ὡς ἀρίστην δεῖν βούλεσθαι τὴν πόλιν εἶναι καὶ ὡς εὐδαιμονε-
E στάτην τὸν γε ὀρθῶς νομοθετοῦντα. τούτων δὲ τὰ μὲν δυνατὰ ἔστι γίγνεσθαι, τὰ δὲ οὐ δυνατὰ· τὰ μὲν οὖν δυνατὰ βούλοιτ' ἂν ὁ διακοσμῶν, τὰ δὲ μὴ δυνατὰ οὐτ' ἂν βούλοιτο μεταίτας βουλήσεις οὐτ' ἂν ἐπιχειροῖ. σχεδὸν μὲν γὰρ εὐδαιμόνας ἅμα καὶ ἀγαθοὺς ἀνάγκη γίγνεσθαι· τοῦτο μὲν οὖν βούλοιτ' ἂν· πλουσίους δ' αὖ σφόδρα καὶ ἀγαθοὺς ἀδύνατον, οὓς γε δὴ πλουσίους οἱ πολλοὶ καταλέγουσι· λέγουσι δὲ τοὺς κεκτημένους ἐν ὀλίγοις τῶν ἀνθρώπων πλείστου νομίσματος ἄξια κτήματα, ἃ καὶ κακός
743 τις κεκτήτ' ἂν. εἰ δ' ἔστι τοῦτο οὕτως ἔχον, οὐκ ἂν ἔγωγε αὐτοῖς ποτὲ συγχωροίην τὸν πλούσιον εὐδαιμόνα τῇ ἀληθείᾳ γίγνεσθαι μὴ καὶ ἀγαθὸν ὄντα· ἀγαθὸν δὲ ὄντα διαφερόντως καὶ πλούσιον εἶναι διαφερόντως ἀδύνατον. τί δὴ; φαίη τις ἂν ἴσως, ὅτι, φαίμεν ἂν, ἢ τε ἐκ δικαίου καὶ ἀδίκου κτήσις πλεον ἢ διπλάσια ἔστι τῆς ἐκ τοῦ δικαίου μόνον, τὰ τε ἀναλώματα μῆτε καλῶς μῆτε αἰσχροῶς ἐθέλοντα ἀναλίσκεσθαι τῶν καλῶν καὶ εἰς καλὰ ἐθειλόντων
B θαπανᾶσθαι διπλάσιον ἐλάττονα· οὐκ οὐ ποτὲ ἂν τῶν ἐκ διπλάσιον μὲν κτημάτων, ἡμίσεων δὲ ἀναλωμάτων ὁ τὰ ἐναντία ταύτων πράττων γένοιτ' ἂν πλουσιώτερος. ἔστι δὲ ὁ μὲν ἀγαθὸς τούτων, ὁ δὲ οὐ κακός, ὅταν ἢ φειδωλός· τότε δὲ ποτε καὶ πάγκρατος· ἀγαθὸς δὲ, ὅπερ εἰρηται τὰ νῦν, οὐδέποτε· ὁ μὲν γὰρ δικαίως καὶ ἀδίκως λαμβάνων καὶ μῆτε δικαίως μῆτε ἀδίκως ἀναλίσκων πλούσιος, ὅταν

καὶ φειδωλός ἢ· ὁ δὲ πάγκρατος ὡς τὰ πολλὰ ἂν ἄσματος μάλα πένης· ὁ δὲ ἀναλίσκων τε εἰς τὰ καλὰ καὶ κτώμενος C ἐκ τῶν δικαίων μόνον οὐτ' ἂν διαφέρων πλούτῳ βραδίας ἂν ποτε γένοιτο οὐδ' αὖ σφόδρα πένης. ὥστε ὁ λόγος ἡμῶν ὀρθός, ὡς οὐκ εἰδὼν οἱ παμπλούσιοι ἀγαθοί· εἰ δὲ μὴ ἀγαθοί, οὐδὲ εὐδαιμόνες.

XIII. Ἡμῶν δὲ ἢ τῶν νόμων ὑπόθεσις ἐνταῦθα ἐβλεπεν, ὅπως ὡς εὐδαιμονέστατοι ἔσονται καὶ ὅ τι μάλιστα ἀλλήλοις φίλοι· εἶεν δὲ οὐκ ἂν ποτε πολῖται φίλοι, ὅπου πολλοὶ μὲν δίκαι ἐν ἀλλήλοις εἶεν, πολλοὶ δὲ ἀδίκαι, ἀλλ' D ὅπου ὡς ὅ τι σμικρόταται καὶ ὀλίγισται. λέγομεν δὴ μῆτε χρυσὸν εἶναι δεῖν μῆτε ἄργυρον ἐν τῇ πόλει, μῆτ' αὖ χρηματισμὸν πολὺν διὰ βανυσίας καὶ τόκων μὴδὲ βοσκημάτων αἰσχροῶν, ἀλλ' ὅσα γεωργία δίδωσι καὶ φέρει, καὶ τούτων ὅποσα μὴ χρηματιζόμενον ἀναγκάσει ἀμελεῖν ὡς ἕνεκα πέφυκε τὰ χρήματα· ταῦτα δ' ἔστι ψυχὴ καὶ σῶμα, ἢ χωρὶς γυμναστικῆς καὶ τῆς ἄλλης παιδείας οὐκ ἂν ποτε γένοιτο ἄξια λόγου. διὸ δὴ χρημάτων ἐπιμέλειαν οὐκ ἄπαξ E εἰρήκαμεν ὡς χρὴ τελευταῖον τιμᾶν· ὄντων γὰρ τριῶν τῶν ἀπάντων, περὶ ἃ πᾶς ἄνθρωπος σπουδάζει, τελευταῖον καὶ τρίτον ἔστιν ἢ τῶν χρημάτων ὀρθῶς σπουδαζομένη σπουδὴ, σώματος δὲ πέρι μέση, πρώτη δὲ ἢ τῆς ψυχῆς. καὶ δὴ καὶ νῦν ἦν διεξερχόμεθα πολιτείαν, εἰ μὲν τὰς τιμὰς οὕτω τάττεται, ὀρθῶς νενομοθέτηται· εἰ δὲ τις τῶν προσταττομένων ἐν τῇ πόλει φανείτω νόμων σωφροσύνης ἐμπροσθεν ὑγίειαν ἐν τῇ πόλει φανείτω ποιῶν τιμίαν ἢ πλοῦτον 744 ὑγείας καὶ τοῦ σωφροεῖν, οὐκ ὀρθῶς ἀναφανέτω τιθέμενος. τοῦτ' οὖν δὴ πολλάκις ἐπισημαίνεσθαι χρὴ τὸν νομοθέτην, τί τε βούλομαι καὶ εἰ μοι ξυμβαίνει τοῦτο ἢ καὶ ἀποτυγχάνω τοῦ σκοποῦ· καὶ οὕτω τάχ' ἂν ἴσως ἐκ τῆς νομοθεσίας αὐτὸς τε ἐκβαίνοι καὶ τοὺς ἄλλους ἀπαλλάττοι, κατ' ἄλλον δὲ τρόπον οὐδ' ἂν ἔνα ποτέ· ὁ δὴ

λαχῶν κεκτήσθω, φαμέν, τὸν κλήρον ἐπὶ τούτοις οἷς εἰ-
 B ρήκαμεν. ἦν μὲν δὴ καλὸν καὶ τάλλα ἴσα πάντ' ἔχοντα
 ἓνα ἕκαστον ἐλθεῖν εἰς τὴν ἀποικίαν· ἐπειδὴ δὲ οὐ δυνα-
 τόν, ἀλλ' ὁ μὲν τις πλείω κεκτημένος ἀφίξεται χρήματα, ὁ
 δ' ἐλάττω, δεῖ δὴ πολλῶν ἕνεκα τῶν τε κατὰ πόλιν και-
 ρῶν ἰσότητος ἕνεκα τιμήματα ἀνίστα γενέσθαι, ἵν' ἀρχαί
 τε καὶ εἰσφοραὶ καὶ διανομαὶ τὴν τῆς ἀξίας ἕκαστοις τιμῆ-
 μὴ κατ' ἀρετὴν μόνον τὴν τε προγόνων καὶ τὴν αὐτοῦ
 C μὴδὲ κατὰ σωματίων ἰσχύος καὶ εὐμορφίας, ἀλλὰ καὶ κατὰ
 πλοῦτου χρήσιν καὶ πενίας τῶς τιμᾶς τε καὶ ἀρχᾶς ὡς
 ἰσαίαια τῷ ἀνίστῳ ξυμμέτρῳ δὲ ἀπολαμβάνοντες μὴ δια-
 φέρωνται. τούτων χάριν τέτταρα μερέθει τῆς οὐσίας τιμή-
 ματα ποιέσθαι χρεῶν, πρώτους καὶ δευτέρους καὶ τρίτους
 καὶ τετάρτους, ἢ τισιν ἄλλοις προσαγορευομένους ὀνόμα-
 σιν, ὅταν τε μένωσιν ἐν τῷ αὐτῷ τιμήματι καὶ ὅταν πλου-
 σιώτεροι ἐκ πενήτων καὶ ἐκ πλουσίων πένητες γιγνώμενοι
 D μεταβαίνωσιν εἰς τὸ προσήκον ἕκαστοι ἑαυτοῖσι τιμήμα-
 τόδε δ' ἐπὶ τούτοις αὐτὸν νόμον σχῆμα ἔγωγ' ἂν τιθείην ὡς
 ἐπόμενον. δεῖ γὰρ ἐν πόλει που, φαμέν, τῆ τοῦ μεγίστου
 νοσήματος οὐ μεθεξούση, ὁ διάστασιν ἢ στάσιν ὀρθότε-
 ρον ἂν εἴη κεκλήσθαι, μὴτε πενίαν τὴν χαλεπὴν ἐνεῖναι
 παρὰ τισὶ τῶν πολιτῶν μῆτ' αὐτοῦ πλοῦτον, ὡς ἀμφοτέρων
 τικτόντων ταῦτα ἀμφοτέρω· νῦν οὖν ὅρον δεῖ τούτων
 ἕκατέρου τὸν νομοθέτην φράζειν. ἔστω δὴ πενίας μὲν ὅρος
 E ἢ τοῦ κλήρου τιμῆ, ὃν δεῖ μένειν καὶ ὃν ἀρχῶν οὐδεὶς οὐ-
 δενί ποτε περιόψεται ἐλάττω γιγνώμενον, τῶν τε ἄλλων
 κατὰ ταῦτα οὐδεὶς, ὅστις φιλότιμος ἐπ' ἀρετῆ· μέτρον δὲ
 αὐτὸν θέμενος ὁ νομοθέτης διπλάσιον εἰσεί τούτου κτᾶ-
 σθαι καὶ τριπλάσιον καὶ μέχρι τετραπλάσιον. πλείονα δ'
 ἂν τις κτᾶται τούτων εὐρῶν ἢ δοθέντων ποθὲν ἢ χρημα-
 745 τισάμενος ἢ τιμὴν τύχῃ τοιαύτῃ κτησάμενος ἄλλῃ τὰ περι-
 γιγνώμενα τοῦ μέτρον, τῆ πόλει ἂν αὐτὰ καὶ τοῖς τὴν πό-

λιν ἔχουσι θεοῖς ἀπονέμων εὐδόκιμός τε καὶ ἀξήμιος ἂν
 εἴη· ἐὰν δὲ τις ἀπειθῆ τούτῳ τῷ νόμῳ, φανεῖ μὲν ὁ βου-
 λόμενος ἐπὶ τοῖς ἡμίσεσιν, ὁ δὲ ὄφλων ἄλλο τοσοῦτον
 μέρος ἀποτίσει τῆς αὐτοῦ κτήσεως, τὰ δ' ἡμίσεα τῶν θεῶν.
 ἢ δὲ κτήσις χωρὶς τοῦ κλήρου πάντων πᾶσα ἐν τῷ φανερωῖ
 γεγράφθω παρὰ φύλαξιν ἄρχουσιν, οἷς ἂν ὁ νόμος προσ-
 τάξῃ, ὅπως ἂν αἱ δίκαι περὶ πάντων, ὅσαι εἰς χρήματα, B
 ῥάδιαι τε ὦσι καὶ σφόδρα σαφεῖς.

XIV. Τὸ δὴ μετὰ τοῦτο πρώτου μὲν τὴν πόλιν ἰδρῶ-
 σθαι δεῖ τῆς χώρας ὅτι μάλιστα ἐν μέσῳ, καὶ τάλλα ὅσα
 πρόσφορα πόλει τῶν ὑπαρχόντων ἔχοντα τόπον ἐκλεξά-
 μενον, ἃ νοῆσαι τε καὶ εἰπεῖν οὐδὲν χαλεπὸν· μετὰ δὲ
 ταῦτα μέρη δώδεκα διελέσθαι, θέμενον Ἐστίας πρώτου
 καὶ Διὸς καὶ Ἀθηνᾶς ἱερῶν, ἀκρόπολιν ὀνομάζοντα, κύ-
 κλον περιβάλλοντα, ἀφ' οὗ τὰ δώδεκα μέρη τέμνειν τὴν C
 τε πόλιν αὐτὴν καὶ πᾶσαν τὴν χώραν. ἴσα δὲ δεῖ γίννε-
 σθαι τὰ δώδεκα μέρη τῷ τὰ μὲν ἀγαθῆς γῆς εἶναι σμικρά,
 τὰ δὲ χείρονος μείζω. κλήρους δὲ διελεῖν τετταράκοντα
 καὶ πεντακισχιλίους, τούτων τε αὐτῶν δίχα τέμνειν ἕκαστον
 καὶ ξυγκληρώσαι δύο τιμήματα, τοῦ τ' ἔγγυς καὶ τοῦ
 πόρρω μετέχοντα ἕκατέρον· τὸ πρὸς τῇ πόλει μέρος τῷ
 πρὸς τοῖς ἐσχάτοις εἰς κλήρος καὶ τὸ δεύτερον ἀπὸ πό-
 λεως τῷ ἀπ' ἐσχάτων δευτέρῳ, καὶ τάλλα οὕτω πάντα. D
 μηχανᾶσθαι δὲ καὶ ἐν τοῖς δίχα τιμήμασι τὸ νῦν δὴ λεγόμε-
 νον φανυλότητός τε καὶ ἀρετῆς χώρας, ἐπανισουμένους
 τῷ πλήθει τε καὶ ὀλιγότητι τῆς διανομῆς. νείμασθαι δὲ
 δεῖ καὶ τοὺς ἀνδρας δώδεκα μέρη, τὴν τῆς ἄλλης οὐσίας
 εἰς ἴσα ὅτι μάλιστα τὰ δώδεκα μέρη συνταξάμενον, ἀπο-
 γραφῆς πάντων γενομένης· καὶ δὴ καὶ μετὰ τοῦτο δώδεκα
 θεοῖς δώδεκα κλήρους θέντας ἐπονομάσαι καὶ καθιερω-
 745 σαι τὸ λαχὸν μέρος ἕκαστῳ τῷ θεῷ, καὶ φυλὴν αὐτὴν ἐπο-
 νομάσαι· τέμνειν δὲ αὐτὰ καὶ τὰ δώδεκα τῆς πόλεως τμή-

ματα τὸν αὐτὸν τρόπον, ὄνπερ καὶ τὴν ἄλλην χώραν διέ-
νεμον· καὶ δύο νέμεσθαι ἕκαστον οἰκήσεις, τὴν τε ἐγγυς
τοῦ μέσου καὶ τὴν τῶν ἐσχάτων· καὶ τὴν μὲν κατοίκισιν
οὕτω τέλος ἔχειν.

XV. Ἐννοεῖν δὲ ἡμᾶς τὸ τοιούτ' ἐστὶ χρεῶν ἐκ παν-
τὸς τρόπου, ὡς τὰ νῦν εἰρημένα πάντα οὐκ ἂν ποτε εἰς
τοιούτους καιροὺς ξυμπέσοι, ὥστε ξυμβῆναι κατὰ λόγον
746 οὕτω ξύμπαντα γενόμενα ἄνδρας τε, οἳ μὴ δυσχερανοῦσι
τὴν τοιαύτην ξυνοικίαν, ἀλλ' ὑπομενοῦσι χρήματά τε
ἔχοντες τακτὰ καὶ μέτρια διὰ βίου παντὸς καὶ παίδων γε-
νέσεις ὡς εἰρήκαμεν ἕκαστοις, καὶ χρυσοῦ στερόμενοι καὶ
ἐτέραν ἂν δῆλος ὁ νομοθέτης προστάξων ἐστὶν ἐκ τούτων
τῶν νῦν εἰρημένων, ἐτι δὲ χώρας τε καὶ ἄστεος, ὡς εἴρηκε,
μεσότητάς τε καὶ ἐν κύκλῳ οἰκήσεις, πάντη σχεδὸν οἶον
ὄνειρατα λέγων ἢ πλατίων καθάπερ ἐκ κηροῦ τινὰ πόλιν
B καὶ πόλιν. ἔχει δὴ τὰ τοιαῦτα οὐ κακῶς τινὰ τρόπον
εἰρημένα, χρηθ' ἐπαναλαμβάνειν πρὸς αὐτὸν τὰ τοιαῦτα.
πάλιν ἄρα ἡμῖν ὁ νομοθετῶν φράζει τόδε· ἐν τούτοις
τοῖς λόγοις, ὦ φίλοι, μηδ' αὐτὸν δοκεῖτέ με λεληθέναι
τὸ νῦν λεγόμενον, ὡς ἀληθῆ διεξέφευχται τινὰ τρόπον·
ἀλλὰ γὰρ ἐν ἕκαστοις τῶν μελλόντων ἐσεσθαι δικαιοτάτου
οἶμαι τόδε εἶναι, τὸν τὸ παράδειγμα δεικνύντα, οἶον δεῖ
τὸ ἐπιχειρούμενον γίνεσθαι, μηδὲν ἀπολείπειν τῶν καλ-
C λίστων τε καὶ ἀληθεστάτων· ὧ δὲ ἀδύνατόν τι ξυμβαίνει
τούτων γίνεσθαι, τοῦτο μὲν αὐτὸ ἐκκλίνειν καὶ μὴ πράτ-
τειν, ὅτι δὲ τούτου τῶν λοιπῶν ἐγγυτάτα ἐστὶ καὶ ξυγγε-
νέστατον ἔφην τῶν προσηκόντων πράττειν, τοῦτ' αὐτὸ
διαμηχανᾶσθαι ὅπως ἂν γίγνηται· τὸν νομοθέτην δ'
εἶδσαι τέλος ἐπιθεῖναι τῇ βουλήσει, γενομένου δὲ τούτου,
τότ' ἤδη κοινῇ μετ' ἐκείνου σκοπεῖν, ὅ τί τε ξυμφέροι τῶν
εἰρημένων καὶ τί πρόσαντες εἴρηται τῆς νομοθεσίας· τὸ
γὰρ ὁμολογούμενον αὐτὸ αὐτῷ δεῖ που πανταχῇ ἀπεργά-

ζεσθαι καὶ τὸν τοῦ φανλοτάτου δημιουργὸν ἄξιον ἐσόμε- D
νον λόγον.

XVI. Νῦν δὴ τοῦτ' αὐτὸ προθυμητέον ἰδεῖν μετὰ τὴν
δόξαν τῆς τῶν δώδεκα μερῶν διανομῆς, τὸ τίνα τρόπον
διελεῖν δεῖ τὰ δώδεκα μέρη, τῶν ἐντὸς αὐτοῦ πλείστας
ἔχοντα διανομᾶς, καὶ τὰ τούτοις ξυνεπόμενα καὶ ἐκ τού-
των γεννώμενα, μέχρι τῶν τετραράκοντά τε καὶ πεντακίς-
χιλίων· ὅθεν φρατρίδας καὶ δήμους καὶ κάμας, καὶ πρὸς
γε τὰς πολεμικὰς τάξεις τε καὶ ἀγωγὰς, καὶ ἐτι νομίσματα
καὶ μέτρα ξηρά τε καὶ ὑγρά καὶ σταθμὰ, πάντα ταῦτα ἐμ- E
μετρά τε καὶ ἀλλήλοις σύμφωνα δεῖ τὸν γε νόμον τάττειν.
πρὸς δὲ τούτοις οὐδ' ἐκεῖνα φοβητέα, δειδαντα τὴν δόξα-
σαν ἂν γίνεσθαι σμικρολογίαν, ἂν τις προστάτῃ πάντα
ὀπίσ' ἂν σκευή κτῶνται, μηδὲν ἄμετρον αὐτῶν ἔξιν εἶναι,
καὶ κοινῷ λόγῳ νομίσαντα πρὸς πάντα εἶναι χρησίμους 747
τὰς τῶν ἀριθμῶν διανομὰς καὶ ποικιλσεις, ὅσα τε αὐτοὶ
ἐν ἑαυτοῖς ποικίλλονται καὶ ὅσα ἐν μήκεσι καὶ ἐν βάθεσι
ποικίλλματα, καὶ δὴ καὶ ἐν φθόγγοις καὶ κινήσει ταῖς τε
κατὰ τὴν εὐθυπορίαν τῆς ἄνω καὶ κάτω φορᾶς καὶ τῆς
κύκλῳ περιφορᾶς· πρὸς γὰρ ταῦτα πάντα δεῖ βλέπαντα
τὸν γε νομοθέτην προστάττειν τοῖς πολίταις πᾶσιν εἰς δύ-
ναμιν τούτων μὴ ἀπολείπεσθαι τῆς συντάξεως. πρὸς τε
γὰρ οἰκονομίαν καὶ πρὸς πολιτείαν καὶ πρὸς τὰς τέχνας B
πάσας ἐν οὐδὲν οὕτω δύναμιν ἔχει παιδεῖον μάθημα με-
γάλην, ὡς ἢ περὶ τοὺς ἀριθμοὺς διατριβή· τὸ δὲ μέγιστον,
ὅτι τὸν νυστάζοντα καὶ ἀμαθῆ φύσει ἐγείρει καὶ εὐμαθῆ
καὶ μνήμονα καὶ ἀρχίνουν ἀπεργάζεται, παρὰ τὴν αὐτοῦ
φύσιν ἐπιδιδόντα θεία τέχνη. ταῦτα δὴ πάντα, εἴν μὲν
ἄλλοις νόμοις τε καὶ ἐπιτηθεύμασιν ἀφαιρηταί τις τὴν
ἀνελευθερίαν καὶ φιλοχρηματίαν ἐκ τῶν ψυχῶν τῶν μελ-
C λόντων αὐτὰ ἱκανῶς τε καὶ ὀνησίμως κτήσεσθαι, καλὰ τὰ
παιδεύματα καὶ προσήκοντα γίγνοιτ' ἂν· εἰ δὲ μή, τὴν

καλουμένην ἂν τις πανουργίαν ἀντι σοφίας ἀπεργασάμενος λάθοι, καθάπερ Αἰγυπτίους καὶ Φοίνικας καὶ πολλὰ ἕτερα ἀπειργασμένα γένη νῦν ἔστιν ἰδεῖν ὑπὸ τῆς τῶν ἄλλων ἐπιτηδευμάτων καὶ κημάτων ἀνελευθερίας, εἴτε τις νομοθέτης αὐτοῖς φάυλος ἂν γενόμενος ἐξεργάσατο
 D τὰ τοιαῦτα εἴτε χαλεπὴ τύχη προσπεσοῦσα εἴτε καὶ φύσις ἄλλη τις τοιαύτη. καὶ γὰρ, ὦ Μέριλλέ τε καὶ Κλεινία, μηδὲ τοῦθ' ἡμᾶς λανθανέτω περὶ τόπων, ὡς οὐκ εἰσὶν ἄλλοι τινὲς διαφέροντες ἄλλων τόπων πρὸς τὸ γεννᾶν ἀνθρώπους ἀμείνους καὶ χείρους, οἷς οὐκ ἐναντία νομοθετητέον· οἱ μὲν γέ που διὰ πνεύματα παντοῖα καὶ δι' ἐλλήσεις ἀλλόκοτοί τ' εἰσὶ καὶ ἐναῖσιοι αὐτῶν, οἱ δὲ δι' ὕδατα, οἱ δὲ καὶ διὰ ταύτην τὴν ἐκ τῆς γῆς τροφήν ἀναδιδούσαν,
 E οὐ μόνον τοῖς σώμασιν ἀμείνω καὶ χείρω, ταῖς δὲ ψυχαῖς οὐχ ἦττον δυναμένην πάντα τὰ τοιαῦτα ἐμποιεῖν· τούτων δ' αὖ πάντων μέριστον διαφέροισιν ἂν τόποι χάρας, ἐν οἷς θεία τις ἐπίπνοια καὶ δαιμόνων λήξεις εἶεν, τοὺς αἰεὶ κατοικιζομένους ἴλεω δεχόμενοι καὶ τούναντίον· οἷς ὁ γέ νοῦν ἔχων νομοθέτης ἐπισκεψάμενος, ὡς ἀνθρώπου οἴον τ' ἐστὶ σκοπεῖν τὰ τοιαῦτα, οὕτω πειρωτ' ἂν τιθέναι τοὺς νόμους· ὃ δὲ καὶ σοὶ ποιητέον, ὦ Κλεινία· πρῶτον τρεπτέον ἐπὶ τὰ τοιαῦτα μέλλοντί γε κατοικίσειν χάραν.

ΚΑ. Ἄλλ', ὦ ξένη Ἀθηναῖε, λέγεις τε παγκάλως ἐμοὶ τε οὕτω ποιητέον.

Σ.

751 I. ΑΘ. Ἄλλα μὴν μετὰ γε πάντα τὰ νῦν εἰρημένα σχεδὸν ἂν ἀρχῶν εἶέν σοι καταστάσεις τῇ πόλει.

ΚΑ. Ἐχει γὰρ οὖν οὕτως.

ΑΘ. Δύο εἶδη ταῦτα περὶ πολιτείας κόσμον γιγνόμενα τυγχάνει, πρῶτον μὲν καταστάσεις ἀρχῶν τε καὶ ἀρχόντων, ὅσας τε αὐτὰς εἶναι δεῖ καὶ τρόπον ὅτινα καθισταμένας· ἔπειτα οὕτω δὴ τοὺς νόμους ταῖς ἀρχαῖς ἐκάσταις ἀποδοτέον, οὕστινας τε αὐ καὶ ὄσους καὶ οἴους
 B προσήκον ἂν ἐκάσταις εἴη. σμικρὸν δὲ ἐπισχόντες πρὸ τῆς αἰρέσεως εἰπωμεν προσήκοντά τινα λόγον περὶ αὐτῆς ὀηθῆναι.

ΚΑ. Τίνα δὲ τοῦτον;

ΑΘ. Τόνδε. παντί που δήλον τὸ τοιοῦτον, ὅτι μεγάλου τῆς νομοθεσίας ὄντος ἔργον τῷ πόλιν εὖ παρεσκευασμένην ἀρχὰς ἀνεπιτηδείους ἐπιστῆσαι τοῖς εὖ κειμένοις νόμοις οὐ μόνον οὐδὲν πλέον εὖ τεθέντων, οὐδ' ὅτι γέλωσ ἂν πάμπολυς ξυμβαίνοι, σχεδὸν δὲ βλάβαι καὶ λῶ-
 C βαι πολὺ μέγισται ταῖς πόλεσι γίγνουντ' ἂν ἐξ αὐτῶν.

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Τοῦτο τοίνυν νοήσωμέν σοι περὶ τῆς νῦν, ὦ φίλε, πολιτείας τε καὶ πόλεως ξυμβαῖνον· ὁρᾷς γάρ, ὅτι πρῶτον μὲν δεῖ τοὺς ὀρθῶς ἴοντας ἐπὶ τὰς τῶν ἀρχῶν δυνάμεις βάσανον ἱκανὴν αὐτούς τε καὶ γένος ἐκάστων ἐκ παιδῶν μέχρι τῆς αἰρέσεως εἶναι δεδωκότας, ἔπειτα αὐ τοὺς μέλλοντας αἰρήσεσθαι τεθράφθαι [τε] ἐν ἡθεσι νόμων εὖ πεπαιδευμένους πρὸς τὸ δυσχεραίνοντάς τε καὶ
 D ἀποδεχομένους ὀρθῶς κρίνειν καὶ ἀποκρίνειν δυνατούς γίγνεσθαι τοὺς ἀξιόους ἐκατέρων· ταῦτα δὲ οἱ νεωστὶ ξυνεληλυθότες ὄντες τε ἀλλήλων ἀγνώτες, ἐτι δ' ἀπαίδευτοι, πῶς ἂν ποτε δύναντο ἀμέμπτως τὰς ἀρχὰς αἰρεῖσθαι;

ΚΑ. Σχεδὸν οὐκ ἂν ποτε.

ΑΘ. Ἄλλα γὰρ ἀγῶνα προφάσεις οὐ φασὶ δέχεσθαι· καὶ δὲ καὶ σοὶ τοῦτο νῦν καὶ ἐμοὶ ποιητέον, ἐπεὶ περ σὺ μὲν δὴ τὴν πόλιν ὑπέστης τῷ Κρητῶν ἔθνη προθύμως
 E

κατοικεῖν δέκατος αὐτός, ὡς φῆς, τὰ νῦν, ἐγὼ δ' αὖ σοι
 752 ἐυλόγησθαι κατὰ τὴν παρούσαν ἡμῖν τὰ νῦν μυθολογίαν.
 οὐκ οὐκ δὴ πον λέγων γε ἂν μῦθον ἀκέφαλον ἐκὼν κατα-
 λίποιμι· πλανώμενος γὰρ ἂν [ἀπάντη] τοιοῦτος ἂν ἄμορ-
 φος φαίνοιτο.

ΚΑ. Ἄριστ' εἰρηκας, ὦ ξέε.

ΑΘ. Οὐ μόνον γε, ἀλλὰ καὶ θράσω κατὰ δύναμιν
 οὕτως.

ΚΑ. Πάνν μὲν οὖν ποιῶμεν, ἥπερ καὶ λέγομεν.

ΑΘ. Ἔσται ταῦτ', ἂν θεὸς ἐθέλῃ καὶ γήρως ἐπικρα-
 τῶμεν τό γε τοσοῦτον.

B ΚΑ. Ἄλλ' εἰκὸς ἐθέλειν.

ΑΘ. Εἰκὸς γὰρ οὖν. ἐπόμενοι δὲ αὐτῷ λάβωμεν καὶ
 τόδε.

ΚΑ. Τὸ ποῖον;

ΑΘ. Ὡς ἀνδρείως καὶ παρακεκινδυνευμένως ἐν τῷ
 νῦν ἢ πόλις ἡμῖν ἔσται κατοικισμένη.

ΚΑ. Περὶ τί βλέπων καὶ ποι μάλιστα αὐτὸ εἰρηκας
 τὰ νῦν;

ΑΘ. Ὡς εὐκόλως καὶ ἀφόβως ἀπειροῖς ἀνδράσι νο-
 μοθετοῦμεν, ὅπως δέξονται ποτε τοὺς νῦν τεθέντας νό-
 μους. δῆλον δὲ τό γε τοσοῦτον, ὦ Κλεινία, παντὶ σχεδὸν
 C καὶ τῷ μὴ πάνν σοφῷ, τὸ μὴ ὁραδίως γε αὐτοὺς μηδένας
 προσδέξασθαι κατ' ἀρχάς, εἰ δὲ μέναιμὲν πως τοσοῦτον
 χρόνον, ἕως οἱ γενεσάμενοι παῖδες τῶν νόμων καὶ ξυντρα-
 φέντες ἱκανῶς ξυνήθεις τε αὐτοῖς γενόμενοι τῶν ἀρχαιρε-
 σιῶν τῇ πόλει πάσῃ κοινωνήσειαν· γενομένου γε μὴν οὐ
 λέγομεν, εἴπερ τινὶ τρόπῳ καὶ μηχανῇ γίγνοιτο ὁρθῶς,
 πολλὴν ἔργω ἀσφάλειαν οἶμαι καὶ μετὰ τὸν τότε παρόντα
 χρόνον ἂν γενέσθαι τοῦ μείναι τὴν παιδαγωγηθείσαν
 οὕτω πόλιν.

D ΚΑ. Ἐχει γοῦν λόγον.

ΑΘ. Ἴδωμεν τοίνυν πρὸς τοῦτο εἰ πῆ τινα πόρον
 ἱκανὸν πορίζομεν ἂν κατὰ τάδε. φημί γάρ, ὦ Κλεινία,
 Κνωσίους χορῆναι τῶν ἄλλων διαφερόντως Κρητῶν μὴ
 μόνον ἀφοσιώσασθαι περὶ τῆς χώρας ἢ νῦν κατοικίηται,
 συντόμως δ' ἐπιμεληθῆναι, τὰς πρώτας ἀρχὰς εἰς δύναμιν
 ὅπως ἂν ἰστώσιν ὡς ἀσφαλίστατα καὶ ἄριστα. τὰς μὲν οὖν
 ἄλλας καὶ βραχύτερον ἔργον, νομοφύλακας δ' [ἂν] ἡμῖν
 πρώτους ἀρεῖσθαι ἀναγκαϊότατον ἀπάσῃ σπουδῇ. E

ΚΑ. Τίνα οὖν ἐπὶ τοῦτῳ πόρον καὶ λόγον ἀνευρί-
 σκομεν;

ΑΘ. Τόνδε. φημί, ὦ παῖδες Κρητῶν, χορῆναι Κνω-
 σίους διὰ τὸ προεσβεῦναι τῶν πολλῶν πόλεων κοινῇ μετὰ
 τῶν ἀφικομένων εἰς τὴν ξυνοίκησιν ταύτην ἐξ αὐτῶν τε
 καὶ ἐκείνων ἀρεῖσθαι τριάκοντα μὲν καὶ ἑπτὰ τοὺς πάν-
 τας, ἐννέα δὲ καὶ δέκα ἐκ τῶν ἐποικησάντων, τοὺς δὲ ἄλ-
 λους ἐξ αὐτῆς Κνωσοῦ· τούτους δ' οἱ Κνωσίοι τῇ πόλει 753
 σοι δόντων, καὶ αὐτόν σε, πόλιν εἶναι ταύτης τῆς ἀποι-
 κίας καὶ ἓνα τῶν ὀκτωκαίδεκα, πείσαντες ἢ τῇ μετρία δυ-
 νάμει βιασάμενοι.

ΚΑ. Τί δῆτα; οὐ καὶ σύ τε καὶ ὁ Μέγιλλος, ὦ ξέε,
 ἐκοινωνησάτην ἡμῖν τῆς πολιτείας;

II. ΑΘ. Μέγα μὲν, ὦ Κλεινία, φρονοῦσιν αἱ Ἀθηναί,
 μέγα δὲ καὶ ἡ Σπάρτη, καὶ μακρὰν ἀποικοῦσιν ἐκότεραι·
 σοὶ δὲ κατὰ πάντα ἐμμελῶς ἔχει καὶ τοῖς ἄλλοις οἰκισταῖς
 κατὰ ταυτά, ὥσπερ τὰ περὶ σοῦ νῦν λεγόμενα. ὡς μὲν B
 οὖν γένοιτ' ἂν ἐπιεικέστατα ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ἡμῖν τὰ
 νῦν, εἰρήσθω· προελθόντος δὲ χρόνου καὶ μεινιάσης τῆς
 πολιτείας, αἴρεσις αὐτῶν ἔστω τοιάδε τις· πάντες μὲν κοι-
 νωνούντων τῆς τῶν ἀρχόντων ἀρεσείας, ὅποσοι περ ἂν
 ὄπλα ἱππικὰ ἢ πεζικὰ τιθῶνται καὶ πολέμου κεκοινωνή-
 κωσιν ἐν ταῖς σφετέραις αὐτῶν τῆς ἡλικίας δυνάμει·
 ποιέσθαι δὲ τὴν ἀρεσιν ἐν ἰσῳ, ὅπερ ἂν ἡ πόλις ἡγήται

C τιμώτατον, φέρειν δ' ἐπὶ τὸν τοῦ θεοῦ βωμὸν ἕκαστον
 εἰς πινάκιον γράψαντα τοῦνομα πατρὸθεν καὶ φυλῆς καὶ
 δήμου, ὁπόθεν ἂν δημοτεύηται, παρεγγράφειν δὲ καὶ τὸ
 αὐτοῦ κατὰ ταῦτα οὕτως ὄνομα. τῷ βουλομένῳ δ' ἐξέστω
 τῶν πινάκιων ὅ τί περ ἂν φαίνεται μὴ κατὰ νοῦν αὐτῷ
 γεγραμμένου, ἀνελόντα εἰς ἀγορὰν θείναι μὴ ἔλαττον τρι-
 ἀκοντα ἡμερῶν· τὰ δὲ τῶν πινάκιων κριθέντα ἐν πρώτοις
 D λει, τὴν δὲ πόλιν ὡσαύτως ἐκ τούτων φέρειν πάλιν ὃν ἂν
 ἕκαστος βούληται, τοὺς δὲ τὸ δεύτερον ἐξ αὐτῶν προκρι-
 θέντας ἑκατὸν δείξει πάλιν ἅπασιν. τὸ δὲ τρίτον φερέτω
 μὲν ἐκ τῶν ἑκατὸν ὁ βουλευθεὶς ὃν ἂν βούληται, διὰ το-
 μίαν πορευόμενος· ἐπτά δὲ καὶ τριάκοντα, οἷς ἂν πλεῖ-
 σται γένωνται ψῆφοι, κρίναντες ἀποφηνάντων ἄρχοντας.
 τίνες οὖν, ᾧ Κλεινία καὶ Μέγυλλε, πάντα ἡμῖν ταῦτ' ἐν τῇ
 E πόλει καταστήσουσι τῶν ἀρχῶν τε πέρι καὶ δοκιμασιῶν
 αὐτῶν; ἄρα ἐννοοῦμεν, ὡς ταῖς πρώτον οὕτω καταξεν-
 γνυμέναις πόλεσιν ἀνάγκη μὲν εἶναι τινὰς, οἷτινες δὲ εἶεν
 ἂν πρὸ πασῶν τῶν ἀρχῶν γεγονότες, οὐκ ἔστι; δεῖ μὴν
 ἅμῳς γέ πως, καὶ ταῦτα οὐ φαῦλους ἀλλ' ὅ τι μάλιστα
 ἄκρους· ἀρχὴ γὰρ λέγεται μὲν ἡμῖσιν παντὸς ἐν ταῖς πα-
 ροιμίαις ἔργον, καὶ τό γε καλῶς ἀρξασθαι πάντες ἐγκω-
 754 ἡ τὸ ἡμῖσιν καὶ οὐδεὶς αὐτὸ καλῶς γενόμενον ἐγκωμιά-
 κεν ἰκανῶς.

ΚΑ. Ὁρθότατα λέγεις.

ΑΘ. Μὴ τοίνυν γιγνώσκοντές γε παρῶμεν αὐτὸ ἄρ-
 ρητον, μηδὲν διασαφήσαντες ἡμῖν αὐτοῖς, τίνα ἔσται τρό-
 πον. ἐγὼ μὲν οὖν οὐδαμῶς εὐπορῶ πλὴν γε ἐνὸς εἰπεῖν
 πρὸς τὸ παρὸν ἀναγκαίου καὶ ξυμφέροντος λόγου.

ΚΑ. Τίνος δή;

III. ΑΘ. Φημί ταύτη τῇ πόλει, ἣν οἰκίζειν μέλλομεν,

οἶον πατέρα καὶ μητέρα οὐκ εἶναι πλὴν τὴν κατοικίζουσαν
 αὐτὴν πόλιν, οὐκ ἄγνωσθ' ὅτι πολλὰ τῶν κατοικισθεῖσάν B
 διάφοροι ταῖς κατοικισθείσαις πολλάκις εἶναι γεγόνασι τε
 καὶ ἔσονται· νῦν μὴν ἐν τῷ παρόντι καθάπερ παῖς, εἰ
 καὶ ποτε μέλλει διάφορος εἶναι τοῖς γεννηθεῖσιν, ἐν γε τῇ
 παρούσῃ παιδείᾳ ἀπορία στέργει τε καὶ στέργεται ὑπὸ
 τῶν γεννηθέντων, καὶ φεύγων αἰετὸς πρὸς τοὺς οἰκείους
 ἀναγκαίους μόνους εὐρίσκει ξυμμάχους· ἂ δὴ νῦν φημί
 Κνωσίους διὰ τὴν ἐπιμέλειαν πρὸς τὴν νέαν πόλιν καὶ τῇ
 νέᾳ πρὸς Κνωσὸν ὑπάσχειν ἐτοιμῶς γεγονότα. λέγω δὲ C
 καθάπερ εἶπον νῦν δὴ, δις γὰρ τό γε καλὸν ῥηθεῖν οὐδὲν
 βλάπτει, Κνωσίους δεῖν ἐπιμεληθῆναι πάντων τούτων
 κοινῇ, προσελομένους τῶν εἰς τὴν ἀπομίαν ἀφικομένων,
 τοὺς προσβυτάτους τε καὶ ἀρίστους εἰς δύναμιν ἐλομέ-
 νους, μὴ ἔλαττον ἑκατὸν ἀνδρῶν· καὶ αὐτῶν Κνωσίων
 ἔστωσαν ἑκατὸν ἕτεροι· τούτους δὲ ἐλθόντας φημί δεῖν
 εἰς τὴν καινὴν πόλιν συνεπιμεληθῆναι, ὅπως αἱ τε ἀρχαὶ
 καταστῶσι κατὰ νόμους καταστῆσαι τε δοκιμασθῶσι· γε- D
 νομένων δὲ τούτων τὴν μὲν Κνωσὸν τοὺς Κνωσίους οἰ-
 κείν, τὴν δὲ νέαν πόλιν αὐτὴν αὐτὴν πειρᾶσθαι σώζειν τε
 καὶ εὐτυχεῖν. οἱ δὲ δὴ γενόμενοι τῶν ἐπτά καὶ τριάκοντα
 νῦν τε καὶ εἰς τὸν ἔπειτα ξύμπαντα χρόνον ἐπὶ τοῖσδε
 ἡμῖν ἠρήσθωσαν· πρώτον μὲν φύλακες ἔστωσαν τῶν νό-
 μων, ἔπειτα τῶν γραμμάτων ὧν ἂν ἕκαστος ἀπογράψῃ
 τοῖς ἀρχουσι τὸ πλήθος τῆς αὐτῶν οὐσίας, πλὴν ὁ μὲν μέ-
 ριστον τίμημα ἔχων τεττάρων μναῶν, ὁ δὲ τὸ δεύτερον E
 τριῶν, ὁ δὲ τρίτος δυεῖν μναῶν, μναῶς δὲ ὁ τέταρτος. εἰάν δὲ
 τις ἕτερον φαίνεται τι παρὰ τὰ γεγραμμένα κεκτημένος,
 δημόσιον μὲν ἔστω τὸ τοιοῦτον ἅπαν, πρὸς τούτῳ δὲ δίκην
 ὑπεχέτω τῷ βουλομένῳ μετιέναι μὴ καλὴν μηδ' εὐώνυ-
 μον ἀλλ' αἰσχρὰν, εἰάν ἀλίσκηται διὰ τὸ κέρδος τῶν νόμων
 καταφρονῶν. αἰσχροκερδείας οὖν αὐτὸν γραψάμενος ὁ

βουλευθῆεις ἐπεξίτω τῇ δίκῃ ἐν αὐτοῖς τοῖς νομοφύλαξιν·
 755 εἴαν δ' ὁ φεύγων ὄφλη, τῶν κοινῶν κτημάτων μὴ μετε-
 χέτω, διανομὴ δὲ ὅταν τῇ πόλει γίγνηται τις, ἄμοιρος ἔστω
 πλὴν γε τοῦ κλήρου, γεγράφθω δὲ ὠφληκῶς, ἕως ἂν ζῆ,
 ὅπου πᾶς ὁ βουλόμενος αὐτὰ ἀναγνώσεται. μὴ πλέον δὲ
 εἰκοσὶν ἑτῶν νομοφύλαξ ἀρχέτω, φερέσθω δ' εἰς τὴν ἀρ-
 χὴν μὴ ἔλαττον ἢ πενήκοντα γεγονῶς ἑτῶν· ἐξηκοντού-
 τῆς δὲ ἐνεχθῆεις δέκα μόνον ἀρχέτω ἔτη, καὶ κατὰ τοῦτου
 τὸν λόγον, ὅπως ἂν τις πλέον ὑπερβάς ἐβδομήκοντα ζῆ,
 B μηκέτι ἐν τούτοις τοῖς ἀρχουσι τὴν τηλικαύτην ἀρχὴν ὡς
 ἀρχῶν διανοηθήτω.

IV. Τὰ μὲν οὖν περὶ τῶν νομοφυλάκων ταῦτα εἰρή-
 σθω προστάγματα τρία, προϊόντων δὲ εἰς τοῦμπροσθε
 τῶν νόμων ἕκαστος προστάξει τούτοις τοῖς ἀνδράσι,
 ὧντινων αὐτούς δεῖ πρὸς τοῖς νῦν εἰρημένους προσεπιμε-
 λείσθαι· νῦν δ' ἐξῆς ἄλλων ἀρχῶν αἰρέσεως περὶ λέγοι-
 μεν ἂν. δεῖ γὰρ δὴ τὰ μετὰ ταῦτα στρατηγούς αἰρεῖσθαι,
 C καὶ τούτοις εἰς τὸν πόλεμον οἷόν τινας ὑπηρεσίας ἰσπάρ-
 χους καὶ φυλάρχους καὶ τῶν πεζῶν φυλῶν κοσμητὰς τῶν
 τάξεων, οἷς πρόπον ἂν εἴη τοῦτ' αὐτὸ τοῦνομα μάλιστα,
 οἷον καὶ οἱ πολλοὶ ταξίαρχους αὐτούς ἐπονομάζουσι. τού-
 των δὲ στρατηγούς μὲν ἐξ αὐτῆς τῆς πόλεως ταύτης οἱ νο-
 μοφύλακες προβαλλέσθων, αἰρεῖσθων δ' ἐκ τῶν προβλη-
 θέντων πάντες οἱ τοῦ πολέμου κοινῶν γενόμενοι τε ἐν
 ταῖς ἡλικίαις καὶ γιγνόμενοι ἐκάστοτε· εἴαν δὲ τις ἄρα
 D δοκῆ τιμὴ τῶν μὴ προβεβλημένων ἀμείνων εἶναι τῶν προ-
 βληθέντων τινός, ἐπονομάσας ἂνθ' ὅτου ὄντινα προβάλ-
 λεται, τοῦτ' αὐτὸ ὁμνὺς ἀντιπροβαλλέσθω τὸν ἕτερον·
 ὁπότερος δ' ἂν δόξῃ διαχειροτονούμενος, εἰς τὴν αἴρεσιν
 ἐγκρινέσθω. τρεῖς δὲ, οἷς ἂν ἡ πλείστη χειροτονία γίγνη-
 ται, τούτους εἶναι στρατηγούς τε καὶ ἐπιμελητὰς τῶν κατὰ
 πόλεμον, δοκιμασθέντων καθάπερ οἱ νομοφύλακες· τα-

ξίαρχους δὲ αὐτοῖσι προβάλλεσθαι μὲν τοὺς αἰρεθέντας
 στρατηγούς δωδεκά, ἐκάστη φυλῇ ταξίαρχον· τὴν δ' ἀν- E
 τιπροβολὴν εἶναι, καθάπερ τῶν στρατηγῶν ἐρίγνεται, τὴν
 αὐτὴν καὶ περὶ τῶν ταξίαρχῶν καὶ τὴν ἐπιχειροτονίαν καὶ
 τὴν κρίσιν. τὸν δὲ ξύλλογον τοῦτον ἐν τῷ παρόντι, πρὶν
 πρῶτάνεις τε καὶ βουλὴν ἠρῆσθαι, τοὺς νομοφύλακας
 συλλέξαντας εἰς χωρίον ὡς ἰερώτατον τε καὶ ἱκανώτατον
 καθίσαι χωρὶς μὲν τοὺς ὀπίκτας, χωρὶς δὲ τοὺς ἰσπέας,
 τρίτον δ' ἐφεξῆς τούτοις πᾶν ὅσον ἐμπολέμιον· χειροτο-
 νούντων δὲ στρατηγούς μὲν καὶ ἰσπάρχους πάντες, ταξι-
 ἀρχους δὲ οἱ τὴν ἀσπίδα τιθέμενοι, φυλάρχους δὲ αὐτῶν 756
 τοῖς πᾶν τὸ ἰσπικὸν αἰρεῖσθω, ψιλῶν δὲ ἢ τοξοτῶν ἢ τινος
 ἄλλου τῶν ἐμπολεμίων ἡγεμόνας οἱ στρατηγοὶ ἑαυτοῖς
 καθιστάντων. [ἰσπάρχων δὲ κατάστασις ἂν ἡμῖν ἐτι λοιπὴ
 γίγνοιτο. τούτους οὖν προβαλλέσθων μὲν οἷπερ καὶ τοὺς
 στρατηγούς προὔβαλλοντο, τὴν δὲ αἴρεσιν καὶ τὴν ἀντι-
 προβολὴν τούτων τὴν αὐτὴν γίγνεσθαι, καθάπερ ἢ τῶν
 στρατηγῶν ἐρίγνεται, χειροτονεῖτω δὲ τὸ ἰσπικὸν αὐτούς
 ἐναντίον ὀρώντων τῶν πεζῶν, δύο δὲ οἷς ἂν πλείστη χει- B
 ροτονία γίγνηται, τούτους ἡγεμόνας εἶναι πάντων τῶν
 ἰσπενόντων.] τὰς δὲ ἀμφισβητήσεις τῶν χειροτονιῶν μέχρι
 δυοῖν εἶναι· τὸ δὲ τρίτον εἴαν ἀμφισβητῆ τις, διαψηφίξε-
 σθαι τούτους, οἷσπερ τῆς χειροτονίας μέτρον ἐκάστοις ἐκα-
 στον ἦν.

V. Βουλὴν δὲ εἶναι μὲν τριάκοντα δωδεκάδας, ἐξη-
 κοντα δὲ καὶ τριακόσιοι γίγνοιτο ἂν πρόποντες ταῖς δια-
 νομαῖς· μέρη δὲ διανεμάντας τέτταρα κατὰ ἐνενήκοντα
 τὸν ἀριθμὸν τούτων ἐξ ἐκάστου τῶν τιμημάτων φέρειν C
 ἐνενήκοντα βουλευτὰς· πρῶτον μὲν ἐκ τῶν μεγίστων τι-
 μημάτων ἅπαντας φέρειν ἐξ ἀνάγκης, ἢ ζημιουῖσθαι τὸν
 μὴ πειθόμενον τῇ δοξάσῃ ζημίᾳ· ἐπειδὴν δ' ἐνεχθῶσι,
 τούτους μὲν κατασημῆσθαι, τῇ δὲ ὑστεραίᾳ φέρειν ἐκ
 PLATO V. 11

τῶν δευτέρων τιμημάτων κατὰ ταῦτα καθάπερ τῇ πρό-
 σθεν, τρίτῃ δ' ἐκ τῶν τρίτων τιμημάτων φέρειν μὲν τὸν
 D βουλόμενον, ἐπίναγες δὲ εἶναι τοῖς τῶν τριῶν τιμημά-
 των, τὸ δὲ τέταρτον τε καὶ σμικρότατον ἐλεύθερον ἀφεί-
 σθαι τῆς ζημίας, ὃς ἂν αὐτῶν μὴ βούληται φέρειν· τε-
 τάρτῃ δὲ φέρειν μὲν ἐκ τοῦ τετάρτου καὶ σμικροτάτου τι-
 μήματος ἅπαντας, ἀξήμιον δ' εἶναι τὸν ἐκ τοῦ τετάρτου
 καὶ τρίτου τιμήματος, ἐὰν ἐνεργεῖν μὴ βούληται· τὸν δ'
 ἐκ τοῦ δευτέρου καὶ πρώτου μὴ φέροντα ζημιοῦσθαι, τὸν
 μὲν ἐκ τοῦ δευτέρου τριπλασίᾳ τῆς πρώτης ζημίας, τὸν δ'
 E ἐκ τοῦ πρώτου τετραπλασίᾳ. πέμπτῃ δὲ ἡμέρᾳ τὰ κατα-
 σημανθέντα ὀνόματα ἐξενεργεῖν μὲν τοὺς ἄρχοντας ἰδεῖν
 πᾶσι τοῖς πολίταις, φέρειν δ' ἐκ τούτων αὖ πάντα ἄνδρα
 ἢ ζημιοῦσθαι τῇ πρώτῃ ζημίᾳ· ὀρδοῦντα δὲ καὶ ἑκατὸν
 ἐκλέξαντας ἀφ' ἐκάστων τῶν τιμημάτων, τοὺς ἡμίσεις
 τούτων ἀποκληρώσαντας δοκιμάσαι, τούτους δ' εἶναι τὸν
 ἐνιαυτὸν βουλευτάς· ἡ μὲν αἴρεσις οὕτω γιγνομένη μέσου
 ἂν ἔχοι μοναρχικῆς καὶ δημοκρατικῆς πολιτείας, ἣς αἰεὶ
 δεῖ μεσεύειν τὴν πολιτείαν· δοῦλοι γὰρ ἂν καὶ δεσπόται
 757 οὐκ ἂν ποτε γένοιεν φίλοι, οὐδὲ ἐν ἰσῆσι τιμαῖς διαγο-
 ρευόμενοι φαῦλοι καὶ σπουδαῖοι. τοῖς γὰρ ἀνίστοις τὰ ἴσα
 ἄνισα γίγνεται· ἂν, εἰ μὴ τυγχάνοι τοῦ μέτρου· διὰ γὰρ
 ἀμφοτέρω ταῦτα στάσεων αἱ πολιτεῖαι πληροῦνται. πα-
 λαιοὺς γὰρ λόγος ἀληθὴς ἂν, ὡς ἰσότης φιλόνητα ἀπεργά-
 ζεται, μάλα μὲν ὀρθῶς εἴρηται καὶ ἐμμελῶς· ἦτις δ' ἐστὶ
 ποτε ἰσότης ἢ τοῦτο αὐτὸ δυναμένη, διὰ τὸ μὴ σφόδρα
 B σαφὴς εἶναι σφόδρα ἡμᾶς διαταράττει. δυοῖν γὰρ ἰσοτή-
 τοι οὔσαι, ὁμωνύμοι μὲν, ἔργῳ δὲ εἰς πολλὰ σχεδὸν
 ἐναντίαιν, τὴν μὲν ἐτέραν εἰς τὰς τιμὰς πᾶσα πόλις ἰκανῆ
 παραγαγεῖν καὶ πᾶς νομοθέτης, τὴν μέτρῳ ἴσην καὶ σταθ-
 μῷ καὶ ἀριθμῷ, κλήρω ἀπευθύνων εἰς τὰς διανομὰς
 αὐτήν· τὴν δὲ ἀληθεστάτην καὶ ἀρίστην ἰσότητα οὐκέτι

φῆδιον παντὶ ἰδεῖν. Διὸς γὰρ δὴ κρίσις ἐστὶ, καὶ τοῖς ἀν-
 θρώποις αἰεὶ σμικρὰ μὲν ἐπαρκεῖ, πᾶν δὲ, ὅσον ἂν ἐπαρ-
 κέση πόλεσιν ἢ καὶ ἰδιώταις, πάντ' ἀγαθὰ ἀπεργάζεται·
 τῷ μὲν γὰρ μείζουσι πλείω, τῷ δ' ἐλάττω σμικρότερα νέ-
 C μαι, μέτρια διδοῦσα πρὸς τὴν αὐτῶν φύσιν ἑκατέρω, καὶ
 δὴ καὶ τιμὰς μείζουσι μὲν πρὸς ἀρετὴν αἰεὶ μείζους, τοῖς δὲ
 τούναντίον ἔχουσιν ἀρετῆς τε καὶ παιδείας τὸ πρέπον ἑκα-
 τέροις ἀπονέμει κατὰ λόγον. ἔστι γὰρ δὴ που καὶ τὸ πολι-
 τικὸν ἡμῖν αἰεὶ τοῦτ' αὐτὸ τὸ δίκαιον· οὐ καὶ νῦν ἡμᾶς
 ὀρεγομένους δεῖ καὶ πρὸς ταύτην τὴν ἰσότητα, ὧ Κλεινία,
 ἀποβλέποντας τὴν νῦν φρουμένην κατοικίειν πόλιν· ἄλ-
 D λην τε ἂν ποτέ τις οὐκίξῃ, πρὸς ταῦτο τοῦτο σκοπούμενον
 χρῶν νομοθετεῖν, ἀλλ' οὐ πρὸς ὀλίγους τυράννους ἢ
 πρὸς ἓνα ἢ καὶ κράτος δήμου τι, πρὸς δὲ τὸ δίκαιον αἰεὶ.
 τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ νῦν δὴ λεχθέν, τὸ κατὰ φύσιν ἴσον ἀνί-
 σοις ἐκάστοτε δοθέν· ἀναγκαῖόν γε μὴν καὶ τούτοις παρ-
 ὠνυμίοισι ποτε προσχρησασθαι πόλιν ἅπασαν, εἰ μέλλει
 στάσεων ἑαυτῇ μὴ προσκοινωνήσειν κατὰ τι μέρος, τὸ γὰρ
 ἐπιεικὲς καὶ ξύγγνωμον τοῦ τελέου καὶ ἀκριβοῦς παρὰ E
 δίκην τὴν ὀρθὴν ἐστὶ παρατετραμένον, ὅταν γίγηται·
 διὸ τῷ τοῦ κλήρου ἴσῳ ἀνάγκη προσχρησασθαι δυσκολίας
 τῶν πολλῶν ἕνεκα, θεὸν καὶ ἀγαθὴν τύχην καὶ τότε ἐν εὐ-
 χαῖς ἐπικαλουμένους ἀπορθεῖν αὐτοὺς τὸν κλήρον πρὸς
 τὸ δικαιότατον. οὕτω δὲ χρηστὸν ἀναγκαῖως μὲν τοῖν ἰσο-
 τήτοι ἀμφοῖν, ὡς δ' ὅ τι μάλιστα ἐπ' ὀλιγίστοις τῇ ἐτέρῳ, 758
 τῇ τῆς τύχης δεομένη.

VI. Ταῦτα οὕτω διὰ ταῦτα, ὦ φίλοι, ἀναγκαῖον τὴν
 μέλλουσαν σώζεσθαι δοῦν πόλιν· ἐπειδὴ δὲ ναῦς τε ἐν
 θαλάττῃ πλέουσα φυλακῆς ἡμέρας δεῖται καὶ νυκτὸς αἰεὶ,
 πόλις τε ὁσαύτως ἐν κλύδωνι τῶν ἄλλων πόλεων διαγο-
 μένη καὶ παντοδαπαῖσιν ἐπιβουλαῖς οἰκεῖ κινδυνεύουσα
 ἀλλοκεσθαι, δεῖ δὴ δι' ἡμέρας τε εἰς νύκτα καὶ ἐκ νυκτὸς
 11*

B συνάπτειν πρὸς ἡμέραν ἄρχοντας ἄρχουσι, φρουροῦντάς τε φρουροῦσι διαδεχομένους αἰεὶ καὶ παραδιδόντας μηδέποτε λήγειν. πλήθος δὲ οὐ δυνατὸν ὀξέως οὐδέποτε οὐδὲν τούτων πράττειν· ἀναγκαῖον δὴ τοὺς μὲν πολλοὺς τῶν βουλευτῶν ἐπὶ τὸ πλεῖστον τοῦ χρόνου ἔαν ἐπὶ τοῖς αὐτῶν ἰδίοισι μένοντας εὐθημονεῖσθαι τὰ κατὰ τὰς αὐτῶν οἰκήσεις, τὸ δὲ δωδέκατον μέρος αὐτῶν ἐπὶ δώδεκα μῆνας νεύμαντας ἐν ἐφ' ἐνὶ παρέχειν αὐτοὺς φύλακας, ἴοντι τέ **C** τινὶ ποθεν ἄλλοθεν εἴτε καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς πόλεως ἐτοιμῶς ἐπιτυχεῖν, ἂν τε ἀγγέλλειν βούληται τις ἑάν τ' αὐτὸ πυνθάνεσθαι τι τῶν ὧν προσήκει πόλει πρὸς πόλεις ἄλλας ἀποκρίσεσθαι τε καὶ ἐρωτήσασαν ἑτέρας ἀποδέξασθαι τὰς ἀποκρίσεις, καὶ δὴ καὶ τῶν κατὰ πόλιν ἐκάστοτε νεωτερισμῶν ἕνεκα παντοδαπῶν εἰσθότων αἰεὶ γίνεσθαι, ὅπως **D** ἂν μάλιστα μὲν μὴ γίνωνται, γενόμενων δὲ ὅτι τάχιστα αἰσθητομένης τῆς πόλεως ἰαθῆ τὸ γενόμενον· διὸ ξυλλόγων τε αἰεὶ δεῖ τοῦτο εἶναι τὸ προκαθήμενον τῆς πόλεως κύριον καὶ διαλύσειν τῶν τε κατὰ νόμους τῶν τε ἐξαίφνης προσπιπτουσῶν τῇ πόλει. ταῦτα μὲν οὖν πάντα τὸ δωδέκατον ἂν μέρος τῆς βουλῆς εἴη τὸ διακοσμοῦν, τὰ ἕνδεκα ἀναπαύομενον τοῦ ἐνιαυτοῦ μέρη· κοινῇ δὲ μετὰ τῶν ἄλλων ἄρχῶν δεῖ τὰς φυλακὰς ταύτας φυλάττειν κατὰ πόλιν τοῦτο τὸ μόριον τῆς βουλῆς αἰεὶ.

VII. Καὶ τὰ μὲν κατὰ πόλιν οὕτως ἔχοντα μετρώως ἂν εἴη διατεταγμένα· τῆς δὲ ἄλλης χώρας πάσης τίς ἐπιμέλεια καὶ τίς τάξις; ἃ δ' οὐχ ἡνίκα πάσα μὲν ἢ πόλις, σύμπασα δὲ ἢ χώρα κατὰ δώδεκα μέρη διανεμένηται, τῆς πόλεως αὐτῆς ὀδῶν καὶ οἰκήσεων καὶ οἰκοδομιῶν καὶ λιμένων καὶ ἀγορῶν καὶ κρηνῶν καὶ δὴ καὶ τεμενῶν καὶ ἱερῶν καὶ πάντων τῶν τοιούτων ἐπιμελητὰς δεῖ τινὰς ἀποδειγμένους εἶναι;

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Λέγωμεν δὴ, τοῖς μὲν ἱεροῖς νεωκόρους τε καὶ 759 ἱερέας καὶ ἱερέας δεῖν γίνεσθαι· ὀδῶν δὲ καὶ οἰκοδομιῶν καὶ κόσμου τοῦ περὶ τὰ τοιαῦτα ἀνθρώπων τε, ἵνα μὴ ἀδικῶσι, καὶ τῶν ἄλλων θηρίων ἐν αὐτῷ τε τῷ τῆς πόλεως περιβόλῳ καὶ προαστείῳ, ὅπως ἂν τὰ προσήκοντα πόλεσι γίνηται, ἐλέσθαι δεῖ τρία μὲν ἀρχόντων εἶδη, περὶ μὲν τὸ νῦν δὴ λεχθὲν ἀστυνόμους ἐπονομάζοντα, τὸ δὲ περὶ ἀγορᾶς κόσμον ἀγορανόμους· ἱερῶν δὲ ἱερέας, οἷς μὲν εἰσι πάτρια ἱερῶσύναι καὶ αἰς, μὴ κινεῖν, εἰ δέ, οἷον **B** τὸ πρῶτον κατοικιζομένοις εἰκὸς γίνεσθαι περὶ τὰ τοιαῦτα, ἢ μηδεὶ ἢ τισιν ὀλίγοις, οἷς μὴ καθεστήκοι, καταστατέον ἱερέας τε καὶ ἱερέας νεωκόρους γίνεσθαι τοῖς θεοῖς· τούτων δὲ πάντων τὰ μὲν ἀρετὰ χρή, τὰ δὲ κληροῦντα ἐν ταῖς καταστάσεσι γίνεσθαι, μιγνύντας πρὸς φιλιαν ἀλλήλοις δῆμον καὶ μὴ δῆμον ἐν ἐκάστη χώρᾳ καὶ πόλει, ὅπως ἂν μάλιστα ὁμοιοῦν εἴη. τὰ μὲν οὖν τῶν ἱερῶν, τῷ θεῷ ἐπιτρέποντα αὐτῷ τὸ κεχαρισμένον γίνεσθαι, κληροῦν οὕτω τῇ θεῷ τύχῃ ἀποδιδόντα, δοκιμάζειν **C** δὲ τὸν αἰεὶ λαγχάνοντα πρῶτον μὲν ὀλόκληρον καὶ γνήσιον, ἔπειτα ὡς ὅτι μάλιστα ἐκ καθαραινοουσῶν οἰκήσεων, φύνου δὲ ἀγνόν καὶ πάντων τῶν περὶ τὰ τοιαῦτα εἰς τὰ θεῖα ἀμαρτανομένων αὐτὸν καὶ πατέρα καὶ μητέρα κατὰ ταῦτα βεβιωκότας· ἐκ Δελφῶν δὲ χρή νόμους περὶ τὰ θεῖα πάντα κομισαμένους καὶ καταστήσαντας ἐπ' αὐτοῖς **D** ἐξηγητὰς τούτοις χορησθαι. κατ' ἐνιαυτὸν δὲ εἶναι καὶ μὴ μακρότερον τὴν ἱερῶσύνην ἐκάστην, ἔτη δὲ μὴ ἕλαττον ἐξήκοντα ἡμῖν εἴη γεγονώς ὁ μέλλων καθ' ἱερούς νόμους περὶ τὰ θεῖα ἱκανῶς ἀριστεύσειν· ταῦτα δὲ καὶ περὶ τῶν ἱερῶν ἔστω τὰ νόμιμα. τοὺς δὲ ἐξηγητὰς τρεῖς φερέτωσαν μὲν αἱ τέτταρες φυλαὶ τέτταρας, ἕκαστον ἐξ αὐτῶν, τρεῖς δέ, οἷς ἂν πλείστη γένηται ψῆφος, δοκιμάσαντας ἐν νεῖα πέμπειν εἰς Δελφοὺς ἀγελεῖν ἐξ ἐκάστης τριάδος ἑνα·

Ε τὴν δὲ δοκιμασίαν αὐτῶν καὶ τοῦ χρόνου τὴν ἡλικίαν εἶναι καθάπερ τῶν ἱερῶν. οὗτοι δὲ ἔστων ἐξηγηταὶ διὰ βίου· τὸν δὲ γε λιπόντα προσαφείσθωσαν αἱ τέτταρες φυλαί, ὅθεν ἂν ἐκλείη. ταμίαις δὲ δὴ τῶν τε ἱερῶν χρημάτων ἐκάστοις τοῖς ἱεροῖς καὶ τεμενῶν καὶ καρπῶν τούτων 760 καὶ μισθώσεων κυρίους ἀφείσθαι μὲν ἐκ τῶν μεγίστων τιμημάτων τρεῖς εἰς τὰ μέγιστα ἱερά, δύο δ' εἰς τὰ σμικρότερα, πρὸς δὲ τὰ ἐμμελέστατα ἕνα· τὴν δὲ αἴρεσιν τούτων καὶ τὴν δοκιμασίαν γίνεσθαι καθάπερ ἢ τῶν στρατηγῶν ἐγίνετο. καὶ τὰ μὲν αὖ περὶ τὰ ἱερά ταῦτα γινέσθω.

VIII. Ἀφρούρητον δὲ δὴ μηδὲν εἰς δύναμιν ἔστω πόλεως μὲν οὖν αἱ φρουραὶ περὶ ταύτη γινέσθωσαν, στρατηγῶν ἐπιμελουμένων καὶ ταξιάρχων καὶ ἑπαρχῶν καὶ B φυλάρχων καὶ προτάνεων καὶ δὴ καὶ ἀστυνόμων καὶ ἀγορανόμων, ὅποταν ἀφρεθέντες ἡμῖν καταστῶσι τινες ἱκανῶς· τὴν δὲ ἄλλην χώραν φυλάττειν πᾶσαν κατὰ τάδε. δώδεκα μὲν ἡμῖν ἡ χώρα πᾶσα εἰς δύναμιν ἴσα μόρια νεύε-
 C μηται, φυλὴ δὲ μία τῶ μορίῳ ἐκάστῳ ἐπικληρωθεῖσα κατ' ἐνιαυτὸν παρεχέτω πέντε οἶον ἀγρονόμους τε καὶ φρουράρχους, τούτοις δ' ἔστω καταλέξασθαι τῆς αὐτῶν φυλῆς
 D ἐκάστῳ δώδεκα τῶν πέντε ἐκ τῶν νέων, μὴ ἔλαττον ἢ πέντε καὶ εἰκοσιν ἔτη γεγονότας, μὴ πλείον δὲ ἢ τριάκοντα. τούτοις δὲ διακληρωθήτω τὰ μόρια τῆς χώρας κατὰ μῆνα ἕκαστα ἐκάστοις, ὅπως ἂν πάσης τῆς χώρας ἐμπειροὶ τε καὶ ἐπιστήμονες γίνωνται πάντες. δύο δ' ἔτη τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν φρουρὰν γίνεσθαι φρουροῖς τε καὶ ἀρχουσίν· ὅπως δ' ἂν τὸ πρῶτον λάχῃσι τὰ μέρη, τοὺς τῆς χώρας τόπους μεταλλάττοντας ἀεὶ τὸν ἐξῆς τόπον ἐκά-
 D στου μηνὸς ἠγείσθαι τοὺς φρουράρχους ἐπὶ δεξιὰ κύκλῳ· τὸ δ' ἐπὶ δεξιὰ γινέσθω τὸ πρὸς ἑω. περιελθόντος δὲ τοῦ ἐνιαυτοῦ τῶ δευτέρῳ ἔτει, ἵνα ὡς πλείστοι τῶν φρουρῶν

μὴ μόνον ἐμπειροὶ τῆς χώρας γίνωνται κατὰ μίαν ὥραν τοῦ ἐνιαυτοῦ, πρὸς τῇ χώρῃ δὲ ἅμα καὶ τῆς ὥρας ἐκάστης περὶ ἕκαστον τὸν τόπον τὸ γινόμενον ὡς πλείστοι κατα-
 E μαθῶσιν, οἱ τότε ἠγούμενοι πάλιν ἀφηγεῖσθωσαν εἰς τὸν εὐάνυμον ἀεὶ μεταβάλλοντες τόπον, ἕως ἂν τὸ δευτερον E διεξέλθωσιν ἔτος· τῶ τρίτῳ δὲ ἄλλους ἀγρονόμους ἀφεί-
 σθαι καὶ φρουράρχους τοὺς πέντε τῶν δώδεκα ἐπιμελη-
 τὰς. ἐν δὲ δὴ ταῖς διατριβαῖς τῶ τόπῳ ἐκάστῳ τὴν ἐπιμέ-
 λειαν εἶναι τοιάνδε τινα, πρῶτον μὲν ὅπως εὐερχῆς ἢ χώρα πρὸς τοὺς πολεμίους ὅ τι μάλιστα ἔσται, ταφρευούτας τε
 ὅσα ἂν τούτου δέη καὶ ἀποσκιάπτοντας καὶ ἐνοικοδομή-
 μασιν εἰς δύναμιν εἰργοντας τοὺς ἐπιχειροῦντας ὅτιοῦν
 τὴν χώραν καὶ τὰ κτήματα κακουργεῖν, χρωμένους δ'
 ὑποξυγίοις καὶ τοῖς οἰκέταις τοῖς ἐν τῶ τόπῳ ἐκάστῳ πρὸς 761
 ταῦτα, δι' ἐκείνων ποιούντας, ἐκείνοις ἐπιστατοῦντας,
 τῶν οἰκείων ἔργων αὐτῶν ἀργίας ὅ τι μάλιστα ἐκλεγομέ-
 νους. δύσβατα δὲ δὴ πάντα ποιεῖν τοῖς ἐχθροῖς, τοῖς δὲ
 φίλοις ὅ τι μάλιστα εὐβάτα ἀνθρώποις τε καὶ ὑποξυγίοις
 καὶ βοσκήμασιν, ὁδῶν τε ἐπιμελουμένους, ὅπως ὡς ἡμε-
 ρώταται ἕκασται γίνωνται, καὶ τῶν ἐκ Διὸς ὑδάτων, ἵνα
 τὴν χώραν μὴ κακουργῆ, μᾶλλον δ' ὠφελῆ ἔχοντα ἐκ τῶν B
 ὑψηλῶν εἰς τὰς ἐν τοῖς ὄρεσι νάπας ὅσαι κοιλαί, τὰς ἐκ-
 ροὰς αὐτῶν εἰργοντας οἰκοδομήμασί τε καὶ ταφρευμασιν,
 ὅπως ἂν τὰ περὰ τοῦ Διὸς ὑδάτα καταδεχόμεναι καὶ πί-
 νουσαι, τοῖς ὑποκάτωθεν ἀγροῖς τε καὶ τόποις πᾶσι νά-
 ματα καὶ κρήνας ποιοῦσαι, καὶ τοὺς ἀνχηροτάτους τό-
 πους πολυνύδρους τε καὶ εὐνύδρους ἀπεργάζωνται· τὰ τε
 πηγαῖα ὑδάτα, ἐάν τέ τις ποταμὸς ἐάν τε καὶ κρήνη ἢ, κο-
 σμοῦντες φντεῦμασί τε καὶ οἰκοδομήμασιν εὐπρεπέστερα C
 καὶ συνάγοντες μεταλλείαις νάματα πάντα ἄφθορα ποιῶ-
 σιν ὑδρεῖαις τε καθ' ἕκαστας τὰς ὥρας, εἰ τί που ἄσος ἢ
 τέμενος περὶ ταῦτα ἀνεμύειον ἢ, τὰ θεύματα ἀφιέντες εἰς

αὐτὰ τὰ τῶν θεῶν ἰερά κοσμοῦσι. πανταχῆ δὲ ἐν τοῖς τοιούτοις γυμνάσια χρῆ κατασκευάζειν τοὺς νέους αὐτοῖς τε καὶ τοῖς γέρονσι γερωνικὰ λουτρὰ θεοῦ παρέχοντας, ὕλην παρατιθέντας αὐτῶν καὶ ξηρὰν ἄφθονον, ἐπ' ὀνήσει καμνόντων τε νόσοις καὶ πόνοις τετραμμένα γεωργικοῖς σώματα δεχομένους εὐμενῶς ἰατροῦ δέξι μὴ πάνυ σοφοῦ βελτίονα συχνῶ.

IX. Ταῦτα μὲν οὖν καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα κόσμος τε καὶ ἀφέλεια τοῖς τόποις γίγνεται· ἂν μετὰ παιδείας οὐδαμῆ ἀχαρίτου· σπουδῆ δὲ περὶ ταῦτα ἦδε ἔστω. τοὺς ἐξήκοντα ἑκάστους τὸν αὐτῶν τόπον φυλάττειν μὴ μόνον πολεμίων ἔνεκα ἀλλὰ καὶ τῶν φίλων φασκόντων εἶναι γαιτόνων δὲ καὶ τῶν ἄλλων πολιτῶν ἢ ἄλλος ἄλλον ἀδικῆ, δοῦλος ἢ ἐλευθέρου, δικάζοντας τῷ ἀδικεῖσθαι φασκόντι, τὰ μὲν σμικρὰ αὐτοῦς τοὺς πέντε ἄρχοντας, τὰ δὲ μείζονα μετὰ τῶν δώδεκα τοὺς ἑπτακαίδεκα δικάζειν μέχρι τριῶν μῶν, ὅσα ἂν ἕτερος ἐτέρῳ ἐπικαλῆ. δικαστὴν δὲ καὶ ἄρχοντα ἀνυπεύθυνον οὐδένα δικάζειν καὶ ἄρχειν δεῖ πλὴν τῶν τὸ τέλος ἐπιτιθέντων οἷον βασιλέων· καὶ δὴ καὶ τοὺς ἄρχονόμους τούτους, εἴν ὑβρίζωσι τι περὶ τοὺς ὧν ἐπιμελοῦνται, προστάξεις τε προστάττοντες ἀνίσους καὶ ἐπιχειροῦντες λαμβάνειν τε καὶ φέροιν τῶν ἐν ταῖς γεωργίαις μὴ πείσαντες, καὶ εἴν δέχονται τι κολακείας ἔνεκα διδόντων ἢ καὶ δίκας ἀδίκως διανέμωσι, ταῖς μὲν θωπεύειν ὑπέκοντες ὀνειδῆ φερέσθωσαν ἐν πάσῃ τῇ πόλει, τῶν δὲ ἄλλων ἀδικημάτων ὅ τι ἂν ἀδικῶσι τοὺς ἐν τῷ τόπῳ, τῶν μέχρι μῶν ἐν τοῖς κωμηταῖς καὶ γείτοσιν ὑπεχέτωσαν ἑκόντες δίκας, τῶν δὲ μείζονων ἑκάστοτε ἀδικημάτων ἢ καὶ τῶν ἐλαττόνων, εἴν μὴ θέλωσιν ὑπέχειν πιστεύοντες τῷ μεθίστασθαι κατὰ μῆνας εἰς ἕτερον αἰεὶ τόπον φεύγοντες ἀποφευξείσθαι, τούτων περὶ λαγχάνειν μὲν ἐν ταῖς κοιναῖς δίκαις τὸν ἀδικούμενον, εἴν δ' ἔλη, τὴν διπλασίαν

πρατέσθω τὸν ὑποφεύγοντα καὶ μὴ ἐθελήσαντα ὑποσχεῖν ἑκόντα τιμωρίαν. διατάσθω δὲ οἱ τε ἄρχοντες οἱ τε ἄρχονόμοι τὰ δύο ἔτη τοιούτους τινὰ τρόπον· πρῶτον μὲν καθ' ἑκάστους τοὺς τόπους εἶναι ξυσσίτια, ἐν οἷς κοινῆ τὴν διαίταν ποιητέον ἅπασιν· ὁ δὲ ἀποσυσσιτήσας κἄν ἡντιναοῦν ἡμέραν ἢ νύκτα ἀποκοιμηθεὶς μὴ τῶν ἀρχόντων ταξάντων ἢ πάσης τινὸς ἀνάγκης ἐπιπεσοῦσης, εἴν ἀποφνήωσιν αὐτὸν οἱ πέντε καὶ γράψαντες θῶσιν ἐν ἀγορᾷ καταλελυκότα τὴν φρουράν, ὀνειδῆ τε ἐχέτω τὴν πολιτείαν ὡς προδιδούς τὸ ἑαυτοῦ μέρος, κολαξέσθω τε πληγαῖς ὑπὸ τοῦ συντηγμένου καὶ ἐθέλοντος κολάζειν ἀτιμωρήτως. τῶν δὲ ἀρχόντων αὐτῶν εἴν τις τι θροῦ τοιοῦτον αὐτοῖς, ἐπιμελεῖσθαι μὲν τοῦ τοιούτου πάντας τοὺς ἐξήκοντα χρεῶν, ὁ δὲ αἰσθόμενός τε καὶ πυνθόμενος μὴ ἐπεξιών ἐν τοῖς αὐτοῖς ἐνεχέσθω νόμοις καὶ πλείονι τῶν νέων ζημιούσθω, περὶ τὰς τῶν νέων ἀρχὰς ἡτιμάσθω πάσας· τούτων δὲ οἱ νομοφύλακες ἐπίσκοποι ἀκριβεῖς ἔστωσαν, ὅπως ἢ μὴ γίγνηται τὴν ἀρχὴν ἢ γιγνόμενα τῆς ἀξίας δίκης τυγχάνη. δεῖ δὴ πάντ' ἀνδρα διανοεῖσθαι περὶ ἀπάντων ἀνθρώπων, ὡς ὁ μὴ δουλεύσας οὐδ' ἂν δεσπότης γένοιτο ἄξιός ἐπαίνου, καὶ καλλωπίζεσθαι χρῆ τῷ καλῶς δουλεύσαι μᾶλλον ἢ τῷ καλῶς ἄρξαι, πρῶτον μὲν τοῖς νόμοις, ὡς ταύτην τοῖς θεοῖς οὐσαν δουλείαν, ἔπειτα τοῖς πρεσβυτέροις τε καὶ ἐντίμως βεβιωκόσι τοὺς νέους· μετὰ δὲ ταῦτα τῆς καθ' ἡμέραν διαίτης δεῖ τῆς ταπεινῆς καὶ ἀπόρου γεγευμένου εἶναι τὰ δύο ἔτη ταῦτα τὸν τῶν ἀρχονόμων γεγονότα. ἐπειδὴν γὰρ δὴ καταλεγάσιν οἱ δώδεκα, ξυνελθόντες μετὰ τῶν πέντε βουλευέσθωσαν ὡς οἴοντες οἰκέται οὐχ ἔξουσιν αὐτοῖς ἄλλους οἰκέτας τε καὶ δούλους, οὐδ' ἐκ τῶν ἄλλων γεωργῶν τε καὶ κωμητῶν τοῖς ἐκείνων ἐπὶ τὰ ἴδια χρῆσονται ὑπηρετήματα διακόνοις, ἀλλὰ μόνον ὅσα εἰς τὰ δημόσια· τὰ δ' ἄλλα αὐτοὶ δι' αὐτῶν διανοη-

θήτωσαν ὡς βιωσόμενοι διακοινοῦντες τε καὶ διακοινοῦμε-
νοι ἑαυτοῖς, πρὸς δὲ τούτοις πᾶσαν τὴν χώραν διεξερευ-
νώμενοι θέρους καὶ χειμῶνος σὺν τοῖς ὄπλοις φυλακῆς τε
B καὶ γνωρίσεως ἕνεκα πάντων ἀεὶ τῶν τόπων. κινδυνεύει
γὰρ οὐδενὸς ἕλαττον μάθημα εἶναι δι' ἀκριβείας ἐπίστα-
σθαι πάντας τὴν αὐτῶν χώραν· οὐ δὴ χάριν κνηγρέσια
καὶ τὴν ἄλλην θήραν οὐχ ἤττον ἐπιτηδεύειν δεῖ τὸν
ἠβῶντα ἢ τῆς ἄλλης ἡδονῆς ἅμα καὶ ὠφελείας τῆς περὶ τὰ
τοιαῦτα γιγνομένης πᾶσι. τούτους οὖν αὐτούς τε καὶ τὸ
C καλῶν χαίρει τοῦτο προσαγορεύων, προθύμως πᾶς ἀνὴρ
εἰς δύνάμειν ἐπιτηδευέτω, ὅσοι μέλλουσι τὴν αὐτῶν πόλιν
ἱκανῶς σῴζειν.

X. Τὸ δὲ μετὰ τοῦτο ἀρχόντων αἰρέσεως ἀγορανόμων
πέρι καὶ ἀστυνόμων ἦν ἡμῖν ἐπόμενον. ἐποιετο δ' ἂν
ἀγορανόμοις [τε] ἀστυνόμοι τρεῖς ἑξήκοντα οὖσι, τριχῆ θώ-
δεκα μέρη τῆς πόλεως διαλαβόντες, μιμούμενοι ἐκείνους,
τῶν τε ὁδῶν ἐπιμελοῦμενοι τῶν κατὰ τὸ ἄστυ καὶ τῶν
ἐκ τῆς χώρας λεωφόρων εἰς τὴν πόλιν ἀεὶ τεταμένων καὶ
D τῶν οἰκοδομιῶν, ἵνα κατὰ νόμους γίνωνται πᾶσαι, καὶ
δὴ καὶ τῶν ὑδάτων, ὅπως ἂν αὐτοῖς πέμπωσι καὶ παρα-
διδῶσιν οἱ φρουροῦντες τεθεραπευμένα, ὅπως εἰς τὰς
κρήνας ἱκανὰ καὶ καθαρὰ πορευόμενα κοσμῆ τε ἅμα καὶ
ὠφελῆ τὴν πόλιν. δεῖ δὴ καὶ τούτους δυνατούς τε εἶναι
καὶ σχολάζοντας τῶν κοινῶν ἐπιμελεῖσθαι· διὸ προβαλλέ-
σθω μὲν πᾶς ἀνὴρ ἐκ τῶν μεγίστων τιμημάτων ἀστυνό-
E μων ὃν ἂν βούληται, διαχειροτονηθέντων δὲ καὶ ἀφικο-
μένων εἰς ἕξ οἷς ἂν πλείσται γίνωνται, τοὺς τρεῖς ἀπο-
κληρωσάντων οἷς τούτων ἐπιμελές· δοκιμασθέντες δὲ ἀρ-
χόντων κατὰ τοὺς τεθέντας αὐτοῖς νόμους. ἀγορανόμους
δ' ἕξῃς τούτοις αἰρεῖσθαι μὲν ἐκ τῶν δευτέρων καὶ πρώ-
των τιμημάτων πέντε, τὰ δ' ἄλλα αὐτῶν γίνεσθαι τὴν

αἰρεσῖν καθάπερ ἢ τῶν ἀστυνόμων, δέκα ἐκ τῶν ἄλλων
χειροτονηθέντας τοὺς πέντε ἀποκληρωῶσαι, καὶ δοκιμα-
σθέντας αὐτοὺς ἄρχοντας ἀποφῆναι. χειροτονεῖται δὲ πᾶς
πάντα· ὁ δὲ μὴ θέλων, ἐὰν εἰσαγγελθῆ πρὸς τοὺς ἄρχον- 764
τας, ζημιουσθῶ πενήκοντα δραχμαῖς πρὸς τῷ κικὸς εἶναι
δοκεῖν. ἴτω δ' εἰς ἐκκλησίαν καὶ τὸν κοινὸν ξύλλογον ὁ
βουλόμενος, ἐπάναγκες δ' ἔστω τῶν δευτέρων καὶ πρώ-
των τιμημάτων, δέκα δραχμαῖς ζημιουμένῳ, ἐὰν μὴ παρ-
ῶν ἐξετάζηται τοῖς ξυλλόγοις· τρίτῳ δὲ τιμήματι καὶ τῷ
τετάρτῳ μὴ ἐπάναγκες, ἀλλὰ ἀξήμιος ἀφείσθω, ἐὰν μὴ τι
παραγγείλωσιν οἱ ἄρχοντες πᾶσιν ἐκ τινος ἀνάγκης ξυνέ-
ναι. τοῖς δὲ δὴ ἀγορανόμοις τὸν περὶ τὴν ἀγορὰν κόσμον B
διαταχθέντα ὑπὸ νόμων φυλάττειν καὶ ἱερῶν καὶ κρηνῶν
ἐπιμελεῖσθαι τῶν κατ' ἀγορὰν, ὅπως μηδὲν ἀδικῆ μηδεὶς,
τὸν ἀδικοῦντα δὲ κολάζειν, πληγαῖς μὲν καὶ δεσμοῖς δοῦ-
λον καὶ ξένον, ἐὰν δ' ἐπιχώριος ὢν τις περὶ τὰ τοιαῦτα ἀνο-
σμῆ, μέχρι μὲν ἑκατὸν δραχμῶν νομίσματος αὐτοῦς εἶναι
κυρίους διαδικάζοντας, μέχρι δὲ διπλασίου τούτου κοινῆ
μετὰ ἀστυνόμων ζημιῶν δικάζοντας τῷ ἀδικοῦντι· τὰ C
αὐτὰ δὲ καὶ ἀστυνόμοις ἔστω ζημιώματά τε καὶ κολάσεις
ἐν τῇ ἑαυτῶν ἀρχῇ, μέχρι μὲν μῶς αὐτοῦς ζημιῶντας,
τὴν διπλασίαν δὲ μετὰ ἀγορανόμων.

XI. Μουσικῆς δὲ τὸ μετὰ τοῦτο καὶ γυμναστικῆς ἄρ-
χοντας καθίστασθαι πρέπον ἂν εἴη, διττοὺς ἑκατέρωθεν,
τοὺς μὲν παιδείας αὐτῶν ἕνεκα, τοὺς δὲ ἀγωνιστικῆς. παι-
δείας μὲν βούλεται λέγειν ὁ νόμος γυμνασίαν καὶ διδα-
σκαλείων ἐπιμελητὰς κόσμου καὶ παιδείσεως ἅμα καὶ τῆς D
περὶ ταῦτα ἐπιμελείας τῶν φοιτησῶν τε πέρι καὶ ἀσκή-
σεων ἀρρένων καὶ θηλειῶν κορῶν, ἀγωνίας δὲ ἐν τε τοῖς
γυμνικοῖς καὶ περὶ τὴν μουσικὴν ἀθλοθέτας ἀθληταῖς,
διττοὺς αὖ τούτους, περὶ μουσικὴν μὲν ἑτέρους, περὶ ἀγω-
νίαν δ' ἄλλους. ἀγωνιστικῆς μὲν οὖν ἀνθρώπων τε καὶ

ἵππων τοὺς αὐτοὺς, μουσικῆς δὲ ἑτέρουσ μὲν τοὺς περὶ
 μουσικίαν τε καὶ μιμητικὴν, οἷον ἡρακλειῶν καὶ κίθαρο-
 E δῶν καὶ αὐλητῶν καὶ πάντων τῶν τοιούτων ἀθλοθέτας
 ἑτέρουσ πρόπον ἂν εἶη γίνεσθαι, τῶν δὲ περὶ χοροδίαν
 ἄλλουσ. πρῶτον δὲ περὶ τὴν τῶν χορῶν παιδιῶν παιδῶν
 τε καὶ ἀνδρῶν καὶ θηλειῶν κορῶν ἐν ὀρχήσεσι καὶ τῇ τάξει
 τῇ ἀπάσῃ γιγνομένη μουσικῇ τοὺς ἄρχοντασ αἰρεῖσθαι
 που χρεῶν ἱκανὸσ δὲ εἰσ ἄρχων αὐτοῖσ, μὴ ἔλαττον τετρα-
 765 ράκοντα γεγονῶσ ἐτῶν, ἱκανὸσ δὲ καὶ περὶ μουσικίαν εἰσ,
 μὴ ἔλαττον ἢ τριάκοντα γεγονῶσ ἐτῶν, εἰσαγαγεύσ τε εἶ-
 ναι καὶ τοῖσ ἀμιλλωμένοισ τὴν διάκρισιν ἱκανῶσ ἀποδιδούσ.
 τὸν δὲ χορῶν ἄρχοντα καὶ διαθετῆρα αἰρεῖσθαι χρὴ τοι-
 οῦνδε τινα τρόπον· ὅσοι μὲν φιλοφρόνωσ ἐσχῆκασι περὶ τὰ
 τοιαῦτα, εἰσ τὸν ξύλλογον ἵτωσαν, ἐπιζήμιοι ἂν μὴ ἴωσι·
 C τούτου δὲ οἱ νομοφύλακεσ κριταί· τοῖσ δ' ἄλλοισ, ἂν μὴ
 B βούλωνται, μηδὲν ἐπάναγκεσ ἔστω· καὶ τὴν προβολὴν δὲ
 τὸν αἰρούμενον ἐκ τῶν ἐμπείρων ποιητέον, ἐν τε τῇ δοκι-
 μασίᾳ κατηγορήμα ἐν τούτ' ἔστω καὶ ἀπηγόρημα, τῶν μὲν
 ὡσ ἀπειροσ ὁ λαχῶν, τῶν δ' ὡσ ἐμπειροσ· ὅσ δ' ἂν εἰσ ἐκ
 προχειροτονηθέντων δέκα λάχη, δοκιμασθεῖσ τὸν ἐνιαυ-
 τὸν τῶν χορῶν ἀρχέτω κατὰ νόμον. κατὰ ταῦτα δὲ τού-
 τοισ καὶ ταύτῃ ὁ λαχῶν τὸν ἐνιαυτὸν ἐκαῖνον τῶν ἀφικο-
 μένων εἰσ κρίσιν μουσικῶν τε καὶ συναυλιῶν ἀρχέτω, εἰσ
 C τοὺσ κριτάσ ἀποδιδούσ ὁ λαχῶν τὴν κρίσιν. μετὰ δὲ ταῦτα
 χρεῶν ἀγωνίας ἀθλοθέτασ αἰρεῖσθαι τῆσ περὶ τὰ γυμνά-
 σια ἵππων τε καὶ ἀνθρώπων ἐκ τῶν τρίτων τε καὶ ἑτὶ τῶν
 δευτέρων τιμημάτων· εἰσ δὲ τὴν αἴρεσιν ἔστω μὲν ἐπά-
 ναγκεσ τοῖσ τρισὶ πορεύεσθαι τιμήμασι, τὸ σμικρότατον
 δὲ ἀξίμιον ἀφείσθω. τρεῖσ δ' ἔστωσαν οἱ λαχόντεσ, [τῶν]
 προχειροτονηθέντων μὲν εἴκοσι, λαχόντων δὲ ἐκ τῶν εἴ-
 κοσι τριῶν, οὓσ ἂν καὶ ψῆφοσ ἢ τῶν δοκιμαζόντων δοκι-
 D μάσῃ· ἂν δὲ τισ ἀποδοκιμασθῇ καθ' ἡντιναοῦν ἀρχῆσ

λήξιν καὶ κρίσιν, ἄλλουσ ἀνθαιρεῖσθαι κατὰ ταῦτα καὶ τὴν
 δοκιμασίαν ὡσαύτωσ αὐτῶν περὶ ποιείσθαι.

XII. Λοιπόσ δὲ ἄρχων περὶ τὰ προειρημένα ἡμῶν ὁ
 τῆσ παιδείασ ἐπιμελητῆσ πάσῃσ θηλειῶν τε καὶ ἀρρένων.
 εἰσ μὲν δὲ καὶ ὁ τούτων ἄρχων ἔστω κατὰ νόμουσ, ἐτῶν
 μὲν γεγονῶσ μὴ ἔλαττον ἢ πεντήκοντα, παιδῶν δὲ γνη-
 σίων πατήρ, μάλιστα μὲν νείων καὶ θυγατέρων, εἰ δὲ μὴ,
 θάτερα· διανοηθῆτω δὲ αὐτόσ τε ὁ προκριθεῖσ καὶ ὁ προ-
 E κρίνων ὡσ οὖσαν ταύτην τὴν ἀρχὴν τῶν ἐν τῇ πόλει ἀκρο-
 τάτων ἀρχῶν πολὺ μεγίστην. παντόσ γὰρ δὲ φυτοῦ ἢ
 πρῶτῃ βλάστῃ καλῶσ ὀρμηθεῖσα πρὸσ ἀρετὴν τῆσ αὐτοῦ
 φύσεωσ κυριωτάτῃ τέλος ἐπιθεῖναι τὸ πρόσφορον, τῶν τε
 ἄλλων φυτῶν καὶ τὸν ζῶων ἡμέρων καὶ ἀργίων καὶ ἀν-
 θρώπων· ἀνθρώποσ δὲ, ὡσ φάμεν, ἡμερον, ὅμωσ μὴν 766
 παιδείασ μὲν ὀρθῆσ τυχόν καὶ φύσεωσ εὐτυχοῦσ θειότατον
 ἡμερώτατόν τε ζῶων γίνεσθαι φιλεῖ, μὴ ἱκανῶσ δὲ ἢ μὴ
 καλῶσ τραφέν ἀργιώτατον ὁπόσα φύει γῆ. ὧν ἕνεκα οὐ
 δευτέρον οὐδὲ ἀρεργον δεῖ τὴν παιδῶν τροφήν τὸν νο-
 μοθέτην ἂν γίνεσθαι· πρῶτον δὲ ἄρξασθαι χρεῶν τὸν
 μέλλοντα αὐτῶν ἐπιμελήσεσθαι καλῶσ [αἰρεθῆναι] τῶν
 ἐν τῇ πόλει, ὅσ ἂν ἄριστοσ εἰσ πάντα ἢ, τούτου κατὰ δύνα-
 μιν ὁ τι μάλιστα αὐτοῖσ καθιστάντα προστάτην καὶ ἐπι-
 B μελητῆν. αἱ πάσαι τοῖνων ἀρχαὶ πλήν βουλήσ καὶ προτά-
 νεων εἰσ τὸ τοῦ Ἀπόλλωνοσ ἱερὸν ἔλθοῦσαι φερόντων
 ψῆφον κρυβδην, τῶν νομοφυλάκων ὄντων· ἂν ἕκαστοσ
 ἡγήται κάλλιστ' ἂν τῶν περὶ παιδείαν ἄρξαι γενομένων·
 σ δ' ἂν πλείστασ ψῆφοι ξυμβῶσι, δοκιμασθεῖσ ὑπὸ τῶν
 ἄλλων ἀρχόντων τῶν ἐλομένων, πλήν νομοφυλάκων, ἀρ-
 χέτω ἑτῆ πέντε, ἕκτω δὲ κατὰ ταῦτα ἄλλον ἐπὶ ταύτην τὴν
 ἀρχὴν αἰρεῖσθαι. ἂν δὲ τισ δημοσίαν ἀρχὴν ἄρχων ἀπο-
 θάνῃ, πρὶν ἐξῆκειν αὐτῷ τὴν ἀρχὴν πλείον ἢ τριάκοντα ἐπι-
 C δεομένην ἡμερῶν, τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπὶ τὴν ἀρχὴν ἄλλον

καθιστάιναι, οἷς ἦν τοῦτο προσήκοντος μέλον. καὶ εἰάν
 ὀρφανῶν ἐπίτροπος τελευτήσῃ τις, οἱ προσήκοντες καὶ
 ἐπιδημοῦντες πρὸς πατρὸς καὶ μητρὸς μέχρι ἀνεπιῶν παι-
 δῶν ἄλλον καθιστάντων ἐντὸς δέκα ἡμερῶν, ἢ ζημιού-
 D σθων ἕκαστος δραχμῇ τῆς ἡμέρας, μέχριπερ ἂν καταστή-
 σωσι τὸν ἐπίτροπον.

XIII. Πᾶσα δὲ δήπου πόλις ἀπολις ἂν γίνοιτο, ἐν
 ἣ δικαστήρια μὴ καθιεστώτα εἴη κατὰ τρόπον· ἄφρωνος
 δ' αὖ δικαστῆς ἡμῖν καὶ μὴ πλείω τῶν ἀντιδικῶν ἐν
 ταῖς ἀνακρίσεσι φθεγγόμενος, καθάπερ ἐν ταῖς διαί-
 ταις, οὐκ ἂν ποτε ἱκανὸς γένοιτο περὶ τῆν τῶν δικαίων
 κρίσιν· ὦν ἕνεκα οὔτε πολλοὺς ὄντας ῥάδιον εὖ δικάζειν
 οὔτε ὀλίγους φαῦλους. σαφὲς δὲ αἰεὶ τὸ ἀμφισβητούμενον
 E χρεῶν γίνεσθαι παρ' ἑκατέρων, ὁ δὲ χρόνος ἅμα καὶ τὸ
 βραδὺν τό τε πολλάκις ἀνακρίνειν πρὸς τὸ φανερὰν γίνε-
 σθαι τὴν ἀμφισβήτησιν ἕμφορον· ὦν ἕνεκα πρῶτον μὲν
 εἰς γείτονας ἰέναι χρηὶ τοὺς ἐπικαλοῦντας ἀλλήλοις καὶ
 τοὺς φίλους τε καὶ ξυνειδότας ὅ τι μάλιστα τὰς ἀμφισβη-
 767 τουμένας πράξεις· εἰάν δ' ἄρα μὴ ἐν τούτοις τις ἱκανὴν
 κρίσιν λαμβάνῃ, πρὸς ἄλλο δικαστήριον ἴτω τὸ δὲ τρίτον,
 ἂν τὰ δύο δικαστήρια μὴ δύνηται διαλλάξαι, τέλος ἐπι-
 θέτω τῇ δίκῃ. τρόπον δὲ τινὰ καὶ τῶν δικαστηρίων αἱ κα-
 ταστάσεις ἀρχόντων εἰσὶν αἰρέσεις· πάντα μὲν γὰρ ἄρ-
 χοντα ἀναγκαῖον καὶ δικαστὴν εἶναι τινῶν, δικαστῆς δὲ
 οὐκ ἄρχων καὶ τινὰ τρόπον ἄρχων οὐ πάνυ φαῦλος γίνε-
 ται τὴν τόθ' ἡμέραν, ἢ περ ἂν κρίνων τὴν δίκην ἀποτελεῖ·
 B θέντες δὲ καὶ τοὺς δικαστὰς ὡς ἄρχοντας λέγωμεν, τίνες
 ἂν εἴεν πρόποντες καὶ τίνων ἄρα δικασταὶ καὶ πόσοι ἐφ'
 ἕκαστον. κυριώτατον μὲν τοίνυν ἔστω δικαστήριον, ὅπερ
 ἂν αὐτοὶ ἑαυτοῖς ἀποφήνωσιν ἕκαστοι, κοινῇ τινὰς ἐλό-
 μενοι· δύο δὲ τῶν λοιπῶν ἔστω κριτήρια, τὸ μὲν ὅταν
 τίς τινα ἰδιώτην ἰδιώτης, ἐπαιτιώμενος ἀδικεῖν αὐτόν,

ἄρχων εἰς δίκην βούληται διακριθῆναι, τὸ δ' ὅποταν τὸ
 δημοσίον ὑπὸ τινος τῶν πολιτῶν ἠγγηταὶ τις ἀδικεῖσθαι
 καὶ βουληθῇ τῷ κοινῷ βοηθεῖν· λεκτέον δ' ὅποιοί τ' εἰσὶ C
 καὶ τίνες οἱ κριταί. πρῶτον δὲ δικαστήριον ἡμῖν γινέσθω
 κοινὸν ἅπασιν τοῖς τὸ τρίτον ἀμφισβητούσιν ἰδιώταις πρὸς
 ἀλλήλους, γενόμενον τῆδε πη. πάσας δὲ τὰς ἀρχάς, ὁπό-
 σαι τε κατ' ἐνιαυτὸν καὶ ὁπόσαι πλείω χρόνον ἄρχουσιν,
 ἐπειδὴν μέλλῃ νέος ἐνιαυτὸς μετὰ θερινὰς τροπὰς τῷ
 ἐπιόντι μηνὶ γίνεσθαι, ταύτης τῆς ἡμέρας τῇ πρόσθεν
 πάντας χρηὶ τοὺς ἄρχοντας συνελθεῖν εἰς ἐν ἱερὸν καὶ τὸν
 θεὸν ὁμόσαντας οἶον ἀπάρεσθαι πάσης ἀρχῆς ἕνα δικα- D
 στήν, ὅς ἂν ἐν ἀρχῇ ἕκαστη ἀριστὸς τε εἶναι δόξῃ καὶ
 ἀριστ' ἂν καὶ ὀσιώτατα τὰς δίκας τοῖς πολιταῖς αὐτῷ τὸν
 ἐπιόντα ἐνιαυτὸν φαίνηται διακρίνειν. τούτων δὲ αἰρεθέν-
 των γίνεσθαι μὲν δοκιμασίαν ἐν τοῖς ἐλομένοις αὐτοῖς,
 εἰάν δὲ ἀποδοκιμασθῇ τις, ἕτερον ἀνθαιρεῖσθαι κατὰ
 ταῦτά· τοὺς δὲ δοκιμασθέντας δικάζειν μὲν τοῖς τάλλα
 δικαστήρια φηγοῦσι, τὴν δὲ ψῆφον φανερὰν φέρειν· ἐπι-
 κόους δ' εἶναι καὶ θεατὰς τούτων τῶν δικῶν ἐξ ἀνάγκης E
 μὲν βουλευτὰς καὶ τοὺς ἄλλους ἄρχοντας τοὺς ἐλομένους
 αὐτούς, τῶν δὲ ἄλλων τὸν βουλόμενον. εἰάν δὲ τις ἐπαι-
 τιῶται τινα ἐκόντα ἀδικῶς κρῖναι τὴν δίκην, εἰς τοὺς νο-
 μοφύλακας ἰῶν κατηγορεῖτω· ὁ δὲ ὄφλων τὴν τοιαύτην
 δίκην ὑπεχέτω μὲν τοῦ βλάβους τῷ βλαφθέντι τὸ ἥμισυ
 τίνειν, εἰάν δὲ μείζονος ἄξιος εἶναι δόξῃ ζημίας, προστι-
 μῆν τοὺς κρίναντας τὴν δίκην, ὅ τι χρηὶ πρὸς τούτῳ πα-
 θεῖν αὐτὸν ἢ ἀποτίνειν τῷ κοινῷ καὶ τῷ τὴν δίκην δικα-
 σαμένῳ. περὶ δὲ τῶν δημοσίων ἐγκλημάτων ἀναγκαῖον
 πρῶτον μὲν τῷ πλήθει μεταδιδόναι τῆς κρίσεως· οἱ γὰρ 768
 ἀδικούμενοι πάντες εἰσὶν, ὅποταν τις τὴν πόλιν ἀδικῇ,
 καὶ χαλεπῶς ἂν ἐν δίκῃ φέροιεν ἄμοιροι γινόμενοι τῶν
 τοιούτων διακρίσεων· ἀλλ' ἀρχὴν τε εἶναι χρηὶ τῆς τοι-

αύτης δίκης καὶ τελευτῆν εἰς τὸν δῆμον ἀποδομένην, τὴν δὲ βάσανον ἐν ταῖς μεγίσταις ἀρχαῖς τρισίν, ἃς ἂν ὁ τε φεύγων καὶ ὁ διώκων ξυνομολογήτῃ· ἐὰν δὲ μὴ δύνησθον κοινωνῆσαι τῆς ὁμολογίας αὐτοί, τὴν βουλήν ἐπι-
 B κρίνειν αὐτῶν τὴν αἴρεσιν ἑκατέρου. δεῖ δὲ δὴ καὶ τῶν ἰδίων δικῶν κοινωνεῖν κατὰ δύναμιν ἅπαντας· ὁ γὰρ ἀκοινωνήτος ἂν ἐξουσίας τοῦ συνδικάζειν ἤρῃται τὸ παρὰ τῆς πόλεως οὐ μέτοχος εἶναι· διὰ ταῦτ' οὖν δὴ καὶ κατὰ φυλὰς ἀναγκαῖον δικαστήρια τε γίνεσθαι καὶ κλήρω δικαστὰς ἐκ τοῦ παραχρῆμα ἀδιαφθόρους ταῖς δεήσεσι διακάζειν, τὸ δὲ τέλος κρίνειν πάντων τῶν τοιούτων ἐκείνο
 C οἷόν τε ἀδιαφθορώτατα παρεσκευάσθαι τοῖς μὴ δυναμένοις μῆτε ἐν τοῖς γέτοσι μῆτε ἐν τοῖς φυλετικοῖς δικαστηρίοις ἀπαλλάττεσθαι.

XIV. Νῦν δὲ περὶ μὲν δικαστήρια ἡμῖν, ἃ δὴ φάμεν οὐθ' ὡς ἀρχὰς οὐθ' ὡς μὴ ῥᾶδιον εἰπόντα ἀναμφισβητήτως εἰρηκέναι, περὶ μὲν ταῦτα οἷον περιγραφὴ τις ἐξῴθεν περιγεγραμμένη τὰ μὲν εἰρηκε, τὰ δ' ἀπολείπει σχεδόν· πρὸς γὰρ τέλει νομοθεσίας ἢ δικῶν ἀκριβῆς νόμων θέσις ἅμα καὶ διαίρεσις ὀρθότατα γίγνεται ἂν μακρῶ. ταύταις
 D μὲν οὖν εἰρήσθω πρὸς τῷ τέλει περιμένειν ἡμᾶς, αἱ δὲ περὶ τὰς ἄλλας ἀρχὰς καταστάσεις σχεδόν τὴν πλείστην εἰλήφασιν νομοθεσίαν· τὸ δὲ ὅλον καὶ ἀκριβὲς περὶ ἑνὸς τε καὶ πάντων τῶν κατὰ πόλιν καὶ πολιτικὴν πᾶσαν διοικήσεων οὐκ ἔστι γενέσθαι σαφές, πρὶν ἂν ἡ διέξοδος ἀπ' ἀρχῆς τὰ τε δεύτερα καὶ τὰ μέσα καὶ πάντα μέρη τὰ ἑαυτῆς ἀπολαβοῦσα πρὸς τέλος ἀφίκηται. νῦν μὲν ἐν τῷ
 E παρόντι μέχρι τῆς τῶν ἀρχόντων αἰρέσεως γενομένης τελευτῆς μὲν τῶν ἐμπροσθεν αὐτῆ γίγνεται ἂν ἰκανή, νόμων δὲ θέσεως ἀρχὴ καὶ ἀναβολῶν ἅμα καὶ ὄκνων οὐδὲν ἐτι δεομένη.

ΚΑ. Πάντως μοι κατὰ νοῦν, ὦ ξένη, τὰ ἐμπροσθεν εἰρηκώς, τὴν ἀρχὴν νῦν τελευτῆ προσάψας περὶ τῶν τε εἰρηκένων καὶ τῶν μελλόντων ῥηθῆσεσθαι, ταῦτα ἐτι μᾶλλον ἐκείνων εἰρηκώς φιλίως.

ΑΘ. Καλῶς τοίνυν ἂν ἡμῖν ἢ πρεσβυτῶν ἐμφρων 769 παιδιὰ μέχρι δεῦρ' εἴη τὰ νῦν διαπεπαισμένη.

ΚΑ. Καλὴν τὴν σπουδὴν εἰκομας δηλοῦν τῶν ἀνδρῶν.

ΑΘ. Εἰκόσ γε· τόδε δ' ἐννοήσωμεν, εἰ σοὶ δοκεῖ κατὰπερ ἔμοι.

ΚΑ. Τὸ ποῖον δὴ καὶ περὶ τίνων;

ΑΘ. Οἷόςθ' ὅτι κατὰπερ ζωγράφων οὐδὲν πέρους ἔχειν ἢ πραγματεία δοκεῖ περὶ ἐκείνων τῶν ζωῶν, ἀλλ' ἢ τοῦ χραίνειν ἢ ἀποχραίνειν, ἢ ὅ τι δὴ ποτε καλοῦσι τὸ τοιοῦ-
 B του οἱ ζωγράφων παῖδες, οὐκ ἂν ποτε δοκεῖ παύσασθαι κοσμοῦσα, ὥστε ἐπίδοσιν μηκέτ' ἔχειν εἰς τὸ καλλίω τε καὶ φανερώτερα γίνεσθαι τὰ γεγραμμένα.

ΚΑ. Σχεδὸν ἐννοῶ ἀκούων καὶ αὐτὸς ταῦτα ἃ λέγεις, ἐπεὶ ἐντριβῆς γε οὐδαμῶς γέγονα τῇ τοιαύτῃ τέχνῃ.

ΑΘ. Καὶ οὐδὲν γε ἐβλάβης· χορησώμεθα γε μὴν τῷ νῦν παρατυχόντι περὶ αὐτῆς ἡμῖν λόγῳ τὸ τοιοῦδε, ὡς εἰ ποτέ τις ἐπινοήσειε γράψαι τε ὡς κάλλιστον ζῶον καὶ τοῦτ'
 C αὐ μὴδέποτε ἐπὶ τὸ φανυτότερον ἀλλ' ἐπὶ τὸ βέλτιον ἴσχειν τοῦ ἐπιόντος αἰὲ χρόνου, ξυνοεῖς ὅτι θνητὸς ἂν, εἰ μὴ τινα καταλείψει διάδοχον, ὃς ἐπανορθοῦν τε, ἐάν τι σφάλῃται τὸ ζῶον ὑπὸ χρόνου, καὶ τὸ παραλειφθὲν ὑπὸ τῆς ἀσθενείας τῆς ἑαυτοῦ πρὸς τὴν τέχνην οἷός τε εἰς τὸ πρόσθεν ἔσται φαιδρῶν ποιεῖν ἐπιδιδόναι, σμικρὸν τινα χρόνον αὐτῷ πόνος παραμένει πάμπολυς;

ΚΑ. Ἀληθῆ.

ΑΘ. Τί οὖν; ἄρ' οὐ τοιοῦτον δοκεῖ σοὶ τὸ τοῦ νομο-
 D θέτου βούλημα εἶναι; πρῶτον μὲν γράψαι τοὺς νόμους πρὸς τὴν ἀκριβείαν κατὰ δύναμιν ἰκανῶς· ἔπειτα προῖόν-

τος τοῦ χρόνου καὶ τῶν δοξάντων ἔργῳ πειρώμενον ἄρ-
οῖσι τινὰ οὕτως ἄφροντα γεγονέναι νομοθέτην, ὥστ' ἀγνο-
εῖν, ὅτι πάμπολλα ἀνάγκη παραλείπεσθαι τοιαῦτα, ἃ δεῖ
E τινὰ ξυνεπόμενον ἐπανορθοῦν, ἵνα μηδαμῇ χείρων, βελ-
ῶμισμένην αὐτῷ πόλιν;

ΚΑ. Εἰκόσ, πῶς γὰρ οὐ; βούλεσθαι πάντα ὄντινον
το τοιοῦτον.

ΑΘ. Οὐκοῦν εἴ τις τινα μηχανὴν ἔχει πρὸς τοῦτο
ἔργῳ καὶ λόγοις, τίνα τρόπον διδάξειεν ἂν ἕτερον εἴτε
μεῖζονα εἴτε ἐλάττω πρὸς τοῦτ' ἔχειν ἔννοιαν, ὅπως χρη-
φυλάττειν καὶ ἐπανορθοῦν νόμους, οὐκ ἂν ποτε λέγων
ἀπείποι τὸ τοιοῦτον πρὶν ἐπὶ τέλος ἐλθεῖν;

770 ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Οὐκοῦν ἐν τῷ νῦν πυρόντι ποιητέον ἐμοὶ καὶ
σφῶν τοῦτο;

ΚΑ. Τὸ ποῖον δὴ λέγεις;

ΑΘ. Ἐπειδὴ νομοθετεῖν μὲν μέλλομεν, ἥρηνται δὲ
ἡμῖν νομοφύλακες, ἡμεῖς δ' ἐν δυσμαίσι τοῦ βίου, οἳ δ' ὡς
πρὸς ἡμᾶς νέοι, ἅμα μὲν, ὡς φάμεν, δεῖ νομοθετεῖν ἡμᾶς,
ἅμα δὲ πειρᾶσθαι ποιεῖν καὶ τούτους αὐτούς νομοθέτας
τε καὶ νομοφύλακας εἰς τὸ δυνατόν.

B ΚΑ. Τί μὴν; εἶπερ οἰοί τέ γ' ἐσμέν ἱκανῶς.

ΑΘ. Ἄλλ' οὐν πειρατέα γε καὶ προθυμητέα.

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐ;

XV. ΑΘ. Λέγωμεν δὴ πρὸς αὐτούς· ὦ φίλοι σωτη-
ρες νόμων, ἡμεῖς περὶ ἐκάστων ὧν τίθεμεν τοὺς νόμους
πάμπολλα παραλείψομεν· ἀνάγκη γάρ· οὐ μὴν ἄλλ' ὅσα
γε μὴ σμικρὰ καὶ τὸ ὅλον εἰς δύναμιν οὐκ ἀνήσομεν ἀπε-
φιγήγητον καθ' ἅπερ τιμὴ περιγραφῆ· τοῦτο δὲ δεήσει συμ-
πληροῦν ἡμᾶς τὸ περιγηθέν. ὅποι δὲ βλέποντες δράσατε
C τὸ τοιοῦτον, ἀκούειν χρη. Μέγιστος μὲν γὰρ καὶ ἐγὼ καὶ

Κλεινίας εἰρήκαμὲν τε αὐτὰ ἀλλήλοις οὐκ ὀλιγάκις ὁμο-
λογοῦμέν τε λέγεσθαι καλῶς· ὑμᾶς δὲ ἡμῖν βουλόμεθα
ξυγγνώμονάς τε ἅμα καὶ μαθητάς γίνεσθαι, βλέποντας
πρὸς ταῦτα, εἰς ἅπερ ἡμεῖς ξυνεχωρησάμεν ἀλλήλοις τὸν
νομοφύλακά τε καὶ νομοθέτην δεῖν βλέπειν. ἦν δὲ ἡ συ-
χώρησις ἐν ἔχουσα κεφάλαιον, ὅπως ποτὲ ἀνὴρ ἀγαθὸς
γίγνοιτ' ἐν τῇ ἀνθρώπων προσήκουσαν ἀρετῇ τῆς ψυχῆς D
ἔχων ἐκ τινος ἐπιτηδεύματος ἢ τινος ἠθους ἢ ποιᾶς κτή-
σεως ἢ ἐπιθυμίας ἢ δόξης ἢ μαθημάτων ποτὲ τιῶν, εἴτε
ἄρρητις τις τῶν ξυνοικούντων οὐσα ἢ φύσις εἴτε θήλια,
νέων ἢ γερόντων, ὅπως εἰς ταῦτόν τοῦτο ὃ λέγομεν τετα-
μένη σπουδὴ πάσα ἐστὶν διὰ παντός τοῦ βίου, τῶν δ'
ἄλλων ὀπόσα ἐμπόδια τούτοις μηδὲν προτιμῶν φανείται
μηδ' ὅστισοῦν, τελευτῶν δὲ καὶ πόλεως, ἐὰν ἀνάσταιον E
ἀνάγκη φαίνεται γίνεσθαι, πρὶν ἐθέλειν δοῦλειον ὑπο-
μείνασα ξυγὸν ἄρχεσθαι ὑπὸ χειρόνων, ἢ λείπειν φυγῆ
τὴν πόλιν, ὡς πάντα τὰ τοιαῦτ' ἄρ' ἐσθ' ὑπομενετέου
πάσχοντας, πρὶν ἀλλάξασθαι πολιτείαν, ἢ χείρους ἀν-
θρώπους πέφυκε ποιεῖν, ταῦτα ἡμεῖς τε ἔμπροσθεν ξυ-
ωμολογησάμεθα, καὶ νῦν ὑμεῖς ἡμῶν εἰς ταῦτα ἐκίτερα
βλέποντες ἐπαινεῖτε καὶ ψέγετε τοὺς νόμους, ὅσοι μὴ 771
ταῦτα δυνατοί, τοὺς δὲ δυνατοὺς ἀσπάζεσθαι τε καὶ φιλο-
φρόνως δεχόμενοι ζητεῖν ἐν αὐτοῖς· τὰ δ' ἄλλα ἐπιτηδευ-
ματα καὶ πρὸς ἄλλα τείνοντα τῶν ἀγαθῶν λεγομένων
χαίρειν χρη προσαγορεύειν. ἀρχὴ δὲ ἐστὶ τῶν μετὰ ταῦτα
ἡμῖν νόμων ἡδε τις, ἀφ' ἱερῶν ἡρομένη. τὸν ἀριθμὸν γὰρ
δὴ δεῖ πρῶτον ἀναλαβεῖν ἡμᾶς τὸν τῶν πεντακισχιλίων
καὶ τετταράκοντα, ὅσας εἶχε τε καὶ ἔχει τομᾶς προσφόρους
ὅ τε ὅλος ἅμα καὶ ὁ κατὰ φυλάς, ὃ δὴ τοῦ παντός ἔθεμεν B
δωδεκατημόριον, ἐν καὶ εἰκοσιν εἰκοσάκις ὀρθότατα φύν.
ἔχει δὲ διανομᾶς δώδεκα μὲν ὁ πᾶς ἀριθμὸς ἡμῖν, δώδεκα
δὲ καὶ ὁ τῆς φυλῆς. ἐκάστην δὴ τὴν μοῖραν διανοεῖσθαι.

χρεῶν ὡς οὖσαν ἱερὸν θεοῦ δῶρον, ἐπομένῃ τοῖς μῆσι
καὶ τῇ τοῦ παντὸς περιόδῳ· διὸ καὶ πᾶσαν πόλιν ἄγει
μὲν τὸ ξύμφυτον ἱερὸν αὐτάς, ἄλλοι δὲ ἄλλων ἴσως ὀρ-
C θώτερον ἐνεύμαντό τε καὶ εὐτυχεστέρον ἐθέλωσαν τὴν δια-
νομήν, ἡμεῖς δὲ οὖν νῦν φάμεν ὀρθότατα προηγήσθαι
τὸν τῶν πεντακισχιλίων καὶ τετταράκοντα ἀριθμὸν, ὃς
πάσας τὰς διανομὰς ἔχει μέχρι τῶν δώδεκα ἀπὸ μιᾶς ἀρ-
ξάμενος πλὴν ἑνδεκάδος· αὕτη δ' ἔχει σμικρότατον ἱαμα-
ἐπὶ θάτερα γὰρ ὑγιῆς γίγνεται δυοῖν ἐστίαν ἀπονεμη-
θεῖσαι. ὡς δ' ἐστὶ ταῦτα ἀληθῶς ὄντα, κατὰ σχολὴν οὐκ
D ἀν πολὺς ἐπιδείξειε μῦθος. πιστεύσαντες δὴ τὰ νῦν τῇ
παρουσίᾳ φήμη καὶ λόγῳ νεύωμεν τε ταύτην, καὶ ἐκάστη
μοῖρα θεῶν ἢ θεῶν παῖδα ἐπιφημίσαντες, βωμούς τε καὶ
τὰ τούτοις προσήκοντα ἀποδόντες, θυσιαῶν περὶ ξυνοδοῦς
ἐπ' αὐτοῖς ποιῶμεθα δύο τοῦ μηνός, δώδεκα μὲν τῇ τῆς
φυλῆς διανομῇ, δώδεκα δὲ αὐτῷ τῷ τῆς πόλεως διαμερι-
σμῷ, θεῶν μὲν δὴ πρῶτον χάριτος ἕνεκα καὶ τῶν περὶ
θεοῦς, δευτέρου δὲ ἡμῶν αὐτῶν οἰκειότητός τε περὶ καὶ
E γνωρίσεως ἀλλήλων, ὡς φαίμεν ἂν, καὶ ὁμιλίας ἕνεκα πά-
σης. πρὸς γὰρ δὴ τὴν τῶν γάμων κοινωνίαν καὶ ξύμμιξιν
ἀναγκαιῶς ἔχει τὴν ἄγνοιαν ἐξαιρεῖν, παρ' ὧν τέ τις ἄγε-
ται καὶ ἂ καὶ οἷς ἐκδίδωσι, περὶ παντὸς ποιούμενον ὃ τι
μάλιστα τὸ μὴ σφάλλεσθαι μηδαμῶς ἐν τοῖς τοιαύτοις
κατὰ τὸ δυνατόν. τῆς οὖν τοιαύτης σπουδῆς ἕνεκα χρὴ
καὶ τὰς παιδίας ποιεῖσθαι χορευόντας τε καὶ χορευούσας
772 κόρους καὶ κόρας, καὶ ἅμα δὴ θεωροῦντάς τε καὶ θεωρου-
μένους μετὰ λόγου τε καὶ ἡλικίας τινὸς ἐχούσης εἰκνίας
προφάσεις, γυμνοῦς καὶ γυμνὰς μέχρι περὶ αἰδοῦς σώφρο-
νος ἐκάστων. τούτων δ' ἐπιμελητάς πάντων καὶ κοσμη-
τάς τοὺς τῶν χορῶν ἄρχοντας γίγνεσθαι καὶ νομοθέτας
μετὰ τῶν νομοφυλάκων, ὅσον ἂν ἡμεῖς ἐκλείπωμεν τὰ τ-
τοντας· ἀναγκαῖον δέ, ὅπερ εἶπομεν, περὶ τὰ τοιαῦτα

πάντα ὅσα σμικρὰ καὶ πολλὰ νομοθέτην μὲν ἐκλείπειν, B
τοὺς δ' ἐμπείρους ἀεὶ κατ' ἐνιαυτὸν γυνομένους αὐτῶν
ἀπὸ τῆς χρείας μανθάνοντας τάττεσθαι καὶ ἐπανορθου-
μένους κινεῖν κατ' ἐνιαυτὸν, ἕως ἂν ὄρος ἱκανὸς δόξῃ τῶν
τοιοῦτων νομίμων καὶ ἐπιτηδευμάτων γεγονέναι. χρόνος
μὲν οὖν μέτριος ἅμα καὶ ἱκανὸς γίγνοιτ' ἂν τῆς ἐμπειρίας
δεκαέτηρος θυσιαῶν τε καὶ χορειῶν, ἐπὶ πάντα καὶ ἕκαστα
ταχθεῖς, ζῶντος μὲν τοῦ τάξαντος νομοθέτου κοινῇ, τέλος C
δὲ σθέντος αὐτάς ἐκάστας τὰς ἀρχὰς εἰς τοὺς νομοφύλακας
εἰσφερούσας τὸ παραλειπούμενον τῆς αὐτῶν ἀρχῆς ἐπ-
ανορθοῦσθαι, μέχρι περὶ ἂν τέλος ἔχειν ἕκαστου δόξῃ τοῦ
καλῶς ἐξεργάσθαι. τότε δὲ ἀκίνητα θεμένους ἤδη χρῆ-
σθαι μετὰ τῶν ἄλλων νόμων, οὗς ἔταξε κατ' ἀρχὰς ὁ θεὸς
αὐτοῖς νομοθέτης, ὧν περὶ κινεῖν μὲν ἐκόντας μηδέποτε
μηδὲν· εἰ δὲ τις ἀνάγκη δόξειε ποτε καταλαβεῖν, πάσας
μὲν τὰς ἀρχὰς χρὴ ξυμβούλους, πάντα δὲ τὸν δῆμον καὶ D
πάσας θεῶν μαντείας ἐπελθόντας, ἐὰν συμφωνῶσι πάντες,
οὕτω κινεῖν, ἄλλως δὲ μηδέποτε μηδαμῶς, ἀλλὰ τὸν κο-
λύοντα ἀεὶ κατὰ νόμον κρατεῖν.

XVI. Ὅποτε τις οὖν καὶ ὀπηνίκα τῶν πέντε καὶ εἰ-
κοσι γεγονότων ἔτη σκοπῶν καὶ σκοπούμενος ὑπ' ἄλλων
κατὰ νοῦν ἑαυτῷ καὶ πρέποντα εἰς παιδῶν κοινωνίαν καὶ
γένεσιν ἐξευρημέναι πιστεύει, γαμῆτω μὲν πᾶς ἐντός τῶν
πέντε καὶ τριάκοντα ἐτῶν, τὸ δὲ πρέπον καὶ τὸ ἀσφόδρον E
ὡς χρὴ ζητεῖν, πρῶτον ἐπακουσάτω· δεῖ γάρ, ὡς φησὶ
Κλεινίας, ἐμπροσθεν τοῦ νόμου προοίμιον οἰκεῖον ἐκάστῳ
προτιθέσθαι.

ΚΔ. Κάλλιστα, ὦ ξένη, διεμνημόνευσας, ἑλαβῆς τε
τοῦ λόγου καιρὸν καὶ μάλ' ἐμοὶ δοκοῦντ' εἶναι σύμ-
μετρον.

ΑΘ. Εὖ λέγεις. ὦ παῖ, τοίνυν φῶμεν ἀγαθῶν πα-
τέρων φύντι, τοὺς παρὰ τοῖς ἐμφροσιν εὐδόξους γάμους 773

χρη γαμειν, οἱ σοι παραινοειν αν μη φεύγειν τον των
 πενήτων μηδε τον των πλουσιων διώκειν διαφερόντως
 γάμον, ἀλλ' εἰν τάλλα ισάζη, τον υποδεέστερον ἀει τι-
 μῶντα εἰς την κοινωνίαν ξυνιέναι. τῆ τε γὰρ πόλει ξύμ-
 φορον αν εἴη ταύτη ταῖς τε ξυνιούσαις ἐστίαις· τὸ γὰρ
 ὁμαλὸν καὶ ξύμμετρον ἀκράτου μυθιον διαφέρει πρὸς
 ἀρετήν. κοσμίων τε πατέρων χρη προθυμείσθαι γίνε-
 B σθαι κηδεστήν τον αὐτῷ ξυνειδὸτα ἱταμώτερον ἅμα καὶ
 θάττον του θεόντος πρὸς πάσας τὰς πράξεις φερόμενον·
 τον δ' ἐναντίως πεφυκότα ἐπὶ τάναντία χρη κηδεύματα
 πορεύεσθαι. καὶ κατὰ παντός εἰς ἔστω μῦθος γάμου· τον
 γὰρ τῆ πόλει δεῖ συμφέροντα μνηστεύειν γάμον ἕκαστον,
 οὐ τον ἥδιστον αὐτῷ. φέρεται δέ πως πᾶς ἀει κατὰ φύσιν
 πρὸς τον ὁμοιότατον αὐτῷ, ὅθεν ἀνώμαλος ἢ πόλις ὅλη
 C γίγνεται χρημασί τε καὶ τρόπων ἡθεσιν· ἐξ ὧν ἂ μη βου-
 λόμεθα ξυμβαίνειν ἡμῖν, καὶ μάλιστα ξυμβαίνει ταῖς πλεί-
 σταις πόλεσι. ταῦτα δὴ διὰ λόγου μὲν νόμῳ προστάττειν,
 μη γαμειν πλουσιων πλουσιον μηδε πολλα δυναμενον
 πράττειν ἄλλου τοιούτου, θάττους δὲ ἡθεσι πρὸς βραδυ-
 τέρους καὶ βραδυτέρους πρὸς θάττους ἀναγκάζειν τῆ των
 γάμων κοινωνία πορεύεσθαι, πρὸς τῷ γελοία εἶναι θυμὸν
 αν ἐγείραι πολλοῖς· οὐ γὰρ ἡδιδιον ἐννοεῖν, ὅτι πόλιν εἶναι
 D δεῖ δίκην κρατήρος κεκραμένην, οὐ μαινόμενος μὲν οἶνος
 ἐγκεχυμένος ζεῖ, κολαζόμενος δὲ ὑπὸ νήφοντος ἐτέρου
 θεοῦ καλήν κοινωνίαν λαβὼν ἀγαθὸν πῶμα καὶ μέτριον
 ἀπεργάζεται. τοῦτ' οὖν γιγνόμενον ἐν τῆ των παιδων
 μῆξει διορᾶν ὡς ἔπος εἰπεῖν δυνατός οὐδεὶς· τούτων δὴ
 χάριν εἰν μὲν νόμῳ τὰ τοιαῦτα ἀναγκαῖον, ἐπάδοντα δὲ
 πείθειν πειράσθαι τῆν των παιδων ὁμαλότητα αὐτῶν αὐ-
 E τοῖς τῆς των γάμων ἰσότητος ἀπλήστον χρημάτων οὐσης
 πρὸς πλείονος ἕκαστον ποιείσθαι, καὶ δι' ὀνείδους ἀποτρέ-

πειν τον περι τὰ χρηματα ἐν τοῖς γάμοις ἐσπουδακότα,
 ἀλλὰ μη γραπτῷ νόμῳ βιαζόμενον.

XVII. Περὶ γάμων δὴ ταῦτ' ἔστω παραμύθια λεγο-
 μενα, καὶ δὴ καὶ τὰ ἔμπροσθε τούτων ὀηθέντα, ὡς χρη
 τῆς ἀειμενοῦς φύσεως ἀντέχεσθαι τῷ παιδας παιδων κα-
 ταλείποντα ἀει τῷ θεῷ ὑπηρέτας ἀνδ' αὐτοῦ παραδιδό-
 ναι. πάντα οὖν ταῦτα καὶ ἐτι πλείω τις αν εἴποι περὶ γά- 774
 μων, ὡς χρη γαμειν, προοιμαζόμενος ὀρθῶς· αν δ' ἄρα
 τις μη πείσθαι ἐκόν, ἀλλότριον δὲ αὐτοῦ καὶ ἀκοινωνη-
 τον ἐν τῆ πόλει ἔχη καὶ ἄγαμος ὧν γένηται πεντεκαιτρια-
 κοντούτης, ζημιούσθω κατ' ἐνιαυτὸν ἕκαστον, ὁ μέριστον
 μὲν τίμημα κερτημένος ἕκατὸν δραχμαῖς, ὁ δὲ τὸ δεύτερον
 ἑβδομήκοντα, τρίτον δὲ ἐξήκοντα, ὁ δὲ τὸ τέταρτον τριά-
 κοντα. τοῦτο δ' ἔστω τῆς Ἡρας ἱερὸν· ὁ δὲ μη ἐκτίμων
 κατ' ἐνιαυτὸν δεκαπλάσιον ὀφειλέτω· πράττεσθω δὲ ὁ B
 ταμίης τῆς θεοῦ, μη ἐκπράξας δὲ αὐτὸς ὀφειλέτω καὶ ἐν
 ταῖς εὐθύταις του τοιούτου λόγου ὑπεχέτω πᾶσι. εἰς μὲν
 οὖν χρηματα ὁ μη ἴθελων γαμειν ταῦτα ζημιούσθω, τμηῆς
 δὲ παρὰ των νεωτέρων ἄτιμος πάσης ἔστω, καὶ μηδεὶς
 ὑπακουέτω μηδὲν αὐτῷ ἐκόν των νέων· εἰν δὲ κολάζειν
 τινὰ ἐπιχειρή, πᾶς τῷ ἀδικουμένῳ βοηθάτω καὶ ἀμν-
 νέτω, μη βοηθῶν δὲ ὁ παραγενόμενος δειλός τε ἅμα καὶ C
 κακός ὑπὸ του νόμου πολίτης εἶναι λεγέσθω. περὶ δὲ
 προικὸς εἰρηται μὲν καὶ πρότερον, εἰρήσθω δὲ πάλιν, ὡς
 ἴσα ἀντι ἴσων ἐστὶ τῷ μήτε λαμβάνοντι μήτ' ἐκδιδόντι
 διὰ χρημάτων ἀπορίαν γηράσκειν τοὺς πένητας· τὰ γὰρ
 ἀναγκαῖα ὑπάρχοντά ἐστὶ πᾶσι των ἐν ταύτη τῆ πόλει,
 ὕβρις δὲ ἦττον γυναιξὶ καὶ δουλεία ταπεινή καὶ ἀνελεύ-
 θερος διὰ χρηματα τοῖς γήμασι γίγνοιτ' αν. καὶ ὁ μὲν πει- D
 θόμενος ἐν των καλῶν δροφῆ τουτ' αν· ὁ δὲ μη πειθόμε-
 νος ἢ διδοὺς ἢ λαμβάνων πλέον ἢ πεντήκοντα ἄξια δραχ-
 μῶν ἐσθῆτος χάριν, ὁ δὲ μιάς, ὁ δὲ τριῶν ἡμιμυαίων, ὁ

δὲ δεῦν μναῖν ὁ τὸ μέγιστον τίμημα κεκτημένος, ὀφει-
 λέτω μὲν τῷ δημοσίῳ τοσοῦτον ἕτερον, τὸ δὲ δοθῆν ἢ λη-
 φθῆν ἰσθὸν ἔστω τῆς Ἡρας τε καὶ τοῦ Διός, πραττόντων
 E δὲ οἱ ταμίαι τούτων τοῖν θεοῖν, καθάπερ ἐρρήθη τῶν μὴ
 γαμούντων περὶ τοὺς ταμίαις ἐκπράττειν ἐκάστοτε τοὺς
 τῆς Ἡρας ἢ παρ' αὐτῶν ἐκάστους τὴν ζημίαν ἐκτίνειν.
 ἐγγύην δὲ εἶναι κυρίαν πατρὸς μὲν πρώτον, δευτέραν
 πάππου, τρίτην δὲ ἀδελφῶν ὁμοπατριῶν· ἐὰν δὲ μηδὲ εἰς
 ἢ τούτων, τὴν πρὸς μητρὸς μετὰ τοῦτο εἶναι κυρίαν
 ὡσαύτως· ἐὰν δ' ἄρα τύχη τις ἀήθης συμβαίη, τοὺς
 ἐγγύτατα γένους αἰεὶ κυρίους εἶναι μετὰ τῶν ἐπιτρόπων.
 ὅσα δὲ προτέλεια γάμων ἢ τις ἄλλη περὶ τὰ τοιαῦτα ἰε-
 775 ρουργία μελλόντων ἢ γιγνομένων ἢ γεγονότων προσή-
 κούσα ἔστι τελεῖσθαι, τοὺς ἐξηγητὰς ἐρωτῶντα χρῆ καὶ
 πειθόμενον ἐκείνοις ἕκαστον ἡγεῖσθαι πάντα ἑαυτῷ με-
 τρώως γίνεσθαι.

XVIII. Περὶ δὲ τῶν ἐστιάσεων, φίλους μὲν χρῆ καὶ
 φίλας μὴ πλείους πέντε ἑκατέρων συγκαλεῖν, συγγενῶν δὲ
 καὶ οἰκείων ὡσαύτως τοσοῦτους ἄλλους ἑκατέρων· ἀνά-
 λωμα δὲ μὴ γίνεσθαι πλέον ἢ κατὰ τὴν οὐσίαν μηδενί,
 τῷ μὲν εἰς χρήματα μεγίστω μναῖν, τῷ δ' ἡμισυ τοῦ το-
 B σούτου, τῷ δ' ἐφεξῆς οὕτω, καθάπερ ὑποβέβηκεν ἐκάστῳ
 τὸ τίμημα· καὶ τὸν μὲν πειθόμενον τῷ νόμῳ ἐπαινεῖν
 χρῆ πάντας, τὸν δὲ ἀπειθοῦντα κολαζόντων οἱ νομοφύ-
 λακες ὡς ἀπειροκόλον τε ὄντα καὶ ἀπαίδευστον τῶν περὶ
 τὰς νυμφικὰς Μούσας νόμων. πίνειν δὲ εἰς μέθην οὔτε
 ἄλλοθι που πρέπει, πλὴν ἐν ταῖς τοῦ τὸν οἶνον δόντος
 θεοῦ ἑορταῖς, οὐδ' ἀσφαλές, οὔτ' οὖν δὴ περὶ γάμους
 ἐσπουδακότα, ἐν οἷς ἐμφρονα μάλιστα εἶναι πρέπει νύμ-
 C φην καὶ νυμφίον μεταβολὴν οὐ σμικρὰν βίον μεταλλάτ-
 τουτας, ἅμα δὲ καὶ τὸ γεννώμενον ὅπως ὅ τι μάλιστα ἐξ
 ἐμφρόνων αἰεὶ γίγνηται· σχεδὸν γὰρ ἄθλον, ὅποια νῦν

ἢ φῶς αὐτὸ γεννήσει μετὰ θεοῦ. καὶ πρὸς τούτοις δεῖ μὴ
 τῶν σωμάτων διακεχυμένων ὑπὸ μέθης γίνεσθαι τὴν
 παιδουργίαν, ἀλλ' εὐπαγῆς ἀπλανῆς ἡσυχαιὸν τε ἐν μοίρᾳ
 ξυνίστασθαι τὸ φνόμενον· ὁ δὲ διαφωμένος αὐτός τε φέ-
 ρεται πάντη καὶ φέρει, λυτῶν κατὰ τε σῶμα καὶ ψυχὴν· D
 σπείρειν οὖν παράφορος ἅμα καὶ κακὸς ὁ μεθύων, ὥστ'
 ἀνώμαλα καὶ ἄπιστα καὶ οὐδὲν εὐθύπορον ἦθος οὐδὲ
 σῶμα ἐκ τῶν εἰκότων γεννῆσθαι ποτ' ἂν. διὸ μᾶλλον μὲν
 ὄλον τὸν ἐνιαυτὸν καὶ βίον χρῆ, μάλιστα δὲ ὅποσον ἂν
 γεννᾷ χρόνον, εὐλαβεῖσθαι καὶ μὴ πράττειν μῆτε ὅσα νο-
 σῶδη ἐκόντα εἶναι μῆτε ὅσα ὕβρεως ἢ ἀδικίας ἐχόμενα·
 εἰς γὰρ τὰς τῶν γεννωμένων ψυχὰς καὶ σώματα ἀναγ-
 καῖον ἕξομορρυνόμενον ἐκτυποῦσθαι καὶ τίττειν πάντη E
 φανλότερα· διαφερόντως δὲ ἐκείνην τὴν ἡμέραν καὶ νύκτα
 ἀπέχεσθαι τῶν περὶ τὰ τοιαῦτα· ἀρχὴ γὰρ καὶ θεὸς ἐν
 ἀνθρώποις ἰδρυμένη σῶζει πάντα, τιμῆς ἐὰν τῆς προση-
 κούσης αὐτῇ παρ' ἐκάστου τῶν χρωμένων λαγχάνη. νο-
 μίσαντα δ' εἶναι χρῆ τὸν γαμούντα ταῖν οἰκίαιν ταῖν ἐν τῷ
 κλήρῳ τὴν ἐτέραν οἶον νεοτῶν ἐγγέννησιν καὶ τροφήν, 776
 χωρισθέντα ἀπὸ πατρὸς καὶ μητρὸς τὸν γάμον ἐκεῖ ποι-
 εῖσθαι καὶ τὴν οἰκῆσιν καὶ τὴν τροφήν αὐτοῦ καὶ τῶν τέ-
 νων. ἐν γὰρ ταῖς φιλίαις ἐὰν μὲν πόθος ἐνῆ τις, κολλᾷ
 καὶ συνθεῖ πάντα ἦθη· κατακορῆς δὲ ξυνουσία καὶ οὐκ
 ἰσχυροῦσα τὸν διὰ χρόνου πόθον ἀπορροεῖν ἀλλήλων ποιεῖ
 ὑπερβολαῖς πλησμονῆς. ὦν δὴ χάριν μητρὶ καὶ πατρὶ καὶ
 τοῖς τῆς γυναικὸς οἰκείοις παρέντας χρῆ τὰς αὐτῶν οἰκή-
 σεις οἶον εἰς ἀποικίαν ἀφικομένους αὐτοὺς ἐπισκοποῦν· B
 τὰς τε ἅμα καὶ ἐπισκοπομένους οἰκεῖν, γεννῶντάς τε καὶ
 ἐκτρέφοντας παῖδας, καθάπερ λαμπάδα τὸν βίον παραδι-
 δόντας ἄλλοις ἐξ ἄλλων, θεραπεύοντας αἰεὶ θεοὺς κατὰ
 νόμους.

XIX. Κτήματα δὲ τὸ μετὰ τοῦτο ποῖα ἂν τις κεκτημέ-

νος ἐμμελεστάτην οὐσίαν κεκτηῖτο; τὰ μὲν οὖν πολλὰ οὔτε νοῆσαι χαλεπὸν οὔτε κτήσασθαι, τὰ δὲ δὴ τῶν οἰκετῶν
 C χαλεπὰ πάντη. τὸ δ' αἰτιον οὐκ ὀρθῶς πως καὶ τινα τρό-
 που ὀρθῶς περὶ αὐτῶν λέγομεν· ἐναντία γὰρ ταῖς χρεῖαις
 καὶ κατὰ τὰς χρεῖας αὐ ποιοῦμεθα περὶ δούλων καὶ τὰ
 λεγόμενα.

ME. Πῶς δ' αὐ τοῦτο λέγομεν; οὐ γὰρ πῶ μανθά-
 νομεν, ὦ ξένε, ὅ τι τὰ νῦν φράξεις.

AΘ. Καὶ μάλα γε, ὦ Μέγилле, εἰκότως· σχεδὸν γὰρ
 πάντων τῶν Ἑλλήνων ἢ Λακεδαιμονίων εἰλωτέα πλείστην
 ἀπορίαν παράσχοιτ' ἂν καὶ ἔριν τοῖς μὲν ὡς εὖ, τοῖς δ'
 ὡς οὐκ εὖ γεγονυῖά ἐστιν· ἐλάττω δὲ ἢ τε Ἡρακλειωτῶν
 D δουλεία τῆς τῶν Μαρριανδυνῶν καταδουλώσεως ἔριν ἂν
 ἔχοι, τὸ Θετταλῶν τ' αὐ πενεστικὸν ἔθνος· εἰς ἃ καὶ πάντα
 τὰ τοιαῦτα βλέψαντις ἡμᾶς τί χρὴ ποιεῖν περὶ κτήσεως
 οἰκετῶν; ὃ δὴ παριῶν τῷ λόγῳ ἔτυχον εἰπῶν, καὶ σὺ με
 εἰκότως τί ποτε φράζοιμι ἠρωτήσας, τόδ' ἐστίν· ἴσμεν ὅτι
 που πάντες εἰπομεν ἂν, ὡς χρὴ δούλους ὡς εὐμενεστάτους
 ἐκτῆσθαι καὶ ἀρίστους· πολλοὶ γὰρ ἀδελφῶν ἤδη δούλοι
 καὶ υἱῶν τισὶ κρείττους πρὸς ἀρετὴν πάσαι γενόμενοι
 E σεσῶκασι δεσπότας καὶ κτήματα τὰς τε οἰκήσεις αὐτῶν
 ὄλας. ταῦτα γὰρ ἴσμεν που περὶ δούλων λεγόμενα.

ME. Τί μὴν;

AΘ. Οὐκοῦν καὶ τούναντίον, ὡς ὑγιᾶς οὐδὲν ψυχῆς
 δούλης οὐδὲ πιστεύειν οὐδέ ποτ' οὐδὲν τῷ γένει δεῖ τὸν
 νοῦν κεκτημένον; ὃ δὲ σοφάτατος ἡμῖν τῶν ποιητῶν καὶ
 777 ἀπεφήνατο ὑπὲρ τοῦ Διὸς ἀγορευῶν, ὡς
 ἡμῖς γὰρ τε νόου, φησί, ἀπαμείφεται εὐρύοπα Ζεὺς
 ἀνδρῶν, οὓς ἂν δὴ κατὰ δούλιον ἡμᾶρ ἔλῃσι.
 ταῦτα δὴ διαλαβόντες ἕκαστοι τοῖς διανοήμασιν οἱ μὲν
 πιστεύουσι τε οὐδὲν γένει οἰκετῶν, κατὰ δὲ θηρίων φύσει
 κέντροις καὶ μᾶστιξιν οὐ τρις μόνον ἀλλὰ πολλάκις ἀπερ-

γάζονται δούλας τὰς ψυχὰς τῶν οἰκετῶν· οἱ δ' αὐ τάναν-
 τία τούτων θροῶσι πάντα.

ME. Τί μὴν;

KA. Τι οὖν δὴ χρὴ ποιεῖν τούτων, ὦ ξένε, διαφορο- B
 μένων οὕτω περὶ τῆς ἡμετέρας αὐ χάρας ἡμᾶς, τῆς τε
 κτήσεως ἅμα καὶ κολάσεως τῶν δούλων πέρι;

AΘ. Τί δ', ὦ Κλεινία; δήλου ὡς ἐπειδὴ δύσκολόν
 ἐστὶ τὸ θρόμμα ἀνθρώπου καὶ πρὸς τὴν ἀναγκαίαν διό-
 ρισιν, τὸ δούλον τε ἔργῳ διορίζεσθαι καὶ ἐλεύθερον καὶ
 δεσπότην οὐδαμῶς εὐχρηστον ἐθέλει εἶναι τε καὶ γίνε-
 σθαι.

KA. Φαίνεται.

AΘ. Χαλεπὸν δὴ τὸ κτήμα· ἔργῳ γὰρ πολλάκις ἐπι-
 δεδεικται περὶ τὰς Μεσσηνίαν συχνὰς εἰωθίας ἀποστά- C
 σεως γίνεσθαι, καὶ περὶ γε τὰς τῶν ἐκ μιᾶς φωνῆς πολ-
 λούς οἰκέτας κτωμένων πόλεις ὅσα κακὰ συμβαίνει, καὶ
 ἐτι τὰ τῶν λεγομένων περιδίων τῶν περὶ τὴν Ἰταλίαν
 γιγνομένων παντοδαπὰ κλοπῶν ἔργα τε καὶ παθήματα·
 πρὸς ἃ τις ἅπαντα βλέψας * ἂν * διαπορήσειε, τί χρὴ δοῦν
 περὶ ἀπάντων τῶν τοιούτων. δύο δὴ λείπεσθον μόνω
 μηχανά, μῆτε πατριώτας ἀλλήλων εἶναι τοὺς μέλλοντας
 ἕξον δουλεύσειν ἀσυμφάνους τε εἰς δύναμιν ὅ τι μάλι- D
 στα, τρέφειν δ' αὐτοὺς ὀρθῶς μὴ μόνον ἐκείνων ἕνεκα,
 πλέον δὲ αὐτῶν προτιμῶντας· ἢ δὲ τροφή τῶν τοιούτων
 μῆτε τινα ὕβριν ὑβρίζειν εἰς τοὺς οἰκέτας, ἤττον δὲ, εἰ δυ-
 νατόν, ἀδικεῖν ἢ τοὺς ἕξ ἴσου. διάδηλος γὰρ ὁ φύσει καὶ
 μὴ πλαστῶς σέβων τὴν δίκην, μισῶν δὲ ὄντως τὸ ἄδικον
 ἐν τούτοις τῶν ἀνθρώπων, ἐν οἷς αὐτῷ ἡδιδιον ἀδικεῖν·
 ὃ περὶ τὰ τῶν δούλων οὖν ἤδη καὶ πράξεις γιγνομένους τις
 ἀμίαντος τοῦ τε ἀνοσίου πέρι καὶ ἀδίκου σπείρειν εἰς ἀρε- E
 τῆς ἐκφρῆσιν ἰκανώτατος ἂν εἴη· ταῦτόν δ' ἐστ' εἰπεῖν
 τοῦτο ὀρθῶς ἅμα λέγοντα ἐπὶ τε δεσπότη καὶ τυράννῳ καὶ

πᾶσαν δυναστείαν δυναστεύοντι πρὸς ἀσθενέστερον ἑαυ-
τοῦ. κολάζειν γε μὴν ἐν δίκῃ δούλους δεῖ, καὶ μὴ νοθεύ-
τουντας ὡς ἐλευθέρους θρύπτεσθαι ποιεῖν· τὴν δὲ οἰκέ-
του πρόσρησιν χρῆ σκεδόν ἐπίταξιν πᾶσαν γίνεσθαι, μὴ
778 προσπαίζοντας μηδαμῆ μηδαμῶς οἰκέταις, μήτ' οὖν θηλεί-
αις μήτε ἄρρεσιν· ἂ δὴ πρὸς δούλους φιλοῦσι πολλοὶ
σφόδρα ἀνοήτως θρύπτοντες χαλεπώτερον ἀπεργάζεσθαι
τὸν βίον ἐκείνοις τε ἄρχεσθαι καὶ ἑαυτοῖς ἄρχειν.

ΚΑ. Ὅρθῶς λέγεις.

ΑΘ. Οὐκοῦν ὅτε τις οἰκέταις κατεσκευασμένος εἰς
δύναμιν εἴη πλήθει καὶ ἐπιτηδειότητι πρὸς ἐκάστας τὰς
τῶν ἔργων παραβοηθείας, τὸ δὴ μετὰ τοῦτο οἰκήσεις χρῆ
διαγράφειν τῷ λόγῳ;

ΚΑ. Πάνν μὲν οὖν.

B XX. ΑΘ. Καὶ ξυμπάσης γε ὡς ἔπος εἰπεῖν ἔοικε τῆς
οἰκοδομικῆς πέρι τὴν γε δὴ νέαν καὶ ἀοίκητον ἐν τῷ πρό-
σθεν πόλιν ἐπιμελητέον εἶναι, τίνα τρόπον ἕκαστα ἔξει
τούτων πέρι τε ἱερὰ καὶ τείχη. γάμων δ' ἦν ἔμπροσθεν
ταῦτα, ὦ Κλεινία· νῦν δέ γ' ὕστερα λόγῳ γίνεται, καὶ
μάλ' ἐγγωρεῖ ταύτη γίνεσθαι τὰ νῦν· ἔργῳ μὴν ὅταν γί-
νηται, ταῦτ' ἔμπροσθεν τῶν γάμων, ἔαν θεὸς ἐθέλῃ,
C ποιήσαντες ἐκεῖνα ἤδη τότε ἐπὶ πᾶσι τοῖς τοιούτοις ἀποτε-
λοῦμεν. νῦν δὲ μόνον ὅσον τινὰ τύπον αὐτῶν δι' ὀλίγων
ἐπεξέλωμεν.

ΚΑ. Πάνν μὲν οὖν.

ΑΘ. Τὰ μὲν τοίνυν ἱερὰ πᾶσαν περίξ τὴν τε ἀγορὰν
χρῆ κατασκευάζειν καὶ τὴν πόλιν ὅλην ἐν κύκλῳ πρὸς
τοῖς ὑψηλοῖς τῶν τόπων, εὐεργείας τε καὶ καθαρότητος
χάριν· πρὸς δὲ αὐτοῖς οἰκήσεις τε ἀρχόντων καὶ δικαστη-
ρίων, ἐν οἷς τὰς δίκας ὡς ἱερωτάτοις οὔσι λήφονται τε καὶ
D δώσουσι, τὰ μὲν ὡς ὀσίων πέρι, τὰ δὲ καὶ τοιούτων θεῶν
ἰδρύματι· καὶ ἐν τούτοις δικαστήρια, ἐν οἷς αἱ τε τῶν

φόνων πρόπουσαι δίκαι γίνονται· ἂν καὶ ὅσα θανάτων
ἄξια ἀδικήματα. περὶ δὲ τειχῶν, ὦ Μέγилле, ἐγὼ γ' ἂν τῇ
Σπάρτῃ ξυμφεροίμην τὸ καθεύδειν ἔαν ἐν τῇ γῆ κατα-
κείμενα τὰ τείχη καὶ μὴ ἐπαμιστάναι, τῶνδε εἴνεκα· κα-
λῶς μὲν καὶ ὁ ποιητικὸς ὑπὲρ αὐτῶν λόγος ὑμνεῖται, τὸ
χαλκᾶ καὶ σιδηρᾶ δεῖν εἶναι τὰ τείχη μᾶλλον ἢ γῆνα· τὸ
δ' ἡμέτερον ἐτι πρὸς τούτοις γέλωτ' ἂν δικαίως πάμπο- E
λυν ὄφλοι, τὸ κατ' ἐνιαυτὸν μὲν ἐκπέμπειν εἰς τὴν χώραν
τούς νέους, τὰ μὲν σκιάφοντας, τὰ δὲ ταφρεύσοντας, τὰ δὲ
καὶ διὰ τινῶν οἰκοδομήσεων εἰσζοντας τοὺς πολεμίους,
ὡς δὴ τῶν ὄρων τῆς χώρας οὐκ ἐάσοντας ἐπιβαίνειν·
τείχος δὲ περιβαλοίμεθα, ὃ πρῶτον μὲν πρὸς ὑγίαια ταῖς
πόλεσιν οὐδαμῶς συμφέρει, πρὸς δὲ τίνα μαλθακῆν ἔξιν
ταῖς ψυχαῖς τῶν ἐνοικούντων εἰσθε ποιεῖν, προκαλοῦμε-
νον εἰς αὐτὸ καταφεύγοντας μὴ ἀμύνεσθαι τοὺς πολε- 779
μίους, μηδὲ τῷ φρουρεῖν αἰεὶ τινὰς ἐν αὐτῇ νύκτωρ καὶ
μεθ' ἡμέραν, τοῦτω τῆς σωτηρίας τυγχάνειν, τείχεσι δὲ
καὶ πύλαις διανοεῖσθαι φραχθέντας τε καὶ καθεύδοντας
σωτηρίας ὄντως ἔξειν μηχανάς, ὡς ἐπὶ τὸ μὴ ποιεῖν γεγο-
νότας, ἀγνοοῦντας δ' αὐτὴν ἔραστῶνην, ὡς ὄντως ἐστὶν ἐν
τῶν πόρων· ἐκ ἔραστῶνης δὲ γε, οἶμαι, τῆς αἰσχρᾶς οἱ πό-
νοι καὶ ἔραθυμίας πεφύκασι γίνεσθαι πάλιν. ἀλλ' εἰ δὴ
τείχος γέ τι χρῆσθαι ἀνθρώποις εἶναι, τὰς οἰκοδομίας χρῆ B
τὰς τῶν ἰδίων οἰκήσεων οὕτως ἐξ ἀρχῆς βάλλεσθαι, ὅπως
ἂν ἢ πᾶσα ἢ πόλις ἐν τείχῳ, ὁμαλότητί τε καὶ ὁμοίτησιν
εἰς τὰς ὁδοὺς πιασῶν τῶν οἰκήσεων ἐχουσῶν εὐεργείαν,
ἰδεῖν τε οὐκ ἀηδὲς μιᾶς οἰκίας σχῆμα ἐχούσης αὐτῆς, εἰς
τε τὴν τῆς φυλακῆς ἔραστῶνην ὄλω καὶ παντὶ πρὸς σωτη-
ρίαν γίνουσι· ἂν διάφορος· τούτων δέ, ἕως ἂν μὲν ἢ τὰ
κατ' ἀρχὰς οἰκοδομηθέντα, μέλει μὲν μάλιστα τοῖς ἐνοι-
κοῦσι πρόπον ἂν εἴη, τοὺς δὲ ἀστυνόμους ἐπιμελεῖσθαι καὶ C
προσαναγκάζοντας τὸν ὀλιγοροῦντα ζημιούντας, καὶ πάν-

των δὴ τῶν κατὰ τὸ ἄστυ καθαρότητος ἔπιμελεῖσθαι, καὶ ὅπως ἰδιώτης μηδεὶς μηδὲν τῶν τῆς πόλεως μήτε οἰκοδομήμασι μήτε οὐδὲν ὀργήμασι ἐπιλήψεται. καὶ δὴ καὶ ὑδάτων τῶν ἐκ Λιδῶς εὐροίας τούτους ἐπιμελεῖσθαι χρειῶν, καὶ ὅσα ἐν τῷ πόλεως ἢ ὅποσα ἔξω πρέπον ἂν οἰκεῖν εἴη ταῦτα
 D δὲ πάντα ξυνιδόντες ταῖς χρειαῖς οἱ νομοφύλακες ἐπινομοθετούντων καὶ τῶν ἄλλων ὅποσα ἂν ὁ νόμος ἐκλείπη δι' ἀπορίαν. ὅτε δὲ ταῦτα τε καὶ τὰ περὶ ἀγορᾶν οἰκοδομήματα καὶ τὰ περὶ τὰ γυμνάσια καὶ πάντα ὅσα διδασκαλεῖα κατεσκευασμένα περιμένει τοὺς φοιτητάς καὶ θεατὰς θεάτρα, πορευώμεθα ἐπὶ τὰ μετὰ τοὺς γάμους, τῆς νομοθεσίας ἔξης ἐχόμενοι.

ΚΑ. Πάνυ μὲν οὖν.

XXI. ΑΘ. Γάμοι μὲν τοίνυν ἡμῖν ἔστωσαν γεγενησῶντες, ὦ Κλεινία· δαίτα δὲ πρὸ παιδογονίας οὐκ ἐλάττω
 E ἐνιαυσίας γίγνοι' ἂν τὸ μετὰ τοῦτο, ἣν δὴ τίνα τρόπον χορὴ ξῆν νυμφίον καὶ νύμφην ἐν πόλει διαφερούση τῶν πολλῶν ἐσομένη; τὸ δὴ τῶν νῦν εἰρημένων ἐχόμενον εἰπεῖν οὐ πάντων εὐκολώτατον, ἀλλὰ ὄντων οὐκ ὀλίγων τῶν ἔμπροσθεν τοιούτων τοῦτο ἐτι ἐκείνων τῶν πολλῶν δυσχερέστερον ἀποδέχεσθαι τῷ πλήθει. τό γε μὴν δοκοῦν ὀρθὸν καὶ ἀληθὲς εἶναι πάντως φητέον, ὦ Κλεινία.

ΚΑ. Πάνυ μὲν οὖν.

780 ΑΘ. Ὅστις δὴ διανοεῖται πόλεσιν ἀποφαίνεσθαι νόμους, πῆ τὰ δημόσια καὶ κοινὰ αὐτοὺς χορὴ ξῆν πράττοντας, τῶν δὲ ἰδίων ὅσον ἀνάγκη μηδὲ οἶεται δεῖν, ἔξουσίαν δὲ ἐκάστοις εἶναι τὴν ἡμέραν ξῆν ὅπως ἂν ἐθέλη, καὶ μὴ πάντα διὰ τάξεως δεῖν γίνεσθαι, προέμενος δὲ τὰ ἴδια ἀνομοθέτητα ἡρεῖται τὰ γε κοινὰ καὶ δημόσια ἐθελήσειν αὐτοὺς ξῆν διὰ νόμων, οὐκ ὀρθῶς διανοεῖται. τίνος δὴ χάριν ταῦτα εἰρηται; τοῦδε, ὅτι φήσομεν δεῖν ἡμῖν τοὺς
 B νυμφίους μηδὲν διαφερόντως μηδὲ ἥττον ἐν ξυσσιτίοις

τὴν δαίταν ποιεῖσθαι τοῦ πρὸ τῶν γάμων χρόνου γεγενησῶν καὶ τοῦτο μὲν δὴ θαυμαστὸν ὄν, ὅτε κατ' ἀρχὰς πρῶτον ἐγένετο ἐν τοῖς παρ' ὑμῖν τόποις, πολέμου τινὸς αὐτό, ὡς γ' εἰκός, νομοθετήσαντος ἢ τινος ἐτέρου τὴν αὐτὴν δύναμιν ἔχοντος πράγματος ἐν ὀλιγανθρωπίαις ὑπὸ πολλῆς ἀπορίας ἐχομένοις· γευσαμένοις δὲ καὶ ἀναγκασθεῖσι χρῆσασθαι τοῖς ξυσσιτίοις ἔδοξε μέγα διαφέρειν εἰς σωτηρίαν τὸ νόμιμον, καὶ κατέστη δὴ τρόπῳ τινι τοιούτῳ τὸ ἐπιτήδευμα ὑμῖν τὸ τῶν ξυσσιτίων.

ΚΑ. Ἔοικε γοῦν.

ΑΘ. Ὅ δὲ ἔλεγον, ὅτι θαυμαστὸν ὄν τοῦτο ποτε καὶ φοβερόν ἐπιτάξαι τισὶ νῦν οὐχ ὁμοίως τῷ προστάττοντι δυσχερὲς ἂν εἴη νομοθετεῖν αὐτό· τὸ δ' ἔξης τούτῳ, πεφυκός τε ὀρθῶς ἂν γίνεσθαι γινόμενον, νῦν δὲ οὐδαμῆ γινόμενον, ὀλίγου τε ποιοῦν τὸν νομοθέτην, τὸ τῶν παιζόντων, εἰς πῦρ ξαίνειν καὶ μυρία ἕτερα τοιαῦτα ἀνήνυται ποιοῦντα θράν, οὐ ῥάδιον οὐτ' εἰπεῖν οὐτ' εἰπούτα ἀποτελεῖν.

ΚΑ. Τί δὴ τοῦτο, ὦ ξένη, ἐπιχειρῶν λέγειν ἔοικας σφόδρα ἀποκνεῖν;

ΑΘ. Ἀκούουσ' ἂν, ἵνα μὴ πολλὴ διατριβὴ γίγνηται περὶ τοῦτ' αὐτὸ μάτην. πᾶν μὲν γάρ, ὅ τί περ ἂν τάξεως καὶ νόμου μετέχον ἐν πόλει γίγνηται, πάντα ἀγαθὰ ἀπεργάζεται, τῶν δὲ ἀτάκτων ἢ τῶν κακῶς ταχθέντων λύει τὰ πολλὰ τῶν εὐτεταγμένων ἄλλα ἕτερα. οὐ δὴ καὶ νῦν ἐφέστηκε πέρι τὸ λεγόμενον. ὑμῖν γάρ, ὦ Κλεινία καὶ Ε. Μέγιστε, τὰ μὲν περὶ τοὺς ἄνδρας ξυσσιτία καλῶς ἄμα καὶ ὅπερ εἶπον θαυμαστῶς καθέστηκεν ἐκ θείας τινὸς ἀνάγκης, τὸ δὲ περὶ τὰς γυναῖκας οὐδαμῶς ὀρθῶς ἀνομοθέτητον μεθεῖται καὶ οὐκ εἰς τὸ φῶς ἦνται τὸ τῆς ξυσσιτίας αὐτῶν ἐπιτήδευμα, ἀλλ' ὁ καὶ ἄλλως γένος ἡμῶν τῶν ἀνθρώπων λαθραιότερον μᾶλλον καὶ ἐπικλοπώτερον ἔφην,

τὸ θῆλυ, διὰ τὸ ἀσθενές, οὐκ ὀρθῶς τοῦτο εἰξαντος τοῦ νομοθέτου δύστακτον ὄν ἀφείδη. διὰ δὲ τούτου μεδαι-
 μένου πολλά ὑμῖν παρέρρει πολὺν ἄμεινον ἂν ἔχοντα, εἰ
 νόμων ἔτυχεν, ἢ τὰ νῦν· οὐ γὰρ ἡμῖσιν μόνον ἐστίν, ὡς
 B δόξειεν ἂν, τὸ περὶ τὰς γυναικῶν ἀκοσμήτως περιορῶμε-
 νου, ὅσῳ δὲ ἡ θήλεια ἡμῖν φύσις ἐστὶ πρὸς ἀρετὴν χείρων
 τῆς τῶν ἀρρένων, τοσοῦτῳ διαφέρει πρὸς τὸ πλέον ἢ δι-
 πλάσιον εἶναι. τοῦτ' οὖν ἐπαναλαβεῖν καὶ ἐπανορθώσα-
 σθαι καὶ πάντα συντάξασθαι κοινῇ γυναιξί τε καὶ ἀνδρά-
 σιν ἐπιτηδεύματα βέλτιον πρὸς πόλεως εὐδαιμονίαν· νῦν
 δὲ οὕτως ἦται τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος οὐδαμῶς εἰς
 τοῦτο εὐτυχῶς, ὥστε οὐδὲ μνησθῆναι περὶ αὐτοῦ ἐν ἄλ-
 C λοις γ' ἐστὶ τόποις καὶ πόλεσι νοῦν ἔχοντος, ὅπου μηδὲ
 ξυσσίτια ὑπάρχει τὸ παράπαν δεδογμένα κατὰ πόλιν εἶ-
 ναι. πόθεν δὴ τίς γε ἔργῳ μὴ καταγελάστως ἐπιχειρήσει
 γυναικῶν προσβιάζεσθαι τὴν σίταν καὶ ποτῶν ἀνάλωσιν
 φανερὰν θεωρεῖσθαι; τούτου γὰρ οὐκ ἐστὶν ὅ τι χαλε-
 πώτερον ἂν ὑπομείνεις τοῦτο τὸ γένος· εἰδισμένον γὰρ
 δεδυνκὸς καὶ σκοτεινὸν ζῆν, ἀρόμενον δ' εἰς φῶς βίᾳ πᾶ-
 σαν ἀντίτασιν ἀντικείμενον πολὺ κρατήσει τοῦ νομοθέτου·
 D τοῦτ' οὖν ἄλλοθι μὲν, ἢ περ εἶπου, οὐδ' ἂν τὸν λόγον
 ὑπομείνεις τὸν ὀρθὸν ἡγήθῃντα ἄνευ πάσης βοῆς, ἐνθάδε
 δὲ ἴσως ἂν. εἰ δὲ δοκεῖ λόγου γ' ἕνεκα μὴ ἀτυχεῖν τὸν περὶ
 πάσης τῆς πολιτείας γενέσθαι λόγον, ἐθέλω λέγειν, ὡς
 ἀγαθόν ἐστι καὶ πρόπον, εἰ καὶ σφῶν ξυνδοκεῖ ἀκούειν·
 εἰ δὲ μή, ἔῃν.

ΚΑ. Ἄλλ', ὦ ξένη, θαυμαστῶς τὸ γε ἀκούσαι νῦν
 πάντως πῶς ξυνδοκεῖ.

XXII. ΑΘ. Ἀκούωμεν δὴ. θαυμάσητε δὲ μηθέν, εἰάν
 ὑμῖν ἄνωθεν ποθεν ἐπιχειρεῖν δόξῃ· σχολῆς γὰρ ἀπο-
 E λαύομεν καὶ οὐδὲν ἡμᾶς ἐστὶ τὸ κατεπεῖγον τὸ μὴ πάντη
 πάντως σκοπεῖν τὰ περὶ τοὺς νόμους.

ΚΑ. Ὄρθῶς εἰρηκας.

ΑΘ. Πάλιν τοίνυν ἐπὶ τὰ πρῶτα ἐπαναχωρήσωμεν
 λεχθέντα. εὐ γὰρ δὴ τὸ γε τοσοῦτον χρηρὴ πάντ' ἀνδρα
 ξυνοεῖν, ὡς ἡ τῶν ἀνθρώπων γένεσις ἢ τὸ παράπαν ἀρ-
 χὴν οὐδέμιαν ἐλλήκεν οὐδ' ἔξει ποτέ γε τελευτήν, ἀλλ' ἦν 782
 τε αἰεὶ καὶ ἐστὶ πάντως, ἢ μήκός τι τῆς ἀρχῆς ἀφ' οὗ γέ-
 γονεν ἀμήχανον ἂν χρόνον ὅσον γερονδὸς ἂν εἴη.

ΚΑ. Τί μὴν;

ΑΘ. Τί οὖν; πόλεων συστάσεις καὶ φθορὰς καὶ ἐπι-
 τηδεύματα παντοῖα τάξεώς τε καὶ ἀταξίας καὶ ἡμερώσεως
 καὶ παμάτων τε ἅμα καὶ βρωμάτων ἐπιθυμήματα παντο-
 दाπὰ πάντως καὶ περὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἅθ' οὐκ οἴομεθα
 γεγονέναι, καὶ στροφὰς ὥρων παντοίας, ἐν αἷς τὰ ζῶα
 μεταβάλλειν αὐτῶν παμπληθεῖς μεταβολὰς εἰκόσ; B

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Τί οὖν; πιστεύομεν ἀμπέλους τε φανῆναι ποῦ
 ποτε πρότερον οὐκ οὔσας; ὡσαύτως δὲ καὶ ἐλάας καὶ τὰ
 Διήμητρος τε καὶ Κόρης δῶρα; Τριπτόλεμόν τε τινα τῶν
 τοιούτων γενέσθαι διάκονον; ἐν ᾧ δὲ μηδὲ ταῦτα ἦν τῶ
 χρόνῳ, μῶν οὐκ οἴομεθα τὰ ζῶα, καθάπερ νῦν, ἐπὶ τὴν
 ἀλλήλων ἐδωδὴν τρέπεσθαι;

ΚΑ. Τί μὴν;

ΑΘ. Τὸ δὲ μὴν θύειν ἀνθρώπους ἀλλήλους ἐτι καὶ C
 νῦν παραμένον ὀρῶμεν πολλοῖς· καὶ τούναντίον ἀκούο-
 μεν ἐν ἄλλοις, ὅτε οὐδὲ βοὸς ἐτολμῶμεν γενέσθαι θύματα
 τε οὐκ ἦν τοῖς θεοῖσι ζῶα, πέλανοι δὲ καὶ μέλιτι καρποὶ
 δεδενυμένοι καὶ τοιαῦτα ἄλλα ἀγνὰ θύματα, σαρκῶν δ'
 ἀπέιχοντο ὡς οὐχ ὄσιον ὄν ἐσθίειν οὐδὲ τοὺς τῶν θεῶν
 βωμῶν αἵματι μιαίνειν, ἀλλὰ Ὀρφικοὶ τινες λεγόμενοι
 βίοι ἐρίγνοντο ἡμῶν τοῖς τότε, ἀψύχων μὲν ἐχόμενοι πάν-
 των, ἐμψύχων δὲ τούναντίον πάντων ἀπεχόμενοι. D

ΚΑ. Καὶ σφόδρα λεγόμενά [α] τ' εἴρημας, καὶ πιστεύεσθαι πιθανά.

ΑΘ. Πρὸς οὖν δὴ τί ταῦτα, εἰποι τις ἄν, ὑμῖν πάντ' ἐρρήθη τὰ νῦν;

ΚΑ. Ὁρθῶς ὑπέλαβες, ὦ ξένη.

ΑΘ. Καὶ τοίνυν, εἰάν δύνωμαι, τὰ τούτοις ἐξῆς, ὦ Κλεινία, πειράσομαι φράζειν.

ΚΑ. Λέγοις ἄν.

ΑΘ. Ὁρῶ πάντα τοῖς ἀνθρώποις ἐκ τριττῆς χρείας καὶ ἐπιθυμίας ἠρτημένα, δι' ὧν ἀρετὴ τε αὐτοῖς ἀγομένους E ὀρθῶς καὶ τούναντιον ἀποβαίνει κακῶς ἀχθεῖσι. ταῦτα δ' ἐστὶν ἐδωδὴ μὲν καὶ πόσις εὐδύς γενομένοις, ἢν περὶ ἅπανσαν πᾶν ζῶον ἔμφυτον ἔρωτα ἔχον μεστόν οἴστρου τ' ἐστὶ καὶ ἀνηκουστίας τοῦ λέγοντος ἄλλο τι δεῖν πράττειν, πλὴν τὰς ἡδονὰς καὶ ἐπιθυμίας τὰς περὶ ἅπαντα ταῦτα ἀποπληροῦντα λύπης τῆς ἀπάσης ἀεὶ δεῖν σφᾶς ἀπαλλάττειν· 783 τρίτη δὲ ἡμῖν καὶ μεγίστη χρεῖα καὶ ἔρωσ οὐκ ἐύτατος ὕστατος μὲν ὀρμάται, διαπυρωτάτους δὲ τοὺς ἀνθρώπους μανίαις ἀπεργάζεται πάντως, ὁ περὶ τὴν τοῦ γένους σποράν ὕβρει πλείστη καόμενος. ἃ δὴ δεῖ τρία νοσήματα τρέποντα εἰς τὸ βέλτιστον παρὰ τὸ λεγόμενον ἡδιστον τρισὶ μὲν τοῖς μεγίστοις πειρᾶσθαι κατέχειν, φόβον καὶ νόμον καὶ τῷ ἀληθεῖ λόγῳ, προσχρωμένους μὲντοι Μούσαις τε καὶ B ἀγωνίοισι θεοῖς, σβεννύντων τὴν αὐξὴν τε καὶ ἐπιρροήν. παίδων δὲ δὴ γένεσιν μετὰ τοὺς γάμους θῶμεν, καὶ μετὰ γένεσιν τροφήν καὶ παιδείαν· καὶ τάχ' ἂν οὕτω προούτων τῶν λόγων ὁ τε νόμος ἡμῖν ἕκαστος περαινῶτο εἰς τοῦμπροσθεν ἐπὶ ξυσσίτια, ἵνα καὶ ἀφικόμενοι εἰς τὰς τοιαύτας κοινωνίας, εἴτε ἄρα γυναικῶν εἴτε ἀνδρῶν δεῖ μόνων γίνεσθαι, προσμύξαντες αὐτοῖς ἐγγύθεν ἴσως μᾶλλον κατοψόμεθα, τὰ τε ἐπίπροσθεν αὐτῶν, εἴ νῦν οὐτα C ἀνομοθέτητα, τάξαντες αὐτὰ ἐπίπροσθεν ποιησόμεθα, καὶ

ὅπερ ἐρρήθη νῦν δὴ, κατοψόμεθ' αὐτὰ ἀκριβέστερον μᾶλλον τε τοὺς προσήκοντας αὐτοῖς καὶ πρέπουσας νόμους ἂν θείημεν.

ΚΑ. Ὁρθότατα λέγεις.

ΑΘ. Φυλάξωμεν τοίνυν τῇ μνήμῃ τὰ νῦν δὴ λεχθέντα· ἴσως γὰρ χρεῖαν ποτ' αὐτῶν πάντων ἔχομεν.

ΚΑ. Τὰ ποῖα δὴ διακελεύει;

ΑΘ. Ἄ τοις τρισὶ διαριζόμεθα δῆμασι· βρωσὶν μὲν ἐλέγομένον, καὶ δεύτερον πόσιν, καὶ ἀφροδισίων δὲ τινα διαπτόησιν τρίτον.

ΚΑ. Πάντως, ὦ ξένη, μεμνησόμεθ' αὐτῶν τὰ νῦν διακελεύει.

ΑΘ. Καλῶς. ἔλθωμεν δ' ἐπὶ τὰ νυμφικά, διδάζοντές τε αὐτοὺς πῶς χρὴ καὶ τίνα τρόπον τοὺς παῖδας ποιεῖσθαι, καὶ εἰάν ἄρα μὴ κείθωμεν, ἀπειλήσοντές τις νόμοις.

ΚΑ. Πῶς;

XXIII. ΑΘ. Νύμφην χρὴ διανοεῖσθαι καὶ νυμφίον ὡς ὁ τι καλλίστους καὶ ἀρίστους εἰς δύναμιν ἀποδειξομένους παῖδας τῇ πόλει. πάντες δ' ἀνθρώποι κοινῶν παύσεως πράξεως, ἢν ἴκα μὲν ἂν προσέχωσιν αὐτοῖς τε καὶ τῇ πράξει τὸν νοῦν, πάντα καλὰ καὶ ἀγαθὰ ἀπεργάζονται, μὴ προσέχοντες δὲ ἢ μὴ ἔχοντες νοῦν τάναντία. προσεχέτω δὴ καὶ ὁ νυμφίος τῇ τε νύμφῃ καὶ τῇ παιδοποιίᾳ τὸν νοῦν, κατὰ ταῦτα δὲ καὶ ἡ νύμφη, τοῦτον τὸν χρόνον διαφερόντως, ὃν ἂν μήπω παῖδες αὐτοῖς ὥσι γεγονότες. ἐπί- 784 σκοιοὶ δ' ἐστῶσαν τούτων ἄς εἰλόμεθα γυναῖκες, πλείους εἴτ' ἐλάττους, τοῖς ἀρχουσιν ὀπόσας ἂν δοκῇ προστάττειν τε καὶ ὀπόταν, πρὸς τὸ τῆς Εἰλειθυίας ἱερὸν ἐκάστης ἡμέρας ἐυλλεγόμεναι μέχρι τρίτου μέρους ἄρας, οἳ δὴ συλλεχθεῖσαι διαγγελλόντων ἀλλήλαις, εἴ τις τινα ὄρᾳ πρὸς ἄλλ' ἄττα βλέποντα ἄνδρα ἢ καὶ γυναῖκα τῶν παιδοποιουμένων ἢ πρὸς τὰ τεταγμένα ὑπὸ τῶν ἐν τοῖς γάμοις 13*

B θνυσιῶν τε καὶ ἱερῶν γενομένων. ἢ δὲ παιδοποιία καὶ φυ-
 λακὴ τῶν παιδοποιουμένων δεκτέις ἔστω, μὴ πλείω δὲ
 χρόνον, ὅταν εὐροία ἢ τῆς γενέσεως· ἂν δὲ ἄγονοί τινες
 εἰς τοῦτον γίνωνται τὸν χρόνον, μετὰ τῶν οἰκείων καὶ
 ἀρχουσῶν γυναικῶν διαξεύγνυσθαι κοινῇ βουλευομένους
 εἰς τὰ πρόσφορα ἑκατέρους. ἔαν δ' ἀμφισβήτησις τις γίγη-
 ται περὶ τῶν ἑκατέρους πρεπόντων καὶ πρόσφορων, δέκα
 C τῶν νομοφυλάκων ἑλομένους, οἷς ἂν ἐπιτρέψωσιν οἷδε
 [καὶ τάξωσι], τούτοις ἐμμένειν. εἰσιούσαι δ' εἰς τὰς οἰκίας
 τῶν νέων αἱ γυναῖκες τὰ μὲν νουθετοῦσαι, τὰ δὲ καὶ ἀπει-
 λούσαι πανόντων αὐτοὺς τῆς ἀμαρτίας καὶ ἀμαθίας· ἔαν
 δ' ἀδυνατώσι, πρὸς τοὺς νομοφυλάκας ἰούσαι φραζόντων,
 οἱ δ' εἰργόντων. ἂν δὲ καὶ ἐκεῖνοί πως ἀδυνατήσωσι, πρὸς
 τὸ δημόσιον ἀποφηνάντων, ἀναγράφαντές τε καὶ ὁμό-
 D σαντες ἢ μὴν ἀδυνατεῖν τὸν καὶ τὸν βελτίω ποιεῖν· ὁ δὲ
 ἀναγραφείς ἀτιμος ἔστω, μὴ ἑλὼν ἐν δικαστηρίῳ τοὺς ἐγ-
 γραφάντας, τῶνδε· μήτε γὰρ εἰς γάμους ἴτω μήτε εἰς τὰς
 τῶν παίδων ἐπιτελειώσεις, ἂν δὲ ἴη, πληγαῖς ὁ βουλευθεὶς
 ἀθῶος αὐτὸν κολαζέτω. τὰ αὐτὰ δὲ καὶ περὶ γυναικὸς
 ἔστω νόμιμα· τῶν ἐξόδων γὰρ τῶν γυναικείων καὶ τιμῶν
 καὶ τῶν εἰς τοὺς γάμους καὶ γενέσεις τῶν παίδων φοιτή-
 σεων μὴ μετεχέτω, ἔαν ἀκοσμοῦσα ὡσαύτως ἀναγραφῇ
 E καὶ μὴ ἔλῃ τὴν δίκην. ὅταν δὲ δὴ παῖδας γεννήσονται
 κατὰ νόμους, ἔαν ἀλλοτρία τις περὶ τὰ τοιαῦτα κοινῇ
 γυναικὶ ἢ γυνὴ ἀνδρὶ, ἔαν μὲν παιδοποιουμένοις ἔτι, τὰ
 αὐτὰ ἐπιζήμια αὐτοῖς ἔστω καθάπερ τοῖς ἔτι γεννωμένοις
 εἰρηται· μετὰ δὲ ταῦτα ὁ μὲν σαφρονῶν καὶ σαφρονουῶσα
 εἰς τὰ τοιαῦτα ἔστω πάντα εὐδόκιμος, ὁ δὲ τούναντίον
 ἐναντίως τιμάσθω, μᾶλλον δὲ ἀτιμαξέσθω· καὶ μετρια-
 785 ζόντων μὲν περὶ τὰ τοιαῦτα τῶν πλείονων ἀνομοθέτητα
 σιγῇ κείσθω, ἀκοσμούντων δὲ νομοθετηθέντα ταύτη πρατ-
 τέσθω κατὰ τοὺς τότε τεθέντας νόμους. βίου μὲν ἀρχῇ

τοῦ παντός ἐκάστοις ὁ πρῶτος ἐνιαυτός· ὃν γεγράφθαι
 χρεῖον ἐν ἱεροῖσι πατρώοις ζωῆς ἀρχὴν κόρη καὶ κόρη·
 παραγεγράφθαι δ' ἐν τοίχῳ λελευκωμένῳ ἐν πάσῃ φρα-
 τρία τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀρχόντων τῶν ἐπὶ τοῖς ἔτεσιν ἀριθ-
 μουμένων· τῆς δὲ φρατρίας ἀεὶ τοὺς ζῶντας μὲν γεγρά-
 φθαι πλησίον, τοὺς δ' ὑπεκχωροῦντας τοῦ βίου ἐξαλεί-
 φειν. γάμον δὲ ὄρον εἶναι κόρη μὲν ἀπὸ ἑκκαίδεκα ἔτων
 εἰς εἴκοσι, τὸν μακρότατον χρόνον ἀφωρισμένον, κόρη δὲ
 ἀπὸ τριάκοντα μέχρι τῶν πέντε καὶ τριάκοντα· εἰς δὲ
 ἀρχὰς γυναικὶ μὲν τετταράκοντα, ἀνδρὶ δὲ τριάκοντα
 ἔτη· πρὸς πόλεμον δὲ ἀνδρὶ μὲν εἴκοσι μέχρι τῶν ἐξή-
 κοντα ἔτων· γυναικὶ δὲ, ἣν ἂν δοκῇ χρεῖαν δεῖν χρῆσθαι
 πρὸς τὰ πολεμικά, ἐπειδὰν παῖδας γεννήσῃ, τὸ δυνατὸν
 καὶ πρέπον ἐκάστῃαι προστάττειν μέχρι τῶν πενήκοντα
 ἔτων.

Z.

I. AΘ. Γενομένων δὲ παίδων ἀρρένων καὶ θηλειῶν 788
 τροφὴν μὲν πον καὶ παιδείαν τὸ μετὰ ταῦτα λέγειν ὀρθό-
 ται· ἂν γίγνοιθ' ἡμῖν, ἣν εἶναι μὲν ἄρρητον πάντως ἀδύ-
 νατον, λεγομένη δὲ διδαχῇ τιμὴ καὶ νουθετήσῃ μᾶλλον ἢ
 νόμοις εἰκνύ' ἂν ἡμῖν φαίνοιτο. ἰδίᾳ γὰρ καὶ κατ' οἰκίας
 πολλὰ καὶ σμικρὰ καὶ οὐκ ἐκφανῆ πάσι γιγνώμενα, ὁραδίως
 ὑπὸ τῆς ἐκάστων λύπης τε καὶ ἡδονῆς καὶ ἐπιθυμίας ἕτερα
 B παρὰ τὰς τοῦ νομοθέτου συμβουλίας παραγενόμενα, παν-
 τοδαπὰ καὶ οὐχ ὁμοία ἀλλήλοις ἀπεργάζοιτ' ἂν τὰ τῶν
 πολιτῶν ἦθη· τοῦτο δὲ κακὸν ταῖς πόλεσι. καὶ γὰρ διὰ
 σμικρότητα αὐτῶν καὶ πικρότητα ἐπιζήμια τιθέντα ποι-
 εῖν νόμους ἀπρεπὲς ἅμα καὶ ἄσχημον· διαφθείρει δὲ καὶ

τοὺς γραφῆ τεθέντας νόμους, ἐν τοῖς σμικροῖς καὶ πυκνοῖς
C ἐθισθέντων τῶν ἀνθρώπων παρανομεῖν· ὥστε ἀπορία
μὲν περὶ αὐτὰ νομοθετεῖν, σιγῶν δὲ ἀδύνατον. ἃ δὲ λέγω,
δηλωῶσαι πειρατέου οἷον δείγματα ἐξενεγκόντα εἰς φῶς·
νῦν γὰρ λεγομένοις ἔοικε κατὰ τι σκότος.

ΚΑ. Ἀληθέστατα λέγεις.

ΑΘ. Οὐκοῦν ὅτι μὲν σώματα καὶ ψυχὰς τὴν γε ὀρθήν
πάντως δεῖ τροφήν φαίνεσθαι δυναμένην ὡς κάλλιστα
καὶ ἄριστα ἐξεργάζεσθαι, τοῦτο μὲν ὀρθῶς εἰρη-
ταί που.

ΚΑ. Τί μὲν;

D ΑΘ. Σώματα δὲ κάλλιστα, οἶμαι, τό γε ἀπλούστατον,
ὡς ὀρθότατα δεῖ νέων ὄντων εὐθύς φέεσθαι τῶν
παίδων.

ΚΑ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Τί δέ; τόδε οὐκ ἐννοοῦμεν, ὡς ἡ πρώτη βλάστη
παντός ζώου πολὺ μερίστη καὶ πλείστη φύεται, ὥστε καὶ
ἐριν πολλοῖς παρέσχηκε, μὴ γίνεσθαι τὰ γ' ἀνθρώπινα
μήκη διπλάσια ἀπὸ πέντε ἐτῶν ἐν τοῖς λοιποῖς εἴκοσιν
ἐτεσιν ἀξανάμενα;

ΚΑ. Ἀληθῆ.

ΑΘ. Τί οὖν; πολλὴ αὔξη ὅταν ἐπιρροή πόνων χωρὶς
789 πολλῶν καὶ συμμέτρων, οὐκ ἴσμεν, ὅτι μυρία κακὰ ἐν τοῖς
σώμασιν ἀποτελεῖ;

ΚΑ. Πάνυ γε.

ΑΘ. Οὐκοῦν τότε δεῖται πλείστων πόνων, ὅταν ἡ
πλείστη τροφή προσγίγνηται τοῖς σώμασιν.

ΚΑ. Τί δῆτα, ὦ ξένη; ἢ τοῖς ἄρτι γεγονόσι καὶ νεο-
τάτοις πόνους πλείστους προστάξομεν;

ΑΘ. Οὐδαμῶς γε, ἀλλ' ἔτι καὶ πρότερον τοῖς ἐντός
τῶν αὐτῶν μητέρων τρεφομένοις.

ΚΑ. Πῶς λέγεις, ὦ λῶσται; ἢ τοῖς κινουμένοισι φρά-
ξεις;

ΑΘ. Ναί. θαυμαστόν δ' οὐδὲν ἔστιν ἀγνοεῖν ἡμᾶς B
τὴν τῶν τηλικούτων γυμναστικῆν, ἣν βουλομένη ἂν ἡμεῖς
καίπερ ἄτοπον οὐσαν δηλώσω.

ΚΑ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Ἔστι τοίνυν παρ' ἡμῖν μᾶλλον τὸ τοιοῦτον κα-
τανοεῖν διὰ τὸ τὰς παιδείας αὐτόθι μειζόνως τινας παλῆειν
ἢ δεῖ· τρέφουσι γὰρ δὴ παρ' ἡμῖν οὐ μόνον παῖδες ἀλλὰ
καὶ πρεσβύτεροί τινες ὀρεῖσθαι θρέμματα, ἐπὶ τὰς μάχας
τὰς πρὸς ἄλληλα ἀσκούντες τὰ τοιαῦτα τῶν θηρίων. πολ-
λοῦ δὴ δέουσι ἠγεῖσθαι τοὺς πόνους αὐτοῖς εἶναι τοὺς C
πρὸς ἄλληλα μετρίους, ἐν οἷς αὐτὰ ἀνακινούσι γυμνά-
ζοντες· πρὸς γὰρ τοῦτοις λαβόντες ὑπὸ μύλης ἕκαστος,
τοὺς μὲν ἐλάττονας εἰς τὰς χεῖρας, μείζους δ' ὑπὸ τὴν ἀγ-
κάλην ἐντός, πορεύονται περιπατοῦντες σταδίους παμ-
πόλλους ἕνεκα τῆς εὐεξίας οὐ τι τῆς τῶν αὐτῶν σωμάτων,
ἀλλὰ τῆς τούτων τῶν θρεμμάτων· καὶ τό γε τοσοῦτον
δηλοῦσι τῷ δυναμένῳ καταμαθεῖν, ὅτι τὰ σώματα πάντα
ὑπὸ τῶν σεισμῶν τε καὶ κινήσεων κινούμενα ἄκοπα οὐκ D
ναται πάντων, ὅσα τε ὑπὸ ἑαυτῶν ἢ καὶ ἐν αἰώραις ἢ καὶ
κατὰ θάλατταν ἢ καὶ ἐφ' ἵππων ὀχούμενα καὶ ὑπ' ἄλλων
ὀπωσοῦν δὴ φερομένων τῶν σωμάτων κινεῖται, καὶ διὰ
ταῦτα τὰς τῶν σίτων τροφὰς καὶ ποτῶν κατακρατοῦντα
ὑγίειαν καὶ κάλλος καὶ τὴν ἄλλην ἡμῖν δυνατὰ ἔστι
παραδιδόναι.

II. Τί οὖν ἂν φαίμεν ἐχόντων οὕτω τούτων τὸ μετὰ
τοῦτο ἡμᾶς δεῖν ποιεῖν; βούλεσθε ἅμα γέλῳ φράξωμεν E
τιθέντες νόμους, τὴν μὲν κύουσαν περιπατεῖν, τὸ γενό-
μενον δὲ πλάττειν τε οἷον κήριον, ἕως ὑγρόν, καὶ μέχρι
δυοῖν ἔτολι σπαργανῶν; καὶ δὴ καὶ τὰς τροφὰς ἀναγκά-
ζωμεν νόμῳ ξημιοῦντες τὰ παιδία ἢ πρὸς ἀγροῦς ἢ πρὸς

ἰσθῆ ἢ πρὸς οἰκέλους ἀεὶ πη φέρειν, μέχριπερ ἂν ἱκανῶς ἴστασθαι δυνατὰ γίγνηται, καὶ τότε διευλαβουμένης, ἔτι νέων ὄντων μὴ πη βία ἐπερειδομένων στρέφεται τὰ κῶλα, ἐπιποιεῖν φερούσας, ἕως ἂν τριετὲς ἀποτελεσθῆ τὸ γενόμενον; εἰς δύναμιν δὲ ἰσχυρὰς αὐτὰς εἶναι χρῶν καὶ μὴ
790 μίαν; ἐπὶ δὲ τούτοις ἐκάστοις, ἂν μὴ γίγνηται, ζημίαν τοῖς μὴ ποιούσι γράφωμεν; ἢ πολλοῦ γε δεῖ; τὸ γὰρ ἄρτι φηθέν γίγναι ἂν πολὺ καὶ ἄφθονον.

ΚΑ. Τὸ ποῖον;

ΑΘ. Τὸ γέλωτα ἂν πολὺν ὀφλεῖν ἡμᾶς πρὸς τῷ μὴ ἐθέλειν ἂν πείθεσθαι γυναικεῖά τε καὶ δουλεία ἤδη τροφῶν.

ΚΑ. Ἀλλὰ τίνοσ δὴ χάριν ἐφαμεν αὐτὰ δεῖν φηθῆναι;

ΑΘ. Τοῦδε· τὰ τῶν δεσποτῶν τε καὶ ἐλευθέρων ἐν ταῖς πόλεσιν ἤδη τάχ' ἂν ἀκούσαντα εἰς σύννοιαν ἀφίκοι' ἂν τὴν ὀρθήν, ὅτι χωρὶς τῆς ἰδίας διοικήσεως ἐν ταῖς πόλεσιν ὀρθῆς γιγνομένης μάτην ἂν τὰ κοινὰ τις οἴοιτο ἔξειν τινὰ βεβαιότητα θέσεως νόμων, καὶ ταῦτα ἐννοῶν αὐτὸς νόμοις ἂν τοῖς νῦν φηθείσι χρῶτο, καὶ χρωόμενος εὐ τὴν τε οἰκίαν καὶ πόλιν ἅμα τὴν αὐτοῦ διοικῶν εὐδαιμονοί.

ΚΑ. Καὶ μάλ' εἰκότως εἰρηκας.

ΑΘ. Τοιγαροῦν μήπω λήξωμεν τῆς τοιαύτης νομοθεσίας, πρὶν ἂν καὶ τὰ περὶ τὰς ψυχὰς τῶν πάντων νέων καὶ παίδων ἐπιτηδεύματα ἀποδῶμεν κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὅνπερ ἤρμεθα τῶν περὶ τὰ σώματα μύθων λεχθέντων διαπεραίνειν.

ΚΑ. Πάνου μὲν οὖν ὀρθῶς.

ΑΘ. Λάβωμεν τοίνυν τοῦτο οἶον στοιχείον ἐπ' ἀμφοτέρω σώματός τε καὶ ψυχῆς τῶν πάντων νέων, τὴν τιθήνησιν καὶ κινήσιν γιγνομένην ὅτι μάλιστα διὰ πάσης νυκτός τε καὶ ἡμέρας, ὡς ἔστι ξύμφορος ἅπασιν μὲν, οὐχ

ἢ κιστὰ δὲ τοῖς ὅτι νεωτάτοις, καὶ οἰκείν, εἰ δυνατὸν ἦν, οἶον ἀεὶ πλεοντας· νῦν δ' ὡς ἐγγύτητα τούτων ποιεῖν δεῖ περὶ τὰ νεογενῆ παίδων θρόγματα, τεκμαίρεσθαι δὲ χρὴ καὶ ἀπὸ τῶνδε, ὡς ἐξ ἐμπειρίας αὐτὸ εἰλήφασιν καὶ ἐγνώκασιν ὅν χρησίμων αἰ τε τροφοὶ τῶν σμικρῶν καὶ αἰ περὶ τὰ τῶν Κορυβάντων ἰάματα τελοῦσαι· ἠνίκα γὰρ ἂν πον βουληθῶσι κατακοιμίζειν τὰ δυσυπνοῦντα τῶν παιδῶν αἰ μητέρες, οὐχ ἡσυχίαν αὐτοῖς προσφέρουσιν ἀλλὰ τὸναντίον κινήσιν, ἐν ταῖς ἀγκάλαις ἀεὶ σείουσαι, καὶ οὐ σιγῆν ἀλλὰ τινα μελωδίαν, καὶ ἀτεχνῶς οἶον καταλοῦσι τῶν παιδῶν, καθάπερ αἰ τῶν ἐκφρόνων βακχεῶν ἰάσεις, ταύτη τῇ τῆς κινήσεως ἅμα χορεία καὶ μούση χρωόμεναι.

ΚΑ. Τίς οὖν αἰτία τούτων, ὧ ξένε, μάλιστα ἔσθ' ἡμῖν;

ΑΘ. Οὐ πάνυ χαλεπὴ γιγνώσκω.

ΚΑ. Πῶς δὴ;

ΑΘ. Δειμαίνειν ἔσθ' ἡμῖν ταῦτ' ἀμφοτέρω τὰ πάθη, καὶ ἔσθ' αἰτία δι' ἕξιν φαύλην τῆς ψυχῆς τινά. ὅταν οὖν ἐξωθέν τις προσφέρῃ τοῖς τοιούτοις πάθεσι σεισμόν, ἢ τῶν ἐξωθέν κρατεῖ κινήσιν προσφερομένη τὴν ἐντός φοβερὰν οὔσαν καὶ μανικὴν κινήσιν, κρατήσασα δὲ γαλήνην ἡσυχίαν τε ἐν τῇ ψυχῇ φαίνεται ἀπεργασαμένη τῆς περὶ τὰ τῆς καρδίας χαλεπῆς γενομένης ἐκάστων πηδήσεως, παντάπασιν ἀγαπητόν τι, τοὺς μὲν ὑπνον λαγχάνειν ποιεῖ, τοὺς δ' ἐρηγορότας ὄρχουμένους τε καὶ ἀλούμενους μετὰ θεῶν, οἷς ἂν καλλιερῶντες ἐκαστοὶ θύωσι, κατειοργάσατο ἀντὶ μανικῶν ἡμῖν διαθέσεων ἕξεις ἐμφρονας ἔχειν. καὶ ταῦτα, ὡς διὰ βραχέων γε οὕτως εἰπεῖν, πῶς οὖν λόγον ἔχει τινά.

ΚΑ. Πάνου μὲν οὖν.

ΑΘ. Εἰ δέ γε οὕτω τοιαύτην τινὰ δύνάμιν ἔχει ταῦτα,

ἐννοεῖν χρη' τότε παρ' αὐτοῖς, ὡς ἅπασα ψυχὴ δειμασι ξυνοῦσα ἐκ νέων μᾶλλον ἂν διὰ φόβων ἐθίζοιτο γίνεσθαι· τοῦτο δὲ πῶς ἂν φαίη δειλίας ἄσκησιν, ἀλλ' οὐκ ἀνδρείας γίνεσθαι.

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Τὸ δὲ γε ἐναντίον ἀνδρείας ἂν φαίμεν ἐκ νέων εὐθύς ἐπιτήδευμα εἶναι τὸ νικᾶν τὰ προσπίπτονθ' ἡμῖν δειματά τε καὶ φόβους.

ΚΑ. Ὅρθῶς.

ΑΘ. Ἐν δὲ καὶ τοῦτο εἰς ψυχῆς μόριον ἀρετῆς τῆν τῶν παντελῶς παιδῶν γυμναστικῆν ἐν ταῖς κινήσεσι μέγα ἡμῖν φῶμεν ξυμβάλλεσθαι.

ΚΑ. Πάνν μὲν οὖν.

ΑΘ. Καὶ μὴν τό γε μὴ δύσκολον ἐν ψυχῇ καὶ τὸ δύσκολον οὐ σμικρὸν μόριον εὐψυχίας καὶ κακοψυχίας ἐκείτερον γιγνόμενον γίγνοιτ' ἂν.

ΚΑ. Πῶς δ' οὐ;

ΑΘ. Τίνα οὖν ἂν τρόπον εὐθύς ἐμφύοιθ' ἡμῖν ὑπότερον βουληθεῖμεν τῷ νεογενεῖ, φράζειν δὴ πειρατέον ὅπως τις καὶ καθ' ὅσον εὐπορεῖ τούτων.

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐ;

III. ΑΘ. Λέγω δὴ τό γε παρ' ἡμῖν δόγμα, ὡς ἡ μὲν τροφή δύσκολα καὶ ἀκράχολα καὶ σφόδρα ἀπὸ σμικρῶν κινούμενα τὰ τῶν νέων ἤθη ἀπεργάζεται, τὸ δὲ τούτων ἐναντίον, ἢ τε σφοδρὰ καὶ ἀργία δούλωσις, ταπεινούς καὶ ἀνελευθέρους καὶ μισανθρώπους ποιοῦσα ἀνεπιτηδείους ξυνοίκους ἀποτελεῖ.

E ΚΑ. Πῶς οὖν δὴ χρη' τὰ μήπω φωνῆς ξυμμέντα μηδὲ παιδείας τῆς ἄλλης δυνατὰ γέυεσθαι πῶ τρέφειν τὴν πόλιν ἅπασαν;

ΑΘ. Ὡδέ πως· φθέγγεσθαι πῶ μετὰ βοῆς εὐθύς πᾶν εἰώθε τὸ γεννώμενον, καὶ οὐχ ἥμιστα τὸ τῶν ἀνθρώ-

πων γένος· καὶ δὴ καὶ τῷ κλαίειν πρὸς τῇ βοῇ μᾶλλον τῶν ἄλλων συνέχεται.

ΚΑ. Πάνν μὲν οὖν.

ΑΘ. Οὐκοῦν αἱ τροφαὶ σκοποῦσαι, τίνας ἐπιθυμεί, τούτοις αὐτοῖς ἐν τῇ προσφορᾷ τεκμαίρονται· οὐ μὲν γὰρ 792 ἂν προσφερομένου σιγᾶ, καλῶς οἴονται προσφέρειν, οὐ δ' ἂν κλαίῃ καὶ βοᾷ, οὐ καλῶς. τοῖς δὲ παιδίοις τὸ δήλωμα ὧν ἐρᾷ καὶ μισεῖ κλανυμοναὶ καὶ βοαί, σημεῖα οὐδαμῶς εὐτυχῆ· ἔστι δὲ ὁ χρόνος οὗτος τριῶν οὐκ ἐλάττων ἐτῶν, μόριον οὐ σμικρὸν τοῦ βίου διαγαγεῖν χεῖρον ἢ μὴ χεῖρον.

ΚΑ. Ὅρθῶς λέγεις.

ΑΘ. Ὁ δὲ δύσκολος οὐδαμῶς τε ἴλεως ἄρ' οὐ δοκεῖ σφῶν θρηνώδης τε εἶναι καὶ ὀδυρμῶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ B πλήρης μᾶλλον ἢ χρεῶν ἔστι τὸν ἀγαθόν;

ΚΑ. Ἐμοὶ γοῦν δοκεῖ.

ΑΘ. Τί οὖν; εἰ τις τὰ τρι' ἔτη πειρᾶτο πᾶσαν μηχανὴν προσφέρειν, ὅπως τὸ τρεφόμενον ἡμῖν ὡς ὀλιγίστη προσχρησεται ἀλγηδόνι καὶ φόβοις καὶ λύπη πάσῃ κατὰ δύναμιν, ἄρ' οὐκ οἴομεθα εὐθυμον μᾶλλον τε καὶ ἴλεων ἀπεργάζεσθαι τηρικαῦτα τὴν ψυχὴν τοῦ τρεφόμενου;

ΚΑ. Ἀἴθλον δὴ, καὶ μάλιστα γ' ἂν, ὃ ξένε, εἰ τις πολὺς ἡδονὰς αὐτῷ παρασκευάζοι.

ΑΘ. Τοῦτ' οὐκέτ' ἂν ἐγὼ Κλεινίᾳ ξυνακολουθήσαιμ' ἂν, ὃ θαυμάσιε. ἔστι γὰρ οὖν ἡμῖν ἡ τοιαύτη πράξις διαφθορὰ μεγίστη πασῶν· ἐν ἀρχῇ γὰρ γίνεται ἐκάστοτε τροφῆς. ὁρῶμεν δὲ εἰ τί λέγομεν.

ΚΑ. Λέγε τί φῆς.

ΑΘ. Οὐ σμικροῦ πέρι νῦν εἶναι νῦν τὸν λόγον. ὄρα δὲ καὶ σύ, ξυνεπικρινέ τε ἡμᾶς, ὃ Μέγилле. ὁ μὲν γὰρ ἐμός δὲ λόγος οὐδ' ἡδονὰς φησι δεῖν διώκειν τὸν ὀρθὸν βίον οὐτ' αὐτὸ παράπαν φεύγειν τὰς λύπας, ἀλλ' αὐτὸ D

ἀσπάζεσθαι τὸ μέσον, ὃ νῦν δὴ προσεῖπον ὡς ἕλεων ὀνομάσας, ἣν δὴ διάθεσιν καὶ θεοῦ κατὰ τινα μαντείας φήμην εὐστόχως πάντες προσαγορεύομεν. ταύτην τὴν ἕξιν διώκειν φημι δεῖν ἡμῶν καὶ τὸν μέλλοντα ἔσεσθαι θεῖον, μήτ' οὖν αὐτὸν προπετῆ πρὸς τὰς ἡδονὰς γιγνόμενου ὄλωσ, ὡς οὐδ' ἐκτὸς λυπῶν ἐσόμενον, μήτε ἄλλον, γέροντα ἢ νέον, εἴην πάσχειν ταῦτόν τοῦθ' ἡμῖν, ἄρρενα ἢ θῆλην, E ἀπάντων δὲ ἡμιστά εἰς δύναμιν τὸν ἀρτίως νεογενῆ· κυριώτατον γὰρ οὖν ἐμφύεται πᾶσι τότε τὸ πᾶν ἡθος διὰ ἔθος. ἔτι δ' ἐγώ, εἰ μὴ μέλλοιμι δόξειν παίζειν, φαίην ἂν δεῖν καὶ τὰς φερούσας ἐν γαστρὶ πασῶν τῶν γυναικῶν μάλιστα θεραπεύειν ἐκείνου τὸν ἐνιαυτόν, ὅπως μήτε ἡδοναῖς τισὶ πολλαῖς ἅμα καὶ μάρμοις προσχρησεται ἢ κούσῃ μήτε αὐ λύπαις, τὸ δὲ ἕλεων καὶ εὐμενὲς πρᾶόν τε τιμᾶσα διαζήσει τὸν τότε χρόνον.

793 KA. Οὐδὲν δεῖ σε, ὦ ξένη, Μέγιλλον ἀνερωτᾶν, πότερος ἡμῶν ὀρθότερον εἰρηκεν· ἐγὼ γὰρ αὐτὸς σοι συγχωρῶ τὸν λύπης τε καὶ ἡδονῆς ἀκράτου βίον φεύγειν δεῖν πάντας, μέσον δὲ τινα τέμνειν αἰεὶ. καλῶς τοίνυν εἰρηκῆς τε καὶ ἀκήκοας ἅμα.

AΘ. Μάλα μὲν οὖν ὀρθῶς, ὦ Κλεινία. τότε τοίνυν ἐπὶ τούτοις τρεῖς ὄντες διανοηθῶμεν.

KA. Τὸ ποῖον;

IV. AΘ. Ὅτι ταῦτ' ἐστὶ πάντα, ὅσα νῦν διεξερχόμεθα, τὰ καλούμενα ὑπὸ τῶν πολλῶν ἄγραφα νόμιμα· καὶ οὐς πατρίους νόμους ἐπονομάζουσιν, οὐκ ἄλλα ἐστὶν ἢ τὰ τοιαῦτα ξύμπαντα. καὶ ἔτι γε ὃ νῦν δὴ λόγος ἡμῖν ἐπιχυθεῖς, ὡς οὔτε νόμους δεῖ προσαγορεύειν αὐτὰ οὔτε ἀρρηκτὰ εἶναι, εἴρηται καλῶς· δεσμοὶ γὰρ οὗτοι πάσης εἰσὶ πολιτείας, μεταξὺ πάντων ὄντες τῶν ἐν γράμμασι τεθέντων τε καὶ καμμένων καὶ τῶν ἐπι τεθησομένων, ἀτεχνῶς οἶον πάτρια καὶ παντάπασιν ἀρχαῖα νόμιμα, ἃ καλῶς μὲν

τεθέντα καὶ ἐθισθέντα πάσῃ σωτηρίᾳ περικαλύψαντα ἔχει τοὺς τότε γραφέντας νόμους· ἂν δ' ἐκτὸς τοῦ καλοῦ βαίην C πλημμελῶς, οἷον τεκτόνων ἐν οἰκοδομήμασιν ἐρείσματα ἐκ μέσου ὑπορρέοντα, συμπίπτειν εἰς ταῦτόν ποιεῖ τὰ ξύμπαντα κείσθαι τε ἄλλα ὑφ' ἐτέρων αὐτὰ τε καὶ τὰ καλῶς ὕστερον ἐποικοδομηθέντα, τῶν ἀρχαίων ὑποπεσόντων. ἃ δὴ διανοουμένους ἡμᾶς, ὦ Κλεινία, σοὶ δεῖ τὴν πόλιν καινὴν οὕσαν πάντη ξυνοθεῖν, μήτε μέγα μήτε μικρὸν παραλιπόντας εἰς δύναμιν, ὅσα νόμους ἢ ἔδη τις ἢ D ἐπιτηδεύματα καλεῖ· πᾶσι γὰρ τοῖς τοιούτοις πόλεις ξυνοθεῖται, ἄνευ δὲ ἀλλήλων ἐκάτερα τούτων οὐκ ἐστὶ μόνιμα, ὥστε οὐ χρὴ θαυμάζειν, εἴην ἡμῖν πολλὰ ἅμα καὶ μικρὰ δοκοῦντα εἶναι νόμιμα ἢ καὶ ἐθίσματα ἐπιρρέοντα μακροτέρους ποιῆ τοὺς νόμους.

KA. Ἄλλ' ὀρθῶς σύ τε λέγεις ἡμεῖς τε οὕτω διανοησόμεθα.

AΘ. Εἰς μὲν τοίνυν τὴν τοῦ τριῶν ἔτη γεγονότος ἡλικίαν, κόρου καὶ κόρης, ταῦτα εἰ τις ἀκριβῶς ἀποτελοῖ καὶ E μὴ παρεργῶς τοῖς εἰρημένους χρῶτο, οὐ μικρὰ εἰς ὠφέλειαν γίγνεται· ἂν τοῖς νεωστὶ τροφόμενοις· τριετὴ δὲ δὴ καὶ τετραετὴ καὶ πενταετὴ καὶ ἔτι ἕξετὴ ἦθι ψυχῆς παιδιῶν δεῖν ἂν εἴη· τρυφῆς δ' ἤδη παραλυτέον κολάζοντα, μὴ ἀτίμως, ἀλλ' ὅπερ ἐπὶ τῶν δούλων γ' ἐλέγομεν, τὸ μὴ μεθ' ὕβρεως κολάζοντας ὁργὴν ἐμποιεῖν δεῖν τοῖς κολασθεῖσι μὴδ' ἀκολάστους ἐάντας τρυφήν, ταῦτόν δραστέον 794 τοῦτό γε καὶ ἐπ' ἐλευθέροισι. παιδιαὶ δ' εἰσὶ τοῖς τηλικούτοις αὐτοφρεῖς τινές, ὡς ἐπειδὴν ξυνέλθωσιν αὐτοὶ σχεδὸν ἀνευφροῖσιν· ξυνιέναι δὲ εἰς τὰ κατὰ κώμας ἱερὰ δεῖ πάντα ἢ δὴ τὰ τηλικαῦτα παιδία, ἀπὸ τριετοῦς μέχρι τῶν ἕξ ἐτῶν, κοινῇ τὰ τῶν κωμητῶν εἰς ταῦτόν ἐκαστα· τὰς δὲ τροφὸς ἔτι τῶν τηλικούτων κοσμιότητός τε καὶ ἀκολασίας ἐπιμελεῖσθαι, τῶν δὲ τροφῶν αὐτῶν καὶ τῆς ἀγέλης

Β ξυμπίσσης, τῶν δώδεκα γυναικῶν μίαν ἐφ' ἐκάστη τετάχθαι κοσμοῦσαν κατ' ἐνιαυτὸν τῶν προειρημένων ἄς ἐν τάξωσιν οἱ νομοφύλακες. ταύτας δὲ αἰρεῖσθωσαν μὲν αἱ τῶν γάμων κύριαι τῆς ἐπιμελείας, ἐξ ἐκάστης τῆς φυλῆς μίαν, ἡλικίας αὐταῖς· ἡ δὲ καταστᾶσα ἀρχέτω φοιτᾶσα εἰς τὸ ἱερὸν ἐκάστης ἡμέρας καὶ κολάζουσα ἕλ τὸν ἀδικούντα, δοῦλον μὲν καὶ δούλην καὶ ξένου καὶ ξένην αὐτῇ διὰ τινῶν τῆς πόλεως οἰκετῶν, πολίτην δὲ ἀμφισβητοῦντα μὲν τῇ
 C κολάσει πρὸς τοὺς ἀστυνόμους ἐπὶ δίκην ἄγουσα, ἀναμφισβήτητον δὲ ὄντα καὶ τὸν πολίτην αὐτῇ κολαζέτω. μετὰ δὲ τοῦ ἐξέτη καὶ τὴν ἐξέτην διακρινέσθω μὲν ἤδη τὸ γένος ἐκατέρων· κόροι μὲν μετὰ κόρων, παρθένου δὲ ὡσαύτως μετ' ἀλλήλων τὴν διατριβὴν ποιείσθωσαν· πρὸς δὲ τὰ μαθήματα τρέπεσθαι χρεῖαν ἐκατέρους, τοὺς μὲν ἄρχοντας ἐφ' ἵππων διδασκάλους καὶ τόξων καὶ ἀκοντίων καὶ σφεν-
 D δονήσεως, ἐὰν δὲ πη ξυγχωρῶσι, μέχρι γε μαθήσεως καὶ τὰ θήλεα, καὶ δὴ τὰ γε μάλιστα πρὸς τὴν τῶν ὀπλων χρεῖαν. τὸ γὰρ δὴ νῦν καθεστὸς περὶ τὰ τοιαῦτα ἄγνωσται παρὰ τοῖς πᾶσιν ὀλίγον.

ΚΑ. Τὸ ποιοῦν;

V. ΑΘ. Ὡς ἄρα τὰ δεξιὰ καὶ τὰ ἀριστερὰ διαφέροντά ἐσθ' ἡμῶν φύσει πρὸς τὰς χρεῖας εἰς ἐκάστης τῶν πράξεων τὰ περὶ τὰς χεῖρας, ἐπεὶ τὰ γε περὶ πόδας τε καὶ τὰ κάτω τῶν μελῶν οὐδὲν διαφέροντα εἰς τοὺς πόρους φαί-
 E νεται· τὰ δὲ κατὰ χεῖρας ἀνοῖα τροφῶν καὶ μητέρων οἶον χαλοὶ γεγόναμεν ἕκαστοι. τῆς φύσεως γὰρ ἐκατέρων τῶν μελῶν σχεδὸν ἰσορροπούσης, αὐτοὶ διὰ τὰ ἔθη διάφορα αὐτὰ πεποιήκαμεν οὐκ ὁρθῶς χρώμενοι. ἐν ὅσοις μὲν γὰρ τῶν ἔργων μὴ μέγα διαφέρει, λύρα μὲν ἐν ἀριστερᾷ χρώμενον, πλήκτρον δὲ ἐν δεξιᾷ, πρᾶγμα οὐδέν, καὶ ὅσα τοιαῦτα· τοῦτοις δὲ παραδείγμασι χρώμενον καὶ εἰς ἄλλα μὴ
 795 δεῶν οὕτω χρῆσθαι σχεδὸν ἔννοια. ἔδειξε δὲ ταῦτα ὁ τῶν

Σκυθῶν νόμος, οὐκ ἐν ἀριστερᾷ μὲν τόξον ἀπάρων, ἐν δεξιᾷ δὲ οἰστὸν προσαγόμενος μόνον, ἀλλ' ὁμοίως ἐκατέραις ἐπ' ἀμφοτέρα χρώμενος· πάμπολλα δ' ἕτερα τοιαῦτα παραδείγματα ἐν ἡνιοχείαις τ' ἐστὶ καὶ ἐν ἑτέροις, ἐν οἷσι μαθεῖν δυνατὸν, ὅτι παρὰ φύσιν κατασκευάζουσιν οἱ ἀριστερὰ δεξιῶν ἀσθενέστερα κατασκευάζοντες. ταῦτα δ' ὅπερ εἶπομεν, ἐν μὲν κερατίνοις πλήκτροις καὶ ἐν ὀργάνοις τοιούτοις οὐδὲν μέγα· σιδηροῖς δ' εἰς τὸν πόλε-
 B μον ὅταν δέη χρῆσθαι, μέγα διαφέρει, καὶ τόξοις καὶ ἀκοντίοις καὶ ἐκάστοις τούτων· πολὺ δὲ μέγιστον, ὅταν ὀπλοῖς δέη πρὸς ὄπλα χρῆσθαι. διαφέρει δὲ πάμπλου μαθῶν μὴ μαθόντος καὶ ὁ γυμνασάμενος τοῦ μὴ γεγυμνασμένου. καθάπερ γὰρ ὁ τελέως παγκράτιον ἠσκηκῶς ἢ πυγμαῖον ἢ πάλην οὐκ ἀπὸ μὲν τῶν ἀριστερῶν ἀδύνατός ἐστι μάχεσθαι, χαλαίνει δὲ καὶ ἐφέλκεται πλημμυελῶν, ὁπόταν αὐτόν τις μεταβιβάξω ἐπὶ θάτερον ἀναγκάξῃ διαπονεῖν,
 C ταυτόν δὴ τοῦτ', οἶμαι, καὶ ἐν ὀπλοῖς καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις πᾶσι χρῆ προσδοκᾶν ὀρθόν, ὅτι τὸν διττὰ δεῖ κερτημένον, οἷς ἀμύνοντό τ' ἂν καὶ ἐπιτιθεῖτο ἄλλοις, μηδὲν ἄργον τούτων μηδὲ ἀνεπιστήμον ἔῃν εἶναι κατὰ δύναμιν· Γηρούνου δὲ γε εἰ τις φύσιν ἔχων ἢ καὶ τὴν Βοριάεω φύοιτο, ταῖς ἐκατὸν χερσὶν ἐκατὸν δεῖ βέλη ῥίπτειν δυνατόν εἶναι. τούτων δὴ πάντων τὴν ἐπιμέλειαν ἀρχούσαις τε καὶ ἄρχουσι δεῖ γίνεσθαι, ταῖς μὲν ἐν παιδιαῖς τε καὶ
 D τροφαῖς ἐπισκόποις γιγνομέναις, τοῖς δὲ περὶ μαθήματα, ὅπως ἀρτίποδές τε καὶ ἀρτίχειρες πάντες τε καὶ πᾶσαι γιγνόμενοι μηδὲν τοῖς ἔθεσιν ἀποβλάπτωσι τὰς φύσεις εἰς τὸ δυνατὸν.

VI. Τὰ δὲ μαθήματά που διττά, ὡς γ' εἶπεν, κρήσασθαι ξυμβαίνοι ἂν, τὰ μὲν ὅσα περὶ τὸ σῶμα γυμναστικῆς, τὰ δ' ἐν ψυχῆς χάριν μουσικῆς. τὰ δὲ γυμναστικῆς αὐτὸ δύο, τὸ μὲν ὄρχησις, τὸ δὲ πάλη. τῆς ὄρχησεως δὲ E

ἄλλη μὲν Μούσης λέξιν μιμουμένων, τό τε μεγαλοπρεπές φυλάττοντας ἅμα καὶ ἐλεύθερον· ἄλλη δὲ εὐεξίας ἐλαφρότητός τε ἕνεκα καὶ κάλλους τῶν τοῦ σώματος αὐτοῦ μελῶν καὶ μερῶν, τὸ προσήκον καμπῆς τε καὶ ἐκτάσεως [καὶ] ἀποδιδούσα ἐκάστοις αὐτοῖς αὐτῶν, εὐρύθμου κινήσεως διασπειρομένης ἅμα καὶ ξυνακολουθούσης εἰς πᾶσαν τὴν ὄρχησιν ἱκανῶς. καὶ δὴ τὰ γε κατὰ πάλην ἃ μὲν 796 Ἄνταϊός ἢ Κερκύων ἐν τέχναις ἑαυτῶν ξυνεστήσαντο φιλονεικίας ἀχρήστου χάριν, ἢ πυγμαῖς Ἐπειῶς ἢ Ἄμυκος, οὐδὲν χρήσιμα ἐπὶ πολέμου κοινωσίαν ὄντα, οὐκ ἄξια λόγῳ κοσμεῖν· τὰ δὲ ἀπ' ὀρθῆς πάλης, ἀπ' ἀχένων καὶ χειρῶν καὶ πλευρῶν ἐξειλήσεως, μετὰ φιλονεικίας τε καὶ καταστάσεως διαπονούμενα [μετ'] εὐσχήμονος, ἡρώμης τε καὶ ὑγείας ἕνεκα, ταῦτ' εἰς πάντα ὄντα χρήσιμα οὐ παρετόν, B ἄλλὰ προστατέον μαθηταῖς τε ἅμα καὶ τοῖς διδάξουσιν, ὅταν ἐνταῦθ' ὤμεν τῶν νόμων, τοῖς μὲν πάντα τὰ τοιαῦτα εὐμενῶς δωρεῖσθαι, τοῖς δὲ παραλαμβάνειν ἐν χάρισιν. οὐδ' ὅσα ἐν τοῖς χοροῖς ἐστὶν αὐτῶν μιμήματα προσήκοντα μιμεῖσθαι, παρετόν, κατὰ μὲν τὸν τόπον τόνδε Κουρήτων ἐνόπλια παίγνια, κατὰ δὲ Λακεδαιμόνα Διοσκόρων· ἢ δὲ αὐτῶν παρ' ἡμῖν Κόρη καὶ θέσποινα, εὐφρανθεῖσα τῇ τῆς χορείας παιδίῳ, κεναῖς χειρὶν οὐκ ᾤηθη C δεῖν ἀθύρειν, πανοπλία δὲ παντελεῖ κοσμηθεῖσα οὕτω τὴν ὄρχησιν διαπεραίνειν· ἃ δὴ πάντως μιμεῖσθαι πρέπον ἂν εἴη κόρους τε ἅμα καὶ κόρας, τὴν τῆς θεοῦ χάριν τιμῶντας, πολέμου τ' ἐν χρεῖα καὶ ἑορτῶν ἕνεκα. τοῖς δὲ που παισὶν εὐθύς τε καὶ ὅσον ἂν χρόνον μήπω εἰς πόλεμον ἴωσι, πᾶσι θεοῖς προσόδους τε καὶ πομπὰς ποιουμένους μεθ' ὀπλῶν τε καὶ ἵππων ἀεὶ κοσμεῖσθαι δεῖον ἂν εἴη, D ἰκετίας ποιουμένους πρὸς θεοὺς τε καὶ θεῶν παῖδας· καὶ ἀγῶνας δὴ καὶ προαγῶνας εἴ τινων οὐκ ἄλλων ἢ τούτων

ἕνεκα προαγωνιστέον· οὗτοι γὰρ καὶ ἐν εἰρήνῃ καὶ κατὰ πόλεμον χρήσιμοι εἰς τε πολιτείαν καὶ ἰδίους οἴκους, οἱ δὲ ἄλλοι πόνοι τε καὶ παιδιὰ καὶ σπονδαὶ κατὰ σώματα οὐκ ἐλεύθερον, ὧς Μέριλλέ τε καὶ Κλεινία.

VII. Ἦν εἶπον γυμναστικῆν ἐν τοῖς πρώτοις λόγοις ὅτι δεοὶ διεξελθεῖν, σχεδὸν δὴ διελήλυθα τὰ νῦν καὶ ἐσθ' αὐτῇ παντελής· εἰ δὲ τινα ταύτης ὑμεῖς ἔχετε βελτίω, θέντες εἰς κοινὸν λέγετε.

ΚΑ. Οὐδ' ἠάδιον, ὧς ξένη, παρεόντας ταῦτα ἄλλα ἔχειν βελτίω τούτων περὶ γυμναστικῆς ἅμα καὶ ἀγωνίας εἰπεῖν.

ΑΘ. Τὸ τοίνυν τούτοις ἐξῆς περὶ τὰ τῶν Μουσῶν τε καὶ Ἀπόλλωνος δῶρα, τότε μὲν, ὡς ἅπαντα εἰρηκότες, φόμεθα καταλείπειν μόνα τὰ περὶ γυμναστικῆς· νῦν δ' ἐστὶ δῆλα ἃ τ' ἐστὶ καὶ ὅτι πρώτα πᾶσι ᾄητέα. λέγωμεν τοίνυν ἐξῆς αὐτά.

ΚΑ. Πάνν μὲν οὖν λεκτέον.

ΑΘ. Ἀκούσατε δέ μου, προσηκρότερες μὲν καὶ ἐν τοῖς 797 πρόσθεν· ὅμως δὲ τό γε σφόδρα ἄτοπον καὶ ἄηθες διελθεῖσθαι δεῖ λέγοντα καὶ ἀκούοντα, καὶ δὴ καὶ νῦν. ἐγὼ μὲν γὰρ ἐγὼ λόγον οὐκ ἄφοβον εἰπεῖν, ὅμως δὲ πῆ θαρρήσας οὐκ ἀποστήσομαι.

ΚΑ. Τίνα δὴ τούτων, ὧς ξένη, λέγεις;

ΑΘ. Φημί κατὰ πάσας πόλεις τὸ τῶν παιδιῶν γένος ἠγνοῆσθαι ξύμπασιν ὅτι κυριώτατόν ἐστι περὶ θέσεως νόμων, ἢ μονίμους εἶναι τοὺς τεθέντας ἢ μή. ταχθὲν μὲν γὰρ αὐτὸ καὶ μετασχὸν τοῦ τὰ αὐτὰ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ B ὡσαύτως ἀεὶ τοὺς αὐτοὺς παλῆειν τε καὶ εὐθυμείσθαι τοῖς αὐτοῖς παιγνίοις ἐὰ καὶ τὰ σπουδῇ κείμενα νόμιμα μένειν ἠσυχῆ, κινούμενα δὲ τὰ αὐτὰ καὶ καινοτομούμενα, μεταβολαῖς τε ἄλλαις ἀεὶ χρώμενα καὶ μηδέποτε ταῦτα φίλα προσαγορευόντων τῶν νέων μήτ' ἐν σχήμασι τοῖς τῶν αὐτῶν σωμάτων μήτε ἐν τοῖς ἄλλοις σκεύεσιν ὁμολογουμέ-

ως αὐτοῖς αἰεὶ κείσθαι τό τ' εὖσχημον καὶ ἄσχημον, ἀλλὰ
 C τόν τι νέον αἰεὶ καινοτομοῦντα καὶ εἰσφέροντα τῶν εἰω-
 θότων ἕτερον κατὰ τε σχήματα καὶ χρώματα καὶ πάντα
 ὅσα τοιαῦτα, τοῦτον τιμᾶσθαι διαφερόντως, τοῦτον πό-
 λει λώβην οὐκ εἶναι μείζω φαίμεν ἢ ὀρθότατα λέγοντες·
 λανθάνειν γὰρ τῶν νέων τὰ ἥθη μεθιστάντα καὶ ποιεῖν
 τὸ μὲν ἀρχαῖον παρ' αὐτοῖς ἄτιμον, τὸ δὲ νέον ἐντιμον.
 τούτου δὲ πάλιν αὐτὸν λέγω τοῦ τε ῥήματος καὶ τοῦ δόγματος
 οὐκ εἶναι ζημίαν μείζω πάσαις πόλεσιν· ἀκούσατε δέ, ὅσον
 φημί αὐτ' εἶναι κακόν.

D ΚΑ. Ἡ τὸ ψέγεσθαι τὴν ἀρχαιότητα λέγεις ἐν ταῖς
 πόλεσιν;

ΑΘ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΚΑ. Οὐ φαύλους τοίνυν ἡμᾶς ἂν ἀκροατὰς πρὸς
 αὐτὸν τὸν λόγον ἔχοις ἂν τοῦτον, ἀλλ' ὡς δυνατόν εὐμε-
 νεστάτους.

ΑΘ. Εὐκὸς γοῦν.

ΚΑ. Λέγε μόνον.

ΑΘ. Ἴτε δὴ, μειζόνως αὐτὸν ἀκούσωμέν τε ἡμῶν αὐ-
 τῶν καὶ πρὸς ἀλλήλους οὕτως εἰπώμεν. μεταβολὴν γὰρ
 E δὴ πάντων πλήν κακῶν πολὺ σφαλερώτατον εὐρήσομεν
 ἐν ὧραις πάσαις, ἐν πνεύμασιν, ἐν διαίταις σαμάτων, ἐν
 τρόποις ψυχῶν, ἐν ὧς ἔπος εἰπεῖν οὐ τοῖς μὲν, τοῖς δ' οὐ,
 πλήν, ὅ τί περ εἶπον νῦν δὴ, κακοῖς· ὥστε, εἴ τις ἀποβλέ-
 ψει πρὸς σώματα, ὡς πᾶσι μὲν σιτίοις, πᾶσι δ' αὐτὸ ποτοῖς
 καὶ πόνοις ξυνήθη γιγνόμενα, καὶ τὸ πρῶτον ταραχθέντα
 ὑπ' αὐτῶν, ἔπειτ' ἐξ αὐτῶν τούτων ὑπὸ χρόνου σάρκας
 798 γινόμενα ἀπάσῃ ταύτῃ τῇ διαίτῃ πρὸς ἡδονὴν καὶ ὑγίαιαν
 ἄριστα διάγει, καὶ ἂν ποτ' ἄρα ἀναγκασθῇ μεταβάλλειν
 αὐτῆς ἡντινοῦν τῶν εὐδοκίμων διαιτῶν, τό γε κατ' ἀρχὰς
 συνταραχθεὶς ὑπὸ νόσῳ μόγις ποτὲ κατέστη τὴν συνή-

θειαν τῇ τροφῇ πάλιν ἀπολαβῶν· ταῦτόν δὲ δεῖ νομίζειν
 τοῦτο γίνεσθαι καὶ περὶ τὰς τῶν ἀνθρώπων διανοίας τε
 ἅμα καὶ τὰς τῶν ψυχῶν φύσεις· οἷς γὰρ ἂν ἐντραφῶσι
 νόμοις καὶ κατὰ τινα θείαν εὐτυχίαν ἀκίνητοι γένωνται B
 μικρῶν καὶ πολλῶν χρόνων, ὡς μηδένα ἔχει μνείαν μηδὲ
 ἀκοήν τοῦ ποτὲ ἄλλως αὐτὰ σχεῖν ἢ καθάπερ νῦν ἔχει,
 σέβεται καὶ φοβεῖται πᾶσα ἡ ψυχὴ τό τι κινεῖν τῶν τότε
 καθεστῶτων. μηχανὴν δὲ δεῖ τὸν νομοθέτην ἐννοεῖν ἀμό-
 ρθεν γέ ποθεν, ὅτινα τρόπον τοῦτ' ἔσται τῇ πόλει. τῆδ'
 οὖν ἔργω εὐρίσκω. τὰς παιδιὰς πάντες διανοοῦνται κί-
 νουμένης τῶν νέων, ὅπερ ἐμπροσθεν ἐλέγομεν, παιδιὰς
 ὄντως εἶναι καὶ οὐ τὴν μερίστην ἐξ αὐτῶν σπουδὴν καὶ C
 βλάβην ξυμβαίνειν, ὥστε οὐκ ἀποτρέπουσιν, ἀλλὰ ξυνέ-
 ποιται ὑπέκοντες, καὶ οὐ λογίζονται τόδε, ὅτι τοῦτους
 ἀνάγκη τοὺς παῖδας τοὺς ἐν ταῖς παιδιαῖς νεωτερίζοντας
 ἐτέρους ἀνδρας τῶν ἐμπροσθεν γενέσθαι παίδων, γενο-
 μένους δὲ ἄλλους ἄλλον βίον ζητεῖν, ζητήσαντας δὲ ἐτέ-
 ρων ἐπιτηδευμάτων καὶ νόμων ἐπιθυμῆσαι, καὶ μετὰ
 τοῦτο ὡς ἤξοντος τοῦ νῦν δὴ λεγομένου μερίστου κακοῦ
 πόλεσιν οὐδεὶς αὐτῶν φοβεῖται. τὰ μὲν οὖν ἄλλα ἐλάττω D
 μεταβαλλόμενα κακὰ διεξεργάζοιτ' ἂν, ὅσα περὶ σχήματα
 πάσχει τὸ τοιοῦτον· ὅσα δὲ περὶ τὰ τῶν ἡθῶν ἐπαίνου τε
 καὶ φόγου πέρι πυκνὰ μεταπίπτει, πάντων, οἴομαι, μέρι-
 στά τε καὶ πλείστης εὐλαβείας δεόμενα ἂν εἴη.

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐ;

VIII. ΑΘ. Τί οὖν; τοῖς ἐμπροσθεν λόγοις πιστεύο-
 μεν, οἷς ἐλέγομεν, ὡς τὰ περὶ τοὺς θυθμοὺς καὶ πᾶσαν μου-
 σικὴν ἔστι τρόπων μιμήματα βελτιόνων καὶ χειρόνων ἀν-
 799 θρώπων, ἢ πῶς; E

ΚΑ. Οὐδαμῶς ἄλλως πῶς τό γε παρ' ἡμῖν δόγμα
 ἔχον ἂν εἴη.

ΑΘ. Οὐκοῦν, φαίμεν, ἅπασαν μηχανητέον μηχανήν,

ὅπως ἂν ἡμῖν οἱ παῖδες μήτε ἐπιθυμῶσιν ἄλλων μιμημάτων ἄπεισθαι κατὰ ὀρχήσεις ἢ κατὰ μελωδίας, μήτε τις αὐτοὺς πείσῃ προσάγων παντοίας ἡδονάς;

ΚΑ. Ὁρθότατα λέγεις.

799 ΑΘ. Ἐχει τις οὖν ἡμῶν ἐπὶ τὰ τοιαῦτα βελτίω τινα τέχνην τῆς τῶν Αἰγυπτίων;

ΚΑ. Ποίας δὴ λέγεις;

ΑΘ. Τοῦ καθιερώσαι πᾶσαν μὲν ὀρχησιν, πάντα δὲ μέλη, τάξαντας πρῶτον μὲν τὰς ἐορτάς συλλογισαμένους εἰς τὸν ἐνιαυτόν, ἄστινας ἐν οἷς χρόνοις καὶ οἴστισιν ἐκάστοις τῶν θεῶν καὶ παισὶ τούτων καὶ δαίμοσι γίνεσθαι χρεῶν, μετὰ δὲ τοῦτο ἐπὶ τοῖς τῶν θεῶν δύμασιν ἐκάστοις ἢν ᾧδὴν δεῖ ἐφυμνεῖσθαι, καὶ χορείας ποίησαι γεραίρειν B τὴν τότε θυσίαν, τάξαι μὲν πρῶτόν τινας, ἃ δ' ἂν ταχθῆ, Μοίραις καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι θεοῖς θύσαντας κοινῇ πάντας τοὺς πολίτας σπένδοντας καθιεροῦν ἐκάστας τὰς ᾧδὰς ἐκάστοις τῶν θεῶν καὶ τῶν ἄλλων· ἂν δὲ παρ' αὐτὰ τίς τῶν θεῶν ἄλλους ὕμνους ἢ χορείας προσάγῃ, τοὺς ἱερέας τε καὶ τὰς ἱερείας μετὰ νομοφυλάκων ἐξείργοντας ὁσίως ἐξείργειν καὶ κατὰ νόμον, τὸν δὲ ἐξείργόμενον, ἂν μὴ ἐκῶν ἐξείργηται, δίκας ἀσεβείας διὰ βίον παντὸς τῶ ἐθελήσαντι παρέχειν.

ΚΑ. Ὁρθῶς.

C ΑΘ. Πρὸς τοῦτ' ἄν νῦν γενόμενοι τῷ λόγῳ πάθωμεν τὸ πρέπον ἡμῖν αὐτοῖς.

ΚΑ. Τοῦ πέρι λέγεις;

ΑΘ. Πᾶς που νέος, μὴ ὅτι πρεσβύτης, ἰδὼν ἂν ἢ καὶ ἀκούσας ὁτιοῦν τῶν ἐκτόπων καὶ μηδαμῇ πω ξυνήθων οὐκ ἂν ποτέ που τὸ ἀπορηθὲν περὶ αὐτῶν συγχωρήσειεν ἐπιδραμῶν οὕτως εὐθύς, στὰς δ' ἂν καθάπερ ἐν τριδδφ γενόμενος καὶ μὴ σφόδρα κατειδώς ὁδόν, εἴτε μόνος εἴτε D μετ' ἄλλων τύχοι πορευόμενος, ἀνέροιτ' ἂν αὐτόν καὶ

τοὺς ἄλλους τὸ ἀπορούμενον, καὶ οὐκ ἂν πρότερον ὀρηγήσειε, πρὶν πῃ βεβαιώσασαι τὴν σκέψιν τῆς πορείας, ὅπῃ ποτὲ φέροι. καὶ δὴ καὶ τὸ παρὸν ἡμῖν ὡσαύτως ποιητέον· ἀτόπου γὰρ τὰ νῦν ἐμπεπτακότος λόγου περὶ νόμων, ἀνάγκη που σκέψιν πᾶσαν ποιήσασθαι καὶ μὴ ὁρῶν οὕτω περὶ τοσούτων τηλικούτους ὄντας φάναι, δισχυριζόμενους ἐν τῷ παραχορῆμά τι σαφὲς ἂν εἰπεῖν ἔχειν.

ΚΑ. Ἀληθέστατα λέγεις.

ΑΘ. Οὐκοῦν τοῦτ' ἄν χρόνον δώσομεν, βεβαιώσομεν δὲ τότε αὐτό, ὅπου σκεψώμεθα ἱκανῶς· ἵνα δὲ μὴ τὴν ἐπομένην τάξιν τοῖς νόμοις τοῖς νῦν ἡμῖν παρούσι διαπεράνασθαι κωλυθῶμεν μάτην, ἴσμεν πρὸς τὸ τέλος αὐτῶν. τάχα γὰρ ἴσως, εἰ θεὸς ἐθέλοι, κἂν ἢ διεξοδος αὕτη ὅλη σχοῦσα τέλος ἱκανῶς ἂν μηνύσειε καὶ τὸ νῦν διαπορούμενον.

ΚΑ. Ἄριστ', ὦ ξέε, λέγεις, καὶ ποιῶμεν οὕτως ὡς εἰρηκας.

ΑΘ. Δεδόχθω μὲν δὴ, φαμέν, τὸ ἄτοπον τοῦτο, νόμους τὰς ᾧδὰς ἡμῖν γεγυμέναι καὶ καθάπερ οἱ παλαιοὶ τότε περὶ κιδαρφθίαν οὕτω πως, ὡς ἔοικεν, ἀνόμασαν, ὥστε τάχ' ἂν οὐδ' ἐκείνοι παντάπασί γ' ἂν ἀφεστῶτες 800 εἶεν τοῦ νῦν λεγομένου, καθ' ὕπνον δὲ οἷόν που τις ἢ καὶ ὕπῳ ἐρηγορῶς ἀνείρωξε μαντενόμενος αὐτό· τὸ δ' οὖν δόγμα περὶ αὐτοῦ τοῦτ' ἔστω· παρὰ τὰ δημόσια μέλη τε καὶ ἱερά καὶ τὴν τῶν νέων ξύμπασαν χορείαν μηδεὶς μάλ-
λον ἢ παρ' ὀντινοῦν ἄλλου τῶν νόμων φθεγγέσθω μηδ' ἐν ὀρχήσει κινείσθω· καὶ ὁ μὲν τοιοῦτος ἀξήμιος ἀπαλαττέσθω, τὸν δὲ μὴ πειθόμενον, καθάπερ ἐρηγήθη νῦν δὴ, νομοφύλακός τε καὶ ἱερεῖαι καὶ ἱερεῖς κολαζόντων. κεί- B
σθω δὲ νῦν ἡμῖν ταῦτα τῷ λόγῳ;

ΚΑ. Κεῖσθω.

ΙΧ. ΑΘ. Τίνα δὴ τρόπον αὐτὰ νομοθετῶν τις μὴ

παντάσῃ καταγέλαστος γίγνεται ἄν; ἴδωμεν δὴ τὸ τοιοῦνδ' ἔτι περὶ αὐτά. ἀσφαλίστατον καθάπερ ἐκμαγεῖ ἄτ' αὐτοῖσι πρῶτον πλάσασθαι τῷ λόγῳ· λέγω δὲ ἐν μὲν τῶν ἐκμαγείων εἶναι τοιούνδε τι· θυσίας γενομένης καὶ ἱερῶν καυθέντων κατὰ νόμον, εἰ τῷ τις, φαιμέν, ἰδίᾳ παραστάς
 C τοῖς βωμοῖς τε καὶ ἱεροῖς, υἱὸς ἢ καὶ ἀδελφός, βλασφημοῦ
 πᾶσαν βλασφημίαν, ἂρ' οὐκ ἂν φαίμεν ἀθυμίαν καὶ κακίην ὅτταν καὶ μαντείαν πατρὶ καὶ τοῖς ἄλλοις ἂν οἰκείοις φθέγγοιτο ἐντιθεῖς;

ΚΑ. Τί μὴν;

ΑΘ. Ἐν τοίνυν τοῖς παρ' ἡμῖν τόποις τοῦτ' ἐστὶ ταῖς πόλεσι γιγνόμενον ὡς ἔπος εἰπεῖν σχεδὸν ὀλίγου πάσαις· δημοσίᾳ γάρ τινα θυσίαν ὅταν ἀρχὴ τις θύσῃ, μετὰ ταῦτα χορὸς οὐχ εἷς ἀλλὰ πλῆθος χορῶν ἦκει, καὶ στάντες οὐ
 D πόρρω τῶν βωμῶν, ἀλλὰ παρ' αὐτοὺς ἐνίοτε πᾶσαν βλασφημίαν τῶν ἱερῶν καταχέουσι, ῥήμασί τε καὶ ἑυθμοῖς καὶ γοωδεστάταις ἁρμονίαις συντείνοντες τὰς τῶν ἀκροωμένων ψυχάς, καὶ ὅς ἂν δακρῦσαι μάλιστα τὴν θύσαν παρὰ χορῆμα ποιήσῃ πόλις, οὗτος τὰ νικητήρια φέρει· τοῦτον δὴ τὸν νόμον ἂρ' οὐκ ἀποψηφίζομεθα; καὶ εἰ ποτ' ἄρα δεῖ τοιούτων οἰκτιαν γίγνεσθαι τοὺς πολίτας ἐπηκόους, ὅποταν ἡμέραι μὴ καθαραὶ τινες ἀλλὰ ἀποφράδες
 E ᾧσι, τόθ' ἦκειν δεῖν ἂν εἶη μᾶλλον χορούς τινας ἐξωθεν μεμισθωμένους ᾧδούς, οἷον οἱ περὶ τοὺς τελευτήσαντας μισθούμενοι Καρικῇ τιμῇ μούσῃ προπέμπουσιν τοὺς τελευτήσαντας, τοιοῦτόν ποιν πρέπον ἂν εἶη καὶ περὶ τὰς τοιαύτας ᾧδὰς γιγνόμενον, καὶ δὴ καὶ στολὴ γέ ποιν ταῖς ἐπισηδεῖσι ᾧδαῖς οὐ στέφανοι πρέποιν ἂν οὐδ' ἐπίχρυσοι κόσμοι, πᾶν δὲ τούναντίον, ἵν' ὅ τι τάχιστα περὶ αὐτῶν λέγων ἀπαλλάττωμαι· τὸ δὲ τοσοῦτον ἡμᾶς αὐτοὺς ἐπαίρω τῷ πάλιν, τῶν ἐκμαγείων ταῖς ᾧδαῖς εἰ πρῶτον ἐν τοῦθ' ἡμῖν ἀρέσκον κείσθω.

ΚΑ. Τὸ ποῖον;

ΑΘ. Εὐφημία, καὶ δὴ καὶ τὸ τῆς ᾧδῆς γένος εὐφημον ἡμῖν πάντῃ πάντως ὑπαρχέτω; ἢ μηδὲν ἐπανερωτῶ, 801
 τὸ τῷ δὲ τοῦτο οὕτως;

ΚΑ. Παντάσῃ μὲν οὖν τίθει· νικᾷ γὰρ πάσαισι ταῖς ψήφοις οὗτος ὁ νόμος.

ΑΘ. Τίς δὴ μετ' εὐφημίαν δεύτερος ἂν εἶη νόμος μουσικῆς; ἂρ' οὐκ εὐχὰς εἶναι τοῖς θεοῖς, οἷς θύομεν ἐκάστοτε;

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Τρίτος δ', οἶμαι, νόμος, ὅτι γνόντας δεῖ τοὺς ποιητάς, ὡς εὐχὰς παρὰ θεῶν αἰτήσεις εἰσὶ, δεῖ δὴ τὸν νοῦν αὐτοὺς σφόδρα προσέχειν, μὴ ποτε λάθωσι κακὸν
 B ὡς ἀγαθὸν αἰτούμενοι· γελοῖον γὰρ δὴ τὸ πάθος, οἶμαι, τοῦτ' ἂν γίγνεται, εὐχῆς τοιαύτης γενομένης.

ΚΑ. Τί μὴν;

ΑΘ. Οὐκοῦν ἡμεῖς ἐμπροσθεν σμικρὸν τῷ λόγῳ ἐπέσθημεν, ὡς οὔτε ἀργυροῦν δεῖ πλοῦτον οὔτε χρυσοῦν ἐν πόλει ἰδρυμένον ἐνοικεῖν;

ΚΑ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Τίνος οὖν ποτὲ παράδειγμα εἰρησθαι φῶμεν τοῦτον τὸν λόγον; ἂρ' οὐ τοῦδε, ὅτι τὸ τῶν ποιητῶν γένος οὐ πᾶν ἱκανὸν ἐστὶ γινώσκειν σφόδρα τὰ τε ἀγαθὰ καὶ μῆ; ποιήσας οὖν δὴ πού τις ποιητῆς ῥήμασιν ἢ καὶ
 C κατὰ μέλος τοῦτο ἡμαρτημένον, εὐχὰς οὐκ ὀρθὰς, ἡμῖν τοὺς πολίτας περὶ τῶν μεγίστων εὐχεσθαι τάναντία ποιήσει· καὶ τοι τοῦτον, καθάπερ ἐλέγομεν, οὐ πολλὰ ἁμαρτήματα ἀνευρήσομεν μείζω. θῶμεν δὴ καὶ τοῦτον τῶν περὶ μούσων νόμων καὶ τύπων ἕνα;

ΚΑ. Τίνα; σαφέστερον εἰπέ ἡμῖν.

ΑΘ. Τὸν ποιητὴν παρὰ τὰ τῆς πόλεως νόμιμα καὶ δίκαια ἢ καλὰ ἢ ἀγαθὰ μηδὲν ποιεῖν ἄλλο, τὰ δὲ ποιη-
 D

θέντα μὴ ἐξεῖναι τῶν ἰδιωτῶν μηδεὶ πρότερον δεικνύναι, πρὶν ἂν αὐτοῖς τοῖς περὶ ταῦτα ἀποδειγμένοις κριταῖς καὶ τοῖς νομοφύλαξι δειχθῆ καὶ ἀρέσῃ· σχεδὸν δὲ ἀποδειγμένοι εἶδιν ἡμῖν οὓς εἰλόμεθα νομοθέτας περὶ τὰ μουσικὰ καὶ τὸν τῆς παιδείας ἐπιμελητὴν. τί οὖν; ὁ πολλὰκις ἐρωτῶ, κείθω νόμος ἡμῖν καὶ τύπος ἐκμαγεῖόν τε τρίτον τοῦτο, ἢ πῶς δοκεῖ;

ΚΑ. Κείθω· τί μὴν;

E X. ΑΘ. Μετὰ γε μὴν ταῦτα ὕμνοι θεῶν καὶ ἐγκώμια κεινοῦνημένα εὐχαῖς ἔδοιτ' ἂν ὀρθότατα, καὶ μετὰ θεοῦς ὡσαύτως περὶ δαίμονας τε καὶ ἥρωας μετ' ἐγκωμίων εὐχαὶ γίνονται ἂν τοῦτοις πᾶσι πρέπουσαι.

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Μετὰ γε μὴν ταῦτ' ἤδη νόμος ἄνευ φθόνων εὐθὺς γίγναιτ' ἂν ὅδε· τῶν πολιτῶν ὁπόσοι τέλος ἔχουεν τοῦ βίου κατὰ σώματα ἢ κατὰ ψυχὰς ἔργα ἐξειργασμένοι καλὰ καὶ ἐπίπουνα καὶ τοῖς νόμοις εὐπειθεῖς γενοότες, ἐγκωμίων αὐτοὺς τυγχάνειν πρέπον ἂν εἴη.

ΚΑ. Πῶς δ' οὐ;

802 ΑΘ. Τοὺς γε μὴν ἔτι ζῶντας ἐγκωμίοις τε καὶ ὕμνοις τιμᾶν οὐκ ἀσφαλές, πρὶν ἂν ἅπαντά τις τὸν βίον διαδραμῶν τέλος ἐπιστήσῃται καλόν· ταῦτα δὲ πάντα ἡμῖν ἔστω κοινὰ ἀνδράσι τε καὶ γυναιξίν ἀγαθοῖς καὶ ἀγαθαῖς διαφανῶς γενομένοις. τὰς δὲ ψυχὰς τε καὶ ὀρχήσεις οὕτως ἤδη καθίστασθαι· πολλὰ ἔστι παλαιῶν παλαιὰ περὶ μουσικὴν καὶ καλὰ ποιήματα, καὶ δὴ καὶ τοῖς σώμασιν ὀρχήσεις ὡσαύτως, ὧν οὐδεὶς φθόνος ἐκλέξασθαι τῇ καθίστα-
B μένῃ πολιτείᾳ τὸ πρέπον καὶ ἀρότιον· δοκιμαστὰς δὲ τούτων ἐλομένους τὴν ἐκλογὴν ποιείσθαι μὴ νεωτέρους πεντήκοντα ἐτῶν, καὶ ὅ τι μὲν ἂν ἱκανὸν εἶναι δόξῃ τῶν παλαιῶν ποιημάτων, ἐγκρίνειν, ὅ τι δ' ἂν ἐνδεές ἢ τὸ παράπαν ἀνεπιτήδειον, τὸ μὲν ἀποβάλλεσθαι παντάπασιν,

τὸ δ' ἐπαναιρόμενον ἐπιρροϋθαι, ποιητικοὺς ἅμα καὶ μουσικοὺς ἄνδρας παραλαμβάνοντας, χρωμένους αὐτῶν ταῖς δυνάμεσι τῆς ποιήσεως, ταῖς δὲ ἡδοναῖς καὶ ἐπιθυμίαις μὴ ἐπιτρέποντας ἀλλ' ἢ τισιν ὀλίγαις, ἐξηγουμένους δὲ τὰ C τοῦ νομοθέτου βουλήματα ὅ τι μάλιστα ὀρχησίῳ τε καὶ ψῆδῃν καὶ πᾶσαν χορείαν συστήσασθαι κατὰ τὸν αὐτῶν νοῦν. πᾶσα δ' ἄτακτος γε τάξιν λαβοῦσα περὶ μουσικῶν διατριβῆ καὶ μὴ παρατιθεμένης τῆς γλυκείας μουσῆς ἀμείνων μυρίῳ· τὸ δ' ἡδὺ κοινὸν πάσαις. ἐν ἣ γὰρ ἂν ἐκ παιδῶν τις μέχρι τῆς ἐστηνυίας τε καὶ ἐμφρονος ἡλικίας διαβιῶ, σώφρονι μὲν μουσῇ καὶ τεταγμένη ἀκούων [δὲ] τῆς ἐναντίας μισεῖ καὶ ἀνελευθερον αὐτὴν προσαγορεύει, D τραφεῖς δ' ἐν τῇ κοινῇ καὶ γλυκείᾳ ψυχρᾶν καὶ ἀηδὴ τὴν ταύτη ἐναντίαν εἶναι φησίν· ὥστε, ὅπερ ἐρρήθη νῦν δὴ, τὸ γε τῆς ἡδονῆς ἢ ἀηδίας περὶ ἐκατέρως οὐδὲν πεπλευνέκτηκεν, ἐκ περιτοῦ δὲ ἢ μὲν βελτίους, ἢ δὲ χείρους τοὺς ἐν αὐτῇ τραφέντας ἐκάστοτε παρέχεται.

ΚΑ. Καλῶς εἰρηκας.

ΑΘ. Ἐτι δὲ θηλείαις τε προεπούσας ψυχὰς ἄρρεσι τε χωρίσαι που δεόν ἂν εἴη τύπῳ τινὶ διορισάμενον, καὶ ἀρ- E μονίαισι δὴ καὶ ὄνυμοις προσαρμόττειν ἀναγκαῖον· δεινὸν γὰρ ὄλη γε ἀρμονία ἀπάδειν ἢ ὄνυμοῖ ἀρρυθμεῖν, μηδὲν προσήκοντα τούτων ἐκάστοις ἀποδιδόντα τοῖς μέλεσιν. ἀναγκαῖον δὴ καὶ τούτων τὰ σχήματά γε νομοθετεῖν. ἔστι δὲ ἀμφοτέροις μὲν ἀμφοτέρα ἀνάγκη κατεχόμενα ἀποδιδόναι, τὰ δὲ τῶν θηλειῶν αὐτῶ τῷ τῆς φύσεως ἐκατέρου διαφέρουσι τούτῳ δεῖ καὶ διασαφεῖν. τὸ δὲ μεγαλοπρεπὲς οὖν καὶ τὸ πρὸς τὴν ἀνδρείαν ἔπειον ἀρρενωπὸν φατέον εἶναι, τὸ δὲ πρὸς τὸ κόσμιον καὶ σώφρον μᾶλλον ἀποκλίνον θηλυγενέστερον ὧς ὄν παραδοτέον ἐν τε τῷ νόμῳ καὶ λόγῳ. τάξιν μὲν δὴ τις αὐτῇ· τούτων δὲ αὐ- 803 τῶν διδασκαλία καὶ παράδοσις λεγέσθω τὸ μετὰ τοῦτο,

τίνα τρόπον χρῆ καὶ οἷσιν καὶ πότε πράττειν ἕκαστα αὐ-
τῶν· οἷον δὴ τις ναυπηγὸς τὴν τῆς ναυπηγίας ἀρχὴν κα-
ταβαλλόμενος τὰ τροπιδεῖα ὑπογράφεται τῶν πλοίων
σχήματα, ταῦτόν δὴ μοι καὶ γὰρ φαίνομαι ἐκαστῷ δοῦν, τὰ
τῶν βίων πειρώμενος σχήματα διαστήσασθαι κατὰ τρό-
πους τοὺς τῶν ψυχῶν οὕτως αὐτῶν τὰ τροπιδεῖα κατα-
B βάλλεσθαι, ποῖα μηχανῇ καὶ τίσι ποτὲ τρόποις ξυνοῦντες
τὸν βίον ἀρίστα διὰ τοῦ πλοῦ τούτου τῆς ζωῆς διακομι-
σθησόμεθα, τοῦτο σκοπεῖν ὀρθῶς. ἔστι δὴ τοίνυν τὰ τῶν
ἀνθρώπων πράγματα μεγάλης μὲν σπουδῆς οὐκ ἄξια,
ἀναγκαῖόν γε μὴν σπουδάζειν· τοῦτο δὲ οὐκ εὐτυχές·
ἐπειδὴ δὲ ἐνταῦθά ἐσμεν, εἰ πως διὰ προσήκοντός τινος
αὐτὸ πράττοιμεν, ἴσως ἂν ἡμῖν σύμμετρον ἂν εἴη. λέγει
δὲ δὴ τί ποτε; ἴσως μὲντ' ἂν τίς μοι τοῦτ' αὐτὸ ὑπολα-
βῶν ὀρθῶς ὑπολάβοι.

C ΚΑ. Πάνν μὲν οὖν.

ΑΘ. Φημί χρῆναι τὸ μὲν σπουδαῖον σπουδάζειν, τὰ
δὲ μὴ σπουδαῖον μὴ· φύσει δὲ εἶναι θεὸν μὲν πάσης μα-
καρίου σπουδῆς ἄξιον, ἀνθρώπον δέ, ὅπερ εἶπομεν ἐμ-
προσθεν, θεοῦ τι παῖγνιον εἶναι μεμηχανημένον, καὶ ὄν-
τως τοῦτο αὐτοῦ τὸ βέλτιστον γεγονέναι· τούτῳ δὴ δεῖν
τῷ τρόπῳ ξυνεπόμενον καὶ παίζοντα ὃ τι καλλίστας παι-
διᾶς πάντ' ἀνδρα καὶ γυναῖκα οὕτω διαβιῶναι, τοῦναν-
τίον ἢ νῦν διανοηθέντας.

D ΚΑ. Πῶς;

ΑΘ. Νῦν μὲν που τὰς σπουδὰς οἴονται δεῖν ἕνεκα
τῶν παιδιῶν γίνεσθαι· τὰ γὰρ περὶ τὸν πόλεμον ἡγοῦν-
ται σπουδαῖα ὄντα τῆς εἰρήνης ἕνεκα δεῖν εὐ τίθεσθαι.
τὸ δ' ἦν ἐν πολέμῳ μὲν ἄρα οὐτ' οὖν παιδιὰ πεφυκνῖα
οὐτ' αὐ παιδεῖα ποτὲ ἡμῖν ἀξιόλογος, οὔτε οὔσα οὐτ' ἐσο-
μένη, ὃ δὴ φημεν ἡμῖν γε εἶναι σπουδαιότατον· δεῖ δὴ
τὸν κατ' εἰρήνην βίον ἕκαστον πλεῖστόν τε καὶ ἀριστον

διεξελεθῆναι. τίς οὖν ὀρθότης; παίζοντα ἔστι διαβιωτέον E
τινάς δὴ παιδιᾶς θύοντα καὶ ἄδοντα καὶ ὀρχούμενον,
ἵσως τοὺς μὲν θεοὺς ἴλεως αὐτῷ παρασκευάζειν δυνατὸν
εἶναι, τοὺς δ' ἐχθροὺς ἀμύνεσθαι καὶ νικᾶν μαχόμενον·
ὅποια δὲ ἄδων ἂν τις καὶ ὀρχούμενος ἀμφοτέρω ταῦτα
πράττοι, τὸ μὲν τῶν τύπων εἰρηται καὶ καθάπερ ὁδοὶ τέ-
τιμηται, καθ' ἃς ἰτέον προσδοκῶντα καὶ τὸν ποιητὴν εὖ
λέγειν τὸ

Τηλέμαχ', ἄλλα μὲν αὐτὸς ἐνὶ φρεσὶ σῆσι νοήσεις, 804
ἄλλα δὲ καὶ δαίμων ὑποθήσεται· οὐ γὰρ οἶω
οὐ σε θεῶν ἀέκητι γενέσθαι τε τραφέμεν τε.

ταῦτόν δὴ καὶ τοὺς ἡμετέρους τροφίμους δεῖ διανοουμέ-
νους τὰ μὲν εἰρημένα ἀποχωρήτως νομίζειν εἰρησθαι, τὰ
δὲ καὶ τὸν δαίμονά τε καὶ θεὸν αὐτοῖσιν ὑποθήσεσθαι
θυσιῶν τε πέρι καὶ χορειῶν, οἷσιν τε καὶ ὅποτε ἕκαστα B
ἐκάστοις προσπαίζοντές τε καὶ ἴλεούμενοι κατὰ τὸν τρό-
πον τῆς φύσεως διαβιώσονται, θάματα ὄντες τὸ πολὺ,
σμικρὰ δὲ ἀληθείας ἅττα μετέχοντες.

ME. Παντάπασι τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος ἡμῖν, ὃ
ξένη, διαφανυλλίεις.

ΑΘ. Μὴ θαναμάσης, ὃ Μέγилле, ἀλλὰ ξύγγνωθί μοι
πρὸς γὰρ τὸν θεὸν ἀπιδῶν καὶ παθῶν εἶπον ὅπερ εἰρηκα
νῦν. ἔστω δ' οὖν τὸ γένος ἡμῶν μὴ φαῦλον, εἰ σοὶ φίλον,
σπουδῆς δέ τινος ἄξιον.

XI. Τὸ δ' ἐξῆς τούτοις, οἰκοδομαίαι μὲν εἰρηται γυ-
μνασίων ἅμα καὶ διδασκαλείων κοινῶν τριχῇ κατὰ μέσην
τὴν πόλιν, ἔξωθεν δὲ ἵππων αὐτῇ τριχῇ περὶ τὸ ἄστυ γυμνά-
σιά τε καὶ εὐρυχώρια, τοξικῆς τε καὶ τῶν ἄλλων ἀκροβολι-
σμῶν ἕνεκα διακεκοσμημένα, μαθησεῶς τε ἅμα καὶ με-
λέτης τῶν νέων· εἰ δ' ἄρα μὴ τότε ἱκανῶς ἐρρήθησαν,
νῦν εἰρησθῶ τῷ λόγῳ μετὰ νόμων. ἐν δὲ τούτοις πᾶσι
διδασκάλους ἐκάστων πεπεισμένους μισθοῖς οἰκοῦντας D

ξένους διδάσκειν τε πάντα ὅσα πρὸς τὸν πόλεμον ἔστι
 μαιθήματα τοὺς φοιτῶντας ὅσα τε πρὸς μουσικὴν, οὐχ
 ὄν μὲν ἂν ὁ πατὴρ βούληται, φοιτῶντα, ὄν δ' ἂν μὴ, ἔωντα
 τὰς παιδείας, ἀλλὰ τὸ λεγόμενον πάντ' ἄνδρα καὶ παῖδα
 κατὰ τὸ δυνατόν, ὡς τῆς πόλεως μᾶλλον ἢ τῶν γεννητό-
 ρων ὄντας, παιδευτέον ἐξ ἀνάγκης. τὰ αὐτὰ δὲ δὴ καὶ
 E καὶ περὶ τῶν ἀρρένων, ἴσα καὶ τὰς θηλείας ἀσκεῖν δεῖν·
 καὶ οὐδὲν φοβηθεὶς εἶπομ' ἂν τοῦτον τὸν λόγον οὔτε
 ἱππικῆς οὔτε γυμναστικῆς, ὡς ἀνδράσι μὲν πρέπον ἂν
 εἶναι, γυναιξὶ δὲ οὐκ ἂν πρέπον. ἀκούων μὲν γὰρ δὴ μύ-
 θους παλαιούς πέπεισμαι, τὰ δὲ νῦν ὡς ἔπος εἰπεῖν οἶδα,
 ὅτι μυριάδες ἀναρίθμητοι γυναικῶν εἰσι τῶν περὶ τὸν
 Πόντον, ἃς Σαυρομάτιδας καλοῦσιν, αἷς οὐχ ἱππῶν μό-
 805 νον ἀλλὰ καὶ τόξων καὶ τῶν ἄλλων ὅπλων κοινωνία καὶ
 τοῖς ἀνδράσι ἴση προστεταγμένη ἴσως ἀσκεῖται λογισμὸν
 δὲ πρὸς τοῦτοις περὶ τούτων τοιόυδε τινὰ ἔχω φημί, εἶπερ
 ταῦτα οὔτω ξυμβαίνειν ἔστι δυνατόν, πάντων ἀνοητότατα
 τὰ νῦν ἐν τοῖς παρ' ἡμῖν τόποις γίνεσθαι τὸ μὴ πάση
 ὁμῶμη πάντας ὁμοθυμαδὸν ἐπιτηδεύειν ἄνδρας γυναιξὶ
 ταυτά. σχεδὸν γὰρ ὀλίγου πάσα ἡμίσεια πόλις ἀντι δι-
 B πλασίας οὔτως ἔστι τε καὶ γίνεται ἐκ τῶν αὐτῶν τελῶν
 καὶ πόρων· καὶ τοι θανμαστὸν ἂν ἀμάρτημα νομοθέτη
 τοῦτ' αὐτὸ γίγνοιτο.

ΚΑ. Ἐοικέ γε ἔστι μέντοι πάμπολλα ἡμῖν, ὦ ξένη,
 παρὰ τὰς εἰωθυίας πολιτείας τῶν νῦν λεγομένων.

ΑΘ. Ἀλλὰ γὰρ εἶπον τὸν μὲν λόγον ἔασαι διεξελθεῖν,
 εὖ διελθόντος δὲ οὔτω τὸ δοκοῦν αἰρεῖσθαι δεῖν.

ΚΑ. Μᾶλλον εἰπές τε ἐμμελῶς πεποιήμας ἵ ἐμὲ τὰ νῦν
 αὐτὸν ἐμαντῶ ἐπιπλήττειν, ὅτι ταῦτα εἰρηκὰ λέγε οὖν
 C το μετὰ ταῦτα, ὅ τι σοι κεχαρισμένον ἔστιν.

XII. ΑΘ. Τόδε ἔμοιγε, ὦ Κλεινία, ὃ καὶ πρόσθεν εἶ-

πον, ὡς, εἰ μὲν ταῦτα ἦν μὴ ἱκανῶς ἔργοις ἐληλεγμένα ὅτι
 δυνατὰ ἔστι γίνεσθαι, τάχα ἦν ἂν τι καὶ ἀντειπεῖν τῷ
 λόγῳ, νῦν δὲ ἄλλο τί που ζητητέον ἐκείνῳ τῷ τοῦτου τὸν
 νόμον μηδαμῆ δεχομένῳ, τὸ δ' ἡμέτερον διακέλευμα ἐν
 τούτοις οὐκ ἀποσβήσεται τὸ μὴ οὐ λέγειν, ὡς δεῖ παιδείας
 τε καὶ τῶν ἄλλων ὅ τι μάλιστα κοινωνεῖν τὸ θῆλυ γένος D
 ἡμῖν τῷ τῶν ἀρρένων γένει. καὶ γὰρ οὖν οὕτως πῶς δεῖ
 περὶ αὐτῶν διανοηθῆναι. φέρε, μὴ μετεχουσῶν ἀνδράσι
 γυναικῶν κοινῆ τῆς ζωῆς πάσης, μῶν οὐκ ἀνάγκη γενέ-
 σθαι γέ τινα τάξιν ἑτέραν αὐταῖς;

ΚΑ. Ἀνάγκη μὲν οὖν.

ΑΘ. Τίνα οὖν ἐμπροσθεν τῶν νῦν ἀποδεδειγμένων
 θεῖμεν ἂν τῆς κοινωνίας ταύτης, ἢν νῦν αὐταῖς ἡμεῖς προσ-
 τάττομεν; πότερον ἦν Θοῤῃες ταῖς γυναιξὶ χρῶνται καὶ
 πολλὰ ἕτερα γένη, γεωργεῖν τε καὶ βοσκολεῖν καὶ ποιμα- E
 νειν καὶ διακοτεῖν μηδὲν διαφερόντως τῶν δούλων; ἢ κα-
 θάρπερ ἡμεῖς ἅπαντές τε οἱ περὶ τὸν τόπον ἐκείνον; νῦν
 γὰρ δὴ τὸ γε παρ' ἡμῖν ἄδὲ ἔστι περὶ τούτων γιγνόμενον·
 εἰς τινα μίαν οἰκησιν ξυμφορήσαντες τὸ λεγόμενον πάντα
 χρήματα παρέδομεν ταῖς γυναιξὶ διαταμιεύειν τε καὶ κερ-
 κίδων ἄρχειν καὶ πάσης ταλασίας. ἢ τὸ τούτων δὴ διὰ μέ- 806
 σου φῶμεν, ὦ Μέγιλλε, τὸ Λακωνικόν; κόρας μὲν γυμνα-
 σίων μετόχους οὔσας ἅμα καὶ μουσικῆς ζῆν δεῖν, γυναικας
 δὲ ἀργούς μὲν ταλασίας, ἀσκητικὸν δὲ τινα βίον καὶ οὐ-
 δαμῶς φαῦλον οὐδ' εὐτελεῆ διαπλέκειν, θεραπείας δὲ καὶ
 ταμιείας αὐ καὶ παιδοτροφίας εἰς τι μέσον ἀφικνεῖσθαι·
 τῶν δὲ εἰς τὸν πόλεμον μὴ κοινωνούσας, ὥστ' οὐδ' εἰ τίς
 ποτε διαμάχεσθαι περὶ πόλεως τε καὶ παιδῶν ἀναγκαῖα
 τύχη γίγνοιτο, οὔτ' ἂν τόξων ὡς τινες Ἀμαζόνες οὔτ'
 ἄλλης κοινωνήσαι ποτε βολῆς μετὰ τέχνης δυνάμεναι, B
 οὐδὲ ἀσπίδα καὶ δόρυ λαβοῦσαι μιμήσασθαι τῆν θεόν, ὡς
 πορθουμένης αὐταῖς τῆς πατρίδος γενναίως ἀντιστάσας

φόβον γε, εἰ μὴδὲν μείζον, πολεμίοισι δύνασθαι παρα-
σχεῖν ἐν τάξει τινα κατοφθείσας; Σανρομάτιδας δὲ οὐδ'
ἂν το παράπαν τολμήσειαν μιμήσασθαι τοῦτον τὸν τρό-
πον διαβιοῦσαι, παρὰ γυναικας δὲ αὐτὰς ἄνδρες ἂν αἰ
C ἐκείνων γυναῖκες φανείεν. ταῦτ' οὖν ὑμῶν τοὺς νομοθέ-
τας ὁ μὲν βουλόμενος ἐπαινεῖν ἐπαινείτω· τὸ δ' ἐμὸν οὐκ
ἄλλως ἂν λεχθεῖη· τέλος γὰρ καὶ οὐχὶ ἤμισυν δεῖν τὸν
νομοθέτην εἶναι, τὸ θῆλυ μὲν ἀφιέντα τροφῶν καὶ ἀνα-
λίσκειν διαίταις ἀτάκτως χρώμενον, τοῦ δὲ ἄρρενος ἐπι-
μεληθέντα, τελέως σχεδὸν εὐδαίμονος ἤμισυν βίου κατα-
λείπειν ἀντι διπλασίου τῆ πόλει.

ME. Τί δράσομεν, ὦ Κλεινία; τὸν ξένον εἰσομεν
τὴν Σπάρτην ἡμῖν οὕτω καταδραμεῖν;

D KA. Ναί· δεδομένης γὰρ αὐτῷ παρησίας ἐατέον,
ἕως ἂν διεξέλθωμεν πάντη ἱκανῶς τοὺς νόμους.

ME. Ὅρθῶς λέγεις.

XIII. AΘ. Οὐκοῦν τὰ μετὰ ταῦτα ἤδη σχεδὸν ἐμὸν
πειρᾶσθαι φράζειν;

KA. Πῶς γὰρ οὐ;

AΘ. Τίς δὴ τρόπος ἀνθρώποις γίγνεται ἂν τοῦ βίου,
οἷσι τὰ μὲν ἀναγκαῖα εἶη κατεσκευασμένα μέτρια, τὰ δὲ
τῶν τεχνῶν ἄλλοις παραδεδομένα, γεωργίαι δὲ ἐκδεδομέ-
E ναι δούλοις ἀπαρχὴν τῶν ἐκ τῆς γῆς ἀποτελοῦσιν ἱκανὴν
ἀνθρώποις ζῶσι κοσμίως, ξυσσίτια δὲ κατεσκευασμένα
εἶη χωρὶς μὲν τὰ τῶν ἀνδρῶν, ἐγγυὲς δ' ἐχόμενα τὰ τῶν
αὐτοῖς οἰκείων, παίδων τε ἅμα θηλειῶν καὶ τῶν μητέρων
αὐταῖς· ἄρχουσι δὲ καὶ ἀρχούσαις εἶη προστεταγμένα
λύειν ταῦτα ἐκάστοις τὰ ξυσσίτια πάντα καθ' ἐκάστην
ἡμέραν θεασαμένους καὶ ἰδόντας τὴν διαγωγὴν τὴν τῶν
ξυσσίτων, μετὰ δὲ ταῦτα σπείσαντας τὸν τε ἄρχοντα καὶ
807 τοὺς ἄλλους, οἷς ἂν τυγχάνη θεοῖς ἢ τότε νύξ τε καὶ ἡμέρα
καθιερωμένη, κατὰ ταῦτα οὕτως οἰκαδε πορεύεσθαι; τοῖς

δὴ ταύτῃ κεκοσμημένοις ἄρα οὐδὲν λειπόμενον ἔστιν ἀναγ-
καίου τε ἔργον καὶ παντάπασι προσήκον, ἀλλ' ἐν τρόπῳ
βοσκήματος ἕκαστον παινόμενον αὐτῶν δεῖ ζῆν; οὐκοῦν
τό γε δίκαιον φαιμέν οὐδὲ καλόν, οὐδ' οἷόν τε τὸν ζῶντα
οὕτως ἀτυχεῖναι τοῦ προσήκοντος, προσήκει δὲ ἀργῶ καὶ
ἠραθῦμως καταπεπιασμένῳ ζῶν σχεδὸν ὑπ' ἄλλου διαφ- B
ρασθῆναι ζῶον τῶν σφόδρα τετραχωμένων μετὰ ἀνδρείας
τε ἅμα καὶ τῶν πόρων. ταῦτα οὖν δὴ δι' ἀκριβείας μὲν
ἱκανῆς, ὡς καὶ νῦν, εἰ ζητοῖμεν ἂν, ἴσως οὐκ ἂν ποτε γέ-
νοιτο, μέχρι περ ἂν γυναῖκας τε καὶ παῖδες οἰκίσεις τε ἰδῆαι
καὶ ἰδίως ἄπαντ' ἢ τὰ τοιαῦτα ἐκάστοις ἡμῶν κατεσκευα-
σμένα· τὰ δὲ μετ' ἐκεῖν' αὐ δευτέρῃ τὰ νῦν λεγόμενα εἰ
γίγνοιτο ἡμῖν, γίγνοιτο ἂν καὶ μάλα μετρίως· ἔργον δὲ δὴ C
τοῖς οὕτω ζῶσι φαιμέν οὐ τὸ σμικρότατον οὐδὲ τὸ φανλό-
τατον λείπεσθαι, μέγιστον δὲ πάντων εἶναι προστεταγμέ-
νον ὑπὸ δίκαιον νόμου· τοῦ γὰρ πᾶσαι τῶν ἄλλων πάν-
των ἔργων βίου ἀσχολίαν παρασκευάζοντος, τοῦ Πυθιά-
δος τε καὶ Ὀλυμπιάδος νίκης ὀρεγομένου, διπλασίας τε
καὶ ἐπι πολλῷ πλείονος ἀσχολίας ἔστι γέμων ὁ περὶ τὴν τοῦ
σώματος πάντως καὶ ψυχῆς εἰς ἀρετῆς ἐπιμέλειαν βίος εἰ-
ρημένος ὀρθότατα, πάρεργον γὰρ οὐδὲν δεῖ τῶν ἄλλων D
ἔργων διακάλυμα γίγνεσθαι τῶν τῷ σώματι προσήκόν-
των εἰς ἀπόδοσιν πόρων καὶ τροφῆς, οὐδ' αὐ ψυχῆ μαθη-
μάτων τε καὶ ἐθῶν, πᾶσα δὲ νύξ τε καὶ ἡμέρα σχεδὸν οὐκ
ἔστιν ἱκανὴ τοῦτ' αὐτὸ πράττειν τὸ τέλειόν τε καὶ ἱκανὸν
αὐτῶν ἐκλαμβάνειν· οὕτω δὴ τούτων πεφουκώτων τάξι
δεῖ γίγνεσθαι πᾶσι τοῖς ἐλευθέροις τῆς διατριβῆς περὶ τὸν
χρόνον ἄπαντα, σχεδὸν ἀρξάμενον ἐξ ἕω μέχρι τῆς ἑτέρας E
ἅει ξυνεχῶς ἕω τε καὶ ἡλίου ἀνατολῆς. πολλὰ μὲν οὖν καὶ
πυκνὰ καὶ σμικρὰ λέγων ἂν τις νομοθέτης ἀσχήμεν φαι-
νοῖτο περὶ τῶν κατ' οἰκίαν διοικήσεων, τὰ τε ἄλλα καὶ
ὅσα νύκτωρ ἀϋπνίας πέρι πρέπει τοῖς μέλλουσι διὰ τέλους

φυλάξειν πᾶσαν πόλιν ἀκριβῶς. τὸ γὰρ ὅλην διατελεῖν
 ἠντινοῦν νύκτα εὐδοντα καὶ ὄντινοῦν τῶν πολιτῶν, καὶ
 808 μὴ φανερόν εἶναι πᾶσι τοῖς οἰκέταις ἐγειρόμενόν τε καὶ
 ἐξανιστάμενον αἰεὶ πρῶτον, τοῦτο εἰσχυρόν δει δεδόχθαι
 πᾶσι καὶ οὐκ ἔλευθέρον, εἰτ' οὖν νόμον εἰτ' ἐπιτήδευμα
 τὸ τοιοῦτον καλεῖν ἐστὶ χρεῶν· καὶ δὴ καὶ θεσποιοῦν ἐν
 οἰκίᾳ ὑπὸ θεραπευαίνων ἐγείρεσθαι τινῶν καὶ μὴ πρῶτην
 αὐτὴν ἐγείρειν τὰς ἄλλας, αἰσχυρόν λέγειν χρῆ πρὸς αὐ-
 τοὺς δοῦλόν τε καὶ δούλην καὶ παῖδα καὶ εἰ πως ἦν οἶόν
 τε ὅλην καὶ πᾶσαν τὴν οἰκίαν. ἐγειρομένους δὲ νύκτωρ
 B δεῖ πάντας πράττειν τῶν τε πολιτικῶν μέρη πολλὰ καὶ
 τῶν οικονομικῶν, ἄρχοντας μὲν κατὰ πόλιν, θεσποίνας δὲ
 καὶ δεσπότας ἐν ἰδίαις οἰκίαις. ὕπνος γὰρ δὴ πολλὸς οὔτε
 τοῖς σώμασιν οὔτε ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν οὐδ' αὖ ταῖς πρά-
 ξεσι ταῖς περὶ ταῦτα πάντα ἀρμόττων ἐστὶ κατὰ φύσιν.
 καθεύδων γὰρ οὐδεὶς οὐδενὸς ἄξιος, οὐδὲν μᾶλλον τοῦ
 μὴ ζῶντος· ἀλλ' ὅστις τοῦ ζῆν ἡμῶν καὶ τοῦ φρονεῖν
 μάλιστα ἐστὶ κηδεμῶν, ἐργήγορε χρόνον ὡς πλεῖστον, τὸ
 C πρὸς ὑγίειαν αὐτοῦ μόνου φυλάττων χρησίμου· ἐστὶ δ'
 οὐ πολὺ, καλῶς εἰς ἔθος ἰόν. ἐργηγορότερες δὲ ἄρχοντες
 ἐν πόλεσι νύκτωρ φοβεροὶ μὲν κακοῖς πολεμίοις τε ἅμα
 καὶ πολίταις, ἀγαστοὶ δὲ καὶ τίμιοι τοῖς δικαίοις τε καὶ
 σώφροσιν, ἀφέλιμοι δὲ αὐτοῖς τε καὶ ξυμπάσῃ τῇ πόλει.

XIV. Νύξ μὲν δὴ διαγομένη τοιαύτη τις πρὸς πᾶσι
 τοῖς εἰρημένοις ἀνδρείαν ἂν τινα προσπαρέχοιτο ταῖς
 ψυχαῖς ἐκάστων τῶν ἐν ταῖς πόλεσιν· ἡμέρας δὲ ὄρθρου
 D τε ἐπαιόντων παῖδας μὲν πρὸς διδασκάλους πον τρέπε-
 σθαι χρεῶν, ἄνευ ποιμένος δὲ οὔτε πρόβατα οὔτ' ἄλλο
 οὐδὲν πω βιωτέον, οὐδὲ δὴ παῖδας ἄνευ τινῶν παιδαγω-
 γῶν οὐδὲ δούλους ἄνευ δεσποτῶν. ὁ δὲ παῖς πάντων θη-
 ρίων ἐστὶ δυσμεταχειριστότατον· ὅσῳ γὰρ μάλιστα ἔχει
 πηγῆν τοῦ φρονεῖν μήπω κατηρτημένην, ἐπίβουλον καὶ

δριμὺν καὶ ὑβριστότατον θηρίων γίννεται· διὸ δὴ πολλοῖς
 αὐτὸ οἶον χαλινοῖς τισὶ δεῖ δεσμεύειν, πρῶτον μὲν, τρο- E
 φῶν καὶ μητέρων ὅταν ἀπαλλάττηται, παιδαγωγοῖς παι-
 δίας καὶ νηπιότητος χάριτι, ἔτι δ' αὖ τοῖς διδάσκουσι καὶ
 ὁτιοῦν καὶ μαθήμασιν ὡς ἐλεύθερον· ὡς δ' αὖ δοῦλον,
 πᾶς ὁ προστυγγάνων τῶν ἐλευθέρων ἀνδρῶν κολάζετω
 τὸν τε παῖδα αὐτόν καὶ τὸν παιδαγωγὸν καὶ τὸν διδάσκα-
 λον, εἰν ἐξαμαρτάνῃ τις τι τούτων. ἂν δ' αὖ προστυγγά-
 νων τις μὴ κολάζῃ τῇ δίκῃ, ὀνειδεῖ μὲν ἐνεχέσθω πρῶτον
 τῷ μεγίστῳ, ὁ δὲ τῶν νομοφυλάκων ἐπὶ τὴν τῶν παίδων
 ἀρχὴν ἠρημένος ἐπισκοπεῖτω τοῦτον τὸν ἐντυγγάνοντα 809
 οἷς λέγομεν καὶ μὴ κολάζοντα δεῖον κολάζειν ἢ κολάζοντα
 μὴ κατὰ τρόπον, βλέπων δὲ ἡμῖν ὅξυ καὶ διαφερόντως
 ἐπιμελούμενος τῆς τῶν παίδων τροφῆς κατευθυνέτω τὰς
 φύσεις αὐτῶν, αἰεὶ τρέπων πρὸς τάγαθόν κατὰ νόμους.
 τοῦτον δὲ αὐτὸν αὖ πᾶς ἂν ἡμῖν ὁ νόμος αὐτὸς παιδεύ-
 σειεν ἱκανῶς· νῦν μὲν γὰρ δὴ εἰρηκεν οὐδὲν πω σαφὲς
 οὐδὲ ἱκανόν, ἀλλὰ τὰ μὲν, τὰ δ' οὐ· δεῖ δὲ εἰς δύναμιν B
 μηδὲν παραλείπειν αὐτῷ, πάντα δὲ λόγον ἀφερμηνεύειν,
 ἵνα οὗτος τοῖς ἄλλοις μηνυτῆς τε ἅμα καὶ τροφεὺς γίννη-
 ται. τὰ μὲν οὖν δὴ χορείας περὶ μελῶν τε καὶ ὀρχήσεως
 ἐρρήθη, τίνα τύπον ἔχοντα ἐκλεκτέα τε ἐστὶ καὶ ἐπανορ-
 θωτέα καὶ καθιερωτέα· τὰ δὲ ἐν γράμμασι μὲν ὄντα, ἄνευ
 δὲ μέτρων, ποῖα καὶ τίνα μεταχειρίζεσθαι χρήσοι τρόπου,
 ὧ ἄριστε τῶν παίδων ἐπιμελητά, τοὺς ὑπὸ σοῦ τρεφομέ- C
 νους, οὐκ εἰρήκαμεν. καὶ τοι τὰ μὲν περὶ τὸν πόλεμον, ἃ
 δεῖ μανθάνειν τε αὐτοὺς καὶ μελετᾶν, ἔχεις τῷ λόγῳ, τὰ
 δὲ περὶ τὰ γράμματα πρῶτον καὶ δευτέρον λύρας περὶ καὶ
 λογισμῶν, ἂν ἐφαμεν δεῖν, ὅσα τε πρὸς πόλεμον καὶ οικονο-
 μίαν καὶ τὴν κατὰ πόλιν διοίκησιν χρῆναι ἐκάστους λαβεῖν,
 καὶ πρὸς τὰ αὐτὰ ταῦτα ἔτι τὰ χρήσιμα τῶν ἐν ταῖς περιό-
 δοῖς τῶν θείων, ἄστρων τε περὶ καὶ ἡλίου καὶ σελήνης, ὅσα

D διοικεῖν ἀναγκαῖόν ἐστι περὶ ταῦτα πάση πόλει — τίμων δὲ
 πέρι λέγομεν; ἡμερῶν τάξεως εἰς μηνῶν περιόδους καὶ
 μηνῶν εἰς ἕκαστον τὸν ἐνιαυτὸν, ἵνα ὦραι καὶ θυσίαι καὶ
 εορταὶ τὰ προσήκοντ' ἀπολαμβάνουσαι ἐναντίας ἕκασται
 τῶ κατὰ φύσιν ἄγεσθαι, ζῶσαν τὴν πόλιν καὶ ἐργηγοριῶν
 παρεχόμεναι, θεοῖς μὲν τὰς τιμὰς ἀποδιδῶσι, τοὺς δὲ ἀν-
 θρώπους περὶ αὐτὰ μᾶλλον ἐμφρονες ἀπεργάζονται —
 ταῦτα οὐπω σοι πάντα ἱκανῶς, ὦ φίλε, παρὰ τοῦ νομο-
 E θέτου διελεῖται· πρόσθε δὲ τὸν νοῦν τοῖς μετὰ ταῦτα
 μέλλουσι φηθήσεσθαι. γραμμῶν εἶπομεν ὡς οὐκ ἱκα-
 νῶς ἔχεις πέρι τὸ πρῶτον, ἐπικαλοῦντές τι τῆ λέξει τότε,
 ὡς οὐπω διελεῖσθαι σοι, πότερον εἰς ἀκριβείαν τοῦ μαθη-
 ματος ἴτεον τὸν μέλλοντα πολίτην ἐσεσθαι μέτριον ἢ τὸ
 παράπαν οὐδὲ προσοιστέον· ὡς δ' αὐτως καὶ περὶ λύρας·
 προσοιστέον μέντοι νῦν φημέν. εἰς μὲν γράμματα παιδί
 δεκατετὴ σχεδὸν ἐνιαυτοὶ τρεῖς, λύρας δὲ ἄφασθαι τρία μὲν
 810 ἔτη καὶ δέκα γεγονόσιν ἄρχεσθαι μέτριος ὁ χρόνος, ἐμμε-
 ναι δὲ ἕτερα τρία. καὶ μήτε πλείω τούτων μήτ' ἐλάττω
 πατρὶ μηδ' αὐτῷ, φιλομαθοῦντι μηδὲ μισοῦντι, περὶ
 ταῦτα ἐξέστω μείζω μηδ' ἐλάττω διατριβὴν ποιῆσθαι πα-
 ράνομον· ὁ δὲ μὴ πειθόμενος ἄτιμος τῶν παιδείων ἐστω
 τιμῶν, ἄς ὀλίγον ὕστερον φητέον. μαθάνειν δὲ ἐν τού-
 τοις τοῖς χρόνοις δὴ τί ποτε δεῖ τοὺς νέους καὶ διδάσκειν
 αὐ τοὺς διδασκάλους, τοῦτο αὐτὸ πρῶτον μάνθανε.
 B γράμματα μὲν τοίνυν χρὴ τὸ μέχρι τοῦ γράψαι τε καὶ
 ἀναγνῶναι δυνατόν εἶναι διαπονεῖν· πρὸς τὰχος δὲ ἢ
 κάλλος ἀπηκριβῶσθαι τισιν, οἷς μὴ φύσις ἐπέσπευσεν ἐν
 τοῖς τεταγμένοις ἔτεσι, χαίρειν ἔαν. πρὸς δὲ δὴ μαθήματα
 ἄλλα ποιητῶν κείμενα ἐν γράμμασι, τοῖς μὲν μετὰ μέ-
 τρων, τοῖς δ' ἄνευ ὁσμῶν τμημάτων, ἃ δὴ συγγράμματα
 C κατὰ λόγον εἰρημένα μόνου, τητῶμενα ὁσμῶν τε καὶ ἁρ-
 μονίας, σφιλερὰ γράμμαθ' ἡμῖν ἐστὶ παρὰ τινῶν τῶν

πολλῶν τοιούτων ἀνθρώπων καταλειμμένα οἷς, ὦ πάν-
 των βέλτιστοι νομοφύλακες, τί χρῆσεσθε; ἢ τί ποθ' ἡμῖν
 ὁ νομοθέτης χρῆσθαι προστάξας ὁρθῶς ἂν τάξεις; καὶ
 μᾶλα ἀπορήσειν αὐτὸν προσδοκῶ.

ΚΑ. Τί ποτε τοῦτ', ὦ ξένη, φαίνει πρὸς σπαντὸν ὄν-
 τως ἠπορηκῶς λέγειν;

ΑΘ. Ὅρθῶς ὑπέλαβες, ὦ Κλεινία. πρὸς δὲ δὴ κοινω-
 νοὺς ἡμᾶς ὄντας περὶ νόμων ἀνάγκη τό τε φαινόμενον
 εὔπορον καὶ τὸ μὴ φράζειν.

ΚΑ. Τί οὖν; τί περὶ τούτων νῦν καὶ ποῖόν τι πεπον- D
 θῶς λέγεις;

ΑΘ. Ἐρῶ δὴ· στόμασι γὰρ πολλάκις μυρίοις ἐναντία
 λέγειν οὐδαμῶς εὔπορον.

ΚΑ. Τί δέ; σμικρὰ καὶ ὀλίγον δοκεῖ σοι τὰ ἐμπρο-
 σθεν ἡμῖν εἰρημένα περὶ νόμων κείσθαι τοῖς πολλοῖς ὑπε-
 ναντία;

ΑΘ. Καὶ μᾶλα ἀληθὲς τοῦτό γε λέγεις· κελεύεις γὰρ
 δὴ με, ὡς ἐμοὶ φαίνεται, τῆς αὐτῆς ὁδοῦ ἐχθοδοποῦ γεγο-
 νίας πολλοῖς, ἴσως δ' οὐκ ἐλάττωσιν ἑτέροις προσφιλοῦς, E
 εἰ δὲ ἐλάττωσιν, οὐκ οὐκ χεῖροσί γε, μεθ' ἧν διακελεύει με
 παρακινδυνεύοντά τε καὶ θαρροῦντα τὴν νῦν ἐκ τῶν παρ-
 ὄντων λόγων τετμημένην ὁδὸν τῆς νομοθεσίας πορεύε-
 σθαι μηδὲν ἀνιέντα.

ΚΑ. Τί μὴν;

XV. ΑΘ. Οὐ τοίνυν ἀνίημι· λέγω μὴν, ὅτι ποιηταὶ
 τε ἡμῖν εἰσὶ τινες ἐπῶν ἑξαμέτρων ἀμύπολλοι καὶ τριμέ-
 τρων καὶ πάντων δὴ τῶν λεγομένων μέτρων, οἱ μὲν ἐπὶ
 σπουδῆν, οἱ δ' ἐπὶ γέλωτα ὠρηκότες, ἐν οἷς φασὶ δεῖν οἱ
 πολλάκις μυρίοι τοὺς ὁρθῶς παιδευομένους τῶν νέων
 τρέφειν καὶ διακορεῖς ποιεῖν, πολυηκόους τ' ἐν ταῖς ἀνα-
 γνώσεσι ποιῶντας καὶ πολυμαθεῖς, ὅλους ποιητὰς ἐκμαν- 811
 θάνοντας· οἱ δὲ ἐκ πάντων κεφάλαια ἐκλέξαντες καὶ τινὰς
 15*

ἄλλας δῆσεις εἰς ταῦτό ξυναγαρόντες ἐκμανθάνειν φασὶ δεῖν εἰς μνήμην τιθεμένους, εἰ μέλλει τις ἀγαθὸς ἦμῖν καὶ σοφὸς ἐκ πολυπειρίας καὶ πολυμαθίας γενέσθαι. τοῦτους δὲ σὺ κελεύεις ἐμὲ τὰ νῦν παρησιαζόμενον ἀποφαίνεσθαι, τί τε καλῶς λέγουσι καὶ τί μή;

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Τί δὴ ποτ' ἂν οὖν περὶ πάντων τούτων ἐνὶ λόγῳ φράζων εἴποιμ' ἂν ἱκανόν; οἶμαι μὲν τὸ τοιόνδε σχεδόν, ὃ καὶ πᾶς ἂν μοι συγχωρήσεις, πολλὰ μὲν ἕκαστον τούτων εἰρημέυει καλῶς, πολλὰ δὲ καὶ τούναντιόν· εἰ δ' οὕτω τοῦτ' ἔχει, κίνδυνόν φημι εἶναι φέρουσαν τοῖς παισὶ τὴν πολυμαθίαν.

ΚΑ. Πῶς οὖν καὶ τί παραινοίης ἂν τῷ νομοφύλακι;

ΑΘ. Τοῦ πέρι λέγεις;

ΚΑ. Τοῦ πρὸς τί παράδειγμά ποτε ἀποβλέψας ἂν τὸ μὲν ἐφ' πάντα μανθάνειν τοὺς νέους, τὸ δ' ἀποκωλύει λέγει καὶ μηδὲν ἀπόκνει λέγων.

ΑΘ. Ὡ γὰρ δὲ Κλεινία, κινδυνεύω κατὰ γέ τινα τρόπον εὐτυχημένοι.

ΚΑ. Τοῦ δὲ πέρι;

ΑΘ. Τοῦ μὴ παντάπασι παραδείγματος ἀπορῆναι. νῦν γὰρ ἀποβλέψας πρὸς τοὺς λόγους, οὓς ἐξ ἔω μέχρι δεῦρο δὴ διεληλύθαμεν ἡμεῖς, ὡς μὲν ἐμοὶ φαινόμεθα, οὐκ ἄνευ τινὸς ἐπιπνοίας θεῶν, ἔδοξαν δ' οὖν μοι παντάπασι ποιήσει τιμὴ προσομοίως εἰρησθαι· καὶ μοι ἴσως οὐδὲν θαυμαστὸν πάθος ἐπῆλθε, λόγους οἰκείους οἴου ἀθρόους ἐπιβλέψαντι μάλα ἡσθῆναι· τῶν γὰρ δὴ πλείστων λόγων, οὓς ἐν ποιήμασιν ἢ χυδῆν οὕτως εἰρημένους μεμάθηκα καὶ ἀκήκοα, πάντων μοι μετριώτατοί γε εἶναι κατεφάνησαν καὶ προσήκοντες τὰ μάλιστα ἀκούειν νέοις. τῷ δὲ νομοφύλακί τε καὶ παιδευτῇ παράδειγμα οὐκ ἂν ἔχοιμι, ὡς οἶμαι, τούτου βέλτιον φράζειν, ἢ ταῦτά τε δι-

δάσκειν παρακελεύεσθαι τοῖσι διδασκάλοις τοὺς παῖδας τὰ τε τούτων ἐχόμενα καὶ ὅμοια, ἂν ἄρα πον περιτυγχάνη ποιητῶν τε ποιήματα διεξιὼν καὶ γεγραμμένα καταλογάδην ἢ καὶ φιλοῦς οὕτως ἄνευ τοῦ γεγράφθαι λεγόμενα, ἀδελφὰ πον τούτων τῶν λόγων, μὴ μεθιέναι τρόπον μηδενί, γράφεσθαι δέ· καὶ πρῶτον μὲν τοὺς διδασκάλους αὐτοὺς ἀναγκάζειν μανθάνειν καὶ ἐπαινεῖν, οὓς δ' ἂν μὴ ἀρέσκη τῶν διδασκάλων, μὴ χρῆσθαι τοῦτοις συνεργοῖς, οὓς δ' ἂν τῷ ἐπαίῳ συμψήφους ἔχη, τοῦτοις χρώμενον τοὺς νέους αὐτοῖς παραδιδόναι διδάσκειν τε καὶ παιδεύειν. οὗτός μοι μῦθος ἐνταῦθα καὶ οὕτω τελευτάτω, περὶ γραμματιστῶν τε εἰρημένους ἅμα καὶ γραμμάτων. 812

ΚΑ. Κατὰ μὲν τὴν ὑπόθεσιν, ὃ ξέε, ἔμοιγε οὐ φαινόμεθα ἐκτός πορευέσθαι τῶν ὑποτεθέντων λόγων· εἰ δὲ τὸ ὅλον κατορθοῦμεν ἢ μή, χαλεπὸν ἴσως δυσχρηξέσθαι.

ΑΘ. Τότε γὰρ, ὦ Κλεινία, τοῦτό γ' αὐτὸ ἔσται καταφανέστερον, ὡς εἰκόσ, ὅταν, ὃ πολλάκις εἰρήκαμεν, ἐπὶ τέλος ἀφικώμεθα πάσης τῆς διεξόδου περὶ νόμων.

ΚΑ. Ὅρθῶς.

XVI. ΑΘ. Ἄρ' οὖν οὐ μετὰ τὸν γραμματιστὴν ὁ κινδαιριστὴς ἡμῖν προσρητέος;

ΚΑ. Τί μὴν;

ΑΘ. Τοῖς κινδαιρισταῖς μὲν τοίνυν ἡμᾶς δοκῶ τῶν ἐμπροσθεν λόγων ἀναμνησθέντας τὸ προσήκον νεῖμαι τῆς τε διδασκαλίας ἅμα καὶ πάσης τῆς περὶ τὰ τοιαῦτα παιδεύσεως.

ΚΑ. Ποῖων δὲ πέρι λέγεις;

ΑΘ. Ἐφαμεν, οἶμαι, τοὺς τοῦ Διονύσου τοὺς ἐξηκοντούτας ὄδοις διαφερόντως εὐαισθητοὺς δεῖν γεγονέναι περὶ τε τοὺς ἑνθμοὺς καὶ τὰς τῶν ἁρμονιῶν συστάσεις, ἵνα τὴν τῶν μελῶν μίμησιν τὴν εὐ καὶ τὴν κακῶς

μειμιμημένην, ἐν τοῖς παιθήμασιν ὅταν ψυχὴ γίγνηται, τὰ τε τῆς ἀγαθῆς ὁμοιώματα καὶ τὰ τῆς ἐναντίας ἐκλέξασθαι δυνατὸς ὢν τις τὰ μὲν ἀποβάλλῃ, τὰ δὲ προφέρῃ εἰς μέσον ὕμνῃ καὶ ἐπάδῃ ταῖς τῶν νέων ψυχαῖς, προκαλούμενος ἕκαστους εἰς ἀρετῆς ἔπεσθαι κτήσιν συνακολουθοῦντας διὰ τῶν μιμήσεων.

ΚΑ. Ἀληθέστατα λέγεις.

D ΑΘ. Τούτων τοίνυν δεῖ χάριν τοῖς φθόγγοις τῆς λύρας προσχρῆσθαι, σαφηνείας ἕνεκα τῶν χορδῶν, τὸν τε καθαριστὴν καὶ τὸν παιδεύομενον, ἀποδιδόντας πρόσχορδα τὰ φθέρματα τοῖς φθέρμασι· τὴν δ' ἑτεροφωνίαν καὶ ποικιλίαν τῆς λύρας, ἄλλα μὲν μέλη τῶν χορδῶν ἰεσῶν, ἄλλα δὲ τοῦ τῆν μελωδίαν ξυνθέντος ποιητοῦ, καὶ δὴ καὶ πνικρότητα μενότητι καὶ τάχος βραδυτήτι καὶ ὀξύτητα βαρύτητι ξύμφωνον καὶ ἀντίφωνον παρεχομένους, E καὶ τῶν ἁρμονῶν ὡσαύτως παντοδαπὰ ποικίλματα προσερχομένου τοῖσι φθόγγοις τῆς λύρας, πάντα οὖν τὰ τοιαῦτα μὴ προσφέρειν τοῖς μέλλουσιν ἐν τρισὶν ἔτεσι τὸ τῆς μουσικῆς χρήσιμον ἐκλήψασθαι διὰ τάχους. τὰ γὰρ ἐναντία ἄλληλα ταράττοντα δυσμάθειαν παρέχει, δεῖ δὲ ὃ τι μάλιστα εὐμαθεῖς εἶναι τοὺς νέους· τὰ γὰρ ἀναγκαῖα οὐ σμικρὰ οὐδ' ὀλίγα αὐτοῖς ἐστὶ προστεταγμένα μαθήματα, δεῖξει δὲ αὐτὰ προϊῶν ὁ λόγος ἅμα τῷ χρόνῳ. ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὕτω περὶ τῆς μουσικῆς ἡμῖν ὁ παιδευτὴς ἐπιμελείσθω· τὰ δὲ μελῶν αὐτῶν αὐτὸ καὶ θημάτων, οἷα τοὺς χορο- 813 διδασκάλους καὶ ἃ δεῖ διδάσκειν, καὶ ταῦτα ἡμῖν ἐν τοῖς πρόσθεν διελεῖσθαι πάντα, ἃ δὴ καθιερωθέντα ἔφαμεν δεῖν, ταῖς ἑορταῖς ἕκαστα ἀρχομένου, ἡδονὴν εὐτυχῆ ταῖς πόλεσι παραδιδόντα ὠφελεῖν.

ΚΑ. Ἀληθὴ καὶ ταῦτα διελεῖσθαι.

ΑΘ. Ἀληθέστατα τοίνυν καὶ ταῦθ' ἡμῖν παραλαβῶν ὁ περὶ τὴν μουσικὴν ἄρχων αἰρεθεὶς ἐπιμελείσθω μετὰ

τύχης εὐμενοῦς, ἡμεῖς δὲ ὀρχήσεάς τε περὶ καὶ ὅλης τῆς περὶ τὸ σῶμα γυμναστικῆς πρὸς τοῖς ἐμπροσθεν εἰρημέ- νοις ἀποδώμεν· καθάπερ μουσικῆς τὸ διδασκαλικὸν ὑπό- B λοιπον ὃν ἀπέδομεν, ὡσαύτως ποιῶμεν καὶ γυμναστικῆς. τοὺς γὰρ παῖδας τε καὶ τὰς παιδας ὀρχεῖσθαι δὴ δεῖ καὶ γυμνάζεσθαι μανθάνειν· ἢ γὰρ;

ΚΑ. Ναί.

ΑΘ. Τοῖς μὲν τοίνυν παισὶν ὀρχησθαι, ταῖς δὲ ὀρχηστρίδες ἂν εἴεν πρὸς τὸ διαπονεῖν οὐκ ἀνεπιτηδεό- τερον.

ΚΑ. Ἔστω δὴ ταῦτη.

ΑΘ. Πάλιν δὴ τὸν τὰ πλείστα ἔξοντα πράγματα κα- λῶμεν, τὸν τῶν παίδων ἐπιμελητὴν, ὃς τῶν τε περὶ μου- C σικῆν τῶν τε περὶ γυμναστικὴν ἐπιμελούμενος οὐ πολλὴν ἔξει σχολήν.

ΚΑ. Πῶς οὖν δυνατὸς ἔσται πρεσβύτερος ὢν τοσού- των ἐπιμελείσθαι;

XVII. ΑΘ. Ραδίως, ὦ φίλε. ὁ νόμος γὰρ αὐτῷ δέδωκε καὶ δώσει προσλαμβάνειν εἰς ταύτην τὴν ἐπιμέλειαν τῶν πολιτῶν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν οὓς ἂν ἐθέλῃ, γνώσεται δὲ οὓς δεῖ καὶ βουλήσεται μὴ πλημελεῖν εἰς ταῦτα αἰδού- μενος ἐμφρόνως καὶ γινώσκων τῆς ἀρχῆς τὸ μέγεθος, D λογισμῷ τε ξυνοῦν, ὡς εὖ μὲν τραφέντων καὶ τροφομένων τῶν νέων πάντα ἡμῖν κατ' ὄρθον πλεῖ, μὴ δέ, οὐτ' εἰπεῖν ἄξιον οὐθ' ἡμεῖς λέγομεν, ἐπὶ καινῇ πόλει τοὺς σφόδρα φιλομαντευτὰς σεβόμενοι. πολλὰ μὲν οὖν ἡμῖν καὶ περὶ τούτων εἰρηται, τῶν περὶ τὰς ὀρχήσεις καὶ περὶ πάσαν τὴν τῶν γυμνασίων κίνησιν· γυμνάσια γὰρ τίθεμεν καὶ τὰ περὶ τὸν πόλεμον ἅπαντα τοῖς σώμασι διαπονήματα τοξί- E κῆς τε καὶ πάσης ἰψίσεως καὶ πελταστικῆς καὶ πάσης ὀπλο- μαχίας καὶ διεξόδων τακτικῶν καὶ ἀπάσης πορείας στρα- τοπέδων καὶ στρατοπεδεύσεων καὶ ὅσα εἰς ἱππικὴν μαθή-

ματα συντείνει. πάντων γὰρ τούτων διδασκάλους τε εἶναι
 δεῖ κοινούς, ἀρτυμένους μισθὸν παρὰ τῆς πόλεως, καὶ
 τούτων μαθητὰς τοὺς ἐν τῇ πόλει παιδᾶς τε καὶ ἄνδρας,
 καὶ κόρας καὶ γυναῖκας πάντων τούτων ἐπιστήμονας, κό-
 ρας μὲν οὐσας ἔτι πᾶσαν τὴν ἐν ὄπλοις ὄρχησιν καὶ μάχην
 μεμελετηκνίας, γυναῖκας δὲ διεξόδων καὶ τάξεων καὶ θέ-
 814 σεως καὶ ἀναιρέσεως ὄπλων ἡμένας, εἰ μηδεὺς ἔνεκα,
 ἀλλ' εἰ ποτε δεήσειε πανδημεὶ πάσῃ τῇ δυνάμει καταλεί-
 ποντας τὴν πόλιν ἕξω στρατεύεσθαι, τοὺς φυλάξοντας
 παιδᾶς τε καὶ τὴν ἄλλην πόλιν ἱκανοὺς εἶναι τὸ γε τοσοῦ-
 του, ἢ καὶ τούναντίον, ὧν οὐδὲν ἀπώμοτον, ἕξωθεν πο-
 λεμίους εἰσπεσόντας ῥώμῃ τιμὴ μεγάλη καὶ βία, βαρβάρους
 εἴτε Ἑλλήνας, ἀνάγκην παρασχεῖν περὶ αὐτῆς τῆς πόλεως
 B τὴν διαμάχην γίνεσθαι, πολλήν που κακία πολιτείας, οὐ-
 τως αἰσχροῦς τὰς γυναῖκας εἶναι τεθραμμένας, ὡς μηδ'
 ὥσπερ ὄρνιθας περὶ τέκνων μαχομένας πρὸς ὅτιοῦν τῶν
 ἰσχυροτάτων θηρίων ἐθέλειν ἀποθνήσκειν τε καὶ πάντας
 κινδύνους κινδυνεύειν, ἀλλ' εὐθύς πρὸς ἱερὰ φερομένας
 πάντας βωμούς τε καὶ ναοὺς ἐμπιπλάναι καὶ δόξαν τοῦ
 τῶν ἀνθρώπων γένους καταχεῖν, ὡς πάντων δειλότατον
 φύσει θηρίων ἐστίν.

ΚΑ. Οὐ μὰ τὸν Δία, ὦ ξένε, οὐδαμῶς εὐσχημον
 C γίνονται ἄν, τοῦ κακοῦ χωρὶς, τοῦτο ἐν πόλει ὄπου γί-
 γναιτο.

ΑΘ. Οὐκοῦν τιθῶμεν τὸν νόμον τοῦτον, μέχρι γε
 τοσοῦτον μὴ ἀμελεῖσθαι τὰ περὶ τὸν πόλεμον γυναίξει
 δεῖν, ἐπιμελεῖσθαι δὲ πάντας τοὺς πολίτας καὶ τὰς πο-
 λίτιδας;

ΚΑ. Ἐγὼ γοῦν συγχωρῶ.

ΑΘ. Πάλῃς τοίνυν τὰ μὲν εἶπομεν, ὃ δ' ἐστὶ μέγι-
 στον, ὡς ἐγὼ φαίην ἄν, οὐκ εἰρήκαμεν, οὐδ' ἔστι ῥάδιον
 ἄνευ τοῦ τῷ σώματι δεικνύντα ἅμα καὶ τῷ λόγῳ φράζειν.

τοῦτ' οὖν τότε κρινοῦμεν, ὅταν ἐργῶ λόγος ἀκολουθήσας D
 μνηύσῃ τι σαφές τῶν τε ἄλλων ἄν εἰρηκε περὶ καὶ ὅτι τῇ
 πολεμικῇ μάχῃ πασῶν κινήσειον ὄντως ἐστὶ ξυγγενης πολὺ
 μάλισθ' ἡμῖν ἢ τοιαύτη πάλη, καὶ δὴ καὶ ὅτι δεῖ ταύτην
 ἐκείνης χάριν ἐπιτηθεύειν, ἀλλ' οὐκ ἐκείνην ταύτης ἔνεκα
 μανθάνειν.

ΚΑ. Καλῶς τοῦτό γε λέγεις.

XVIII. ΑΘ. Νῦν δὴ τῆς μὲν περὶ παλαιστραν δυνά-
 μεως τὸ μέχρι δεῦρ' ἡμῖν εἰρήσθω· περὶ δὲ τῆς ἄλλης κί-
 νήσεως πάντος τοῦ σώματος, ἧς τὸ πλεῖστον μέρος ὄρχη- E
 σίν τινα τις προσαγορεύων ὀρθῶς ἂν φθέγγοιτο, δύο μὲν
 αὐτῆς εἶδη χρῆ νομίζειν εἶναι, τὴν μὲν τῶν καλλιόνων
 σωμάτων ἐπὶ τὸ σεμνὸν μιμουμένην, τὴν δὲ τῶν αἰσχρό-
 νων ἐπὶ τὸ φαῦλον, καὶ πάλιν τοῦ φαύλου τε δύο καὶ τοῦ
 σπουδαίου δύο ἕτερα. τοῦ δὴ σπουδαίου τὴν μὲν κατὰ
 πόλεμον καὶ ἐν βιαίοις ἐμπλακέντων πόνοις σωμάτων μὲν
 καλῶν, ψυχῆς δ' ἀνδρικῆς, τὴν δ' ἐν εὐπραγίαις τε οὐσης
 ψυχῆς σώφρονος ἐν ἡδοναῖς τε ἐμμέτρους· εἰρηρικὴν ἂν
 τις λέγων κατὰ φύσιν τὴν τοιαύτην ὄρχησιν λέγοι. τὴν πο-
 815 λεμικὴν δὴ τούτων, ἄλλην οὐσαν τῆς εἰρηρικῆς, πυρρὴν
 ἂν τις ὀρθῶς προσαγορεύοι, τὰς τε εὐλαβείας πασῶν πλη-
 γῶν καὶ βολῶν ἐκνεύσει καὶ ὑπείξει πάσῃ καὶ ἐκπηδήσει-
 σιν ἐν ὕψει καὶ ξὺν ταπεινώσει μιμουμένην, καὶ τὰς ταύ-
 ταις ἐναντίας, τὰς ἐπὶ τὰ δραστικά φερομένας αὐ σχήματα
 ἐν τε ταῖς τῶν τόξων βολαῖς καὶ ἀκοντίων καὶ πασῶν πλη-
 γῶν μίμηματα ἐπιχειρούσας μιμεῖσθαι· τὸ τε ὀρθὸν ἐν
 τούτοις καὶ τὸ εὐτονον, τῶν ἀγαθῶν σωμάτων καὶ ψυχῶν B
 ὁπόταν γίνηται μίμημα, εὐθυφερὲς ὡς τὸ πολὺ τῶν τοῦ
 σώματος μελῶν γιγνόμενον, ὀρθὸν μὲν τὸ τοιοῦτον, τὸ
 δὲ τούτοις * πον* ἐναντίον οὐκ ὀρθὸν ἀποδεχόμενος. τὴν
 δὲ εἰρηρικὴν ὄρχησιν τῆδ' αὐ θεωρητέον ἐκάστων, εἴτε
 ὀρθῶς εἴτε μὴ κατὰ φύσιν τις τῆς καλῆς ὄρχησεως ἀντι-

λαμβάνομενος ἐν χορείαις προεπόντως εὐνόμων ἀνδρῶν
 διατελεῖ. τὴν τοίνυν ἀμφισβητουμένην ὄρχησιν δεῖ προ-
 C τον χωρὶς τῆς ἀναμφισβητήτου διατεμεῖν. τίς οὖν αὕτη,
 καὶ πῆ δεῖ χωρὶς τέμνειν ἑκατέραν; ὅση μὲν βακχεῖα τ'
 ἐστὶ καὶ τῶν ταύταις ἐπομένων, ὡς Νύμφας τε καὶ Πάνας
 καὶ Σειληνοὺς καὶ Σατύρους ἐπονομάζοντες, ὡς φασί,
 μιμοῦνται κατωνωμένους, περὶ καθαρμούς τε καὶ τελετὰς
 τινὰς ἀποτελούντων, ξύμπαν τοῦτο τῆς ὄρχησεως τὸ γένος
 οὐθ' ὡς εἰρηρικὸν οὐθ' ὡς πολεμικὸν οὐθ' ὅ τί ποτε βού-
 D λεται ἡδέϊον ἀφορίσασθαι· διορίσασθαι μὴν μοι ταύτη
 χωρὶς σχεδὸν ὀρθότατον αὐτὸ εἶναι, χωρὶς μὲν πολεμικοῦ,
 τοῦτο τῆς ὄρχησεως τὸ γένος, ἐνταῦθα δὲ κείμενον ἐάσαντα
 κείσθαι νῦν ἐπὶ τὸ πολεμικὸν ἅμα καὶ εἰρηρικὸν ὡς ἀναμ-
 φισβητήτως ἡμέτερον οὐκ ἐπαινεῖται. τὸ δὲ τῆς ἀπολέμου
 μουσῆς, ἐν ὄρχησεσι δὲ τοὺς τε θεοὺς καὶ τοὺς τῶν θεῶν
 παιδάς τιμῶν, ἐν μὲν ξύμπαν γίγνοιτ' ἂν γένος ἐν δόξῃ
 E τοῦ πράττειν εὐ γιγνόμενου, τοῦτο δὲ διχῆ διαιροῦμεν ἂν,
 τὸ μὲν ἐκ πόνων τινῶν αὐτοῦ καὶ κινδύνων διαπεφευγό-
 των εἰς ἀγαθὰ, μείζους ἡδονὰς ἔχον, τὸ δὲ τῶν ἐμπροσθεν
 ἀγαθῶν σωτηρίας οὐσῆς καὶ ἐπαύξεως, πραοτέρας τὰς ἡδο-
 νὰς κεκτημένον ἐκείνων. ἐν δὲ δὴ τοῖς τοιοῦτοις που πᾶς
 ἄνθρωπος τὰς κινήσεις τοῦ σώματος μειζόνων μὲν τῶν
 ἡδονῶν οὐδῶν μείζους, ἐλάττωνον δὲ ἐλάττους κινεῖται,
 καὶ κοσμιώτερος μὲν ὢν πρὸς τε ἀνδρείαν μᾶλλον γεγυ-
 816 νασμένος ἐλάττους αὐτῶν, δειλὸς δὲ καὶ ἀγύμναστος γεγο-
 νῶς πρὸς τὸ σωφρονεῖν μείζους καὶ σφοδροτέρας παρέχε-
 ται μεταβολὰς τῆς κινήσεως· ὅπως δὲ φθεγγόμενος, εἶπ'
 ἐν ᾧδαίς εἶτ' ἐν λόγοις, ἡσυχίαν οὐκ ἄνυ δυνατόν τῷ σώ-
 ματι παρέχεσθαι πᾶς· διὸ μίμησις τῶν λεγομένων σχή-
 μασι γενομένη τὴν ὄρχηστικὴν ἐξειργάσατο τέχνην ξύμ-
 पासαν. ὁ μὲν οὖν ἐμμελῶς ἡμῶν, ὁ δὲ πλημμελῶς ἐν τού-

τοῖς πᾶσι κινεῖται. πολλὰ μὲν δὴ τοίνυν ἄλλα ἡμῖν τῶν
 παλαιῶν ὀνομάτων ὡς εὐ καὶ κατὰ φύσιν κείμενα δεῖ B
 διανοοῦμενον ἐπαινεῖν, τούτων δὲ ἐν καὶ τὸ περὶ τὰς ὄρ-
 χήσεις τὰς τῶν εὐπρατόντων, ὄντων δὲ μετρίων αὐτῶν
 πρὸς τὰς ἡδονὰς, ὡς ὀρθῶς ἅμα καὶ μουσικῶς ὀνομάσεν
 ὅστις ποτ' ἦν, καὶ κατὰ λόγον αὐταῖς θέμενος ὄνομα ξυμ-
 πάσαις ἐμμελείας ἐπαινόμασε, καὶ δύο δὴ τῶν ὄρχησεων
 τῶν καλῶν εἶδη κατεστήσατο, τὸ μὲν πολεμικὸν πυρρὴν,
 τὸ δὲ εἰρηρικὸν ἐμμελείαν, ἑκατέρῃ τὸ πρέπον τε καὶ ἀρ-
 μόττον ἐπιθεῖς ὄνομα. ἃ δὲ δεῖ τὸν μὲν νομοθέτην ἐξη- C
 γείσθαι τύποις, τὸν δὲ νομοφύλακα ζητεῖν τε καὶ ἀνερευ-
 νησάμενον, μετὰ τῆς ἄλλης μουσικῆς τὴν ὄρχησιν συν-
 θέντα καὶ κείμενα ἐπὶ πάσας ἐορτὰς τῶν θυσιῶν ἐκάστη
 τὸ πρόσφορον, οὕτω καθιερώσαντα αὐτὰ πάντα ἐν τάξει
 τοῦ λοιποῦ μὴ κινεῖν μηδὲν μήτε ὄρχησεως ἐχόμενον μήτε
 ᾧδῆς, ἐν ταῖς δ' αὐταῖς ἡδοναῖς ὡσαύτως τὴν αὐτὴν πόλιν
 καὶ πολλὰς διάγοντας, ὁμοίους εἰς δύναμιν ὄντας, ξῆν εὐ D
 τε καὶ εὐδαιμόνως.

XIX. Τὰ μὲν οὖν τῶν καλῶν σωμάτων καὶ γενναίων
 ψυχῶν εἰς τὰς χορείας, οἷας εἰρηται δεῖν αὐτὰς εἶναι, δια-
 πεπέρανται· τὰ δὲ τῶν αἰσχυρῶν σωμάτων καὶ διανοημά-
 των καὶ τῶν ἐπὶ τὰ τοῦ γέλωτος κωμωδήματα τετραμμέ-
 νων, κατὰ λέξιν τε καὶ ᾧδὴν καὶ κατὰ ὄρχησιν καὶ κατὰ
 τὰ τούτων πάντων μιμήματα κειωμωδημένα, ἀνάγκη μὲν
 θεάσασθαι καὶ γνωρίζειν· ἄνευ γὰρ γελοίων τὰ σπουδαῖα
 καὶ πάντων τῶν ἐναντίων τὰ ἐναντία μαθεῖν μὲν οὐ δυ- E
 νατόν, εἰ μέλλει τις φρόνιμος εἶσεσθαι· ποιεῖν δὲ οὐκ ἂν
 δυνατόν ἀμφοτέρω, εἰ τις αὐτῶν μέλλει καὶ σμικρὸν ἀρετῆς
 μεθεῖναι, ἀλλὰ αὐτῶν ἕνεκα τούτων καὶ μανθάνειν αὐτὰ
 δεῖ, τοῦ μὴ ποτε δι' ἄγνοιαν δρᾶν ἢ λέγειν ὅσα γελοῖα,
 μηδὲν δέον, δούλοισι δὲ τὰ τοιαῦτα καὶ ξένοις ἐμίσθοις
 προστάττειν μιμείσθαι, σπουδὴν δὲ περὶ αὐτὰ εἶναι μη-

δέποτε μηδ' ἤντιον μηδέ τινα μανθάνοντα αὐτὰ γίγνεσθαι φανερόν τῶν ἐλευθέρων, μήτε γυναῖκα μήτε ἄνδρα, καινὸν δὲ αἰεὶ τι περὶ αὐτὰ φαίνεσθαι τῶν μιμημάτων. ὅσα μὲν οὖν περὶ γέλωτά ἐστι παίγνια, ἃ δὴ καιροδίαν 817 πάντες λέγομεν, οὕτω τῷ νόμῳ καὶ λόγῳ κείσθω τῶν δὲ σπουδαίων, ὡς φασί, τῶν περὶ τραγωδίαν ἡμῖν ποιητῶν, ἐάν ποτέ τινες αὐτῶν ἡμᾶς ἐλθόντες ἐπανερωτήσωσιν οὕτως ὡς ἔξῃ, πότερον φοιτῶμεν ὑμῖν εἰς τὴν πόλιν τε καὶ χάραν ἢ μή, καὶ τὴν ποιήσιν φέρωμεν τε καὶ ἄγωμεν, ἢ πῶς ὑμῖν δέδοικται περὶ τὰ τοιαῦτα δοῦν; τί οὖν ἂν πρὸς ταῦτα ὀρθῶς ἀποκριναίμεθα τοῖς θεοῖς B ἀνδράσιν; ἐμοὶ μὲν γὰρ δοκεῖ τάδε· ὡς ἄριστοι, φάναι, τῶν ξένων, ἡμεῖς ἔσμεν τραγωδίας αὐτοὶ ποιηταὶ κατὰ δύναμιν ὅ τι καλλίστης ἄμα καὶ ἀρίστης· πᾶσα οὖν ἡμῖν ἢ πολιτεία ξυθέστηκε μίμησις τοῦ καλλίστου καὶ ἀρίστου βίου, ὃ δὴ φάμεν ἡμεῖς γε ὄντως εἶναι τραγωδίαν τὴν ἀληθεστάτην. ποιηταὶ μὲν οὖν ὑμεῖς, ποιηταὶ δὲ καὶ ἡμεῖς ἔσμεν τῶν αὐτῶν, ὑμῖν ἀντίτεχνοί τε καὶ ἀνταγωνισταὶ τοῦ καλλίστου δράματος, ὃ δὴ νόμος ἀληθῆς μόνος ἀπο- C τελεῖν πέφυκεν, ὡς ἢ παρ' ἡμῶν ἐστὶν ἐλπίς· μὴ δὴ δόξητε ἡμᾶς ὁρθῶς γε οὕτως ὑμᾶς ποτὲ παρ' ἡμῖν εἴσειν σιγηνάς τε πῆξαντας κατ' ἀγορὰν καὶ καλλιφώνους ὑποκριτὰς εἰσαγαγομένους, μείζον φθεγγομένους ἡμῶν, ἐπιτρέψειν ὑμῖν δημηγορεῖν πρὸς παιδᾶς τε καὶ γυναῖκας καὶ τὸν πάντα ὄχλον, τῶν αὐτῶν λέγοντας ἐπιτηδευμάτων περὶ μὴ τὰ αὐτὰ ἄπερ ἡμεῖς, ἀλλ' ὡς τὸ πολὺ καὶ ἐναντίῳ τὰ D πλείεστα. σχεδὸν γὰρ τοι κἂν μαινοίμεθα τελέως ἡμεῖς τε καὶ ἅπανα ἢ πόλις, ἣτις οὖν ὑμῖν ἐπιτρέπει δοῦν τὰ νῦν λεγόμενα, πρὶν κρῖναι τὰς ἀρχάς, εἴτε θητὰ καὶ ἐπιτήδεια πεποιήκατε λέγειν εἰς τὸ μέσον εἴτε μή· νῦν οὖν, ὡ παῖδες μαλακῶν Μουσῶν ἐκγονοὶ, ἐπιδείξαντες τοῖς ἀρχουσι πρῶτον τὰς ὑμετέρας παρὰ τὰς ἡμετέρας φῶδας, ἂν μὲν τὰ

αὐτὰ γε ἢ καὶ βελτίω τὰ παρ' ὑμῶν φαίνεται λεγόμενα, δώσομεν ὑμῖν χορόν, εἰ δὲ μή, ὡ φίλοι, οὐκ ἂν ποτε δυναίμεθα. ταῦτ' οὖν ἔστω περὶ πᾶσαν χορείαν καὶ μάθη- E σιν τούτων περὶ συντεταγμένα νόμοις ἔσθῃ, χωρὶς μὲν τὰ τῶν δούλων, χωρὶς δὲ τὰ τῶν δεσποτῶν, εἰ ξυυδοκεῖ.

ΚΑ. Πῶς δ' οὐ ξυυδοκεῖ νῦν γε οὕτως;

XX. ΑΘ. Ἐτι δὴ τοίνυν τοῖς ἐλευθέροις ἐστὶ τρία μαθηματα, λογισμοὶ μὲν καὶ τὰ περὶ ἀριθμοὺς ἐν μάθημα, μετροητικὴ δὲ μήκους καὶ ἐπιπέδου καὶ βάθους ὡς ἐν αὐ- δεύτερον, τρίτον δὲ τῆς τῶν ἄστρον περιόδου πρὸς ἄλ- ληλα ὡς πέφυκε πορεύεσθαι· ταῦτα δὲ ξύμπαντα οὐκ ὡς 818 ἀκριβείας ἐχόμενα δεῖ διαπονεῖν τοὺς πολλοὺς ἀλλὰ τινὰς ὀλλογους· οὓς δέ, προϊόντες ἐπὶ τῷ τέλει φράσομεν. οὕτω γὰρ πρέπον ἂν εἴη· τῷ πλήθει δὲ ὅσα αὐτῶν ἀναγκαῖα καὶ πῶς ὀρθότατα λέγεται, μὴ ἐπίστασθαι μὲν τοῖς πολλοῖς αἰσχρόν, δι' ἀκριβείας δὲ ζητεῖν πάντα οὔτε ὁρᾶδιον οὔτε τὸ παράπαν δυνατόν· τὸ δὲ ἀναγκαῖον αὐτῶν οὐχ οἶόν τε ἀποβάλλειν, ἀλλ' εἰκεν ὁ τὸν θεὸν πρῶτον πα- B ροιμασάμενος εἰς ταῦτα ἀποβλέψας εἰπεῖν, ὡς οὐδὲ θεὸς ἀνάγκη μὴ ποτε φανῆ μαχόμενος, ὅσαι θεαί γε, οἶμαι, τῶν [τε] ἀναγκῶν εἰσὶν· ἐπεὶ τῶν γε ἀνθρωπίνων, εἰς ἃς οἱ πολλοὶ βλέποντες λέγουσι τὸ τοιοῦτον, οὗτος πάντων λόγων εὐθεστάτος ἐστὶ μακροῦ.

ΚΑ. Τίνες οὖν, ὡ ξένε, αἰ μὴ τοιαῦται ἀνάγκαι τῶν μαθημάτων, θεαίαι δέ;

ΑΘ. Δοκῶ μὲν, ὡς μὴ τις πράξας μηδὲ αὐ μαθὼν τὸ παράπαν οὐκ ἂν ποτε γένοιτο ἀνθρώποις θεὸς οὐδὲ δαι- C μων οὐδὲ ἥρωας, οἷος δυνατός ἀνθρώπων ἐπιμέλειαν σὺν σπουδῇ ποιεῖσθαι. πολλοῦ δ' ἂν δεήσειεν ἀνθρώπος γε θεῖος γενέσθαι μήτε ἔν μήτε δύο μήτε τρία μήθ' ὅλως ἄορτια καὶ περιττὰ δυνάμενος γινώσκειν, μηδὲ ἀριθμεῖν τὸ παράπαν εἰδώς, μηδὲ νῦντα καὶ ἡμέραν διαριθμεῖσθαι

δυνατὸς ὦν, σελήνης δὲ καὶ ἡλίου καὶ τῶν ἄλλων ἄστρον
 D περιφορᾶς ἀπειρώς ἔχων· ταυτ' οὖν δὴ πάντα ὡς μὲν οὐκ
 ἀναγκαῖά ἐστι μαθήματα τῷ μέλλοντι σχεδὸν ὅτιον τῶν
 καλλίστων μαθημάτων εἰσεσθαι, πολλὴ καὶ μωρία τοῦ
 διανοήματος· ποῖα δὲ ἕκαστα τούτων καὶ πόσα καὶ πότε
 μαθητέον, καὶ τί μετὰ τίνος καὶ τί χωρὶς τῶν ἄλλων, καὶ
 πᾶσαν τὴν τούτων κρᾶσιν, ταυτὰ ἐστὶν ἃ δεῖ λαβόντα
 ὀρθῶς πρῶτα ἐπὶ τὰλλα ἰόντα τούτων ἠγρομένω τῶν
 μαθημάτων μανθάνειν· οὕτω γὰρ ἀνάγκη φύσει κατεί-
 E ληφεν, ἢ φαρμὲν οὐδένα θεῶν οὔτε μάχεσθαι τὰ νῦν οὔτε
 μαχεῖσθαι ποτε.

ΚΑ. Ἐοικέ γε, ὦ ξένε, νῦν οὕτω πως ὀρθῶτα ὀρθῶς
 εἰρησθαι καὶ κατὰ φύσιν ἃ λέγεις.

ΑΘ. Ἐχει μὲν γὰρ οὕτως, ὦ Κλεινία, χαλεπὸν δὲ
 αὐτὰ προταξάμενον τούτῳ τῷ τρόπῳ νομοθετεῖν· ἀλλ'
 εἰς ἄλλον, εἰ δοκεῖ, χρόνον ἀκριβέστερον ἂν νομοθετη-
 σαίμεθα.

ΚΑ. Δοκεῖς ἡμῖν, ὦ ξένε, φοβεῖσθαι τὸ τῆς ἡμετέ-
 ρας περὶ τῶν τοιούτων ἀπειρίας ἔθος. οὐκ οὖν ὀρθῶς
 φοβεῖ· πειρῶ δὴ λέγειν μηδὲν ἀποκρουπτόμενος ἕνεκα
 τούτων.

819 ΑΘ. Φοβοῦμαι μὲν καὶ ταῦτα, ἃ σὺ νῦν λέγεις, μᾶλ-
 λον δ' ἔτι δέδοικα τοὺς ἡμέτερος μὲν αὐτῶν τούτων τῶν
 μαθημάτων, κακῶς δ' ἡμέτερος. οὐδαμοῦ γὰρ δεινὸν
 οὐδὲ σφοδρὸν ἀπειρία τῶν πάντων οὐδὲ μέγιστον κακόν,
 ἀλλ' ἢ πολυπειρία καὶ πολυμαθία μετὰ κακῆς ἀγωγῆς γί-
 γνεται πολὺ τούτων μείζων ζημία.

ΚΑ. Ἀληθῆ λέγεις.

XXI. ΑΘ. Τοσαύτε τοίνυν ἐκάστων χορὴ φάναι μαν-
 θάνειν δεῖν τοὺς ἐλευθέρους, ὅσα καὶ πάμπολυς ἐν Αἴγυ-
 B πτῳ παίδων ὄχλος ἅμα γραμμασι μανθάνει. πρῶτον μὲν
 γὰρ περὶ λογισμοὺς ἀτεχνῶς παισὶν ἐξευρημένα μαθήματα

μετὰ παιδιᾶς τε καὶ ἡδονῆς μανθάνειν, μῆλων τε τινῶν
 διανομαὶ καὶ στεφάνων πλείοσιν ἅμα καὶ ἐλάττοσιν ἀρμοτ-
 τόντων ἀριθμῶν τῶν αὐτῶν, καὶ πυκτῶν καὶ παλαιστῶν
 ἐφεδρείας τε καὶ συλλήξεως ἐν μέρει καὶ ἐφεξῆς καὶ ὡς
 περὶ κλασίου γίνεσθαι. καὶ δὴ καὶ παίζοντες, φιάλας ἅμα
 χρυσοῦ καὶ χαλκοῦ καὶ ἀργύρου καὶ τοιούτων τινῶν ἄλλων C
 κεραννύντες, οἱ δὲ καὶ ὕλας πως διαδιδόντες, ὅπερ εἶπον,
 εἰς παιδιᾶν ἐναρμόττοντες τὰς τῶν ἀναγκαίων ἀριθμῶν
 χρήσεις ὠφελουσί τοὺς μανθάνοντας εἰς τε τὰς τῶν στρα-
 τοπέδων τάξεις καὶ ἀγωγὰς καὶ στρατείας καὶ εἰς οἰκονο-
 μίας αὐτῶν, καὶ πάντως χρησιμωτέρους αὐτοὺς αὐτοῖς καὶ
 ἐργηγορότας μᾶλλον τοὺς ἀνθρώπους ἀπεργάζονται· μετὰ
 δὲ ταῦτα ἐν ταῖς μετρήσεσιν, ὅσα ἔχει μήκη καὶ πλάτη καὶ
 βάθη, περὶ ἅπαντα ταῦτα ἐνοῦσάν τινα φύσει γελοῖαν τε D
 καὶ αἰσχρὰν ἄγνοιαν ἐν τοῖς ἀνθρώποις πᾶσι, ταύτης
 ἀπαλλάττοντες.

ΚΑ. Ποίαν δὴ καὶ τίνα λέγεις ταύτην;

ΑΘ. Ὡ φίλε Κλεινία, παντάπασί γε μὴν καὶ αὐτὸς
 ἀκούσας ὅπερ ποτε τὸ περὶ ταῦτα ἡμῶν πάθος ἐθαύμασα,
 καὶ ἔδοξέ μοι τοῦτο οὐκ ἀνθρώπινον ἀλλὰ ὑηνῶν τινῶν
 εἶναι μᾶλλον θεομαμάτων, ἢ σκύνων τε οὐχ ὑπὲρ ἐμαντοῦ E
 μόνον, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ ἁπάντων τῶν Ἑλλήνων.

ΚΑ. Τοῦ πέρι; λέγ' ὅ τι καὶ φῆς, ὦ ξένε.

ΑΘ. Λέγω δὴ· μᾶλλον δὲ ἐρωτῶν σοι δεῖξω. καὶ μοι
 σμικρὸν ἀπόκριναί· γινώσκεις που μήκος;

ΚΑ. Τί μὴν;

ΑΘ. Τί δέ; πλάτος;

ΚΑ. Πάντως.

ΑΘ. Ἡ καὶ ταῦτα ὅτι δὴ ἔστων καὶ τρίτον τούτων
 βᾶθος;

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐ;

AΘ. Ἄρ' οὖν οὐ δοκεῖ σοι ταῦτα εἶναι πάντα μετρη-
τά πρὸς ἄλληλα;

KΑ. Ναί.

AΘ. Μήκός τε, οἶμαι, πρὸς μήκος, καὶ πλάτος πρὸς
820 πλάτος, καὶ βάθος ὡσαύτως δυνατόν εἶναι μετρεῖν φύσει.

KΑ. Σφόδρα γε.

AΘ. Εἰ δ' ἔστι μήτε σφόδρα μήτε ἡρέμα δυνατὰ
εἶναι, ἀλλὰ τὰ μὲν, τὰ δὲ μή, σὺ δὲ πάντα ἡγεῖ, πῶς οἶε
πρὸς ταῦτα διακείσθαι;

KΑ. Δῆλον ὅτι φαύλως.

AΘ. Τί δ' αὖ; μήκός τε καὶ πλάτος πρὸς βάθος, ἢ
πλάτος τε καὶ μήκος πρὸς ἄλληλα, ἄρ' οὐ διανοοῦμεθα
περὶ ταῦτα οὕτως Ἕλληνες πάντες, ὡς δυνατὰ ἔστι με-
τρεῖσθαι πρὸς ἄλληλα ἁμῶς γέ πως;

B KΑ. Παντάπασιν μὲν οὖν.

AΘ. Εἰ δ' ἔστιν αὖ μῆδαμῶς μῆδαμῆ δυνατὰ, πάντες
δ', ὅπερ εἶπον, Ἕλληνες διανοοῦμεθα ὡς δυνατὰ, μᾶν
οὐκ ἄξιον ὑπὲρ πάντων αἰσχυρθέντα εἰπεῖν πρὸς αὐτούς·
ὃ βέλτιστοι τῶν Ἑλλήνων, ἐν ἐκείνων τοῦτ' ἔστιν ἂν
ἔφαμεν αἰσχυρὸν μὲν γεγονέναι τὸ μὴ ἐπίστασθαι, τὸ δ'
ἐπίστασθαι τάναγκαία οὐδὲν πάννυ καλόν;

KΑ. Πῶς δ' οὖ;

AΘ. Καὶ πρὸς τούτοις γε ἄλλα ἔστι τούτων ξυγγενῆ,
C ἐν οἷς αὖ πολλὰ ἁμαρτήματα ἐκείνων ἀδελφὰ ἡμῖν ἐγγί-
γνεται τῶν ἁμαρτημάτων.

KΑ. Ποῖα δὴ;

AΘ. Τὰ τῶν μετρητῶν τε καὶ ἀμέτρων πρὸς ἄλληλα,
ἥτινι φύσει γέγονε. ταῦτα γὰρ δὴ σκοποῦντα διαγινώ-
σκειν ἀναγκαῖον ἢ παντάπασιν εἶναι φαῦλον, προβάλ-
λοντά τε ἀλλήλοις αἰεὶ, διατριβὴν τῆς πεττείας πολὺ χαρι-
στέραν πρεσβυτῶν διατρέβοντα, φιλονεικεῖν ἐν ταῖς τού-
των ἀξίαισι σχολαῖς.

KΑ. Ἴσως· εἰκοι γοῦν ἢ τε πεττεία καὶ ταῦτα ἀλλή- D
λων τὰ μαθήματα οὐ πάμπολυ κεχωρισθαι.

AΘ. Ταῦτα τοίνυν ἐγὼ μὲν, ὦ Κλεινία, φημὶ τοὺς
νέους δεῖν μανθάνειν· καὶ γὰρ οὔτε βλαβερὰ οὔτε χαλεπὰ
ἔστι, μετὰ δὲ παιδείας ἔμα μανθανόμενα ὠφελήσει μὲν,
βλάβη δὲ ἡμῖν τὴν πόλιν οὐδέν. εἰ δέ τις ἄλλως λέγει,
ἀκουστέον.

KΑ. Πῶς δ' οὖ;

AΘ. Ἄλλὰ μὴν ἂν οὕτω ταῦτα ἔχοντα φαίνηται, δῆ-
λον ὡς ἐγκρινοῦμεν αὐτά, μὴ ταύτη δὲ φαινόμενα ἔχειν
ἀποκριθήσεται.

KΑ. Δῆλον· τί μὴν; οὐκοῦν νῦν, ὦ ξένη, κείσθω E
ταῦτα ὡς ὄντα τῶν δεόντων μαθημάτων, ἵνα μὴ διάκενα
ἡμῖν ἢ τὰ τῶν νόμων.

AΘ. Κείσθω μέντοι καθάπερ ἐπέχυρα λύσιμα ἐκ τῆς
ἄλλης πολιτείας, εἴην ἢ τοὺς θέντας ἡμᾶς ἢ καὶ τοὺς θεμέ-
νους ἡμᾶς μῆδαμῶς φιλοφρονῆται.

KΑ. Δικαίαν λέγεις τὴν θέσιν.

XXII. AΘ. Ἄστρων δὴ τὸ μετὰ ταῦτα ὄρα τὴν μά-
θησιν τοῖς νέοις, ἂν ἡμᾶς ἀρέσκη λεχθεῖσα ἢ καὶ τού-
ναντίον.

KΑ. Λέγε μόνον.

AΘ. Καὶ μὴν θαυμά γε περὶ αὐτὰ ἔστι μέγα καὶ οὐ-
δαμῶς οὐδαμῆ ἀνεκτόν.

KΑ. Τὸ ποῖον δὴ;

821

AΘ. Τὸν μέγιστον θεὸν καὶ ὅλον τὸν κόσμον φημὲν
οὔτε ζητεῖν δεῖν οὔτε πολυπραγμονεῖν τὰς αἰτίας ἐρευ-
νᾶντας· οὐ γὰρ οὐδ' ὄσιον εἶναι· τὸ δὲ εἰκοιεῖ πάν τοῦτου
τούναντίον γιγνόμενον ὁρθῶς ἂν γίγνεσθαι.

KΑ. Πῶς εἶπες;

AΘ. Παράδοξον μὲν τὸ λεγόμενον, καὶ οὐκ ἂν προ-
σβύταις τις οἰηθείη πρέπειν τόδε· ἐπεὶ δ' ἂν τίς τι καλόν

PLATO V.

16

τε οίηθῃ καὶ ἀληθὲς μάθημα εἶναι καὶ πόλει ξυμφέρον
B καὶ τῷ θεῷ παντάπασι φίλον, οὐδενὶ δὲ τρόπῳ δυνατὸν
ἔστιν ἔτι μὴ φράζειν.

ΚΑ. Εἰκότα λέγεις· ἀλλ' ἄστρων περὶ μάθημα τί
τοιούτου ἀνευρήσομεν;

ΑΘ. Ὡ ἀγαθοί, καταψευδόμεθα νῦν ὡς ἔπος εἰπεῖν
Ἕλληνες πάντες μεγάλων θεῶν, ἡλίου τε ἅμα καὶ σε-
λήνης.

ΚΑ. Τὸ ποῖον δὲ ψεῦδος;

ΑΘ. Φαμέν αὐτὰ οὐδέποτε τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἵεναι,
καὶ ἄλλ' ἄττα ἄστρα μετὰ τούτων, ἐπονομάζοντες πλα-
νητὰ αὐτά.

C ΚΑ. Νῆ τὸν Δία, ὦ ξένη, ἀληθὲς τοῦτο λέγεις· ἐν
γὰρ δὴ τῷ βίῳ πολλάκις εἶδρακα καὶ αὐτὸς τὸν τε ἐως-
φόρον καὶ τὸν ἔσπερον καὶ ἄλλους τινὰς οὐδέποτε ἰόντας
εἰς τὸν αὐτὸν δρόμον, ἀλλὰ πάντῃ πλανωμένους· τὸν δὲ
ἡλίον περὶ καὶ σελήνην δρωῦντας ταῦτα αἰεὶ πάντες ξυνε-
πιστάμεθα.

ΑΘ. Ταῦτ' ἐστὶ τοίνυν, ὦ Μέγιστε τε καὶ Κλεινία,
νῦν ἂν δὴ φημι δεῖν περὶ θεῶν τῶν κατ' οὐρανὸν τοὺς γε
ἡμετέρους πολίτας τε καὶ τοὺς νέους τὸ μέχρι τοσοῦτου
D μαθεῖν περὶ πάντων τούτων, μέχρι τοῦ μὴ βλασφημεῖν
περὶ αὐτά, εὐφημεῖν δὲ αἰεὶ θύοντάς τε καὶ ἐν εὐχαίς εὐχο-
μένους εὐσεβῶς.

ΚΑ. Τοῦτο μὲν ὀρθόν, εἰ γε πρῶτον μὲν δυνατὸν
ἔστιν ὃ λέγεις μαθεῖν· εἴτα, εἰ μὴ λέγομέν τι περὶ αὐτῶν
ὀρθῶς νῦν, μαθόντες δὲ λέξομεν, συγχωρῶ κάγω τὸ γε
τοσοῦτον καὶ τοιοῦτον ὃν μαθητέον εἶναι. ταῦτ' οὖν ὡς
ἔχοντά ἐσθ' οὕτω, πειρῶ σὺ μὲν ἐξηγεῖσθαι πάντως, ἡμεῖς
δὲ ξυνέπεσθαί σοι μανθάνοντες.

E ΑΘ. Ἄλλ' ἐστὶ μὲν οὐ ῥᾶδιον ὃ λέγω μαθεῖν, οὐδ'
αὖ παντάπασι χαλεπὸν, οὐδέ γέ τινος χρόνου παμπόλλου

τεκμήριον δέ· ἐγὼ τούτων οὔτε νέος οὔτε πάλαι ἀκηκοῶς
σφῶν ἂν νῦν οὐκ ἐν πολλῷ χρόνῳ δηλώσαι δυναίμην· καὶ
τοὶ χαλεπὰ γε ὄντα οὐκ ἂν ποτε οἶός τ' ἦν δηλοῦν τηλικού-
τοις οὔσι τηλικούτος.

ΚΑ. Ἀληθῆ λέγεις, ἀλλὰ τί καὶ φῆς τοῦτο τὸ μάθημα,
ὃ θαυμαστὸν μὲν λέγεις, προσήκον δ' αὖ μαθεῖν τοῖς νέοις, 822
οὐ γινώσκων δὲ ἡμᾶς; πειρῶ περὶ αὐτοῦ τὸ γε τοσοῦτον
φράζειν ὡς σαφέστατα.

ΑΘ. Πειρατέον. οὐ γὰρ ἐστὶ τοῦτο, ὦ ἄριστοι, τὸ
δόγμα ὀρθόν περὶ σελήνης τε καὶ ἡλίου καὶ τῶν ἄλλων
ἄστρων, ὡς ἄρα πλαναταί ποτε, πᾶν δὲ τούναντίον ἔχει
τούτου· τὴν αὐτὴν γὰρ αὐτῶν ὁδὸν ἕκαστον καὶ οὐ πολ-
λὰς ἀλλὰ μίαν αἰεὶ κύκλῳ διεξέρχεται, φαίνεται δὲ πολλὰς
φερόμενον· τὸ δὲ τάχιστον αὐτῶν ὃν βραδύτατον οὐκ
ὀρθῶς αὖ δοξάζεται, τὸ δ' ἐναντίον ἐναντίας. ταῦτ' οὖν B
εἰ πέφικε μὲν οὕτως, ἡμεῖς δὲ μὴ ταύτῃ δόξομεν, εἰ μὲν
ἐν Ὀλυμπία θεόντων ἵππων οὕτως ἢ δολιχοδρόμων ἀν-
δρῶν διανοούμεθα περὶ, καὶ προσηγορούμεν τὸν τάχι-
στον μὲν ὡς βραδύτατον, τὸν δὲ βραδύτατον ὡς τάχιστον,
ἐγκωμιά τε ποιούντες ἤδομεν τὸν ἠττώμενον νενικηκότα,
οὔτε ὀρθῶς ἂν οὔτ' οἶμαι προσφιλῶς τοῖς δρομεῦσιν ἡμᾶς
ἂν τὰ ἐγκωμια προσάπτειν ἀνθρώποις οὔσι· νῦν δὲ δὴ
περὶ θεοῦς τὰ αὐτὰ ταῦτα ἐξαμαρτανόντων ἡμῶν ἄρ' οὐκ C
οἰόμεθα γελοῖον τε καὶ οὐκ ὀρθόν *δ* ἐκεῖ γινόμενον ἦν
ἂν τότε, νῦν ἐντανθοὶ καὶ ἐν τούτοισι γίνεσθαι γελοῖον
μὲν οὐδαμῶς, οὐ μὴν οὐδὲ θεοφιλές γε, ψευδῆ φήμη
ἡμῶν κατὰ θεῶν ὑμνούμενων.

ΚΑ. Ἀληθέστατα, εἴπερ γε οὕτω ταῦτ' ἐστίν.

ΑΘ. Οὐκοῦν ἂν μὲν δείξωμεν οὕτω ταῦτ' ἔχοντα,
μαθητέα μέχρι γε τούτου τὰ τοιαῦτα πάντα, μὴ δειχθέν-
των δὲ ἐατέον; καὶ ταῦτα ἡμῖν οὕτω ξυγκείσθω;

ΚΑ. Πάνν μὲν οὖν.

XXIII. ΑΘ. Ἦδη τοίνυν χρὴ φάναι τέλος ἔχειν τὰ γε παιδείας μαθημάτων πέρι νόμιμα· περὶ δὲ θήρας ὡσαύτως διανοηθῆναι χρὴ καὶ περὶ πάντων ὅποσα τοιαῦτα. κινδυνεύει γὰρ δὴ νομοθέτῃ τὸ προσταττόμενον ἐπὶ μείζον εἶναι τοῦ νόμου θέντα ἀπηλλάχθαι, ἕτερον δὲ τι πρὸς τοῖς νόμοις εἶναι μεταξὺ τι νοουθετησεώς τε πεφυκὸς ἅμα
 E καὶ νόμων, ὃ δὴ πολλάκις ἡμῶν ἐμπέπτωκε τοῖς λόγοις, οἷον περὶ τὴν τῶν σφόδρα νέων παίδων τροφήν· οὐ γὰρ ἄροητά φαμεν εἶναι, λέγοντες τε αὐτὰ ὡς νόμους οἰεσθαι τιθεμένους εἶναι πολλῆς ἀνοίας γέμειν. γεγραμμένων δὲ ταύτη τῶν νόμων τε καὶ ὅλης τῆς πολιτείας οὐ τέλος ὁ τοῦ διαφέροντος πολίτου πρὸς ἀρετὴν γίγνεται ἔπαινος, ὅταν αὐτὸν τις φῆ τὸν ὑπηρετήσαντα τοῖς νόμοις ἀριστα καὶ παιδόμενον μάλιστα τοῦτον εἶναι τὸν ἀγαθόν· τελεώτερον δὲ ὧδε εἰρημένον, ὡς ἄρα ὃς ἂν τοῖς τοῦ νομοθέτου
 823 νομοθετοῦντός τε καὶ ἐπαινοῦντος καὶ ψέγοντος παιδόμενος γράμμασι διεξέλθῃ τὸν βίον ἄκρατον. οὗτος ὁ τε λόγος ὀρθότατος εἰς ἔπαινον πολίτου, τὸν τε νομοθέτην ὄντως δεῖ μὴ μόνον γράφειν τοὺς νόμους, πρὸς δὲ τοῖς νόμοις ὅσα καλὰ αὐτῷ δοκεῖ καὶ μὴ καλὰ εἶναι νόμοις ἐμπλεγμένα γράφειν, τὸν δὲ ἄκρον πολίτην μηδὲν ἤττον ταῦτα ἐμπεδοῦν ἢ τὰ ταῖς ζημίαις ὑπὸ νόμων κατελιημένα. τὸ δὲ δὴ παρὸν ἡμῖν τὰ νῦν οἷον μάρτυρα ἐπαγό-
 B μεθα· δηλοῖ μὲν ἂν ὁ βουλόμεθα μᾶλλον. θήρα γὰρ πάμπόλυ τι πρᾶγμά ἐστι, περιειλημμένον ὀνόματι νῦν σχεδὸν ἐνί· πολλὴ μὲν γὰρ ἡ τῶν ἐνύδρων, πολλὴ δὲ ἡ τῶν πτηνῶν, πάμπολυ δὲ καὶ τὸ περὶ τὰ πεζὰ θηρευόμενα, οὐ μόνον θηρίων, ἀλλὰ καὶ τὴν τῶν ἀνθρώπων ἄξιον ἐννοεῖν θήραν, τὴν τε κατὰ πόλεμον, πολλὴ δὲ καὶ ἡ κατὰ φιλίαν θηρεύουσα ἢ μὲν ἔπαινον, ἢ δὲ ψόγον ἔχει· καὶ κλωπεῖαι καὶ ληστῶν καὶ στρατοπέδων στρατοπέδοις θήραι. θήρας
 C δὲ πέρι τιθέντι τῷ νομοθέτῃ τοὺς νόμους οὔτε μὴ δηλοῦν

ταῦθ' οἷόν τε, οὔτε ἐπὶ πᾶσι τάξεις καὶ ζημίας ἐπιτιθέντα ἀπειλητικὰ νόμιμα τιθέναι. τί δὴ δραστήιον περὶ τὰ τοιαῦτα; τὸν μὲν, τὸν νομοθέτην, ἐπαινεῖσαι καὶ ψέξαι χρῆναι τὰ περὶ θήρας πρὸς τοὺς τῶν νέων πόρους τε καὶ ἐπιτηδεύματα, τὸν δ' αὖ νέον ἀκούσαντα πείθεσθαι, καὶ μὴδ' ἡδονὴν μῆτε πόνον ἐξείργειν αὐτόν, τῶν δὲ περὶ ἕκαστα ἀπειληθέντων μετὰ ζημίας καὶ νομοθετηθέντων τὰ μετ' ἐπαινοῦν ἡθθέντα μᾶλλον τιμᾶν καὶ προσταχθέντα ἀποτε-
 D λεῖν. τούτων δὲ προροηθέντων ἐξῆς ἂν γίγνοιτο ἑμμετρος ἔπαινος θήρας καὶ ψόγος, ἧτις μὲν βελτίους ἀποτελεῖ τὰς ψυχὰς τῶν νέων ἐπαινοῦντος, ψέγοντος δὲ ἢ τάναντία. λέγωμεν τοίνυν τὸ μετὰ τοῦτο ἐξῆς προσαγορευόντες δι' εὐχῆς τοὺς νέους· ὦ φίλοι, εἰδ' ὑμᾶς μῆτε τις ἐπιθυμία μὴτ' ἔρωσ τῆς περὶ θάλατταν θήρας ποτὲ λάβοι μηδὲ ἀγκιστρίας μὴδ' ὄλωσ τῆς τῶν ἐνύδρων ζωῶν, μῆτε ἐργη-
 E γοροσί μῆτε εὐδουσι κύρτους ἀργὸν θήραν διαπονούμενοις· μὴδ' αὖ ἄγρας ἀνθρώπων κατὰ θάλατταν ληστείας τε ἡμερος ἐπελθῶν ὑμῖν θηρευτὰς ὤμους καὶ ἀνόμους ἀποτελοῖ· κλωπείας δ' ἐν χώρᾳ καὶ πόλει μηδὲ εἰς τὸν ἔσχατον ἐπέλθοι νοῦν ἄψασθαι· μὴδ' αὖ πτηνῶν θήρας αἰμύλος ἔρωσ οὐ σφόδρα ἐλευθέριος ἐπέλθοι τιμὴ νέων. πεζῶν δὲ μόνον θηρευσίς τε καὶ ἄγρα λοιπὴ τοῖς
 824 παρ' ἡμῖν ἀθληταῖς, ὧν ἡ μὲν τῶν εὐδόντων αὖ κατὰ μέρος, νυκτερεία κληθεῖσα, ἀργῶν ἀνδρῶν, οὐκ ἀξία ἐπαινοῦ, οὐδ' ἡ τῶν διαπαύματα πόρων ἔχουσα, ἀρκυσί τε καὶ πάγαις ἀλλ' οὐ φιλοπόνον ψυχῆς νίκη χειροῦμένων τὴν ἄγριον τῶν θηρίων ἡώμην· μόνη δὲ πᾶσι λοιπὴ καὶ ἀρίστη ἡ τῶν τετραπόδων ἵπποις καὶ κυσὶ καὶ τοῖς ἑαυτῶν θήρα σώμασιν, ὧν ἀπάντων κρατοῦσι δρόμοις καὶ πληγῶν τε καὶ βολαῖς, ἀντόχειρες θηρεύοντες, ὅσοις ἀνδρείας τῆς θείας ἐπιμελές. τούτων δὲ πάντων ἔπαινος μὲν πέρι καὶ ψόγος ὁ διειρημένος ἂν εἴη λόγος, νόμος δὲ ὅδε· τού-
 B

τους μηδεις τους ιεροους ούτως θηρευτας κωλυετω, οπου και οπη περ αν εθελωσι κυνηγετειν· νυκτερευτην δε αρκυσι και πλειταις πιστων μηδεις μηδεποτε εαση μηδαμου θηρευσαι· τον ορνυθεντην δε εν αργοις μεν και ορεσι μη κωλυετω, εν εργασιμοις δε και ιεροις αργιοις εξειργετω ο προστυγαων· ενυγοθηρευτην δε, πλην εν λιμеси και ιεροις ποταμοις τε και ελεσι και λιμναις, εν τοις αλλοις δε εξεστω θηρευειν μη χρωμενον οπω αναβολωσει μονου· νυν ουν ηδη παντα χοη φαναι τελος εχειν τα γε παιδειας περι νομιμα.

ΚΑ. Καλωσ αν λεγοις.

H.

828 I. ΑΘ. Τούτων μην εχομενα εστι ταξασθαι μεν και νομοθετησασθαι εορτας μετα των εν Δελφων μαντειων, αιτινες θυσιαι και θεοις οισιτισιν αμεινον και λωον θυουση τη πολει γιγνουντ αν ποτε δε και ποσαι τον αριθμον, σχεδον ισως ημετερου αν νομοθετειν ενια γ' αυτων ειη.

ΚΑ. Ταχ' αν τον αριθμον.

ΑΘ. Τον αριθμον δη λεγωμεν πρωτον· εστωσαν γαρ B των μεν πεντε και εξηκοντα και τριακοσιων μηδεν απολειπουσαι, οπως αν μια γε τις αρχη θυη θεων η δαιμωνων τιη αι υπερ πολεως τε και αυτων και κτηματων· ταυτα δε ξυνελθοντες εξηγηται και ιερεις ιερειαι τε και μαντις μετα νομοφυλακων ταξαντων, α παραλειπειν αναγκη τω νομοθετη· και δη και αυτου τουτου χοη γιγνεσθαι επιγνωμονας του παραλειπομενου τουτους τους αυτους· ο μεν γαρ δη νομος ερει δωδεκα μεν εορτας ειηαι τοις δω-

δεκα θεοις, αν αν η φυλη εκαστη επωνυμος η, θυοντας C τουτων εκαστοις εμμηνα ιερα, χορους τε και αγωνας μουσικους, τους δε γυμνικους, κατα το πρεπον προσνεμοντας τοις θεοις τε αυτοις αμα και ταις ωραις εκασταις, γυμνικιας τε εορτας, οσαις χωρις ανδρων προσηκει και οσαις μη, διανεμοντας· ετι δε και το των χθουλιων και οσους αυ θεους ουρανιους επονομαστέον και το των τουτοις επομενων ου ξυμμικτέον, αλλα χωριστέον εν τω του Πλουτωνος μηνι τω δωδεκατω κατα τον νομον αποδιδον- D τας, και ου δυσχεραντέον πολεμικοις ανθρωποις τον τοιουτον θεου, αλλα τιμητέον ως οντα αιε τω των ανθρωπων γενει αριστον· κοινωνια γαρ ψυχη και σωματι διαλυσεως ουκ εστιν η κρειττου, ως εγω φαην αν σπουδη λεγων· προς τουτοις δε διανοιαν χοη σχειν τους διαιρησοντας ικανως ταυτα τοιανδε, ως εσθ' ημιν η πολις οϊαν ουκ αν τις ετερον ευροι των νυν περι χρονου σχολης και των αναγκαιων εξουσιας, δει δε αυτην, καθαπερ ενα ανθρωπον, ξην εν τοις δε ευδαιμονως ζωσιν υπαρχειν αναγκη 829 πρωτον το μητε αδικειν αλλους μηθ' υφ' ετερων αυτους αδικεισθαι· τουτοιω δε το μεν ου πανν χαλεπον, του δε μη αδικεισθαι κησασθαι δυναμιν παρχαλεπον, και ουκ εστιν αυτο τελεως σχειν αλλως η τελεως γενόμενον αγαθον· ταυτον δη τουτο εστι και πολει υπαρχειν, γενομένη μεν αγαθη βιος ειρηνικος, πολεμικος δε εξωθεν τε και ενδοθεν, αν η κακη· τουτων δε ταυτη σχεδον εχοντων ουκ εν πολεμω τον πολεμον εκαστοις γυμναστέον, αλλ' εν τω B της ειρηνης βιω· δει τοιυνν πολιν εκαστου μηνος νουν κεκτημενην στρατεύεσθαι μη ελαττον μιας ημερας, πλειους δε, ως αν και τοις αρχουσι ξυνδοκη, μηδεν χειμωνας η καιματα διενλαβουμενους, αυτους τε αμα και γυναικας και παιδας, οταν ως πανδημιαν εξαγειν δοξη τοις αρχουσι, τοτε δε και κατα μεση· και τινας αιε παιδιας μηχανασθαι

καλῶς ἅμα θυσίαις, ὅπως ἂν γίνωνται μάχαι τινὲς ἑορ-
 C ταστικά, μιμούμεναι τὰς πολεμικὰς ὃ τι μάλιστα ἐναργῶς
 μάχας. νικητήρια δὲ καὶ ἀριστεία ἐκάστοισι τούτων δεῖ
 διανεμεῖν ἐγκωμιά τε καὶ φόρους ποιεῖν ἀλλήλοις, ὁποῖός
 τις ἂν ἕκαστος γίνηται κατὰ τε τοὺς ἀγῶνας ἐν παντί τε
 αὐτῷ βίῳ, τόν τε ἀριστον δοκοῦντα εἶναι κοσμοῦντας καὶ
 τὸν μὴ ψέγοντας. ποιητῆς δὲ ἔστω τῶν τοιούτων μὴ ἄσπας,
 ἀλλὰ γεροντῶς πρῶτον μὲν μὴ ἕλαττον πεντήκοντα ἐτῶν,
 μῆδ' αὐτῶν ὁπόσοι ποιήσιν μὲν καὶ μούσων ἱκανῶς κε-
 κτημένοι ἐν αὐτοῖς εἰσὶ, καλὸν δὲ ἔργον καὶ ἐπιφανὲς
 D μῆδὲν δράσαντες πώποτε· ὅσοι δὲ ἀγαθοὶ τε αὐτοὶ καὶ
 τίμιοι ἐν τῇ πόλει, ἔργων ὄντες δημιουργοὶ καλῶν, τὰ τῶν
 τοιούτων ἀδέσθω ποιήματα, ἕαν καὶ μὴ μουσικὰ πεφύκη,
 κρίσις δὲ αὐτῶν ἔστω παρὰ τε τῷ παιδευτῇ καὶ τοῖς ἄλλοις
 νομοφύλαξι, τοῦτο ἀποδιδόντων αὐτοῖς γέρας, παρρησίαν
 ἐν μούσαις εἶναι μόνοις, τοῖς δὲ ἄλλοις μηδεμίαν ἐξουσίαν
 γίνεσθαι μῆδὲ τινα τολμᾶν ἔδειν ἀδόκιμον μούσων μὴ
 E κριάντων τῶν νομοφυλάκων, μῆδ' ἐν ἡδίῳ ἢ τῶν Θα-
 μύρου τε καὶ Ὀρφείων ὕμνων, ἀλλ' ὅσα τε ἱερὰ κριθέντα
 ποιήματα ἐδόθη τοῖς θεοῖς καὶ ὅσα ἀγαθῶν ὄντα ἀνδρῶν
 ψέγοντα ἢ ἐπαινοῦντά τινος ἐκρίθη μετρώως δορᾶν τὸ τοι-
 οῦτον.

II. Τὰ αὐτὰ δὲ λέγω στρατείας τε πέρι καὶ τῆς ἐν
 ποιήσεσι παρρησίας γυναιξί τε καὶ ἀνδράσιν ὁμοίως γί-
 γνεσθαι δεῖν· χρὴ δὲ ἀναφέρειν παραδεικνύντα ἑαυτῷ
 τὸν νομοθέτην τῷ λόγῳ· φέρε, τίνας ποτὲ τρέφω τὴν πό-
 830 λιν ὅλην παρασκευάσας; ἀρ' οὐκ ἀθλητὰς τῶν μερίστων
 ἀγῶνων, οἷς ἀνταγωνιστὰὶ μυριοὶ ὑπάρχουσι; καὶ πάνυ
 γε φαῖη τις ἂν ὀρθῶς λέγων. τί δῆτα; εἰ πύκτας ἢ παγ-
 κρατιαστὰς ἐτρέφωμεν ἢ τι τῶν τοιούτων ἕτερον ἀγωνι-
 σμάτων ἀθλοῦντας, ἀρα εἰς αὐτὸν ἂν ἀπηντῶμεν τὸν
 ἀγῶνα, ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ οὐδενὶ καθ' ἡμέραν προς-

μαχόμενοι; ἢ πύκται γε ὄντες παμπόλλας ἂν ἡμέρας ἐμ-
 προσθεν τοῦ ἀγῶνος ἐμυθάνομεν τε ἂν μάχεσθαι καὶ
 διεκονοῦμεθα, μιμούμενοι πάντα ἐκεῖνα, ὁπόσοις ἐμέλ-
 8 λομεν εἰς τότε χορήσεσθαι περὶ τῆς νίκης διαμαχόμενοι καὶ
 ὡς ἐγγύτατα τοῦ ὁμοίου ἴοντες ἀντὶ σφαιρῶν ἀν-
 περιεδοῦμεθα, ὅπως αἱ πληγαὶ τε καὶ αἱ τῶν πληγῶν ἐν-
 λάβειαι διεμελετώντο εἰς τὸ δυνατόν ἱκανῶς, εἴτε τις ἡμῖν
 συγγυμναστῶν συνέβαιεν ἀπορία πλείων, ἀρ' ἂν δει-
 σαντες τὸν τῶν ἀνοήτων γέλωτα οὐκ ἂν ἐτολμῶμεν κρε-
 μαννύντες εἰδωλον ἄψυχον γυμνάζεσθαι πρὸς αὐτό; καὶ
 εἴτι πάντων τῶν τε ἐμψύχων καὶ τῶν ἀψύχων ἀπορη-
 8 σαντές ποτε, ἐν ἐρημίᾳ συγγυμναστῶν ἀρὰ γε οὐκ ἐτολ-
 μήσαμεν ἂν αὐτοὶ πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς σκιαμαχεῖν ὄντως; ἢ
 τί ποτε ἄλλο τὴν τοῦ χειρονομεῖν μελέτην ἂν τις φαῖη γε-
 γονέαι;

ΚΑ. Σχεδόν, ὦ ξένη, οὐδὲν ἄλλο γε πλὴν τοῦτο αὐτὸ
 ὃ σὺ νῦν ἐφθέρξαι.

ΑΘ. Τί οὖν; τὸ τῆς πόλεως ἡμῖν μάχιμον ἢ χειρόν τι
 παρασκευασάμενον τῶν τοιούτων ἀγωνιστῶν εἰς τὸν μέ-
 ριστον τῶν ἀγῶνων ἐκάστοτε τολμήσει παριέναι, διαμα-
 χορῶμενον περὶ ψυχῆς καὶ παιδων καὶ χρημάτων καὶ ὅλης D
 τῆς πόλεως; καὶ ταῦτα δὴ φοβηθεὶς αὐτῶν ὁ νομοθέτης,
 τὰ πρὸς ἀλλήλους γυμνάσια μὴ φαίνηται τισὶ γελοῖα, οὐκ
 ἄρα νομοθετήσει στρατεύεσθαι προστάτων μάλιστα μὲν
 ἐκάστης ἡμέρας τὰ γε σμικρὰ χωρὶς τῶν ὄπλων, χοροὺς τε
 εἰς ταῦτα ἅμα καὶ γυμναστικὴν πᾶσαν ξυτελέων; τὰς δὲ
 οἷόν τινας μείζους [τε καὶ ἐλάττους] γυμνασίας μὴ ἕλαττον
 ἢ κατὰ μῆνα ἕκαστον ποιῆσθαι προστάξει, ἀμίλλας τε
 πρὸς ἀλλήλους ποιούμενους κατὰ πᾶσαν τὴν χώραν, ἐπὶ E
 κατάληψιν χωρίων ἀμιλλωμένους καὶ ἐνέδρας, καὶ πᾶσαν
 μιμουμένους τὴν πολεμικὴν ὄντως σφαιρομαχεῖν τε καὶ
 βολαῖς ὡς ἐγγύτατα τῶν ἀληθῶν χρομένους ὑποκινού-

νοὺς βέλεσθαι, ὅπως μὴ παντάπασιν ἄφοβος ἢ πρὸς ἀλλήλους γίγνηται παιδιά, δαίματα δὲ παρέχη καὶ τινα τρόπον δηλοῖ τὸν τε εὖψυχον καὶ τὸν μὴ, καὶ τοῖς μὲν τιμᾶς, τοῖς
 831 δὲ καὶ ἀτιμίας διανεμῶν ὀρθῶς τὴν πόλιν ὀλην εἰς τὸν ἀληθινὸν ἀγῶνα διὰ βίου παρασκευάζη χρησίμην· καὶ δὴ καὶ τινος ἀποθανόντος οὕτως, ὡς ἀκουσίῳ τοῦ φόνου γενομένου, τιθῆ τὸν ἀποκτείναντα κατὰ νόμον καθαρθέντα καθαρὸν εἶναι χεῖρας, ἡγοῦμενος ἀνθρώπων μὲν τελευτησάντων μὴ πολλῶν ἑτέροισι πάλιν οὐ χεῖρους φύσσεσθαι, φόβου δὲ οἷον τελευτησάντος ἐν πᾶσι τοῖς τοιούτοις βᾶσανον οὐχ εὐρήσειν τῶν τε ἀμεινόνων καὶ χειρό-

B νων, οὐ σμικρῶ πόλει μείζον κακὸν ἐκείνου.

ΚΑ. Συνφαίμεν ἂν ἡμεῖς γε, ὦ ξένη, τὰ τοιαῦτα δεῖν καὶ νομοθετεῖν καὶ ἐπιτηδεύειν πόλιν ἅπασαν.

III. ΑΘ. Ἄρ' οὖν γινώσκουμεν ἅπαντες τὴν αἰτίαν, διότι ποτὲ νῦν ἐν ταῖς πόλεσιν ἢ τοιαύτη χορεία καὶ ἀγωνία σχεδὸν οὐδαμῆ οὐδαμῶς ἐστίν, εἰ μὴ πάνυ τις μικρᾶ; ἢ φῶμεν δι' ἀμαθίαν τῶν πολλῶν καὶ τῶν τιθέντων αὐτοῖς τοὺς νόμους;

ΚΑ. Τάχ' ἂν.

ΑΘ. Οὐδαμῶς, ὦ μακάριε Κλεινία· δύο δὲ χρὴ φάναι τούτων αἰτίας εἶναι, καὶ μάλα ἱκανάς.

C ΚΑ. Ποίας;

ΑΘ. Τὴν μὲν, ὑπ' ἐρωτος πλοῦτου πάντα χρόνον ἄσχολον ποιοῦντος τῶν ἄλλων ἐπιμελεῖσθαι πλὴν τῶν ἰδίων κτημάτων, ἐξ ὧν κρεμαμένη πᾶσα ψυχὴ πολίτου παντὸς οὐκ ἂν ποτὲ δύναίτο τῶν ἄλλων ἐπιμέλειαν ἰσχεῖν πλὴν τοῦ καθ' ἡμέραν κέρδους· καὶ ὅτι μὲν πρὸς τοῦτο φέρει μάθημα ἢ καὶ ἐπιτήδευμα, ἰδίᾳ πᾶς μανθάνειν τε καὶ ἀσκεῖν ἐτοιμότητός ἐστι, τῶν δὲ ἄλλων καταγελαῖ. τοῦτο μὲν ἐν καὶ ταύτην μίαν αἰτίαν χρὴ φάναι τοῦ μήτε
 D τοῦτο μήτ' ἄλλο μηδὲν καλὸν κἀγαθὸν ἐθέλειν ἐπιτηδεύειν

πόλιν σπονδάζειν, ἀλλὰ διὰ τὴν τοῦ χρόνου τε καὶ ἀργύρου ἀπληστίαν πᾶσαν μὲν τέχνην καὶ μηχανὴν καλλίω τε καὶ ἀσχημονεστέραν ἐθέλειν ὑπομένειν πάντα ἄνδρα, εἰ μέλλει πλούσιος ἐσεσθαι, καὶ προῖξιν πράττειν ὅσιόν τε καὶ ἀνόσιον καὶ πάντως αἰσχρᾶν, μηδὲν δυσχεραίνοντα, ἐὰν μόνον ἐξ ἡ δύναμιν καθάπερ θηρίῳ τοῦ φαγεῖν παντοδαπὰ E καὶ πιεῖν ὡσαύτως καὶ ἀφροδισίων πᾶσαν πάντως παρασχεῖν πλησμονήν.

ΚΑ. Ὄρθῶς.

ΑΘ. Αὕτη μὲν τοίνυν, ἣν λέγω, μίᾳ κείσθαι διακαλύουσα αἰτία τοῦ μήτε ἄλλο καλὸν μήτε τὰ πρὸς τὸν πόλεμον ἱκανῶς [ἐᾶσα] ἀσκεῖν τὰς πόλεις, ἀλλ' ἐμπόρους τε καὶ ναυκλήρους καὶ διακόνοους πάντως τοὺς φύσει κοσμίους τῶν ἀνθρώπων ἀπεργαζομένη, τοὺς δὲ ἀνδρείους ληστὰς καὶ τοιχωρύχους καὶ ἱεροσύλους καὶ πολεμικούς καὶ τυραννικούς ποιοῦσα, καὶ μάλ' ἐνίοτε οὐκ ἀφνεῖς 832 ὄντας, δυστυχοῦντάς γε μὴν.

ΚΑ. Πῶς λέγεις;

ΑΘ. Πῶς μὲν οὖν αὐτοὺς οὐ λέγοιμ' ἂν τὸ παράπαν δυστυχεῖς, οἷς γε ἀνάγκη διὰ βίου πεινώσει τὴν ψυχὴν αἰετὴν αὐτῶν διεξελθεῖν;

ΜΕ. Αὕτη μὲν τοίνυν μίᾳ τὴν δὲ δὴ δευτέραν αἰτίαν τίνα λέγεις, ὦ ξένη;

ΑΘ. Καλῶς ὑπέμνησας.

ΚΑ. Αὕτη μὲν δὴ, φῆς σύ, μίᾳ διὰ βίου ἀπληστος ζήτησις, παρέχουσα ἄσχολον ἕκαστον, ἐμπόδιος γίγνεται B τοῦ μὴ καλῶς ἀσκεῖν τὰ περὶ τὸν πόλεμον ἕκαστος. ἔστω τὴν δὲ δὴ δευτέραν λέγε.

ΑΘ. Μῶν οὐ λέγειν ἀλλὰ διατρέβειν δοκῶ δι' ἀπορίαν;

ΜΕ. Οὐκ, ἀλλὰ οἷον μισῶν δοκεῖς ἡμῖν κολάζειν το

τοιούτον ἤθος μᾶλλον τοῦ δέοντος τῷ παραπεπτωκότι λόγῳ.

ΑΘ. Κάλιστα, ὦ ξένοι, ἐπεπλήξατε· καὶ τὸ μετὰ τοῦτο ἀκούειτ' ἄν, ὡς εἰκεν.

ΚΑ. Λέγε μόνον.

ΑΘ. Τὰς οὐ πολιτείας ἔγωγε αἰτίας εἶναι φημι, ἃς
C πολλάκις εἴρηκα ἐν τοῖς πρόσθεν λόγοις, δημοκρατίαν καὶ
ὀλιγαρχίαν καὶ τυραννίδα. τούτων γὰρ δὴ πολιτεία μὲν
οὐδεμία, στασιωτεία δὲ πᾶσαι λέγουσι· ἂν ὀρθότατα·
ἐκόντων γὰρ ἐκούσα οὐδεμία, ἀλλ' ἀκόντων ἐκούσα ἄρχει
σὺν αἰετινῇ βίᾳ, φοβούμενος δὲ ἄρχων ἀρχόμενον οὔτε
καλὸν οὔτε πλούσιον οὔτε ἰσχυρὸν οὔτ' ἀνδρεῖον οὔτε τὸ
παραπάνω πολεμικὸν ἐκὼν ἐάσει γίνεσθαι ποτέ. ταῦτ' οὖν
ἐστὶ τὰ δύο πάντων μὲν σμικροῦ διαφερόντως αἰτία, τού-
των δ' οὖν οὕτως διαφέρει· τὸ δὲ τῆς νῦν πολιτείας, ἣν
D νομοθετούμενοι λέγομεν, ἐκπέφυγεν ἀμφοτέρω· σχολὴν
τε γὰρ ἄγει πον μεγίστην, ἐλεύθεροί τε ἀπ' ἀλλήλων εἰσί,
φιλοχρήματοι δὲ ἥμιστ' ἄν, οἶμαι, γίγνουσι· ἂν ἐκ τούτων
τῶν νόμων· ὥστ' εἰκότως ἄμα καὶ κατὰ λόγον ἢ τοιαύτη
κατάστασις πολιτείας μόνη δέξαιτ' ἂν τῶν νῦν τὴν διαπε-
ρανθεῖσαν παιδείαν τε ἄμα καὶ παιδιὰν πολεμικὴν ἀποτε-
λεσθεῖσαν ὀρθῶς τῷ λόγῳ.

ΚΑ. Καλῶς.

IV. ΑΘ. Ἄρ' οὖν οὐ τούτοις ἐφεξῆς ἐστὶ μνησθῆναι
E ποτε περὶ ἀπάντων τῶν ἀγῶνων τῶν γυμνικῶν, ὡς ὅσα
μὲν αὐτῶν πρὸς πόλεμόν ἐστιν ἀγωνίσματα, ἐπιτηδευτέον
καὶ θετέον ἀθλα νικητήρια, ὅσα δὲ μὴ, χαίρειν ἐατέον; ἢ
δ' ἐστὶν, ἐξ ἀρχῆς ἄμεινον ῥηθῆναι τε καὶ νομοθετηθῆναι.
καὶ πρῶτον μὲν τὰ περὶ δρόμον καὶ τάχος ὅλων ἄρ' οὐ
θετέον;

ΚΑ. Θετέον.

ΑΘ. Ἔστι γοῦν πάντων πολεμικώτατον ἢ σώματος

ὀξύτης πάντως, ἣ μὲν ἀπὸ τῶν ποδῶν, ἣ δὲ καὶ ἀπὸ
τῶν χειρῶν· φυγεῖν μὲν καὶ ἐλεῖν ἢ τῶν ποδῶν, ἣ δ' ἐν 838
ταῖς συμπλοκαῖς μάχη καὶ σύστασις ἰσχύος καὶ ῥώμης
δεομένη.

ΚΑ. Τί μὴν;

ΑΘ. Οὐ μὴν χωρὶς γὰρ ὅπλων οὐδετέρω τὴν μεγίστην
ἔχει χρεῖαν.

ΚΑ. Πῶς γὰρ ἄν;

ΑΘ. Σταδιοδρόμον δὴ πρῶτον ὁ κήρυξ ἡμῶν, κα-
θάπερ νῦν, ἐν τοῖς ἀγῶσι παρακαλεῖ· ὁ δὲ εἰσεισι ὄπλα
ἔχων· ψιλῶ δὲ ἀθλα οὐ θήσομεν ἀγωνιστή. πρῶτος δὲ
εἰσεισι ὁ τὸ στάδιον ἀμιλλησόμενος σὺν τοῖς ὄπλοις, δεύ-
τερος δὲ ὁ τὸν διαυλον, καὶ τρίτος ὁ τὸν ἐφίππιον, καὶ δὴ B
καὶ τέταρτος ὁ τὸν δόλιχον, καὶ πέμπτος δὲ ὃν ἀφήσομεν
πρῶτον ὀπλισμένον, ἔξηκοντα μὲν σταδίων μήκος, πρὸς
ἰερὸν Ἄρεώς τι, καὶ πάλιν βαρύτερον ὀπλήτην ἐπονομά-
ζοντες λειοτέρας ὁδοῦ διαμιλλώμενον, τὸν δὲ ἄλλον τοξό-
την πᾶσαν τοξικὴν ἔχοντα στολήν, σταδίων δὲ ἑκατὸν πρὸς
Ἄπολλωνός τε καὶ Ἄρτεμιδος ἰερὸν τὴν δι' ὄρων τε καὶ
παντοίας χώρας ἀμιλλώμενον· καὶ τιθέντες τὸν ἀγῶνα C
μενοῦμεν τούτους, ἕως ἂν ἐλθῶσι, καὶ τῷ νικῶντι τὰ νικη-
τήρια δώσομεν ἐκάστῳ.

ΚΑ. Ὅρθῶς.

ΑΘ. Τριττὰ δὴ ταῦτα ἀθλήματα διανοηθῶμεν, ἐν-
μὲν παιδικόν, ἐν δὲ ἀγευεῖαν, ἐν δὲ ἀνδρῶν· καὶ τοῖς μὲν
τῶν ἀγευεῖαν τὰ δύο τῶν τριῶν τοῦ μήκους τοῦ δρόμου
θήσομεν, τοῖς δὲ παισὶ τὰ τούτων ἡμίσεια, τοξόταις τε καὶ
ὀπλίταις ἀμιλλωμένοις· γυναιξὶ δὲ, κόραις μὲν ἀνήθοις
γυμναῖς στάδιον καὶ διαυλον καὶ ἐφίππιον καὶ δόλιχον, ἐν D
αὐτῷ τῷ δρόμῳ ἀμιλλωμέναις· ταῖς δὲ τριακαδικέτεσι
μέχρι γάμου μενούσης κοινωσίας μὴ μακρότερον εἰκοσιν
ἐτῶν μηδ' ἔλαττον ὀκτωκαιδεκα· προεπούση δὲ στολὴ ταύ-

τας ἐσταλμένας καταβατέον ἐπὶ τὴν ἀμίλλαν τούτων τῶν
 δρόμων. καὶ τὰ μὲν περὶ δρόμους ἀνδράσι τε καὶ γυναιξί
 ταῦτα ἔστω· τὰ δὲ κατ' ἰσχύον, ἀντὶ μὲν πάλης καὶ τῶν
 τοιοῦτων, τὰ νῦν ὅσα βαρέα, τὴν ἐν τοῖς ὅπλοις μάχην,
 E ἕνα τε πρὸς ἕνα διαμαχομένους καὶ δύο πρὸς δύο, καὶ
 μέχρι δέκα πρὸς δέκα διαμιλλωμένους ἀλλήλοις· ἃ δὲ τὸν
 μὴ παθόντα ἢ ποιήσαντα δεῖ νικᾶν καὶ εἰς ὀπίσσω, καθά-
 περ νῦν ἐν τῇ πάλῃ διανομοθετήσαντο οἱ περὶ τὴν πάλην
 αὐτήν, τί τοῦ καλῶς παλαιόντος ἔργον καὶ μὴ καλῶς, ταύ-
 τὸν δὴ καὶ τοὺς περὶ ὀπλομαχίαν ἄκρους παρακαλοῦντας
 χρῆ τούτους συννομοθετεῖν κελύειν, τίς νικᾶν ἄρα δι-
 καιος περὶ ταύτας αὐτὰς μάχας, ὅτι μὴ παθῶν ἢ δράσας,
 834 καὶ τὸν ἠττώμενον ὡσαύτως ἥτις διακρίνει τάξις. ταῦτα
 δὲ καὶ περὶ τῶν θηλειῶν ἔστω νομοθετούμενα τῶν μέχρι
 γάμου. πελταστικὴν δὲ ὄλην ἀντιστήσαντας δεῖ τῇ τοῦ
 παγκρατίου μάχῃ, τόξοις καὶ πέλταις καὶ ἀκοντιοῖς καὶ
 λίθων βολῇ ἐκ χειρός τε καὶ σφενδόνας ἀμιλλωμένων,
 διαθεμένους αὐτῶν περὶ τούτων νόμους, τῶν κάλλιστα ἀποδι-
 δόντι τὰ περὶ ταῦτα νόμιμα τὰ γέγρα καὶ τὰς νίκας διανέ-
 B μιν. τὸ δὲ μετὰ ταῦτα ἵππων δὴ περὶ ἀγῶνος γίγνεται
 ἐξῆς ἂν νομοθετούμενα· ἵππων δὲ ἡμῖν χρεῖα μὲν οὔτε τις
 πολλῶν οὔτε πολλή, κατὰ γε δὴ Κρήτην, ὥστε ἀναγκαῖον
 καὶ τὰς σπουδὰς ἐλάττους γίγνεσθαι τὰς τε ἐν τῇ τροφῇ
 καὶ τὰς περὶ ἀγωνίαν αὐτῶν. ἄρματος μὲν οὖν καὶ τὸ
 παράπαν οὔτε τις τροφεὺς ἡμῖν ἐστὶν οὔτε τις φιλοτιμία
 πρὸς ταῦτα οὐδενὶ γίγνεται· ἂν λόγον ἔχουσα, ὥστε τού-
 του μὲν ἀγωνιστὰς οὐκ ἐπιχώριον ἔσται τιθέντας νοῦν
 C μῆτε ἔχειν μῆτε δοκεῖν κεκτῆσθαι· μονίποισ δὲ ἄθλα τι-
 θέντες, πώλοισ τε ἀβόλοισ καὶ τελείων τε καὶ ἀβόλων τοῖς
 μέσοισ καὶ αὐτοῖς δὴ τοῖς τέλοισ ἔχουσι, κατὰ φύσιν τῆς
 χώρας ἂν τὴν ἵππικὴν παιδιάν ἀποδιδόμην. ἔστω δὴ
 τούτων τε αὐτῶν κατὰ νόμον ἀμιλλά τε καὶ φιλονεικία,

φυλάρχοις τε καὶ ἱππάρχοις δεδομένη κοινὴ κρίσις ἐπάν-
 των τῶν τε δρόμων αὐτῶν καὶ τῶν καταβαινόντων μεθ'
 ὀπλων· φιλοῖς δὲ ὀπλων οὔτ' ἐν τοῖς γυμνικοῖς οὔτ' ἐν-
 ταῦθα τιθέντες ἀγωνίας ὀρθῶς ἂν νομοθετοῦμεν. τοξό- D
 τῆς δὲ ἀφ' ἵππων Κρήσις οὐκ ἀχρηστος, οὐδ' ἀκοντιστής,
 ὥστε ἔστω καὶ τούτων παιδιᾶς χάριν ἕρις τε καὶ ἀγωνία.
 θηλειᾶς δὲ περὶ τούτων νόμοισ μὲν καὶ ἐπιτάξεσιν οὐκ
 ἄξια βιάζεσθαι τῆς κοινωνίας· ἐὰν δὲ ἐξ αὐτῶν τῶν ἐμ-
 προσθεῖν παιδευμάτων εἰς ἔθος ἰόντων ἢ φύσις ἐνδέχεται
 καὶ μὴ δυσχεραίνῃ παιδῆς ἢ παρθένους κοινωνεῖν, ἔαν
 καὶ μὴ ψέγειν.

V. Ἀγωνία δὴ νῦν ἤδη καὶ μάθησις γυμναστικῆς,
 ὅσα τε ἐν ἀγῶσι καὶ ὅσα κατ' ἡμέραν * ἐν * διδασκάλων
 ἐκπονοῦμεθα, πάντως ἤδη πέρας ἔχει· καὶ δὴ καὶ μουσι- E
 κῆς τὰ μὲν πλεῖστα ὡσαύτως διαπεπέρανται, τὰ δὲ ῥαψω-
 δῶν καὶ τῶν τούτοις ἐπομένων, καὶ ὅσαι ἐν ἑορταῖς ἀμιλ-
 λαι χορῶν ἀναγκαῖαι γίγνεσθαι ταχθέντων τοῖς θεοῖς τε
 καὶ τοῖς μετὰ θεῶν μηνῶν καὶ ἡμερῶν καὶ ἐνιαυτῶν κο-
 σμηθήσονται τότε, εἴτε τριετηρίδες εἴτε αὐτῶν καὶ διὰ πέμ- 835
 πτων ἐτῶν εἴθ' ὅπῃ καὶ ὅπως ἐννοιαὶν διδόντων τῶν θεῶν
 τάξεως πέρι διανεμηθῶσι· τότε καὶ τοὺς μουσικῆς ἀγῶ-
 νας χρῆ προσδοκᾶν κατὰ μέρος ἀγωνιεῖσθαι ταχθέντας
 ὑπὸ τε ἀθλοθετῶν καὶ τοῦ παιδευτοῦ τῶν νέων καὶ τῶν
 νομοφυλάκων, εἰς κοινὸν περὶ αὐτῶν τούτων συνελθόν-
 των καὶ γενομένων νομοθετῶν αὐτῶν, τοῦ τε πότε καὶ
 τίνας καὶ μετὰ τίνων τοὺς ἀγῶνας ποιήσονται περὶ ἀπάν-
 των χορῶν καὶ χορείας. οἷα δὲ ἕκαστα αὐτῶν εἶναι δεῖ
 κατὰ λόγον καὶ κατ' εὐδίας καὶ κατ' ἀρμονίας ἕνθεμοῖς
 κραθεΐσας καὶ ὀρχήσεσι, πολλάκις εἰρηται τῶ πρώτῳ νο- B
 μοθέτῃ, κατ' ἃ τοὺς δευτέρους δεῖ μεταδιώκοντας νομο-
 θετεῖν, καὶ τοὺς ἀγῶνας πρεπόντως ἐκάστοις θύμασιν ἐν
 χρόνοις προσήκουσι νεύμαντας ἑορτᾶς ἀποδοῦναι τῇ πό-

φύσει ἰδεῖν ἀναγκαῖον, εἰ μέλλει τις ταῦτα ὀρθῶς διανοη-
θῆσεσθαι· δύο γὰρ ὄντα αὐτὰ καὶ ἐξ ἀμφοῖν τρίτον ἄλλο
εἶδος ἐν ὀνομα περιλαβόν πᾶσαν ἀπορίαν καὶ σκότον
ἀπεργάζεται.

ΚΑ. Πῶς;

VI. ΑΘ. Φίλον μὲν που καλοῦμεν ὁμοιον ὁμοίῳ κατ'
ἀρετὴν καὶ ἴσον ἴσῳ, φίλον δ' αὖ καὶ τὸ δεόμενον τοῦ
πεπλουτηκότος, ἐναντίον ὃν τῷ γένει· ὅταν δὲ ἐκάτερον
γίγνηται σφοδρῶν, ἔρωτα ἐπονομάζομεν.

B ΚΑ. Ὄρθῶς.

ΑΘ. Φιλία τοίνυν ἢ μὲν ἀπὸ ἐναντίων δεινὴ καὶ
ἀγρία καὶ τὸ κοινὸν οὐ πολλάκις ἔχουσα ἐν ἡμῖν, ἢ δ' ἐκ
τιῶν ὁμοίων ἡμερός τε καὶ κοινὴ διὰ βίον· μικτὴ δὲ ἐκ
τούτων γενομένη πρῶτον μὲν καταμαθεῖν οὐ ῥαδία, τί
ποτε βούλοιτ' ἂν αὐτῷ γενέσθαι τὸν τρίτον ἔρωτά τις
ἔχων τοῦτον, ἔπειτα εἰς τὸναντίον ὑπ' ἀμφοῖν ἐλκόμενος
ἀπορεῖ, τοῦ μὲν κελεύοντος τῆς ὥρας ἀπτεσθαι, τοῦ δὲ
ἀπαγορευόντος. ὁ μὲν γὰρ τοῦ σώματος ἔρων καὶ τῆς
C ὥρας καθάπερ ὀπίρας πεινῶν ἐμπλησθῆναι παρακελεύ-
εται ἑαυτῷ, τιμὴν οὐδεμίαν ἀπονέμων τῷ τῆς ψυχῆς
ἦθει τοῦ ἐρωμένου· ὁ δὲ πάρεργον μὲν τὴν τοῦ σώματος
ἐπιθυμίαν ἔχων, ὀρών δὲ μᾶλλον ἢ ἐρᾶν τῇ ψυχῇ, δεόν-
τως τῆς ψυχῆς ἐπιτεθνηκῶς ὕβριν ἡγῆται τὴν περὶ τὸ
σῶμα τοῦ σώματος πλησμονήν, τὸ σῶφρον δὲ καὶ ἀν-
δρείου καὶ μεγαλοπρεπῆς καὶ τὸ φρόνιμον αἰδούμενος
ἀμα καὶ σεβόμενος ἀγνεύειν ἀεὶ μεθ' ἀγνεύοντος τοῦ ἐρω-
D μένου βούλοιτ' ἂν· ὁ δὲ μιχθῆις ἐξ ἀμφοῖν τρίτος ἔρως
οὗτός ἐσθ' ὃν νῦν διεληλύθαμεν ὡς τρίτου. ὄντων δὲ τού-
των τοσοῦτων πότερον ἅπαντας δεῖ καλύειν τὸν νόμον,
ἀπείργοντα μὴ γίγνεσθαι ἐν ἡμῖν, ἢ δῆλον, ὅτι τὸν μὲν
ἀρετῆς ὄντα καὶ τὸν νέον ἐπιθυμοῦντα ὡς ἄριστον γίγνε-
σθαι βουλοίμεθ' ἂν ἡμῖν ἐν τῇ πόλει ἐνεῖναι, τοὺς δὲ δύο,

εἰ δυνατόν εἴη, κωλύοιμεν ἂν; ἢ πῶς λέγομεν, ὦ φίλε
Μέγилλε;

ME. Πάντη τοι καλῶς, ὦ ξένη, περὶ αὐτῶν τούτων
εἴρηκας τὰ νῦν. E

ΑΘ. Ἐοικά γε, ὅπερ καὶ ἐτόπαζον, τυχεῖν τῆς σῆς,
ὦ φίλε, ξυμφθίας· τὸν δὲ νόμον ὑμῶν, ὃ τι νοεῖ περὶ τὰ
τοιαῦτα, οὐδὲν με ἐξετάζειν δεῖ, δέχεσθαι δὲ τὴν τῷ λόγῳ
συγχώρησιν. Κλεινία δὲ μετὰ ταῦτα καὶ εἰσαυθις περὶ
αὐτῶν τούτων πειράσομαι ἐπάδων πείθειν. τὸ δὲ μοι
δεδομένον ὑπὸ σφῶν ἴτω, καὶ διεξέλθωμεν πάντως τοὺς
νόμους.

ME. Ὄρθότατα λέγεις.

ΑΘ. Τέχνην δὴ τί' αὐ τοῦτου τοῦ νόμου τῆς θέσεως
ἐν τῷ νῦν παρόντι τῇ μὲν ῥαδίαν ἔχω, τῇ δ' αὖ τινὰ τρῶ- 838
πον παντάπασιν ὡς οἶόν τε χαλεπωτάτην.

ME. Πῶς δὴ λέγεις;

ΑΘ. Ἴσμεν που καὶ τὰ νῦν τοὺς πλείστους τῶν ἀν-
θρώπων, καίπερ παρανόμους ὄντας, ὡς εὖ τε καὶ ἀκρι-
βῶς εἴρονται τῆς τῶν καλῶν συνουσίας οὐκ ἄκουτες, ὡς
οἶόν τε δὲ μάλιστα ἐκόντες.

ME. Πότε λέγεις;

ΑΘ. Ὅταν ἀδελφός ἢ ἀδελφὴ τῷ γένωνται καλοί·
καὶ περὶ υἱός ἢ θυγατρὸς ὁ αὐτὸς νόμος ἄγραφος ὢν ὡς B
οἶόν τε ἐκτανάτα φυλάττει μήτε φανερώς μήτε λάθρᾳ
συγκαθεύδοντα ἢ πῶς ἄλλως ἀσπαζόμενον ἀπτεσθαι τού-
των· ἀλλ' οὐδ' ἐπιθυμία ταύτης τῆς συνουσίας τὸ παρά-
παν εἰσέρχεται τοὺς πολλούς.

ME. Ἀληθῆ λέγεις.

ΑΘ. Οὐκοῦν σμικρὸν ῥῆμα κατασβέννυσι πάσας τὰς
τοιαύτας ἡδονάς;

ME. Τὸ ποῖον δὴ λέγεις;

ΑΘ. Τὸ ταῦτα εἶναι φάναι μηδαμῶς ὄσια, θεομισῆ

C δὲ καὶ αἰσχροῶν αἰσχίστα. τὸ δ' αἴτιον ἄρ' οὐ τοῦτ' ἐστί, τὸ μηδένα ἄλλως λέγειν αὐτά, ἀλλ' εὐθύς γενόμενον ἡμῶν ἕκαστον ἀκούειν τε λεγόντων ἀεὶ καὶ πανταχοῦ ταῦτα, ἐν γελοίοις τε ἅμα ἐν πάσῃ τε σπουδῇ τραγικῇ λεγόμενα πολλάκις, ὅταν ἢ Θυέστας ἢ τινὰς Οἰδίποδας εἰσάγωσιν, ἢ Μαναρῆας τινὰς ἀδελφαῖς μιχθέντας λαθραῖως, ὁφθέντας δὲ ἐτοιμῶς θάνατον αὐτοῖς ἐπιτιθέντας δίκην τῆς ἀμαρτίας;

ME. Ὅρθότατα λέγεις τό γε τοσοῦτον, ὅτι τὸ τῆς D φήμης θαυμαστήν τινα δύναμιν εἰληγεν, ὅταν μηδεὶς μηδαμῶς ἄλλως ἀναπνεῖν ἐπιχειρήσῃ ποτὲ παρὰ τὸν νόμον.

VII. AΘ. Οὐκοῦν ὁρθόν τὸ νῦν δὴ ῥηθέν, ὅτι νομοθέτη βουλομένῳ τινὰ ἐπιθυμίαν δουλώσασθαι τῶν διαφερόντως τοὺς ἀνθρώπους δουλουμένων ῥᾶδιον γινώσκειν γε ὄντινα τρόπον χειρώσασθαι ἄν' ὅτι καθιερώσας ταύτην τὴν φήμην παρὰ πᾶσι δούλοις τε καὶ ἐλευθέροις καὶ παισὶ καὶ γυναῖξί καὶ ὅλη τῇ πόλει κατὰ τὰ αὐτὰ οὔτως E τὸ βεβαϊότατον ἀπειρογασμένος ἔσται περὶ τοῦτον τὸν νόμον.

ME. Πάνν μὲν οὖν· πῶς δὲ αὐτὸ τοιοῦτον ἐθέλοντας λέγειν πάντας δυνατόν ἐσται ποτὲ παρασχεῖν;

AΘ. Καλῶς ὑπέλαβες· αὐτὸ γὰρ τοῦτο ἦν τὸ παρ' ἐμοῦ λεχθέν, ὅτι τέχνην ἐγὼ πρὸς τοῦτον τὸν νόμον ἔχοιμι τοῦ κατὰ φύσιν χρῆσθαι τῇ τῆς παιδογονίας συνουσίᾳ, τοῦ μὲν ἄρρενος ἀπεχομένους μὴ κτείνοντάς τε ἐκ προνοίας τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος, μηδ' εἰς πέτρας τε καὶ 839 λίθους σπείροντας, οὐ μήποτε φύσιν τὴν αὐτοῦ ῥιζωθέν λήψεται γόνιμον, ἀπεχομένους δὲ ἀρούρας θηλείας πάσης, ἐν ἣ ἢ μὴ βούλοιο ἄν σοι φύεσθαι τὸ σπαρέν. ὁ δὲ νόμος οὗτος διηνεκῆς μὲν γενόμενος ἅμα καὶ κρατήσας, καθάπερ νῦν περὶ τὰς τῶν γονέων συμμίξεις κρατεῖ, ἐὰν καὶ περὶ τὰς ἄλλας νικήσῃ δικαίως, μυρία ἀγαθὰ ἔχει. κατὰ φύσιν

μὲν γὰρ πρῶτον κεῖται, λύτης δὲ ἐρωτικῆς καὶ ματίας καὶ μοιχειῶν πασῶν καὶ πωμάτων καὶ σπιτίων εἰργεσθαι ποιεῖ τῶν ἀμέτρων πάντων, γυναιξὶ τε αὐτῶν οἰκείους εἶναι καὶ B φίλους, ἄλλα τε πάμπολλα ἀγαθὰ γίγνοιτ' ἄν, εἰ τοῦ νόμου τις τοῦτον δύναιτο ἐγκρατῆς εἶναι. τάχα δ' ἄν ἡμῖν τις παραστὰς ἀνὴρ σφοδρὸς καὶ νέος, πολλοῦ σπέρματος μεστός, ἀκούων τιθεμένου τοῦ νόμου λοιδορήσειεν ἄν ὡς ἀνόητα καὶ ἀδύνατα τιθέντων νόμιμα, καὶ βοῆς πάντα ἐμπλήσειε. πρὸς ἃ δὴ καὶ βλέψας ἐγὼ τοῦτο εἶπον τὸ ῥῆμα, ὡς τινα τέχνην κεκτήμην, τῇ μὲν ῥᾶστιν ἰπασῶν, τῇ δὲ C χαλεπωτάτην, πρὸς τὸ τοῦτον τεθέντα ἐμμεῖναι τὸν νόμον. νοῆσαι μὲν γὰρ δὴ ῥᾶστον, ὡς δυνατόν τέ ἐστί καὶ ὅπῃ· φαιμέν γὰρ δὴ καθιερωθέν τοῦτο ἱκανῶς τὸ νόμιμον πᾶσαν ψυχὴν δουλώσασθαι καὶ παντάπασι μετὰ φόβου ποιήσασθαι πεῖθεσθαι τοῖς τεθείσι νόμοις· ἀλλὰ γὰρ εἰς τοῦτο προβέβηκε νῦν, ὥστ' οὐδ' ἄν ποτε γενέσθαι δοκεῖ, καθάπερ τὸ τῶν ξυσσιτίων ἐπιτήδευμα ἀπιστεῖται μὴ δυνατόν εἶναι [δύνασθαι] διὰ βίον πόλιν ὅλην ξῆν πρᾶττον D σάν τοῦτο, ἐλεγχθέν δ' ἔργῳ καὶ γενόμενον παρ' ὑμῖν, ὅμως ἐτι τό γε γυναικῶν οὐδὲ ἐν ταῖς ὑμετέροις πόλεσι δοκεῖ φύσιν ἔχειν γίγνεσθαι. ταύτη δ' αὐτὴ διὰ τὴν τῆς ἀπιστίας ἑσώμην εἰρηκα ἀμφοτέρω ταῦτα εἶναι παγγάλεπα μεῖναι κατὰ νόμον.

ME. Ὅρθῶς γε σὺ λέγων.

AΘ. Ὡς δ' οὖν οὐκ ἔστιν ὑπὲρ ἀνθρώπου, οἷόν τε δὲ γενέσθαι, βούλεσθε ὑμῖν πειραθῶ τινὰ λόγον ἐχόμενον πιθανότητος εἰπεῖν τινός;

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐ;

AΘ. Πότερον οὖν τις ἀφροδισίων ῥᾶον ἄν ἀπέχοιτο, E καὶ τὸ ταχθὲν ἐθέλοι περὶ αὐτὰ μετρίως ποιεῖν, εὐ τὸ σῶμα ἔχων καὶ μὴ ἰδιωτικῶς ἢ φαύλως;

ΚΑ. Πολύ που μᾶλλον μὴ ἰδιωτικῶς.

840 ΑΘ. Ἄρα οὖν οὐκ ἴσμεν τὸν Ταραντίου Ἰκκον ἀκοῇ φιλονικίαν καὶ τέχνην καὶ τὸ μετὰ τοῦ σωφρονεῖν ἀνδρεῖον ἐν τῇ ψυχῇ κεκτημένος, ὡς λόγος, οὔτε τινὸς ποτε γυναικὸς ἤψατο οὐδ' αὖ παιδὸς ἐν ὅλῃ τῇ τῆς ἀσκήσεως ἀκμῇ; καὶ δὴ καὶ Κρίσανα καὶ Ἀστύλου καὶ Διόπομπον καὶ ἄλλους παμπόλλους ὁ αὐτὸς που λόγος ἔχει. καὶ τοι τῶν γ' ἐμῶν καὶ σῶν πολιτῶν, ὦ Κλεινία, πολὺ κάκιον ἦσαν πεπαιδευμένοι τὰς ψυχὰς, τὰ δὲ σώματα πολὺ
B μᾶλλον σφριγῶντες.

ΚΑ. Ἀληθῆ ταῦτα λέγεις, ὅτι σφόδρα ὑπὸ τῶν παλαιῶν ἐστὶν εἰρημένα περὶ τούτων τῶν ἀθλητῶν ὡς οὕτως ποτὲ γενόμενα.

ΑΘ. Τί οὖν; οἱ μὲν ἄρα νίκης ἕνεκα πάλης καὶ δρόμων καὶ τῶν τοιούτων ἐτόλμησαν ἀπέχεσθαι λεγομένου πράγματος ὑπὸ τῶν πολλῶν εὐδαιμόνος, οἱ δὲ ἡμέτεροι παῖδες ἀδυνατήσουσι καρτερεῖν πολὺ καλλίονος ἕνεκα νίκης, ἣν ἡμεῖς καλλίστην ἐκ παιδῶν πρὸς αὐτοὺς λέγοντες
C ἐν μύθοις τε καὶ ἐν ᾠμασι καὶ ἐν μέλεσιν ἄδοντες, ὡς εἰκός, κηλήσομεν;

ΚΑ. Ποίας;

ΑΘ. Τῆς τῶν ἡδονῶν νίκης ἐγκρατεῖς ὄντας ἂν ζῆν εὐδαιμόνως, ἠττωμένους δὲ τούναντίον ἅπαν. πρὸς δὲ τούτοις ἐτι φόβος ὁ τοῦ μηδαμῆ μηδαμῶς ὅσιον αὐτὸ εἶναι δύναμιν ἡμῖν οὐκ ἄρα ἔξει κρατεῖν ὧν ἄλλοι κεκρατήμασι τούτων ὄντες χείρονες;

ΚΑ. Εἰκός γ' οὖν.

VIII. ΑΘ. Ἐπειδὴ τοίνυν ἐνταῦθα ἔσμεν τούτου τοῦ
D νομίμου πέρι, διὰ κάκην δὲ τὴν τῶν πολλῶν εἰς ἀπορίαν ἐπέσομεν, φημί τὸ μὲν ἡμέτερον νόμιμον ἀτεχνῶς δεῖν περὶ αὐτῶν τούτων πορευέσθαι λέγον, ὡς οὐ δεῖ χείρους ἡμῖν εἶναι τοὺς πολλὰς ὀρνίθων καὶ ἄλλων θηρίων πολ-

λῶν, οἱ κατὰ μεγάλας ἀγέλας γεννηθέντες μέχρι μὲν παιδογονίας ἦϊθεοὶ καὶ ἀκήρατοι γάμων τε ἀγνοοὶ ζῶσιν, ὅταν δ' εἰς τοῦτο ἡλικίας ἔλθωσι, συνδυασθέντες ἄρρηθ θηλεία κατὰ χάριν καὶ θήλεια ἄρρηθ τὸν λοιπὸν χρόνον ὀσίας καὶ δικαίως ζῶσιν, ἐμμένοντες βεβαίως ταῖς πρώταις τῆς
E φιλίας ὁμολογίαις· δεῖν δὲ θηρίων γε αὐτοὺς ἀμείνους εἶναι. ἐὰν δ' οὖν ὑπὸ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων τῶν πλείστων διαφθείρανται, τὴν λεγομένην ἀτακτον Ἀφροδίτην ἐν αὐτοῖς ὀρῶντές τε καὶ ἀκούοντες μέγιστον δυναμένην, καὶ οὕτω δὴ μὴ δυνατοὶ γίνωνται κατακρατεῖν, δεύτερον νόμον ἐπ' αὐτοῖς μηχανᾶσθαι χρὴ τοὺς νομοφύλακας νομοθέτας γενόμενους.

ΚΑ. Τίνα δὴ συμβουλευεῖς αὐτοῖς τίθεσθαι νόμον, 841 ἐὰν ὁ νῦν τιθέμενος αὐτοὺς ἐκφύγη;

ΑΘ. Δῆλον ὅτι τὸν ἐχόμενον τούτου δεύτερον, ὦ Κλεινία.

ΚΑ. Τίνα λέγεις;

ΑΘ. Ἀγύμναστον ὃ τι μάλιστα ποιεῖν τῆν τῶν ἡδονῶν φώμην, τὴν ἐπίχυσιν καὶ τροφήν αὐτῆς διὰ πόνων ἄλλοσε τρέποντα τοῦ σώματος. εἴη δ' ἂν τοῦτο, εἰ ἀνάδεικα μὴ ἐνεῖη τῇ τῶν ἀφροδισίων χρήσει· σπανίως γὰρ αὐτῷ τοιούτῳ δι' αἰσχύνην χρώμενοι ἀσθενεστέραν ἂν αὐ-
B τὴν δέσποιναν κτῶντο ὀλιγάκις χρώμενοι. τὸ δὲ λαυθάνειν τούτων ὀρῶντά τι καλὸν παρ' αὐτοῖς ἔστω [νόμιμον] ἔθει καὶ ἀγράφῳ νομισθῆν νόμῳ, τὸ δὲ μὴ λαυθάνειν αἰσχρόν, ἀλλ' οὐ τὸ μὴ πάντως ὀρᾶν. οὕτω τοῦτο αἰσχρόν αὐ καὶ καλὸν δευτέρως ἂν ἡμῖν ἐν νόμῳ γενόμενον κέοιτο, ὀρθότητά ἔχον δευτέραν, καὶ τοὺς τὰς φύσεις διεφθαμένους, οὓς ἠττους αὐτῶν προσαγορεύομεν, ἐν γένος ὃν
C περιλαβόντα τρία γένη βιάζοιτ' ἐν μὴ παρανομεῖν.

ΚΑ. Ποία δὴ;

ΑΘ. Τὸ τε θεοσεβῆς ἅμα καὶ φιλότιμον καὶ τὸ μὴ

τῶν σωμάτων ἀλλὰ τῶν τρόπων τῆς ψυχῆς ὄντων καλῶν
 γεγονὸς ἐν ἐπιθυμίᾳ. ταῦτα δὴ καθάπερ ἴσως ἐν μύθῳ
 τὰ νῦν λεγόμεν' ἐστὶν εὐχαί. πολὺ γε μὴν ἄριστα, εἴπερ
 γίνονται ἐν πάσαις πόλεσι, γίνονται ἂν. τάχα δ' ἂν, εἰ
 D θεὸς ἐθέλοι, κἄν δυοῖν θάτερα βιασαίμεθα περὶ ἐρωτι-
 κῶν, ἢ μηδένα τολμᾶν μηδενὸς ἄπεισθαι τῶν γενναίων
 ἅμα καὶ ἐλευθέρων πλήν γαμετῆς ἑαυτοῦ γυναικός, ἄθνητα
 δὲ παλλακῶν σπέρματα καὶ νόθα μὴ σπείρειν μηδὲ ἄγρονα
 ἄρρῆναν παρὰ φύσιν ἢ τὸ μὲν τῶν ἄρρῆνων ἀμύπαν ἀφε-
 λοίμεθ' ἂν, τὸ δὲ γυναικῶν, εἰ τις συγγίγνοιτό τιτι πλην
 ταῖς μετὰ θεῶν καὶ ἱερῶν γάμων ἐλθούσαις εἰς τὴν οἰκίαν,
 E ὠνηταῖς εἴτε ἄλλῳ ὄτρωον τρόπον κτηταῖς, μὴ λανθάνων
 ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας πύσας, τάχ' ἂν ἄτιμον αὐτὸν τῶν
 ἐν τῇ πόλει ἐπαίνων νομοθετοῦντες ὀρθῶς ἂν δόξαιμεν
 νομοθετεῖν, ὡς ὄντως ὄντα ξενικόν. οὗτος δὲ νόμος, εἴτε
 εἰς εἴτε δύο αὐτοὺς χρῆ προσαγορεύειν, κείσθω περὶ ἀφρο-
 δισίων καὶ ἀπάντων τῶν ἐρωτικῶν, ὅσα πρὸς ἀλλήλους
 842 διὰ τὰς τοιαύτας ἐπιθυμίας ὁμιλοῦντες ὀρθῶς τε καὶ οὐκ
 ὀρθῶς πράττομεν.

ME. Καὶ τοίνυν, ὦ ξένη, ἐγὼ μὲν τοι σφόδρα δεχο-
 μην ἂν τοῦτον τὸν νόμον, ὃ δὲ δὴ Κλεινίας αὐτὸς φραζέται,
 τί ποτε περὶ αὐτῶν διανοεῖται.

KA. Ἔσται ταῦτα, ὦ Μέγилле, ὁπόταν γε δὴ μοι δόξη
 τις παραπεπτωκέναι καιρός· νῦν μὴν ἐῷμεν τὸν ξένον εἰτε
 εἰς τὸ πρόσθεν προῖέναι τῶν νόμων.

ME. Ὅρθῶς.

B IX. AΘ. Ἀλλὰ μὴν νῦν γε προϊόντες ἤδη σχεδὸν
 ἐσμεν ἐν τῷ κατεσκευάσθαι μὲν ξυσσίτια, ὃ φαμεν ἄλλοθι
 μὲν ἂν χαλεπὸν εἶναι, ἐν Κρήτῃ δὲ οὐδεὶς ἄλλως ἂν ὑπο-
 λάβοι δεῖν γίνεσθαι· τὸ δὲ τίνα τρόπον, πότερον ὡς ἐν-
 θάδε ἢ καθάπερ ἐν Λακεδαιμόνῃ ἢ παρὰ ταῦτα ἐστὶ τι τρί-
 τον εἶδος ξυσσιτίων ἀμφοῖν τούτων ἄμεινον ἂν ἔχον,

τοῦτο οὐτ' ἐξευρεῖν μοι χαλεπὸν εἶναι δοκεῖ μέγα τε ἀγα-
 θὸν εὐρεθῆν οὐδὲν ἀπεργάσεσθαι· καὶ γὰρ νῦν ἐμμελῶς
 ἔχειν κατεσκευασμένα. τούτοις δ' ἐστὶν ἀκόλουθον ἢ τοῦ C
 βίου κατασκευῆ, τίν' αὐτοῖς ἂν τρόπον ἔποιτο. βίος δὲ
 ἄλλαις μὲν πόλεσι παντοδαπῶς ἂν καὶ πολλαχόθεν εἴη,
 μάλιστα δὲ ἐκ διπλασίων ἢ τούτοις· ἐκ γῆς γὰρ καὶ ἐκ
 θαλάττης τοῖς πλείστοις τῶν Ἑλλήνων ἐστὶ κατεσκευα-
 σμένα τὰ περὶ τὴν τροφήν, τούτοις δὲ μόνον ἐκ γῆς. τῷ
 μὲν οὖν νομοθέτῃ τοῦτο ἔβρον· οὐ γὰρ μόνον ἡμίσεις αὐ-
 γίνονται νόμοι μέτριοι, πολὺ δ' ἐλάττους, ἐτι δ' ἐλευθέ- D
 ροὺς ἀνθρώποις μᾶλλον πρέποντες. ναυκληρικῶν μὲν γὰρ
 καὶ ἐμπορικῶν καὶ κατηλευτικῶν καὶ πανδοκείσεων καὶ
 τελωνικῶν καὶ μεταλλειῶν καὶ δανεισμῶν καὶ ἐπιτόκων
 τόκων καὶ ἄλλων μυρίων τοιούτων τὰ πολλὰ ἀπήλλακται,
 χαίρειν αὐτοῖς εἰπῶν, ὃ περὶ ταύτην τὴν πόλιν νομοθέτης,
 γεωργοῖς δὲ καὶ νομεῦσι καὶ μελιττοργοῖς καὶ τοῖς περὶ E
 τὰ τοιαῦτα φυλακτηρίοις τε καὶ ἐπιστάταις ὀργάνων νο-
 μοθετήσῃ, τὰ μέγιστα ἤδη νενομοθετηκῶς περὶ γάμους
 ἅμα καὶ γενέσεις παιδῶν καὶ τροφάς, ἐτι δὲ καὶ παιδείας
 ἀρχῶν τε καταστάσεις ἐν τῇ πόλει· νῦν δ' ἐπὶ τοὺς τὴν
 τροφήν καὶ ὅσοι περὶ αὐτὴν ταύτην συνδιαπονοῦσιν
 ἀναγκαῖον νομοθετοῦντά ἐστι τρέπεσθαι. πρῶτον δὲ νό-
 μοι ἐστῶσαν λεγόμενοι τοῦνομα γεωργικοί. Διὸς ὀρίου
 μὲν πρῶτος νόμος ὄδε εἰρήσθω· μὴ κινεῖτω γῆς ὄρια μη-
 δεὶς μῆτε οἰκίον πολίτου γείτονος μῆτε ὁμοτέρομος ἐπ'
 ἐσχατίας κεκτημένος ἄλλῳ ξένῳ γειτουῶν, νομίσας τὸ
 τᾶκίνητα κινεῖν ἀληθῶς τοῦτο εἶναι· βουλέσθω δὲ πᾶς 843
 πέτρον ἐπιχειρήσῃ κινεῖν τὸν μέγιστον ἄλλον [πλήν ὄρον]
 μᾶλλον ἢ σμικρὸν λίθον ὀρίζοντα φιλίαν τε καὶ ἐχθραν,
 ἐνορκον παρὰ θεῶν. τοῦ μὲν γὰρ ὁμόφυλος Ζεὺς μάρτυς,
 τοῦ δὲ ξένιος, οἱ μετὰ πολέμων τῶν ἐχθίστων ἐγείρονται·
 καὶ ὃ μὲν πεισθεὶς τῷ νόμῳ ἀναίσθητος τῶν ἀπ' αὐτοῦ

κακῶν γίγνοιτ' ἂν, καταφρονήσας δὲ διτταῖς δίκαις ἔνοχος
 ἔστω, μίᾳ μὲν παρὰ θεῶν καὶ πρώτη, δευτέρῃ δὲ ὑπὸ νό-
 B μου. μηδεὶς γὰρ ἑκὼν κινεῖται γῆς ὄρια γειτόνων· ὅς δ'
 ἂν κινήσῃ, μηνυέτω μὲν ὁ βουλούμενος τοῖς γεωμόροις, οἱ
 δὲ εἰς τὸ δικαστήριον ἄγόντων· ἦν δὲ τις ὄφλη τὴν τοιαύ-
 την δίκην, ὡς ἀνάδαστον γῆν λάθρα καὶ βία ποιούντος τοῦ
 ὄφλουτος τιμάτω τὸ δικαστήριον ὅ τι ἂν δέη πάσχειν ἢ
 ἀποτινῆναι τὸν ἥττηθέντα. τὸ δὲ μετὰ τοῦτο βλάβαι πολ-
 λαὶ καὶ σμικρὰ γειτόνων γιγνόμεναι διὰ τὸ θαμίζειν
 C ἔχθρας ὄγκον μέγαν ἐντίκτουςαι χαλεπὴν καὶ σφόδρα πι-
 κρὰν γειτονίαν ἀπεργάζονται· διὸ χρὴ πάντας εὐλαβεῖ-
 σθαι γείτονα γείτομι μηδὲν ποιεῖν διάφορον, τῶν τε ἄλ-
 λων πέρι καὶ δὴ καὶ ἐπεργασίας ξυμπάσης σφόδρα διευλα-
 βούμενον· τὸ μὲν γὰρ βλάπτειν οὐδὲν χαλεπὸν ἀλλ' ἄν-
 θρώπου παντός, τὸ δ' ἐπωφελεῖν οὐδαμῆ ἅπαντος· ὅς δ'
 ἂν ἐπεργάζηται τὰ τοῦ γείτονος ὑπερβαίνων τοὺς ὄρους,
 τὸ μὲν βλάβος ἀποτινέτω, τῆς δὲ ἀναιδείας ἅμα καὶ ἀνε-
 D λευθερίας ἔνεκα ἰατρευόμενος διπλάσιον τοῦ βλάβους
 ἄλλο ἐκτισάτω τῷ βλαφθέντι· τούτων δὲ καὶ ἀπάντων
 τῶν τοιούτων ἐπιγνώμονές τε καὶ δικασταὶ καὶ τιμηταί.
 γιγνέσθων ἀγρονομοί, τῶν μὲν μειζόνων, καθάπερ ἐν τοῖς
 πρόσθεν εἴρηται, πᾶσα ἢ τοῦ δωδεκατημορίου τάξις, τῶν
 ἐλαττόνων δὲ οἱ φρουράρχοι τούτων. καὶ εἰάν τις βοσκή-
 ματα ἐπινέμῃ, τὰς βλάβας ὀρθῶντες κρινόντων καὶ τιμών-
 των, καὶ εἰάν ἐσμούς ἀλλοτρίους σφετερίξῃ τις τῆ τῶν
 E μελιτῶν ἠδονῆ ξυνεπόμενος καὶ κατακρούων οὕτως οἰ-
 κειῶται, τινέτω τὴν βλάβην· καὶ εἰάν πυρεύων τὴν ὕλην
 μὴ διευλαβηθῆ τῶν τοῦ γείτονος, τὴν δόξασαν ζημίαν
 τοῖς ἄρχουσι ζημιούσθω, καὶ εἰάν φυτεύων μὴ ἀπολείπῃ τὸ
 μέτρον τῶν τοῦ γείτονος χωρίων, καθάπερ εἴρηται καὶ
 πολλοῖς νομοθέταις ἱκανῶς, ὧν τοῖς νόμοις χρὴ προσοχρῆ-
 σθαι καὶ μὴ πάντα ἄξιον πολλὰ καὶ σμικρὰ καὶ τοῦ ἐπι-

τυχόντος νομοθέτου γιγνόμενα τὸν μείζω πόλεως κοσμη-
 τὴν νομοθετεῖν· ἐπεὶ καὶ τῶν ὕδατων πέρι γεωργοῖσι 844
 παλαιοὶ καὶ καλοὶ νόμοι κείμενοι οὐκ ἄξιοι παροχτενεῖν
 λόγοις, ἀλλ' ὁ βουλευθεὶς ἐπὶ τὸν αὐτοῦ τόπον ἄγειν ὕδωρ
 ἀγέτω μὲν ἀρχόμενος ἐκ τῶν κοινῶν ναμάτων, μὴ ὑπο-
 τέμνων πηγὰς φανερὰς ἰδιώτου μηδενός, ἢ δ' ἂν βούλη-
 ται ἄγειν, πλην δι' οἰκίας ἢ ἱερῶν τινῶν ἢ καὶ μνημάτων,
 ἀγέτω, μὴ βλάπτων πλην αὐτῆς τῆς ὀχεταιγωγίας· ἀυδρία
 δὲ εἴ τισι τόποις ξύμφυτος ἐκ γῆς τὰ ἐκ Διὸς ἰόντα ἀπο- B
 στέγει νάματα καὶ ἐλλείπει τῶν ἀναγκαίων πομάτων,
 ὀρυττέτω μὲν ἐν τῷ αὐτοῦ χωρίῳ μέχρι τῆς κεραιίδος
 γῆς, εἰάν δ' ἐν τούτῳ τῷ βᾶθει μηδαμῶς ὕδατι προστρυ-
 χάνῃ, παρὰ τῶν γειτόνων ὑδρευέσθω μέχρι τοῦ ἀναγκαίου
 πώματος ἐκάστοις τῶν οἰκιστῶν· εἰάν δὲ δι' ἀκριβείας ἢ
 καὶ τοῖς γείτοσι, τάξιν τῆς ὑδρείας ταξάμενος παρὰ τοῖς
 ἀγρονομοῖς, ταύτην ἡμέρας ἐκάστης κομιζόμενος οὕτω C
 κοινωνεῖτω τοῖς γείτοσιν ὕδατος. εἰάν δὲ ἐκ Διὸς ὕδατα
 γιγνόμενα τὸν ἐπάνω γεωργοῦντα ἢ καὶ ὁμότοιχον οἰ-
 κοῦντα τῶν ὑποκάτω βλάπτῃ τις μὴ διδούς ἐκροήν, ἢ
 τοῦναντίον ὁ ἐπάνω μεθίει εἰκὴ τὰ θεύματα βλάπτῃ τὸν
 κάτω, καὶ περὶ ταῦτα μὴ ἐθέλωσι διὰ ταῦτα κοινωνεῖν
 ἀλλήλοις, ἐν ἅσται μὲν ἀστυνόμον, ἐν ἀγρῷ δὲ ἀγρονόμον
 ἐπάγων ὁ βουλούμενος ταξάσθω, τί χρὴ ποιεῖν ἐκάτερον·
 ὁ δὲ μὴ ἐμμένων ἐν τῇ τάξει φθόνου θ' ἅμα καὶ δυσκό-
 λου ψυχῆς ὑπεχέτω δίκην, καὶ ὄφλων διπλάσιον τὸ βλά- D
 βος ἀποτινέτω τῷ βλαφθέντι, μὴ ἐθειλήσας τοῖς ἄρχουσι
 πείθεσθαι.

X. Ὀπίωρας δὲ δὴ χρὴ κοινονίαν ποιῆσθαι πάντας
 τοιάνδε τινά. διττὰς ἡμῖν δωρεὰς ἢ θεὸς ἔχει χάριτος
 αὐτῆ, τὴν μὲν παιδείαν Διονυσιάδα ἀθησαύριστον, τὴν
 δ' εἰς ἀπόθεσιν γενομένην κατὰ φύσιν· ἔστω δὴ περὶ
 ὀπίωρας ὅδε νόμος ταχθεὶς· ὅς ἂν ἀγροῖκου ὀπίωρας γεύ-

σηται, βοτρυών είτε καὶ σύκων, πρὶν ἔλθειν τὴν ὥραν τὴν
 E τοῦ τρυγᾶν ἀρκτούρου ξύνδρομον, εἴτ' ἐν τοῖς αὐτοῦ χωρί-
 οῖς εἴτε καὶ ἐν ἄλλων, ἱεράς μὲν πεντήκοντα ὀφειλέτω τῷ
 Διονύσῳ δραχμᾶς, εἴαν ἐκ τῶν ἑαυτοῦ δρέπη, εἴαν δ' ἐκ
 τῶν γειτόνων, μνᾶν, εἴαν δ' ἐξ ἄλλων, δύο μέρη τῆς μνᾶς.
 ὅς δ' ἂν τὴν γενναίαν νῦν λεγομένην σταφυλὴν ἢ τὰ γεν-
 ναῖα σῦκα ἐπονομαζόμενα ὀπωρίζειν βούληται, εἴαν μὲν ἐκ
 τῶν οἰκείων λαμβάνῃ, ὅπως ἂν ἐθέλῃ καὶ ὁπόταν βούλη-
 ται καρπούσθω, εἴαν δ' ἐξ ἄλλων μὴ πείσας, ἐπομένως τῷ
 845 νόμῳ, τῷ μὴ κινεῖν ὅ τι μὴ κατέθετο, ἐκείνως αἰεὶ ζημιού-
 σθω· εἴαν δὲ δὴ δοῦλος μὴ πείσας τὸν δεσπότην τῶν χω-
 ρίων ἄπτηται του τῶν τοιούτων, κατὰ ῥᾶγα βοτρυών καὶ
 σύκων συκῆς ἰσαρίθμους πληγὰς τούτοις μαστιγοῦσθω.
 μέτοικος δὲ ἄνούμενος τὴν γενναίαν ὀπώραν ὀπωρίζετω,
 εἴαν βούληται· εἴαν δὲ ξένος ἐπιδημήσας ὀπώρας ἐπιθυμῇ
 φάγειν διαπορευόμενος τὰς ὁδοὺς, τῆς μὲν γενναίας ἀπέ-
 σθω, εἴαν βούληται, μεθ' ἑνὸς ἀκολούθου χωρὶς τιμῆς,
 B ξένια δεχόμενος, τῆς δὲ ἀγροίκου λεγομένης καὶ τῶν τοι-
 ούτων ὁ νόμος εἰργέτω μὴ κοινωνεῖν ἡμῖν τοὺς ξένους·
 εἴαν δὲ τις ἄστωρ ὢν αὐτὸς ἢ δοῦλος ἄψῃται, τὸν μὲν δοῦ-
 λον πληγαῖς κολάζειν, τὸν δὲ ἐλεύθερον ἀποπέμπειν νου-
 θετήσαντα καὶ διδάξαντα τῆς ἄλλης ὀπώρας ἀπεσθαι τῆς
 εἰς ἀπόθεσιν ὀσταφίδος οἴνου τε καὶ ξηρῶν σύκων ἀνε-
 πιτηδεῖον κεκτῆσθαι. ἀπίων δὲ πέρι καὶ μήλων καὶ ῥοῶν
 C καὶ πάντων τῶν τοιούτων, αἰσχρὸν μὲν μηδὲν ἔστω λάθρα
 λαμβάνειν, ὁ δὲ ληφθεὶς ἐντὸς τριάκοντα ἐτῶν γεγονώς
 τυπτέσθω καὶ ἀμυνέσθω ἄνευ τραυμάτων, δίκην δ' εἶναι
 ἐλευθέρῳ τῶν τοιούτων πληγῶν μηδεμίαν· ξένῳ δὲ κα-
 θαπερ ὀπώρας ἐξέστω καὶ τῶν τοιούτων μέτοχον εἶναι·
 εἴαν δὲ πρεσβύτερος ὢν ἄπτηται τούτων, φάγῶν αὐτοῦ
 καὶ ἀποφέρων μηδὲν, καθάπερ ὁ ξένος ταύτη κοινωνεῖτω
 τῶν τοιούτων ἀπάντων, μὴ πειθόμενος δὲ τῷ νόμῳ

κινδυνευέτω ἀναγώνιστος γίνεσθαι περὶ ἀρετῆς, εἴαν εἰς D
 τότε τὰ τοιαῦτα περὶ αὐτοῦ τοὺς τότε κριτὰς τις ἀναμι-
 μνήσῃ.

XI. Ἦδωρ δὲ πάντων μὲν τὸ περὶ τὰς κητείας διαφε-
 ρόντως τρόφιμον, εὐδιάφραστον δέ· οὔτε γὰρ γῆν οὔτε
 ἥλιον οὔτε πνεύματα τοῖς ὕδασι ξύντροφα τῶν ἐκ γῆς
 ἀναβλαστανόντων ῥᾶδιον φθείρειν φαρμακεύσεσιν ἢ
 ἀποτροπαῖς ἢ καὶ κλοπαῖς, περὶ δὲ τὴν ὕδατος φύσιν ἔστι
 τὰ τοιαῦτα ξύμπαντα δυνατὰ γίνεσθαι· διὸ δὴ βοηθοῦ E
 δεῖται νόμον. ἔστω τοίνυν ὅδε περὶ αὐτοῦ· ἂν τις δια-
 φθείρῃ ἐκῶν ὕδωρ ἄλλότριον, εἴτε καὶ πηγᾶτον εἴτε καὶ
 συναγυρτόν, φαρμακείαις ἢ σκιάμμασιν ἢ κλοπαῖς, ὁ βλα-
 πτόμενος δικαζέσθω πρὸς τοὺς ἀστυνόμους, τὴν ἄξιαν
 τῆς βλάβης ἀπογραφόμενος· ἂν δὲ τις ὄφλη φαρμακείαις
 τισὶ βλάπτων, πρὸς τῷ τιμήματι καθηρότατο τὰς πηγὰς ἢ
 τὰγγεῖον τοῦ ὕδατος, ὅπῃπερ ἂν οἱ τῶν ἐξηγητῶν νόμοι
 ἀφηγῶνται δεῖν γίνεσθαι τὴν κάθαρσιν ἐκάστοτε καὶ
 ἐκάστοις. περὶ δὲ ξυγκομιδῆς τῶν ὠραίων ἀπάντων, ἐξέ-
 στω τῷ βουλομένῳ τὸ ἑαυτοῦ διὰ παντὸς τόπον κομίζε- 846
 σθαι, ὅπῃπερ ἂν ἢ μηδὲν μηδένα ζημιοῖ ἢ τριπλάσιον αὐ-
 τὸς κέρδος τῆς τοῦ γείτουος ζημίας κερδαίνῃ· τούτων δὲ
 ἐπιγνώμονας τοὺς ἄρχοντας γίνεσθαι καὶ τῶν ἄλλων
 ἀπάντων, ὅσα τις ἂν ἐκῶν ἄκουτα βλάβη βία ἢ λάθρα
 αὐτὸν ἢ τῶν αὐτοῦ τι διὰ τῶν αὐτοῦ κτημάτων. πάντα
 τὰ τοιαῦτα τοῖς ἄρχουσι ἐπιδεικνύς τιμωρεῖσθω μέχρι
 τριῶν μνῶν ὄντος τοῦ βλάβους· εἴαν δ' ἐγκλημᾶ τῷ μείζον
 ἄλλῳ πρὸς ἄλλον γίνηται, πρὸς τὰ κοινὰ δικαστήρια φέ- B
 ρων τὴν δίκην τιμωρεῖσθω τὸν ἀδικοῦντα. εἴαν δὲ τις τῶν
 ἀρχόντων δοκῇ μετ' ἀδίκου γνώμης κρίνειν τὰς ζημίας,
 τῶν διπλασίων ὑπόδικος ἔστω τῷ βλαφθέντι· τὰ δὲ αὐ-
 τῶν ἀρχόντων ἀδικήματα εἰς τὰ κοινὰ δικαστήρια ἐπανά-
 γειν τὸν βουλούμενον ἐκάστων τῶν ἐγκλημάτων. μυρία δὲ

ταῦτα ὄντα καὶ σμικρὰ νόμιμα, καθ' ἃ δεῖ τὰς τιμωρίας γίνεσθαι, λήξεόν τε περὶ δικῶν καὶ προσκλήσεων καὶ κλητήρων, εἴτ' ἐπὶ θνεῖν εἴτ' ἐφ' ὅποσον δεῖ καλεῖσθαι, καὶ πάντα ὅποσα τοιαῦτά ἐστιν, οὐτ' ἀνομοθέτητα οἷόν τ' εἶναι γέροντός τε οὐκ ἄξια νομοθέτου, νομοθετούντων δ' αὐτὰ οἱ νέοι πρὸς τὰ τῶν πρόσθεν νομοθετήματα ἀπομιμούμενοι σμικρὰ πρὸς μεγάλα, καὶ τῆς ἀναγκαίας αὐτῶν χρείας ἐμπείρως ἴσχοντες, μέχριπερ ἂν πάντα ἱκανῶς δόξῃ κείσθαι· τότε δὲ ἀκίνητα ποιησάμενοι ζώντων τούτοις ἤδη χρώμενοι μέτρον ἔχουσι.

D XII. Τὸ δὲ τῶν ἄλλων δημιουργῶν ποιεῖν χρὴ κατὰ τὰδε. πρῶτον μὲν ἐπιχώριος μηδεὶς ἔστω τῶν περὶ τὰ δημιουργικὰ τεχνήματα διαπονούτων, μηδὲ οἰκίτης ἀνδρὸς ἐπιχωρίου. τέχνην γὰρ ἱκανὴν πολλῆς ἀσκήσεως ἅμα καὶ μαθημάτων πολλῶν δεομένην κέκτηται πολίτης ἀνὴρ τὸν κοινὸν τῆς πόλεως κόσμον σωζῶν καὶ κτώμενος, οὐκ ἐν παρέργῳ δεόμενον ἐπιτηδεύειν· δύο δὲ ἐπιτηδεύματα ἢ δύο τέχναις ἀκριβῶς διαπονεῖσθαι σχεδὸν οὐδεμία φύσις E ἱκανὴ τῶν ἀνθρωπίνων, οὐδ' αὖ τὴν μὲν αὐτὸς ἱκανῶς ἀσκεῖν, τὴν δὲ ἄλλον ἀσκούντα ἐπιτροπεύειν. τοῦτ' οὖν ἐν πόλει ὑπάρχον δεῖ πρῶτον γίνεσθαι· μηδεὶς χαλκεύων ἅμα τεκταινέσθω, μηδ' αὖ τεκταινόμενος χαλκευόντων ἄλλων ἐπιμελείσθω μᾶλλον ἢ τῆς αὐτοῦ τέχνης, πρόφασιν ἔχων, ὡς πολλῶν οἰκίτων ἐπιμελούμενος ἑαυτῷ δημιουργούντων εἰκότως μᾶλλον ἐπιμελεῖται ἐκείνων διὰ τὸ 847 τὴν πρόσδοτον ἐκεῖθεν αὐτῷ πλείω γίνεσθαι τῆς αὐτοῦ τέχνης, ἀλλ' εἰς μίαν ἕκαστος τέχνην ἐν πόλει κεκτημένος ἀπὸ ταύτης ἅμα καὶ τὸ ζῆν κτάσθω. τοῦτον δὲ τὸν νόμον ἀστυνόμοι διαπονούμενοι σωζόντων, καὶ τὸν μὲν ἐπιχώριον, εἰς τινὰ τέχνην ἀποκλίνη μᾶλλον ἢ τὴν τῆς ἀρετῆς ἐπιμέλειαν, κολαζόντων οὐκ εἰδεσί τε καὶ ἀτιμίας, μέχριπερ ἂν κατευθύνωσιν εἰς τὸν αὐτοῦ δρόμον, ξένων

δὲ ἂν τις ἐπιτηδεύῃ δύο τέχναις, δεσμοῖσί τε καὶ χρημάτων ζημίαις καὶ ἐκβολαῖς ἐκ τῆς πόλεως κολάζοντες ἀναγκαζόντων ἕνα μόνον ἀλλὰ μὴ πολλοὺς εἶναι. μισθῶν δὲ αὐτοῖς περὶ καὶ τῶν ἀναιρέσεων τῶν ἔργων, καὶ εἰάν τις αὐτοὺς ἕτερος ἢ κείνοι τινὰ ἄλλον ἀδικῶσι, μέχρι δραχμῶν πευτήκοντα ἀστυνόμοι διαδικάζοντων, τὸ δὲ πλεον τούτου τὰ κοινὰ δικαστήρια διακρινόντων κατὰ νόμον. τέλος δὲ ἐν τῇ πόλει μηδένα μηδὲν τελεῖν μήτε ἐξαγομένων χρημάτων μήτε εἰσαγομένων· λιβανωτῶν δὲ καὶ ὅσα πρὸς θεοὺς τὰ τοιαῦτ' ἐστὶ ξενικὰ θυμιάματα, καὶ πορφύραν καὶ ὅσα βαπτὰ χρώματα μὴ φερούσης τῆς χώρας, ἢ περὶ τινὰ ἄλλην τέχνην δεομένην ξενικῶν τινῶν εἰσαγωγίμων μηδενὸς ἀναγκαίου χάριν μήτε τις ἀγέτω, μήτε αὖ τῶν ἐν τῇ χώρᾳ ἀναγκαίων ἐμμένειν ἐξαγέτω· τούτων δ' αὖ πάντων ἐπιγνώμονας εἶναι καὶ ἐπιμελητὰς τῶν νομοφυλάκων πέντε ἀφαιρεθέντων τῶν πρεσβυτέρων τοὺς ἑξῆς δώδεκα. περὶ δὲ ὄπλων καὶ ὅσα περὶ τὸν πόλεμον ἅπαντα ὄργανα, εἰάν τινος ἢ τέχνης εἰσαγωγίμου δέη γίνεσθαι ἢ φυτοῦ ἢ μεταλλευτικοῦ κτήματος ἢ δεσμευτικοῦ ἢ ζώων τινῶν ἕνεκα τῆς τοιαύτης χρείας, ἰπαρχοὶ καὶ στρατηγοὶ τούτων ἔστωσαν κύριοι εἰσαγωγῆς τε καὶ ἐξαγωγῆς, διδούσης τε ἅμα καὶ δεχομένης τῆς πόλεως, νόμους δὲ περὶ τούτων νομοφύλακες τοὺς πρέποντάς τε καὶ ἱκανοὺς θήσουσι· καπηλείαν δὲ ἕνεκα χρηματισμῶν μήτε οὖν τούτου μήτε ἄλλου μηδενὸς ἐν τῇ χώρᾳ ὅλη καὶ πόλει ἡμῖν γίνεσθαι.

XIII. Τροφῆς δὲ καὶ διανομῆς τῶν ἐκ τῆς χώρας ἐγγύς τῆς τοῦ Κρητικοῦ νόμου ἔοικεν ὀρθότης ἂν τις γιγνομένη κατὰ τρόπον γίνεσθαι. δώδεκα μὲν γὰρ δὴ μέρη τὰ πάντα ἐκ τῆς χώρας γιγνόμενα νέμειν χρῶν πάντα, ἥπερ καὶ ἀναλωτέα· τὸ δὲ δωδέκατον μέρος ἕκαστου οἷον πυρῶν καὶ κριθῶν, οἷσι δὲ καὶ τὰ ἅπαντα ἀκολουθεῖται τὰ ἄλλα

848 ὡραία νεμόμενα, καὶ ὅσα ζῶα ξύμπαντα πράσιμ' ἂν ἐκάστοις ἦ, τριχῆ διαιρείσθω κατὰ λόγον, ἐν μὲν μέρος τοῖς ἐλευθέροις, ἐν δὲ τοῖς τούτων οἰκέταις, τὸ δὲ τρίτον δημιουργοῖς τε καὶ πάντως τοῖς ξένοις, οἳ τέ τις ἂν τῶν μετοικοῦντων ὧσι ξυνοικοῦντες τροφῆς ἀναγκαῖον δεόμενοι, καὶ ὅσοι χρεῖα τιμὴ πόλεως ἢ τινος ἰδιωτῶν εἰσαφικνοῦνται ἐκάστοτε, πάντων τῶν ἀναγκαῖων ἀπονεμηθὲν τρίτον μέρος ἄνιον ἐξ ἀνάγκης ἔστω τοῦτο μόνον, τῶν δὲ δύο μερῶν μηδὲν ἐπάναγκες ἔστω πωλεῖν. πῶς οὖν δὴ ταῦτα ὀρθότατα νέμοιτ' ἄν; πρῶτον μὲν δῆλον, ὅτι τῆ μὲν ἴσα, τῆ δ' οὐκ ἴσα νέμομεν.

ΚΑ. Πῶς λέγεις;

ΑΘ. Χείρω πού καὶ βελτίω τούτων ἕκαστα ἀνάγκη φύειν καὶ ἐπιτρέφειν τὴν γῆν.

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Τῷ μὲν τοίνυν τοιοῦτῶν μερῶν τριῶν ὄντων μηδὲν πλέον ἐχέτω μήτε τὸ τοῖς δεσπόταις ἢ δοῦλοις νεμόμενον, μήτε αὐτὸ τῶν ξένων, ἀλλὰ τὴν τῆς ὁμοιότητος ἰσότητα ἢ νομῆ πᾶσιν ἀποδιδότω τὴν αὐτήν, λαβῶν δ' ἕκαστος τῶν πολιτῶν τὰ δύο μέρη κύριος ἔστω τῆς νομῆς δοῦλοις τε καὶ ἐλευθέροις, ὅπόσ' ἂν καὶ ὅποια βούληται διανέμειν· τὸ δὲ πλέον τούτων μέτροις τε καὶ ἀριθμῶ τῆδε χορῆ διανέμεσθαι, λαβόντα τὸν ἀριθμὸν πάντων τῶν ζώων, οἷς ἐκ τῆς γῆς δεῖ τὴν τροφήν γίνεσθαι, [διανέμειν]. τὸ δὲ μετὰ τοῦτο αὐτοῖς οἰκήσεις δεῖ χωρὶς διατεταγμένας εἶναι· τάξις δὲ ἦδε πρέπει τοῖς τοιοῦτοις. δώδεκα κώμας εἶναι χορῆ, κατὰ μέσον τὸ δωδεκατημόριον ἕκαστον μίαν, δ' ἐν τῇ κώμῃ δὲ ἐκάστη πρῶτον μὲν ἱερὰ καὶ ἀγορὰν ἐξηρησθαι θεῶν τε καὶ τῶν ἐπομένων θεοῖς δαιμόνων, εἰτε τινὲς ἐντοποὶ Μαγνήτων εἴτ' ἄλλων ἰδρύματα παλαιῶν μνήμη διασσεωμένων εἰσί, τούτοις ἀποδιδόντας τὰς τῶν πάλαι τιμὰς ἀνθρώπων, Ἐστίας δὲ καὶ Διὸς Ἀθηναῖς τε

καὶ ὅς ἂν ἀρχηγὸς ἦ τῶν ἄλλων τοῦ δωδεκάτου ἐκάστον μέρους, ἱερὰ πανταχοῦ ἰδρύσασθαι. πρῶτον δὲ οἰκοδομίας εἶναι περὶ τὰ ἱερὰ ταῦτα, ὅπη ἂν ὁ τόπος ὑψηλότατος ἦ, τοῖς φρουροῖς ὑποδοχὴν ὅ τι μάλιστα εὐερκῆ· τὴν δὲ ἄλλην χώραν κατασκευάζειν πᾶσαν δημιουργῶν τριακάδεκα μέρη διελόμενους, καὶ τὸ μὲν ἐν ἄστει κατοικίσειν, διελόμενους αὐτὸ καὶ τοῦτο εἰς τὰ δώδεκα μέρη τῆς πόλεως ἀπάσης, ἕξω τε καὶ ἐν κύκλῳ κατανεμηθέντας, ἐν τῇ κώμῃ δὲ ἐκάστη τὰ πρόσοφρα γεωργοῖσι γένη τῶν δημιουργῶν συνοικίσειν. τοὺς δ' ἐπιμελητὰς εἶναι τούτων πάντων τοὺς τῶν ἀγρονόμων ἀρχοντας, ὅσων τε καὶ ἄντιων ὁ τόπος ἕκαστος δεῖται, καὶ ὅπου κατοικοῦντες ἀλυπότατοί τε καὶ ἀφελιμῶτατοι ἔσονται τοῖσι γεωργοῦσι. τῶν δὲ ἐν ἄστει 849 κατὰ τὰ αὐτὰ ἐπιμεληθῆναι καὶ ἐπιμελεῖσθαι τὴν τῶν ἀστυνόμων ἀρχήν.

XIV. Τοῖς δὲ δὴ ἀγορανόμοις τὰ περὶ ἀγορὰν πού δεῖ ἕκαστα μέλειν· ἢ δ' ἐπιμέλεια μετὰ τὴν τῶν ἱερῶν ἐπίσκεψιν τῶν κατ' ἀγορὰν, μή τις ἀδικῆ τι, τῆς τῶν ἀνθρώπων χρεῖας τὸ δεύτερον ἂν εἰη σωφροσύνης τε καὶ ὑβρεως ἐπισκόπους ὄντας κολάζειν τὸν δεόμενον κολάσεως. τῶν δὲ ἀνίων, πρῶτον μὲν τὰ περὶ τοὺς ξένους ταχθέντα πωλεῖν τοῖς ἀστοῖς σκοπεῖν εἰ γίνεται κατὰ τὸν νόμον ἕκαστα· νόμος δὲ ἐκάστον, μηνὸς τῆ νέξ ἂν δεῖ πράθῆναι τὸ μέρος τοῖς ξένοις ἐξάγειν τοὺς ἐπιτρόπους, ὅσοι τοῖς ἀστοῖς ξένοι ἢ καὶ δοῦλοι ἐπιτροπεύουσι, δωδεκατημόριον πρῶτον τοῦ σίτου, τὸν δὲ ξένον εἰς πάντα τὸν μῆνα ἀνεῖσθαι σίτον μὲν καὶ ὅσα περὶ σίτον ἀγορᾶ τῆ πρώτη· δεκάτη δὲ τοῦ μηνὸς τὴν τῶν ὑγρῶν οἳ μὲν πράσιν, οἳ δὲ ἄνην ποιείσθωσαν δι' ὅλου τοῦ μηνὸς ἱκανήν· τρίτη δὲ εἰκάδι τῶν ζώων ἔστω πράσις, ὅσα πρατέα ἐκάστοις ἢ ὠνητέα αὐτοῖς δεομένοις, καὶ ὁπόσων σκευῶν ἢ χρημάτων γεωργοῖς μὲν πράσις, οἷον δερμάτων ἢ καὶ πά-

σης ἐσθλήτος ἢ πλοκῆς ἢ πιλήσεως ἢ τινῶν ἄλλων τοιούτων, ξένοις δὲ ἀναγκαῖον ἀνεῖσθαι παρ' ἄλλων κτωμένοις. καπηλείας δὲ τούτων ἢ κριδῶν ἢ πυρῶν εἰς ἄλφρα νεμηθέντων, ἢ καὶ τὴν ἄλλην ξύμπασαν τροφήν ἀστοῖς μὲν καὶ τούτων δούλοις μήτε τις πωλείτω μήτε ἀνεῖσθω
 D παρὰ τοιούτου μηδεὶς μηδενός, ἐν δὲ ταῖς τῶν ξένων ξένος ἀγοραῖς πωλείτω τοῖς δημιουργοῖς τε καὶ τούτων δούλοις, οἴνου τε μεταβαλλόμενος καὶ σίτου πράσιν, ὃ δὴ καπηλείαν ἐπονομάζουσιν οἱ πλείστοι, καὶ ζῶων διαμερισθέντων μάγειροι διατιθέσθων ξένοις τε καὶ δημιουργοῖς καὶ τούτων οἰκέταις. πᾶσαν δὲ ὕλην καύσιμον ὀσημέτρα ξένος ὃ βουληθεὶς ἀνεῖσθω μὲν ἀθρόαν παρὰ τῶν ἐν τοῖς χωρίοις ἐπιτρόπων, πωλείτω δὲ αὐτὸς τοῖς ξένοις, καθ' ὅσον ἂν βούληται καὶ ὁπόταν βούληται· τῶν δὲ ἄλλων χρημάτων
 E πάντων καὶ σκευῶν, ὁπόσων ἐκάστοισι χρεία, πωλεῖν εἰς τὴν κοινὴν ἀγορὰν φέροντας εἰς τὸν τόπον ἕκαστου, ἐν οἷς ἂν νομοφύλακὲς τε καὶ ἀγορανόμοι μετ' ἀστυνόμων τεκμηράμενοι ἕδρας πρεπούσας ὄρους θῶνται τῶν ὀνίων ἐν τούτοις ἀλλάττεσθαι νόμισμά τε χρημάτων καὶ χρήματα νομίσματος, μὴ προϊέμενον ἄλλον ἑτέρω τὴν ἀλλαγὴν· ὃ δὲ προϊέμενος ὡς πιστεύων, ἔαν τε κομισθῆται καὶ ἂν μὴ, σιτογέτω ὡς οὐκέτι δίκης οὔσης τῶν τοιούτων
 850 περὶ συναλλάξεων. τὸ δὲ ὠνηθῆν ἢ προθῆν ὅσῳ πλέον ἂν ἢ καὶ πλέονος ἢ κατὰ τὸν νόμον, ὃς εἰρηκε πόσον προσγενομένου καὶ ἀπογενομένου δεῖ μηδέτερον τούτων ποιεῖν, ἀναγραφῆτω τότε ἢδη παρὰ τοῖς νομοφύλαξι τὸ πλέον, ἐξαλειφῆσθω δὲ τὸ ἐναντίον· τὰ αὐτὰ δὲ καὶ περὶ μετοίκων ἔστω τῆς ἀναγραφῆς περὶ τῆς οὐσίας. ἵεναι δὲ τὸν βουλούμενον εἰς τὴν μετοίκησιν ἐπὶ ἡτοιότις, ὡς οἰκήσεως οὔσης τῶν ξένων τῷ βουλούμένῳ καὶ θυναμένῳ μετοικεῖν,
 B τέχνην κεκτημένῳ καὶ ἐπιδημοῦντι μὴ πλέον ἐτῶν εἰκοσιν, ἀφ' ἧς ἂν γράφηται, μετοίκιον μηδὲ σμικρὸν τελοῦντι

πλὴν τοῦ σωφρονεῖν, μηδὲ ἄλλο αὐτὸ τέλος ἐνεκά τινος ὠνῆς ἢ καὶ πράσεως· ὅταν δ' ἐξήκωσιν οἱ χρόνοι, τὴν αὐτοῦ λαβόντα οὐσίαν ἀπιέναι, ἔαν δ' ἐν τοῖς ἔτεσι τούτοις αὐτῷ ξυμβῆ λόγου ἀξίῳ πρὸς εὐεργεσίαν τῆς πόλεως γεγονέναι τινὰ ἐκινήν, καὶ πιστεύη πείσειν βουλὴν καὶ ἐκκλησίαν ἢ τινὰ ἀναβολὴν τῆς ἐξοικήσεως ἀξίων αὐτῷ γίνεσθαι κυ- C ρίως ἢ καὶ τὸ παράπαν διὰ βίον τινὰ μονήν, ἐπελθῶν καὶ πείσας τὴν πόλιν, ἅπερ ἂν πείσῃ, ταῦτα αὐτῷ τέλεα γινέσθω. παισὶ δὲ μετοίκων, δημιουργοῖς οὔσι καὶ γενομένοις ἐτῶν πεντεκαίδεκα, τῆς μὲν μετοικίας ἀρχέτω χρόνος ὃ μετὰ τὸ πέμπτον καὶ δέκατον ἔτος, ἐπὶ τούτοις δὲ εἰκοσιν ἔτη μείνας ἴτω ὄπη αὐτῷ φίλον, μέναιν δὲ ἂν βούληται, κατὰ τὰ αὐτὰ μενέτω πείσας· ὃ δὲ ἀπιὼν ἐξαλειφάμενος ἴτω τὰς ἀπογραφάς, αἰτιῶν ἂν αὐτῷ παρὰ τοῖς ἀρχουσι D γεγραμμέναι πρότερον ᾧσιν.

Θ.

I. AΘ. Δίκαι δὴ τὰ μετὰ ταῦτα ἀκόλουθοι ταῖς ἐμ- 853 προσθεν πράξεσιν ἀπάσαις οὔσαι κατὰ φύσιν γίνονται ἐν τὴν τῆς διακοσμῆσεως τῶν νόμων. ὠντινων οὖν δὴ περὶ δεῖ γίνεσθαι δίκας, τὰ μὲν εἰρηται, τὰ κατὰ γεωργίας τε καὶ ὅσα τούτοις εἶπετο, τὰ δὲ μέγιστα οὔτε εἰρηται πῶ, καθ' ἐν ἕκαστόν τε λεγόμενον [ῥηθέν], ἢν δεῖ λαμβάνειν αὐτὸ τιμωρίαν καὶ τίνων ποτὲ δικαστῶν τυγχάνειν, μετ' B ἐκεῖν' αὐτὰ ἐξῆς ταῦτα δητέον.

ΚΑ. Ὁρθῶς.

AΘ. Αἰσχρὸν μὲν δὴ τινὰ τρόπον καὶ νομοθετεῖν πάντα, ὁπόσα νῦν μέλλομεν τοῦτο δοῦν ἐν τοιαύτῃ πόλει, ἢν φάμεν οἰκήσεσθαι τε εὖ καὶ τεύξεσθαι πάσης ὀρθότη-

τος πρὸς ἐπιτήδευσιν ἀρετῆς· ἐν δὲ τῇ τοιαύτῃ τὸ καὶ ἀξιούν τῆς τῶν ἄλλων μοχθηρίας τῶν μερίστων ἐμφύεσθαι τινα μεθέξοντα, ὥστε δεῖν νομοθετεῖν προκαταλαμ-
 C βάνοντα καὶ ἀπειλοῦντα, ἐὰν τις τοιοῦτος γίγνηται, καὶ τούτων ἀποτροπῆς τε ἕνεκα καὶ γενομένων κολάσεως τι-
 θέναι ἐπ' αὐτοῖς νόμους ὡς ἐσομένοις, ὅπερ εἶπον, αἰσχρὸν μὲν τινα τρόπον· ἐπειδὴ δὲ οὐ, καθάπερ οἱ παλαιοὶ νομο-
 θέται θεῶν παισὶ νομοθετούμενοι τοῖς ἥρωσιν, ὡς ὁ νῦν λόγος, αὐτοὶ τ' ἐκ θεῶν ὄντες ἄλλοις τε ἐκ τοιούτων γεγο-
 D σθαι, μὴ τις ἐγγίγνηται τῶν πολιτῶν ἡμῖν οἶον κεραιβό-
 λος, ὃς ἀτεράμων εἰς τοσοῦτον φύσει γίγνοιτ' ἂν ὥστε μὴ τήκεσθαι, *καὶ* καθάπερ ἐκεῖνα τὰ σπέρματα πυροῖ, νό-
 μοις οὗτοι καίπερ οὕτως ἰσχυροῖς οὖσιν ἄτηκτοι γίγνων-
 ται. ὧν δὴ χάριν οὐκ ἐπέχαριν λέγοιμ' ἂν πρῶτον νόμον ἱερῶν περὶ συλήσεως, ἂν τις τοῦτο δρῶν τολμᾷ. καὶ πολί-
 την μὲν τῶν τετραμμένων ὀρθῶς οὐτ' ἂν βουλοίμεθα οὔτε ἐλπιστὸν πάννυ τι νοσησαί ποτε ἂν ταύτην τὴν νόσον, οἰκείται δὲ ἂν τούτων καὶ ξένοι καὶ ξένων δοῦλοι πολλὰ ἂν ἐπιχειρήσειαν τοιαῦτα· ὧν ἕνεκα μὲν μάλιστα, ὅμως δὲ
 854 καὶ ξύμπασαν τὴν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἀσθένειαν εὐ-
 λαβούμενος, ἐρῶ τὸν τῶν ἱεροσύλων πέρι νόμον καὶ τῶν ἄλλων πάντων τῶν τοιούτων, ὅσα δυσίατα καὶ ἀνίατα. προοίμια δὲ τούτοις κατὰ τὸν ἐμπροσθεν λόγον ὁμολο-
 γηθέντα προσηρῆτον ἅπασιν ὡς βραχυτάτα. λέγοι δὴ τις ἂν ἐκεῖνφ διαλεγόμενος ἅμα καὶ παραμυθούμενος, ὃν ἐπι-
 θνμία κακὴ παρακαλοῦσα μεθ' ἡμέραν τε καὶ ἐπεγείρουσα νύκτωρ ἐπὶ τι τῶν ἱερῶν ἄγει συλήσοντα, τάδε· ᾧ θαν-
 B μάσιε, οὐκ ἀνθρώπινόν σε κακὸν οὐδὲ θεῖον κινεῖ τὸ νῦν ἐπὶ τὴν ἱεροσυλίαν προτρέπον ἰέναι, οἷστρος δὲ σέ τις ἐμ-
 φνόμενος ἐκ παλαιῶν καὶ ἀκαθάρτων τοῖς ἀνθρώποις

ἀδικημάτων, περιφερόμενος ἀλιτηριώδης, ὃν εὐλαβεῖσθαι χρῶν παντὶ σθένει· τίς δ' ἐστὶν εὐλάβεια, μαθὲ. ὅταν σοι προσπίπτῃ τι τῶν τοιούτων δογμάτων, ἴθι ἐπὶ τὰς ἀποδιοπομπήσεις, ἴθι ἐπὶ θεῶν ἀποτροπαίων ἱερὰ κίετης, ἴθι ἐπὶ τὰς τῶν λεγομένων ἀνδρῶν ὑμῖν ἀγαθῶν ξυνο-
 σίας, καὶ τὰ μὲν ἄκουε, τὰ δὲ πειρῶ λέγειν αὐτός, ὡς δεῖ C τὰ καλὰ καὶ τὰ δίκαια πάντα ἀνδρα τιμᾶν· τὰς δὲ τῶν κα-
 κῶν ξυνοσίας φεῦγε ἀμεταστρεπτί· καὶ ἐὰν μὲν σοι δρῶντι ταῦτα λωφᾶ τι τὸ νόσημα — εἰ δὲ μὴ, καλλῶ θάνατον σκε-
 ψάμενος ἀπαλλάττου τοῦ βίου.

II. Ταῦτα ἡμῶν εὐδόντων προοίμια τοῖς πάντα ταῦτα ἐπινοοῦσιν ὅσα ἀνόσια ἔργα καὶ πολιτοφθόρα, τῷ μὲν πει-
 θομένφ τὸν νόμον ἔφν σιγῇ δεῖ, τῷ δὲ ἀπειθοῦντι μετὰ τὸ προοίμιον ἄδειν μέγα· ὃς δ' ἂν ἱεροσυλῶν ληφθῇ, ἐὰν D μὲν ἢ δοῦλος ἢ ξένος, ἐν τῷ προσώπφ καὶ ταῖς χερσὶ γρα-
 φεῖς τὴν συμφορὰν καὶ μαστιγῶθεις ὀπόσας ἂν δόξῃ τοῖς δικασταῖς, ἐκτὸς τῶν ὄρων τῆς χώρας γυμνὸς ἐκβληθήτω· τάχα γὰρ ἂν δοῦς ταύτην τὴν δίκην γένοιτ' ἂν βελτίων, σωφρονοσθεῖς. οὐ γὰρ ἐπὶ κακῷ δίκη γίγνεται οὐδεμία, γενομένη κατὰ νόμον, δυοῖν δὲ θάτερον ἀπεργάζεται σχε-
 δόν· ἢ γὰρ βελτίονα ἢ μοχθηρότερον ἦττον ἐξειργάσατο E τὸν τὴν δίκην παρασχόντα. πολίτης δὲ ἂν τίς ποτέ τι τοι-
 οῦτον δρῶν ἀναφανῇ, περὶ θεοῦς ἢ περὶ γουέας ἢ περὶ πόλιν ἠδικηκῶς τῶν μεγάλων τινὰ καὶ ἀπορρητῶν ἀδι-
 κιῶν, ὡς ἀνίατον ἦδη τοῦτον ὄντα ὁ δικαστὴς διανοεῖσθω, λογιζόμενος οἷας παιδείας τε καὶ τροφῆς ἐκ παιδὸς τρυ-
 χάνων οὐκ ἀπέσχετο τῶν μεγίστων κακῶν· δίκη δὴ τοῦ-
 τφ θάνατος ἐλάχιστος τῶν κακῶν, τοὺς δὲ ἄλλους παρά-
 855 δειγμα ὀνήσει γενόμενος ἀκλεῆς καὶ ὑπὲρ τοὺς τῆς χώρας ὄρους ἀφανισθεῖς· παισὶ δὲ καὶ γένει, ἐὰν φύγωσι τὰ πα-
 τροφᾶ ἦθη, κλέος ἔστω καὶ λόγος ἐντιμος λεγόμενος, ὡς εὐ-
 τε καὶ ἀνδρείως εἰς ἀγαθὸν ἐκ κακοῦ διαπεφευγῶται.

δημόσια δὲ χρήματα οὐδενὸς τῶν τοιούτων τῇ πολιτείᾳ
 πρέπου ἂν εἴη γίνεσθαι, ἐν ἧ δὲ τοὺς αὐτοὺς ἀεὶ καὶ
 ἴσους ὄντας διατελεῖν κλήρους· ζημίας δ' ἐκτίσεις, ὅταν
 ἀδικεῖν ἄξια δοκῇ τις χρημάτων, ἐκτίθειν, ἂν ἧ τι τῶν τοῦ
 B κλήρου κατεσκευασμένου περιτεῦθον, μέχρι τοσοῦτου ζη-
 μιωθέντα, τὸ δὲ πλεον μῆ· τὰς δ' εἰς ταῦτα ἀκριβείας ἐκ
 τῶν ἀπογραφῶν νομοφύλακες σκοποῦντες τὸ σαφὲς ἐξαγ-
 γελόντων ἀεὶ τοῖς δικασταῖς, ὅπως ἂν τῶν κλήρων ἀργὸς
 μηδεὶς μηδέποτε γίνηται δι' ἀπορίαν χρημάτων. Ζημίας
 δὲ ἂν τις πλεονος ἄξιος εἶναι δοκῇ, ἐὰν ἄρα μὴ τινες ἐθέ-
 λωσιν αὐτὸν τῶν φίλων ἐγγυᾶσθαι τε καὶ ξυνεκτινόντες
 ἀπελευθεροῦν, δεσμοῖς τε χρονοῖς καὶ ἐμφανέσι καὶ τισι
 C προπηλακισμοῖς κολάζειν, ἄτιμον δὲ παντάπασι μηδένα
 εἶναι μηδέποτε μὴδ' ἐφ' ἐνὶ τῶν ἀμαρτημάτων, μὴδ' ὑπερ-
 ὄριον φρυγάδα· θάνατον δὲ ἢ δεσμοῦς ἢ πληγῶς ἢ τινος
 ἀμόρφους ἔδρας ἢ στάσεις ἢ παραστάσεις εἰς ἱερὰ ἐπὶ τὰ
 τῆς χώρας ἔσχατα, ἢ χρημάτων καθάπερ ἐμπροσθεν εἰπο-
 μεν ἐκτίσεις γίνεσθαι δεῖν, τὴν δίκην ταύτην γίνεσθαι.
 δικασταὶ δὲ ἔστωσαν θανάτου πέρι νομοφύλακες τε καὶ
 τὸ τῶν περυσίων ἀρχόντων ἀριστίνδην ἀπομερισθὲν δι-
 D καστήριον· εἰσαγωγὰς δὲ τούτων καὶ προσκλήσεις καὶ ὅσα
 τοιαῦτα καὶ ὡς δεῖ γίνεσθαι, τοῖς νεωτέροις νομοθέταις
 χρῆ μᾶλλον τὴν διαψήφισιν δὲ ἡμέτερον ἔργον νομοθετεῖν.
 ἔστω δὲ φανερὰ μὲν ἢ ψῆφος τιθεμένη, πρὸ τούτου δὲ
 κατὰ τὸ στόμα τοῦ διώκοντός τε καὶ φεύγοντος ὁ δικα-
 στής ἐξῆς ἡμῖν ἐγγύατα κατὰ πρόσβιν ἰξέσθω, πάντες δ'
 οἱ πολῖται, ὅσοιπερ ἂν ἄγωσι σχολήν, ἐπήκοοι ἔστωσαν
 σπουδῇ τῶν τοιούτων δικῶν. λέγειν δὲ ἓνα λόγον, πρῶ-
 E τον μὲν τὸν διώκοντα, τὸν δὲ φεύγοντα δεύτερον· μετὰ δὲ
 τοὺς λόγους τούτους ἄρχεσθαι μὲν τὸν γεραίτατον ἀνα-
 κρίνοντα, ἴοντα εἰς τὴν τῶν λεχθέντων σκέψιν ἱκανήν,
 μετὰ δὲ τὸν πρεσβύτατον ἐξῆς ἅπαντας χρῆ διεξελεθεῖν, ὃ

τι ἂν παρ' ἑκατέρου τις τῶν ἀντιδίκων ᾔηθεν ἢ μὴ ᾔηθεν
 ἐπιποθῆ τινα τρόπον· ὁ δὲ μὴδὲν ποθῶν ἄλλω τὴν ἀνά-
 κρισιν παραδιδότω. τῶν δὲ ᾔηθέντων ἐπισφραγισμένους
 ὅσα ἂν εἶναι κάρια δοκῇ, γραμμασι σημεῖα ἐπιβάλλοντας 856
 πάντων τῶν δικαστῶν, θείναι ἐπὶ τὴν ἐστίαν, καὶ πάλιν
 αὐριον εἰς ταῦτόν ξυνελθόντας ὡσαύτως τε ἀνακρίνοντας
 διεξελεθεῖν τὴν δίκην, καὶ σημεῖα ἐπιβάλλοντας αὐ τοῖς
 λεχθεῖσι· καὶ τρις δράσαντας τοῦτο, τεκμηρία τε καὶ μάρ-
 τυρας ἱκανῶς παραλαβόντας, ψῆφον ἱερὰν ἕκαστον φέ-
 ροντα καὶ ὑποσχόμενον πρὸς τῆς ἐστίας εἰς δύναμιν τὰ
 δίκαια καὶ ἀληθῆ κρίνειν οὕτω τέλος ἐπιθεῖναι τῇ τοι-
 αύτῃ δίκῃ.

III. Μετὰ δὲ τὰ περὶ θεοῦς τὰ περὶ κατάλυσιν τῆς B
 πολιτείας· ὅς ἂν ἄγων εἰς ἀρχὴν ἀνθρώπων δουλώται μὲν
 τοὺς νόμους, ἐταιρείαις δὲ τὴν πόλιν ὑπήκοον ποιῆ, καὶ
 βιάως δὴ πᾶν τοῦτο πράττων καὶ στάσιν ἐργείων παρα-
 νομῆ, τοῦτον δὴ διανοεῖσθαι δεῖ πάντων πολεμιάτατον
 ὅλη τῇ πόλει· τὸν δὲ κοινωνοῦντα μὲν τῶν τοιούτων μη-
 δενί, τῶν μεγίστων δὲ μετέχοντα ἀρχῶν ἐν τῇ πόλει, λελη-
 θότα τε ταῦτα αὐτόν, ἢ μὴ λεληθότα, δειλία δ' ὑπὲρ πα-
 τριδος αὐτοῦ μὴ τιμωροῦμενον, δεῖ δεύτερον ἡγεῖσθαι τὸν C
 τοιοῦτον πολίτην κάκη. πᾶς δὲ ἀπὴρ, οὐ καὶ σμικρὸν ὄφε-
 λος, ἐνδεικνύτω ταῖς ἀρχαῖς εἰς κρίσιν ἄγων τὸν ἐπιβου-
 λεύοντα βιάου πολιτείας μεταστάσεως ἅμα καὶ παρανό-
 μου· δικασταὶ δὲ ἔστωσαν τούτοις οἵπερ τοῖς ἱεροσύλοις,
 καὶ πᾶσαν τὴν κρίσιν ὡσαύτως αὐτοῖς γίνεσθαι καθάπερ
 ἐκείνοις, τὴν ψῆφον δὲ θανάτου φέρειν τὴν πλήθει νικῶ-
 σαν. ἐνὶ δὲ λόγῳ πατρὸς ὀνειδή καὶ τιμωρίας παίδων μη-
 δενὶ ξυνέπεσθαι, πλην ἐάν τινι πατὴρ καὶ πάππος καὶ D
 πάππος πατὴρ ἐφεξῆς ὄφλωσι θανάτου δίκην· τούτους δὲ
 ἢ πόλις ἔχοντας τὴν αὐτῶν οὐσίαν, πλην ὅσον κατεσκευα-
 σμένον τοῦ κλήρου παντελῶς, εἰς τὴν αὐτῶν ἀρχαίαν ἐκ-

πεμπέσθω πατρίδα καὶ πόλιν· οἷς δ' ἂν τῶν πολιτῶν νίσεις ὄντες τυγχάνωσι πλείους ἐνός, μὴ ἔλαττον δέκα ἔτη γεγονότες, κληρωσάτω μὲν τούτων δέκα, οὓς ἂν ἀποφήνη πατὴρ ἢ πάππος ὁ πρὸς πατρός ἢ μητρός, τῶν δὲ λαχόντων τὰ
 E ὀνόματα εἰς ἀελφούς πεμφθέντων ὄν'· ὁ δ' ἂν ὁ θεὸς ἀνέλη, κληρονομήστω εἰς τὸν οἶκον καταστήσῃαι τὸν τῶν ἐκλιπόντων τύχη ἀμείνωνι.

ΚΑ. Καλῶς.

ΑΘ. Κοινὸς δ' ἔτι τρίτος εἰς ἕστω νόμος περὶ δικαστῶν τε, οὓς δεῖ δικάζειν αὐτοῖς, καὶ ὁ τρόπος τῶν δικῶν, οἷς ἂν προδόσεως αἰτίαν ἐπιφέρων τις εἰς δικαστήριον ἄγῃ· καὶ μονῆς ὡσαύτως ἐγκόνοις καὶ ἐξόδου τῆς πατρίδος εἰς ἕστω περὶ ταῦτα νόμος οὗτος τρισί, προδότῃ καὶ
 857 ἱεροσύλῳ καὶ τῷ τοῦς τῆς πόλεως νόμους βία ἀπολλύντι. κλέπτῃ δέ, ἔάν τε μέγα ἔάν τε σμικρὸν κλέπτῃ τις, εἰς αὐτὸν νόμος κείσθω καὶ μία δίκης τιμωρία ξύμπασι· τὸ μὲν γὰρ κλαπέν δὴ χρῶν διπλάσιον πρῶτον ἐκτίθειν, ἔάν ὄφλη τις τὴν τοιαύτην δίκην καὶ ἰκανὴν ἔγῃ τὴν ἄλλην οὐσίαν ἀποτίθειν ὑπὲρ τὸν κληρὸν, ἔάν δὲ μὴ, δεδῆσθαι ἕως ἂν ἐκτίσῃ
 B ἢ πείσῃ τὸν καταδικασάμενον· ἔάν δὲ τις ὄφλη κλοπῆς δημοσίᾳ δίκην, πείσας τὴν πόλιν ἢ τὸ κλέμμα ἐκτίσας διπλοῦν ἀπαλλατέσθω τῶν δεσμῶν.

ΚΑ. Πῶς δὴ λέγομεν, ὦ ξένη, μηδὲν διαφέρειν τῷ κλέπτουσι μέγα ἢ σμικρὸν ὑπελομένῳ καὶ ἐξ ἑραῶν ἢ ὀσίων καὶ ὅσα ἄλλα ἐστὶ περὶ κλοπῆν πᾶσαν ἀνομοιότητα ἔχοντα, οἷς δεῖ ποικίλοις οὖσιν ἐπεσθαι τὸν νομοθέτην μηδὲν ὁμοίαις ζημίαις ζημιούντα;

IV. ΑΘ. Ἄριστ', ὦ Κλεινία, σχεδὸν τί με ὥσπερ φερόμενον ἀντιφρονέσας ἀνήγειρας, ἐννενοηκότα δὲ καὶ πρότερον ὑπέμνησας, ὅτι τὰ περὶ τὴν τῶν νόμων θέσειν οὐδενὶ τρόπῳ πώποτε γέγονεν ὀρθῶς διαπεποιημένα, ὡς γε ἐν τῷ νῦν παραπεπτωκότι λέγειν. πῶς δ' αὖ καὶ τοῦτο

λέγομεν; οὐ κακῶς ἀπεικάσαμεν, ὅτε δούλοις ὡς ἱατρονομένοις ὑπὸ δούλων ἀπεικάζομεν πάντας τοὺς νῦν νομοθετούμενους. εὐ γὰρ ἐπίστασθαι δεῖ τὸ τοιοῦτον, ὡς εἰ καταλάβοι ποτέ τις ἱατρός τῶν ταῖς ἐμπειρίαις ἀνευ λόγου τὴν ἱατρικὴν μεταχειριζομένων ἐλευθέρου ἐλευθέρῳ νοσοῦντι
 D διαλεγόμενον ἱατροῦν, καὶ τοῦ φιλοσοφεῖν ἐγγύς χρώμενον μὲν τοῖς λόγοις, ἐξ ἀρχῆς τε ἀπτόμενον τοῦ νοσηματος, περὶ φύσεως πάσης ἐπαινύοντα τῆς τῶν σωμάτων, ταχὺ καὶ σφόδρα γελάσειεν ἂν καὶ οὐκ ἂν ἄλλους εἴποι λόγους ἢ τοὺς περὶ τὰ τοιαῦτ'· ἀεὶ προχείρους ὄντας τοῖς πλείστοις λεγομένοις ἱατροῖς· φατὴ γὰρ ἂν ὦ μῦθος, οὐκ ἱατροεῖς τὸν νοσοῦντα, ἀλλὰ σχεδὸν παιδεύεις, ὡς ἱατροῦ
 E ἀλλ' οὐχ ὑγιῆ δεόμενον γίνεσθαι.

ΚΑ. Οὐκοῦν λέγων τὰ τοιαῦτα ὀρθῶς ἂν λέγοι;

ΑΘ. Τὰχ' ἂν, εἰ προσδιανοοῖτό γε, ὡς ὅστις περὶ νόμων οὕτω διεξέρχεται, καθάπερ ἡμεῖς τὰ νῦν, παιδεύει τοὺς πολίτας ἀλλ' οὐ νομοθετεῖ. ἄρ' οὖν οὐ καὶ τοῦτ' ἂν πρὸς τρόπον λέγειν φαίνοιτο;

ΚΑ. Ἴσως.

ΑΘ. Εὐτυχῆς δὲ ἡμῶν τὸ παρὸν γέγονεν.

ΚΑ. Τὸ ποῦν δὴ;

ΑΘ. Τὸ μηδεμίαν ἀνάγκην εἶναι νομοθετεῖν, ἀλλ' αὐτοὺς ἐν σκέψει γενομένους περὶ πάσης πολιτείας πει-
 858 ρᾶσθαι κατιδεῖν τὸ τε ἄριστον καὶ τὸ ἀναγκαιότατον, τίνα τρόπον ἂν γιγνόμενον γίνοιτο. καὶ δὴ καὶ τὸ νῦν ἐξεστὶν ἡμῶν, ὡς εἴοικεν, εἰ μὲν βουλόμεθα, τὸ βέλτιστον σκοπεῖν, εἰ δὲ βουλόμεθα, τὸ ἀναγκαιότατον περὶ νόμων· αἰρώμεθα οὖν, ὁπότερον δοκεῖ.

ΚΑ. Γελοῖαν, ὦ ξένη, προτιθέμεθα τὴν αἴρεσιν, καὶ ἀτεχνῶς ὥσπερ κατεχομένοις νομοθέταις ὅμοιοι γιγνώμεσθ' ἂν ὑπὸ μεγάλης τινὸς ἀνάγκης ἤδη νομοθετεῖν, ὡς οὐκέτ' ἐξὸν εἰς αὐρίον· ἡμῶν δ' — εἰπεῖν σὺν θεῷ — ἕξε-
 B

στι καθάπερ ἢ λιθολόγοις ἢ καὶ τινος ἑτέρας ἀρχομένοις
 συστάσεως παραφορήσασθαι χυδῆν, ἐξ ὧν ἐκλεξόμεθα τὰ
 πρόσφορα τῇ μελλούσῃ γενήσεσθαι συστάσει, καὶ δὴ καὶ
 κατὰ σχολὴν ἐκλέξασθαι. τιθῶμεν οὖν ἡμᾶς νῦν εἶναι μὴ
 τοὺς ἐξ ἀνάγκης οἰκοδομοῦντας, ἀλλὰ τοὺς ἐπὶ σχολῆς ἐτι
 τὰ μὲν παρατιθέμενους, τὰ δὲ ξυριστάντας ὥστε ὀρθῶς
 C ἔχει τὰ μὲν ἤδη τῶν νόμων λέγειν ὡς τιθέμενα, τὰ δ' ὡς
 παρατιθέμενα.

AΘ. Γένοιτο γοῦν ἂν, ὦ Κλεινία, κατὰ φύσιν μάλ-
 λον ἡμῖν ἢ σύνοψις τῶν νόμων. ἰδωμεν γὰρ οὖν, ὦ πρὸς
 θεῶν, τὸ τοιόνδε περὶ νομοθετῶν.

ΚΑ. Τὸ ποῖον δὴ;

AΘ. Γράμματα μὲν πον καὶ ἐν γράμμασι λόγοι καὶ
 ἄλλων εἰσὶ πολλῶν ἐν ταῖς πόλεσι γεγραμμένοι, γράμματα
 δὲ καὶ τὰ τοῦ νομοθέτου καὶ λόγοι.

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὗ;

AΘ. Πότερον οὖν τοῖς μὲν τῶν ἄλλων συγγράμμασι
 D ποιητῶν καὶ ὅσοι ἄνευ μέτρων καὶ μετὰ μέτρων τὴν αὐ-
 τῶν εἰς μνήμην ξυμβουλὴν περὶ βίου κατέθεντο συγγρά-
 φαντες, προσέχωμεν τὸν νοῦν, τοῖς δὲ τῶν νομοθετῶν μὴ
 προσέχωμεν; ἢ πάντων μάλιστα;

ΚΑ. Πολύ γε.

AΘ. Ἀλλὰ δῆτα οὐ χρὴ τὸν νομοθέτην μόνον τῶν
 γραφόντων περὶ καλῶν καὶ ἀγαθῶν καὶ δικαίων ξυμβου-
 λεύειν διδάσκοντα, οἷά τε ἐστὶ καὶ ὡς ἐπιτηδευτέον αὐτὰ
 τοῖς μέλλουσιν εὐδαίμοσιν ἔσεσθαι;

ΚΑ. Καὶ πᾶς οὗ;

E AΘ. Ἀλλὰ αἰσχροὺν δὴ μᾶλλον Ὀμήρῳ τε καὶ Τυρ-
 ταίῳ καὶ τοῖς ἄλλοις ποιηταῖς περὶ βίου τε καὶ ἐπιτηδευ-
 μάτων κακῶς θέσθαι γράψαντας, Ἀγκούργῳ δὲ ἤττον καὶ
 Σόλωνι καὶ ὅσοι δὴ νομοθεταὶ γενόμενοι γράμματα ἔγρα-
 ψαν; ἢ τό γε ὀρθὸν πάντων δεῖ γραμμάτων τῶν ἐν

ταῖς πόλεσι τὰ περὶ τοὺς νόμους γεγραμμένα φαίνεσθαι
 διαπυρρῶτα μακροῦ κάλλιστα τε καὶ ἄριστα, τὰ δὲ τῶν
 ἄλλων κατ' ἐκεῖνα ξυνεπόμενα, ἢ διαφανοῦντα αὐτοῖς 859
 εἶναι καταγέλαστα; οὕτω διανοώμεθα περὶ νόμων δεῖν
 γραφῆς γίνεσθαι ταῖς πόλεσιν, ἐν πατρὸς τε καὶ μητρὸς
 σχήμασι φιλοῦντων τε καὶ νοῦν ἐχόντων φαίνεσθαι τὰ
 γεγραμμένα, ἢ κατὰ τύραννον καὶ δεσπότην, τάξαντα καὶ
 ἀπειλήσαντα, γράψαντα ἐν τοίχοις ἀπηλλάχθαι; σκοπῶ-
 μεν οὖν δὴ καὶ τὰ νῦν ἡμεῖς, πότερα ταύτη πειρώμεθα
 λέγειν διανοηθέντες περὶ νόμων, εἴτ' οὖν δυνάμεθα εἶτε
 μὴ, ἀλλ' οὖν τό γε πρόθυμον παρεχόμενοι· καὶ κατὰ B
 ταύτην τὴν ὁδὸν ἰόντες, ἂν ἄρα τι καὶ δεῖ πάσχειν, πά-
 σχωμεν. ἀγαθὸν δ' εἴη τε, καὶ ἂν θεὸς ἐθέλῃ, γίγνοιτ' ἂν
 ταύτη.

ΚΑ. Καλῶς εἰρηκας, ποιῶμέν τε ὡς λέγεις.

V. AΘ. Διασκεπτέον ἄρα πρῶτον, ὡς περ ἐπεχειρή-
 σαμεν, ἀκριβῶς περὶ τῶν τε ἱεροσυλοῦντων καὶ κλοπῆς
 πάσης πέρι καὶ ἀδικημάτων ξυμπάντων, καὶ οὐ δυσχε-
 ραντέον, εἰ μεταξὺ νομοθετοῦντες τὰ μὲν ἔθεμεν, τῶν δ'
 ἔτι διασκοποῦμεν πέρι· νομοθεταὶ γὰρ γινόμεθα ἀλλ' C
 οὐκ ἔσμ' ἐγώ, τάχα δὲ ἴσως ἂν γενοίμεθα. εἰ δὴ δοκεῖ
 περὶ ὧν εἰρηκα ὡς εἰρηκα σκοπεῖσθαι, σκοπώμεθα.

ΚΑ. Παντάπασιν μὲν οὖν.

AΘ. Περὶ δὴ καλῶν καὶ δικαίων ξυμπάντων πειρώ-
 μεθα κατιδεῖν τὸ τοιόνδε, ὅπῃ ποτὲ ὁμολογοῦμεν νῦν καὶ
 ὅπῃ διαφερόμεθα ἡμεῖς τε ἡμῖν αὐτοῖς, οἳ δὴ φαίμεν ἂν
 προθυμείσθαι γε, εἰ μηδὲν ἄλλο, διαφέρειν τῶν πλείστων,
 οἳ πολλοὶ τε αὐτοὶ πρὸς αὐτοὺς αὖ. D

ΚΑ. Τὰς ποίας δὲ δὴ διαφορὰς ἡμῶν ἐννοηθεῖς
 λέγεις;

AΘ. Ἐγὼ πειράσομαι φράζειν, περὶ δικαιοσύνης
 ὅλως καὶ τῶν δικαίων ἀνθρώπων τε καὶ πραγμάτων καὶ

πράξεων πάντες πως ξυνομολογοῦμεν πάντα εἶναι ταῦτα καλὰ, ὥστε οὐδ' εἰ τις δυσχυρίζοιτο [εἶναι] τοὺς δικαίους ἀνθρώπους, ἀν καὶ τυγχάνωσιν ὄντες αἰσχροὶ τὰ σώματα, κατ' αὐτό γε τὸ δικαιοῦτατον ἦθος ταύτη παγκάλους εἶναι, E σχεδὸν οὐδεὶς ἂν λέγων οὕτω πλημμελῶς δόξειε λέγειν.

ΚΑ. Οὐκοῦν ὀρθῶς;

ΑΘ. Ἴσως ἰδωμεν δέ, ὡς εἰ πάντ' ἐστὶ καλὰ, ὅσα δικαιοσύνης ἔχεται, τῶν πάντων τοι καὶ τὰ παθήματα ἡμῖν ἐστὶ σχεδὸν τοῖς ποιήμασιν ἴσα.

ΚΑ. Τί οὖν δῆ;

ΑΘ. Ποίημα μὲν, ὅπερ ἂν ἦ δίκαιον, σχεδὸν ὅσον-περ ἂν τοῦ δικαίου κοινωνῆ, κατὰ τοσοῦτον καὶ τοῦ καλοῦ μετέχον ἐστίν.

ΚΑ. Τί μῆν;

ΑΘ. Οὐκοῦν καὶ πάθος, ὅπερ ἂν δικαίου κοινωνῆ, 860 κατὰ τοσοῦτον γίνεσθαι καλὸν ὁμολογοῦμενον οὐκ ἂν διαφωνοῦντα παρέχοι τὸν λόγον;

ΚΑ. Ἀληθῆ.

ΑΘ. Ἐὰν δέ γε δίκαιον μὲν ὁμολογῶμεν, αἰσχρὸν δὲ εἶναι πάθος, διαφωνήσει τό τε δίκαιον καὶ τὸ καλόν, λεχθέντων τῶν δικαίων αἰσχίστων εἶναι.

ΚΑ. Πῶς τοῦτο εἰρημας;

ΑΘ. Οὐδὲν χαλεπὸν ἐννοεῖν· οἱ γὰρ ὀλίγα πρόσθεν τεθέντες ἡμῖν νόμοι πάντων ἐναντιώτατα παραγγέλλειν δόξειαν ἂν τοῖς νῦν λεγομένοις.

ΚΑ. Ποίους;

B ΑΘ. Τὸν ἱερόσυλόν που ἐτίθεμεν δικαίως ἂν ἀποθνήσκειν καὶ τὸν τῶν εὖ κειμένων νόμων πολέμιον, καὶ μέλλοντες δῆ νόμιμα τοιαῦτα τιθέναι πάμπολλα ἐπέσχομεν ἰδόντες, ὡς ταῦτα ἐστὶ μὲν ἄπειρα παθήματα πλήθει καὶ μεγέθει, δικαιοῦτατα δὲ πάντων παθημάτων καὶ ξυμπάντων αἰσχίστα. μῶν οὐχ οὕτως ἡμῖν τὰ τε δίκαια καὶ

τὰ καλὰ τοτὲ μὲν ὡς ταῦτα ξύμπαντα, τοτὲ δὲ ὡς ἐναντιώτατα φανεῖται;

ΚΑ. Κινδυνεύει.

ΑΘ. Τοῖς μὲν τοίνυν πολλοῖς οὕτω περὶ τὰ τοιαῦτα ὁ ἀσυμφώνως τὰ καλὰ καὶ τὰ δίκαια διερχομένα προσαγορεύεται.

ΚΑ. Φαίνεται γοῦν, ὦ ξένη.

ΑΘ. Τὸ τοίνυν ἡμέτερον, ὦ Κλεινία, πάλιν ἰδωμεν, πῶς αὖ περὶ αὐτὰ ταῦτα ἔχει τῆς συμφωνίας.

ΚΑ. Ποίας δὴ πρὸς ποίαν;

ΑΘ. Ἐν τοῖς ἐμπροσθεν λόγοις οἶμαι διαρρηθῆναι ἐμὲ εἰρηκέναι πως, εἰ δ' οὖν μὴ πρότερον, ἀλλὰ νῦν ὡς λέγοντά με τίθετε.

ΚΑ. Τὸ ποῖον;

ΑΘ. Ὡς οἱ κακοὶ πάντες εἰς πάντα εἰσὶν ἄκοντες κακοί· τοῦτου δὲ οὕτως ἔχοντος ἀνάγκη που τοῦτω ξυνέπεσθαι τὸν ἔξης λόγον.

ΚΑ. Τίνα λέγεις;

ΑΘ. Ὡς ὁ μὲν ἄδικός που κακός, ὁ δὲ κακὸς ἄκων τοιοῦτος· ἀκουσίως δὲ ἐκούσιον οὐκ ἔχει πράττεσθαι ποτε λόγον· ἄκων οὖν ἐκείνω φαίνοιτ' ἂν ἀδικεῖν ὁ ἀδικῶν τῷ τῆν ἀδικίαν ἀκούσιον τιθεμένῳ. καὶ δῆ καὶ νῦν ὁμολογητέον ἐμοί· ξύμφημι γὰρ ἄκοντας ἀδικεῖν πάντας· εἰ καὶ τις φιλοεικίας ἢ φιλοτιμίας ἕνεκα ἄκοντας μὲν ἀδίκους E εἶναι φησίν, ἀδικεῖν μὲν ἐκόντας πολλούς, ὃ γ' ἐμὸς λόγος ἐκείνος ἀλλ' οὐχ οὗτος. τίνα οὖν αὖ τρόπον ἔγωγε ξυμφανοίην ἂν τοῖς ἑμῶν λόγοις, εἰ με, ὦ Κλεινία καὶ Μέγилле, ἐρωτᾶτε· εἰ δῆ ταῦτα οὕτως ἔχοντά ἐστιν, ὦ ξένη, τί συμβουλεύεις ἡμῖν περὶ τῆς νομοθεσίας τῇ τῶν Μαγνητῶν πόλει; πότερον νομοθετεῖν ἢ μή; πῶς γὰρ οὐ; φήσω. διορίζεις οὖν αὐτοῖς ἀκούσιν τε καὶ ἐκούσιν ἀδικήματα, καὶ τῶν μὲν ἐκούσιων ἁμαρτημάτων τε καὶ ἀδικη-

861 μᾶλλον μείζονα τὰς ζημίας θήσομεν, τῶν δ' ἐλάττους; ἢ πάντων ἐξ ἴσης, ὡς οὐκ ὄντων ἀδικημάτων τὸ παράπαν ἔκουσίαν;

ΚΑ. Ὄρθῳς μέντοι λέγεις, ὦ ξένη· καὶ τούτοις δὴ τί χρῆσόμεθα τοῖς νῦν λεγομένοις;

ΑΘ. Καλῶς ἤρουν. πρῶτον μὲν τοίνυν αὐτοῖς τόδε χρῆσόμεθα.

ΚΑ. Τὸ ποῖον;

VI. ΑΘ. Ἀναμνησθῶμεν, ὡς ἐμπροσθεν νῦν δὴ καλῶς ἐλέγομεν, ὅτι περὶ τὰ δίκαια εἶη παμπόλλη τις ἡμῶν ταραχή τε καὶ ἀσυμφωνία. τοῦτο δὲ λαβόντες πάλιν ἐρωτῶμεν ἡμᾶς αὐτούς· ἄρ' οὖν περὶ τὴν τούτων ἀπορίαν οὐτ' ἐξευπορήσαντες οὐτε διορισάμενοι, τί ποτ' ἐστὶ ταῦτα ἀλλήλων διαφέροντα, ἃ δὴ κατὰ πάσας τὰς πόλεις ὑπὸ νομοθετῶν πάντων τῶν πάποτε γενομένων ὡς δύο εἶδη τῶν ἀδικημάτων ὄντα, τὰ μὲν ἔκούσια, τὰ δὲ ἀκούσια, ταύτη καὶ νομοθετεῖται· ὁ δὲ παρ' ἡμῶν νῦν δὴ φηθεὶς λόγος, ὥσπερ παρὰ θεοῦ λεχθεὶς, τοσοῦτον μόνον εἰπὼν ἀπαλλάσσεται, δοὺς δὲ οὐδένα λόγον, ὡς ὀρθῶς εἴρηκε, κατανομοθετήσῃ τινὰ τρόπον; οὐκ ἐστίν, ἀλλὰ ἀνάγκη πως ταῦτα ἐμπροσθεν τοῦ νομοθετεῖν δηλῶσαι δύο τε ὄντα καὶ τὴν διαφορὰν ἀλλήλων, ἵνα, ὅταν ἑκατέρῳ τις τὴν δίκην ἐπιτιθῇ, πᾶς ἐπακολουθῇ τοῖς λεγομένοις καὶ δυνατὸς ἢ τὸ τε πρεπόντως τεθῆναι ἅμῃ γέ πη κρῖναι καὶ τὸ μῆ.

ΚΑ. Καλῶς ἡμῖν φαίνεται λέγειν, ὦ ξένη· δυοῖν γὰρ θάτερον ἡμᾶς χρῆσθαι, ἢ μὴ λέγειν ὡς πάντα ἀκούσια τὰ ἀδικήματα, ἢ τοῦτο ὡς ὀρθῶς εἴρηται πρῶτον διορίσασθαι τὰς δηλῶσαι.

ΑΘ. Τούτοις τοίνυν τοῖν δυοῖν τὸ μὲν οὐκ ἀνεκτὸν ἐμοὶ πάντως πονεῖν γίνεσθαι, τὸ γὰρ δὴ μὴ λέγειν οὕτως οἰόμενον ἔχειν τάληθές· οὐ γὰρ ἂν νόμιμον οὐδ' ὄσιον ἂν

εἶη· κατὰ τίνα δὲ τρόπον ἐστὸν δύο, εἰ μὴ τῷ τε ἀκουσίῳ καὶ τῷ ἔκουσίῳ διαφέρετον ἑκάτερον, ἀλλὰ ἄλλῃ τινὶ δὴ ποτε, πειρατέον ἅμῳς γέ πως δηλοῦν.

ΚΑ. Παντάσῃ μὲν οὖν, ὦ ξένη, τοῦτό γε οὐχ οἶόν τε ἄλλως πως ἡμᾶς διανοηθῆναι.

ΑΘ. Ταῦτα ἐστίν. φέρε δὴ, βλάβαι μὲν, ὡς ἔοικεν, ἀλλήλων τῶν πολιτῶν ἐν ταῖς κοινωνίαις τε καὶ ὀμιλίαις πολλαὶ γίνονται, καὶ τὸ γὰρ ἔκούσιόν τε καὶ ἀκούσιον ἐν αὐταῖς ἀφθονόν ἐστίν.

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Μὴ τοίνυν τις τὰς βλάβας πάσας ἀδικίας τιθεὶς οὕτως οἴηται καὶ τὰ ἄδικα ἐν αὐταῖσι ταύτη γίνεσθαι διπλᾶ, τὰ μὲν ἔκούσια δὴ, τὰ δ' ἀκούσια· βλάβαι γὰρ ἀκούσιοι τῶν πάντων οὐτ' ἀριθμοῖς οὐτε μεγέθεσιν ἐλάττους εἶσι τῶν ἔκουσίων. σκοπεῖσθε δέ, εἴτε τί λέγω λέγων ἃ μέλλω λέγειν, εἴτε καὶ μηδὲν τὸ παράπαν. οὐ γὰρ φημι ἔγωγε, ὦ Κλεινία καὶ Μέριλλε, εἰ τίς τινὰ τι πημαίνει μὴ βουλόμενος ἀλλ' ἄκων, ἀδικεῖν μὲν, ἄκουτα μὲν, καὶ ταύτη μὲν δὴ νομοθετήσω τοῦτο ὡς ἀκούσιον ἀδικήμα νομοθετῶν, ἀλλ' οὐδὲ ἀδικίαν τὸ παράπαν θήσω τὴν τοιαύτην βλάβην, οὐτε ἂν μείζων οὐτε ἂν ἐλάττων τῷ γίνηται· πολλάκις δὲ ὠφέλειαν οὐκ ὀρθῶν γενομένην τὸν τῆς ὠφελείας αἴτιον ἀδικεῖν φήσομεν, εἴαν ἢ γ' ἐμὴ νικήσῃ. σχεδὸν γάρ, ὦ φίλοι, οὐτ' εἰ τίς τῷ δίδωσί τι τῶν ὄντων οὐτ' εἰ τοῖναντιόν ἀφαιρεῖται, δίκαιον ἀπλῶς ἢ ἀδικον χρῆ τὸ τοιοῦτον οὕτω λέγειν, ἀλλ' εἴαν ἦθει καὶ δικαίῳ τρόπῳ χρώμενός τις ὠφελῆ τινὰ τι καὶ βλάβῃ, τοῦτό ἐστὶ τῷ νομοθέτῃ θεατέον, καὶ πρὸς δύο ταῦτα δὴ βλέπτεον, πρὸς τε ἀδικίαν καὶ βλάβην, καὶ τὸ μὲν ἀβλαβὲς [ὕγιές] τοῖς νόμοις εἰς τὸ δυνατὸν ποιητέον, τὸ τε ἀπολόμενον σώζοντα καὶ τὸ περὶν ὑπὸ τοῦ πάλιν ἐξορθοῦντα καὶ τὸ θανατωθῆναι ἢ τραπῆναι ὑγιές, τὸ δὲ ἀποίνοις ἐξι-

λασθῆν τοῖς δρωσὶ καὶ πάσχουσιν ἐκάστας τῶν βλάβειων ἐκ διαφορᾶς εἰς φιλίαν πειρατέον αἰετὶ καθιστάναι τοῖς νόμοις.

ΚΑ. Καλῶς ταυτὰ γε.

ΑΘ. Τὰς τοίνυν ἀδικίας αὐτῶν βλάβας καὶ κέρδη, ἐάν τις ἀδικῶν τινὰ κερδαίνειν ποιῇ, τούτων ὅποσα μὲν ἰατά, ὡς οὐσῶν ἐν ψυχῇ νόσων, ἰασθαι· τὸ δὲ τῆς ἰάσεως ἡμῶν τῆς ἀδικίας τῆδε ἕπεται χρῆ φάναι.

ΚΑ. Πῆ;

D ΑΘ. Ὅπως ὅ τί τις ἂν ἀδικήσῃ μέγα ἢ σμικρὸν, ὁ νόμος αὐτὸν διδάξει καὶ ἀναγκάσει τὸ παράπαν εἰς αὐθις τὸ τοιοῦτον ἢ μηδέποτε ἐκόντα τολμήσαι ποιεῖν ἢ διαφερόντως ἤτιον πολὺ, πρὸς τῇ τῆς βλάβης ἐκτίσει. ταυτὰ εἴτε ἔργοις ἢ λόγοις, ἢ μεθ' ἡδονῶν ἢ λυπῶν, ἢ τιμῶν ἢ ἀτιμιῶν, καὶ χρημάτων ζημίας ἢ καὶ δώρων, ἢ καὶ τὸ παράπαν ᾧτιμι τροπῶν ποιήσῃ τις μισῆσαι μὲν τὴν ἀδικίαν, στέργει δὲ ἢ μὴ μισεῖν τὴν τοῦ δικαίου φύσιν, αὐτὸ ἐστὶ E τοῦτο ἔργον τῶν καλλίστων νόμων. ὃν δ' ἂν ἀνιάτως εἰς ταυτὰ ἔχοντα αἰσθητῆ νομοθέτης, δίκην τούτοις καὶ νόμον θῆσει τινὰ γιννώσκων που, τοῖς τοιούτοις πάσιν ὡς οὔτε αὐτοῖς ἐτι ζῆν ἄμεινον τοὺς τε ἄλλους ἂν διπλῆ ὄφελου ἀπαλλακτόμενοι τοῦ βίου, παράδειγμα μὲν τοῦ μὴ ἀδικεῖν τοῖς ἄλλοις γενόμενοι, ποιοῦντες δὲ ἀνδρῶν κα- 863 κῶν ἔρημον τὴν πόλιν. οὕτω δὲ τῶν τοιούτων πέρι νομοθέτη κολαστὴν τῶν ἀμαρτημάτων θάνατον ἀνάγκη νέμειν, ἄλλως δὲ οὐδαμῶς.

ΚΑ. Ἐοικε μὲν πῶς λέγεσθαι τὰ παρὰ σοῦ καὶ μάλα μετρίως, ἡδὶον δ' ἂν ἐτι σαφέστερον ἀκούσαιομεν ταυτὰ ἡθέοντα, τὸ τῆς ἀδικίας τε καὶ βλάβης διάφορον καὶ τὸ τῶν ἐκουσίων καὶ ἀκουσίων ὡς ἐν τούτοις διαπεποι- κιλται.

VII. ΑΘ. Πειρατέον τοίνυν ὡς κελεύετε δρᾶν καὶ λέ-

γειν. δῆλον γάρ, ὅτι τοσόνδε γε περὶ ψυχῆς καὶ λέγετε B πρὸς ἀλλήλους καὶ ἀκούετε, ὡς ἐν μὲν ἐν αὐτῇ τῆς φύσεως εἴτε τι πάθος εἴτε τι μέρος ὧν ὁ θυμὸς, δύσειρι καὶ δύσμαχον κτήμα ἐμπεφυκός, ἀλογίστω βία πολλὰ ἀνα- τρέπει.

ΚΑ. Πῶς δ' οὐ;

ΑΘ. Καὶ μὴν ἡδονὴν γε οὐ ταύτου τῷ θυμῷ προσαγορεύομεν, ἐξ ἐναντίας δὲ αὐτῷ φαμὲν ἠώμης δυναστεύουσιν παιδοὶ μετὰ ἀπάτης βιαίου πράττειν, ὃ τί περ ἂν αὐτῆς ἢ βουλήσις ἐθελήσῃ.

ΚΑ. Καὶ μάλα.

ΑΘ. Τρίτον μὴν ἄγνοιαν λέγου ἂν τις τῶν ἀμαρτη- C μάτων αἰτίαν οὐκ ἂν ψεύδοιτο· διχῆ μὴν διελόμενος αὐτὸ ὁ νομοθέτης ἂν βελτίων εἴη, τὸ μὲν ἀπλοῦν αὐτοῦ κούφων ἀμαρτημάτων αἰτιον ἡγρούμενος, τὸ δὲ διπλοῦν, ὅταν ἀμαρτῆται τις μὴ μόνον ἄγνοια ξυνεχόμενος, ἀλλὰ καὶ δοξῆ σοφίας, ὡς εἰδὼς παντελῶς περὶ ἅ μηδαμῶς οἶδε, μετὰ μὲν ἰσχύος καὶ ἠώμης ἐπομένης μεγάλων καὶ ἀμούσων ἀμαρτημάτων τιθεὶς αἰτία τὰ τοιαῦτα, ἀσθενείας δὲ ἐπομένης D παιδείᾳ τε ἀμαρτήματα καὶ πρεσβυτέρων γινόμενα θῆσει μὲν ἀμαρτήματα καὶ ὡς ἀμαρτάνουσι νόμους τάξει, πραοτάτους γε μὴ πάντων καὶ συγγνώμης πλείστης ἔχο- μένους.

ΚΑ. Εἰκότα λέγεις.

ΑΘ. Ἠδονῆς μὲν τοίνυν καὶ θυμοῦ λέγομεν σχεδὸν ἅπαντες ὡς ὁ μὲν κρείττων ἡμῶν, ὁ δὲ ἥττων ἐστὶ· καὶ ἔχει ταύτη.

ΚΑ. Παντάπασιν μὲν οὖν.

ΑΘ. Ἀγνοίας δὲ γε ὡς ὁ μὲν ἡμῶν κρείττων, ὁ δὲ ἥττων, οὐκ ἠκούσαμεν πάποτε

ΚΑ. Ἀληθέστατα.

ΑΘ. Πάντα δὲ γε προτρέπειν ταυτὰ φαμὲν εἰς τὴν E

αὐτοῦ βούλησιν ἐπισπώμενον ἕκαστον εἰς τάναντία πολ-
λάκις ἄμα.

ΚΑ. Πλειστάκις μὲν οὖν.

ΑΘ. Νῦν δὴ σοὶ τό τε δίκαιον καὶ τὸ ἄδικον, ὃ γε
ἐγὼ λέγω, σαφῶς ἂν διορισαίμην οὐδὲν ποικίλλων. τὴν
γὰρ τοῦ θυμοῦ καὶ φόβου καὶ ἡδονῆς καὶ λύπης καὶ φθό-
ρων καὶ ἐπιθυμιῶν ἐν ψυχῇ τυραννίδα, εἴαν τέ τι βλάβη
864 καὶ εἴαν μὴ, πάντως ἀδικίαν προσαγορεύω· τὴν δὲ τοῦ
ἀρίστου δόξαν, ὅπῃπερ ἂν ἐσεσθαι τοῦτό γ' ἠγήσονται
πόλις εἴτε ἰδιῶται τινες, εἴαν αὕτη κρατοῦσα ἐν ψυχαῖς
διακοσμῇ πάντα ἄνδρα, κἂν σφάλῃται τι, δίκαιον μὲν
πᾶν εἶναι φατέον τὸ ταύτη πραχθὲν καὶ τὸ τῆς τοιαύτης
ἀρχῆς γιγνόμενου ὑπήκοον ἑκάστων καὶ ἐπὶ τὸν ἅπαντα
ἀνθρώπων βίον ἀριστον, δοξάζεσθαι δὲ ὑπὸ πολλῶν
ἀκούσιον ἀδικίαν εἶναι τὴν τοιαύτην βλάβην. ἡμῖν δὲ οὐκ
B ἔστι τὰ νῦν ὀνομάτων περὶ δύοσερις λόγος, ἀλλ' ἐπειδὴ
τῶν ἁμαρτανομένων τρία εἶδη δεδήλωται γιγνόμενα,
ταῦτα εἰς μνήμην πρῶτον ἔτι μᾶλλον ἀναληπτέον. λύπης
μὲν οὖν, ἣν θυμὸν καὶ φόβον ἐπονομάζομεν, ἐν εἶδος ἡμῖν
ἔστιν.

ΚΑ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Ἡδονῆς δ' αὖ καὶ ἐπιθυμιῶν δευτέρου, ἐλπίδων
δὲ καὶ δόξης τῆς ἀληθοῦς περὶ τὸ ἀριστον ἐφεσις τρίτου
ἕτερου. τούτου δὲ αὖ τοῦ τρίτου διχῆ τμηθέντος πέντε
εἶδη γέγονεν, ὡς νῦν φαμέν· οἷς νόμους διαφέροντας ἀ-
C λήλων πέντε εἶδεσι θετέον ἐν δυοῖν γένεσιν.

ΚΑ. Τίσι τούτοις;

ΑΘ. Τὸ μὲν διὰ βιαιῶν καὶ ξυμφανῶν πράξεων
πραττόμενον ἑκάστοτε, τὸ δὲ μετὰ σκότους καὶ ἀπάτης
λαθραίως γιγνόμενον, ἔστι δ' ὅτε καὶ δι' ἀμοιβῶν τούτων
πραχθὲν· ὃ δὲ καὶ νόμοι τραχύτατοι γίγνονται ἂν, εἰ τὸ
προσῆκον μέρος ἔχοιεν.

ΚΑ. Εἰκὸς γοῦν.

VIII. ΑΘ. Ἴωμεν δὴ τὰ μετὰ ταῦτα ἐκέισε, ὅποθεν
ἐξέβημεν δεῦρο, περαίνοντες τὴν θέσιν τῶν νόμων. ἦν δὲ
ἡμῖν κείμενα περὶ τε τῶν συλῶντων, οἶμαι, τοὺς θεοὺς D
καὶ τὰ περὶ τῶν προδοτῶν, ἔτι δὲ τοὺς νόμους διαφθει-
ρόντων ἐπὶ καταλύσει τῆς παρούσης πολιτείας. τούτων
δὴ τις ἂν ἴσως πράξειέ τι μανείς ἢ νόσοις ἢ γῆρα ὑπερμέ-
τρω ξυνεχόμενος ἢ παιδίᾳ χρωόμενος, οὐδὲν πῶ τῶν τοι-
ούτων διαφέρων· ὧν ἂν γίγηται τι φανερόν τοῖς ἐκλε-
χθεῖσιν ἑκάστοτε δικασταῖς, ἀναφέροντος τοῦ δράσαντος
ἢ τοῦ σκηπτομένου ὑπὲρ τοῦ ποιήσαντος, κριθῆ δὲ οὕτω
διατεθείς παρανομῆσαι, τὴν μὲν βλάβην, ἣν ἂν τινα κα- E
ταβλάβῃ, πάντως ἀπλήν ἀποτινέτω, τῶν δὲ ἄλλων δικαιο-
ματιῶν ἀφείσθω, πλην ἂν ἄρα τινα ἀποκτείνῃς μὴ καθα-
ρός ἢ τὰς χεῖρας φόνου· οὕτω δ' εἰς ἄλλην χώραν καὶ
τόπον ἀπελθὼν οἰκείτω τὸν ἐνιαυτὸν ἐκδημῶν, πρότερον
δὲ ἐλθὼν τοῦ χρόνου, ὃν ὁ νόμος ὄρισεν, ἢ καὶ πάσης ἐπι-
βάς τῆς οἰκείας χώρας, ἐν δημοσίῳ δεσμῷ δεθείς ὑπὸ τῶν
νομοφυλάκων δύο ἐνιαυτοὺς οὕτως ἀπαλλαττέσθω τῶν
δεσμῶν. φόνου δὲ, καθάπερ ἠροξάμεθα, πειρώμεθα διὰ 865
τέλους παντὸς εἶδους περὶ [φόνου] θείναι τοὺς νόμους, καὶ
πρῶτον μὲν τὰ βίαια καὶ ἀκούσια λέγωμεν. εἰ τις ἐν ἀγῶνι
καὶ ἄθλοις δημοσίοις ἄκων, εἴτε παραχρῆμα εἴτε καὶ ἐν
ὑστέροις χρόνοις ἐκ τῶν πληγῶν, ἀπέκτεινέ τινα φίλιον,
ἢ κατὰ πόλεμον ὡσαύτως ἢ κατὰ μελέτην τὴν πρὸς πόλε-
μον, ποιουμένων ἄσκησιν τῶν ἀρχόντων, ψιλοῖς σώμασιν
ἢ μετὰ τινῶν ὀπλῶν ἀπομιμουμένων τὴν πολεμικὴν πρά- B
ξιν, καθαρθεὶς κατὰ τὸν ἐκ Δελφῶν κομισθέντα περὶ τού-
των νόμον ἔστω καθαρὸς· ἰατρῶν δὲ περὶ πάντων, ἂν ὁ
θεραπευόμενος ὑπ' αὐτῶν ἀκόντων τελεντᾶ, καθαρὸς
ἔστω κατὰ νόμον. εἴαν δὲ αὐτόχειρ μὲν, ἄκων δὲ ἀποκτείνῃ
τις ἕτερος ἕτερον, εἴτε τῷ ἑαυτοῦ σώματι ψιλῶ εἴτε ὄρ-
19*

γάνω ἢ βέλει ἢ πάματος ἢ σίτου δόσει ἢ πυρός ἢ χειμῶνος
 C προσβολῇ ἢ στερήσει πνεύματος, αὐτὸς τῷ ἑαυτοῦ σώματι
 ἢ δι' ἑτέρων σωμάτων, πάντως ἔστω μὲν ὡς αὐτόχειρ,
 δίκας δὲ τινέτω τὰς τοιαύσδε· εἴαν μὲν δοῦλον κτείνῃ νο-
 μίζων τὸν ἑαυτοῦ διειργάσθαι, τὸν τοῦ τελευτήσαντος
 δεσπότην ἀβλαβῆ παραχέτω καὶ ἀξίμιον, ἢ δίκην εἰς τὴν
 ἀξίαν τοῦ τελευτήσαντος ὑπεχέτω διπλῆν· τῆς δὲ ἀξίας οἱ
 δικασταὶ διάγνωσιν ποιείσθωσαν· καθαρμοῖς δὲ χρῆσα-
 D ται· τούτων δ' ἐξηγητὰς εἶναι κυρίους οὓς ἂν ὁ θεὸς
 ἀνέλῃ· εἴαν δὲ αὐτοῦ δοῦλον, καθηράμενος ἀπαλλαττέσθω
 τοῦ φόνου κατὰ νόμον· εἴαν δὲ τις ἐλεύθερον ἄκων ἀπο-
 κτείνῃ, τοὺς μὲν καθαρμούς τοὺς αὐτοὺς καθαρθήτω τῷ
 τὸν δοῦλον ἀποκτείναντι, παλαιὸν δὲ τινα τῶν ἀρχαίων
 μύθων λεγόμενον μὴ ἀτιμαζέτω· λέγεται δὲ, ὡς ὁ θανα-
 τωθεὶς ἄρα βιαιῶς, ἐν ἐλευθέρῳ φρονήματι βεβιωκῶς,
 E θνυμῶνται τε τῷ δράσαντι νεοθνήσων, καὶ φόβου καὶ δει-
 ματος ἅμα διὰ τὴν βίαιον πάθην αὐτὸς πεπληρωμένος,
 ὄρων τε τὸν ἑαυτοῦ φονέα ἐν τοῖς ἡθεσι τοῖς τῆς ἑαυτοῦ
 συνηθείας ἀναστρεφόμενον δειμαίνει, καὶ ταραττόμενος
 αὐτὸς ταράττει κατὰ δύναμιν πάσαν τὸν δράσαντα, μνή-
 μην ξύμμαχον ἔχων, αὐτόν τε καὶ τὰς πράξεις αὐτοῦ· διὸ
 δὴ χρεῶν ἔστιν ἄρα ὑπεξελθεῖν τῷ παθόντι τὸν δράσαντα
 τὰς ὥρας πάσας τοῦ ἐνιαυτοῦ καὶ ἐρημῶσαι πάντας τοὺς
 οἰκείους τόπους ξυμπάσης τῆς πατρίδος· εἴαν δὲ ξένος ὁ
 866 τελευτήσας ἦ, καὶ τῆς τοῦ ξένου χώρας εἰργέσθω τοὺς αὐ-
 τοὺς χρόνους· τούτῳ δὴ τῷ νόμῳ εἴαν μὲν ἕκων πείδηται
 τις, ὁ τοῦ τελευτήσαντος γένει ἐγγύτατα, ἐπίσκοπος ὢν
 τούτων πάντων γενομένων, ἐχέτω συγγνώμην τε καὶ ἄγων
 πρὸς αὐτὸν εἰρήνην μέτριος ἂν εἴη πάντως· εἴαν δὲ τις
 ἀπειθῇ καὶ πρώτον μὲν ἀκάθαρτος ὢν εἰς τὰ ἱερὰ τολμᾷ
 πορεύεσθαι καὶ θύειν, ἔτι δὲ τοὺς χρόνους μὴ ἐθέλῃ πλη-

ροῦν ἀποξενούμενος τοὺς εἰρημένους, ὁ τοῦ τελευτήσαν-
 τος γένει ἐγγύτατα ἐπεξίτω μὲν φόνου τῷ κτείναντι, δι- B
 πλᾶ δὲ πάντα ἔστω τὰ τιμωρήματα τῷ ὄφλοντι· εἴαν δ' ὁ
 προσήκων ἐγγύτατα μὴ ἐπεξίῃ τῷ παθήματι, τὸ μίasma
 ὡς εἰς αὐτὸν περιεληλυθὸς τοῦ παθόντος προστρεπομέ-
 νον τὴν πάθην, ὁ βουλόμενος ἐπεξελεθῶν τούτῳ δίκην
 πάντε ἐτη ἀποσχέσθαι τῆς αὐτοῦ πατρίδος ἀναγκαζέτω
 κατὰ νόμον· εἴαν δὲ ξένος ἄκων ξένον κτείνῃ τῶν ἐν τῇ
 πόλει, ἐπεξίτω μὲν ὁ βουλόμενος ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς νόμοις, C
 μέτοικος δὲ ὢν ἀπειαντησάτω, ξένος δὲ ἂν ἢ παντάπασι,
 πρὸς τῷ καθαρμῷ, εἴαν τε ξένον εἴαν τε μέτοικον εἴαν τε
 ἄστων κτείνῃ, τὸν βίον ἅπαντα τῆς χώρας τῆς τῶν νόμων
 τῶνδε κυρίας εἰργέσθω· εἴαν δ' ἔλθῃ παρανόμως, οἱ νο-
 μοφύλακες θανάτῳ ζημιούντων αὐτόν, καὶ εἴαν ἔχῃ οὐσίαν
 τινά, τῷ τοῦ παθόντος ἐγγύτατα γένει παραδιδόντων·
 εἴαν δὲ ἄκων ἔλθῃ, ἂν μὲν κατὰ θάλατταν ἐκίπτη πρὸς D
 τὴν χώραν, σινησησάμενος ἐν θαλάττῃ τέγγων τοὺς πόδας
 πλοῦν ἐπιφυλαττέτω, κατὰ γῆν δὲ ἂν βίῃ ὑπὸ τινων ἄχθῃ,
 ἢ πρώτη προστυχοῦσα ἀρχὴ τῶν ἐν τῇ πόλει λύσασα εἰς
 τὴν ὑπερορίαν ἐκπεπέτω ἄστυον· εἴαν δ' ἄρα τις αὐτό-
 χειρ μὲν κτείνῃ ἐλεύθερον, θυμῷ δὲ ἢ τὸ πεπραγμένον
 ἐκπραχθέν, διχῆ δει πρώτον τὸ τοιοῦτον διαλαβεῖν· θυμῷ
 γὰρ δὴ πέπρακται καὶ τοῖς ὄσοι ἂν ἐξαίφνης μὲν καὶ ἀπρο- E
 βουλεύτως τοῦ ἀποκτείνει πληγαῖς ἢ τινι τοιοῦτῳ δια-
 φθειρῶσί τινα παραχρημα τῆς ὁρμῆς γενομένης, μεταμέ-
 λειά τε εὐθύς τοῦ πεπραγμένου γίγνηται· θυμῷ δὲ καὶ
 ὄσοι προσηλακισθέντες λόγοις ἢ καὶ ἀτίμοις ἔργοις, μετα-
 διάκοντες τὴν τιμωρίαν, ὕστερον ἀποκτείνωσί τινα βον-
 ληθέντες κτείνειν, καὶ τὸ πεπραγμένον αὐτοῖς ἀμεταμέλη-
 τον γίγνηται· διττοὺς μὲν δὴ τοὺς φόρους, ὡς ἔοικε,
 θετέον, καὶ σχεδὸν ἀμφοτέρους θυμῷ γερονότας, μεταξὺ 867
 δὲ που τοῦ τε ἔκουσίον καὶ ἀκουσίον δικαιοτάτ' ἂν λεγο-

μένους· οὐ μὴν ἀλλ' εἰκῶν ἐσθ' ἑκάτερος· ὁ μὲν τὸν θυ-
μὸν φυλάττων καὶ οὐκ ἐκ τοῦ παραχρήμα ἐξαίφνης ἀλλὰ
μετὰ ἐπιβουλῆς ὕστερον χρόνῳ τιμωρούμενος ἐκουσίῳ
ἔοικεν, ὁ δὲ ἀταμιεύτως ταῖς ὀργαῖς καὶ ἐκ τοῦ παρα-
χρήμα εὐθύς χρώμενος ἀπροβουλεύτως ὁμοίος μὲν ἀκου-
σίῳ, ἔστι δὲ οὐδ' οὗτος αὐ παντάπασιν ἀκούσιος ἀλλ'
B εἰκῶν ἀκουσίῳ. διὸ χαλεποὶ διορίζειν οἱ τῷ θυμῷ πρα-
χθέντες φόνοι, πότερον ἐκουσίους αὐτοὺς ἢ τινας ὡς
ἀκουσίους νομοθετητέον· βέλτιστον μὴν καὶ ἀληθέστατον
εἰς εἰκόνα μὲν ἄμφω θεῖναι, τεμεῖν δὲ αὐτῶ χωρὶς τῇ
ἐπιβουλῇ καὶ ἀπροβουλίᾳ, καὶ τοῖς μὲν μετ' ἐπιβουλῆς
τε καὶ ὀργῇ κτείνασι τὰς τιμωρίας χαλεπωτέρας, τοῖς δὲ
ἀπροβουλεύτως τε καὶ ἐξαίφνης πραοτέρας νομοθετεῖν·
C τὸ γὰρ εἰκότως μείζονι κακῷ μείζονως, τὸ δ' ἕλαττονι τι-
μωρητέον ἕλαττόνως. ποιητέον δὴ καὶ τοῖς ἡμετέροις νό-
μοις οὕτως.

ΚΑ. Παντάπασιν μὲν οὖν.

IX. ΑΘ. Πάλιν ἐπανελθόντες τοίνυν λέγωμεν, ἂν ἄρα
τις αὐτόχειρ μὲν κτείνῃ ἐλεύθερον, τὸ δὲ πεπραγμένον
ἀπροβουλεύτως ὀργῇ τιμὴ γένηται πραχθέν, τὰ μὲν ἄλλα,
καθάπερ ἄνευ θυμοῦ κτείναντι προσήκε τῷ πάσχειν, πα-
σχέτω, δύο δ' ἐξ ἀνάγκης ἔτη φευγέτω κολάζων τὸν αὐτοῦ
D θυμόν. ὁ δὲ θυμῷ μὲν, μετ' ἐπιβουλῆς δὲ κτείνας τὰ μὲν
ἄλλα κατὰ τὸν πρόσθεν αὐ, τρία δὲ ἔτη, καθάπερ ἄτερος
ἔφηνε τὰ δύο, φευγέτω μεγέθει θυμοῦ πλείω τιμωρηθεὶς
χρόνον. καθόδοι δὲ περὶ τούτοις ὧδ' ἔστω. χαλεπὸν μὲν
ἀκριβῶς νομοθετεῖν· ἔστι γὰρ ὅτε τούτοις ὁ τῷ νόμῳ τα-
χθεὶς χαλεπωτέρος ἡμερώτερος ἄν, ὁ δὲ ἡμερώτερος χαλε-
πάτερος ἄν εἴη, καὶ περὶ τὸν φόνον ἀγρωτέρας ἄν πρά-
E ξειεν, ὁ δὲ ἡμερωτέρας· ὡς δὲ τὸ πολὺ κατὰ τὰ νῦν εἰρη-
μένα ξυμβαίνει γιγνώμενα. τούτων οὖν πάντων ἐπιγνώ-
μονας εἶναι χρὴ νομοφύλακας, ἐπειδὴν δὲ ὁ χρόνος ἕλθῃ

τῆς φυγῆς ἐκατέρω, πέμπειν αὐτῶν δικαστίας δώδεκα ἐπὶ
τούς ὄρους τῆς χώρας, ἐσκεμμένους ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ
τὰς τῶν φυγόντων πράξεις ἐτι σαφέστερον, καὶ τῆς αἰ-
δοῦς τε πέρι καὶ καταδοχῆς τούτων δικαστὰς γίνεσθαι·
τούς δὲ αὐ τοῖς δικασθεῖσιν ὑπὸ τῶν τοιούτων ἀρχόντων
ἐμμένειν. ἐὰν δ' αὐθις ποτε κατελθῶν ὁπότερος αὐτοῦ 868
ἤτηθεῖς ὀργῇ πράξῃ ταῦτόν τοῦτο, φυγῶν μηκέτι κα-
έλθῃ, κατελθῶν δὲ κατὰ τὴν τοῦ ξένου ἀφίξιν ταύτη πα-
σχέτω. δοῦλον ὁ κτείνας ἑαυτοῦ μὲν καθηράσθω, ἐὰν δὲ
ἀλλότριον θυμῷ, διπλῆ τὸ βλάβος ἐκτισάτω τῷ κτενη-
μένῳ. ὅστις δ' ἂν τῶν ἀποκτεινάντων πάντων μὴ πεί-
θῃται τῷ νόμῳ, ἀλλ' ἀκάθαρτος ὢν ἀγοράν τε καὶ ἄθλα
καὶ τὰ ἄλλα ἱερὰ μιαινῇ, ὁ βουλούμενος τὸν τε ἐπιτρέποντα B
τῶν προσηκόντων τῷ τελευτήσαντι καὶ τὸν ἀποκτείναντα
εἰς δίκην καταστήσας τὴν διπλασίαν χρημάτων τε καὶ τῶν
ἄλλων πράξεων ἀναγκάζετω πράττειν τε καὶ ἐκτίειν, τὸ
δὲ ἐκτίσιμα αὐτὸς αὐτῷ κομιξέσθω κατὰ τὸν νόμον. ἐὰν δὲ
τις θυμῷ δοῦλος δεσπότην αὐτοῦ κτείνῃ, τοὺς προσήκου-
τας τοῦ τελευτήσαντος χρωμένους τῷ κτείναντι χρεῖαν ἢ
ἂν ἐθέλωσι, πλὴν μηδαμῇ μηδαμῶς ζωοῦντας, καθά- C
ροὺς εἶναι· ἐὰν δὲ ἄλλον τις δοῦλος ἐλεύθερον ἀποκτείνῃ
θυμῷ, παραδιδόντων οἱ δεσπότηαι τὸν δοῦλον τοῖς προσή-
κουσι τοῦ τελευτήσαντος, οἱ δὲ ἐξ ἀνάγκης μὲν θανατω-
σάντων τὸν δράσαντα, τρόπῳ δὲ ᾧ ἂν ἐθέλωσιν. ἐὰν δὲ,
ὁ γίγνεται μὲν, ὀλιγάκις δὲ, διὰ θυμόν πατήρ ἢ μήτηρ
υἴον ἢ θυγατέρα πληγαῖς ἢ τιμὴν τρόπῳ βίαιῳ κτείνῃ, κα-
θάρασις μὲν τὰς αὐτὰς τοῖς ἄλλοις καθαιρέσθαι καὶ ἐπι-
αυτοὺς τρεῖς ἀπειναυτεῖν, κατελθόντων δὲ τῶν κτεινάν- D
των ἀπαλλάττεσθαι γυναικὰ τε ἀπ' ἀνδρός καὶ τὸν ἄνδρα
ἀπὸ γυναικός, καὶ μὴ ποτ' ἐτι κοινῇ παιδοποιήσασθαι,
μηδὲ ξυνέστιον ὢν ἐκγονοῦν ἢ ἀδελφὸν ἀπεστέρηκε γίγνε-
σθαί ποτε μηδὲ κοινανὸν ἱερῶν· ὁ δὲ ἀσεβῶν τε περὶ

ταῦτα καὶ ἀπειθῶν ὑπόδικος ἀσεβείας γινέσθω τῷ ἐθέ-
 λοντι. γυναικα δὲ γαμετὴν εἰν ἀνήρ δι' ὀργὴν κτείνῃ
 E τινὰ τις, ἢ γυνὴ ἐαυτῆς ἄνδρα ταῦτον τοῦτο ὡσαύτως ἐρ-
 γάσθῃται, καθαιρέσθαι μὲν τοὺς αὐτοὺς καθαρμούς, τριε-
 τεῖς δὲ ἀπειναντήσεις διατελεῖν· κατελθὼν δὲ ὅ τι τοιοῦ-
 τον δράσας τοῖς αὐτοῦ παισὶν ἰσῶν μὴ κοινωκέτω μηδὲ
 ὁμοτράπεζος γινέσθω ποτέ· ἀπειθῶν δὲ ὁ γεννήτωρ ἢ
 ὁ γεννηθεὶς ἀσεβείας αὐτὸν ὑπόδικος γινέσθω τῷ ἐθέλοντι.
 καὶ ἂν ἀδελφὸς ἀδελφὸν ἢ ἀδελφὴν ἢ ἀδελφὴ ἀδελφὸν ἢ
 ἀδελφὴν θυμῷ κτείνῃ, τὰ μὲν τῶν καθαρμῶν καὶ ἀπει-
 ναντήσεων ὡσαύτως, καθάπερ εἴρηται τοῖς γονεῦσι καὶ
 τοῖς ἐκγόνοις, εἰρήσθω δεῖν γίνεσθαι, καὶ τούτοις, ὧν
 ἀδελφοὺς τε ἀδελφῶν καὶ γονέας ἐστέρηκε παίδων, τού-
 τοις δὲ ξενέστιος αὐτοῖς μηδέποτε γινέσθω μηδὲ κοινω-
 869 νὸς ἰσῶν· εἰν δὲ τις ἀπειθῇ, τῷ τῆς περὶ ταῦτα ἀσεβείας
 εἰρημένῳ νόμῳ ὑπόδικος ὀρθῶς ἂν γίνοιτο μετὰ δίκης.
 εἰν δ' ἄρα τις εἰς τοσοῦτον ἀκρατῆς θυμοῦ γίγνηται πρὸς
 τοὺς γεννήσαντας, ὥστε μανίας ὀργῆς τῶν γεννητόρων
 τολμήσαι κτεῖναι τινὰ, εἰν μὲν ὁ τελευτήσας πρὶν τελευ-
 τῆσαι τὸν δράσαντα φόνου ἀφιῆ ἐκῶν, καθάπερ οἱ τὸν
 ἀκούσιον φόνου ἐξεργασάμενοι καθαρθεὶς καὶ τὰλλα ὅσα-
 B περ ἐκεῖνοι πράξας καθαρὸς ἔστω, εἰν δὲ μὴ ἀφιῆ, πολλοῖς
 ἔνοχος ἔστω νόμοις ὁ δράσας τι τοιοῦτον· καὶ γὰρ αἰκίας
 δίκαις ταῖς ἐσχάταις ἔνοχος ἂν γίνοιτο καὶ ἀσεβείας ὡσαύ-
 τως καὶ ἰεροσυλίας, τὴν τοῦ γεννητοῦ ψυχὴν συλήσας,
 ὥστ' εἴπερ οἶόν τ' ἦν τὸ πολλάκις ἀποθνήσκειν τὸν αὐτόν,
 καὶ τὸν πατροφόνον ἢ μητροκτόνον, ἐξεργασάμενον θυμῷ
 τοῦτο, δικαιότατον θανάτων πολλῶν ἢν τυγχάνειν. ᾧ γὰρ
 μόνῳ οὐδ' ἀμνησθέν θάνατον, μέλλοντι ὑπὸ τῶν γο-
 C νέων τελευτήσεσθαι, παρέξει νόμος οὐδεὶς κτεῖναι τὸν
 πατέρα ἢ μητέρα, τοὺς εἰς φῶς τὴν ἐκείνου φύσιν ἀγαγόν-
 τας, ἀλλ' ὑπομείναντα τὰ πάντα πάσχειν πρὶν τι θρῆν

τοιοῦτον νομοθετήσῃ, πῶς τοῦτο δίκης γε ἄλλως προσή-
 κόν τυγχάνειν ἂν γίνοιτο ἐν νόμῳ; κείσθω δὲ τῷ πα-
 τέρα ἢ μητέρα ἀποκτείναντι θυμῷ θάνατος ἢ ζήμια. ἀδελ-
 φὸς δ' εἰν ἀδελφὸν κτείνῃ ἐν στάσει μάχης γενομένης ἢ
 τιμὴ τῷ τοιοῦτῳ, ἀμνησμένος ἄρχοντα χειρῶν πρότε-
 ρον, καθάπερ πολέμιον ἀποκτείνας ἔστω καθαρὸς· καὶ D
 εἰν πολίτης πολίτην, ὡσαύτως, ἢ ξένος ξένον· εἰν δὲ ἀστός
 ξένον ἢ ξένος ἀστὸν ἀμνησμένος κτείνῃ, κατὰ ταῦτα ἔστω
 τοῦ καθαρὸς εἶναι. καὶ εἰν δοῦλος δοῦλον, ὡσαύτως· εἰν
 δὲ αὐτὸν δοῦλος ἐλεύθερον ἀμνησμένος ἀποκτείνῃ, καθάπερ
 ὁ κτείνας πατέρα, τοῖς αὐτοῖς ἔνοχος ἔστω νόμοις. ὁ δὲ
 περὶ τῆς ἀφέσεως εἴρηται φόνου πατρί, ταῦτον τοῦτο ἔστω
 περὶ ἀπάσης τῶν τοιοῦτων ἀφέσεως, εἰν ὅστισοῦν ὄψοῦν E
 ἀφιῆ τοῦτο ἐκῶν, ὡς ἀκούσιου γεγονότος τοῦ φόνου ὅτε
 καθαρμῶν γινέσθωσαν τῷ δράσαντι καὶ ἐνιαυτὸς εἰς ἔστω
 τῆς ἐκδημίας ἐν νόμῳ. καὶ τὰ μὲν δὴ βίαιά τε καὶ ἀκού-
 σια καὶ κατὰ τὸν θυμὸν γινόμενα περὶ φόνους μετρίως
 εἰρήσθω· τὰ δὲ περὶ τὰ ἐκούσια καὶ κατ' ἀδικίαν πᾶσαν
 γινόμενα τούτων πέρι καὶ ἐπιβουλῆς δι' ἡτίας ἡδονῶν
 τε καὶ ἐπιθυμιῶν καὶ φθόνων, ταῦτα μετ' ἐκεῖνα ἡμῖν
 λεκτέον.

ΚΑ. Ὅρθῶς λέγεις.

X. ΑΘ. Πάλιν δὴ πρῶτον περὶ τῶν τοιοῦτων εἰς δύ-
 ναμιν εἰπωμεν, ὅποσα ἂν εἴη. τὸ μὲν δὴ μέριστον ἐπι- 870
 θυμία κρατοῦσα ψυχῆς ἐξηργιωμένης ὑπὸ πόθων· τοῦτο
 δ' ἐστὶ μάλιστα ἐνταῦθα, οὐ πλεῖστός τε καὶ ἰσχυρότατος
 ἡμερος ὧν τυγχάνει τοῖς πολλοῖς, ἢ τῶν χρημάτων τῆς
 ἀπλήστου καὶ ἀπείρου κτήσεως ἔρωτας μυρόλους ἐντίκτουσα
 δύναμις διὰ φύσιν τε καὶ ἀπαιδευσίαν τὴν κακὴν· τῆς δὲ
 ἀπαιδευσίας ἢ τοῦ κακῶς ἐπαινεῖσθαι πλοῦτον αἰτία φήμη
 πρὸς τῶν Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων. πρῶτον γὰρ τῶν
 ἀγαθῶν αὐτὸ προκρίνοντες, τρίτον ὃν, τοὺς τ' ἐπιγιγνο- B

μένους λαβῶνται καὶ ἑαυτούς. τὸ γὰρ ἀληθὲς λέγεσθαι περὶ τοῦ πλούτου κατὰ πόλεις πάσας, πάντων κάλλιστον καὶ ἄριστον, ὡς ἕνεκα σώματος ἔστι, καὶ σῶμα ψυχῆς ἕνεκα· ἀγαθῶν μὲν οὖν ὄντων, ὧν ἕνεκα ὁ πλοῦτος εἶναι πέφυκε, τρίτον ἂν εἴη μετὰ σώματος ἀρετὴν καὶ ψυχῆς. διδάσκαλος οὖν ἂν ὁ λόγος οὗτος γίνοιτο, ὡς οὐ χρὴ πλουτεῖν ζητεῖν τὸν εὐδαίμονα ἐσόμενον, ἀλλὰ δικαίως C πλουτεῖν καὶ σωφρόνως· καὶ φόνοι οὕτως οὐκ ἂν γί-
 γνοιντο ἐν πόλεσι φόνοις δεόμενοι καθαιρεσθαι. νῦν δέ, ὅπερ ἀρχόμενοι τούτων εἶπομεν, ἔν μὲν τοῦτ' ἔστι καὶ μέ-
 ριστον, ὃ ποιεῖ φόνου ἑκουσίου τὰς μεγίστας δίκας· δεύ-
 τερον δὲ φιλοτίμου ψυχῆς ἕξις, φθόνους ἐντίκτουσα χαλε-
 ποὺς ξυνοίκους μάλιστα μὲν αὐτῷ τῷ κεκτημένῳ τὸν φθό-
 νου, δευτέροις δὲ τοῖς ἀρίστοις τῶν ἐν τῇ πόλει. τρίτον δὲ
 D οἱ δειλοὶ καὶ ἄδικοι φόβοι πολλοὺς δὴ φόνους εἰσὶν ἐξείρ-
 γασμένοι, ὅταν ἢ τῷ πραττόμενῳ ἢ πεπραγμένῳ, ἃ μηδένα
 βούλουται σφίσι ξυνειδέναί γε γινόμενα ἢ γεγονότα· τοὺς
 οὖν τούτων μηνυτὰς ἀναιροῦσι θανάτοις, ὅταν ἄλλω μη-
 δεὶ δύνωνται τρόπῳ· τούτων δὲ πάντων περὶ προοίμια
 μὲν εἰρημένα ταῦτ' ἔστι, καὶ πρὸς τούτοις ὄν καὶ πολλοὶ
 λόγον τῶν ἐν ταῖς τελεταῖς περὶ τὰ τοιαῦτα ἐσπουδακῶτων
 ἀκούοντες σφόδρα πείθονται, τὸ τῶν τοιούτων τίσιν ἐν
 E Αἴδου γίγνεσθαι καὶ πάλιν ἀφικομένοις δεῦρο ἀναγκαῖον
 εἶναι τὴν κατὰ φύσιν δίκην ἐκτίσαι, τὴν τοῦ παθόντος
 ἅπερ αὐτὸς ἔδρασεν, ὑπ' ἄλλου τοιαύτη μοῖρα τελευτῆσαι
 τὸν τότε βίον.

XI. Παιδομένῳ μὲν δὴ καὶ πάντως φοβουμένῳ ἐξ αὐ-
 τοῦ τοῦ προοίμιου τὴν τοιαύτην δίκην οὐδὲν δεῖ τὸν ἐπι-
 871 τούτῳ νόμον ὑμνεῖν, ἀπειθοῦντι δὲ νόμος ὅδε εἰρησθῶ τῇ
 γραφῇ· ὅς ἂν ἐκ προνοίας τε καὶ ἀδίκως ὄντιναοῦν τῶν
 ἐμφυλίων ἀντόχειρ κτείνῃ, πρῶτον μὲν τῶν νομίμων εἰρ-
 γέσθῳ, μήτε ἑρὰ μήτε ἀγορὰν μήτε λιμένας μήτε ἄλλον

κοινὸν ξύλλογον μηδένα μιαινῶν, εἴαν τέ τις ἀπαγορεύῃ
 τῷ δράσαντι ταῦτα ἀνθρώπων καὶ εἴαν μὴ· ὁ γὰρ νόμος
 ἀπαγορεύει καὶ ἀπαγορεύων ὑπὲρ πάσης τῆς πόλεως ἀεί-
 φαίνεται τε καὶ φανέεται· ὁ δὲ μὴ ἐπέξιών δεῖον ἢ μὴ B
 προαγορεύων εἰργεσθαι τῶν ἐντὸς ἀνεψιότητος, πρὸς ἀν-
 δρῶν τε καὶ γυναικῶν προσήκων τῷ τελευτήσαντι, πρῶ-
 τον μὲν τὸ μίasma εἰς αὐτὸν καὶ τὴν τῶν θεῶν ἔχθραν
 δέχοιτο, ὡς ἢ τοῦ νόμου ἀρὰ τὴν φήμην προτρέπεται, τὸ
 δὲ δεύτερον ὑπόδικος τῷ ἐθέλοντι τιμωρεῖν ὑπὲρ τοῦ τε-
 λευτήσαντος γινέσθῳ. ὁ δὲ ἐθέλων τιμωρεῖν τῶν τε ἐπὶ
 τούτοις λουτρῶν φυλακῆς πέρι καὶ ὄσων ἂν ἐτέρων ὁ θεὸς C
 περὶ ταῦτα νόμιμα παραδῶ πάντα ἀποτελῶν καὶ τὴν πρό-
 ρησιν προαγορεύων ἴτω ἀναγκάζων τὸν δράσαντα ὑπέχειν
 τὴν τῆς δίκης πρᾶξιν κατὰ νόμον. ταῦτα δὲ ὅτι μὲν γίνε-
 σθαι χρῆσθαι ἔστι διὰ τινῶν ἐπευχῶν καὶ θυσιῶν θεοῖς
 τίσιν, οἷς τῶν τοιούτων μέλει, φόνους μὴ γίγνεσθαι κατὰ
 πόλεις, ἑσθίον ἀποφαίνεσθαι νομοθέτη· τίνες δ' εἰσὶν οἱ
 θεοὶ καὶ τίς ὁ τρόπος τῶν τοιούτων δικῶν τῆς εἰσαγωγῆς
 ὀρθότατα πρὸς τὸ θεῖον ἂν γινόμενος εἴη, νομοφύλακες
 μετ' ἐξηγητῶν καὶ μάντεων καὶ τοῦ θεοῦ νομοθετησάμε- D
 νοὶ τὰς δίκας εἰσαγόντων ταύτας, δικαστὰς δὲ αὐτῶν εἶναι
 τοὺς αὐτούς, οὕσπερ τοῖς τὰ ἑρὰ συλῶσι διαδικάζειν ἐθ-
 ρήθη κυρίως· ὁ δὲ ὄφλων θανάτῳ ζημιούσθῳ καὶ μὴ ἐν
 τῇ τοῦ παθόντος χάρα θαπτεσθῶ, ἀναιδείας ἕνεκα πρὸς
 τῷ ἀσεβεῖν. φυγῶν δὲ καὶ μὴ θελήσας κρίσιν ὑποσχεῖν
 φευγέτω ἀειφυγίαν· εἴαν δὲ τις ἐπιβῇ τούτων τῆς τοῦ φο-
 νευθέντος χάρας, ὁ προστυχῶν πρῶτος τῶν οἰκείων τοῦ
 ἀποθανόντος ἢ καὶ τῶν πολιτῶν ἀνατὶ κτεινέτω ἢ δήσας E
 τοῖς ἄρχουσι τῶν τὴν δίκην κρινάντων κτείνειν παραδότω.
 ὁ δὲ ἐπισκηπτόμενος ἅμα καὶ κατεγγυάτω τὸν ᾧ ἂν ἐπι-
 σκήπηται· ὁ δὲ παρεχέτω [τοὺς ἐγγυητὰς ἀξιόχρεως] οὗς
 ἂν ἢ τῶν περὶ ταῦτα δικαστῶν ἀρχὴ κρίνη τρεῖς ἐγγυη-

τὰς ἀξιοχρεώσας παρέξειν ἐγγυωμένους εἰς δίκην· ἐὰν δὲ ἢ
 μὴ ἐθέλῃ ἢ ἀδυνατῇ τις καθιστάναι, τὴν ἀρχὴν παραλα-
 βούσας δῆσασαν φυλάττειν καὶ παρέχειν εἰς τὴν κρίσιν
 872 τῆς δίκης. ἐὰν δὲ αὐτόχειρ μὲν μὴ, βουλευσὴ δὲ θάνατόν
 τις ἄλλος ἑτέρῳ καὶ τῇ βουλήσῃ τε καὶ ἐπιβουλεύσει ἀπο-
 κτείνεσθαι αἰτίος ᾧ καὶ μὴ καθαρὸς τὴν ψυχὴν τοῦ φόνου
 ἐν πόλει ἐνοικῆ, γινέσθων καὶ τούτῳ κατὰ ταῦτά αἱ κρί-
 σεις τούτων περὶ πλὴν τῆς ἐγγύης, τῷ δὲ ὄφλουτι ταφῆς
 τῆς οἰκείας ἐξέστω τυχεῖν, τὰ δὲ ἄλλα κατὰ ταῦτά ὡσαύτως
 τῷ πρόσθεν φηθέντι περὶ αὐτὸν γινέσθω· τὰ αὐτὰ δὲ
 ἔστω ταῦτα ξένοισί τε πρὸς ξένους καὶ ἀστοῖσι καὶ ξένοις
 B πρὸς ἀλλήλους, δούλοις τε αὐτὸν πρὸς δούλους, τῆς τε αὐ-
 τοχειρίας περὶ καὶ ἐπιβουλεύσεως, πλὴν τῆς ἐγγύης· ταύ-
 τῃν δὲ, καθάπερ εἰρηται, τοὺς αὐτόχειρας κατεγγυᾶσθαι.
 τὸν δὲ προαγορεύοντα τὸν φόνον ἅμα κατεγγυᾶν καὶ
 τούτους. ἐὰν δὲ δοῦλος ἐλεύθερον ἑκὼν εἴτε αὐτόχειρ εἴτε
 βουλευσας ἀποκτείνῃ καὶ ὄφλῃ τὴν δίκην, ὃ τῆς πόλεως
 κοινὸς δῆμιος ἄγων πρὸς τὸ μνημα τοῦ ἀποθανόντος,
 ὄθεν ἂν ὄρῃ τὸν τύμβον, μαστιγώσας ὀπόσας ἂν ὁ ἐλὼν
 C προστάτῃ, ἐάνπερ βίῳ παιόμενος ὁ φονεὺς, θανατωσάτω.
 ἐὰν δὲ τις δοῦλον κτείνῃ μηδὲν ἀδικοῦντα, φόβῳ δὲ, μὴ
 μηνυτῆς αἰσχυρῶν ἔργων καὶ κακῶν αὐτοῦ γίνηται, ἢ
 τινος ἕνεκα ἄλλον τοιοῦτον, καθάπερ ἂν εἰ πολίτην κτεί-
 νας ὑπέιχε φόνον δίκης, ὡσαύτως καὶ τοῦ τοιοῦτου δού-
 λου κατὰ τὰ αὐτὰ ἀποθανόντος οὕτως ὑπεχέτω.

XII. Ἐὰν δὲ δὴ γίνηται ἐφ' οἷσι καὶ νομοθετεῖν δεῖ-
 νόν καὶ οὐδαμῶς προσφιλές, μὴ νομοθετεῖν δὲ ἀδύνατον
 D ξυγγενῶν αὐτόχειρας φόνους ἢ δι' ἐπιβουλεύσεως γενο-
 μένους, ἐκουσίους τε καὶ ἀδίκους πάντως, οἳ τὰ μὲν πολλὰ
 ἐν κακῶς οἰκίουσιν καὶ τρεφομέναις γίνονται πόλεσι, γέ-
 νοιντο δ' ἂν πού τι καὶ ἐν ἢ μὴ ποτέ τις ἂν προσδοκῆσειε
 χώρα, λέγειν μὲν δὴ χρεῶν αὐτὸν πάλιν τὸν ἐμπροσθε συμ-

κρῶ φηθέντα λόγου, ἂν ἄρα τις ἀκούων ἡμῶν οἶος ἀπο-
 σχέσθαι γένηται μᾶλλον ἑκὼν διὰ τὰ τοιαῦτα φόνου τῶν
 πάντη ἀνοσιωτάτων. ὁ γὰρ δὴ μῦθος, ἢ λόγος ἢ ὃ τι χρὴ
 προαγορεύειν αὐτόν, ἐκ παλαιῶν ἱερῶν εἰρηται σαφῶς, E
 ὡς ἢ τῶν ξυγγενῶν αἱμάτων τιμωρὸς δίκη ἐπίσκοπος
 νόμῳ χρῆται τῷ νῦν δὴ λεχθέντι καὶ ἔταξεν ἄρα δρᾶσαντί
 τι τοιοῦτον παθεῖν ταῦτά ἀναγκαίως ἄπερ ἔδρασεν· εἰ
 πατέρα ἀπέκτεινέ ποτέ τις, αὐτὸν τοῦτο ὑπὸ τέκνων τολ-
 μῆσαι βίᾳ πάσχοντα ἐν τισὶ χρόνοις, καὶ [ἢ] μητέρα, γε-
 νέσθαι τε αὐτὸν θηλείας μετασχόντα φύσεως ἀναγκαῖον
 γενόμενόν τε ὑπὸ τῶν γεννηθέντων λιπεῖν τὸν βίον ἐν
 χρόνοις ὑστέροις· τοῦ γὰρ κοινοῦ μιανθέντος αἵματος οὐκ
 εἶναι καθαρῶν ἄλλῃν οὐδὲ ἐκπλυτον ἐθέλειν γίνεσθαι
 τὸ μιανθέν, πρὶν φόνου φόνῳ ὁμοίῳ ὁμοιον ἢ δρᾶσασα 873
 ψυχὴ τίσῃ καὶ πάσῃ τῆς ξυγγενείας τὸν θυμὸν ἀφιλασα-
 μένη κοιμίσῃ. ταῦτα δὴ παρὰ θεῶν μὲν τινα φοβούμενον
 τὰς τιμωρίας εἰργεσθαι χρὴ τὰς τοιαύτας· εἰ δὲ τινος
 οὕτως ἀθλία ξυμφορὰ καταλάβοι, ὥστε πατρὸς ἢ μητρὸς
 ἢ ἀδελφῶν ἢ τέκνων ἐκ προνοίας ἐκουσίως ψυχὴν τολμη-
 σαι ἀποστερεῖν σώματος, ὃ παρὰ τοῦ θνητοῦ νομοθέτου
 νόμος ὧδε περὶ τῶν τοιούτων νομοθετεῖ, προορήσεις μὲν
 τὰς περὶ τῶν νομίμων εἰργεσθαι καὶ ἐγγύας τὰς αὐτὰς εἰ- B
 ναι, καθάπερ ἐρρήθη τοῖς ἐμπροσθεν, ἐὰν δὲ τις ὄφλῃ
 φόνου τοιοῦτου, τούτων κτείνεσθαι τινά, οἳ μὲν τῶν δικα-
 στῶν ὑπηρεταὶ καὶ ἄρχοντες ἀποκτείναντες εἰς τεταγμένην
 τριόδον ἔξω τῆς πόλεως ἐμβαλλόντων γυμνόν, αἱ δὲ ἀρχαὶ
 πᾶσαι ὑπὲρ ὅλης τῆς πόλεως, λίθον ἑκαστος φέρον ἐπὶ
 τὴν κεφαλὴν τοῦ νεκροῦ βάλλων ἀφοσιούτω τὴν πόλιν
 ὅλην, μετὰ δὲ τοῦτο εἰς τὰ τῆς χώρας ὄρια φέροντες ἐκ- C
 βαλλόντων τῷ νόμῳ ἄταφον. τὸν δὲ δὴ πάντων οἰκειότα-
 τον καὶ λεγόμενον φίλτατον ὅς ἂν ἀποκτείνῃ, τί χρὴ πά-
 σχειν; λέγω δὲ ὅς ἂν ἑαυτὸν κτείνῃ, τὴν τῆς εἰμαρμένης

βία ἀποστερωῶν μοῖραν, μήτε πόλεως ταξάσης δίκη, μήτε περιωδύνη ἀφύκτω προσπεσοῦση τύχη ἀναγκασθεῖς μηδὲ αἰσχύνης τινὸς ἀπόρου καὶ ἀβίου μεταλαχόν, ἀργία δὲ καὶ ἀνανδρίας δειλία ἑαυτῷ δίκην ἄδικον ἐπιθῆ. τούτῳ δὲ
 D τὰ μὲν ἄλλα θεὸς οἶδεν ἂν χρηὴ νόμιμα γίνεσθαι περὶ καθαρμούς τε καὶ ταφάς, ὧν ἐξηγητάς τε ἅμα καὶ τοὺς περὶ ταῦτα νόμους ἐπανερωμένους χρηὴ τοὺς ἐγγύτατα γένει ποιεῖν αὐτοῖσι κατὰ τὰ προστατόμενα· τάφους δ' εἶναι τοῖς οὕτω φθαρεῖσι πρῶτον μὲν κατὰ μόνους μηδὲ μεθ' ἑνὸς ξυντάφον, εἶτα ἐν τοῖς τῶν δώδεκα ὀρίοισι μερῶν τῶν ὅσα ἀργὰ καὶ ἀνώθημα, θάπτειν ἀλλεῖς αὐτούς, μήτε στηλαῖς μήτε ὀνόμασι δηλοῦντας τοὺς τάφους. ἐάν
 E δ' ἄρα ὑποξύγιον ἢ ζῶον ἄλλο τι φονεύσῃ τινά, πλὴν τῶν ὅσα ἐν ἀγῶνι τῶν δημοσίων τιθειμένων ἀθλεύοντά τι τοιοῦτον δράσῃ, ἐπεξίτωσαν μὲν οἱ προσήκοντες τοῦ φόρου τῷ κτείναντι, διαδικαζόντων δὲ τῶν ἀγρονόμων οἷσιν ἂν καὶ ὁπόσοις προστάξῃ ὁ προσήκων, τὸ δὲ ὄφλον ἐξω τῶν ὄρων τῆς χώρας ἀποκτείναντας διορίσαι. ἐάν δὲ ἄψυχόν τι ψυχῆς ἀνθρώπου στερήσῃ, πλὴν ὅσα κεραυνὸς ἢ τι παρὰ θεοῦ τοιοῦτον βέλος ἰόν, τῶν δὲ ἄλλων ὅσα τινὸς προσπεσόντος ἢ αὐτὸ ἐμπέσον κτείνῃ τινά, δικαστὴν μὲν
 874 αὐτῷ καθιζέτω τῶν γειτόνων τὸν ἐγγύτατα ὁ προσήκων γένει, ἀφοσιούμενος ὑπὲρ αὐτοῦ τε καὶ ὑπὲρ τῆς συγγενείας ὅλης, τὸ δὲ ὄφλον ἐξορξείν, καθάπερ ἐροῦσθαι τὸ τῶν ζώων γένος. ἐάν δὲ τεθνεῶς μὲν αὐτὸς φανῆ, ἀδελγὸς δὲ ὁ κτείνας ἢ καὶ μὴ ἀμελῶς ζητούσιν ἀνεύροτος γίννηται, τὰς μὲν προρορήσεις τὰς αὐτὰς γίνεσθαι καθάπερ τοῖς ἄλλοις, προαγορεύειν δὲ τὸν φόνον τῷ δράσαντι καὶ ἐπιδικασάμενον ἐν ἀγορᾷ κηρύξαι τῷ κτείναντι τὸν καὶ
 B τὸν καὶ ὠφληκότι φόνου μὴ ἐπιβαίνειν ἱερῶν μηδὲ ὅλης χώρας τῆς τοῦ παθόντος, ὡς, ἂν φανῆ καὶ γνωσθῆ, ἀποθανούμενον καὶ ἐξω τῆς τοῦ παθόντος χώρας ἐκβληθῶ-

μενον ἄταφον. οὗτος δὲ νόμος εἰς ἡμῖν ἔστω κύριος περὶ φόνου κείμενος, καὶ τὰ μὲν περὶ τὰ τοιαῦτα μέχρι τούτων οὕτως· ὧν δὲ ὁ κτείνας ἐφ' οἷς τε ὀρθῶς ἂν καθαρὸς εἴη, τὰδ' ἔστω· νύκτωρ φῶρα εἰς οἰκίαν εἰσιόντα ἐπὶ κλοπῇ χρημάτων ἐάν ἐλθὼν κτείνῃ τις, καθαρὸς ἔστω· καὶ ἐάν λωποδύτην ἀμυνόμενος ἀποκτείνῃ, καθαρὸς ἔστω· καὶ ἐάν ἐάν ἐλενθέραν γυναῖκα βιάζηται τις ἢ παῖδα περὶ τὰ ἀφροδίσια, νηπιὸν τεθνήτω ὑπὸ τε τοῦ ὑβρισθέντος βία καὶ ὑπὸ πατρὸς ἢ ἀδελφῶν ἢ υἱέων· ἐάν τε ἀνὴρ ἐπιτύχῃ γαμετῆ γυναικὶ βιαζομένη, κτείνας τὸν βιαζόμενον ἔστω καθαρὸς ἐν τῷ νόμῳ· καὶ ἐάν τις πατρὶ βοηθῶν θάνωτον, μηδὲν ἀνόσιον δρῶντι, κτείνῃ τινά, ἢ μητρὶ ἢ τέκνοισι ἢ ἀδελφοῖς ἢ ξυγγεννήτορι τέκνω, πάντως καθαρὸς
 D ἔστω.

XIII. Τὰ μὲν τοίνυν περὶ τροφήν τε ζώσης ψυχῆς καὶ παιδείαν, ὧν αὐτῇ τυχεύσῃ μὲν βιωτόν, ἀτυχησάσῃ δὲ τούναντίον, καὶ περὶ θανάτων τῶν βιαιῶν ὡς δεῖ τιμωρίας γίνεσθαι νενομοθετήσθω· τὰ δὲ περὶ τὴν τῶν σωμάτων τροφήν μὲν καὶ παιδείαν εἰρηται, τὸ δ' ἐχόμενον τούτων, αἱ βίαιοι πράξεις ὑπ' ἀλλήλων ἀκούσιοι τε καὶ ἐκούσιοι γινόμεναι διοριστέον εἰς δυνάμιν αἱ τὲ εἰσι καὶ ὅσαι, καὶ ὧν ἂν τυγχάνουσαι τιμωρήσων τὸ πρόσφορον ἔχοιεν ἂν
 E ἕκασται. ταῦτα μετ' ἐκεῖνα, ὡς ἔοικεν, ὀρθῶς ἂν νομοθετοῖτο. τραύματα δὲ καὶ πληγῶσις ἐκ τραυμάτων τὰ γε δεύτερα μετὰ θανάτους καὶ ὁ φανλότετος ἂν τάξει τῶν ἐπὶ νόμον τρεπομένων. τὰ δὲ τραύματα, καθάπερ οἱ φόννοι διήρητο, διαιρετέον, τὰ μὲν ἀκούσια, τὰ δὲ θυμῷ, τὰ δὲ φόβῳ, τὰ δὲ ὁπόσα ἐκ προνοίας ἐκούσια ξυμβαίνει γινόμενα· προρορητέον δὲ τι περὶ πάντων τῶν τοιούτων τοιόνδε, ὡς ἄρα νόμους ἀνθρώποις ἀναγκαῖον τίθεσθαι καὶ ζῆν κατὰ νόμους, ἢ μηδὲν διαφέρειν τῶν πάντη ἀγρωτάτων θηρίων. ἢ δὲ αἰτία τούτων ἦδε, ὅτι φύσις ἀνθρώ-

πῶν οὐδενὸς ἱκανῆ φύεται ὥστε γινῶναι τε τὰ συμφέροντα ἀνθρώποις εἰς πολιτείαν καὶ γινῶσα τὸ βέλτιστον αἰεὶ δύνασθαι τε καὶ ἐθέλειν πράττειν. γινῶναι μὲν γὰρ πρῶτον χαλεπὸν, ὅτι πολιτικῆ καὶ ἀληθεῖ τέχνῃ οὐ τὸ ἴδιον ἀλλὰ τὸ κοινὸν ἀνάγκη μέλειν — τὸ μὲν γὰρ κοινὸν ξυνδεῖ, τὸ δὲ ἴδιον διασπᾷ τὰς πόλεις — καὶ ὅτι ξυμφέροι τῶ κοινῶ
 B τε καὶ ἴδιῳ, τοῖν ἀμφοῖν ἦν τὸ κοινὸν τιθῆται καλῶς, μᾶλλον ἢ τὸ ἴδιον· δεύτερον δέ, ἐάν ἄρα καὶ τὸ γινῶναι τις, ὅτι ταῦτα οὕτω πέφυκε, λάβῃ ἱκανῶς ἐν τέχνῃ, μετὰ δὲ τοῦτο ἀνυπεύθυνός τε καὶ αὐτοκράτωρ ἄρξῃ πόλεως, οὐκ ἂν ποτε δύναίτο ἐμμεῖναι τούτῳ τῶ δόγματι καὶ διαβιῶναι τὸ μὲν κοινὸν ἠγρούμενον τρέφωσιν ἐν τῇ πόλει, τὸ δὲ ἴδιον ἐπόμενον τῶ κοινῶ, ἀλλ' ἐπὶ πλεονεξίαν καὶ ἰδιοπραγίαν ἢ θνητῆ φύσει αὐτὸν ὁρμήσει αἰεὶ, φεύγουσα μὲν
 C ἀλόγως τὴν λύπην, διακούςα δὲ τὴν ἡδονήν, τοῦ δὲ δικαιοτέρου τε καὶ ἀμείνουτος ἐπιπροσθεῖν ἄμφω τούτῳ προστήσεται, καὶ σκότος ἀπεργαζομένη ἐν αὐτῇ πάντων κακῶν ἐμπλήσει πρὸς τὸ τέλος αὐτῆν τε καὶ τὴν πόλιν ὅλην. ἐπεὶ ταῦτα εἰ ποτέ τις ἀνθρώπων φύσει ἱκανός, θεῖα μοῖρα γεννηθεῖς, παραλαβεῖν δυνατός εἴη, νόμων οὐδὲν ἂν δέοιτο τῶν ἀρξόντων ἑαυτοῦ· ἐπιστήμης γὰρ οὔτε νόμος οὔτε τάξις οὐδεμία κρείττων, οὐδὲ θεμῖς ἐστὶ νόων οὐδενός
 D ὑπήκουον οὐδὲ δοῦλον ἀλλὰ πάντων ἄρχοντα εἶναι, ἐάνπερ ἀληθινὸς ἐλεύθερός τε ὄντως ἢ κατὰ φύσιν· νῦν δέ — οὐ γὰρ ἐστὶν οὐδαμοῦ οὐδαμῶς, ἀλλ' ἢ κατὰ βραχὺ· διὸ δὴ τὸ δεύτερον αἰρετέον, τάξιν τε καὶ νόμον, ἃ δὴ τὸ μὲν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὀρθῶ καὶ βλέπει, τὸ δ' ἐπὶ πᾶν ἀδυνατεῖ. ταῦτα δὴ τῶνδε εἴνεκα εἰρηται· νῦν ἡμεῖς τάξομεν, τί χρὴ τὸν τρώσαντα ἢ τι βλάψαντα ἕτερον ἄλλον παθεῖν ἢ ἀποτίνειν. πρόχειρον δὴ παντὶ περὶ παντός ὑπολαβεῖν ὀρθῶς,
 E τὸν τί τρώσαντα ἢ τίνα ἢ πῶς ἢ πότ' ἄρα λέγεις; μυρία γὰρ ἕκαστά ἐστι τούτων καὶ πάμπολυ διαφέροντα ἀλλή-

λων. ταῦτ' οὖν δὴ δικαστηρίοις ἐπιτρέπειν κρίνειν πάντα ἢ μηδὲν ἀδύνατον· ἐν μὲν γὰρ κατὰ πάντων ἀναγκαῖον ἐπιτρέπειν κρίναι, τὸ πότερον ἐγένετο ἢ οὐκ ἐγένετο ἕκαστον τούτων· τὸ δὲ μηδὲν ἐπιτρέπειν αὐτὸ περὶ τοῦ τί δεῖ ζημιουῖσθαι καὶ πάσχειν τί χρεῶν τὸν ἀδικήσαντα τούτων 876
 τι, ἀλλ' αὐτὸν περὶ πάντων νομοθετῆσαι σμικρῶν καὶ μεγάλων, σχεδὸν ἀδύνατον.

ΚΑ. Τίς οὖν ὁ μετὰ τούτου λόγος;

ΑΘ. Ὅδε, ὅτι τὰ μὲν ἐπιτρεπτέον δικαστηρίοις, τὰ δὲ οὐκ ἐπιτρεπτέον, ἀλλ' αὐτῶ νομοθετητέον.

ΚΑ. Ποῖα δὴ νομοθετητέον τε καὶ ποῖα ἀποδοτέον κρίνειν τοῖς δικαστήροισι;

XIV. ΑΘ. Τάδε δὴ μετὰ ταῦτα ὀρθότατ' ἂν εἰπέην εἶη, ὡς ἐν πόλει, ἐν ἣ δικαστήρια φαῦλα καὶ ἄφωνα κλέ- B
 πτοῦτα τὰς αὐτῶν δόξας κρύβδην τὰς κρίσεις διαδικάζει, καὶ ὁ τούτου δεινότερον, ὅταν μηδὲ σιγῶντα ἀλλὰ θορύβου μεστὰ καθάπερ θέατρα ἐπαινοῦντά τε βοῆ καὶ ψέγοντα τῶν ἡγήτων ἐκότερον ἐν μέρει κρίνῃ, χαλεπὸν τότε πάθος ὅλη τῇ πόλει γίνεσθαι φιλεῖ. τοῖς οὖν δὴ τοιούτοις δικαστηρίοις νομοθετεῖν ὑπὸ τινος ἀνάγκης ληφθέντα οὐκ εὐτυχῆς μὲν, ὁμως δὲ ἐξ ἀνάγκης εἰλημμένον ὅτι περὶ
 C σμικροτάτα ἐπιτρεπτέον αὐτοῖς τάττειν τὰς ζημίας, τὰ δὲ πλείστα αὐτὸν νομοθετεῖν διαρρηθῆναι, ἂν τις ἄρα τοιαύτη πολιτεία νομοθετῆ ποτέ· ἐν ἣ δὲ ἂν πόλει δικαστήρια εἰς δύναμιν ὀρθῶς καθεστῶτα ἢ τραφέντων τε εὐ τῶν μελλόντων δικάζειν δοκιμασθέντων τε διὰ πάσης ἀκριβείας, ἐνταῦθα ὀρθὸν καὶ ἔχον εὖ καὶ καλῶς τὰ πολλὰ ἐπιτρέπειν κρίνειν τοῖς τοιούτοις δικασταῖς τῶν ὀφλόντων πέρι, τί χρὴ πάσχειν αὐτούς ἢ ἀποτίνειν. ἡμῖν δὴ τὰ νῦν ἀνεμέσθητον τὸ μὴ νομοθετεῖν αὐτοῖς τὰ μέγιστα καὶ πλείστα, D
 ἃ καὶ φανλοτέρως ἂν πεπαιδευμένοι δικασταὶ δύναιντο κατιδεῖν καὶ προσάπτειν ἐκάστῳ τῶν ἀμαρτημάτων τὴν
 PLATO V.
 20

ἀξίαν τοῦ πάθους τε καὶ πράξεως· ἐπειδὴ δὲ οἷς ἡμεῖς νομοθετοῦμεν, οὐχ ἥμισυ ἐπιμελείς αὐτοὺς οἴομεθ' ἂν τῶν τοιοῦτων γίνεσθαι κριτὰς, ἐπιτρεπτέον δὴ τὰ πλεῖστα. οὐ μὴν ἀλλ' ὅπερ πολλάκις εἰπομέν τε καὶ ἐδράσαμεν ἐν τῇ τῶν ἐμπροσθεν νομοθετήσῃ νόμων, τὸ περιγραφὴν E τε καὶ τοὺς τύπους τῶν τιμωριῶν εἰπόντας δοῦναι τὰ παρὰδείγματα τοῖσι δικασταῖς τοῦ μήποτε βαίνειν ἔξω τῆς δίκης, τότε τε ἦν ὀρθότατα ἔχον καὶ δὴ καὶ νῦν τοῦτ' αὐτὸ ποιητέον, ἐπανελθόντας ἤδη πάλιν ἐπὶ τοὺς νόμους. ἢ δὴ γραφὴ περὶ τραύματος ὧδε ἡμῖν κείσθω· εἴαν τις διανοηθεὶς τῇ βουλήσῃ κτείνει τινα φίλιον, πλὴν ὧν ὁ νόμος ἐφήσῃ, τρώσῃ μὲν, ἀποκτείνει δὲ ἀδυνατήσῃ, τὸν διανοη- 877 θέντα τε καὶ τρώσαντα οὕτως οὐκ ἄξιον ἐλεεῖν οὐδὲ αἰδοῦμενον ἄλλως ἢ καθάπερ ἀποκτείναντα ὑπέχειν τὴν δίκην φόνου ἀναγκάζειν· τὴν δὲ οὐ παντάπασι κακὴν τύχην αὐτοῦ σεβόμενον καὶ τὸν δαίμονα, ὅς αὐτὸν καὶ τὸν τρωθέντα ἐλέησας ἀπότροπος αὐτοῖς ἐγένετο μὴ τῷ μὲν ἀνιάτου ἔλκος γενέσθαι, τῷ δὲ ἐπάρατον τύχην καὶ ξυμφορὰν, τούτῳ δὴ χάριν τῷ δαίμονι διδόντα καὶ μὴ ἐναντιούμενον τὸν μὲν θάνατον ἀφελεῖν τοῦ τρώσαντος, με- B τάστασι δὲ εἰς τὴν γείτονα πόλιν αὐτῷ γίνεσθαι διὰ βίου, καρπούμενον ἅπασαν τὴν αὐτοῦ κτήσιν· βλάβος δέ, εἰ κατέβλαψε τὸν τρωθέντα, ἐκτίνειν τῷ βλαφθέντι τιμῶν δὲ τὸ δικαστήριον, ὅπερ ἂν τὴν δίκην κρίνῃ· κρίνειν δὲ οἷπερ ἂν τοῦ φόνου ἐδίκασαν, εἰ ἐτελεύτησεν ἐκ τῆς πληγῆς τοῦ τραύματος· γουέας δ' ἂν παῖς ἢ δοῦλος δεσπότην ὡσαύτως ἐκ προνοίας τρώσῃ, θάνατον εἶναι τὴν ζημίαν· καὶ εἴαν ἀδελφὸς ἀδελφὸν ἢ ἀδελφὴν ἢ ἀδελφὴ ἀδελφὸν ἢ C ἀδελφὴν ὡσαύτως τρώσῃ, καὶ ὄφλη τραύματος ἐκ προνοίας, θάνατον εἶναι τὴν ζημίαν· γυνὴ δὲ ἄνδρα ἑαυτῆς ἔξ ἐπιβουλῆς τοῦ ἀποκτείνειν τρώσασα, ἢ ἄνῃρ τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα, φευγέτω ἀειφυγίαν· τὴν δὲ κτήσιν, εἴαν μὲν υἱεῖς

ἢ θυγατέρες αὐτοῖς ὡς παῖδες εἴη, τοὺς ἐπιτρόπους ἐπι-τροπεύειν καὶ ὡς ὄρφανῶν τῶν παίδων ἐπιμελεῖσθαι· εἴαν δὲ ἄνδρες, μὴ ἐπάναγκες ἔστω τρέφεσθαι τὸν φεύγοντα ὑπὸ τῶν ἐγγόνων, τὴν δὲ οὐσίαν αὐτοὺς κεκτῆσθαι· ἄπαις δὲ ὅστις ἂν τοιαύταις ξυμφοραῖς περιπέσῃ, τοὺς συγγενεῖς συνελθόντας μέχρι ἀνεψιῶν παίδων τοῦ πεφευγότος, ἀμ- D φοτέρωθεν πρὸς τε ἀνδρῶν καὶ πρὸς γυναικῶν, κληρονόμου εἰς τὸν οἶκον τοῦτον τῇ πόλει τετραρακοτακαίπεντακισχιλιοστὸν καταστήσαι βουλευομένους μετὰ νομοφυλάκων καὶ ἱερέων, διανοηθέντας τρόπῳ καὶ λόγῳ τοιῷδε, ὡς οὐδεὶς οἶκος τῶν τετραράκοτα καὶ πεντακισχιλίων τοῦ ἐνοικοῦντος ἐστὶν οὐδὲ ξύμπαντος τοῦ γένους οὕτως ὡς τῆς πόλεως δημόσιός τε καὶ ἴδιος. δεῖ δὴ τὴν γε πόλιν τοὺς αὐτῆς οἴκους ὡς ὀσιωτάτους τε καὶ εὐτυχεστάτους κεκτῆ- E σθαι κατὰ δύναμιν· ὅταν οὖν τις ἅμα δυστυχηθῇ καὶ ἀσεβηθῇ τῶν οἴκων, ὥστε τὸν κεκτημένον ἐν αὐτῷ παῖδας μὲν μὴ καταλιπεῖν, ἤϊθεον δὲ ἢ καὶ γεγαμηγότα ἄπαιδα τελευτήσῃ φόνου ὄφλοντα ἐκουσίῳ ἢ τινος ἁμαρτήματος ἄλλου τῶν περὶ θεοὺς ἢ πολίτας, ὧν ἂν θάνατος ἐν τῷ νόμῳ ζημία διαρρηθῇ ἢ κειμένη, ἢ καὶ ἐν ἀειφυγίᾳ τις φεύγῃ τῶν ἀνδρῶν ἄπαις, τοῦτον πρῶτον μὲν καθήρα- σθαι καὶ ἀποδιοπομπήσασθαι τὸν οἶκον χρεῶν ἔστω κατὰ νόμον, ἔπειτα συνελθόντας, καθάπερ εἰπομεν νῦν δὴ, τοὺς οἰκείους ἅμα νομοφύλαξι σκέψασθαι γένος ὃ τί περ 878 ἂν ἢ τῶν ἐν τῇ πόλει εὐδοκιμώτατον πρὸς ἀρετὴν καὶ ἅμα εὐτυχές, ἐν ᾧ ἂν παῖδες γεγονότες ὡς πλείους· ὅθεν εἴνα τῷ τοῦ τελευτήσαντος πατρὶ καὶ τοῖς ἄνω τοῦ γένους υἱὸν ὡς ἐκείνων εἰσποιούντας, φήμης ἕνεκα ἐπονομάζοντας γεννήτορά τε αὐτοῖς καὶ ἐστιοῦχον καὶ θεραπευτήν ὀσίαν τε καὶ ἱερῶν ἐπ' ἀμείνοσι τύχαις γίνεσθαι τοῦ πατρὸς, τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐπεξαμένους αὐτὸν κληρονόμον κατα- στήσαι κατὰ νόμον, τὸν δ' ἔξαμαρτόντα ἀνώνυμον ἔᾶν καὶ B 20*

ἄπαιδα καὶ ἄμοιρον κείσθαι, ὁπόταν αὐτὸν καταλάβωσιν αἰ τοιαῦται ξυμφοραί.

XV. Ἔστι δὲ οὐ πάντων, ὡς ἔοικε, τῶν ὄντων ὄρος ὄρω προσμιγνύς, ἀλλ' οἷς ἔστι μεθόριον, τοῦτο ἐν μέσῳ ὄρων πρότερον ἐκατέρω προσβάλλον γίγνεται ἂν ἀμοιβῆ μεταξὺ· καὶ δὴ καὶ τῶν ἀκουσίῳ τε καὶ ἐκούσιῳ τὸ θυμῷ γιγνόμενον ἐφραμεν εἶναι τοιοῦτον. τραυμάτων οὖν ἐνεστώτων ὄργῃ γενομένων ἐὰν ὄφλη τις, πρῶτον μὲν C τίθειν τοῦ βλάβους τὴν διπλασίαν, ἂν τὸ τραῦμα ἰάσιμον ἀποβῆ, τῶν δὲ ἀνιάτων τὴν τετραπλασίαν· ἐὰν δὲ ἰάσιμον μὲν, αἰσχύνῃ δὲ μεγάλην τινὰ προσβάλλῃ τῷ τραθέντι καὶ ἐπονείδιστον, τὴν τριπλασίαν ἐκτίθειν. ὅσα δὲ τις τρώσας τινὰ μὴ μόνον βλάβῃ τὸν παθόντα ἀλλὰ καὶ τὴν πόλιν, ποιήσας ἀδύνατον τῇ πατρίδι πρὸς πολεμίους βοηθεῖν, τοῦτον δὲ μετὰ τῶν ἄλλων ζημιῶν ἐκτίθειν καὶ τῇ πόλει τὴν βλάβην· πρὸς γὰρ ταῖς αὐτοῦ στρατείαις καὶ ὑπὲρ τοῦ ἀδυνατοῦντος στρατευέσθω καὶ τὰς ὑπὲρ D ἐκείνου πολεμικὰς ταττέσθω τάξεις, ἢ μὴ δρωῖν ταῦτα ὑπόδικος τῷ ἐθέλοντι τῆς ἀστρατείας γινέσθω κατὰ νόμον. τὴν δὲ δὴ τῆς βλάβης ἀξίαν, εἴτε διπλὴν εἴτε τριπλὴν εἴτε καὶ τετραπλασίαν, οἱ καταψηφισάμενοι δικασταὶ ταττόντων. ἐὰν δὲ ὁμόγονος ὁμόγονον τὸν αὐτὸν τρόπον τούτῳ τρώσῃ, τοὺς γεννήτας καὶ τοὺς συγγενεῖς, μέχρι ἀνεπιῶν παίδων πρὸς γυναικῶν καὶ ἀνδρῶν, γυναικῶν τε E καὶ ἀνδρῶν συνελθόντας κρίναντας παραδιδόναι τιμῶν τοῖς γεννήσασιν κατὰ φύσιν· ἐὰν δὲ ἀμφισβητήσιμος ἢ τίμησις γίγνηται, τοὺς πρὸς ἀνδρῶν εἶναι τιμῶντας κυρίους· ἐὰν δὲ ἀδυνατώσιν αὐτοί, τοῖς νομοφύλαξι τελευτῶντας ἐπιτρέπειν. ἐκρόνοις δὲ πρὸς γονέας εἶναι τῶν τοιούτων τραυμάτων δικαστῶν μὲν τοὺς ὑπὲρ ἐξήκοντα ἔτη γεγονότας ἐπάναγκες, οἷς ἂν παῖδες μὴ ποιητοί, ἀληθινοὶ δὲ ᾧσιν· ἂν δὲ τις ὄφλη, τιμῶν εἰ τεθνᾶναι χρηὶ τὸν τοιού-

τον εἴτε τι μείζον ἕτερον τούτου πάσχειν ἢ καὶ μὴ πολλῷ σμικρότερον· καὶ τῶν ξυγγενῶν τοῦ δράσαντος μηδένα δικάζειν, μηδ' ἐὰν γεγονώς ἢ τὸν χρόνον ὅσον ὁ νόμος 879 εἴρηκε. δούλος δ' ἐὰν τις ἐλεύθερον ὄργῃ τρώσῃ, παραδότω τὸν δούλον ὁ κεκτημένος τῷ τραθέντι χρησθῆναι ὅτι ἂν ἐθέλῃ· ἐὰν δὲ μὴ παραδιδῶ, αὐτὸς τὴν βλάβην ἐξιάσθω. ἐὰν δὲ ἐκ συνθήκης αἰτιάται τοῦ δούλου καὶ τοῦ τραθέντος μηχανὴν εἶναι τις τὸ γεγονός, ἀμφισβητήσάτω· ἐὰν δὲ μὴ ἔλῃ, τριπλασίαν ἐπιτάτω τὴν βλάβην, ἐλὼν δὲ ἀνδραποδισμοῦ ὑπόδικον ἔχεται τὸν τεχνάζοντα μετὰ τοῦ δούλου. ὅς δ' ἂν ἄκων ἄλλος ἄλλον τρώσῃ, τὸ B βλάβος ἀπλοῦν ἀποτινέτω· τύχης γὰρ νομοθέτης οὐδεὶς ἱκανὸς ἄρχειν δικασταὶ δὲ ὄντων οἴπερ τοῖς ἐκρόνοις πρὸς τοὺς γεννήτορας ἐρρήθησαν, καὶ τιμῶντων τὴν ἀξίαν τῆς βλάβης.

XVI. Βίαία μὲν δὴ πάνθ' ἡμῖν τὰ προειρημένα πάθη, βίαιον δὲ καὶ τὸ τῆς αἰκίας πᾶν γένος. ᾧδε οὖν χρηὶ περὶ τῶν τοιούτων πάντα ἄνδρα καὶ παῖδα καὶ γυναῖκα αἰεὶ διανοεῖσθαι, τὸ πρεσβύτερον ὡς οὐ σμικρῷ τοῦ νεωτέρου ἐστὶ πρεσβεύομενον ἐν τε θεοῖσι καὶ ἐν ἀνθρώποις τοῖς C μέλλουσι σάζεσθαι καὶ εὐδαιμονεῖν. αἰκίαν οὖν περὶ πρεσβύτερον ἐν πόλει γενομένην ὑπὸ νεωτέρου ἰδεῖν αἰσχρὸν καὶ θεομισές· ἔοικε δὲ νέῳ παντὶ ὑπὸ γέροντος πληγέντι φραθύμως ὄργῃν ὑποφέρειν, αὐτῷ τιθεμένῳ τιμὴν ταύτην εἰς γῆρας. ᾧδε οὖν ἔστω· πᾶς ἡμῖν αἰδέσθω τὸν ἑαυτοῦ πρεσβύτερον ἔργω τε καὶ ἐπει· τὸν δὲ προέχοντα εἰκοσὶν ἡλικίας ἔτεσιν, ἄρρενα ἢ θῆλυ, νομίζων ὡς πατέρα ἢ μῆτέρα διευλαβεῖσθω, καὶ πάσης τῆς δυνατῆς ἡλικίας αὐτὸν φιλῆσαι καὶ τεκεῖν ἀπέχοιτο αἰεὶ θεῶν γενεθλίων D χάριον· ὡς δ' αὐτῶς καὶ ξένον ἀπείργοιτο εἴτε πάλαι ἐνοικοῦντος εἴτε νεήλυδος ἀφιγμένου· μήτε γὰρ ὑπάρχων μήτε ἀμννόμενος τὸ παράπαν τολμάτω πληγαῖς τὸν τοι-

οὔτον νοουθετεῖν. ξένον δὲ ἂν ἀσελγαίνοντα καὶ θρασυ-
 νόμενον ἑαυτὸν τύπτοντα οἴηται δεῖν κολασθῆναι, λαβῶν
 πρὸς τὴν ἀρχὴν τῶν ἀστυνόμων ἀπαγέτω, τοῦ τύπτειν δὲ
 εἰργέσθω, ἵνα πόρρω γίνηται τοῦ τὸν ἐπιχώριον ἂν τολ-
 E μῆσαι ποτε πατάξαι· οἱ δ' ἀστυνόμοι παραλαβόντες τε καὶ
 ἀνακρίναντες, τὸν ξενικὸν αὖ θεὸν εὐλαβούμενοι, ἔαν
 ἄρα ἀδίκως δοκῇ ὁ ξένος τὸν ἐπιχώριον τύπτειν, τῇ μά-
 στιμι τὸν ξένον ὅσας ἂν αὐτὸς πατάξῃ τοσαύτας δόντες
 τῆς θρασυξενίας παύοντων· ἔαν δὲ μὴ ἀδικῇ, ἀπειλήσαν-
 τές τε καὶ ὀνειδίσαντες τῷ ἀπαγαγόντι μεθιέντων ἄμφω.
 ἤλιξ δὲ ἤλικα καὶ τὸν ἄπαιδα προέχοντα ἤλικία ἑαυτοῦ
 830 ἔαν τύπτῃ, γέρον τε γέροντα καὶ ἔαν νέος νέον, ἀμνέ-
 σθω κατὰ φύσιν ἄνευ βέλους ψιλῆς ταῖς χερσίν· ὁ δὲ
 ὑπὲρ τετραράκοντα γεγονώς ἔτη ἔαν τολμᾷ τῷ μάχεσθαι
 εἴτε ἄρχων εἴτε ἀμννόμενος, ἄγροικος καὶ ἀπελεύθερος
 ἂν λεγόμενος ἀνδραποδώδης τε δίκης ἂν ἐπονεδίστου
 τυγχάνων τὸ πρέπον ἔχοι. καὶ ἔαν μὲν τις τοιούτοις πα-
 ραμυθίοις εὐπειθῆς γίνηται, εὐήμιος ἂν εἴῃ· ὁ δὲ δυσ-
 πειθῆς καὶ μηδὲν προοιμίου φροντίζων δέχοιτ' ἂν τὸν
 B τοιούδε ἐτοίμως νόμον· ἔαν τις τύπτῃ τὸν πρεσβύτερον
 εἴκοσιν ἔτεσιν ἢ πλείοσιν ἑαυτοῦ, πρῶτον μὲν ὁ προστυγ-
 χάνων, ἔαν μὴ ἤλιξ μηδὲ νεώτερος ἢ τῶν μαχομένων, διειρ-
 γέτω ἢ κακὸς ἔστω κατὰ νόμον· ἔαν δὲ ἐν τῇ τοῦ πληγέν-
 τος ἤλικία ἢ ἔτι νεώτερος, ἀμννέτω ὡς ἀδελφῷ ἢ πατρὶ
 ἢ ἔτι ἀνωτέρῳ τῷ ἀδικουμένῳ. πρὸς δ' ἔτι δίκην ὑπεχέτω
 τῆς αἰκίας ὁ τὸν πρεσβύτερον, ὡς εἰρηται, τολμήσας τύ-
 πτειν, καὶ ἔαν ὄφλη τὴν δίκην, δεδέσθω μηδὲν ἑνιαυτοῦ
 C σμικρότερον· ἔαν δὲ οἱ δικασταὶ τιμῆσῳσι πλείονος, ἔστω
 κύριος ὁ τιμηθεὶς αὐτῷ χρόνος. ἔαν δὲ ξένος ἢ τῶν μετοί-
 κων τις τύπτῃ τὸν πρεσβύτερον εἴκοσιν ἔτεσιν ἢ πλείοσιν
 ἑαυτοῦ, περὶ μὲν τῶν παραγενομένων τῆς βοηθείας ὁ
 αὐτὸς νόμος ἐχέτω τὴν αὐτὴν δύναμιν, ὁ δὲ τὴν τοιαύτην

δίκην ἢ ττηθεὶς, ξένος μὲν ὦν καὶ μὴ ξύνοικος, δύο ἔτη δε-
 δεμένος ἐκτινέτω ταύτην αὐτὴν τὴν δίκην, ὁ δὲ μέτοικός
 τε ὦν καὶ ἀπειθῶν τοῖς νόμοις τρία ἔτη δεδέσθω, ἔαν μὴ
 τὸ δικαστήριον πλείονος αὐτῷ χρόνου τιμῆσῃ τὴν δίκην. D
 ζημιούσθω δὲ καὶ ὁ παραγενόμενος ὄφρουν τούτων καὶ
 μὴ βοηθήσας κατὰ νόμον, ὁ μὲν μεγίστου τιμῆματος ὦν
 μῆ, δευτέρου δὲ ὦν πενήκοντα δραχμαῖς, τρίτου δὲ
 τριάκοντα, εἴκοσι δὲ τοῦ τετάρτου· δικαστήριον δὲ γιγνέ-
 σθω τοῖς τοιούτοισι στρατηγοὶ καὶ ταξίαρχοι φύλαρχοὶ τε
 καὶ ἵππαρχοι.

XVII. Νόμοι δέ, ὡς εἴκειν, οἱ μὲν τῶν χρηστῶν ἀν-
 θρώπων ἕνεκα γίνονται, διδαχῆς χάριν τοῦ τίνα τρόπον E
 ὁμιλοῦντες ἀλλήλοις ἂν φιλοφρόνως οἰκοῖεν, οἱ δὲ τῶν B
 τὴν παιδείαν διαφυγόντων, ἀτεράμοι χρωμένων τινὶ
 φύσει καὶ μηδὲν τεγχεύονται, ὥστε μὴ οὐκ ἐπὶ πᾶσαν
 ἰέναι κάκην. οὗτοι τοὺς μέλλοντας λόγους ῥηθήσεσθαι
 πεποιηκότες ἂν εἴεν· οἷς δὴ τοὺς νόμους ἐξ ἀνάγκης ὁ νο-
 μοθέτης ἂν νομοθετοί, βουλόμενος αὐτῶν μηδέποτε χρεῖαν
 γίνεσθαι. πατὴρ γὰρ ἢ μητὴρ ἢ τούτων ἔτι προγόνων
 ὅστις τολμήσει ἄψασθαι ποτε βιαζόμενος αἰκία τινί, μήτε
 τῶν ἀνω δεισας θεῶν μῆριν μήτε τῶν ὑπὸ γῆς τιμωριῶν
 λεγομένων, ἀλλὰ ὡς εἰδῶς ἂ μηδαμῶς οἶδε, καταφρονῶν 881
 τῶν παλαιῶν καὶ ὑπὸ πάντων εἰρημένων, παρανομεῖ,
 τούτῳ δεῖ τινὸς ἀποτροπῆς ἐσχάτης. θάνατος μὲν οὖν οὐκ
 ἔστιν ἐσχάτον, οἱ δὲ ἐν Αἴδου τοῦτοις λεγόμενοι πόνοι
 ἔτι τε τούτων εἰσὶ μᾶλλον ἐν ἐσχάτοις, καὶ ἀληθέστατα λέ-
 γοντες οὐδὲν ἀνίτουσι ταῖς τοιαύταις ψυχαῖς ἀποτροπῆς·
 οὐ γὰρ ἂν ἐρίγνοντό ποτε μητραλοῖαι τε καὶ τῶν ἄλλων
 γεννητόρων ἀνόσιοι πληγῶν τόλμαι· δεῖ δὴ τὰς ἐνθάδε B
 τῶν ἐν Αἴδου λείπεσθαι κατὰ δύναμιν. ἔστω δὴ λεγόμε-
 νον τὸ μετὰ τοῦτο τῆδε· ὅς ἂν τολμήσῃ πατέρα ἢ μητέρα

ἢ τούτων πατέρας ἢ μητέρας τύπτειν μὴ μανίαις ἐχόμενος, πρῶτον μὲν ὁ προστυγχάνων καθάπερ ἐν τοῖς ἐμπροσθεν βοηθείτω, καὶ ὁ μὲν μέτοικος ἢ ξένος εἰς προεδρίαν τῶν ἀγῶνων καλεῖσθω βοηθῶν, μὴ βοηθήσας δὲ ἀειφυγίαν ἐκ τῆς χώρας φευγέτω· ὁ δὲ μὴ μέτοικος βοηθῶν μὲν ἔπαινον ἐχέτω, μὴ βοηθῶν δὲ νόγον· δοῦλος δὲ βοηθήσας μὲν ἐλεύθερος γινέσθω, μὴ βοηθήσας δὲ πληγὰς ἑκατὸν τῆ μάστιγι τυπτέσθω, ἐν ἀγορᾷ μὲν ἂν γίνηται τὸ γινόμενον, ὑπ' ἀγορανόμων, ἐὰν δ' ἐκτὸς ἀγορᾶς ἐν ἄστει, τῶν ἀστυνόμων κολάζειν τὸν ἐπιδημοῦντα, ἐὰν δὲ κατ' ἀγορὰς τῆς χώρας που, τοὺς τῶν ἀγορονόμων ἄρχοντας. ἐὰν δ' ἐπιχώριος ὁ παρατυγχάνων ἢ τις, ἐὰν τε παῖς ἐὰν τε ἀνὴρ D ἐὰν τ' οὖν γυνή, ἀμυνέτω πᾶς τὸν ἀνόσιον ἐπονομάζων· ὁ δὲ μὴ ἀμύνων ἀρᾷ ἐνεχέσθω Διὸς ὁμογνίου καὶ πατρῶου κατὰ νόμον. ἐὰν δὲ τις ὀφλη δίκην αἰκίας γονέων, πρῶτον μὲν φευγέτω ἀειφυγίαν ἐξ ἄστεος εἰς τὴν ἄλλην χώραν καὶ πάντων ἱερῶν εἰργέσθω· μὴ δὲ εἰργόμενον κολαζόντων αὐτὸν ἀγορονομοὶ πληγαῖς καὶ πάντως ὡς ἂν ἐθέλωσι· κατελθὼν δὲ θανάτῳ ζημιούσθω. ἐὰν δὲ τις τῷ τοιοῦτῳ, ὅσοι E ἐλεύθεροι, συμπάγη ἢ συμπίῃ τινα τοιαύτην ἄλλην κοινωσίαν κοινωνήσῃ, ἢ καὶ μόνον ἐντυγχάνων που προσάπτηται ἐκῶν, μήτε εἰς ἱερὸν ἔλθῃ μὴδὲν μήτ' εἰς ἀγορὰν μήτ' εἰς πόλιν ὅλως πρότερον ἢ καθήρηται, νομίμων κεκοινωνηκέναι ἀλιτηριώδους τύχης· ἐὰν δὲ ἀπειθῶν νόμῳ ἱερὰ καὶ πόλιν μιαινῇ παρανόμως, ὅς ἂν τῶν ἀρχόντων αἰσθόμενος μὴ ἐπάγῃ δίκην τῷ τοιοῦτῳ, ἐν εὐθύναις ἔστω 882 τῶν κατηγορημάτων τῶν μεγίστων ἐν τούτῳ αὐτῷ. ἐὰν δὲ αὐτὸς δοῦλος τύπτῃ τὸν ἐλεύθερον, εἴτ' οὖν ξένον εἴτε ἀστόν, βοηθείτω μὲν ὁ προστυγχάνων ἢ κατὰ τὸ τίμημα τὴν εἰρημένην ζημίαν ἀποτινέτω, συνδήσαντες δὲ οἱ προστυγχάμεντες μετὰ τοῦ πληγέντος παραδόντων τῷ ἀδικού- B μένῳ· ὁ δὲ παραλαβὼν, δῆσας ἐν πέδαις καὶ μαστιγώσας

ὁπόσας ἂν ἐθέλῃ, μὴδὲν βλάπτων τὸν δεσπότην, παραδόντω ἐκεῖνος κεκτῆσθαι κατὰ νόμον, ὁ δὲ νόμος ἔστω· ὅς ἂν ἐλεύθερον δοῦλος ὦν τύπτῃ μὴ τῶν ἀρχόντων κελευόντων, παραλαβὼν ὁ κεκτῆμένος παρὰ τοῦ πληγέντος δεδεμένον αὐτὸν μὴ λύσῃ, πρὶν ἂν ὁ δοῦλος πείσῃ τὸν πληγέντα ἄξιός εἶναι τοῦ λελυμένου ζῆν. τὰ αὐτὰ δὲ γυναιξί τε ἔστω πρὸς ἀλλήλας περὶ πάντων τῶν τοιούτων νόμιμα, καὶ πρὸς ἀνδρας γυναιξί καὶ ἀνδράσι πρὸς γυναῖκας.

I.

I. ΑΘ. Μετὰ δὲ τὰς αἰκίας περὶ παντὸς ἐν εἰρήσθω 884 τοιόνδε τι νόμιμον βιαιῶν πέρι· τῶν ἀλλοτριῶν μὴδένα μὴδὲν φέρειν μὴδὲ ἄγειν, μὴδ' αὐτὸν χρῆσθαι μὴδενὶ τῶν τοῦ πέλας, ἐὰν μὴ πείσῃ τὸν κεκτῆμένον· ἐκ γὰρ δὴ τοῦ τοιοῦτου πάντα ἤρημένα τὰ [τε] εἰρημένα κακὰ γέρονε καὶ ἔστι καὶ ἔσται. μέγιστα δὲ δὴ τῶν λοιπῶν αἰ τῶν νέων ἀκολασίαι τε καὶ ὕβρεις· εἰς μέγιστα δὲ, ὅταν εἰς ἱερὰ γίνωνται, καὶ διαφερόντως αὐτὰ μεγάλα, ὅταν εἰς δημόσια καὶ ἄγρια ἢ κατὰ μέρη κοινὰ φυλετῶν ἢ τινῶν ἄλλων τοιούτων κεκοινωνηκότων· εἰς ἱερὰ δὲ ἴδια καὶ τάφος δεύ- 885 τερα καὶ δευτέρως, εἰς δὲ γονέας τρίτα, χωρὶς τῶν ἐμπροσθεν εἰρημένων, ὅταν ὕβριξ ἢ τις· τέταρτον δὲ γένος ὕβρεως, ὅταν ἀφροντιστῶν τις τῶν ἀρχόντων ἄγῃ ἢ φέρῃ ἢ χρῆται τινὶ τῶν ἐκεῖνων μὴ πείσας αὐτούς· πέμπτον δὲ τὸ πολιτικὸν ἂν εἴῃ ἐκάστον τῶν πολιτῶν ὕβρισθὲν δίκην ἐπικαλούμενον· οἷς δὴ δοτέον εἰς κοινὸν νόμον ἐκάστοις. ἱεροσυλία μὲν γὰρ εἴρηται ξυλλήβδην, βιαιός τε καὶ λάθρῃ ἐὰν γίνηται, τί χρὴ πᾶσχειν· ὅσα δὲ λόγῳ καὶ ὅσα ἔργῳ B

περὶ θεοὺς ὑβρίζει τις λέγων ἢ πράττων, τὸ παραμύδιον ὑποθεμένῳ ἤγχιον ἂν δεῖ πάσχειν. ἔστι δὴ τόδε. θεοὺς ἠγνούμενος εἶναι κατὰ νόμους οὐδεὶς πάποτε οὔτε ἔργον ἄσεβες εἰργάσατο ἐκὼν οὔτε λόγον ἀφήκεν ἄνομου, ἀλλὰ ἐν δὴ τι τῶν τριῶν πάσχαν, ἢ τοῦτο ὅπερ εἶπον οὐκ ἠγνούμενος, ἢ τὸ δεύτερον οὐκ ἔστι φροντίζειν ἀνθρώπων, ἢ τρίτον εὐπαραμυθήτους εἶναι θυσίαις τε καὶ εὐχαῖς παρογομένους.

C ΚΑ. Τί οὖν δὴ δοῶμεν ἂν ἢ καὶ λέγομεν πρὸς αὐτούς;

ΑΘ. Ὡ γὰρ δέ, ἐπακούσωμεν αὐτῶν πρώτον, ἂ τῷ καταφρονεῖν ἡμῶν προσπαίξοντας αὐτοὺς λέγειν μαντεύομαι.

ΚΑ. Ποῖα δὴ;

ΑΘ. Ταῦτα τάχ' ἂν ἐρεσχηλοῦντες εἴποιεν· ὦ ξένη Ἀθηναῖε καὶ Λακεδαιμόνιε καὶ Κνωσῖε, ἀληθῆ λέγετε ἡμῶν γὰρ οἱ μὲν τὸ παράπαν θεοὺς οὐδαμῶς νομίζομεν, οἱ δὲ οἴους ὑμεῖς λέγετε. ἀξιοῦμεν δὴ, καθάπερ ὑμεῖς ἤξε-
D ῖκατε περὶ νόμων, πρὶν ἀπειλεῖν ἡμῖν σκληρῶς ὑμᾶς, πρότερον ἐπιχειρεῖν πείθειν καὶ διδάσκειν ὡς εἰσὶ θεοί, τεκμήρια λέγοντες ἱκανά, καὶ ὅτι βελτίους ἢ παρὰ τὸ δίκαιον ὑπὸ τινῶν δώρων παρατρέπεσθαι κηλούμενοι. νῦν μὲν γὰρ ταῦτα ἀκούοντές τε καὶ τοιαῦθ' ἕτερα τῶν λεγομένων ἀρίστων εἶναι ποιητῶν τε καὶ ἡγητόρων καὶ μάντεων καὶ ἱερέων καὶ ἄλλων μυριάκις μυρίων οὐκ ἐπὶ τὸ μὴ δοῦν τὰ ἄδικα τρεπόμεθα οἱ πλείστοι, δρᾶσαντες δ' ἐξακείσθαι
E πειρώμεθα· παρὰ δὲ δὴ νομοθετῶν φασκόντων εἶναι μὴ ἀγρίων ἀλλὰ ἡμέρων ἀξιοῦμεν πειθοῖ πρώτον χρῆσθαι πρὸς ἡμᾶς, εἰ μὴ πολλῶ βελτίω τῶν ἄλλων λέγοντας περὶ θεῶν ὡς εἰσίν, ἀλλ' οὐκ βελτίω γε πρὸς ἀλήθειαν· καὶ τάχα πειθοίμεθ' ἂν ἴσως ἡμῖν. ἀλλ' ἐπιχειρεῖτε, εἰ τι μέτριον λέγομεν, εἰπεῖν ἢ προκαλοῦμεθα.

ΚΑ. Οὐκοῦν, ὦ ξένε, δοκεῖ ἡμίδιον εἶναι ἀληθείου-
τας λέγειν, ὡς εἰσὶ θεοί;

ΑΘ. Πῶς;

886

ΚΑ. Πρώτον μὲν γῆ καὶ ἥλιος ἄστρο τε [καὶ] τὰ ξύμ-
παντα καὶ τὰ τῶν ἑρῶν διακεκοσμημένα καλῶς οὕτως,
ἐναντιοῖς τε καὶ μῆσι διειλημμένα· καὶ ὅτι πάντες Ἕλλη-
νές τε καὶ βάρβαροι νομίζουσιν εἶναι θεοὺς.

ΑΘ. Φοβοῦμαι γε, ὦ μακάριε, τοὺς μοχθηροὺς, οὐ γὰρ δὴ ποτε εἴποιμ' ἂν ὡς γε αἰδοῦμαι, μὴ πως ὑμῶν καταφρονήσωσιν. ὑμεῖς μὲν γὰρ οὐκ ἴστε αὐτῶν περὶ τῆς τῆς διαφορᾶς αἰτίαν, ἀλλ' ἠγείσθε ἀκρατεῖα μόνον ἡδονῶν τε καὶ ἐπιθυμιῶν ἐπὶ τὸν ἀσεβῆ βίον ὀρμαῖσθαι τὰς Β
ψυχὰς αὐτῶν.

ΚΑ. Τὸ δὲ τί πρὸς τούτοις αἴτιον ἂν, ὦ ξένε, εἶη;

ΑΘ. Σχεδὸν ὁ παντάπασιν ὑμεῖς ἔξω ζῶντες οὐκ ἂν εἰδείητε, ἀλλὰ ὑμᾶς ἂν λανθάνοι.

ΚΑ. Τί δὴ τοῦτο φράσεις τὰ νῦν;

ΑΘ. Ἀμαθία τις μάλα χαλεπή, δοκοῦσα εἶναι μερίστη φρόνησις.

ΚΑ. Πῶς λέγεις;

II. ΑΘ. Εἰσὶν ἡμῖν ἐν γράμμασι λόγοι κείμενοι, οἱ παρ' ἡμῖν οὐκ εἰσὶ δι' ἀρετὴν πολιτείας, ὡς ἐγὼ μανθάνω, οἱ μὲν ἐν τισὶ μέτροις, οἱ δὲ καὶ ἄνευ μέτρων λέγοντες περὶ
θεῶν, οἱ μὲν παλαιότατοι, ὡς γέγονεν ἢ πρώτη φύσις οὐρανοῦ τῶν τε ἄλλων, προϊόντες δὲ τῆς ἀρχῆς οὐ πολὺ θεογονίαν διεξέροχονται γενόμενοί τε ὡς πρὸς ἀλλήλους ἀμίλησαν· ἂ τοῖς ἀκούουσιν εἰ μὲν εἰς ἄλλο τι καλῶς ἢ μὴ καλῶς ἔχει, οὐ ἡμίδιον ἐπιτιμᾶν παλαιοὶ οὐσιν, εἰς μέντοι γονέων τε θεραπείας καὶ τιμᾶς οὐκ ἂν ἐργασίαν ποτε ἐπαινῶν εἴποιμι οὔτε ὡς ὠφέλιμα οὔτε ὡς τὸ παράπαν οὕτως εἰρηται. τὰ μὲν οὖν δὴ τῶν ἀρχαίων περὶ μεθεῖ-
σθαι καὶ χαίρω, καὶ ὅπη θεοῖσι φίλον, λεγέσθαι ταύτη

τὰ δὲ τῶν νέων ἡμῶν καὶ σοφῶν αἰτιαθῆτω ὅπη κακῶν αἰτία. τόδε οὖν οἱ τῶν τοιούτων ἐξεργάζονται λόγοι· ἐμοῦ γὰρ καὶ σοῦ, ὅταν τεκμήρια λέγωμεν ὡς εἰσὶ θεοί, ταῦτα αὐτὰ προφέροντες, ἥλιόν τε καὶ σελήνην καὶ ἄστρα καὶ γῆν ὡς θεοὺς καὶ θεῖα ὄντα, ὑπὸ τῶν σοφῶν τούτων ἀναπεισμένοι ἂν λέγοιεν ὡς γῆν τε καὶ λίθους ὄντα αὐτὰ καὶ οὐδὲν τῶν ἀνθρωπείων πραγμάτων φροντίζειν δυνάμενα, λόγοισι δὲ ταῦτα εὖ πως εἰς τὸ πιθανόν περιπεπεμμένα.

ΚΑ. Χαλεπὸν γε λόγον, ὦ ξένη, εἰρηκῶς τυγχάνεις, εἰ γε εἰς ἣν μόνον· νῦν δὲ ὅτε πάμπολλοι τυγχάνουσιν, εἴ τι χαλεπώτερον ἂν εἴη.

ΑΘ. Τί οὖν δὴ; τί λέγομεν; τί χρηρὸν ἡμᾶς; πό-
τερον ἀπολογησώμεθα οἷον κατηγορήσαντός τινος ἐν ἀσε-
βείῃ ἀνθρώποις ἡμῶν, φεύγουσι περὶ τῆς νομοθεσίας,
887 λέγουσιν ὡς δεινὰ ἐργαζόμεθα νομοθετοῦντες ὡς ὄντων
θεῶν; ἢ χαίρουσι ἑάσαντες ἐπὶ τοὺς νόμους τρεπώμεθα
πάλιν, μὴ καὶ τὸ προοίμιον ἡμῶν μακρότερον γίνηται τῶν
νόμων; οὐ γὰρ τι βραχὺς ὁ λόγος ἐκταθεὶς ἂν γίνοιτο, εἰ
τοῖσιν ἐπιθυμοῦσιν ἀσεβεῖν τὰ μὲν ἀποδείξαιμεν μετρίως
τοῖς λόγοις, ἂν ἐφραζον δεῖν πέρι λέγειν, τῶν δὲ εἰς φόβον
τρέψαιμεν, τὰ δὲ δυσχεραίνειν ποιήσαντες ὅσα πρόπει
μετὰ ταῦτα ἤδη νομοθετοῦμεν.

Β ΚΑ. Ἄλλ', ὦ ξένη, πολλάκις μὲν ὡς γε ἐν ὀλίγῳ
χρόνῳ τοῦτ' αὐτὸ εἰρήκαμεν, ὡς οὐδὲν ἐν τῷ παρόντι δεῖ
προτιμᾶν βραχυλογίαν μᾶλλον ἢ μήκος· οὐδεὶς γὰρ ἡμᾶς,
τὸ λεγόμενον, ἐπέειπεν διώκει· γελοῖον δὴ καὶ φαῦλον τὸ
πρὸ τῶν βελτίστων τὰ βραχύτερα αἰρουμένους φαίνε-
σθαι. διαφέρει δ' οὐ μικρὸν ἅμῳς γέ πως πιθανότητά
τινα τοὺς λόγους ἡμῶν ἔχειν, ὡς θεοί τ' εἰσὶ καὶ ἀγαθοί,
δικήν τιμῶντες διαφερόντως ἀνθρώπων· σχεδὸν γὰρ
C τοῦτο ἡμῶν ὑπὲρ ἁπάντων τῶν νόμων κάλλιστον τε καὶ

ἄριστον προοίμιον ἂν εἴη. μηδὲν οὖν δυσχεράναντες μηδὲ
ἐπειχθέντες, ἤντινά ποτε ἔχομεν δύναμιν εἰς πειθᾶ τῶν
τοιούτων λόγων, μηδὲν ἀποθέμενοι διεξέλθωμεν εἰς τὸ
δυνατὸν ἱκανῶς.

III. ΑΘ. Εὐχὴν μοι δοκεῖ παρακαλεῖν ὁ λεγόμενος
ὑπὸ σοῦ νῦν λόγος, ἐπειδὴ προθύμως συντείνεις· μέλλειν
δὲ οὐκέτι ἐγγωρεῖ λέγειν, φέρε δὴ, πῶς ἂν τις μὴ θυμῷ
λέγοι περὶ θεῶν ὡς εἰσὶν; ἀνάγκη γὰρ δὴ χαλεπῶς φέρειν
καὶ μισεῖν ἐκείνους, οἱ τούτων ἡμῶν αἰτιοὶ τῶν λόγων γε-
D γένηται καὶ γίνονται νῦν, οὐ πειθόμενοι τοῖς μύθοις,
οὓς ἐκ νέων παιδῶν ἐτι ἐν γάλαξιν τρεφόμενοι τροφῶν τε
ἤκουον καὶ μητέρων, οἷον ἐν ἐπιδοαῖς μετὰ τε παιδείᾳ καὶ
μετὰ σπουδῆς λεγομένων, καὶ μετὰ θυσιῶν ἐν εὐχαῖς αὐ-
τοῦς, ἀκούοντές τε, καὶ ὄψεις ὀρῶντες ἐπομένους αὐτοῖς
ὡς ἤδιστα ὃ γε νέος ὄρεσ τε καὶ ἀκούει πραττομένας θυόν-
των, ἐν σπουδῇ τῇ μεγίστῃ τοὺς αὐτῶν γονεῖς ὑπὲρ αὐ-
τῶν τε καὶ ἐκείνων [ἐσπουδακίως] ὡς ὃ τι μάλιστα οὐσι
θεοῖς εὐχαῖς προσδιαλεγόμενος καὶ ἱκεταῖς, ἀνατέλλου-
E τός τε ἥλιον καὶ σελήνην καὶ πρὸς δυσμὰς λόντων προκν-
λίσεις ἅμα καὶ προσκυνήσεις ἀκούοντές τε καὶ ὀρῶντες
Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων πάντων ἐν συμφοραῖς παντοί-
αις ἔχομένων καὶ ἐν εὐπραγίαις, οὐχ ὡς οὐκ ὄντων ἀλλ'
ὡς ὃ τι μάλιστα ὄντων καὶ οὐδαμῇ ὑποψίαν ἐνδιδόντων
ὡς οὐκ εἰσὶ θεοί· τούτων δὴ πάντων ὅσοι καταφρονη-
σαντες οὐδὲ ἐξ ἐνὸς ἱκανοῦ λόγου, ὡς φαίεν ἂν ὅσοι καὶ
σμικρὸν νοῦ κέκτηνται, νῦν ἀναγκάζουσιν ἡμᾶς λέγειν ἃ
λέγομεν, πῶς τούτους ἂν τις ἐν πράξει λόγοις δύναιτο 888
νομοθετῶν ἅμα διδάσκειν περὶ θεῶν πρῶτον ὡς εἰσὶ; τολ-
μητέον δέ· οὐ γὰρ ἅμα γε δεῖ μανῆναι τοὺς μὲν ὑπὸ λαι-
μαργίας ἠδονῆς ἡμῶν, τοὺς δ' ὑπὸ τοῦ θυμοῦσθαι τοῖς
τοιούτοις. ἴτω δὴ πρόρρησις τοιαύδε τις ἄθνημος τοῖς οὔτω
τὴν διάνοιαν διεφθαρμένοις, καὶ λέγωμεν πρῶτως, σβέ-

σαντες τὸν θυμὸν, ὡς ἐνὶ διαλεγόμενοι τῶν τοιούτων· ὦ παῖ, νέος εἶ· προῖων δέ σε ὁ χρόνος ποιήσει πολλά ὧν
 B νῦν δοξάζεις μεταβαλόντα ἐπὶ τὰναντία τίθεσθαι· περι-
 μεινον οὖν εἰς τότε κριτῆς περὶ τῶν μεγίστων γίνεσθαι.
 μέριστον δέ, ὃ νῦν οὐδὲν ἤγει σύ, τὸ περὶ τοὺς θεοὺς ὀρθῶς
 διανοηθέντα ζῆν καλῶς ἢ μὴ· πρῶτον δὲ περὶ αὐτῶν
 ἐν τι μέγα σοι μηνύων οὐκ ἂν ποτε φανεῖην ψευδῆς, τὸ
 τοιούδε, οὐ σύ μόνος οὐδὲ οἱ σοὶ φίλοι πρῶτοι καὶ πρῶτον
 ταύτην δόξαν περὶ θεῶν ἔσχετε, γίνονται δὲ αἰεὶ πλείους
 ἢ ἐλάττους ταύτην τὴν νόσον ἔχοντες· τόδε τοίνυν σοι
 παραγεγυῶς αὐτῶν πολλοῖσι φράξοιμ' ἄν, τὸ μηδένα
 C πώποτε λαβόντα ἐκ νέου ταύτην τὴν δόξαν περὶ θεῶν,
 ὡς οὐκ εἰσί, διατελέσαι πρὸς γῆρας μέλαινα ἐν ταύτῃ
 τῇ διανοήσει· τὰ δύο μέντοι πάθη περὶ θεοὺς μείναι,
 πολλοῖσι μὲν οὐ, μείναι δὲ οὖν τισί, τὸ τοὺς θεοὺς εἶναι
 μὲν, φροντίζειν δὲ οὐδὲν τῶν ἀνθρωπίνων, καὶ τὸ μετὰ
 τοῦτο, ὡς φροντίζουσι μὲν, εὐπαραμύθητοι δ' εἰσὶ θύ-
 μασι καὶ εὐχαῖς, τὸ δὲ σαφὲς ἂν γενόμενόν σοι περὶ αὐ-
 τῶν κατὰ δύναμιν δόγμα, ἂν ἐμοὶ πείθῃ, περιμενεῖς
 D ἀνασκοπῶν, εἴτε οὕτως εἴτε ἄλλως ἔχει, πυνθανόμενος
 παρὰ τε τῶν ἄλλων καὶ δὴ καὶ μάλιστα καὶ παρὰ τοῦ νο-
 μοθέτου· ἐν δὲ δὴ τούτῳ τῷ χρόνῳ μὴ τολμήσης περὶ
 θεοὺς μηδὲν ἀσεβῆσαι· πειρατέον γὰρ τῷ τοὺς νόμους σοι
 τιθέντι νῦν καὶ εἰς αὐτίς διδάσκειν περὶ αὐτῶν τούτων
 ὡς ἔχει.

ΚΑ. Κάλλιθ' ἡμῖν, ὦ ξένε, μέχρι γε τοῦ νῦν εἴ-
 ρηται.

ΑΘ. Παντέπασι μὲν οὖν, ὦ Μέγίλλε τε καὶ Κλει-
 νία· λελήθαμεν δ' ἡμᾶς αὐτοὺς εἰς θαναμαστὸν λόγον ἐμ-
 πεπωκότες.

ΚΑ. Τὸν ποῖον δὲ λέγεις;

ΑΘ. Τὸν παρὰ πολλοῖς δοξαζόμενον εἶναι σοφώτα- Ε
 τον ἀπάντων λόγων.

ΚΑ. Φράξ' ἔτι σαφέστερον.

IV. ΑΘ. Λέγουσί ποῦ τινες, ὡς πάντα ἐστὶ τὰ πράγ-
 ματα γινόμενα καὶ γενόμενα καὶ γενησόμενα τὰ μὲν
 φύσει, τὰ δὲ τύχῃ, τὰ δὲ διὰ τέχνην.

ΚΑ. Οὐκοῦν καλῶς;

ΑΘ. Εἰκόσ γέ τοί που σοφοὺς ἄνδρας ὀρθῶς λέγειν·
 ἐπόμενοι γε μὴν αὐτοῖς σκεψώμεθα τοὺς ἐκεῖθεν, τί ποτε 889
 καὶ τυγχάνουσι διανοοῦμενοι.

ΚΑ. Πάντως.

ΑΘ. Ἔοικε, φασί, τὰ μὲν μέγιστα αὐτῶν καὶ κάλ-
 λιστα ἀπεργάζεσθαι φύσιν καὶ τύχην, τὰ δὲ σμικρότερα
 τέχνην, ἣν δὴ παρὰ φύσεως λαμβάνουσιν τὴν τῶν μεγά-
 λων καὶ πρώτων γενέσειν ἔργων πλάττειν καὶ τεταίμε-
 σθαι πάντα τὰ σμικρότερα, ἃ δὲ τεχνικὰ πάντες προσαγο-
 ρεῖομεν.

ΚΑ. Πῶς λέγεις;

ΑΘ. Ὡδ' ἔτι σαφέστερον ἐρῶ. πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ γῆν B
 καὶ ἄερα φύσει πάντα εἶναι καὶ τύχῃ φασί, τέχνη δὲ οὐδὲν
 τούτων, καὶ τὰ μετὰ ταῦτα αὐτὰ σώματα, γῆς τε καὶ ἡλίου
 καὶ σελήνης ἀστρῶν τε πέρι, διὰ τούτων γενομένου παντε-
 λῶς ὄντων ἀψύχων· τύχῃ δὲ φερόμενα τῇ τῆς δυνάμεως
 ἕκαστα ἐκάστων, ἢ ξυμπέπτωκεν ἀρμόττοια οἰκείως
 πως, θερμὰ ψυχροῖς ἢ ξηρὰ πρὸς ὑγρὰ καὶ μαλακὰ πρὸς
 σκληρὰ, καὶ πάντα ὅποσα τῇ τῶν ἐναντίων κράσει κατὰ C
 τύχην ἐξ ἀνάγκης συνεκράσθη, ταύτη καὶ κατὰ ταῦτα
 οὕτω γεγεννημένοι τὸν τε οὐρανὸν ὅλον καὶ πάντα ὅποσα
 κατ' οὐρανόν, καὶ ζῶα αὐτὰ καὶ φυτὰ ξύμπαντα, ὧρῶν πα-
 σῶν ἐκ τούτων γενομένων, οὐ διὰ νοῦν, φασίν, οὐδὲ διὰ
 τινα θεὸν οὐδὲ διὰ τέχνην, ἀλλὰ ὃ λέγομεν, φύσει καὶ
 τύχῃ. τέχνην δὲ ὕστερον ἐκ τούτων ὑστέραν γενομένην,

D αὐτὴν θνητὴν ἐκ θνητῶν, ὕστερα γεγεννημέναι παιδιάς
 τινὰς ἀληθείας οὐ σφόδρα μετεχούσας, ἀλλὰ εἰδῶλ' ἅττα
 ξυγγενῆ ἑαυτῶν, οἷ' ἢ γραφικὴ γεννᾶ καὶ μουσικὴ καὶ
 ὄσαι ταύταις εἰσὶ συνέριθοι τέχναι· αἱ δὲ τι καὶ σπον-
 दाῖον ἄρα γεννώσι τῶν τεχνῶν, εἶναι ταύτας, ὅπως αἱ τῆ
 φύσει ἐκοίνωσαν τὴν αὐτῶν δύναμιν, οἷον αὐ' ἰατρικὴ καὶ
 γεωργικὴ καὶ γυμναστικὴ, καὶ δὴ καὶ τὴν πολιτικὴν σμι-
 κρόν τι μέρος εἶναι φασὶ κοινωνοῦν φύσει, τέχνη δὲ τὸ
 E πολὺ· οὕτω δὲ καὶ τὴν νομοθεσίαν πάσαν οὐ φύσει, τέχνη
 δέ· ἧς οὐκ ἀληθεῖς εἶναι τὰς θέσεις.

ΚΑ. Πῶς λέγεις;

ΑΘ. Θεοὺς, ὧ μακάριε, εἶναι πρῶτόν φασιν οὗτοι
 τέχνη, οὐ φύσει, ἀλλὰ τισι νόμοις, καὶ τούτους ἄλλους
 ἄλλῃ, ὅπῃ ἕκαστοι ἑαυτοῖσι συνωμολόγησαν νομοθετού-
 μενοι· καὶ δὴ καὶ τὰ καλὰ φύσει μὲν ἄλλα εἶναι, νόμῳ δὲ
 ἔτερα, τὰ δὲ δίκαια οὐδ' εἶναι τὸ παράπαν φύσει, ἀλλ'
 ἀμφισβητοῦντας διατελεῖν ἀλλήλοις καὶ μετατιθεμένους
 αἰεὶ ταῦτα· ἃ δ' ἂν μετάθωνται καὶ ὅταν, τότε κύρια ἔκα-
 890 στα εἶναι, γιγνόμενα τέχνη καὶ τοῖς νόμοις, ἀλλ' οὐ δὴ τι
 φύσει. ταῦτ' ἐστίν, ὧ φίλοι, ἅπαντα ἀνδρῶν σοφῶν παρὰ
 νέοις ἀνθρώποις, ἰδιωτῶν τε καὶ ποιητῶν, φασκόντων εἶ-
 ναι τὸ δικαιότατον ὃ τί τις ἂν νικᾷ βιαζόμενος, ὅθεν
 ἀσέβειαί τε ἀνθρώποις ἐμπίπτουσι νέοις, ὡς οὐκ ὄντων
 θεῶν οἷους ὁ νόμος προστάττει διανοεῖσθαι δεῖν, στάσεις
 τε διὰ ταῦτα, ἐλκόντων πρὸς τὸν κατὰ φύσιν ὀρθὸν βίον,
 ὅς ἐστι τῆ ἀληθείας κρατοῦντα ζῆν τῶν ἄλλων καὶ μὴ δου-
 λεύοντα ἑτέροις κατὰ νόμον.

B ΚΑ. Οἷον διελήλυδας, ὧ ξένε, λόγον καὶ ὅσῃν λώ-
 βην ἀνθρώπων νέων δημοσίᾳ πόλεσί τε καὶ ἰδίῳ οἴκοις!

ΑΘ. Ἀληθῆ μέντοι λέγεις, ὧ Κλεινία. τί οὖν οἶε
 χρῆμαι δρᾶν τὸν νομοθέτην, οὕτω τούτων πάσαι παρε-
 σκευασμένων; ἢ μόνον ἀπειλεῖν στάντα ἐν τῇ πόλει ξύμ-

πασὶ τοῖς ἀνθρώποις, ὡς εἰ μὴ φήσουσιν εἶναι θεοὺς καὶ
 διανοηθήσονται δοξάζοντες τοιούτους οἷους φησὶν ὁ νό-
 μος; καὶ περὶ καλῶν καὶ δικαίων καὶ περὶ ἀπάντων τῶν
 μεγίστων ὁ αὐτὸς λόγος, ὅσα τε πρὸς ἀρετὴν τείνει καὶ C
 κακίαν, ὡς δεῖ ταῦτα οὕτω πράττειν διανοουμένους,
 ὅπῃπερ ἂν ὁ νομοθέτης ὑφηγήσῃται γράφων· ὅς δ' ἂν
 μὴ παρέχῃται ἑαυτὸν τοῖς νόμοις εὐπειθῆ, τὸν μὲν δεῖν
 τεθνᾶναι, τὸν δὲ τινα πληγαῖς καὶ δεσμοῖς, τὸν δὲ ἀτι-
 μίαις, ἄλλους δὲ πενίαις κολάζεσθαι καὶ φυγαῖς· πειθῶ
 δὲ τοῖς ἀνθρώποις ἅμα τιθέντα αὐτοῖς τοὺς νόμους μηδε-
 μίαν ἔχειν τοῖς λόγοις προσάπτουτα εἰς δύναμιν ἡμερῶν;

ΚΑ. Μηδαμῶς, ὧ ξένε, ἀλλ' εἴπερ τυγχάνει γε οὐδα D
 καὶ σμικρὰ πειθῶ τις περὶ τὰ τοιαῦτα, δεῖ μηδαμῆ κά-
 μιναι τὸν γε ἄξιον καὶ σμικροῦ νομοθέτην, ἀλλὰ πάσαν,
 τὸ λεγόμενον, φωνὴν ἕντα τῷ παλαιῷ νόμῳ ἐπίκουρον
 γίνεσθαι λόγῳ, ὡς εἰσὶ θεοὶ καὶ ὅσα νῦν δὴ διήλθες σύ,
 καὶ δὴ καὶ νόμῳ αὐτῷ βοηθηῖσαι καὶ τέχνη, ὡς ἐστὸν φύσει
 ἢ φύσεως οὐχ ἦττονι, εἴπερ νοῦ γέ ἐστι γεννήματα κατὰ
 λόγον ὀρθόν, ὃν σύ τε λέγειν μοι φαίνει καὶ ἐγὼ σοι πι-
 στεῦω τὰ νῦν.

ΑΘ. Ὡ προθυμότατε Κλεινία, τί δ' οὐ χαλεπὰ τέ E
 ἐστὶ ξυνακολουθεῖν λόγοις οὕτως εἰς πλήθη λεγόμενα,
 μήκη τε αὐ' κέκτηται διωλύγια;

ΚΑ. Τί δέ, ὧ ξένε; περὶ μέθης μὲν καὶ μουσικῆς
 οὕτω μακρὰ λέγοντας ἡμᾶς αὐτοὺς περιεμείναμεν, περὶ
 θεῶν δὲ καὶ τῶν τοιούτων οὐχ ὑπομενοῦμεν; καὶ μὴν καὶ
 νομοθεσίᾳ γέ ἐστὶ που τῇ μετὰ φρονήσεως μεγίστη βοή-
 891 θεια, διότι τὰ περὶ νόμους προστάγματα ἐν γράμμασι
 τεθέντα, ὡς δώσοντα εἰς πάντα χρόνον ἔλεγχον, πάντως
 ἡρεμεῖ, ὥστε οὐτ' εἰ χαλεπὰ κατ' ἀρχὰς ἀκούειν ἐστὶ φο-
 βητέον, ἃ γ' ἐστὶ καὶ τῷ δυσμαθεῖ πολλάκις ἐπανιόντι
 σκοπεῖν, οὔτε εἰ μακρὰ, ὠφέλιμα δέ, διὰ ταῦτα λόγον οὐ-
 ΠΛΑΤΟ V. 21

δαμῆ ἔχει οὐδὲ ὅσιον ἔμοιγε εἶναι φαίνεται τὸ μὴ οὐ βοηθεῖν τούτοις τοῖς λόγοις πάντα ἄνδρα κατὰ δύναμιν.

ΜΕ. Ἄριστα, ὦ ξένη, δοκεῖ μοι λέγειν Κλεινίας.

Β ΑΘ. Καὶ μάλα γε, ὦ Μέγилле, ποιητέον τε ὡς λέγει. καὶ γὰρ εἰ μὴ κατεσπαρμένοι ἦσαν οἱ τοιοῦτοι λόγοι ἐν τοῖς πᾶσιν ὡς ἔπος εἰπεῖν ἀνθρώποις, οὐδὲν ἂν ἔδει τῶν ἐπαμυνοῦντων λόγων ὡς εἰσι θεοί· νῦν δὲ ἀνάγκη. νόμοις οὖν διαφθειρομένοις τοῖς μεγίστοις ὑπὸ κακῶν ἀνθρώπων τίνα καὶ μᾶλλον προσήκει βοηθεῖν ἢ νομοθέτην;

ΚΑ. Οὐκ ἔστιν.

Γ ΑΘ. Ἀλλὰ δὴ λέγε μοι πάλιν, Κλεινία, καὶ σύ· κοινῶν γὰρ δεῖ σε εἶναι τῶν λόγων· κινδυνεύει γὰρ ὁ λέγων ταῦτα πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ γῆν καὶ ἀέρα πρῶτα ἡγεῖσθαι τῶν πάντων εἶναι, καὶ τὴν φύσιν ὀνομάζειν ταῦτα αὐτά, ψυχὴν δὲ ἐκ τούτων ὕστερον. εἰκοι δὲ οὐ κινδυνεύειν ἀλλὰ ὄντως σημαίνειν ταῦτα ἡμῖν τῶ λόγῳ.

ΚΑ. Πάνν μὲν οὖν.

ΑΘ. Ἄρ' οὖν πρὸς Διὸς οἶον πηγὴν τίνα ἀνοήτου δόξης ἀνευρήκαμεν ἀνθρώπων, ὅποσοι πάποτε τῶν περὶ φύσεως ἐφήσαντο ζητημάτων; σκόπει πάντα λόγον ἐξετάζων· οὐ γὰρ δὴ σμικρὸν γε τὸ διαφέρειν, εἰ φανεῖται οἱ λόγοι ἀπτόμενοι ἀσεβῶν ἄλλοις τε ἐξάρχοντες μηδὲ εὐ τοῖς λόγοις ἀλλ' ἐξημαρτημένως χροώμενοι. δοκεῖ τοίνυν μοι ταῦτα οὕτως ἔχειν.

ΚΑ. Εὐ λέγεις· ἀλλ' ὅπη, πειρωθῶ φράζειν.

ΑΘ. Ἐοικε τοίνυν ἀηθεστέρων ἀπτεῶν εἶναι λόγων.

ΚΑ. Οὐκ ἀκητέον, ὦ ξένη. μανθάνω γὰρ ὡς νομοθεσίας ἐκτὸς οἴησει βάλειν, ἐὰν τῶν τοιούτων ἀπτόμεθα λόγων. εἰ δὲ ἔστι μηδαμῆ ἐτέρως συμφωνῆσαι τοῖς νῦν κατὰ νόμον λεγομένοις θεοῖς ὡς ὀρθῶς ἔχουσιν ἢ ταύτῃ, λεκτέον, ὦ θαυμάσιε, καὶ ταύτῃ.

ΑΘ. Λέγοιμ' ἂν, ὡς εἰκοιεν, ἤδη σχεδὸν οὐκ εἰωθότα

λόγον τινὰ τόνδε. ὁ πρῶτον γενέσεως καὶ φθορᾶς αἴτιον ἀπάντων, τοῦτο οὐ πρῶτον ἀλλὰ ὕστερον ἀπεφάνησαν εἶναι γεγονὸς οἱ τὴν τῶν ἀσεβῶν ψυχὴν ἀπεργασάμενοι λόγοι, ὁ δὲ ὕστερον, πρότερον, ὅθεν ἡμαρτήκασι περὶ θεῶν τῆς ὄντως οὐσίας.

ΚΑ. Οὐπω μανθάνω.

892

ΑΘ. Ψυχὴν, ὦ ἑταῖρε, ἡγροηκέναι κινδυνεύουσι μὲν ὀλίγον ξύμπαντες, οἷόν τε ὃν τυγχάνει καὶ δύναμιν ἣν ἔχει, τῶν τε ἄλλων αὐτῆς περὶ καὶ δὴ καὶ γενέσεως, ὡς ἐν πρώτοις ἔστι σώμάτων ἐμπροσθεν πάντων γενομένη καὶ μεταβολῆς τε αὐτῶν καὶ μετακοσμήσεως ἀπάσης ἄρχει παντὸς μᾶλλον· εἰ δὲ ἔστι ταῦτα οὕτως, ἄρ' οὐκ ἐξ ἀνάγκης τὰ ψυχῆς συγγενῆ πρότερα ἂν εἴη γεγονότα τῶν σώματι προσηκόντων, οὐσης ταύτης πρεσβυτέρας ἢ σώματος;

ΚΑ. Ἀνάγκη.

ΑΘ. Δόξα δὴ καὶ ἐπιμέλεια καὶ νοῦς καὶ τέχνη καὶ νόμος σκληρῶν καὶ μαλακῶν καὶ βαρέων καὶ κούφων πρότερα ἂν εἴη· καὶ δὴ καὶ τὰ μεγάλα καὶ πρῶτα ἔργα καὶ πράξεις τέχνης ἂν γίνοντο, ὄντα ἐν πρώτοις, τὰ δὲ φύσει καὶ φύσις, ἣν οὐκ ὀρθῶς ἐπονομάζουσιν αὐτὸ τοῦτο, ὕστερα καὶ ἀρχόμενα ἂν ἐκ τέχνης εἴη καὶ νοῦ.

ΚΑ. Πῶς οὐκ ὀρθῶς;

ΑΘ. Φύσιν βούλονται λέγειν γενέσθαι τὴν περὶ τὰ πρῶτα· εἰ δὲ φανήσεται ψυχὴ πρῶτον, οὐ πῦρ οὐδὲ ἀήρ, ψυχὴ δ' ἐν πρώτοις γεγεννημένη, σχεδὸν ὀρθότατα λέγοιτ' ἂν εἶναι διαφερόντως φύσει. ταῦτ' ἔσθ' οὕτως ἔχοντα, ἂν ψυχὴν τις ἐπιδείξῃ πρεσβυτέραν οὖσαν σώματος, ἄλλως δὲ οὐδαμῶς.

ΚΑ. Ἀληθέστατα λέγεις.

ΑΘ. Οὐκοῦν τὰ μετὰ ταῦτα ἐπ' αὐτὸ δὴ τοῦτο στελλόμεθα;

21*

ΚΑ. Τι μήν;

ΑΘ. Φυλάττωμεν δὴ παντάπασιν ἀπατηλὸν λόγον, μή πῃ πρεσβύτας ἡμᾶς ὄντας νεοπρεπῆς ἂν παραπέιση καὶ διαφυγῶν καταγελάστους ποιήσῃ, καὶ δόξωμεν μείζονα ἐπιβαλλόμενοι καὶ τῶν σμικρῶν ἀποτυχεῖν. σκοπεῖτε οὖν· εἰ καθάπερ ποταμὸν ἡμᾶς ἔδει τρεῖς ὄντας διαβαίνειν ῥέοντα σφόδρα, νεώτατος δ' ἐγὼ τυγχάνων ἡμῶν καὶ πολλῶν ἔμπειρος ῥευμάτων εἶπον ὅτι πρῶτον ἐμὲ χρῆναι πειραθῆναι κατ' ἑμαυτὸν, καταλιπόντα ὑμᾶς ἐν ἀσφαλεῖ σκέψασθαι εἰ διαβατός ἐστι πρεσβυτέροις οὐσί καὶ ὑμῖν, ἢ πῶς ἔχει, καὶ φανεῖντος μὲν ταύτη καλεῖν ὑμᾶς τότε καὶ συνδιαβιβάζειν ἔμπειρά, εἰ δὲ ἄβατος ἦν ὡς ὑμῖν, ἐν ἑμοὶ τὸν κίνδυνον γεγονέναι, μετρίως ἂν ἐδόκουν λέγειν. καὶ δὴ καὶ νῦν ὁ μέλλων ἐστὶ λόγος σφοδρότερος καὶ σχεδὸν ἰσως ἄβατος ὡς τῇ σφῶν θάμῃ· μὴ δὴ σκοτοδινίαν ἱλιγ-
893 γόν τε ὑμῖν ἐμποιήσῃ παραφερόμενός τε καὶ ἐρωτῶν ἀήθεις ὄντας ἀποκρίσεων, εἴτ' ἀσχημοσύνην ἀπρέπειάν τε ἐντέκη ἀηδῆ, δοκεῖ δὴ μοι χρῆναι ποιεῖν οὕτως τὰ νῦν ἐμέ, ἀνερωτῶν πρῶτον ἑμαυτὸν ἀκουόντων ὑμῶν ἐν ἀσφαλεῖ, καὶ μετὰ ταῦτα ἀποκρίνασθαι πάλιν ἐμέ, καὶ τὸν λόγον ἅπαντα οὕτω διεξελθεῖν, μέχριπερ ἂν ψυχῆς πέρι διαπεράνηται καὶ δελεῖ προτέρου ὃν ψυχὴν σώματος.

ΚΑ. Ἄριστ', ὦ ξένε, δοκεῖς ἡμῖν εἰρημέναι, ποίει τε ὡς λέγεις.

Β VI. ΑΘ. Ἄγε δὴ, θεὸν εἰ ποτε παρακλητέου ἡμῖν, νῦν ἔστω τοῦτο οὕτω γενόμενον· ἐπὶ γε ἀπόδειξιν ὡς εἰσὶ τὴν αὐτῶν σπουδῇ πάσῃ παρακεκλήσθων· ἐχόμενοι δὲ ὡς τινος ἀσφαλοῦς πείσματος ἐπισβαλῶμεν εἰς τὸν νῦν λόγον. καὶ μοι ἐλεγχόμενῳ περὶ τὰ τοιαῦτα ἐρωτήσεσι τοιαῖσδε ἀσφαλέστατα ἀποκρίνεσθαι φαίνεται κατὰ τάδε· ὦ ξένε, ὁπόταν φῆ τις, ἄρα ἔστηκε μὲν πάντα, κινεῖται δὲ οὐδέν; ἢ τούτῳ πᾶν τούναντίον; ἢ τὰ μὲν αὐτῶν κινεῖ-

ται, τὰ δὲ μένει; τὰ μὲν κινεῖταιί που, φήσω, τὰ δὲ μένει. Ο μῶν οὖν οὐκ ἐν χώρᾳ τιμὴ τὰ τε ἐστῶτα ἔστηκε καὶ τὰ κινούμενα κινεῖται; πῶς γὰρ οὐ; καὶ τὰ μὲν γε ἐν μιᾷ ἔδρᾳ που τοῦτο ἂν ἰδῆ, τὰ δὲ ἐν πλείοσι. τὰ τὴν τῶν ἐστῶτων ἐν μέσῳ λαμβάνοντα δύναμιν λέγεις, φήσομεν, ἐν ἐνὶ κινεῖσθαι, καθάπερ ἢ τῶν ἐστάναι λεγομένων κύκλων στρέφεται περιφορᾷ; καὶ. μανθάνομεν δὲ γε, ὡς ἐν ταύτῃ τῇ περιφορᾷ τὸν μέγιστον καὶ τὸν σμικρότατον κύκλον ἅμα περιάγουσα ἢ τοιαύτη κίνησις ἀνὰ λόγον ἑαυτὴν δια-
D νέμει σμικροῖς τε καὶ μείζοσιν, ἐλάττων τε οὐσα καὶ πλείων κατὰ λόγον· διὸ δὴ τῶν θανμαστων ἀπάντων πηγὴ γέγονεν, ἅμα μεγάλοις καὶ σμικροῖς κύκλοις βραδυτητάς τε καὶ τάχῃ ὁμολογούμενα πορεύουσα, ἀδύνατον ὡς ἂν τις ἐλπῖσειε γίνεσθαι πάθος. ἀληθέστατα λέγεις. τὰ δὲ γε κινούμενα ἐν πολλοῖς φαίνει μοι λέγειν, ὅσα φορᾷ κινεῖται μεταβαίνοντα εἰς ἕτερον αἰεὶ τόπον, καὶ τοτὲ μὲν ἔστιν ὅτε βάσιν ἐνὸς κεκτῆμένα τινὸς κέντρον, τοτὲ δὲ πλείονα
E τῷ περικυλινδεῖσθαι. προστυγχάνοντα δ' ἐκάστοτε ἐκάστοις τοῖς ἐστῶσι μὲν διασχίζεται, τοῖς δ' ἄλλοις ἔξ ἐναντίας ἀπαντῶσι καὶ φερομένοις εἰς ἐν γιγνόμενα μέσα τε καὶ μεταξὺ τῶν τοιούτων συγκρίνεται. λέγω γὰρ οὖν ταῦτα οὕτως ἔχοντα, ὡς σὺ λέγεις. καὶ μὴν καὶ συγκρινόμενα μὲν αὐξάνεται, διακρινόμενα δὲ φθίνει τότε, ὅταν ἢ καθεστηκυῖα ἐκάστων ἔξῃ διαμένη, μὴ μενούσης δὲ αὐτῆς δι' ἀμ-
894 φότερα ἀπόλλυται· γίνεται δὴ πάντων γένεσις, ἢνίκ' ἂν τί πάθος ἦ; δῆλον ὡς ὁπόταν ἀρχὴ λαβοῦσα αὐξην εἰς τὴν δευτέραν ἔλθῃ μετάβασιν καὶ ἀπὸ ταύτης εἰς τὴν πλησίον, καὶ μέχρι τριῶν ἔλθοῦσα αἰσθησιν σχῆ τοῖς αἰσθανομένοις. μεταβάλλον μὲν οὖν οὕτω καὶ μετακινούμενον γίνεται πᾶν· ἔστι δὲ ὄντως ὄν, ὁπόταν μένη· μεταβαλὸν δὲ εἰς ἄλλην ἔξιν διέφθαρται παντελῶς. ἄρ' οὖν κινήσεις πά-

σας εἰρήκαμεν ὡς ἐν εἰδεσι λαβεῖν μετ' ἀριθμοῦ, πλήν γε,
B ὡ φίλοι, δυοῖν;

ΚΑ. Ποίων δὴ;

ΑΘ. Σχεδόν, ὡ γὰρ δέ, ἐκείναι, ὧν ἕνεκα πᾶσα ἡμῖν
ἐστὶν ἡ σκέψις τὰ νῦν.

ΚΑ. Λέγε σαφέστερον.

ΑΘ. Ψυχῆς ἦν ἕνεκά που;

ΚΑ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΑΘ. Ἔστω τοίνυν ἡ μὲν ἕτερα δυναμένη κινεῖν κινή-
σις, ἑαυτὴν δὲ ἀδυνατοῦσα ἀεὶ μία τις, ἡ δὲ ἑαυτὴν τ' ἀεὶ
καὶ ἕτερα δυναμένη κατὰ τε συγκρίσεις ἐν τε διακρίσεσιν
αὔξαις τε καὶ τῷ ἐναντίῳ καὶ γενέσεσι καὶ φθοραῖς ἄλλη
C μία τις αὐτῶν πασῶν κινήσεων.

ΚΑ. Ἔστω γὰρ οὖν.

ΑΘ. Οὐκοῦν τὴν μὲν ἕτερον ἀεὶ κινούσαν καὶ μετα-
βαλλομένην ὑφ' ἑτέρου θήσομεν ἐνάτην αὐτῶν, τὴν δὲ ἑαυ-
τὴν κινούσαν καὶ ἕτερα, ἐναρμότιουσαν πᾶσι μὲν ποιή-
μασι, πᾶσι δὲ παθήμασι, καλουμένην δὲ ὄντως τῶν ὄντων
πάντων μεταβολὴν καὶ κίνησιν, ταύτην δὲ δεκάτην σχε-
δὸν ἔροῦμεν.

ΚΑ. Παντάπασι μὲν οὖν.

ΑΘ. Τῶν δὴ δέκα μάλιστα ἡμῖν κινήσεων τίς ἂν προ-
D κρινάμεν ὀρθότατα πασῶν ἐρωμενεσιτάτην τε εἶναι καὶ
πρακτικὴν διαφερόντως;

ΚΑ. Μυρίῳ ἀνάγκη που φάναι διαφέρειν τὴν αὐτὴν
αὐτὴν δυναμένην κινεῖν, τὰς δὲ ἄλλας πάσας ὑστέρας.

ΑΘ. Εὐ λέγεις. ἄρ' οὖν ἡμῖν τῶν νῦν οὐκ ὀρθῶς φη-
θέντων μεταθετέον ἐν ἡ καὶ δύο;

ΚΑ. Ποῖα φῆς;

ΑΘ. Τὸ τῆς δεκάτης ἦθ' ἐν σχεδόν οὐκ ὀρθῶς εἰ-
ρηται.

ΚΑ. Πῆ;

ΑΘ. Πρῶτον γενέσει τ' ἐστὶ καὶ ῥώμη κατὰ λόγον·
τὸ δὲ μετὰ τοῦτο ἔχομεν τοῦτου δευτέρου, ἄρτι ἦθ' ἐν
ἀτόπως ἕνατον. E

ΚΑ. Πῶς λέγεις;

VII. ΑΘ. Ὡδε. ὅταν ἕτερον ἄλλο ἡμῖν μεταβάλλῃ
καὶ τοῦτο ἄλλο ἕτερον ἀεὶ, τῶν τοιούτων ἄρα ἔσται ποτὲ
τι πρῶτον μεταβάλλον; καὶ πῶς, ὅταν ὑπ' ἄλλου κινήται,
τοῦτ' ἔσται ποτὲ τῶν ἀλλοιούντων πρῶτον; ἀδύνατον
γάρ. ἀλλ' ὅταν ἄρα αὐτὸ αὐτὸ κινήσῃ ἕτερον ἀλλοιώσῃ,
τὸ δ' ἕτερον ἄλλο, καὶ οὕτω δὴ χίλια ἐπὶ μυρίοις γίνη-
ται τὰ κινήθέντα, μὲν ἀρχὴ τις αὐτῶν ἔσται τῆς κινή- 895
σεως ἀπάσης ἄλλη πλήν ἢ τῆς αὐτῆς αὐτὴν κινήσεως με-
ταβολή;

ΚΑ. Καλλίστα εἶπες, συγχωρητέα τε τοῖτοισι.

ΑΘ. Ἔτι δὴ καὶ τῆδε εἰπωμεν, καὶ ἀποκρινώμεθα
πάλιν ἡμῖν αὐτοῖσι. εἰ σταίη πως τὰ πάντα ὁμοῦ γενό-
μενα, καθάπερ οἱ πλείστοι τῶν τοιούτων τολμῶσι λέγειν,
τίς ἄρα ἐν αὐτοῖς ἀνάγκη πρώτην κίνησιν γενέσθαι τῶν
εἰρημένων; τὴν αὐτὴν δὴ που κινούσαν ὑπ' ἄλλου γὰρ B
οὐ μήποτε ἔμπροσθεν μεταπέσει, μηδεμιᾶς γε ἐν αὐτοῖς
οὔσης ἔμπροσθεν μεταπτώσεως. ἀρχὴν ἄρα κινήσεων πα-
σῶν καὶ πρώτην ἐν τε ἐστῶσι γενομένην καὶ ἐν κινουμέ-
νοισι οὔσαν τὴν αὐτὴν κινούσαν φήσομεν ἀναγκαίως εἶναι
προεσβυτάτην καὶ κρατίστην μεταβολὴν πασῶν, τὴν δὲ ἄλ-
λοιουμένην ὑφ' ἑτέρου, κινούσαν δὲ ἕτερα δευτέραν.

ΚΑ. Ἀληθέστατα λέγεις.

ΑΘ. Ὅποτε δὴ τοίνυν ἐνταῦθα ἐσμ' ἐν τοῦ λόγου, τότε C
ἀποκρινώμεθα.

ΚΑ. Τὸ ποῖον;

ΑΘ. Ἐὰν ἴδωμέν που ταύτην γενομένην ἐν τῷ γήινῳ
ἢ ἐνύδρῳ ἢ πυροειδεῖ, κερωρισμένῳ ἢ καὶ ξυμμικτῷ, τί
ποτε φήσομεν ἐν τῷ τοιούτῳ πάθος εἶναι;

ΚΑ. Μῶν ἄρα με ἐρωτᾷς, εἰ ζῆν αὐτὸ προσερούμεν, ὅταν αὐτὸ αὐτὸ κινή; 896

ΑΘ. Ναί.

ΚΑ. Ζῆν· πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Τί δέ; ὅποταν ψυχὴν ἐν τισιν ὀρωμεν, μῶν ἄλλο ἢ ταῦτόν τούτῳ ζῆν ὁμολογητέον;

ΚΑ. Οὐκ ἄλλο.

Δ ΑΘ. Ἐχε δὴ πρὸς Διός· ἄρ' οὐκ ἂν ἐθέλοις περὶ ἑκαστον τρία νοεῖν;

ΚΑ. Πῶς λέγεις;

ΑΘ. Ἐν μὲν τὴν οὐσίαν, ἐν δὲ τῆς οὐσίας τὸν λόγον, ἐν δὲ τὸ ὄνομα· καὶ δὴ καὶ ἐρωτήσεις εἶναι περὶ τὸ ὄν ἅπαν δύο.

ΚΑ. Πῶς δύο;

ΑΘ. Τοτὲ μὲν ἡμῶν ἑκαστον τοῦνομα προτεινόμενον αὐτὸ τὸν λόγον ἀπαιτεῖν, τοτὲ δὲ τὸν λόγον αὐτὸν προτεινόμενον ἐρωτᾶν αὐ τοῦνομα. ἄρά γε τὸ τοιόνδε αὐ βουλόμεθα νῦν λέγειν;

ΚΑ. Τὸ ποῖον;

Ε ΑΘ. Ἔστι που δίχα διαιρούμενον ἐν ἄλλοις τε καὶ ἐν ἀριθμῷ. τούτῳ δὴ τῷ κατ' ἀριθμὸν ὄνομα μὲν ἄρτιον, λόγος δὲ ἀριθμὸς διαιρούμενος εἰς ἴσα δύο μέρη.

ΚΑ. Ναί.

ΑΘ. Τὸ τοιοῦτον φράξω. μῶν οὖν οὐ ταῦτόν ἑκάτερος προσεαγορεύομεν, ἂν τε τὸν λόγον ἐρωτῶμενοι τοῦνομα ἀποδιδῶμεν, ἂν τε τοῦνομα τὸν λόγον, ἄρτιον ὀνόματι καὶ λόγῳ δίχα διαιρούμενον ἀριθμὸν προσεαγορεύοντες ταῦτόν ὄν;

ΚΑ. Παντάπασιν μὲν οὖν.

ΑΘ. Ὡς δὴ ψυχὴ τοῦνομα, τίς τούτου λόγος; ἔχομεν
896 ἄλλον πλὴν τὸν νῦν δὴ ἠθέντα, τὴν δυναμένην αὐτὴν αὐτὴν κινεῖν κινήσειν;

ΚΑ. Τὸ αὐτὴν κινεῖν φῆς λόγον ἔχειν τὴν αὐτὴν οὐσίαν, ἢ περ τοῦνομα [δ] δὴ πάντες ψυχὴν προσεαγορεύομεν;

ΑΘ. Φημί γε· εἰ δ' ἔστι τοῦτο οὕτως ἔχον, ἄρα ἔτι ποθοῦμεν μὴ ἱκανῶς δεδειχθαι ψυχὴν ταῦτόν ὄν καὶ τὴν πρώτῃν γένεσιν καὶ κινήσειν τῶν τε ὄντων καὶ γενοτότων καὶ ἐσομένων καὶ πάντων αὐ τῶν ἐναντίων τούτοις, ἐπειδὴ γε ἀνεφάνη μεταβολῆς τε καὶ κινήσεως ἀπάσης αἰτία Β ἅπασιν;

ΚΑ. Οὐκ, ἀλλὰ ἱκανώτατα δέδεικται ψυχὴ τῶν πάντων πρεσβυτάτη, φανείσά γε ἀρχὴ κινήσεως.

ΑΘ. Ἄρ' οὖν οὐκ ἢ δι' ἕτερον ἐν ἄλλῳ γιγνομένη κινήσει, αὐτὸ δὲ ἐν αὐτῷ μηδέποτε παρέχουσα κινεῖσθαι μηδέν, δευτέρα τε καὶ ὀπίσσω ἀριθμῶν βούλοιο ἂν τις ἀριθμεῖν αὐτὴν πολλοστήν τοσοῦτων, σώματος οὔσα οὕτως ἀψύχου μεταβολή;

ΚΑ. Ὅρθῶς.

ΑΘ. Ὅρθῶς ἄρα καὶ κυρίως ἀληθέστατά τε καὶ τελεωτάτα εἰρηκότες ἂν εἴμεν ψυχὴν μὲν προτέραν γενομένην σώματος ἡμῶν, σῶμα δὲ δευτερόν τε καὶ ὕστερον ψυχῆς ἀρχούσης, ἀρχόμενον κατὰ φύσιν.

ΚΑ. Ἀληθέστατα μὲν οὖν.

VIII. ΑΘ. Μεμνήμεθά γε μὴν ὁμολογήσαντες ἐν τοῖς πρόσθεν, ὡς εἰ ψυχὴ φανείη πρεσβυτέρα σώματος οὔσα, καὶ τὰ ψυχῆς τῶν τοῦ σώματος ἔσοιο πρεσβύτερα.

ΚΑ. Πάνν μὲν οὖν.

ΑΘ. Τρόποι δὲ καὶ ἦθη καὶ βουλήσεις καὶ λογισμοὶ καὶ δόξαι ἀληθεῖς ἐπιμελείαι τε καὶ μνήμαι πρότερα μήκουσιν σώματων καὶ πλάτους καὶ βάθους καὶ ὤμης εἶη γενοτά ἂν, εἴπερ καὶ ψυχὴ σώματος.

ΚΑ. Ἀνάγκη.

ΑΘ. Ἄρ' οὖν τὸ μετὰ τοῦτο ὁμολογεῖν ἀναγκαῖον,

τῶν τε ἀγαθῶν αἰτίαν εἶναι ψυχὴν καὶ τῶν κακῶν καὶ καλῶν καὶ αἰσχυρῶν δικαίων τε καὶ ἀδίκων καὶ πάντων τῶν ἐναντίων, εἶπερ τῶν πάντων γε αὐτὴν θήσομεν αἰτίαν;

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Ψυχὴν δὴ διοικοῦσαν καὶ ἐνοικοῦσαν ἐν ἅπασιν
Ε τοῖς πάντῃ κινουμένοις μῶν οὐ καὶ τὸν οὐρανὸν ἀνάγκη διοικεῖν φάναι;

ΚΑ. Τί μὴν;

ΑΘ. Μίαν ἢ πλείους; πλείους· ἐγὼ ὑπὲρ σφῶν ἀποκρῖνομαι. δυοῖν μὲν γέ που ἕλαττον μῆδεν τιθώμεν, τῆς τε εὐεργέτιδος καὶ τῆς τάναντία δυναμένης ἐξεργάζεσθαι.

ΚΑ. Σφόδρα ὀρθῶς εἰρηκας.

ΑΘ. Εἴεν. ἄγει μὲν δὴ ψυχὴ πάντα τὰ κατ' οὐρανὸν καὶ γῆν καὶ θάλατταν ταῖς αὐτῆς κινήσεσιν, εἰς ὀνόματα
897 ἐστὶ βούλεσθαι, σκοπεῖσθαι, ἐπιμελεῖσθαι, βουλευέσθαι, δοξάζειν ὀρθῶς, ἐψευσμένως, χαίρουσαν, λυπουμένην, θαρροῦσαν, φοβουμένην, μισοῦσαν, στέργουσαν, καὶ πάσαις ὅσαι τούτων ξυγγενεῖς ἢ πρωτουργοὶ κινήσεις τὰς δευτερουργοὺς αὐτῶν παραλαμβάνουσαι κινήσεις σωματίων ἄγρουσι πάντα εἰς ἀΐξιν καὶ φθίσιν καὶ διάκρισιν καὶ σύγκρισιν καὶ τούτοις ἐπομένως θερμοτήτας, ψύξεις, βαρύτητας, κουφότητας, σκληρὸν καὶ μαλακόν, λευκόν καὶ
B μέλαν, αὐστηρὸν καὶ γλυκύ, καὶ πᾶσιν οἷς ψυχὴ χρωμένη, νοῦν μὲν προσλαβοῦσα αἰεὶ θεῖον ὀρθῶς θέουσα, ὀρθὰ καὶ εὐδαίμονα παιδαγωγεῖ πάντα, ἀνοία δὲ ξυγγενομένη πάντα αὐτῶν τάναντία τούτοις ἀπεργάζεται. τιθώμεν ταῦτα οὕτως ἔχειν, ἢ ἔτι διστάζομεν εἰ ἐτέρως πως ἔχει;

ΚΑ. Οὐδαμῶς.

ΑΘ. Πότερον οὖν δὴ ψυχῆς γένος ἐγκρατέες οὐρανοῦ καὶ γῆς καὶ πάσης τῆς περιόδου γεγονέναι φῶμεν, τὸ φρό-

νιμον καὶ ἀρετῆς πλήρες ἢ τὸ μῆδέτερα κεκτημένοι; βού- C
λεσθε οὖν πρὸς ταῦτα ὡς ἀποκρινώμεθα;

ΚΑ. Πῶς;

ΑΘ. Εἰ μὲν, ὦ θυμασίε, φῶμεν, ἢ ξύμπασα οὐρα-
νοῦ ὁδὸς ἅμα καὶ φορὰ καὶ τῶν ἐν αὐτῷ ὄντων ἀπάντων
νοῦ κινήσει καὶ περιφορᾷ καὶ λογισμοῖς ὁμοίαν φύσιν ἔχει
καὶ ξυγγενῶς ἔρχεται, δῆλον ὡς τὴν ἀρίστην ψυχὴν φατέον
ἐπιμελεῖσθαι τοῦ κόσμου παντός καὶ ἄγειν αὐτὸν τὴν τοι-
αύτην ὁδὸν ἐκείνην.

ΚΑ. Ὄρθῶς.

ΑΘ. Εἰ δὲ μανικῶς τε καὶ ἀτάκτως ἔρχεται, τὴν D
κακὴν.

ΚΑ. Καὶ ταῦτα ὀρθῶς.

ΑΘ. Τίνα οὖν δὴ νοῦ κινήσεις φύσιν ἔχει; τοῦτο ἤδη
χαλεπόν, ὦ φίλοι, ἐρώτημα ἀποκρινόμενον εἰπεῖν ἐμφρό-
νως· διὸ δὴ καὶ ἐμὲ τῆς ἀποκρίσεως ὑμῶν δίκαιον τὰ νῦν
προσλαμβάνειν.

ΚΑ. Εὐ λέγεις.

ΑΘ. Μὴ τοίνυν ἐξ ἐναντίας οἶον εἰς ἥλιον ἀποβλέ-
ποντες, νύκτα ἐν μεσημβρίᾳ ἐπαγόμενοι, ποιησώμεθα τὴν
ἀπόκρισιν, ὡς νοῦν ποτὲ θνητοῖς ὄμμασιν ὀφόμενοι τε
καὶ γνωσόμενοι ἱκανῶς· πρὸς δὲ εἰκόνα τοῦ ἐρωτημένου Ε
βλέποντας ἀσφαλέστερον ὄραν.

ΚΑ. Πῶς λέγεις;

ΑΘ. Ἦ προσέοικε κινήσει νοῦς τῶν δέκα ἐκείνων
κινήσεων, τὴν εἰκόνα λάβωμεν· ἢ συναναμνησθεῖς ὑμῶν
ἐγὼ κοινῇ τὴν ἀπόκρισιν ποιήσομαι.

ΚΑ. Κάλλιστα ἂν λέγοις.

ΑΘ. Μερνήμεθα τοίνυν [γε τοσοῦτον] τῶν τότε ἔτι
τοῦτό γε, ὅτι τῶν πάντων τὰ μὲν κινεῖσθαι, τὰ δὲ μένειν
ἔθεμεν.

ΚΑ. Ναί.

ΑΘ. Τῶν δ' αὖ κινουμένων τὰ μὲν ἐν ἐνὶ τόπῳ κινεῖσθαι, τὰ δ' ἐν πλείοσι φερόμενα.

ΚΑ. Ἔστι ταῦτα.

ΑΘ. Τούτοιον δὴ τοῖν κινήσειον τὴν ἐν ἐνὶ φερομένην αἰεὶ περὶ γὰρ τὴν μέσον ἀνάγκη κινεῖσθαι, τῶν ἐντόπων οὖσαν μίμημά τι κύκλων, εἶναι τε αὐτὴν τῆ τοῦ νοῦ περιόδῳ πάντως ὡς δυνατὸν οἰκειοτάτην τε καὶ ὁμοίαν.

ΚΑ. Πῶς λέγεις;

ΑΘ. Τὸ κατὰ ταῦτά δὴ που καὶ ὁσαύτως καὶ ἐν τῷ αὐτῷ καὶ περὶ τὰ αὐτὰ καὶ πρὸς τὰ αὐτὰ καὶ ἓνα λόγον καὶ Β τάξιν μίαν ἄμφω κινεῖσθαι λέγοντες νοῦν τὴν τε ἐν ἐνὶ φερομένην κίνησιν, σφαιρῆς ἐντόπου ἀπεικασμένα φοραῖς, οὐκ ἂν ποτε φανεῖμεν φαῦλοι δημιουργοὶ λόγῳ καλῶν εἰκότων.

ΚΑ. Ὁρθότατα λέγεις.

ΑΘ. Οὐκοῦν αὖ ἢ γε μηδέποτε ὁσαύτως μηδὲ κατὰ τὰ αὐτὰ μηδὲ ἐν ταύτῳ μηδὲ περὶ ταῦτά μηδὲ πρὸς ταῦτά μηδ' ἐν ἐνὶ φερομένη μηδ' ἐν κόσμῳ μηδ' ἐν τάξει μηδὲ ἐν τινι λόγῳ κίνησις ἀνοίας ἂν ἀπάσης εἴη ξυγενής;

ΚΑ. Εἴη γὰρ ἂν ἀληθέστατα.

ΑΘ. Νῦν δὴ χαλεπὸν οὐδὲν ἐτι διαρρήδην εἰπεῖν, ὡς, ἐπειδὴ ψυχὴ μὲν ἐστὶν ἢ περιάγουσα ἡμῖν πάντα, τὴν δὲ οὐρανοῦ περιφορὰν ἐξ ἀνάγκης περιάγειν φατέον ἐπιμελουμένην καὶ κοσμοῦσαν ἤτοι τὴν ἀρίστην ψυχὴν ἢ τὴν ἐναντίαν.

ΚΑ. Ὡ ξένη, ἀλλὰ ἐκ γε τῶν νῦν εἰρημένων οὐδ' ὅσιον ἄλλως λέγειν, ἢ πάσαν ἀρετὴν ἔχουσαν ψυχὴν μίαν ἢ πλείους περιάγειν αὐτά.

ΑΘ. Κάλιστα, ὦ Κλεινία, ὑπήκουσας τοῖς λόγοις· D τόδε δὲ προσάκουσον ἐτι.

ΚΑ. Τὸ ποῖον;

ΙΧ. ΑΘ. Ἥλιον καὶ σελήνην καὶ τὰ ἄλλα ἄστρον, εἴπερ ψυχὴ περιάγει πάντα, ἄρ' οὐ καὶ ἐν ἑκάστῳ;

ΚΑ. Τί μήν;

ΑΘ. Περὶ ἐνὸς δὴ ποιησάμεθα λόγους, οἱ καὶ ἐπὶ πάντα ἡμῖν ἄστρον ἀρμότιοντες φανοῦνται.

ΚΑ. Τίνος;

ΑΘ. Ἥλιον πᾶς ἀνθρώπος σῶμα μὲν ὄρα, ψυχὴν δὲ οὐδαίς· οὐδὲ γὰρ ἄλλου σώματος οὐδενὸς οὔτε ζῶντος οὔτε ἀποθνήσκοντος τῶν ζώων, ἀλλὰ ἐλπίς πολλὴ τὸ παρὰ τὸ γένος ἡμῖν τοῦτο ἀναισθητον πάσαις ταῖς τοῦ σώματος αἰσθήσεσι περιπεφυκέναι, νοητὸν δ' εἶναι νῦν μόνῳ. *μόνῳ* δὴ καὶ διανοήματι λάβωμεν αὐτοῦ περὶ τὸ τοιόνδε.

ΚΑ. Ποῖον;

ΑΘ. Ἥλιον εἰ περιάγει ψυχὴ, τριῶν αὐτὴν ἐν λέγουτες δρῶν σχεδὸν οὐκ ἀποτευξόμεθα.

ΚΑ. Τίνων;

ΑΘ. Ὡς ἢ ἐνοῦσα ἐντὸς τῷ περιφερῆι τούτῳ φαινόμενῳ σώματι πάντη διακομίζει τὸ τοιοῦτον, καθάπερ ἡμᾶς ἢ παρ' ἡμῖν ψυχὴ πάντη περιφέρει· ἢ ποθεν ἔξωθεν σῶμα αὐτῇ πορισμένη πυρὸς ἢ τινος ἀέρος, ὡς λόγος ἐστὶ τινῶν, ὅθεν βία σώματι σῶμα· ἢ τρίτον αὐτῇ ψυχῇ σώματος οὖσα, ἔχουσα δὲ δυνάμεις ἄλλας τινὰς ὑπερβαλλούσας θαύματι ποδηγεῖ.

ΚΑ. Ναί, τούτο μὲν ἀνάγκη, τούτων ἐν γὰρ τι δρῶσαν ψυχὴν πάντα διάγειν.

ΑΘ. Αὐτοῦ δὴ ἄμεινον ταύτην τὴν ψυχὴν, εἴτε ἐν ἄρμασιν ἔχουσα ἡμῖν ἤλιον ἄγει φῶς τοῖς ἄπασιν εἰτ' ἔξωθεν εἶθ' ὅπως εἶθ' ὅπη, θεὸν ἠγεῖσθαι χρῆται πάντα ἄνδρα ἢ τῶς;

B ΚΑ. Ναί, τόν γέ που μή ἐπὶ τὸ ἔσχατον ἀφικμένον ἀνοίας.

ΑΘ. Ἄστρον δὲ δὴ πέρι πάντων καὶ σελήνης ἐνιαυ-
τῶν τε καὶ μηνῶν καὶ πασῶν ἑρῶν πέρι τίνα ἄλλον λόγον
ἔροῦμεν ἢ τὸν αὐτὸν τοῦτον, ὡς ἐπειδὴ ψυχὴ μὲν ἢ ψυχῶν
πάντων τούτων αἰτιαὶ ἐφάνησαν, ἀγαθαὶ δὲ πᾶσαν ἀρε-
τήν, θεοὺς αὐτὰς εἶναι φήσομεν, εἴτε ἐν σώμασιν ἐνοῦσαι,
ζῶα ὄντα, κοσμοῦσι πάντα οὐρανὸν εἴτε ὅπη τε καὶ ὅπως;
ἔσθ' ὅστις ταῦτα ὁμολογῶν ὑπομενεῖ μή θεῶν εἶναι πλήρη
πάντα;

C ΚΑ. Οὐκ ἔστιν οὕτως, ὦ ξένη, παραφροσῶν οὐδεὶς.

ΑΘ. Τῷ μὲν τοίνυν μὴ νομίζοντι θεοὺς ἐν τῷ πρό-
σθεν χρόνῳ, ὦ Μείγλιε τε καὶ Κλεινία, εἰπόντες ὄρους
ἀπαλλασσόμεθα.

ΚΑ. Τίνας;

ΑΘ. Ἡ διδάσκειν ἡμᾶς, ὡς οὐκ ἄρθῶς λέγομεν τιθέ-
μενοι ψυχὴν γένεσιν ἀπάντων εἶναι πρώτην καὶ τᾶλλα
ὅποσα τούτῳ ξυνεπόμενα εἴπομεν, ἢ μὴ δυνάμενον βέλ-
τιον λέγειν ἡμῶν ἡμῖν πείθεσθαι καὶ ζῆν θεοὺς ἡγοῦμε-
D νον εἰς τὸν ἐπίλοιπον βίον. ὀρώμεν οὖν, εἴτε ἰκανῶς ἤδη
τοῖς οὐχ ἡγοῦμένοις θεοὺς εἰρήκαμεν, ὡς εἰσὶ θεοί, εἴτε
ἐπιδειῶς.

ΚΑ. Ἡμιστά γε, ὦ ξένη, πάντων ἐπιδειῶς.

X. ΑΘ. Τούτοις μὲν τοίνυν ἡμῖν τὸ λόγον τέλος
ἔχεται· τὸν δὲ ἡγοῦμενον μὲν θεοὺς εἶναι, μὴ φροντίζειν
δὲ αὐτοὺς τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, παραμυθητέον.
ὦ ἄριστε δὴ φῶμεν, ὅτι μὲν ἡγεῖ θεοὺς, συγγενεῖά τις ἴσως
σε θεῖα πρὸς τὸ ξύμφυτον ἄγει τιμᾶν καὶ νομίζειν εἶναι·
E κακῶν δὲ ἀνθρώπων καὶ ἀδίκων τύχαι ἰδίαι καὶ δημοσίαι,
ἀληθεῖς μὲν οὐκ εὐδαιμόνες, δόξαις δὲ εὐδαιμονιζόμεναι
σφόδρα ἀλλ' οὐκ ἐμμελῶς ἄγουσί σε πρὸς ἀσέβειαν, ἐν τε
μούσαις οὐκ ὀρθῶς ὑμνούμεναι ἅμα καὶ ἐν παντοίοις λό-

γοῖς· ἢ καὶ πρὸς τέλος ἴσως ἀνοσίους ἀνθρώπους ὀρῶν
ἐλθόντας γηραιούς, παῖδας παῖδων καταλιπόντας ἐν τιμαῖς 900
ταῖς μεγίσταις, ταράττει τὸ νῦν ἐν ἅπασιν τούτοις ἰδῶν ἢ
δι' ἀκοῆς ἀισθόμενος ἢ καὶ παντάπασιν [αὐτὸς] αὐτόπτης
προστυχῶν πολλῶν ἀσεβημάτων καὶ δεινῶν γενομένων
τισὶ δι' αὐτὰ ταῦτα ἐκ σμικρῶν εἰς τυραννίδας τε καὶ τὰ
μέγιστα ἀφικόμενους· τότε διὰ πάντα τὰ τοιαῦτα δηλὸς
εἶ μέμφεσθαι μὲν θεοὺς ὡς αἰτίους ὄντας τῶν τοιούτων
διὰ συγγένειαν οὐκ ἂν ἐθέλων, ἄγόμενος δὲ ὑπὸ τινος
ἀλογίας ἅμα καὶ οὐ δυνάμενος δυσχεραίνειν θεοὺς εἰς B
τοῦτο νῦν τὸ πάθος ἐλλήλυδας, ὥστ' εἶναι μὲν δοκεῖν αὐ-
τούς, τῶν δὲ ἀνθρωπίνων καταφρονεῖν καὶ ἀμελεῖν πραγ-
μάτων. ἵνα οὖν μὴ ἐπὶ μείζον ἐλθῆ σοι πάθος πρὸς ἀσε-
βειαν τὸ νῦν παρὸν δόγμα, ἀλλ' εἴαν πως οἶον ἀποδιο-
πομπήσασθαι λόγοις αὐτὸ προσῖόν γενώμεθα δυνατοί,
πειρώμεθα, συνάψαντες τὸν ἐξῆς λόγον ὃ πρὸς τὸν τὸ
παράπαν οὐχ ἡγοῦμενον θεοὺς ἐξ ἀρχῆς διεπερανάμεθα,
τούτῳ τὰ νῦν προσχρήσασθαι. σὺ δ', ὦ Κλεινία τε καὶ C
Μείγλιε, ὑπὲρ τοῦ νέου καθάπερ ἐν τοῖς ἐμπροσθεν ἀπο-
κρινόμενοι διαδέχεσθε· ἂν δέ τι δύσκολον ἐπίπτῃ τοῖς
λόγοις, ἐγὼ σφῶν ὥσπερ νῦν δὴ δεξάμενος διαβιῶ τὸν
ποταμόν.

ΚΑ. Ὅρθῶς λέγεις· καὶ σὺ τε οὕτω ταῦτα δεῖα ποιή-
σομέν τε ἡμεῖς εἰς τὸ δυνατόν ἂ λέγεις.

ΑΘ. Ἄλλ' οὐδὲν τυχ' ἂν ἴσως εἴη χαλεπὸν ἐνδείξα-
σθαι τοῦτό γε, ὡς ἐπιμελεῖς σμικρῶν εἰσὶ θεοὶ οὐχ ἦττον
ἢ τῶν μεγέθει διαφερόντων. ἦκουε γάρ που καὶ παρῆν
τοῖς νῦν δὴ λεγομένοις, ὡς ἀγαθοί γε ὄντες πᾶσαν ἀρε- D
τήν τῆν τῶν πάντων ἐπιμέλειαν οἰκιοτάτην αὐτῶν οὐδαν
κέκτηνται.

ΚΑ. Καὶ σφόδρα γε ἐπήκουεν.

ΑΘ. Τὸ μετὰ τοῦτο τοίνυν κοινῇ συνεξετάζωμεν,

τίνα λέγοντες ἀρετὴν αὐτῶν ὁμολογοῦμεν αὐτοὺς ἀγα-
θοὺς εἶναι. φέρε, τὸ σωφρονεῖν νοῦν τε κεκτησθαι φαρμὸν
ἀρετῆς, τὰ δ' ἐναντία κακίας;

ΚΑ. Φαρμὸν.

Ε ΑΘ. Τί δαί; ἀρετῆς μὲν ἀνδρείαν εἶναι, δειλίαν δὲ
κακίας;

ΚΑ. Πάνν μὲν οὖν.

ΑΘ. Καὶ τὰ μὲν αἰσχρὰ τούτων, τὰ δὲ καλὰ φήσομεν;

ΚΑ. Ἀνάγκη.

ΑΘ. Καὶ τῶν μὲν προσήκειν ἡμῖν, εἶπερ, ὅποσα
φλαῦρα, θεοῖς δὲ οὔτε μέγα οὔτε σμικρὸν τῶν τοιούτων
μετὸν ἐροῦμεν;

ΚΑ. Καὶ ταῦθ' οὕτως ὁμολογοῖ πάς ἄν.

ΑΘ. Τί δαί; ἀμελείαν τε καὶ ἀργίαν καὶ τρυφήν εἰς
ἀρετὴν ψυχῆς θήσομεν, ἢ πῶς λέγεις;

ΚΑ. Καὶ πῶς;

ΑΘ. Ἄλλ' εἰς τὸνναντίον;

ΚΑ. Ναί.

901 ΑΘ. Τάνναντία ἄρα τούτοις εἰς τὸνναντίον.

ΚΑ. Τὸνναντίον.

ΑΘ. Τί οὖν δῆ; τρυφῶν καὶ ἀμελῆς ἀργός τε, ὃν ὁ
ποιητῆς κηφῆσι κοθούροισι μάλιστα εἴκελον ἔφασκεν εἶ-
ναι, γίγνοιτ' ἂν ὁ τοιοῦτος πάς * ἐν* ἡμῖν;

ΚΑ. Ὁρθότατά γε εἰπών.

ΑΘ. Οὐκοῦν τὸν γε θεὸν οὐ ῥητέον ἔχειν ἡθὸς τοιοῦ-
τον, ὃ γέ τοι αὐτὸς μισεῖ, τῷ τέ τι τοιοῦτον φθέγγεσθαι
πειρωμένῳ οὐκ ἐπιτρεπτέον.

ΚΑ. Οὐ μὲν δῆ· πῶς γὰρ ἄν;

Β ΑΘ. Ὡς δῆ προσήκει μὲν πράττειν καὶ ἐπιμελεῖσθαι
διαφερόντως τινός, ὃ δὲ τούτου γε νοῦς τῶν μὲν μεγάλων
ἐπιμελεῖται, τῶν σμικρῶν δὲ ἀμελεῖ, κατὰ τίνα ἐπαινοῦν-
τες τὸν τοιοῦτον λόγον οὐκ ἂν παντάπασι πλημμελοῖμεν;

σκοπῶμεν δὲ ὧδε. ἄρ' οὐ κατὰ δύο εἶδη τὸ τοιοῦτου πράτ-
τει ὁ πράττων, εἴτε θεὸς εἴτ' ἄνθρωπος;

ΚΑ. Ποῖω δῆ λέγομεν;

ΑΘ. Ἡ διαφέρων οὐδὲν οἰόμενος εἶναι τῷ ὄλῳ ἀμε-
λουμένων τῶν σμικρῶν, ἢ ἡδονῆς καὶ τρυφῆς, εἰ διαφέ-
ρει, ὃ δὲ ἀμελεῖ. ἢ ἔστιν ἄλλως πῶς γιγνομένη ἀμελεία;
οὐ γάρ που, ὅταν γε ἀδύνατον ἢ τῶν ἀπάντων ἐπιμελεῖ-
σθαι, τότε ἀμελεῖα ἔσται τῶν σμικρῶν ἢ μεγάλων μὴ ἐπι-
μελουμένων, ὧν ἂν δυνάμει θεὸς ἢ φαῦλός τις ἂν ἑλληνῆς
καὶ μὴ δυνατὸς ἐπιμελεῖσθαι γίγνηται.

ΚΑ. Πῶς γὰρ ἄν;

ΧΙ ΑΘ. Νῦν δῆ δὴ ὄντες τρισὶν ἡμῖν οὐσίαν ἀπο-
κρινάσθωσαν οἱ θεοὺς μὲν ἀμφοτέροι ὁμολογοῦντες εἶ-
ναι, παραιτητοὺς δὲ ἄτερος, ὃ δὲ ἀμελεῖς τῶν σμικρῶν. Δ
πρῶτον μὲν θεοὺς ἀμφοτέροι φαστε γινώσκειν καὶ ὄραν
καὶ ἀκούειν πάντα, λαθεῖν δὲ αὐτοὺς οὐδὲν δυνατὸν εἶναι
τῶν ὁπόσων εἰσὶν [αἱ] αἰσθησεις τε καὶ ἐπιστήμαι· ταύτη
λέγετε ἔχειν ταῦτα, ἢ πῶς;

ΚΑ. Οὕτως.

ΑΘ. Τί δαί; δύνασθαι πάντα, ὁπόσων αὐτὸ δυνάμεις
ἔστι θνητοῖς τε καὶ ἀθανάτοις;

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐ συγχωρήσονται καὶ ταῦτα οὕτως
ἔχειν;

ΑΘ. Καὶ μὴν ἀγαθοὺς γε καὶ ἀρίστους ὁμολογήμα- Ε
μεν αὐτοὺς εἶναι πέντε ὄντες.

ΚΑ. Σφόδρα γε.

ΑΘ. Ἄρ' οὖν οὐ ἡδονῆς μὲν καὶ τρυφῆς ἀδύνατον
αὐτοὺς ὁμολογεῖν πράττειν ὅτιον τὸ παράπαν, ὄντας γε
οἷους ὁμολογοῦμεν; δειλίας γὰρ ἔργον ἐν γε ἡμῖν ἀργία,
ἡδονῆς δὲ ἀργίας καὶ τρυφῆς.

ΚΑ. Ἀληθέστατα λέγεις.

ΑΘ. Ἀργία μὲν δὴ καὶ ἡθνημία οὐδεὶς ἀμελεῖ θεῶν· οὐ γὰρ μέτεστιν αὐτῷ που δειλίας.

ΚΑ. Ὁρθότατα λέγεις.

902 ΑΘ. Οὐκοῦν τὸ λοιπὸν, εἴπερ ἀμελοῦσι τῶν σμικρῶν καὶ ὀλίγων τῶν περὶ τὸ πᾶν, ἢ γινώσκοντες, ὡς τὸ παράπαν οὐδενὸς τῶν τοιούτων ἐπιμελεῖσθαι δεῖ, δοῦναι ἂν τοῦτο, ἢ τί τὸ λοιπὸν πλὴν τῷ γινώσκειν τούτων;

ΚΑ. Οὐδέν.

ΑΘ. Πότερον οὖν, ὃ ἄριστε καὶ βέλτιστε, θῶμέν σε λέγοντα ὡς ἀγνοοῦντάς τε καὶ θεῶν ἐπιμελεῖσθαι δι' ἀγνοίαν ἀμελοῦντας, ἢ γινώσκοντας ὅτι δεῖ, καθάπερ οἱ φανυλότεροι τῶν ἀνθρώπων λέγονται [ποιεῖν] εἰδότες ἄλλα
B εἶναι βελτίως πράττειν ἢ δὴ πράττουσι διὰ τινὰς ἥττας ἡδονῶν ἢ λυπῶν οὐ ποιεῖν;

ΚΑ. Πῶς γὰρ ἂν;

ΑΘ. Οὐκοῦν δὴ τὰ γε ἀνθρώπινα πράγματα τῆς τε ἐμφύχου μετέχει φύσεως ἅμα καὶ θεοσεβέστατον αὐτὸ ἐστὶ πάντων ζώων ἀνθρώπος;

ΚΑ. Ἔοικε γοῦν.

ΑΘ. Θεῶν γε μὴν κτήματά φαμεν εἶναι πάντα, ὅποσα θνητὰ ζῶα, ἄνπερ καὶ τὸν οὐρανὸν ὅλον.

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Ἢδὴ τοίνυν σμικρὰ ἢ μεγάλα τις φάτω ταῦτα
C εἶναι τοῖς θεοῖς· οὐδετέρως γὰρ τοῖς κεκτημένοις ἡμᾶς ἀμελεῖν ἂν εἴη προσήκον, ἐπιμελεστάτοις γε οὔσι καὶ ἀρίστοις. σκοπῶμεν γὰρ δὴ καὶ τόδε ἐτι πρὸς τούτοις.

ΚΑ. Τὸ ποῖον;

ΑΘ. Τὸ περὶ τε αἰσθησεως καὶ δυνάμεως, ἃρ' οὐκ ἐναντίως ἀλλήλοις πρὸς ἡεαστάνην καὶ χαλεπότητά ἐστων πεφνυότες;

ΚΑ. Πῶς λέγεις;

ΑΘ. Ὁρᾶν μὲν που καὶ ἀκούειν τὰ σμικρὰ χαλεπώτερον ἢ τὰ μεγάλα, φέρειν δὲ αὐτὰ καὶ κρατεῖν καὶ ἐπιμελεῖσθαι τῶν σμικρῶν καὶ ὀλίγων παντὶ ἥσσον ἢ τῶν ἐναντίων.

ΚΑ. Καὶ πολὺ γε.

ΑΘ. Ἰατρῶ δὲ προστεταγμένον ὅλον τι θεραπεύειν βουλομένῳ καὶ δυναμένῳ, τῶν μὲν μεγάλων ἐπιμελουμένῳ, τῶν μορίων δὲ καὶ σμικρῶν ἀμελοῦντι, ἔξει ποτὲ καλῶς αὐτῷ τὸ πᾶν;

ΚΑ. Οὐδαμῶς.

ΑΘ. Οὐ μὴν οὐδὲ κυβερνήταις οὐδὲ στρατηγοῖς οὐδ' οἰκονόμοις οὐδ' αὐτὸις πολιτικοῖς οὐδ' ἄλλω τῶν τοιούτων οὐδενὶ χωρὶς τῶν ὀλίγων καὶ σμικρῶν πολλὰ ἢ με-
E γάλα· οὐδὲ γὰρ ἄνευ σμικρῶν τοὺς μεγάλους φασὶν οἱ λιθολόγοι λίθους εὖ κείσθαι.

ΚΑ. Πῶς γὰρ ἂν;

ΑΘ. Μὴ τοίνυν τὸν γε θεὸν ἀξιόσωμέν ποτε θνητῶν δημιουργῶν φανυλότερον, οἱ τὰ προσήκοντα αὐτοῖς ἔργα, ὅσῳπερ ἂν ἀμείνους ᾶσι, τόσῳ ἀκριβέστερα καὶ τελεωτέρα μὴ τέχνη σμικρὰ καὶ μεγάλα ἀπεργάζονται· τὸν δὲ θεὸν ὄντα τε σοφώτατον βουλούμενόν τ' ἐπιμελεῖσθαι καὶ δυνάμενον, ἂν μὲν ἥσσον ἦν ἐπιμεληθῆναι σμικρῶν ὄντων,
903 μηδαμῇ ἐπιμελεῖσθαι καθάπερ ἄργον ἢ θειλὸν τινα διὰ πόνους ἡθνημοῦντα, τῶν δὲ μεγάλων.

ΚΑ. Μηδαμῶς δόξαν τοιαύτην περὶ θεῶν, ὃ ξένη, ἀποδεχόμεθα· οὐδαμῇ γὰρ οὔτε ὅσιον οὔτ' ἀληθὲς τὸ διανόημα διανοοίμεθ' ἂν. δοκοῦμεν δὲ μοι νῦν ἦδη καὶ μάλα μετρίως διειλέχθαι τῷ φιλαίτιῳ τῆς ἀμελείας πέρι θεῶν.

ΑΘ. Ναί, τῷ γε βιάζεσθαι τοῖς λόγοις ὁμολογεῖν αὐτὸν μὴ λέγειν ὀρθῶς· ἐπρωδῶν γε μὴν προσδεῖσθαι μοι B δοκεῖ μύθων ἐτι τινῶν.

ΚΑ. Ποίω, ὦ γαῖε;

ΚΠ. ΑΘ. Πείθωμεν τὸν νεανίαν τοῖς λόγοις, ὡς τῷ τοῦ παντὸς ἐπιμελουμένω πρὸς τὴν σωτηρίαν καὶ ἀρετὴν τοῦ ὅλου πάντ' ἐστὶ συντεταγμένα, ὧν καὶ τὸ μέρος εἰς δύνάμιν ἕκαστον τὸ προσήκον πάσχει καὶ ποιεῖ. τοῦτοις δ' εἰσὶν ἄρχοντες προστεταγμένοι ἕκαστοις ἐπὶ τὸ σμικρότατον αἰεὶ πάθης καὶ πράξεως, εἰς μερισμὸν τὸν ἔσχατον τέ-
 C λος ἀπειρασμένοι· ὧν ἓν καὶ τὸ σόν, ὦ σφέλιε, μόριον εἰς τὸ πᾶν ξυντείνει βλέπον αἰεὶ, καίπερ πάνσμικρον ὄν, σὲ δὲ λέληθε περὶ τοῦτο αὐτὸ ὡς γένεσις ἕνεκα ἐκείνου γί-
 γνεται πᾶσα, ὅπως * ἢ * ἢ τῷ τοῦ παντὸς βίῃ ὑπάρχουσα εὐδαίμων οὐσία, οὐχ ἕνεκα σοῦ γιγνομένη, σὺ δὲ ἕνεκα
 D ἐκείνου. πᾶς γὰρ ἱατρὸς καὶ πᾶς ἐντεχνος δημιουργὸς παντὸς μὲν ἕνεκα πάντα ἐργάζεται, πρὸς τὸ κοινῇ ξυντείνων βέλτιστον, μέρος μὲν ἕνεκα ὅλου καὶ οὐχ ὅλου μέ-
 D ρους ἕνεκα ἀπεργάζεται· σὺ δὲ ἀγανακτεῖς ἀγνοῶν, ὅπῃ τὸ περὶ σὲ ἄριστον τῷ παντὶ ξυμβαίνει καὶ σοὶ κατὰ δύ-
 ναμιν τὴν τῆς κοινῆς γενέσεως. ἐπεὶ δὲ αἰεὶ ψυχὴ συντεταγμένη σώματι τοτὲ μὲν ἄλλω, τοτὲ δὲ ἄλλω, μεταβάλλει παντοίας μεταβολὰς δι' ἑαυτὴν ἢ δι' ἑτέραν ψυχὴν, οὐδὲν ἄλλο ἔργον τῷ πεττευτῇ λείπεται πλην μετατιθεῖναι τὸ μὲν ἄμεινον γιγνόμενον ἠΐθως εἰς βελτίω τόπον, χεῖρον δὲ εἰς
 E τὸν χεῖρονα, κατὰ τὸ πρόπον αὐτῶν ἕκαστον, ἵνα τῆς προσ-
 ηκούσης μόρας λαγχάνῃ.

ΚΑ. Πῆ λέγεις;

ΑΘ. Ἦπερ ἂν ἔχοι λόγον ἡστώνη ἐπιμελείας θεοῖς τῶν πάντων, ταύτη μοι δοκῶ φράζειν. εἰ μὲν γὰρ πρὸς τὸ ὅλον αἰεὶ βλέπων πλάττει τις μετασχηματίζων τὰ πάντα, οἷον ἐκ πυρὸς ὕδωρ ἐμψυχον, καὶ μὴ ξύμπολλα ἐξ ἑνὸς ἢ
 904 ἐκ πολλῶν ἓν, πρῶτης ἢ δευτέρας ἢ καὶ τρίτης γενέσεως μεταληφῶτα πλήθεισι ἄπειρ' ἂν εἴη τῆς μετατιθεμένης

κοσμήσεως· νῦν δ' ἐστὶ θαναταστή ἡστώνη τῷ τοῦ παν-
 τὸς ἐπιμελουμένω.

ΚΑ. Πῶς αὖ λέγεις;

ΑΘ. Ὡδε. ἐπειδὴ κατείδεν ἡμῶν ὁ βασιλεὺς ἐμψύ-
 χους οὐσας τὰς πράξεις ἀπάσας καὶ πολλὴν μὲν ἀρετὴν ἐν αὐταῖς οὐσαν, πολλὴν δὲ κακίαν, ἀνώλεθρον δὲ ὄν* τὸ*
 γενόμενον, ἀλλ' οὐκ αἰώνιον, ψυχὴν καὶ σῶμα, καθάπερ
 οἱ κατὰ νόμον ὄντες θεοὶ — γένεσις γὰρ οὐκ ἂν ποτε ἦν
 ζῶων ἀπολομένου τούτοις θανάτου — καὶ τὸ μὲν ὠφέ- B
 λειν αἰεὶ πεφυκός, ὅσον ἀγαθὸν ψυχῆς, διανοήθη, τὸ δὲ
 κακὸν βλέπτειν· ταῦτα πάντα ξυνιδῶν ἐμψυχῆσατο,
 ποῦ κείμενον ἕκαστον τῶν μερῶν νικῶσαν ἀρετὴν, ἡττω-
 μένην δὲ κακίαν ἐν τῷ παντὶ παρέχοι μάλιστα ἂν καὶ ἡστώ
 καὶ ἄριστα. μεμηχάνηται δὴ πρὸς πᾶν τοῦτο τὸ ποῖον τι
 γιγνόμενον αἰεὶ ποῖαν ἔδραν δεῖ μεταλαμβάνον οἰκίεσθαι
 καὶ τίνας ποτὲ τόπους· τῆς δὲ γενέσεως τὸ ποῖον τινὸς
 ἀφῆκε ταῖς βουλήσεσιν ἕκαστων ἡμῶν τὰς αἰτίας. ὅπῃ C
 γὰρ ἂν ἐπιθυμῇ καὶ ὁποῖός τις ὦν τὴν ψυχὴν, ταύτη
 σχεδὸν ἕκαστοτε καὶ τοιοῦτος γίγνεται ἅπας ἡμῶν ὡς
 τὸ πολὺ.

ΚΑ. Τὸ γοῦν εἰκός.

ΑΘ. Μεταβάλλει μὲν τοῖνυν πάνθ' ὅσα μέτοχά ἐστι
 ψυχῆς, ἐν ἑαυτοῖς κεκτημένα τὴν τῆς μεταβολῆς αἰτίαν·
 μεταβάλλοντα δὲ φέρεται κατὰ τὴν τῆς εἰμαρμένης τάξιν
 καὶ νόμον· σμικρότερα μὲν τῶν ἠθῶν μεταβάλλοντα
 [ἐλάττω] κατὰ τὸ τῆς χώρας ἐπίπεδον μεταπορεύεται,
 πλείω δὲ καὶ ἀδικώτερα μεταπεσόντα εἰς βάθος τὰ τε
 κάτω λεγόμενα τῶν τόπων, ὅσα Ἄϊθην τε καὶ τὰ τοῦτων D
 ἐχόμενα τῶν ὀνομάτων ἐπονομάζοντες σφόδρα φοβούνται
 καὶ ὄνειροπολοῦσι ζῶντες διαλυθέντες τε τῶν σωμάτων·
 μείζω δὲ δὴ ψυχὴ κακίας ἢ ἀρετῆς ὁπόταν μεταβῆ διὰ
 τὴν αὐτῆς βούλησιν τε καὶ ὁμιλίαν γενομένην ἰσχυράν,

ὁπόταν μὲν ἀρετῇ θεία προσμίξασα γίγνηται διαφερόν-
τως τοιαύτη, διαφέροντα καὶ μετέβαλε τόπου ἄγιον ὄλον,
E μετακομισθεῖσα εἰς ἀμείνω τινὰ τόπου ἕτερον· ὅταν δὲ
τάναντία, ἐπὶ τάναντία μεθιδρώσασα τὸν αὐτῆς βίον.

αὕτη τοι δίκη ἐστὶ θεῶν οἱ Ὀλύμπου ἔχουσιν,
ὦ παῖ καὶ νεανίσκε ἀμελεῖσθαι δοκῶν ὑπὸ θεῶν, κακίω
μὲν γιγνόμενον πρὸς τὰς κακίους ψυχάς, ἀμείνω δὲ πρὸς
τὰς ἀμείνους πορευόμενον ἐν τε ζωῇ καὶ ἐν πᾶσι θανά-
τοις πάσχειν τε ἢ προσήμιον ὄραν ἐστὶ τοῖς προσφερέσει
905 τοῖς προσφερέσει καὶ ποιεῖν. ταύτης τῆς δίκης οὔτε σὺ μὴ
ποτε οὔτε [εἰ] ἄλλος ἀτυχῆς γενόμενος ἐπεύξεται περιγε-
νέσθαι θεῶν· ἢν πασῶν δικῶν διαφερόντως ἐταξάν τε
οἱ τάξαντες χρεῶν τε ἐξευλαβεῖσθαι τὸ παράπαν. οὐ γὰρ
ἀμεληθήσεται ποτὲ ὑπ' αὐτῆς· οὐχ οὕτω σμικρὸς ὢν δύσει
κατὰ τὸ τῆς γῆς βάθος, οὐδ' ὑψηλὸς γενόμενος εἰς τὸν
οὐρανὸν ἀναπηθήσει, τίσεις δὲ αὐτῶν τὴν προσήμιουσαν
τιμωρίαν εἶτ' ἐνθάδε μένων εἶτε καὶ ἐν Ἄιδου διαπορευ-
B θεῖς εἶτε καὶ τούτων εἰς ἀγριώτερον ἐτι διακομισθεῖς τό-
που. ὁ αὐτὸς δὲ λόγος σοι καὶ περὶ ἐκείνων ἂν εἴη, τῶν
οὓς σὺ κατιδῶν ἐκ σμικρῶν μεγάλους γερονότας ἀνοσι-
ουρησάντας ἢ τι τοιοῦτον πράξαντας ᾤθηθης ἐξ ἀθλῶν
εὐδαιμόνας γερονένας, κατὰ ὡς ἐν κατόπτροις αὐτῶν ταῖς
πράξεσιν ἠγήσω καθεωρακέναι τὴν πάντων ἀμείλιαν
θεῶν, οὐκ εἰδῶς αὐτῶν τὴν συντέλειαν, ὅπη ποτὲ τῶ
C παντὶ ξυμβάλλεται· γινώσκεις δὲ αὐτήν, ὦ πάντων ἀν-
δρειότατε, πῶς οὐ δεῖν δοκεῖς; ἢν τις μὴ γινώσκων οὐδ'
ἂν τύπον ἴδοι ποτέ, οὐδὲ λόγον ξυμβάλλεσθαι περὶ βίου
δυνατὸς ἂν γένοιτο εἰς εὐδαιμονίαν τε καὶ δυσδαιμονα
τύχην. ταῦτα εἰ μὲν σε πείθει Κλεινίας ὅδε καὶ ξύμπασα
ἡμῶν ἢδε ἢ γερούσια, περὶ θεῶν ὡς οὐκ οἶσθα ὅ τι λέγεις,
καλῶς ἂν σοι θεὸς αὐτὸς ξυλλαμβάνοι· εἰ δ' ἐπιθεῖς ἐτι
D λόγου τινὸς ἂν εἴης, λεγόντων ἡμῶν πρὸς τὸν τρίτον ἐπά-

κούς, εἰ νοῦν καὶ ὁπιοσοῦν ἔχεις. ὅτι μὲν γὰρ θεοὶ τ'
εἰδὼ καὶ ἀνθρώπων ἐπιμελοῦνται, ἔγωγε οὐ παντάπασι
φανύλως ἂν φαίην ἡμῶν ἀποδεδεῖχθαι· τὸ δὲ παραιτητοῦς
αὐ θεοῦς εἶναι τοῖσιν ἀδικούσι, δεχομένους δῶρα, οὔτε
τινὲ συγγώρητον παντὶ τ' αὐ κατὰ δύναμιν τρόπῳ ἐλεγ-
κτέον.

ΚΑ. Κάλλιστ' εἶπες, ποιῶμέν τε ὡς λέγεις.

XIII. ΑΘ. Φέρε δὴ πρὸς θεῶν αὐτῶν, τίνα τρόπον
παραιτητοὶ γίγνονται ἂν ἡμῶν, εἰ γίγνονται αὐ; καὶ τίνες
ἢ ποιοὶ τινες οὗτες; ἄρχοντας μὲν ἀναγκαῖόν που γί- E
γνεσθαι τοὺς γε διοικήσοντας τὸν ἅπαντα ἐνδελεχῶς οὐ-
ρανόν.

ΚΑ. Οὕτως.

ΑΘ. Ἄλλ' ἄρα τίσι προσφερέσει τῶν ἀρχόντων; ἢ τί-
νες τούτοις, ὧν δυνατὸν ἡμῶν ἀπεικάξουσι τυγχάνειν μεί-
ζουσι ἐλάττωνας; πότερον ἠνίοχοί τινες ἂν εἶεν τοιοῦτοι
ξενῶν ἀμιλλωμένων ἢ πλοίων κυβερνήται; τάχα δὲ καὶ ἂν
ἀπεικασθεῖεν στρατοπέδων ἄρχουσί τισιν· εἴη δ' ἂν καὶ
νόσων πόλεμον εὐλαβουμένοις ἰατροῖς εἰκέναι περὶ σώ- 906
ματα, ἢ γεωργοῖς περὶ φυτῶν γένεσιν εἰωθυίας ὥρας χα-
λεπὰς διὰ φόβων προσδεχομένοις, ἢ καὶ ποιμνίων ἐπιστά-
ταις. ἐπειδὴ γὰρ συγκεχωρήκαμεν ἡμῶν αὐτοῖς, εἶναι μὲν
τὸν οὐρανὸν πολλῶν μεστὸν ἀγαθῶν, εἶναι δὲ καὶ τῶν
ἐναντίων, πλειόνων δὲ τῶν μὴ, μάχη δὴ, φασμέν, ἀθάνα-
τός ἐστιν ἡ τοιαύτη καὶ φυλακῆς θαυμαστῆς δεομένη, ξύμ-
μαχοι δὲ ἡμῶν θεοὶ τε ἅμα καὶ δαιμόνες, ἡμεῖς δ' αὐ κτή-
ματα θεῶν καὶ δαιμόνων· φθείρει δὲ ἡμᾶς ἀδικία καὶ
ὑβρις μετὰ ἀφροσύνης, σώζει δὲ δικαιοσύνη καὶ σωφρο- B
σύνη μετὰ φρονήσεως, ἐν ταῖς τῶν θεῶν ἐμψύχοις οἰκοῦ-
σαι δυνάμεσι, βραχὺ δὲ τι καὶ τῆδε ἂν τις τῶν τοιοῦτων
ἐνοικοῦν ἡμῶν σαφὲς ἴδοι. ψυχὰ δὴ τινες ἐπὶ γῆς οἰκοῦσαι
καὶ ἀδικον λῆμμα κεκτημέναι δηλον ὅτι θηριώδεις πρὸς

τὰς τῶν φυλάκων ψυχὰς ἄρα κυνῶν ἢ τὰς τῶν νομέων ἢ πρὸς τὰς τῶν παντάπασιν ἀκροτάτων δεσποτῶν προσπίπτουσαι πείθουσι θωπείαις λόγων καὶ ἐν εὐνταίαις τισὶν ἐκφραδαῖς, ὡς αἱ φῆμαί φασιν αἱ τῶν κακῶν, ἐξείναι πλεονεκτοῦσι σφίσι ἐν ἀνθρώποις πάσχειν μηδὲν χαλεπὸν· φασὲν δ' εἶναι πού τὸ νῦν ὀνομαζόμενον ἀμάρτημα, τὴν πλεονεξίαν, ἐν μὲν σαρκίνοις σώμασι νόσημα καλούμενον, ἐν δὲ ὤραις ἐτῶν καὶ ἐνιαυτῶν λοιμὸν, ἐν δὲ πόλεσι καὶ πολιτείαις τοῦτο αὐτὸ ὄχημα μετεσχηματισμένον ἀδικίαν.

ΚΑ. Παντάπασι μὲν οὖν.

ΑΘ. Τοῦτον δὴ τὸν λόγον ἀναγκαῖον λέγειν τὸν λέγοντα, ὡς εἰσὶ συγγνώμοιες αἱ θεοὶ τοῖς τῶν ἀνθρώπων ἀδίκους καὶ ἀδικοῦσιν, ἂν αὐτοῖς τῶν ἀδικημάτων τις ἀπονήμη, καθάπερ * εἰ* κνσὶ λυκοὶ τῶν ἀρπασμάτων σμικρὰ ἀπονέμοιεν, οἱ δὲ ἡμερούμενοι τοῖς δώροις συγχωροῦν τὰ ποίμνια διαρπάξειν. ἄρ' οὐχ οὗτος ὁ λόγος, ὁ τῶν φασκόντων παραιτητοῦς εἶναι θεοῦς;

ΚΑ. Οὗτος μὲν οὖν.

XIV. ΑΘ. Τίσι μὲν οὖν δὴ τῶν προσηθέντων ἀπεικάζων ὁμοίους φύλακας εἶναι θεοῦς οὐκ ἂν καταγέλαστος γένοιτο ἀνθρώπων ὁστισοῦν; πότερον κυβερνήταις, λοιβῆ τε οἴνου κίση τε παρατρεπομένοις αὐτοῖς, ἀνατρέπουσι δὲ ναῦς τε καὶ ναῦτας;

ΚΑ. Μηδαμῶς.

ΑΘ. Ἄλλ' οὐ τι μὴν ἡμιόχοισί γε ἐν ἀμίλλῃ συντεταγμένοις, πεισθεῖσιν ὑπὸ δωρεᾶς ἑτέροισι τὴν νίκην ζεύγεσι προδοῦναι.

ΚΑ. Δεινὴν γὰρ εἰκόνα λέγοις ἂν λέγων τὸν λόγον τοῦτον.

ΑΘ. Οὐ μὴν οὐδὲ στρατηγοῖς γε οὐδ' ἰατροῖς οὐδὲ

γεωργοῖς οὐδὲ νομεῦσιν, οὐ μὴν οὐδὲ τισὶ κνσὶ κεκλημημένοις ὑπὸ λυκῶν.

ΚΑ. Εὐφῆμαι· πῶς γὰρ ἂν;

ΑΘ. Ἄλλ' οὐ πάντων φυλάκων εἰσὶ μέγιστοι καὶ περὶ τὰ μέγιστα ἡμῖν οἱ πάντες θεοί;

ΚΑ. Πολύ γε.

ΑΘ. Τοὺς δὴ κάλλιστα τε πράγματα φυλάττοντας διαφέροντάς τε αὐτοὺς φυλακῇ πρὸς ἀρετὴν κυνῶν χείρους καὶ ἀνθρώπων μέσων εἶναι φήσομεν, οἷ τὸ δίκαιον οὐκ ἂν ποτε προδοῖεν ἕνεκα δώρων παρὰ ἀδίκων ἀνδρῶν ἀνοσίως διδομένων;

ΚΑ. Οὐδαμῶς· οὔτε ἀνεκτὸς ὁ λόγος τῶν τε περὶ Β πᾶσαν ἀσεβίαν ὄντων κινδυνεύει πως ὁ ταύτης τῆς δοξῆς ἀντεχόμενος πάντων ἂν τῶν ἀσεβῶν κεκρίσθαι δικαιοτάτα κάκιστός τε εἶναι καὶ ἀσεβέστατος.

ΑΘ. Τὰ μὲν δὴ προτεθέντα τρία, θεοὶ τε ὡς εἰσὶ καὶ ὡς ἐπιμελεῖς καὶ παρὰ τὸ δίκαιον ὡς παντάπασιν ἀπαραιτητοί, φῶμεν ἱκανῶς ἀποδεδειχθῆναι πον;

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐ; καὶ σύμφηφοί γε τούτοις τοῖς λόγοις ἐσμέν.

ΑΘ. Καὶ μὴν εἰρηναῖα γέ πως σφοδρότερον διὰ φιλονεκίαν τῶν κακῶν ἀνθρώπων· τούτου γε μὴν ἕνεκα, ὧ φίλε Κλεινία, πεφιλονείκηται, μὴ ποτε λόγοις ἡγῶνται κρατοῦντες ἐξουσίαν εἶναι σφίσι ἢ βούλονται πράττειν οἱ κακοί, ἃ δὴ καὶ ὅσα καὶ οἷα περὶ θεοῦς διανοοῦνται. προθυμία μὲν δὴ διὰ ταῦτα νεωτέρως εἰπεῖν ἡμῖν γέγονεν· εἰ δέ τι καὶ βραχὺ προὔργου πεποιήκαμεν εἰς τὸ πείθειν πῆ τοὺς ἀνδρας ἑαυτοῦς μὲν μισῆσαι, τὰ δ' ἐναντία πως ἦθη στέρξαι, καλῶς ἡμῖν εἰρημένον ἂν εἴη τὸ προοίμιον ἀσεβείας περὶ νόμων.

ΚΑ. Ἄλλὰ ἐλπὶς· εἰ δὲ μή, τό γε τοῦ λόγου γένος οὐκ αἰτιάσεται τὸν νομοθέτην. D

XV. ΑΘ. Μετὰ τὸ προοίμιον τοίνυν λόγος, οἷος ἂν τῶν νόμων ἑρμηνεύς ὀρθῶς γίγναιτο ἡμῖν, προαγορεύων ἐξίστασθαι πᾶσι τοῖς ἀσεβέσι τρόπων τῶν αὐτῶν εἰς τοὺς εὐσεβεῖς, τοῖς δὲ μὴ πειδομένοις ἀσεβείας ὅδε ἔστω περί νόμος· ἔάν τις ἀσεβῇ λόγοις εἰτ' ἔργοις, ὁ παρατυγχάνων ἀμυνέτω σημαίνων πρὸς ἄρχοντας, τῶν δὲ ἀρχόντων οἱ πρῶτοι πυνθόμενοι πρὸς τὸ περὶ τούτων ἀποδεδειγμένον κρίνειν δικαστήριον εἰσαγαγόντων κατὰ τοὺς νόμους· ἔάν τις ἀκούσασα ἀρχὴ μὴ δοῖ ταῦτα, αὐτὴ ἀσεβείας ὑπόδικος γιγνέσθω τῷ ἐθέλοντι τιμωρεῖν ὑπὲρ τῶν νόμων. ἔάν τις ὄφλη, τιμάτω τὸ δικαστήριον ἐν ἐκάστῳ τῶν καθ' ἕν ἀσεβούντων τίμημα. δεσμός μὲν οὖν ὑπαρχέτω πᾶσι· δεσμοτηρίων δὲ ὄντων ἐν τῇ πόλει τριῶν, ἐνὸς μὲν κοινοῦ τοῖς πλείστοις περὶ ἀγορᾶν, σωτηρίας ἕνεκα τοῖς πολλοῖς τῶν σωμάτων, ἐνὸς δὲ περὶ τὸν τῶν νύκτωρ συλλεγομένων ξύλλογον, σωφρονιστήριον ἐπονομαζόμενον, ἐνὸς δὲ αὐτὰ κατὰ μέσσην τὴν χώραν, ὅππῃ οὖν ἔρημος τε καὶ ὡς ὅ τι μάλιστα ἀγριώτατος ἢ τόπος, τιμωρίας ἔχων ἐπωνυμίαν φήμην τινα· περὶ ἀσεβείαν δὲ ὄντων αἰτίαις μὲν τρισίν, αἰσπερ καὶ διήλθομεν, δύο δὲ ἐξ ἐκάστης τῆς τοιαύτης αἰτίας γενομένων, ἕξ ἂν γίγναιτο, ἃ καὶ διακρίσεως ἄξια γένη τῶν περὶ τὰ θεῖα ἐξαμαρτανόντων, οὐκ ἴσης οὐδ' ὁμοίας δίκης δεόμενα. ᾧ γὰρ ἂν μὴ νομίζοντι θεοὺς εἶναι τὰ παράπαν ἡθος φύσει προσγένηται δίκαιον, μισοῦντές τε γίγνονται τοὺς κακοὺς, καὶ τῷ δυσχεραίνειν τὴν ἀδικίαν οὔτε τὰς τοιαύτας πράξεις προσίενται πράττειν, τοὺς τε μὴ δικαίους τῶν ἀνθρώπων φεύγουσι καὶ τοὺς δικαίους στέργουσιν· οἷς δ' ἂν πρὸς τῇ δόξῃ τῇ θεῶν ἔρημα εἶναι πάντα ἀκράτειαί τε ἡδονῶν καὶ λυπῶν προσπέσωσι, μνήμαί τε ἰσχυραὶ καὶ μαθήσεις ὀξείαι παρῶσι, τὸ μὲν μὴ νομίζειν θεοὺς ἀμφοῖν ἂν ἐν ὑπάρχοι κοινὸν πάθος, τῇ δὲ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων λώβῃ

τὸ μὲν ἐλάττω, τὸ δὲ πλείω κακὰ ἐργάζοιτ' ἂν. ὁ μὲν γὰρ λόγῳ τε ἂν περὶ θεοῦ παρρησίας εἴη μεστός καὶ περὶ θυσίας τε καὶ ὄρκους, καὶ ὡς τῶν ἄλλων καταγγελῶν τάχ' ἂν ἑτέροισι τοιούτοις ἀπεργάζοιτο, δίκης μὴ τυγχάνων· ὁ δὲ δὴ δοξάζων μὲν καθ' ἕπερ ἄτερος, εὐφυῆς δὲ ἐπικαλούμενος, δόλον [δὲ] καὶ ἐνέδρας πλήρης, ἕξ ὧν μάντις τε κατασκευάζονται πολλοὶ καὶ περὶ πάσων τῆν μαγανείαν κινημένοι, γίγνονται δὲ ἐξ αὐτῶν ἔστιν ὅτι καὶ τύραννοι καὶ δημηγόροι καὶ στρατηγοί, καὶ τελεταῖς δὲ ἰδίαις ἐπιβεβουλευκότες σοφιστῶν τε ἐπικαλουμένων μηχαναί. τούτων δὴ πολλὰ μὲν εἶδη γένοιτ' ἂν· τὰ δὲ νόμων ἄξια θέσεως δύο, ὧν τὸ μὲν εἰρηνικὸν οὐχ ἐνὸς οὐδὲ δυοῖν ἄξια θανάτου ἀμαρτανόν, τὸ δὲ νοθητέσεως ἅμα καὶ δεσμῶν δεόμενον. ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ θεοῦ νομίζον ἀμελεῖν δύ' ἕτερα γέννη καὶ τὸ παραιτητοῦς ἄλλα δύο. τούτων δὴ ταύτη διεστηκότων τοὺς μὲν ὑπ' ἀνοίας ἀνευ κήκης ὀργῆς τε καὶ ἡθους γεγεννημένους εἰς τὸ σωφρονιστήριον ὁ δικαστὴς τιθέσθω νόμῳ τιθέσθω μηδὲν ἔλαττον ἐτῶν πέντε, ἐν τούτῳ δὲ τῷ χρόνῳ μηδεὶς τῶν πολιτῶν αὐτοῖς ἄλλος συγγιγνέσθω πλὴν οἱ τοῦ νυκτερινοῦ ξυλλόγον κοινωνοῦντες, ἐπὶ νοθητέσει τε καὶ τῇ τῆς ψυχῆς σωτηρίᾳ ὁμιλοῦντες· ὅταν δ' ὁ χρόνος αὐτοῖς ἐξέλθῃ τῶν δεσμῶν, ἔάν μὲν δοκῇ τις σωφρονεῖν αὐτῶν, οἰκείτω μετὰ τῶν σωφρόνων, ἔάν δὲ μὴ, ὀφείλῃ δ' αὐτῆς τὴν τοιαύτην δίκην, θανάτῳ ζημιούσθω. ὅσοι δ' ἂν θηριώδεις γένωνται πρὸς τῷ θεοῦ [μὴ] νομίζειν ἢ ἀμελεῖν ἢ παραιτητοῦς εἶναι, καταφρονούντες δὲ τῶν ἀνθρώπων ψυχαγωγῶσι μὲν πολλοὺς τῶν ζώντων, τοὺς δὲ τεθνεῶτας φάσκοντες ψυχαγεῖν καὶ θεοῦς ὑπισχνούμενοι πείθειν, ὡς θυσίαις τε καὶ εὐχαῖς καὶ ἐπιθεταῖς γοητεύοντες, ἰδιώτας τε καὶ ὄλας οἰκίας καὶ πόλεις χρημάτων χάριν ἐπιχειρῶσι κατ' ἄκρας ἐξαιρεῖν, τούτων δὲ ὅς ἂν ὄφλων εἶναι δόξῃ, τιμάτω τὸ

δικαστήριον αὐτῷ κατὰ νόμον δεδῆσθαι μὲν ἐν τῷ τῶν με-
C σογείων δεσποτηρίῳ, προσιέναι δὲ αὐτῷ μηδένα ἐλεύθε-
ρον μηδέποτε, τακτὴν δὲ ὑπὸ τῶν νομοφυλάκων αὐτοῦς
τροφὴν παρὰ τῶν οἰκετῶν λαμβάνειν· ἀποθανόντα δὲ
ἔξω τῶν οἰκίων ἐκβάλλειν ἄταφον· ἐὰν δὲ τις ἐλεύθερος
συνθάπτῃ, δίκας ἀσεβείας τῷ ἐθέλοντι λαγχάνειν ὑπε-
χέτω· παῖδας δὲ ἂν μὲν καταλιπῆτῃ πόλει ἱκανούς, οἱ τῶν
ὄρφανῶν ἐπιμελούμενοι καὶ τούτων ὡς ὄντων ὄρφανῶν
ἐπιμελείσθων μηδὲν χεῖρον τῶν ἄλλων ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἧς
ἂν ὁ πατήρ αὐτῶν ὄφλη τὴν δίκην.

D XVI. Κοινὸν δ' ἐπὶ τούτοις πᾶσι νόμον κείσθαι χρεῶν,
ὡς ἐλάττω τε εἰς θεοὺς αὐτῶν τοὺς πολλοὺς ἔργω καὶ λόγῳ
πλημμελεῖν ἂν ποιοῖ, καὶ δὴ καὶ ἀνοήτους ἦττον γίνε-
σθαι, διὰ τὸ μὴ ἐξείναι θεοπολεῖν παρὰ νόμον. ἔστω γὰρ
νόμος ὅδε τοῖς ζύμπασιν κείμενος ἁπλῶς· ἱερὰ μὴδὲ εἰς ἐν
ἰδίαις οἰκίαις ἐκτέθω· θύειν δ' ὅταν ἐπὶ νοῦν ἴη τινί,
πρὸς τὰ δημόσια ἴτω θύσων, καὶ τοῖς ἱερουσί τε καὶ ἱερεί-
αις ἐγχειρίζετω τὰ θύματα, οἷς ἀγνεία τούτων ἐπιμελής·
E συνευξάσθω δὲ αὐτός τε καὶ ὅς ἂν ἐθέλῃ μετ' αὐτοῦ ξυ-
εὐχέσθαι. ταῦτα δὲ γιγνόμενα τῶν τοιῶνδε χάριν ἔστω.
ἱερὰ καὶ θεοὺς οὐ χάδιον ἰδρῦεσθαι, μεγάλης δὲ διανοίας
τινὸς ὀρθῶς δοῦν τὸ τοιοῦτον, ἔθος τε γυναιξί τε δὴ δια-
φερόντως πάσαις καὶ τοῖς ἀσθενοῦσι πάντῃ καὶ κινδυ-
νεύουσι καὶ ἀποροῦσιν, ὅπῃ τις ἂν ἀπορῇ, καὶ τούναντίον
ὅταν εὐπορίας τινὸς λάβωνται, καθιεροῦν τε τὸ παρὸν
910 αἰεὶ καὶ θυσίας εὐχέσθαι καὶ ἰδρῦσεις ὑπισχεῖσθαι θεοῖς
καὶ δαίμοσι καὶ παισὶ θεῶν, ἐν τε φάσμασιν ἐρηγορότας
διὰ φόβου καὶ ἐν ὀνείροις, ὡς δ' αὐτως ὄψεις πολλὰς
ἀπομνημονεύοντας, ἐκάστοισί τε αὐτῶν ἄκη ποιουμένους
βωμοὺς καὶ ἱερὰ πάσας μὲν οἰκίας, πάσας δὲ κόμας ἐν τε
καθαροῖς ἰδρυομένους ἐμπιπλάναι καὶ ὅπῃ τις ἔτυχε τῶν
τοιούτων. ἂν ἕνεκα χρῆ πάντων ποιεῖν κατὰ τὸν νῦν λε-

γόμενον νόμον· πρὸς τούτοις δὲ ἕνεκα τῶν ἀσεβούντων,
ἵνα μὴ καὶ ταῦτα κλέπτοντες ταῖς πράξεσιν, ἱερὰ τε καὶ B
βωμοὺς ἐν ἰδίαις οἰκίαις ἰδρῦόμενοι, λάθρα τοὺς θεοὺς
ἴλεως οἴομενοι ποιεῖν θυσίαις τε καὶ εὐχαῖς, εἰς ἔπειρον
τὴν ἀδικίαν ἀνξάνοντες αὐτοῖς τε ἐγκλήματα πρὸς θεῶν
ποιῶνται καὶ τοῖς ἐπιτρέπουσιν, οὖσιν αὐτῶν βελτίοσι,
καὶ πᾶσα οὕτως ἢ πόλις ἀπολαύῃ τῶν ἀσεβῶν τρόπον τινα
δικαίως. τὸν μὲν δὴ νομοθέτην ὁ θεὸς οὐ μέμψεται· κεί- C
σθω γὰρ νόμος οὗτος, μὴ κεκτῆσθαι θεῶν ἐν ἰδίαις οἰκίαις
ἱερὰ· τὸν δὲ φανέντα κεκτημένον ἕτερα καὶ δογμαζόμενα
πλὴν τὰ δημόσια, ἐὰν μὲν ἄδικον μηδὲν τῶν μεγάλων καὶ
ἀνοσίαν εἰργασμένος ἀνὴρ ἢ καὶ γυνὴ κεκτῆται τις, ὁ μὲν
αἰσθανόμενος εἰσαγγελλέτω τοῖς νομοφύλαξιν, οἱ δὲ προς-
ταττόντων εἰς τὰ δημόσια ἀποφέρειν ἱερὰ τὰ ἴδια, μὴ πεί-
θοντες δὲ ζημιούντων, ἕως ἂν ἀπενεχθῇ· ἐὰν δὲ τις ἀσε- E
βήσας μὴ παιδίον ἀλλ' ἀνδρῶν ἀσέβημα ἀνοσίαν γένηται
φανερὸς, εἴτε ἐν ἰδίῳ ἰδρυσάμενος εἴτ' ἐν δημοσίῳ θύ-
σας ἱερὰ θεοῖς οἰστισινοῦν, ὡς οὐ καθαρὸς ὢν θύων θα-
νάτῳ ζημιούσθω. τὸ δὲ παιδεῖον ἢ μὴ κριναντες οἱ νομο-
φύλακες, εἰς τὸ δικαστήριον οὕτως εἰσαγαγόντες τὴν τῆς
ἀσεβείας δίκην τούτοις ἐπιτελούντων.

IA.

I. AΘ. Τὰ δὴ μετὰ ταῦτ' εἰη ξυμβολαίων ἂν πρὸς 913
ἀλλήλους ἡμῖν δεόμενα προσηκούσης τάξεως. ἀπλοῦν δὲ
γ' ἐστὶ που τὸ γε τοιοῦτον· μήτε οὖν τις τῶν ἐμῶν χρη-
μάτων ἀπτοίτο εἰς δύναμιν, μηδ' αὐτὸ κινήσειε μηδὲ τὸ βρα-
χύτατον ἐμὲ μηδαμῇ μηδαμῶς πείθων· κατὰ ταῦτα δὲ
ταῦτα καὶ περὶ τὰ τῶν ἄλλων ἐγὼ δρῶν, νοῦν ἔχων ἐμ-

φρονα. θησαυρόν δὴ λέγωμεν πρώτον τῶν τοιούτων, ὃν
 τις αὐτῷ καὶ τοῖς αὐτοῦ κειμήλιον ἔθετο, μὴ τῶν ἐμῶν ἂν
 B πατέρων, μὴδ' εὐρεῖν ποτὲ θεοῖς εὐξαίμην μὴδ' εὐρῶν
 κινήσαιμι, μὴδ' αὖ τοῖς λεγομένοις μάντεσιν ἀνακωνά-
 σαιμι τοῖς ἀμῶς γέ πῶς μοι ξυμβουλευσοῦσιν ἀνελεῖν τὴν
 γῆν παρακαταθήκην. οὐ γάρ ποτε τοσοῦτον εἰς χρημάτων
 ὠφελήθειρην ἂν κτήσιν ἀνελεῖν, ὅσον εἰς ὄγκον πρὸς ἀρε-
 τὴν ψυχῆς καὶ τὸ δίκαιον ἐπιδιδόην ἂν μὴ ἀνελόμενος,
 κτῆμα ἀντὶ κτήματος ἀμεινον ἐν ἀμείνουι κτησάμενος, δί-
 κην ἐν τῇ ψυχῇ πλοῦτου προτιμήσας ἐν οὐσίᾳ κερτῆσθαι
 πρότερον· ἐπὶ πολλοῖς γὰρ δὴ λεγόμενον εὖ τὸ μὴ κινεῖν
 τὰ ἀκίνητα καὶ περὶ τούτου λέγοιτ' ἂν ὡς ἐνός ἐκείνων ὄν-
 C τος. πείθεσθαι δὲ χρῆ καὶ τοῖς περὶ ταῦτα λεγομένοις
 μύθοις, ὡς εἰς παιδῶν γενεᾶν οὐ ξύμφορα τὰ τοιαῦτα·
 ὅς δ' ἂν παιδῶν τε ἀκηδῆς γένηται καὶ τοῦ θέντος τὸν νό-
 μον ἀμελήσας, ἃ μῆτε αὐτὸς κατέθετο μῆτε αὐτὸς πατέρων
 τις πατήρ, μὴ πείσας τὸν θέμενον ἀνέληται, κάλλιστον νό-
 μων διαφθεῖρων καὶ ἀπλούστατον, καὶ οὐδαμῇ ἀγεννοῦς
 D ἀνδρὸς νομοθέτημα, ὃς εἶπεν, ἃ μὴ κατέθετο, μὴ ἀνέλη,
 τούτοις τοῖν δυοῖν νομοθέταιν καταφρονήσαντα καὶ ἀνε-
 λόμενον οὐ τι σμικρόν, ὃ μὴ κατέθετο αὐτός, πλήθος δ'
 ἔστιν ὅτε θησαυροῦ παμμέγεθες, τί χρῆ πάσχειν; ὑπὸ μὲν
 δὴ θεῶν, ὃ θεὸς οἶδεν· ὃ δὲ κατιδῶν πρώτος ἀγγελλέτω,
 εἰ μὲν ἐν ἄστει γίγνηται τὸ τοιοῦτον, τοῖς ἀστινόμοις,
 εἰ μὲν δὲ τῆς πόλεως ἐν ἀγορᾷ που, τοῖσιν ἀγορανόμοις, εἰ μὲν
 914 δὲ τῆς ἄλλης χώρας, ἀγορόμοις τε καὶ τοῖς τούτων ἀρ-
 χουσι δηλωσάτω. δηλωθέντων δὲ ἢ πόλις εἰς Δελφοὺς
 πεμπέτω· ὃ τι δ' ἂν ὁ θεὸς ἀναιρήῃ περὶ τε τῶν χρημάτων
 καὶ τοῦ κινήσαντος, τοῦτο ἢ πόλις ὑπηρετούσα ταῖς μαν-
 τείαις δράτω τοῦ θεοῦ. καὶ εἰ μὲν ἐλεύθερος ὁ μηνύσας
 ἢ, δόξαν ἀρετῆς κερτῆσθω, μὴ μηνύσας δὲ κακίης· δοῦλος
 δ' εἰ μὲν ἢ, μηνύσας μὲν ἐλεύθερος ὑπὸ τῆς πόλεως ὀρθῶς

γίγνοιτ' ἂν ἀποδιδούσης τῷ δεσπότῃ τὴν τιμὴν, μὴ μη-
 νύων δὲ θανάτῳ ζημιούσθω. τούτῳ δ' ἐπόμενον ἔξῃς ἂν B
 γίγνοιτο τὸ περὶ σμικρὰ καὶ μεγάλα ταῦτόν τοῦτο νόμιμον
 ξυνακολουθεῖν. ἂν τις τῶν αὐτοῦ τι καταλίπη που ἐκῶν
 εἰτ' ἄκων, ὁ προστυγχάνων ἐάτω κείσθαι, νομίζων φυλάτ-
 τειν ἐνοδίαν δαίμονα τὰ τοιαῦτα ὑπὸ τοῦ νόμου τῇ θεῷ
 καθιερωμένα· ἂν δὲ παρὰ ταῦτά τις ἀπειθῶν ἀναιροῦμε-
 νος οἰκαδὲ φέρῃ, ἂν μὲν σμικρᾶς τιμῆς ἄξιον ὢν δοῦλος,
 ὑπὸ τοῦ προστυγχάνοντος μὴ ἔλαττον τριακονταέτους
 πολλὰς πληγὰς μαστιγούσθω· εἰ μὲν δὲ τις ἐλεύθερος, πρὸς C
 τῷ ἀνελεύθερος εἶναι δοκεῖν καὶ ἀκωνῶνητος νόμων δε-
 καπλάσιον τῆς τιμῆς τοῦ κινήθέντος ἀποτινέτω τῷ κατα-
 λιπόντι. εἰ μὲν δὲ τις ἐπαιτιάται τῶν αὐτοῦ χρημάτων ἔχειν
 τινα πλεον ἢ καὶ σμικρότερον, ὃ δὲ ὁμολογῇ μὲν ἔχειν, μὴ
 τὸ ἐκείνου δέ, ἂν μὲν ἀπογεγραμμένον ἢ παρὰ τοῖς ἀρ-
 χουσι τὸ κτῆμα κατὰ νόμον, τὸν ἔχοντα καλείσθω πρὸς
 τὴν ἀρχήν, ὃ δὲ κεδιστάτω· γενομένου δὲ ἐμφανοῦς, εἰ μὲν
 ἐν τοῖς γραμμασιν ἀπογεγραμμένον φαίνεται ποτέρου τῶν D
 ἀμφισβητούντων, ἔχων οὗτος ἀπίτω· εἰ μὲν δὲ τινος ἄλλου
 τῶν μὴ παρόντων, ὁπότερος ἂν παράσχη τὸν ἐγγυητὴν
 ἀξιόχρεον ὑπὲρ τοῦ ἀπόντος, ὡς παραδώσων ἐκείνῳ,
 κατὰ τὴν ἐκείνου ἀφαιρέσιν ἀφαιρείσθω. εἰ μὲν δὲ παρὰ
 τοῖς ἀρχουσι τὸ ἀμφισβητούμενον μὴ ἀπογεγραμμένον ἢ,
 κείσθω μὲν μέχοι δίκης παρὰ τρισὶ τῶν ἀρχόντων τοῖς
 πρεσβυτάτοις· εἰ μὲν δὲ τὸ μεσεγγυωθῆν θρέμμα ἢ, τὸν νι-
 κηθέντα περὶ αὐτοῦ δίκη τὴν τροφήν ἐκτίθειν τοῖς ἀρ-
 χουσι· τὴν δὲ κρίσιν διαδικάζειν ἐντός τριῶν ἡμερῶν τοὺς E
 ἀρχοντας.

II. Ἀγέτω τὸν ἑαυτοῦ δοῦλον ὁ βουλόμενος, εἰ μὲν ἐμ-
 φρων ἢ, χρησόμενος ὃ τι ἂν ἐθέλῃ τῶν ὁπόσα ὄσια· ἀγέτω
 δὲ καὶ ὑπὲρ ἄλλου τῶν οἰκείων ἢ φίλων τὸν ἀφεστῶτα ἐπι-
 σωτηρία· εἰ μὲν δὲ τις ἀφαιρήται τινα εἰς ἐλευθερίαν ὡς

δουλου ἀγόμενον, μεθιέτω μὲν ὁ ἄγων, ὁ δὲ ἀφαιρούμε-
 νος ἐγγυητὰς τρεῖς ἀξιοχρεως καταστήσας οὕτως ἀφαι-
 ρείσθω κατὰ ταῦτα, ἄλλως δὲ μή, ἐὰν δὲ παρὰ ταῦτά τις
 915 ἀφαιρήται, τῶν βιβαίων ἐνοχος ἔστω καὶ ἀλοὺς τὴν διπλα-
 σίαν τοῦ ἐπιγραφέντος βλάβους τῷ ἀφαιρεθέντι τινέτω.
 ἀγέτω δὲ καὶ τὸν ἀπελεύθερον, ἐὰν τις μὴ θεραπεύῃ τοὺς
 ἀπελευθερώσαντας ἢ μὴ ἱκανῶς· θεραπεία δὲ φοιτᾷν τρεῖς
 τοῦ μηνὸς τὸν ἀπελευθερωθέντα πρὸς τὴν τοῦ ἀπελευθε-
 ρώσαντος ἐστίαν, ἐπαγγελλόμενον ὅτι χρηὶ δοῶν τῶν δι-
 καίων καὶ ἅμα θυνατῶν, καὶ περὶ γάμου ποιεῖν ὅτι περ
 ἂν ξυνδοκῇ τῷ γενομένῳ δεσπότῃ, πλουτεῖν δὲ τοῦ ἀπε-
 B λευθερώσαντος μὴ ἐξεῖναι μᾶλλον· τὸ δὲ πλεον γινέσθω
 τοῦ δεσπότου. μὴ πλείω δὲ εἰκοσιν ἐτῶν μένειν τὸν ἀφε-
 θέντα, ἀλλὰ καθάπερ καὶ τοὺς ἄλλους ξένους ἀπιέναι λα-
 βόντα τὴν αὐτοῦ πάσαν οὐσίαν, ἐὰν μὴ πείσῃ τοὺς τε ἄρ-
 χοντας καὶ τὸν ἀπελευθερώσαντα· ἐὰν δὲ τῷ ἀπελευθε-
 ρωθέντι ἢ καὶ τῶν ἄλλων τῷ ξένων οὐσία πλείων γίγη-
 ται τοῦ τρίτου μεγέθει τιμῆματος, ἢ ἂν τοῦτο ἡμέρας γέ-
 C ἀπίτω τὰ ἑαυτοῦ, καὶ μηδεμία τῆς μονῆς παραίτησις ἐτι
 τούτῳ πῶρ' ἀρχόντων γινέσθω, ἐὰν δὲ τις ἀπειθῶν τού-
 τοις εἰσαχθεὶς εἰς δικαστήριον ὄφλη, θανάτῳ τε ζημιού-
 σθω καὶ τὰ χρήματα αὐτοῦ γινέσθω δημόσια. δίκαι δ'
 ἔστωσαν τούτων ἐν ταῖς φυλετικαῖσι δίκαις, ἐὰν μὴ πρό-
 τερον ἐν γείτοσιν ἢ ἐν αἰρετοῖσι δικασταῖς ἀπαλλάττωνται
 πρὸς ἀλλήλους τῶν ἐγκλημάτων. ἐὰν δὲ ὡς αὐτοῦ ἐφά-
 D πτηται ζῶον καὶ ὄνουον ἢ τινος ἑτέρου τῶν αὐτοῦ χρη-
 μάτων, ἀναγέτω μὲν ὁ ἔχων εἰς πρατήρα ἢ τὸν δόντα
 ἀξιοχρεῶν τε καὶ ἐνδικῶν ἢ τινι τρόπῳ παραδόντα ἄλλῳ
 κυρίως, εἰς μὲν πολίτην ἢ καὶ μέτοικον τῶν ἐν τῇ πόλει
 ἡμερῶν τριάκοντα, εἰς δὲ ξενικὴν παράδοσιν πέντε μηνῶν,
 ἧς μέσος ὁ μὴν ἐν ᾧ τρέπεται θερυνὸς ἥλιος εἰς τὰ χειμα-

ρινά. ὅσα δὲ διὰ τινος ὠνῆς ἢ καὶ πράσεως ἀλλάττεται
 τις ἕτερος ἄλλῳ, διδόντα ἐν χώρῃ τῇ τεταγμένη ἐκάστοις
 κατ' ἀγορᾶν καὶ δεχόμενον ἐν τῷ παραχρηῆμα τιμὴν οὕτως
 ἀλλάττεσθαι, ἄλλοθι δὲ μηδαμοῦ, μηδ' ἐπὶ ἀναβολῇ προ-
 σιν μηδὲ ὠνῆν ποιεῖσθαι μηδενοῦ· ἐὰν δὲ ἄλλως ἢ ἐν
 ἄλλοις τόποις ὄτιοῦν ἀνθ' ὄτουοῦν διαμείβηται ἕτερος E
 ἄλλῳ, πιστεύων πρὸς ὃν ἂν ἀλλάττηται ποιεῖτω ταῦτα,
 ὡς οὐκ οὐδῶν δικῶν κατὰ νόμον περὶ τῶν μὴ πραθέντων
 κατὰ τὰ νῦν λεγόμενα. ἐράνων δὲ πέρι, τὸν βουλούμενον
 ἐρανεῖν φίλου παρὰ φίλοις· ἐὰν δὲ τις διαφορὰ γίγηται
 περὶ τῆς ἐρανεύσεως, οὕτω πράττειν ὡς δικῶν μηδενὶ περὶ
 τούτων μηδαμῶς ἔσομένων. ὅς δ' ἂν ἀποδόμενος τιμὴν
 του λάβῃ μὴ ἐλάττω δραχμῶν πεντήκοντα, παραμενέτω
 κατὰ πόλιν ἐξ ἀνάγκης δέκα ἡμέρας, ὁ δὲ πριάμενος ἴστω 916
 τὴν οἰκίαν τὴν τοῦ ἀποδομένου, τῶν περὶ τὰ τοιαῦτα ἐγ-
 κλημάτων εἰσθότων γίγησθαι χάριν καὶ τῶν ἀναγωγῶν
 τῶν κατὰ νόμους εἴνεκα· ἢ δὲ κατὰ νόμους ἀναγωγῆ καὶ
 μὴ τῆδε ἔστω. ἐὰν τις ἀνδράποδον ἀποδῶται κάμνον φθόγῃ
 ἢ λιθῶν ἢ στραγγουριῶν ἢ τῇ καλουμένῃ ἱερᾷ νόσῳ ἢ καὶ
 ἑτέρῳ τινὶ ἀδήλω τοῖς πολλοῖς νοσήματι μακρῷ καὶ δυσ-
 ιάτῳ κατὰ τὸ σῶμα ἢ κατὰ τὴν διάνοιαν, ἐὰν μὲν ἱατρῷ
 τις ἠγνυμναστῇ, μὴ ἀναγωγῆς ἔστω τούτῳ πρὸς τὸν τοιοῦ-
 του τυγχάνειν, μηδ' ἐὰν τάληθές τις προειπῶν ἀποδῶται B
 τῷ· ἐὰν δὲ τις ἰδιώτῃ τι τῶν τοιούτων ἀποδῶται δημιουργ-
 ῶς, ὁ πριάμενος ἐντὸς ἐκμήνου ἀναγέτω, πλὴν τῆς ἱερᾶς·
 ταύτης δ' ἐντὸς ἐνιαυτοῦ τὴν ἀναγωγὴν ἐξέστω ποιεῖσθαι
 τῆς νόσου. διαδικαζέσθω δὲ ἐν τισι τῶν ἱατρῶν, οὓς ἂν
 κοινῇ προβαλόμενοι ἔλονται· τὸν δὲ ὄφλοντα τὴν δίκην
 διπλάσιον ἀποτίνειν τῆς τιμῆς, ἧς ἂν ἀποδῶται. ἐὰν δὲ
 ἰδιώτῃ τις ἰδιώτης, ἀναγωγὴν μὲν εἶναι, καθάπερ καὶ τοῖς C
 πρόσθεν ἐρηθήθη, καὶ τὴν διαδικασίαν, ὁ δὲ ὄφλων τὴν τι-
 μὴν ἀπλήν ἀποτινέτω. ἐὰν δὲ ἀνδροφόνον ἀποδῶται τις

τινι εἰδοῦτι μὲν εἰδῶς, μὴ τυγχάνετω ἀναγωγῆς τοῦ τοιούτου τῆς πράξεως, μὴ δὲ εἰδοῦτι τὴν μὲν ἀναγωγὴν εἶναι τότε, ὅταν τις αἰσθῆται τῶν πριαμένων, ἐν πέντε δὲ τῶν νομοφυλάκων τοῖς νεωτάτοις εἶναι τὴν κρίσιν, εἰδῶς δὲ ἂν κριθῆ, τὰς τε οἰκίας τοῦ πριαμένου καθηράτω κατὰ τὸν τῶν ἐξηγητῶν νόμον, τῆς τιμῆς τε ἀποδότω τῷ πριαμένῳ ^D τριπλάσιον.

III. Ὁ δὲ ἀλλαττόμενος ἢ νόμισμα ἀντὶ νομίσματος ἢ καὶ τῶν ἄλλων ζώων ὅτιοῦν ἢ καὶ μὴ ζώων ἀκίβδηλον πᾶν διδότην καὶ δεχέσθω τῷ νόμῳ ξυνεπόμενος· προοίμιον δὲ, καθάπερ ἄλλων νόμων, δεξώμεθα καὶ περὶ ὅλης ταύτης τῆς κήκης. κίβδηλείαν δὲ χρῆ πάντα ἄνδρα διανοηθῆναι καὶ ψεύδος καὶ ἀπάτην ὡς ἐν τι γένος ὄν, τοῦτο ᾧ τὴν φήμην ἐπιφέρειν εἰώθασιν οἱ πολλοὶ κακῶς λέγοντες, ὡς ἐν καιρῷ γιγνόμενον ἐκάστοτε τὸ τοιοῦτον πολλὰ ^E κίς ἂν ὀρθῶς ἔχοι, τὸν καιρὸν δὲ καὶ ὄπου καὶ ὁπότε ἀτάκτως καὶ ἀορίστως ἐώντες τῇ λέξει ταύτῃ πολλὰ ζημιοῦνται τε καὶ ζημιούσιν ἑτέρους. νομοθέτη δὲ οὐκ ἐγχωρεῖ τοῦτο ἀόριστον εἶναι, ἀλλ' ἢ μεζίους ἢ ἐλάττους ὄρους αἰεὶ δεῖ διασαφεῖν, καὶ δὴ καὶ νῦν ὠρίσθω. ψεύδος μὴδὲ μὴδὲν μὴδ' ἀπάτην μὴδὲ τι κίβδηλον, γένος ἐπικαλούμενος θεῶν, μήτε λόγῳ μήτε ἔργῳ πράξειεν, ὃ μὴ θεομισέστα- ^B 917 τος ἔσεσθαι μέλλων· οὗτος δ' ἐστὶν ὃς ἂν ὄρκους ὁμνῶν ψευδεῖς μὴδὲν φροντίξῃ θεῶν, δεύτερος δὲ ὃς ἂν ἐναντίον τῶν κρείττωνων αὐτοῦ ψεύδῃται. κρείττους δὲ οἱ ἀμείνους τῶν χειρόνων πρεσβῦται τε ὡς ἐπὶ τὸ πᾶν εἰπεῖν τῶν νέων, διὸ καὶ γονεῖς κρείττους ἐγγόνων καὶ ἄνδρες δὴ γυναικῶν καὶ παίδων ἄρχοντες τε ἀρχομένων· οὓς αἰδέσθαι πᾶσι πάντας πρόπον ἂν εἴη ἐν ἄλλῃ τε ἀρχῇ πάσῃ καὶ ἐν ταῖς πολιτικαῖς δὴ μάλιστα ἀρχαῖς, ὅθεν ὁ νῦν παρ- ^B ὠν ἡμῖν λόγος ἐλήλυθε· πᾶς γὰρ τῶν κατ' ἀγορᾶν ὁ κίβδηλεύων τι ψεύδεται καὶ ἀπατᾷ καὶ τοὺς θεοὺς παρα-

καλῶν ἐπόμυνσιν ἐν τοῖς τῶν ἀγορανόμων νόμοισί τε καὶ φυλακτηρίοις, οὔτε ἀνθρώπους αἰδούμενος οὔτε θεοὺς σεβόμενος. πάντως μὲν δὴ καλὸν ἐπιτήδευμα θεῶν ὀνόματα μὴ χραίνειν ῥαδίως, ἔχοντα ὡς ἔχουσιν ἡμῶν ἐκάστοτε τὰ πολλὰ οἱ πλείστοι καθαρότητος τε καὶ ἀγνείας τὰ περὶ τοὺς θεοὺς· εἰ δ' οὐκ ἂν μὴ πείθοιτο, ὅδε νόμος· ὁ πωλῶν ὅτιοῦν ἐν ἀγορᾷ μὴδέποτε δύο εἴπη τιμᾶς ὧν ἂν πωλῆ, ἀπλῆν δὲ εἰπῶν, ἂν μὴ τυγχάνῃ ταύτης, ἀποφέρων ^C ὀρθῶς ἂν ἀποφέρει πάλιν καὶ ταύτης τῆς ἡμέρας μὴ τιμήσῃ πλέονος μὴδὲ ἐλάττους· ἐπαινος δὲ ὄρκος τε περὶ παντὸς τοῦ πωλουμένου ἀπέστω. ἐὰν δὲ τις ἀπειθῇ τοῦτοις, ὁ παρατυγχάνων τῶν ἀστῶν, μὴ ἔλαττον ἢ τριάκοντα γεροντῶς ἔτη, κολάζων μὲν τὸν ὁμνῦντα ἀνατὶ τυπτέτω τις, ἀφροντιστῶν δὲ καὶ ἀπειθῶν ἔνοχος ἔστω ψόγῳ προδοσίας τῶν νόμων· τὸν δὲ δὴ κίβδηλόν τι πωλοῦντα καὶ μὴ ^D δυνάμενον τοῖς νῦν πείθεσθαι λόγοις ὁ προστυγχάνων τῶν γιννωσκόντων, δυνατὸς ὧν ἐξελέγχειν, ἐναντίον ἐλέγξας τῶν ἀρχόντων, ὁ μὲν δοῦλος φερέσθω τὸ κίβδηλευθῆναι καὶ ὁ μέτοικος, ὁ δὲ πολίτης μὴ ἐλέγχων μὲν ὡς ἀποστερῶν τοὺς θεοὺς κακῶς ἀγορευέσθω, ἐλέγξας δὲ ἀναθέτω τοῖς τὴν ἀγορᾶν ἔχουσι θεοῖς. ὁ δὲ δὴ φανερός γε- ^E νόμος τι πωλῶν τοιοῦτον, πρὸς τῷ στερηθῆναι τοῦ κίβδηλευθέντος, ὀπόσης ἂν τιμῆς ἀξιῶσῃ τὸ πωλούμενον, κατὰ δραχμὴν ἐκάστην τῇ μάλιστα τυπτέσθω πληγᾶς ὑπὸ ^E κήρυκος ἐν τῇ ἀγορᾷ, κηρύξαντος ὧν ἕνεκα μέλλει τυπτέσθαι. τὰ δὲ κίβδηλεύματά τε καὶ κακουργίας τῶν πωλούντων οἱ τε ἀγορανόμοι καὶ οἱ νομοφύλακες, πυθόμενοι τῶν ἐμπείρων περὶ ἕκαστα, ἀναγραφάντων ἅ τε χρῆ ποιεῖν τὸν πωλοῦντα καὶ ἅ μὴ, καὶ πρόσθε τοῦ ἀγορανομίου θέντων ἐν στήλῃ γραψάντες νόμους εἶναι τοῖς περὶ τὴν τῆς ἀγορᾶς χρεῖαν μνηστὰς σαφεῖς. τὰ δὲ περὶ τῶν ἀστῶ- ^B 918 νόμων ἐν τοῖς πρόσθεν ἱκανῶς εἰρηται· ἐὰν δὲ τι προς-

δειν δοκῆ, νομοφύλαξιν ἐπαρακοινώσαντες καὶ γράψαν-
τες τὸ δοκοῦν ἑλλιπεῖν εἰς ἀστυνόμιον θέντων ἐν στήλῃ
τά τε πρῶτα καὶ τὰ δευτέρα τεθέντα αὐτοῖσι τῆς ἀρχῆς
νόμιμα.

IV. Κιβδήλοισι δ' ἐπιτηδεύμασι ἔπειτα κατὰ πόδα
καπηλείας ἐπιτηδεύματα· ταύτης δὲ πέρι ξυμπάσης συμ-
βουλήν πρῶτον δόντες καὶ λόγον ἐπ' αὐτῇ νόμον ὕστερον
B ἐπιδώμεθα. καπηλεία γὰρ κατὰ πόλιν πᾶσα γέγονεν οὐ
βλάβης ἕνεκα τὸ γε κατὰ φύσιν, πᾶν δὲ τοῦναντίον· πῶς
γὰρ οὐκ εὐεργέτης πᾶς, ὅς ἂν οὐσίαν χρημάτων ὠντινων-
οῦν ἀσύμμετρον οὔσαν καὶ ἀνώμαλον ὁμαλήν τε καὶ
σύμμετρον ἀπεργάζηται; τοῦτο ἡμῖν χορὴ φάναι καὶ τὴν
τοῦ νομίσματος ἀπεργάζεσθαι δύναμιν, καὶ τὸν ἔμπορον
ἐπὶ τούτῳ τετάχθαι δεῖ λέγειν, καὶ μισθωτὸς καὶ παν-
δοκεὺς καὶ ἄλλα, τὰ μὲν εὐσχημονέστερα, τὰ δὲ ἀσχημο-
C νέστερα γιγνόμενα, τοῦτό γε πάντα δύναται, πᾶσιν ἐπι-
κουρίαν ταῖς χρεῖαις ἔξενπορεῖν καὶ ὁμαλότητα ταῖς οὐ-
σίαις. τί ποτε δὴ τὸ μὴ καλὸν αὐτὸ μὴδ' εὐσχημον δο-
κεῖν εἶναι, καὶ τί τὸ διαβεβληκὸς τρυγᾶνει, ἴδωμεν, ἴν' εἰ
μὴ καὶ τὸ ὄλον, ἀλλ' οὖν μέρη γε ἐξιασώμεθα νόμῳ.
πρᾶγμ' ἔσθ', ὡς ἔοικεν, οὐ φαῦλον, οὐδὲ σμικρῶς δεόμε-
νον ἀρετῆς.

ΚΑ. Πῶς λέγεις;

ΑΘ. Ὁ φίλε Κλεινία, σμικρὸν γένος ἀνθρώπων καὶ
φύσει ὀλίγον καὶ ἄκρα τροφῇ τετραμμένον, ὅταν εἰς
D χρείας τε καὶ ἐπιθυμίας τινῶν ἐμπίπτῃ, καρτερεῖν πρὸς
τὸ μέτριον δυνατὸν ἔστι, καὶ ὅταν ἐξῆ χρημάτων λαβεῖν
πολλά, νήφει καὶ πρότερον αἰρεῖται τοῦ πολλοῦ τὸ τοῦ
μέτρου ἐχόμενον· τὰ δὲ τῶν ἀνθρώπων πλήθη πᾶν τοῦ-
ναντίον ἔχει τούτοις, δεόμενά τε ἀμέτρως δεῖται καὶ ἐξὸν
κερδαίνειν τὰ μέτρια ἀπλήστως αἰρεῖται κερδαίνειν, διὸ
πάντα τὰ περὶ τὴν καπηλείαν καὶ ἔμπορίαν καὶ πανδο-

κείαν γένῃ διαβεβληταί τε καὶ ἐν αἰσχροῖς γέγονεν ὄνειδε-
σιν. ἐπεὶ εἴ τις, ὃ μὴ ποτε γένοιτο οὐδ' ἔσται, προσαναγ-
κάσειε — γελοῖον μὲν εἰπεῖν, ὅμως δὲ εἰρήσεται — παν- E
δοκεῦσαι τοὺς πανταχῇ ἀρίστους ἀνδρας ἐπὶ τινα χρόνον
ἢ καπηλεύειν ἢ τι τῶν τοιούτων πράττειν, ἢ καὶ γυναίκας
ἐκ τινοσ ἀνάγκης εἰμαρμένης τοῦ τοιούτου μετασχεῖν τρο-
που, γνοιήμεν ἂν, ὡς φίλον καὶ ἀγαπητὸν ἔστιν ἕκαστον
τούτων, καὶ εἰ κατὰ λόγον ἀδιάφθορον γίγνοιτο, ἐν μη-
τρὸς ἂν καὶ τροφοῦ σχήματι τιμῶτο τὰ τοιαῦτα πάντα·
νῦν δὲ ὁπόταν εἰς ἐρήμους τις καπηλείας ἕνεκα τόπους 919
καὶ πανταχόσε μήκη ἔχοντας ὁδῶν ἰδρυσάμενος οἰκήσεις,
ἐν ἀπορίᾳ γιγνόμενος καταλύσειν ἀγαπηταῖς δεχόμενος,
ἢ ὑπὸ χεϊμώνων ἀγρίων βία ἐλαυνόμενος, εὐδαιετην γα-
λήνην παρασχῶν ἢ πυρίεσιν ἀναψυχήν, τὰ μετὰ ταῦτα
οὐχ ὡς ἐταίρους δεξάμενος φιλικὰ παράσχη ξένια ἐπόμενα
ταῖς ὑποδοχαῖς, ὡς δ' ἐχθροὺς αἰχμαλώτους κεχειρωμέ-
νους ἀπολυτρώσῃ τῶν μισητοτάτων καὶ ἀδίκων καὶ ἀκα-
θάτων λύτρων, ταῦτά ἐστι καὶ τὰ τοιαῦτα ἐν ξύμπασι B
τοῖς τοιούτοις αἰσχροῦς ἀμαρτανόμενα τὰς διαβολὰς τῆ τῆς
ἀπορίας ἐπικουρήσει παρεσκευακότα. τούτων οὖν χορὴ
φάρμακον ἀεὶ τέμνειν τὸν νομοθέτην. ὁρθὸν μὲν δὴ πά-
λαι τε εἰρημένον ὡς πρὸς δύο μάχεσθαι καὶ ἐναντία χαλε-
πόν, καθάπερ ἐν ταῖς νόσοις πολλοῖς τε ἄλλοισι· καὶ δὴ
καὶ νῦν ἢ τούτων καὶ περὶ ταῦτα ἔστι πρὸς δύο μάχῃ, πε-
νίαν καὶ πλοῦτον, τὸν μὲν ψυχὴν διεφθαρκότα τροφῇ
τῶν ἀνθρώπων, τὴν δὲ λύπαις προτετραμμένην εἰς ἀναι- C
σχυντίαν αὐτήν· τίς οὖν δὴ τῆς νόσου ταύτης ἀρωγὴ γί-
γνοιτ' ἂν ἐν νοῦν ἐχούσῃ πόλει; πρῶτον μὲν ὃ τι σμικρο-
τάτω χρησθαι κατὰ δύναμιν τῶ τῶν καπήλων γένει,
ἔπειτα τούτοις τῶν ἀνθρώπων προστάττειν, ὧν διαφθει-
ρομένων οὐκ ἂν γίγνοιτο μεγάλη λύμη τῇ πόλει, τρίτον δὲ
αὐτοῖς τοῖς μετασχοῦσι τούτων τῶν ἐπιτηδευμάτων εὐρεῖν

D μηχανήν, ὅπως ἦθη μὴ ἀνέδην ἀναισχυρίας τε καὶ ἀνελευθέρου ψυχῆς μέτοχα συμβήσεται γίνεσθαι θραδίας. μετὰ δὲ τὰ νῦν εἰρημένα περὶ ταῦτα νόμος ἀγαθῆ τύχῃ τοιοῦθα ἡμῖν γινέσθω. Μαγνήτων, οὓς ὁ θεὸς ἀνορθῶν πάλιν κατοικίξει, γεωμόροι ὅσοι τῶν τετραράκοντα καὶ πεντακισχιλίων ἐστιῶν εἰσὶ, μῆτε κάπηλος ἐκὼν μηδ' ἄκων μηδεὶς γινέσθω μῆτ' ἔμπορος μῆτε διακονίαν μηδ' ἦντινα κερτημένους ἰδιώταις τοῖς μὴ ἐξ ἰσοῦ ἑαυτῶ, πλὴν E πατρὶ καὶ μητρὶ καὶ τοῖς ἐπι τούτων εἰς τὸ ἄνω γένεσι καὶ πᾶσι τοῖς αὐτοῦ πρεσβυτέροις, ὅσοι ἐλευθεροὶ ἐλευθέρως. τὸ δ' ἐλευθερικὸν καὶ ἀνελευθέρον ἀκριβῶς μὲν οὐ ἔσδιον νομοθετεῖν, κρινέσθω γε μὴν ὑπὸ τῶν τὰ ἀριστεία εἰληφρότων τῶ ἐκείνων μίσει τε καὶ ἀσπασμῶ. ὅς δ' ἂν καπηλείας τῆς ἀνελευθέρου τέχνης τιμὴν μετασχηθῶ, γραφέσθω μὲν αὐτὸν γένους αἰσχύνῃς ὁ βουλούμενος πρὸς τοὺς ἀρετῆ πρῶτους κερτιμένους, εἰάν δὲ δόξῃ ἀναξίω ἐπιτηδεύματι καταρρηπαίνεσθαι τὴν αὐτοῦ πατρίαν ἐστίαν, δεθεὶς ἐνιαυ- 920 τὸν ἀποσχέσθω τοῦ τοιοῦτου, καὶ εἰάν αὐθις, ἔτη δύο, καὶ ἑφ' ἐκάστης ἀλώσεως τοὺς δεσμοὺς μὴ πανέσθω διπλασιάζων τὸν ἔμπορον χρόνον. δεύτερος μὴν νόμος· μέτοικον εἶναι χρεῶν ἢ ξένον, ὅς ἂν μέλλῃ καπηλεύσειν· τὸ δὲ τρίτον καὶ τρίτος, ὅπως ὡς ἄριστος ἢ καὶ κακὸς ὡς ἦκιστα ὁ τοιοῦτος ἡμῖν ἢ ξύνοικος ἐν τῇ πόλει, τοὺς νομοφύλακας χρῆ νοῆσαι φύλακας εἶναι μὴ μόνον ἐκείνων, οὓς φυλάττειν ἔσδιον μὴ παρανόμους καὶ κακοὺς γίνεσθαι, B ὅσοι γενέσει καὶ τροφαῖς εὐπεπαιδευνται, τοὺς δὲ μὴ τοιοῦτους ἐπιτηδεύματά τε ἐπιτηδεύοντας, ἃ ῥοπήν ἔχει τινα ἰσχυρὰν πρὸς τὸ προτρέπειν κακοὺς γίνεσθαι, φυλακτέον μᾶλλον. ταύτη δὲ τὰ περὶ τὴν καπηλείαν πολλὴν οὖσαν καὶ πολλὰ ἐπιτηδεύματα τοιαῦτα κερτημένην, ὅσα περ ἂν αὐτῶν λειφθῇ δόξαντα ἐκ πολλῆς ἀνάγκης ἐν τῇ πόλει δεῖν εἶναι, συνελθεῖν αὐτὸν χρεῶν περὶ ταῦτα τοὺς νο-

μοφύλακας μετὰ τῶν ἐμπείρων ἐκάστης καπηλείας, καθάπερ ἔμπορον ἐπετάξαμεν τῆς κιβδηλείας πέρι, ξυγγε- C νοὺς τοῦτω πράγματος, συνελθόντας δὲ ἰδεῖν λῆμμά τε καὶ ἀνάλωμα τί ποτε τῷ καπήλῳ κέρδος ποιεῖ τὸ μέτριον, γραψάντας δὲ δεῖναι τὸ γινόμενον ἀνάλωμα καὶ λῆμμα καὶ φυλάττειν, τὰ μὲν ἀγορανόμους, τὰ δὲ ἀστυνόμους, τὰ δὲ ἀγρονόμους· καὶ σχεδὸν οὕτως ἂν καπηλεία τὰ μὲν ὠφελοὶ ἐκάστους, σμικρότατα δὲ ἂν βλάπτει τοὺς ἐν ταῖς πόλεσι χρωμένους.

V. Ὅσα τις ἂν ὁμολογῶν ξυνθέσθαι μὴ ποιῆ κατὰ D τὰς ὁμολογίας, πλὴν ὧν ἂν νόμοι ἀπέργωσιν ἢ ψήφισμα ἢ τινοὺς ὑπὸ ἀδίκου βιασθεῖς ἀνάγκης ὁμολογήσῃ, καὶ εἰάν ὑπὸ τύχης ἀπροσδοκῆτον τις ἄκων κωλυθῇ, δίκαις εἶναι τῶν ἄλλων ἀτελοῦς ὁμολογίας ἐν ταῖς φυλετικαῖσι δίκαις, εἰάν ἐν διαίτηταις ἢ γείτοσιν ἔμπορον μὴ δύνωνται διαλλάττεσθαι. Ἡφαίστου καὶ Ἀθηναῶν ἱερὸν τὸ τῶν δημιουργῶν γένος, οἱ τὸν βίον ἡμῖν ξυγκατεσκευάκασι τέχνας, Ἐφραῶν δ' αὐτῶν καὶ Ἀθηναῶν οἱ τὰ τῶν δημιουργῶν σώζοντες E τέχνας εἰς ἑτέροις ἀμνηστῆροις ἔργα· δίκαιως δὲ καὶ τὸ τούτων γένος ἱερὸν ἐστὶ τούτων τῶν θεῶν. οὗτοι δὲ πάντες χώραν καὶ δῆμον θεραπεύοντες διατελοῦσιν, οἱ μὲν ἄρχοντες τῶν κατὰ πόλεμον ἀγώνων, οἱ δὲ ὀργάνων τε καὶ ἔργων ἀποτελοῦντες γένεσιν ἐμισθον· οἷς δὲ περὶ τὰ τοιαῦτα οὐ πρόπον ἂν εἶη ψεύδεσθαι, θεοὺς προγόνοὺς αὐτῶν αἰδουμένους. ἂν δὲ τις δημιουργῶν εἰς χρόνον εἰ- 921 ρημένον ἔργον μὴ ἀποτελέσῃ διὰ κάκην, μηδὲν τὸν βιοδότην θεῶν ἐπαιδεσθεῖς, ἡγούμενος ὡς οἰκείον συγγνώμονα εἶναι θεῶν, οὐδὲν τῷ νόμῳ βλέπων, πρῶτον μὲν δίκην τῷ θεῷ ὑπέξει, δεύτερον δὲ ἐπόμενος αὐτῷ νόμῳ κείσθω τὴν τιμὴν τῶν ἔργων ὀφειλέτω ὧν ἂν τὸν ἐκδόντα ψεύσῃται καὶ πάλιν ἐξ ἀρχῆς ἐν τῷ ῥηθέντι χρόνῳ προῖκα ἔξεργασέσθω. καὶ ἀναιρουμένῳ δ' ἔργον ξυμβουλευτῆς νόμος,

B ἄπερ τῷ παλοῦντι ξυμβούλευε μὴ πλέονος τιμῶν δια-
πειρώμενον ἀλλ' ὡς ἀπλούστατα τῆς ἀξίας, ταῦτόν δὴ
προστίττει καὶ τῷ ἀναιρουμένῳ· γινώσκει γὰρ ὁ γε δη-
μιουργὸς τὴν ἀξίαν· ἐν ἐλευθέρων οὖν πόλεσιν οὐ δὴ
ποτε χρὴ τέχνη, σαφεῖ τε καὶ ἀψευδαῖ φύσει πράγματι,
διαπειρᾶσθαι τῶν ἰδιωτῶν τεχνάζοντα αὐτὸν τὸν δημι-
ουργόν, δίκας δὲ εἶναι τούτων τῷ ἀδικουμένῳ πρὸς τὸν
ἀδικούντα. ἴαν δὲ τις ἐκδοὺς αὐτὸν δημιουργῶ μὴ ἀποδῶ
C τοὺς μισθοὺς ὀρθῶς κατὰ τὴν ἐννομον ὁμολογίαν γενο-
μένην, Δία δὲ πολιούχου καὶ Ἀθηνᾶν κοινωνοὺς πολι-
τείας ἀτιμάζων, βραχὺ κέρδος ἀγαπῶν, λυγρὰ μεγάλας κοι-
ωνίας, νόμος ὁ βοηθῶν ἔστω τῷ τῆς πόλεως ξυνδέσμῳ
μετὰ θεῶν· ὅς γὰρ ἂν προαμειψάμενος ἔργον μισθοὺς μὴ
ἀποδιδῶ ἐν χρόνοις τοῖς ὁμολογηθεῖσι, διπλοῦν πραττέ-
σθω· ἴαν δὲ ἐνιαυτὸς ἐξέλθῃ, τῶν ἄλλων ἀτόκων ὄντων
D χρημάτων, ὅποσα δανεισμῷ ξυμβάλλει τις, οὗτος τῇ δραχ-
μῇ ἐκάστου μηνὸς ἐπωβελίαν κατατιδέτω, δίκας δὲ εἶναι
τούτων ἐν τοῖς κατὰ φυλὰς δικαστηρίοις. ὡς δὲ ἐν παρ-
έργῳ περὶ τῶν κατὰ πόλεμον δημιουργῶν ὄντων σωτη-
ρίας, στρατηγῶν τε καὶ ὅσοι περὶ ταῦτα τεχνικοί, δίκαιον
εἶπειν, ὅτι τὸ παράπαν ἐμνήσθημεν δημιουργῶν, ὡς τού-
τοις αὐτὰ καθ' ἑαυτοὺς οἷον ἑτέροις οὐσι δημιουργοῖς·
ἴαν τις ἄρα καὶ τούτων ἀνελόμενος δημόσιον ἔργον εἴδῃ
E ἐκῶν εἴτε προσταχθὲν καλῶς ἐξεργάσῃται, * ὁ δὲ δῆμος*
τὰς τιμὰς, οἳ δὲ μισθοὶ πολεμικοῖς ἀνδράσιν εἰσὶν, ἀπο-
διδῶ δικαίως, ὁ νόμος αὐτῶν ἐπαινῶν οὐποτε καμείται·
ἴαν δὲ προαμειψάμενος ἔργον τι τῶν κατὰ πόλεμον καλῶν
ἔργων μὴ ἀποδιδῶ, μέμψεται. νόμος οὖν οὗτος ἐπαίνῳ
περὶ τούτων ἡμῖν μεμιγμένος κείσθω, ξυμβουλευτικός,
922 οὐ βιαστικός, τῷ πλήθει τῶν πολιτῶν, τιμῶν τοὺς ἀγα-
θοὺς ἀνδρας, ὅσοι σωτήρες τῆς πόλεως εἰσι ξυμπάσης εἴτε
ἀνδρείαις εἴτε πολεμικαῖς μηχαναῖς, δευτέρους· πρώτοις

γὰρ τὸ μέγιστον γέρας δεδούσθω τοῖς τὰ τῶν ἀγαθῶν νο-
μοθετῶν γράμματα τιμῶν διαφερόντως δυνηθεῖσιν.

VI. Τὰ μὲν δὴ μέγιστα τῶν ξυμβολαίων, ὅσα πρὸς
ἀλλήλους ἀνδραποὶ ξυμβάλλουσι, πλήν γε ὀρφανικῶν καὶ
τῆς τῶν ἐπιτρόπων ἐπιμελείας τῶν ὀρφανῶν, σχεδὸν ἡμῖν
διατέτακται· ταῦτα δὲ δὴ μετὰ τὰ νῦν εἰρημένα ἀναγ- B
καῖον ἀμῶς γέ πως τάξασθαι. τούτων δὲ ἀρχαὶ πάντων
αἰ τε τῶν τελευτῶν μελλόντων ἐπιθυμία τῆς διαδέσεως
αἰ τε τῶν μηδὲν τὸ παράπαν διαθεμένων τύχαι· ἀναγ-
καῖον δὲ εἶπον, ὦ Κλεινία, βλέψας αὐτῶν [πέρι] πρὸς τε
τὸ δύσκολον καὶ χαλεπὸν. οὐδὲ γὰρ ἄτακτον δυνατόν ἐστὶ
αὐτὸ εἶν· πολλὰ γὰρ ἕκαστοι καὶ διάφορα ἀλλήλων καὶ
ἐναντία τιθεῖντ' ἂν τοῖς τε νόμοις καὶ τοῖς τῶν ζώντων
ἦθεσι καὶ τοῖς αὐτῶν τοῖς ἐμπροσθεν, πρὶν διατίθεσθαι
μέλλειν, εἰ τις ἐξουσίαν δάσει ἀπλῶς οὕτω κροῖαν εἶναι C
διαθήκην, ἢ ἂν τις διαθήται ὅπως οὖν ἔχων πρὸς τῷ τοῦ
βίου τέλει. ἀνοήτως γὰρ δὴ καὶ διατεθρυμμένως τινὰ
τρόπον ἔχομεν οἱ πλείστοι, ὅταν ἦδη μέλλειν ἡρώμεθα τε-
λευτῶν.

ΚΑ. Πῶς τοῦτο, ὦ ξένη, λέγεις;

ΑΘ. Χαλεπὸν ἐστ', ὦ Κλεινία, μέλλον ἀνθρώπος τε-
λευτήσῃν, καὶ μεστὸν λόγου τοῖς νομοθέταις εὐ μάλα φο-
βεροῦ καὶ δυσχεροῦς.

ΚΑ. Πῆ;

ΑΘ. Ζητῶν εἶναι κύριος ἀπάντων εἰώθε μετ' ὀργῆς D
λέγειν.

ΚΑ. Ποῖα δὴ;

ΑΘ. Δεινὸν γε, ὦ θεοί, φησὶν, εἰ τὰ μὰ ἐμοὶ μηδα-
μῶς ἐξέσται δοῦναι τε ὅτῳ ἂν ἐθέλω καὶ μὴ, καὶ τῷ μὲν
πλείῳ, τῷ δ' ἐλάττωνα τῶν ὁπόσοι περὶ ἐμὲ φαῦλοι καὶ
ὅσοι ἀγαθοὶ γεγόνασι φανερώς, βασιανισθέντες ἱκανῶς ἐν
νόμοις, οἳ δ' ἐν γῆρα καὶ ἄλλαις παντοίοις τύχαις.

ΚΑ. Οὐκοῦν, ὦ ξένη, καλῶς δοκοῦσί σοι λέγειν;
 Ε ΑΘ. Μαλθακοὶ ἔμοιγ', ὦ Κλεινία, δοκοῦσιν οἱ πάλα νομοθετοῦντες γεγονέναι καὶ ἐπὶ σμικρὸν τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων βλέποντές τε καὶ διανοοῦμενοι νομοθετεῖν.

ΚΑ. Πῶς λέγεις;

ΑΘ. Τὸν λόγον τοῦτον, ὦ γαθὲ, φοβούμενοι τὸν νόμον ἐτίθεσαν τόνδε, ἐξεῖναι τὰ ἑαυτοῦ διατίθεσθαι
 923 ἀπλῶς ὅπως ἂν τις ἐθέλῃ τὸ παράπαν, ἐγὼ δὲ καὶ σὺ τοῖς ἐν τῇ σῆ πόλει μέλλουσι τελευτᾶν ἀποκρινοῦμεθα ἐμμελέσσιον.

ΚΑ. Πῶς;

ΑΘ. Ὡ φίλοι, φήσομεν, καὶ ἀτεχνῶς ἐφήμεροι, χαλεπὸν ὑμῖν ἐστὶ γινώσκειν τὰ ὑμέτερόν αὐτῶν χρήματα καὶ πρὸς γε ὑμᾶς αὐτούς, ὥσπερ καὶ τὸ τῆς Πυθίας γράμμα φράζει, τὰ νῦν. ἔγωγ' οὐν νομοθέτης ὢν οὐδ' ὑμᾶς ὑμῶν αὐτῶν εἶναι τίθημι οὔτε τὴν οὐσίαν ταύτην, ζύμπαντος δὲ τοῦ γένους ὑμῶν τοῦ τε ἐμπροσθεν καὶ τοῦ ἔπειτα ἐσομένου, καὶ ἔτι μᾶλλον τῆς πόλεως εἶναι τὸ τε γένος πάντων καὶ τὴν οὐσίαν· καὶ οὕτω τούτων ἐχόντων οὐκ, ἐάν τις ὑμᾶς θωπεύει· ὑποδραμῶν ἐν νόσοις ἢ γῆρα σαλευόντας παρὰ τὸ βέλτιστον διατίθεσθαι πείθη, ζυγχορήσομαι ἐκῶν, ὃ τι δὲ τῇ πόλει τε ἄριστον πάσῃ καὶ γένηι, πρὸς πάντων τοῦτο βλέπων νομοθετήσω, τὸ ἐνὸς ἐκάστου κατατιθεῖς ἐν μοίραις ἐλάττωσι δικαίως. ὑμεῖς δὲ ἡμῖν ἴλεώ τε καὶ εὐμενεῖς ὄντες πορεύεσθε ἢ περὶ κατὰ φύσιν νῦν πορεύεσθε τὴν ἀνθρωπίνην· ἡμῖν δὲ περὶ τῶν ἄλλων τῶν
 C ὑμετέρων μελήσει, κηδομένοις ὃ τι μάλιστα εἰς δύναμιν, οὐ τῶν μὲν, τῶν δὲ οὐ. ταῦτα μὲν οὐν παραμύθιά τε καὶ προοίμια τῶν τε ζώντων, ὦ Κλεινία, καὶ τῶν τελευτῶντων ἐστὼ, νόμος δὲ ὁδε·

VII. Ὅς ἂν διαθήκην γράφῃ τὰ αὐτοῦ διατιθέμενος,

παιδῶν ὢν πατήρ, πρῶτον μὲν τῶν υἱῶν κληρονομοῦν ὃν ἂν ἀξιώσῃ γίγνεσθαι γραφέτω· τῶν δὲ ἄλλων παιδῶν, ὃν ἂν μὲν ἐτέρω ποιείσθαι διδῶ δεχομένω, γραφείσθω τοῦτο αὐτό, ἐὰν δὲ περιγίγνηται τις τῶν υἱῶν αὐτῷ μὴ ἐπὶ τινὶ κλήρῳ πεποιημένος, ὃν κατὰ νόμον ἐλπίς εἰς ἀποιμίαν ἐκπεμφθήσεσθαι, τούτῳ τῶν ἄλλων χρημάτων ἐξέστω τῷ πατρὶ διδοῖναι ὅσα ἂν ἐθέλῃ, πλὴν τοῦ πατρῴου κλήρου καὶ τῆς περὶ τὸν κλῆρον κατασκευῆς πάσης, καὶ ἐὰν πλείους ὦσι, πρὸς μέρος ὁ πατήρ ὅπῃ ἂν ἐθέλῃ νεμέτω τὰ περιόντα τοῦ κλήρου. ὅτῳ δ' ἂν τῶν υἱῶν ὑπάρχων οἶκος ἢ, μὴ νέμειν τούτῳ τῶν χρημάτων, θυγατρὶ τε ὡσαύτως, ἢ μὲν ἂν ἐγγεγνημένος ὡς ἀνὴρ ἐσόμενος ἢ, μὴ νέμειν, ἢ δ' ἂν μὴ, νέμειν· ἐὰν δὲ τῶν υἱῶν ἢ καὶ τῶν θυγατέρων φανῇ κλήρος ἐπιχώριος τῆς διαθήκης γενόμενος ὕστερον, τῷ κληρονομῷ τοῦ τὴν διαθήκην διαθεμένου καταλειπέτω. ἐὰν δὲ ἄρρενας μὲν μὴ λείπῃ, θηλείας δὲ, ὁ διατιθέμενος, ἄνδρα μὲν τῶν θυγατέρων ἤτιμι ἂν ἐθέλῃ, υἱὸν δὲ αὐτῷ καταλειπέτω γράψας κληρονομεῖν· ἐὰν δὲ υἱὸς τῷ τελευτήσῃ παῖς ὢν, πρὶν εἰς ἄνδρα δυνατὸς εἶναι τελεῖν, εἴτε γεννητὸς ὢν εἴτε ποιητὸς, γραφέτω καὶ περὶ τῆς τοιαύτης τύχης ὁ τὴν διαθήκην γράψων, τίνα χρὴ
 924 παῖδα αὐτῷ δεύτερον ἐπὶ τύχαις ἀμείνοσι γίγνεσθαι. ἐὰν δὲ τις ἄκαις ὢν τὸ παράπαν διαθήκην γράφῃ, τὸ τῆς ἐπιτήτου δεκατημόριον ἐξελόμενος, ἐὰν ἐθέλῃ τῷ δωρεῖσθαι, δωρεῖσθω· τὰ δὲ ἄλλα παραδιδούς πάντα τῷ ποιηθέντι ἄμμεπτος ἴλεων υἱὸν αὐτὸν ποιείσθω ἕνῃ νόμῳ. ὃ δ' ἂν ἐπιτρόπων οἱ παῖδες δέωνται, ἐὰν μὲν διαθέμενος τελευτᾶ καὶ γράψας ἐπιτρόπους τοῖς παισὶν ἐκόντας τε καὶ ὁμολογούντας ἐπιτροπεύσειν οὐστυνασοῦν καὶ ὀπόσοις ἂν ἐθέλῃ, B κατὰ ταῦτα τὰ γραφέντα ἢ τῶν ἐπιτρόπων αἰρέσις γιγνείσθω κυρία· ἐὰν δὲ ἢ τὸ παράπαν μὴ διαθέμενος τελευτήσῃ τις ἢ τῆς τῶν ἐπιτρόπων αἰρέσεως ἑλλιπής, ἐπιτρό-

πους εἶναι τοὺς ἐγγύτατα γένει πρὸς πατρὸς καὶ μητρὸς
 κυρίους, δύο μὲν πρὸς πατρός, δύο δὲ πρὸς μητρὸς, ἓνα
 δὲ ἐκ τῶν τοῦ τελευτήσαντος φίλων, τούτους δ' οἱ νομο-
 φύλακες καθιστάντων τῷ θεομένῳ τῶν ὄρφανῶν. καὶ
 C πάσης τῆς ἐπιτροπῆς καὶ τῶν ὄρφανῶν πεντεκαίδεκα τῶν
 νομοφυλάκων οἱ πρεσβύτατοι πάντων ἐπιμελείσθων αἰ
 κατὰ πρέσβην καὶ κατὰ τρεῖς διελόμενοι σφᾶς αὐτούς, κατ'
 ἑνιαυτὸν τρεῖς καὶ κατ' ἑνιαυτὸν ἄλλον ἕτεροι τρεῖς, ἕως
 ἂν αἱ πέντε περιόδοι γίνωνται κύκλῳ· καὶ τοῦτο ἐκλι-
 πέτω μηδέποτε κατὰ δύναμιν. ὅς δ' ἂν μηδὲν τὸ παράπαν
 διαθέμενος ἀποθάνῃ, παῖδας μὲν καταλιπὼν θεομένου
 ἐπιτροπῆς, τῶν αὐτῶν νόμων τούτων ἢ χρεῖα τῶν παίδων
 D αὐτοῦ μετεχέτω· θηλείας δὲ ἂν καταλίπῃ τις ἀπροσδο-
 κήτῳ τύχῃ χρησάμενος, συγγνώμην τῷ τιθέντι τὸν νόμον
 ἐχέτω, εἰάν τῶν τριῶν αὐτοῦ πρὸς τὰ δύο ἐπισκοπῶν τὴν
 ἐκδοσὶν τῶν θυγατέρων ποιῆται, πρὸς τε τὴν τοῦ γένους
 ἀγχιστεῖαν καὶ τὴν τοῦ κλήρου σωτηρίαν, τὸ δὲ τρίτον,
 ὅπερ ἂν πατὴρ διασκέψαιτο, ἐξ ἀπάντων τῶν πολιτῶν
 βλέπων εἰς ἡθῆ τε καὶ τρόπος τὸν ἐπιτήδειον αὐτῷ μὲν
 E διὰ τὴν ἀδύνατον σκέψιν. νόμος τοίνυν εἰς δύναμιν ὅδε
 περὶ τῶν τοιούτων κείσθω· εἰάν ὁ μὴ διαθέμενος θυγα-
 τέρας λίπῃ, τοῦ [δὲ] ἀποθανόντος ἀδελφὸς ὁμοπάτωρ ἢ
 ἀκλήρος ὁμομήτριος ἐχέτω τὴν θυγατέρα καὶ τὸν κλῆρον
 τοῦ τελευτήσαντος· εἰάν δὲ μὴ ἢ ἀδελφός, ἀδελφοῦ δὲ
 παῖς, ὡσαύτως, εἰάν ἐν ἡλικίᾳ πρὸς ἀλλήλους ᾤσιν· εἰάν
 δὲ μηδὲ εἰς τούτων, ἀδελφῆς δὲ παῖς ἢ, κατὰ ταῦτά· τέ-
 ταρτος δὲ πατὴρ ἀδελφός, πέμπτος δὲ τούτου παῖς, ἕκτος
 δὲ ἀδελφῆς πατὴρ ἐκγονος, ὡσαύτως δὲ τὸ γένος αἰεὶ πο-
 ρευέσθω κατ' ἀγχιστεῖαν, εἰάν τις παῖδας θηλείας κατα-
 925 λίπῃ, δι' ἀδελφῶν τε καὶ ἀδελφιδῶν ἐπανιών, ἐμπροσθε
 μὲν τῶν ἀρρένων, ὕστερον δὲ θηλειῶν ἐνὶ γένει. τὴν δὲ

τοῦ τῶν γάμων χρόνου συμμετρίαν τε καὶ ἀμετρίαν ὁ δι-
 καστὴς σκοπῶν κρινέτω, γυμνοὺς μὲν τοὺς ἀρρένας, γυ-
 μνάς δὲ ὀμφαλοῦ μέχρι θεώμενος τὰς θηλείας· εἰάν δὲ τοῖς
 οἰκείοις ἀπορία ξυγγενῶν ἢ, μέχρι μὲν ἀδελφοῦ υἱιδῶν,
 μέχρι δὲ πάππου παίδων ὡσαύτως, τῶν ἄλλων ὄντιν' ἂν
 ἢ παῖς μετ' ἐπιτρόπων αἰρήται τῶν πολιτῶν ἐκούσιον
 ἐκουσία, κληρονόμος γινέσθω τοῦ τελευτήσαντος καὶ τῆς B
 θυγατρὸς νυμφίος. ἔτι δὲ πολλὴ πολλῶν καὶ πλείων ἀπο-
 ρία τῶν τοιούτων γίνουσι· ἂν ἔστιν ὅτε ἐν αὐτῇ τῇ πόλει·
 ἂν οὖν δῆ τις ἀπορομένη τῶν αὐτόθεν ὄρα τινα εἰς ἀποι-
 κίαν ἀπεσταλμένον, ἢ δὲ κατὰ νοῦν αὐτῇ κληρονόμον
 ἐκείνον γινέσθαι τῶν τοῦ πατρὸς, εἰάν μὲν ξυγγενῆς ἢ,
 κατὰ τὴν τάξιν τοῦ νόμου ἐπὶ τὸν κλῆρον πορευέσθω, εἰάν
 δὲ ἐκτὸς γένους, τῶν ἐν τῇ πόλει ὄντων ἕξω τῆς συγγενείας,
 κύριος ἔστω κατὰ τὴν τῶν ἐπιτρόπων καὶ τῆς παιδὸς τοῦ C
 τελευτήσαντος αἴρεσιν γῆμαι καὶ τὸν κλῆρον ἐπανελεῖθαι
 οἰκαδε λαβεῖν τοῦ μὴ διαθεμένου. ἄπαις δὲ ἀρρένων τε
 καὶ θηλειῶν τὸ παράπαν ὅς ἂν μὴ διαθέμενος τελευτᾷ, τὰ
 μὲν ἄλλα περὶ τοῦ τοιούτου κατὰ τὸν ἐμπροσθεν ἐχέτω
 νόμον, θήλεια δὲ καὶ ἄρρην οἶον ξύννομοι ἴωσαν ἐκ τοῦ
 γένους εἰς τὸν ἐξηρημαμένον ἐκάστοτε οἶκον, ὧν ὁ κλῆρος
 γινέσθω κυρίως, ἀδελφῆ μὲν πρώτου, ἀδελφοῦ δὲ θυ- D
 γάτῃς δευτέρου, τρίτῃ δὲ ἐκγονος ἀδελφῆς, τετάρτῃ δὲ πα-
 τρὸς ἀδελφῆ, καὶ πέμπτῃ πατὴρ ἀδελφοῦ παῖς, ἕκτη δὲ
 ἀδελφῆς πατὴρ ἂν εἴη παῖς· συννοικίσειν δὲ ταύτας ἐκεί-
 νοις κατ' ἀγχιστεῖαν καὶ θέμιν, ὡς ἐμπροσθεν ἐνομοθε-
 τήσαμεν· μὴ δὲ λανθανέτω τὸ τῶν τοιούτων νόμων ἡμᾶς
 βᾶρος, ὡς χαλεπῶς ἔστιν ὅτε προστάττει τῷ τοῦ τελευτή-
 σαντος κατὰ γένος οἰκείῳ γαμεῖν τὴν ξυγγενῆ, μὴ δοκεῖ δὲ
 σκοπεῖν ἢ μυρία ἐν ἀνθρώποις ἐμπόδια γίνεσθαι τοῖς τοι- E
 οῦτοις ἐπιτάγμασι τοῦ μήτινα ἐθέλειν πείθεσθαι, πρότε-
 ρον δὲ οὔστινας οἰοῦν ἂν βουληθῆναι παθεῖν, ὅποτα ἢ

σωμάτων νοσήματα καὶ πηρώσεις ἢ διανοίας ἐν τισὶ τῶν ἐπιτακτομένων γαμῆν ἢ γαμῆσθαι γίνηται. τούτων δὲ μηδὲν φροντίζειν τάχ' ἂν ὁ νομοθέτης δόξειέ τισιν, οὐκ ὀρθῶς δοκοῦν. ἔστω τοίνυν εἰρημένον ὑπέρ τε νομοθέτου καὶ ὑπὲρ νομοθετουμένου σχεδὸν οἷον κοινὸν προοίμιον, συγγνώμην μὲν τῷ νομοθέτῃ τοὺς ἐπιτακτομένους δεόμενον ἔχειν, ὅτι τῶν κοινῶν ἐπιμελούμενος οὐκ ἂν ποτε δύναιτο διοικεῖν ἅμα καὶ τὰς ἰδίας ἐκάστῳ γιγνομένας ξυμφοράς, συγγνώμην δ' αὖ καὶ τοῖς νομοθετουμένοις, ὡς τὰ τοῦ νομοθετοῦντος εἰκότως ἐνίοτε οὐ δύνανται προστάγματα τελεῖν, ἃ μὴ γιγνώσκων προστάττει.

ΚΑ. Τί δὴ τις οὖν, ὦ ξένε, δρῶν πρὸς τὰ τοιαῦτα ἐμμετρότατος ἂν εἴη;

ΑΘ. Διαιτητής, ὦ Κλεινία, τοῖς τοιούτοις νόμοις καὶ νομοθετουμένοις ἀναγκαῖον αἰρεῖσθαι.

ΚΑ. Πῶς λέγεις;

ΑΘ. Ἔστιν ὅτε πλουσίου πατὴρ ἀδελφιδουὺς τὴν τοῦ θελοῦ θυγατέρα ἐκὼν οὐκ ἂν ἐθέλοι λαμβάνειν, τρυφῶν καὶ ἐπὶ μείζοσι γάμοις τὴν διάνοιαν ἐπέχων· ἔστι δ' ὅτε καὶ ξυμφορὰν τὴν μεγίστην τοῦ νομοθέτου προστάττοντος ἀπειθεῖν ἀναγκάζοιτ' ἂν τῷ νόμῳ, μαινόμενα κηδεύματα ἀναγκάζοντος λαμβάνειν ἢ δεινὰς ἄλλας σωμαίων ἢ ψυχῶν ξυμφοράς, ὡς ἀβίωτον ζῆν κεκτημένῳ. ὁ δὲ νῦν λόγος ἡμῶν περὶ τούτων ὅδε νόμος κείσθω· ἴάν τινες ἄρα περὶ διαθήκης ἐγκαλῶσι τοῖς κειμένοις νόμοις, περὶ τε ἄλλων ὠτινωνοῦν καὶ δὴ καὶ περὶ γάμων, ἢ μὴν παρόντα καὶ ζῶντα αὐτὸν τὸν νομοθέτην μήποτ' ἂν ἀναγκάσαι πράττειν οὕτω μηδὲ γῆμαι μηδὲ γῆμασθαι τοὺς νῦν ἀναγκαζομένους ἐκάτερα δρῶν, ὁ δὲ τις τῶν οἰκείων ἢ τις ἐπίτροπος φῆ, διαιτητὰς φάναι καὶ πατέρας τοὺς πεντεκαίδεκα τῶν νομοφυλάκων καταλιπεῖν τοῖς ὄρφανοῖς καὶ ὄρφανῶσι τὸν νομοθέτην· πρὸς οὓς ἐπανιόντες διαδικα-

ζέσθων οἱ περὶ τινος τῶν τοιούτων ἀμφισβητοῦντες, κύρια τελοῦντες τὰ τούτων δόγματα. ἂν δὲ τῷ μείζων δύναμις ἐπανατίθεσθαι δοκῇ τοῖς νομοφυλάξιν, εἰς τὸ τῶν ἐκκρίτων δικαστῶν δικαστήριον εἰσάγων αὐτοὺς διαδικάζεσθω περὶ τῶν ἀμφισβητουμένων· τῷ δὲ ἡττηθέντι παρὰ τοῦ νομοθέτου φόρος καὶ ὄνειδος κείσθω, πολλῶν χρημάτων οὖν κεκτημένῳ ζημίᾳ βαρυτέρα.

VIII. Νῦν δὲ τοῖς ὄρφανοῖς παισὶ γένησις οἷον δευτέρα τις γίγνεται· ἂν. μετὰ μὲν οὖν τὴν πρώτην ἐκάστοις εἰρηναῖα τροφαὶ καὶ παιδεύσεις· μετὰ δὲ τὴν δευτέραν, ἐρημον πατέρων γενομένην, μηχανάσθαι δεῖ, τίνα τρόπον ἢ τῆς ὄρφανίας τύχῃ τοῖς γενομένοις ὄρφανοῖς ὡς ἥκιστα ἔλεον ἔξει τῆς συμφορᾶς. πρῶτον μὲν δὴ φάμεν νομοθετεῖν αὐτοῖς τοὺς νομοφυλάκας ἀντὶ γεννητόρων πατέρων οὐ χείρους, καὶ δὴ καὶ καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν ὡς οἰκείων ἐπιμελεῖσθαι προστάττομεν, ἐμμελῆ τοῦτοις τε αὐτοῖς περὶ τροφῆς ὄρφανῶν προοιμιασάμενοι καὶ τοῖς ἐπιτρόποις. εἰς τίνα γὰρ οὖν μοι καιρὸν φαινόμεθα τοὺς ἐμπροσθεν λόγους διεξελεθεῖν, ὡς ἄρα αἱ τῶν τελευτησάντων ψυχῆι δύνανται ἔχουσι τίνα τελευτήσασαι, ἢ τῶν κατ' ἀνθρώπους πραγμάτων ἐπιμελοῦνται· ταῦτα δὲ ἀληθεῖς μὲν, μακροὶ δ' εἰσὶ περιέχοντες λόγοι, πιστεύειν δὲ ταῖς ἄλλαις φήμαις χρεῶν περὶ τὰ τοιαῦτα, οὕτω πολλαῖσι καὶ σφόδρα παλαιαῖς οὔσαις, πιστεύειν δ' αὖ καὶ τοῖς νομοθετοῦσι ταῦθ' οὕτως ἔχειν, ἂν περὶ μὴ παντάπασιν ἄφρονες φαίνονται. ταύτη δὲ εἰ ταῦτ' ἐστὶ κατὰ φύσιν, πρῶτον μὲν τοὺς ἄνω θεοὺς φοβεῖσθων, οἱ τῶν ὄρφανῶν τῆς ἐρημίας αἰσθήσεις ἔχουσι, καὶ τὰ περὶ ταῦτα ὀξύ μὲν ἀκούουσι, βλέπουσι τε ὀξύ, τοῖς τε περὶ αὐτὰ δικαίοις εὐμενεῖς εἰσὶ, νεμεσῶσι τε μάλιστα αὖ τοῖς εἰς ὄρφανὰ καὶ ἐρημῶν ὑβρίζουσι, παρακαταθήκην εἶναι μεγίστην ἡγρούμενοι καὶ ἰερωτάτην, εἴτα τὰς τῶν κεκμηκότων ψυχᾶς, αἷς ἐστὶν ἐν τῇ φύσει τῶν

αὐτῶν ἐκγόνων κηδεσθαι διαφερόντως καὶ τιμῶσι τε αὐ-
 τοὺς εὐμενεῖς εἶναι καὶ ἀτιμάζουσι δυσμενεῖς, ἐτι δὲ τὰς
 τῶν ζώντων μὲν, ἐν γῆρα δὲ ἄντων καὶ ἐν μερίσταις τι-
 μαῖς· ὅπου γὰρ πόλις εὐνομοῦσα εὐδαιμονεῖ, τούτους οἱ
 C παῖδες παίδων φιλοστοργούντες ζῶσι μεθ' ἡδονῆς· οἷς
 ἐπίτροπον καὶ ἄρχοντα πᾶσι δεῖ τὸν νοῦν, ᾧ καὶ βραχὺς
 ἐνεῖη, προσέχοντα καὶ εὐλαβούμενον περὶ τροφήν τε καὶ
 παιδείαν ὀρφανῶν, ὡς ἔρανον εἰσφέροντα ἑαυτῶ τε καὶ
 τοῖς αὐτοῦ, κατὰ δύναμιν πάντως πᾶσαν εὐεργετεῖν. ὁ
 μὲν δὴ πεισθεὶς τῷ πρὸ τοῦ νόμου μύθῳ καὶ μηδὲν εἰς
 D ὀρφανὸν ὑβρίσας οὐκ εἰσεται ἑναργῶς τὴν περὶ τὰ τοι-
 αῦτα ὀργὴν νομοθέτου, ὁ δὲ ἀπειθῆς καὶ τινα πατρὸς ἢ
 μητρὸς ἔρημον ἀδικῶν διπλῆν τιπέτω πᾶσαν τὴν βλάβην
 ἢ περὶ τὸν ἀμφιθαλῆ γενόμενος κακός· τὴν δὲ ἄλλην νο-
 μοθεσίαν ἐπιτρόποισι τε περὶ ὀρφανούς ἄρχουσί τε περὶ
 τὴν ἐπιμέλειαν τῶν ἐπιτρόπων, εἰ μὲν μὴ παραδείγμα τε
 τροφῆς παίδων ἐλευθέρων ἐκέκμητο αὐτοὶ τρέφοντες
 τοὺς αὐτῶν καὶ τῶν οἰκείων χρημάτων ἐπιμελούμενοι, ἐτι
 E δὲ νόμους περὶ αὐτῶν τούτων μετρίως διεξηγημένους εἶχον,
 εἶχέ τινα λόγον ἂν ἐπιτροπικούς τινας νόμους ὡς ὄντας
 ἰδίᾳ διαφέροντας πολὺ τιθέναι, ποικίλλοντας ἐπιτηδευ-
 μασιν ἰδίῳ τὸν τῶν ὀρφανῶν βίον παρὰ τὸν τῶν μὴ νῦν
 δὲ εἰς μὲν τὰ τοιαῦτα ἕμπαντα οὐ πολὺ διαφέρων ἢ παρ'
 ἡμῖν ὀρφανία κέκτηται τῆς πατρονομικῆς, τιμαῖς δὲ καὶ
 ἀτιμαῖς ἅμα καὶ ἐπιμελείαισιν οὐδαμῶς ἐξισοῦσθαι φιλεῖ,
 928 διὸ δὴ περὶ τοῦτο αὐτὸ τὴν ὀρφανῶν περὶ νομοθεσίαν πα-
 ραμυθούμενός τε καὶ ἀπειλῶν ὁ νόμος ἐσπούδακεν. ἐτι δ'
 ἀπειλή τις ἂν τοιάδε εἴη μάλα ἐγκαιρός· ὅς ἂν θῆλυν εἴτε
 ἄρρενα ἐπιτροπέη, καὶ ὅς ἂν ἐπιτρόπου φύλαξ τῶν νο-
 μοφυλάκων καταστάς ἐπιμελήται, μὴ χεῖρον ἀγαπάτω τῶν
 αὐτοῦ τέκνων τὸν τῆς ὀρφανικῆς μετεληφῶτα τύχης, μηδὲ
 τῶν οἰκείων τῶν τοῦ τρεφομένου χεῖρον χρημάτων ἐπιμε-

λείσθω, βέλτιον δὲ ἢ τῶν αὐτοῦ κατὰ προθυμίαν, ἕνα δὲ B
 τοῦτον νόμον ἔχων ὀρφανῶν περὶ πᾶς ἐπιτροπέετω· εἰ
 δὲ ἄλλως τις περὶ τὰ τοιαῦτα πράττει παρὰ τὸν νόμου
 τόνδε, ὁ μὲν ἄρχων ζημιούτω τὸν ἐπίτροπον, ὁ δὲ ἐπίτρο-
 πος τὸν ἄρχοντα εἰς τὸ τῶν ἐκκρίτων δικαστήριον εἰσάγων
 ζημιούτω τῷ δόξαντι τιμήματι τῷ δικαστηρίῳ διπλῆ· εἰ
 δ' ἐπίτροπος ἀμελεῖν ἢ κακουργεῖν δοκῆ τοῖς οἰκείοις ἢ
 καὶ τῶν ἄλλων τιμῶν πολιτῶν, εἰς ταῦτόν ἀγέτω δικαστή-
 ριον· ὁ τι δ' ἂν ὄφλη, τετραπλασίαν μὲν τούτου τίθειν, C
 γινέσθω δὲ τὸ μὲν ἡμῖσι τοῦ παιδὸς, τὸ δ' ἡμῖσι τοῦ κα-
 ταδικασαμένου τὴν δίκην. ἅμα δ' ἂν ἠβήσῃ τις τῶν ὀρ-
 φανῶν, εἰ ἠγγῆται κακῶς ἐπιτροπευθῆναι, μέχρι πέντε
 ἐτῶν ἐξηκούσης τῆς ἐπιτροπῆς ἔστω δίκην λαχεῖν ἐπιτρο-
 πίας· εἰ δὲ τις ὄφλη τῶν ἐπιτρόπων, τιμῶν τὸ δικαστή-
 ριον· ὁ τι χρὴ παθεῖν ἢ ἀποτινεῖν, εἰ δὲ δὴ τῶν ἀρ-
 χόντων, ἀμελείᾳ μὲν δόξας κακῶσαι τὸν ὀρφανόν, ὁ τι
 χρὴ τίθειν αὐτὸν τῷ παιδί, τιμάτω τὸ δικαστήριον, εἰ δὲ D
 ἀδικίᾳ, πρὸς τῷ τιμήματι τῆς ἀρχῆς τῶν νομοφυλάκων
 ἀφιστάσθω, τὸ δὲ κοινὸν τῆς πόλεως ἕτερον νομοφύλακα
 ἀντὶ τούτου καθιστάτω τῇ χώρᾳ καὶ τῇ πόλει.

IX. Διαφοραὶ πατέρων τε πρὸς αὐτῶν παίδας γίνον-
 ται καὶ παίδων πρὸς γεννητάς μείζους ἢ χρεῖαν, ἐν αἷς οἱ
 τε πατέρες ἠγοῦντ' ἂν δεῖν τὸν νομοθέτην νομοθετεῖν
 ἐξεῖναι σφισιν εἰ ἂν βούλωνται τὸν υἱὸν ὑπὸ κήρυκος ἐναν-
 τίον ἀπάντων ἀπειπεῖν υἱὸν κατὰ νόμον μηκέτ' εἶναι, E
 υἱεῖς τ' αὐτὸ σφισι πατέρας ὑπὸ νόσον ἢ γῆρας διατιθεμέ-
 νους ἀσχερῶς ἐξεῖναι παρανομίας γράφεσθαι· ταῦτα δὲ ὄν-
 τως ἐν παγκάκων ἠθροῖν ἀνθρώπων γίνεσθαι φιλεῖ, ἐπεὶ
 ἡμίσεων γε ὄντων τῶν κακῶν, οἷον μὴ κακοῦ μὲν πατρὸς,
 υἱέος δέ, ἢ τοῦναντίον, οὐ γίνονται ξυφοραὶ τηλικαύ-
 τῆς ἐχθρας ἐργοί. ἐν μὲν οὖν ἄλλῃ πολιτείᾳ παῖς ἀπο-
 κекουγγμένος οὐκ ἂν ἐξ ἀνάγκης ἄπολις εἴη, ταύτης δέ,
 24
 PLATO V.

ἧς οἷδε οἱ νόμοι ἔσονται, ἀναγκαίως ἔχει εἰς ἄλλην χώραν
 929 ἐξοικίσεσθαι τὸν ἀπάτορα· πρὸς γὰρ τοῖς τετραράκοντα
 καὶ πεντακισχιλλοῖς οἴκοις οὐκ ἔστιν ἕνα προσγεῖναι·
 διὸ δὴ δεῖ τὸν ταῦτα πεισόμενον ἐν δίκῃ μὴ ὑπὸ ἐνὸς πα-
 τρός, ὑπὸ δὲ τοῦ γένους ἀπορρηθῆναι παντός, ποιεῖν δὲ
 χρητῶν τοιούτων πέρι κατὰ νόμον τοιόνδε τινά· ὃν ἂν
 θυμὸς ἐπὶ μῆδαμῶς εὐτυχῆς, εἴτ' οὖν ἐν δίκῃ εἴτε καὶ
 μὴ, ὃν ἔτεκέ τε καὶ ἐξεθρέψατο, τοῦτον ἐπιθυμεῖν ἀπαλ-
 λάξαι τῆς αὐτοῦ ξυγγενείας, μὴ φάυλως οὕτως ἐξέστω
 B μῆδ' αὐθὺς τοῦτο δοῦν, πρῶτον δὲ συλλεξάτω τοὺς αὐτοῦ
 ξυγγενεῖς μέχρι ἀνεψιῶν καὶ τοὺς τοῦ υἱὸς ὡσαύτως τοὺς
 πρὸς μητρός, κατηγορεῖτω δὲ ἐν τούτοις διδάσκων, ὡς
 ἄξιός τις ἄπασιν ἐκ τοῦ γένους ἐκκεκρηχθῆναι, δότω δὲ καὶ τῷ
 υἱεὶ λόγους τοὺς ἴσους, ὡς οὐκ ἄξιός τις τούτων οὐδὲν
 πάσχειν· καὶ ἂν μὲν πείθῃ ὁ πατὴρ καὶ συμψήφους λάβῃ
 πάντων τῶν ξυγγενῶν ὑπὲρ ἡμῶν, πλὴν πατρός διαψη-
 φιζόμενων καὶ μητρός καὶ τοῦ φεύγοντος τῶν γε ἄλλων,
 C ὅπόσοι περ ἂν ὄσι γυναικῶν εἴτε ἀνδρῶν τέλειοι, ταύτη
 μὲν καὶ κατὰ ταῦτα ἐξέστω τῷ πατρὶ τὸν υἱὸν ἀποκηρύτ-
 τειν, ἄλλως δὲ μῆδαμῶς. τὸν δ' ἀποκηρυχθέντα ἂν τις
 τῶν πολιτῶν υἱὸν βούληται θέσθαι, μηδεὶς νόμος ἀπειρ-
 γέτω ποιεῖσθαι· τὰ γὰρ τῶν νέων ἤδη πολλὰς μεταβολὰς
 ἐν τῷ βίῳ μεταβάλλειν ἐκάστοτε πέφυκεν· ἀποκηρυ-
 χθέντα δὲ ἂν τις δέκα ἐτῶν μὴ ἐπιθυμήσῃ θετὸν υἱὸν
 D ποιήσασθαι, τοὺς τῶν ἐπιγόνων ἐπιμελητὰς τῶν εἰς τὴν
 ἀποικίαν ἐπιμελεῖσθαι καὶ τούτων, ὅπως ἂν μετὰσχῶσι
 τῆς αὐτῆς ἀποικίας ἐμμελῶς. ἂν δὲ τίς τινα νόσος ἢ γῆ-
 ρας ἢ καὶ τρόπων χαλεπότης ἢ καὶ ζύμπαντα ταῦτα ἐκ-
 φρονα ἀπεργάζηται διαφερόντως τῶν πολλῶν, καὶ λαν-
 θάνῃ τοὺς ἄλλους πλὴν τῶν συνδιαιωμένων, οἴκοφθορῇ
 δὲ ὡς ἂν τῶν αὐτοῦ κύριος, ὁ δὲ υἱὸς ἀπορῇ καὶ ὀκνή τὴν
 τῆς παρανομίας γράφεσθαι δίκην, νόμος αὐτῷ κείσθω,

πρῶτον μὲν πρὸς τοὺς πρεσβυτάτους τῶν νομοφυλάκων E
 ἐλθόντα διηγήσεσθαι τὴν τοῦ πατρὸς ξυμφορὰν, οἱ δὲ
 κατιδόντες ἱκανῶς ξυμβουλευόντων ἂν τε δὴ γράφεσθαι
 καὶ ἂν μὴ τὴν γραφὴν· ἂν δὲ ξυμβουλευέσῃσι, γυμνέ-
 σθωσαν τῷ γραφομένῳ μάρτυρες ἅμα καὶ ξύνδικοι, ὁ δὲ
 ὄφλων τοῦ λοιποῦ χρόνου ἄκυρος ἔστω τῶν αὐτοῦ καὶ τὸ
 σμικρότατον διατίθεσθαι, καθάπερ παῖς δὲ οἰκείω τὸν
 ἐπίλοιπον βίον.

X. Ἐὰν δὲ ἀνὴρ καὶ γυνὴ μῆδαμῇ ξυμφέρονται τρό-
 πων δυστυχίᾳ χρώμενοι, δέκα μὲν ἄνδρας τῶν νομοφυ-
 λάκων ἐπιμελεῖσθαι τῶν τοιούτων ἀεὶ χρεῶν τοὺς μέσους,
 δέκα δὲ τῶν περὶ γάμων γυναικῶν ὡσαύτως· καὶ ἂν μὲν 930
 δὴ ξυναλλάττειν θύνῃται, ταῦτ' ἔστω κύρια, ἂν δ' αἱ
 ψυχαὶ κυμαίνωσι μειζύως αὐτῶν, ζητεῖν κατὰ δύναμιν
 οἴτινες ἐκατέρῳ ξυνοίσουσιν· εἰκὸς δὲ εἶναι τοὺς τοιού-
 τους μὴ πράεσιν ἢ θεσι κερημένους· βαθυτέρα δὲ τού-
 τοις καὶ πραότερα τρόπων ἤδη ξύννομα πειραῖσθαι προς-
 αρμόττειν· καὶ ὅσοι μὲν ἂν ἄπαιδες αὐτῶν ἢ ὀλιγόπαι-
 δες ὄντες διαφέρωνται, καὶ παίδων ἕνεκα τὴν συνοίκησιν
 ποιεῖσθαι· ὅσοι δ' ἂν ἱκανῶν ὄντων παίδων, τῆς συγκα- B
 ταγηράσεως ἕνεκα καὶ ἐπιμελείας ἀλλήλων τὴν διάξενξίν
 τε καὶ σύξενξιν ποιεῖσθαι χρεῶν. ἂν δὲ τελευτᾷ γυνὴ κα-
 ταλείπουσα παῖδας θηλείας τε καὶ ἄρρενας, συμβουλευτι-
 κὸς ἂν εἴη νόμος ὁ τιθέμενος, οὐκ ἀναγκαστικός, τρέφειν
 τοὺς ὄντας παῖδας μὴ μητροῖαν ἐπαγόμενον· μὴ δὲ ὄντων
 ἐξ ἀνάγκης γαμεῖν, μέχρι περ ἂν ἱκανοὺς γεννήσῃ παῖδας
 τῷ τε οἴκῳ καὶ τῇ πόλει· ἦν δὲ ὁ ἀνὴρ ἀποθάνῃ παῖδας C
 ἱκανοὺς λιπῶν, ἢ μήτηρ τῶν παίδων αὐτοῦ μένουσα τρε-
 φέτω· νεωτέρα δ' ἂν δοκῇ τοῦ θέοντος εἶναι πρὸς τὸ ξῆν
 αὐτῷ ὑγιαίνουσα ἀναυδρος, οἱ προσήκοντες πρὸς τὰς τῶν
 γάμων ἐπιμελουμένας γυναῖκας κοινούμενοι τὸ δοκοῦν
 αὐτοῖς τε καὶ ἐκείναις περὶ τῶν τοιούτων ποιούντων· ἂν

δὲ ἐνδεεῖς τέκνων ὧσι, καὶ παίδων ἕνεκα· παίδων δὲ ἰκα-
 D νότης ἀκριβῆς ἄρσιν καὶ θήλειαν ἔστω τῷ νόμῳ. ὅταν δὲ
 ὁμολογῆται μὲν τὸ γενόμενον εἶναι τῶν ποιουμένων ἐκ-
 γονου, δέηται δὲ κρίσεως, τίμη τὸ γεννηθὲν ἔπεσθαι χρεῖαν,
 δούλη μὲν ἔαν συμμίξῃ δούλῳ ἢ ἐλευθέρῳ ἢ ἀπελευθέρῳ,
 πάντως τοῦ δεσπότου ἔστω τῆς δούλης τὸ γεννώμενον·
 ἔαν δὲ τις ἐλευθέρῳ δούλῳ συγγίγηται, τοῦ δεσπότου
 ἔστω τὸ γινόμενον τοῦ δούλου· ἔαν δ' ἐξ αὐτοῦ δούλης
 ἢ ἐκ δούλου ἑαντῆς, καὶ περιφανὲς τοῦτ' ἦ, τὸ μὲν τῆς
 E γυναικὸς αἰ γυναικὸς εἰς ἄλλην χώραν ἐκπεμπόντων σὺν
 τῷ πατρὶ, τὸ δὲ τοῦ ἀνδρὸς οἱ νομοφύλακες σὺν τῇ γεν-
 νησάσῃ.

XI. Γονέων δὲ ἀμελεῖν οὔτε θεὸς οὔτε ἀνθρώπος
 νοῦν ἔχων ξύμβουλος ποτε γένοιτ' ἂν οὐδεὶς οὐδενί· φρο-
 νῆσαι δὲ χρὴ περὶ θεῶν θεραπείας τοιούδε προοίμιον ἂν
 γενόμενον, εἰς τὰς τῶν γεννησάντων τιμὰς τε καὶ ἀτιμίας
 ὀρθῶς συντεταγμένον· νόμοι περὶ θεοῦ ἀρχαῖοι κείνται
 παρα πᾶσι διχῆ· τοὺς μὲν γὰρ τῶν θεῶν ὀρώντες σαφῶς
 931 τιμῶμεν, τῶν δ' εἰκόνας ἀγάλματα ἰδρυσάμενοι, οὓς ἡμῖν
 ἀγάλουσι καίπερ ἀψύχους ὄντας ἐκείνους ἡγοῦμεθα τοὺς
 ἐμψύχους θεοὺς πολλὴν διὰ ταῦτ' εὐνοίαν καὶ χάριν ἔχειν.
 πατὴρ οὖν ὅτε καὶ μήτηρ ἢ τούτων πατέρες ἢ μητέρες ἐν
 οἰκίᾳ κείνται κειμήλιοι ἀπειρηκότες γῆρα, μηδεὶς διανοη-
 θήτω ποτὲ ἀγαλμα αὐτῶ, τοιοῦτον ἐφέστιον ἰδρυμα ἐν οἰ-
 κίᾳ ἔχων, μᾶλλον κύριον ἔσεσθαι, ἔαν δὴ κατὰ τρόπον γε
 ὀρθῶς αὐτὸ θεραπεύῃ ὁ κειτημένος.

B ΚΑ. Τίνα δὴ τὴν ὀρθότητα εἶναι φράσεις;

ΑΘ. Ἐγὼ ἐρῶ· καὶ γὰρ οὖν ἄξιον, ὦ φίλοι, ἀκούειν
 τὰ γε δὴ τοιαῦτα.

ΚΑ. Λέγε μόνον.

ΑΘ. Οἰδίπους, φαμέν, ἀτιμασθεὶς ἐπέυξατο τοῖς αὐ-
 τοῦ τέκνοισι, ἃ δὴ καὶ πᾶς ὑμνεῖ τέλεα καὶ ἐπήκοα γενέσθαι

παρα θεῶν, Ἀμύντορά τε Φοῖνιμι τῷ ἑαυτοῦ ἐπαράσα-
 σθαι παιδί θυμωθέντα καὶ Ἰππολύτῳ Θησέα καὶ ἑτέροισι
 ἄλλοις μυθίοις μυθίοις, ὧν γέγονε σαφὲς ἐπήκοοι εἶναι
 γονεῦσι πρὸς τέκνα θεοῦ· ἀραῖος γὰρ γονεὺς ἐκγόνοισι, O
 ὧς οὐδεὶς ἕτερος ἄλλοις, δικαιοτάτα. μὴ δὴ τις ἀτιμαζο-
 μένω μὲν διαφερόντως πατρὶ πρὸς παίδων καὶ μητρὶ θεῶν
 ἐπήκοον [ἐν] εὐχαίς ἡγείσθω γίνεσθαι κατὰ φύσιν, τιμω-
 μένω δὲ ἄρα καὶ περιχαρεῖ σφόδρα γενομένω, καὶ διὰ
 τὰ τοιαῦτα εὐχαίς λιπαρῶς εἰς ἀγαθὰ τοῖς παισὶ παρακα-
 λούντος θεοῦ, οὐκ ἄρα τὰ τοιαῦτα ἀκούειν ἐξ ἴσου καὶ
 νέμειν ἡμῖν αὐτοὺς ἡγησόμεθα; ἀλλ' οὐκ ἂν ποτε δι-
 καιοὶ νομεῖς εἶεν ἀγαθῶν, ὃ δὴ φαμεν ἥκιστα θεοῖς εἶναι D
 πρόπον.

ΚΑ. Πολύ γε.

ΑΘ. Οὐκοῦν διανοηθῶμεν, ὃ σμικρῷ πρότερον εἰ-
 πομεν, ὧς οὐδὲν πρὸς θεῶν τιμιώτερον ἀγαλμ' ἂν κτη-
 σαίμεθα πατρὸς καὶ προπάτορος παρειμένω γῆρα καὶ
 μητέρων τὴν αὐτὴν δύναμιν ἔχουσῶν, οὓς ὅταν ἀγάλλῃ
 τις τιμαῖς, γέγηθεν ὁ θεός· οὐ γὰρ ἂν ἐπήκοος ἦν αὐτῶν.
 θανμαστόν γὰρ δὴ πον τὸ προγόνων ἰδρυμα ἡμῖν ἐστί,
 διαφερόντως τῶν ἀψύχων· τὰ μὲν γὰρ θεραπευόμενα E
 ὑφ' ἡμῶν, ὅσα ἐμψυχα, ξυνεύχεται ἐκάστοτε, καὶ ἀτιμα-
 ζόμενα τἀναντία, τὰ δ' οὐδέτερα, ὥστε ἂν ὀρθῶς τις
 χρῆται πατρὶ καὶ προπάτορι καὶ πᾶσι τοῖς τοιούτοις, πάν-
 των πρὸς θεοφιλή μοῖραν κυριώτατα ἀγαλιμάτων ἂν κη-
 κτῆτο.

ΚΑ. Κάλλις εἶπες.

ΑΘ. Πᾶς δὴ νοῦν ἔχων φοβεῖται καὶ τιμᾶ γονέων
 εὐχάς, εἰδὼς πολλοῖς καὶ πολλὰς ἐπιτελεῖς γενομένας.
 τούτων οὖν οὕτω φύσει διατεταγμένων τοῖς μὲν ἀγαθοῖς 932
 ἔρμαιον πρόγονοι γηραιοί, ζῶντες μέχρι τῶν ἐσχάτων τοῦ
 βίου, καὶ ἀπίοντες νέοι σφόδρα ποθεινοί, τοῖς δὲ κακοῖς

εὐ μάλα φοβεροί. πᾶς δὴ τιμάτω πάσαις τιμαῖς ταῖς ἐν νόμοις τοὺς αὐτοῦ γεννήτορας τοῖς νῦν πεισθεῖς λόγοις· εἰ δ' οὖν τινὰ κατέχοι φήμη κωφῆ τῶν τοιούτων προσιμίων, νόμος ὅδε ἐπὶ τούτοις ὀρθῶς κείμενος ἂν εἴη· ἔάν τις ἐν τῇδε τῇ πόλει γονέων ἀμελέστερον ἔχη τοῦ δέοντος, B καὶ μὴ τῶν νείων καὶ πάντων τῶν ἐκρόνων αὐτοῦ καὶ ἑαυτοῦ μειζύως εἰς ἅπαντα ἐπιτρέπων καὶ ἀποπληρῶν ἢ τὰς βουλήσεις, ἐξαγγελλέτω μὲν ὁ πάσχων τι τοιοῦτον, εἴτε αὐτὸς εἴτε τινὰ πέμπων, πρὸς τοὺς μὲν τῶν νομοφυλάκων τοὺς πρεσβυτάτους, τοὺς δ' αὖ τῶν περὶ γάμους γυναικῶν ἐπιμελουμένων· οἱ δ' ἐπιμελίσθωσαν, κολάζοντες τοὺς ἀδικούντας νέους μὲν ὄντας ἐτι πληγαῖς καὶ δεσμοῖς, μέτριον ἂν ἐτῶν ἄνδρες μὲν τυγχάνωσιν C ὄντες τριάκοντα, γυναῖκες δὲ δέκα πλείοσιν ἔτεσι κολάζεσθωσαν ταῖς αὐταῖς κολάσεσιν· ἔάν δὲ πορρωτέρω τούτων τῶν ἐτῶν ὄντες τῶν αὐτῶν ἀμελειῶν περὶ γονέας μὴ ἀφιστῶνται, κακῶσι δὲ τινὰς τινες, εἰς δικαστήριον εισαγόντων αὐτοὺς εἰς ἓνα καὶ ἑκατὸν τῶν πολιτῶν, οἵτινες ἂν ὦσι πρεσβυτάτοι ἅπαντων· ἂν δὲ τις ὄφλη, τιμάτω τὸ δικαστήριον ὅτι χρή τίνειν ἢ πάσχειν, ἀπόρορητον μηδὲν ποιούμενοι ὅσων δυνατὸς ἄνθρωπος πάσχειν ἢ τίνειν.

D ἔάν τις ἀδυνατῆ κακούμενος φράζειν, ὁ πυθόμενος τῶν ἐλευθέρων ἐξαγγελλέτω τοῖς ἄρχουσι ἢ κακὸς ἔστω καὶ ὑπόδικος τῷ ἐθέλοντι βλάβης· ἔάν δὲ δοῦλος μηνύσῃ, ἐλεύθερος ἔστω, καὶ ἔάν μὲν τῶν κακούντων ἢ κακούμενων δοῦλος, ὑπὸ τῆς ἀρχῆς ἀφείσθω, ἔάν δὲ τινος ἄλλου τῶν πολιτῶν, τὸ δημόσιον ὑπὲρ αὐτοῦ τιμῆν τῷ κερτημένῳ καταβαλλέτω· τοῖς ἄρχουσι δὲ ἐπιμελὲς ἔστω, μὴ τις ἀδικῆ τὸν τοιοῦτον τιμωρούμενος τῆς μηνύσεως ἔνεκα.

E XII. Ὅσα τις ἄλλος ἄλλον πημαίνει φαρμάκοις, τὰ μὲν θανάσιμα αὐτῶν διεύρηται, τῶν δ' ἄλλων περὶ βλάβ-

ψων, εἴτε τις ἄρα πόμασιν ἢ καὶ βρώμασιν ἢ ἀλείμμασιν ἑκὼν ἐκ προνοίας πημαίνει, τούτων οὐδὲν πο διεύρηθη. διττὰ γὰρ δὴ φαρμακεῖται κατὰ τὸ τῶν ἀνθρώπων οὔσαι γένος ἐπίσχουσι τὴν διάρρησιν. ἦν μὲν γὰρ τὰ νῦν διάρρηθην εἰπομεν, σώμασι σώματα κακουρογοῦσά ἐστι κατὰ 933 φύσιν· ἄλλη δὲ ἢ μαγανείαις τέ τισι καὶ ἐπρωδαῖς καὶ κατὰδέσεσι λεγομέναις πείθει τοὺς μὲν τολμῶντας βλάπτει αὐτούς, ὡς δύνανται τὸ τοιοῦτον, τοὺς δ' ὡς παντὸς μάλλον ὑπὸ τούτων δυναμένων γοητεύειν βλάπτονται. ταῦτ' οὖν καὶ περὶ τὰ τοιαῦτα ξύμπαντα οὔτε ἰσίδιου ὅπως ποτὲ πέφυκε γινώσκειν, οὔτ' εἰ τις γνοίῃ, πείθειν εὐπετές ἐτέρους· ταῖς δὲ ψυχαῖς τῶν ἀνθρώπων, δυσωπομένους πρὸς ἀλλήλους περὶ τὰ τοιαῦτα οὐκ ἄξιον ἐπιχειρεῖν πείθειν, ἂν ποτὲ ἄρα ἴδωσί που κήρινα μνήματα πεπλασμένα, εἴτ' ἐπὶ θύραις εἴτ' ἐπὶ τριώδοις εἴτ' ἐπὶ μνήμασι γονέων αὐτῶν τινές, ὀλιγορεῖν πάντων τῶν τοιούτων διακελεύεσθαι μὴ σαφὲς ἔχουσι δόγμα περὶ αὐτῶν. διαλαβόντας δὲ διχῆ τὸν τῆς φαρμακείας περὶ νόμον, ὅποτε- ρως ἂν τις ἐπιχειρῆ φαρμάττειν, πρῶτον μὲν δεῖσθαι καὶ παραινεῖν καὶ συμβουλεύειν μὴ δεῖν ἐπιχειρεῖν τοιοῦτο C ὄργῳ μηδὲ καθάπερ παῖδας τοὺς πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων δειμαίνοντας φοβεῖν, μηδ' αὖ τὸν νομοθέτην τε καὶ τὸν δικαστήν ἀναγκάζειν ἐξιάσθαι τῶν ἀνθρώπων τοὺς τοιοῦτους φόβους, ὡς πρῶτον μὲν τὸν ἐπιχειροῦντα φαρμάττειν οὐκ εἰδὸτα τί ὄργῳ, τὰ τε κατὰ σώματα, ἔάν μὴ τυγχάνῃ ἐπιστήμων ὢν ἰατρικῆς, τὰ τε αὖ περὶ τὰ μαγανεύματα, ἔάν μὴ μάντις ἢ τερατοσκόπος ὢν τυγχάνῃ λεγέσθω δὴ λόγος ὅδε νόμος περὶ φαρμακείας· ὅς ἂν φαρμακεύῃ τινὰ ἐπὶ βλάβῃ μὴ θανάσιμῳ μῆτε αὐτοῦ μῆτε D ἀνθρώπων τῶν ἐκείνου, βοσκημάτων δὲ ἢ σμητῶν, εἴτ' ἄλλη βλάβῃ εἴτ' οὖν θανάσιμῳ, ἔάν μὲν ἰατρὸς ὢν τυγχάνῃ καὶ ὄφλη δίκην φαρμάκων, θανάτῳ ζημιούσθω, ἔάν

δὲ ἰδιώτης, ὅτι χρηρὴ παθεῖν ἢ ἀποτίσαι, τιμᾶτω περὶ αὐ-
 τοῦ τὸ δικαστήριον. εἰ δὲ καταδέσειν ἢ ἐπαγωγαῖς ἢ
 τισιν ἐπιδαιῖς ἢ τῶν τοιούτων [φαρμακείων] ἄτιμοιόν
 E δόξῃ ὅμοιος εἶναι βλάπτουσι, εἰ μὲν μάντις ὢν ἢ τερα-
 τοσκόπος, τεθνήσκω, εἰ δ' ἄνευ μαντικῆς, ὅτι ἂν τις φαρ-
 μακείας ὄφλη, ταῦτόν καὶ τούτῳ γιγνέσθω· περὶ γὰρ αὐ-
 τοῦ τούτου τιμᾶτω τὸ δικαστήριον, ὅτι ἂν αὐτοῖς δεῖν αὐ-
 τὸν δόξῃ πάσχειν ἢ ἀποτίμειν. ὅσα τις ἂν ἕτερον [ἄλλον]
 πημῆν κλέπτων ἢ βιαζόμενος, ἂν μὲν μείζω, μείζονα τὴν
 ἐκτίσιν τῷ πημανθέντι τινέτω, ἐλάττω δὲ δὴ ζημιώσας
 σμικροτέρων, παρὰ πάντα δὲ τοσαύτην ἥλικα ἂν ἐκάστοτε
 ζημιώσῃ τίς τινα, μέχριπερὶ ἂν ἰάσῃται τὸ βλαβέν· δίκην
 δὲ ἕκαστος πρὸς ἑκάστῳ τῷ κακουργήματι σωφροονιστύος
 934 ἕνεκα ξυνεπομένην προσεκτισάτω, ὃ μὲν ἀνοία κακουρ-
 γίας ἄλλοτρία, πειθοῖ διὰ νεότητά ἢ τι τοιοῦτον χρησά-
 μενος, ἐλαφροτέρων, ὃ δὲ διὰ οἰκείαν ἀνοίαν ἢ δι' ἀκρά-
 τειαν ἠδονῶν ἢ λυπῶν ἐν φόβοις δειλοῖς ἢ τισιν ἐπιθυ-
 μίαις ἢ φθόνοις ἢ θυμοῖς δυσιατίοις γιγνόμενος βαρύτε-
 ραν, οὐχ ἕνεκα τοῦ κακουργῆσαι διδοῦς τὴν δίκην, οὐ γὰρ
 τὸ γεροντὸς ἀγένητον ἔσται ποτέ, τοῦ δ' εἰς τὸν αὐθις
 B ἕνεκα χρόνον ἢ τὸ παράπαν μισῆσαι τὴν ἀδικίαν αὐτὸν τε
 καὶ τοὺς ἰδόντας αὐτὸν δικαιούμενον, ἢ λωφῆσαι μέρος
 πολλὰ τῆς τοιαύτης ξυμφορᾶς. ὢν δὴ πάντων ἕνεκα χρηρὴ
 καὶ πρὸς πάντα τὰ τοιαῦτα βλέποντας τοὺς νόμους τοξό-
 του μὴ κακοῦ στοχάζεσθαι δίκην τοῦ τε μεγέθους τῆς κο-
 λάσεως ἐκάστων ἕνεκα καὶ παντελῶς τῆς ἀξίας· ταῦτόν
 δ' ἔργον ὁρῶντα ξυνυπηρετεῖν δεῖ τῷ νομοθέτῃ τὸν δικα-
 στήν, ὅταν αὐτῷ τις νόμος ἐπιτρέπη τιμᾶν, ὅτι χρηρὴ πά-
 C σχειν τὸν κρινόμενον ἢ ἀποτίμειν· τὸν δὲ, καθάπερ ζω-
 γράφον, ὑπογράφειν ἔργα ἐπόμενα τῇ γραφῇ. ὃ δὴ καὶ
 νῦν, ὦ Μέγилле καὶ Κλεινία, ποιητέον ἡμῖν ὅτι κάλλιστα
 καὶ ἀριστα· τῶν κλοπαίων τε καὶ βιαίων πάντων τὰς ζη-

μίας λεγομένης οἷας δεῖ γίγνεσθαι, λεκτέον, ὅπως ἂν ἡμῖν
 παρῆκοσι θεοὶ καὶ θεῶν παῖδες νομοθετεῖν.

XIII. Μαινόμενος δὲ ἂν τις ἢ, μὴ φανερός ἔστω κατὰ
 πόλιν· οἱ προσήκοντες δ' ἐκάστων κατὰ τὰς οἰκίας φυλατ-
 τόντων αὐτούς, ὅπως ἂν ἐπίστανται τρόπῳ, ἢ ζημίαν ἐκτι- D
 νόντων, ὃ μὲν τοῦ μεγίστου τιμήματος ἑκατὸν δραχμᾶς,
 εἰ δ' οὐκ οὐδὲν εἰς τὸν οὐδὲν καὶ ἐλεύθερον περιορᾶ, δυν-
 τέρου δὲ τιμήματος τέτταρα μέρη τῆς μνᾶς τῶν πέντε, τρία
 δ' ὁ τρίτος, καὶ δύο ὁ τέταρτος. μαίνονται μὲν οὐκ πολλοὶ
 πολλοὺς τρόπους· οὐδὲ μὲν νῦν εἴπομεν, ὑπὸ νόσων· εἰσι
 δὲ οἱ διὰ θυμοῦ κακὴν φύσιν ἄμα καὶ τροφήν γενομένην,
 οἳ δὴ σμικρᾶς ἐχθρας γενομένης πολλὴν φωνὴν λέντες
 κακῶς ἀλλήλους βλασφημοῦντες λέγουσιν, οὐκ ἔπρεπον ἐν E
 εὐνόμῳ πόλει γίγνεσθαι τοιοῦτον οὐδὲν οὐδαμῇ οὐδα-
 μῶς· εἰς δὴ περὶ κακηγορίας ἔστω νόμος περὶ πάντας ὅδε·
 μηδένα κακηγορεῖτω μηδεὶς· ὃ δὲ ἀμφισβητῶν ἐν τισι λό-
 γοις ἄλλος ἄλλῳ διδασκέτω καὶ μανθανέτω, τὸν τε ἀμφισ-
 βητοῦντα καὶ τοὺς παρόντας ἀπεχόμενος πάντως τοῦ κα-
 κηγορεῖν· ἐκ γὰρ τοῦ κατεύχεσθαι τε ἀλλήλοις ἐπαρωμέ-
 νους καὶ δι' αἰσχυρῶν ὀνομάτων ἐπιφέρειν γυναικείους
 ἑαυτοῖς φήμας πρῶτον μὲν ἐκ λόγων, κούφου πράγματος, 935
 ἔργῳ μίση τε καὶ ἐχθρὰ βαρύνταται γίνονται. πράγματι
 γὰρ ἀχαρίστω, θυμῷ, χαριζόμενος ὁ λέγων, ἐμπίπλες ὁρ-
 γῆν κακῶν ἐστιαμάτων, ὅσον ὑπὸ παιδείας ἡμερώθη ποτέ,
 πάλιν ἐξαγοιῶν τῆς ψυχῆς τὸ τοιοῦτον, θηριούμενος ἐν
 δυσκολίᾳ ζῶν γίγνεται, πικρὰν τοῦ θυμοῦ χάριν ἀποδε-
 χόμενος· μεταβαίνειν δὲ αὐτὸς πῶς εἰώθησι πάντες θαμὰ
 ἐν τοῖς τοιούτοις εἰς τότι γελοῖον περὶ τοῦ ἐναντίου φθέρ- B
 γεσθαι· ὅτις ἐθιζόμενος οὐδεὶς πάποτε ὅς οὐ τοῦ σπον-
 δαίου τρόπου ἦτοι τὸ παράπαν διήμμερτεν ἢ μεγαλονοίας
 ἀπάλεσε μέρος πολλά. ὢν δὴ χάριν ἐν μὲν ἑρῷ τὸ παρά-
 παν μηδεὶς τοιοῦτον φθιγγέται μηδέποτε μηδὲν μηδ' ἐν

τισι δημοτελέσι θυσίαις, μηδ' αὐτὸν ἐν ἄθλοισι μηδ' ἐν ἀγορᾷ
 μηδ' ἐν δικαστηρίῳ μηδ' ἐν ξυλλογῇ κοινῶ μηδενί, κόλα-
 ζέτω δὲ ὁ τούτων ἄρχων ἕκαστον ἀνατί, ἢ μηδέποτ' ἀρι-
 στείων πέρι φιλονεικίῃσιν, νόμων ὡς οὐ κηδόμενος οὐδὲ
 C ποιῶν τὰ προσταχθέντα ὑπὸ τοῦ νομοθέτου. ἐὰν δὲ τις
 ἐν ἄλλοις τόποις λαιδορίας ἄρχων ἢ ἀμυνόμενος ὅστισούνη
 μὴ ἀπέχεται τῶν τοιούτων λόγων, ὁ προστυγχάνων προ-
 σβύτερος ὢν τῷ νόμῳ ἀμυνέτω, πληγαῖς ἐξείργων τοὺς
 θυμῷ ἑτέρῳ κακῶ φιλοφρονομένους, ἢ ἐνεχέσθω τῇ τε-
 ταγμένη ζημίᾳ. λέγομεν δὴ τὰ νῦν ὡς ὁ λαιδορίας συμ-
 πλεκόμενος ἄνευ τοῦ γελοῖα ζητεῖν λέγειν οὐ δυνατός ἐστι
 D χρῆσθαι, καὶ τοῦτο λαιδοροῦμεν, ὅποταν θυμῷ γιγνώμε-
 νου ἢ τί δὲ δὴ; τὴν τῶν κωμωδῶν προθυμίαν τοῦ γελοῖα
 εἰς τοὺς ἀνθρώπους λέγειν ἢ παραδεχόμεθα, ἐὰν ἄνευ
 θυμοῦ τὸ τοιοῦτον ἡμῖν τοὺς πολίτας ἐπιχειρώσι κωμω-
 δοῦντες λέγειν, ἢ διαλάβωμεν δίχα τῷ παύειν καὶ μὴ, καὶ
 παύονται μὲν ἐξέστω τιμὴ περὶ τοῦ λέγειν γελοῖον ἄνευ θυ-
 μοῦ, συντεταμένῳ δὲ καὶ μετὰ θυμοῦ, καθάπερ εἶπομεν,
 E μὴ ἐξέστω μηδενί; τοῦτο μὲν οὖν οὐδαμῶς ἀναθετέον, φ'
 δ' ἐξέστω καὶ μὴ, τοῦτο νομοθετησώμεθα. ποιητῆ δὴ κω-
 μωδίας ἢ τινας λάμβαν ἢ μουσῶν μελωδίας μὴ ἐξέστω μήτε
 λόγῳ μήτε εἰκότι μήτε θυμῷ μήτε ἄνευ θυμοῦ μηδαμῶς
 μηδένα τῶν πολιτῶν κωμωδεῖν. ἐὰν δὲ τις ἀπειθῆ, τοὺς
 ἀθλοθέτας ἐξείργειν ἐκ τῆς χώρας τὸ παράπαν ἀνθημε-
 936 ρόν, ἢ ζημιουῖσθαι μναῖς τρισίν ἰσραῖς τοῦ θεοῦ, οὐ ἂν ὁ
 ἀγῶν ἢ οἷς δ' εἴρηται πρότερον ἐξουσίαν εἶναι περὶ τοῦ
 ποιεῖν εἰς ἀλλήλους, τούτοις ἄνευ θυμοῦ μὲν μετὰ παιδιᾶς
 ἐξέστω, σπουδῆ δὲ ἕκμα καὶ θυμοιμένοισι μὴ ἐξέστω. τού-
 του δὴ διάγνωσις ἐπιτετραφῆσθαι τῷ τῆς παιδεύσεως ὅλης
 ἐπιμελητῆ τῶν νέων. καὶ ὁ μὲν ἂν οὗτος ἐργασίη, προφέ-
 ρειν εἰς τὸ μέσον ἐξέστω τῷ ποιήσαντι, ὁ δ' ἂν ἀποκρίνη,
 B μήτε αὐτὸς ἐπιδεικνύσθω μηδενί μήτε ἄλλον δοῦλον μηδὲ

ἐλευθέρον ποτε φανῆ διδάξας, ἢ κακὸς εἶναι δοξαζέσθω
 καὶ ἀπειθῆς τοῖς νόμοις.

XIV. Οὐκ ἔστι δ' οὐχὶ ὁ πεινῶν ἢ τι τοιοῦτο πάσχων,
 ἀλλ' ὁ σωφρονῶν ἢ τινα ἀρετὴν ἢ μέρος ἔχων ταύτης, ἂν
 τινα ξυμφορὰν πρὸς τοῦτοις κεντῆται. διὸ θαυμαστὸν ἂν
 γένοιτο, εἴ τις ὢν τοιοῦτος ἀμεληθεῖ τὸ παράπαν, ὥστ'
 εἰς πτωχείαν τὴν ἐσχάτην ἐλθεῖν, δοῦλος ἢ καὶ ἐλευθερός,
 ἐν οἰκουμένη καὶ μετρίως πολιτεία τε καὶ πόλει. διὸ τῷ
 νομοθέτῃ θεῖναι νόμον ἀσφαλῆς τοιοῦτοις τοιοῦδε τινα. C
 πτωχὸς μηδεὶς ἡμῖν ἐν τῇ πόλει γιγνέσθω, τοιοῦτον δ' ἂν
 τις ἐπιχειρῆ θροῦν, εὐχαῖς βίον ἀνηνύτοις ξυλλεγόμενος,
 ἐκ μὲν ἀγορᾶς ἀγορανόμοι ἐξεργόντων αὐτόν, ἐκ δὲ τοῦ
 ἄστεος ἢ τῶν ἀστυνόμων ἀρχῆ, ἀγορανόμοι δὲ ἐκ τῆς ἄλ-
 λης χώρας εἰς τὴν ὑπερορίαν ἐκπεμπόντων, ὅπως ἡ χώρα
 τοῦ τοιοῦτου ζῶον καθαρὰ γίγνηται τὸ παράπαν. δοῦλος
 δ' ἂν ἢ δούλη βλάβη τῶν ἀλλοτρίων καὶ ὀτιοῦν, μὴ ξυν- D
 αἰτίου τοῦ βλαβέντος αὐτοῦ γενομένου κατ' ἀπειρίαν ἢ
 τιν' ἑτέραν χρεῖαν μὴ σώφρονα, ὁ τοῦ βλάψαντος δεσπό-
 της ἢ τὴν βλάβην ἐξιάσθω μὴ ἐνδεῶς ἢ τὸν βλάψαντ' αὐ-
 τὸν παραδότω. ἐὰν δ' ἐπαιτιώμενος ὁ δεσπότης κοινῆ τοῦ
 βλάψαντος τέχνη καὶ τοῦ βλαβέντος ἐπ' ἀποστέρησει φῆ
 τοῦ δούλου γεγενῆσθαι τὴν αἰτίαν, διαδικαζέσθω μὲν κα-
 κιοτεχνῶν τῷ φάσκοντι βλαβῆναι, καὶ ἐὰν ἔλη, διπλασίαν
 τῆς ἀξίας τοῦ δούλου κομιζέσθω, ἢς ἂν τιμήσῃ τὸ δικα- E
 στήριον, ἐὰν δὲ ἦτηθη, τὴν τε βλάβην ἐξιάσθω καὶ τὸν
 δοῦλον παραδότω. καὶ ἐὰν ὑποζύγιον ἢ ἵππος ἢ κύνων ἢ
 τι τῶν ἄλλων θρεμμάτων σίνηται τι τῶν πέλας, κατὰ
 ταῦτα ἐκτίθειν τὴν βλάβην. ἐὰν τις ἐκῶν μὴ θέλη μαρ-
 τυρεῖν, προσκαλείσθω τὸν δεόμενον, ὁ δὲ προσκληθεὶς
 ἀπαντάτω πρὸς τὴν δίκην, καὶ ἐὰν μὲν εἶδῃ καὶ ἐθέλη
 μαρτυρεῖν, μαρτυρεῖτω, ἐὰν δὲ εἰδέναι μὴ φῆ, τοὺς τρεῖς
 θεοὺς Δία καὶ Ἀπόλλωνα καὶ Θέμιν ἀπομόσας ἢ μὴν μὴ

937 εἰδέναι ἀπαλλαττέσθαι τῆς δίκης· ὁ δ' εἰς μαρτυρίαν κλη-
 θείς, μὴ ἀπαντῶν δὲ τῷ καλεσαμένῳ, τῆς βλάβης ὑπόδι-
 κος ἔστω κατὰ νόμον. εἰάν δέ τις τινα δικάζοντα ἀναστή-
 σεται μάρτυρα, μαρτυρήσας μὴ διαψηφίζέσθω περὶ ταύ-
 τῆς τῆς δίκης· γυναικὶ δ' ἐξέστω ἐλευθέρῳ μαρτυρεῖν καὶ
 συνηγορεῖν, εἰάν ὑπὲρ τετραράκοντα ἔτη ἢ γεγονυῖα, καὶ
 δίκην λαγχάνειν, εἰάν ἀναῦδος ἢ· ζῶντος δὲ ἀνδρὸς ἐξε-
 στα μαρτυρησάτω μόνον. δούλη δὲ καὶ δούλῳ καὶ παιδί
 B φόνου μόνον ἐξέστω μαρτυρεῖν καὶ συνηγορεῖν, εἰάν ἐγ-
 γνητὴν ἀξιόχρεον ἢ μὴν μενεῖν καταστήσῃ μέχρι δίκης,
 εἰάν ἐπισκηφθῇ τὰ ψευδῆ μαρτυρησάτω. ἐπισκηπτεσθῆναι δὲ
 τῶν ἀντιδίκων ἐκάτερον ὅλη τῇ μαρτυρίᾳ καὶ μέρει, εἰάν
 τὰ ψευδῆ φῆ τινα μεμαρτυρημέναι, πρὶν τὴν δίκην διακε-
 κρισθῆναι· τὰς δ' ἐπισκήψεις τὰς ἀρχὰς φυλάττειν κατασε-
 σημασμένους ὑπ' ἀμφοῖν, καὶ παρέχειν εἰς τὴν τῶν ψευδο-
 C μαρτυριῶν διάκρισιν. εἰάν δέ τις ἄλλῳ δις ψευδομαρτυρῶν,
 τοῦτον μηκέτι νόμος ἀναγκαζέτω μηδεὶς μαρτυρεῖν, εἰάν
 δὲ τρίς, μηκέτ' ἐξέστω τοῦτῳ μαρτυρεῖν· εἰάν δὲ τολμήσῃ
 μαρτυρησάτω τρίς ἑαλωκός, ἐνδεικνύτω μὲν πρὸς τὴν ἀφ-
 χὴν ὁ βουλόμενος αὐτόν, ἢ δ' ἀρχὴ δικαστηρίου παρα-
 δότω, εἰάν δὲ ὄφλη, θανάτῳ ζημιούσθω. ὁπόσων δ' αὖ
 μαρτυρίαι ἄλλῳσι δίκην, ψευδῆ δοξάντων μαρτυρεῖν καὶ τὴν
 νίκην τῷ ἐλόντι πεποιημέναι, εἰάν τῶν τοιούτων ὑπὲρ
 D ἡμισὶν μαρτυριῶν καταδικασθῶσι τινες, τὴν κατὰ ταύτας
 ἀλοῦσαν δίκην ἀνάδικον γίνεσθαι, ἀμφισβήτησιν δ' εἰ-
 ναι καὶ διαδικασίαν, εἴτε κατὰ ταύτας εἴτε μὴ ἢ δίκην ἐκρί-
 θῆ, ὁποτέρως δ' αὖ κριθῆ, ταύτη γιγνέσθω τὸ τέλος τῶν
 ἐμπροσθεν δικῶν.

XV. Πολλῶν δὲ ὄντων καὶ καλῶν ἐν τῷ τῶν ἀνθρώ-
 πων βίῳ, τοῖς πλείστοις αὐτῶν οἷον κήρες ἐπιπεφύκασιν,
 αἱ καταμαίνουσι τε καὶ καταρροπαίνουσι αὐτά· καὶ δὴ
 E καὶ δίκην ἐν ἀνθρώποις πῶς οὐ καλόν, ὃ πάντα ἡμέρωκε τὰ

ἀνθρώπινα; καλοῦ δὲ ὄντος τούτου πῶς οὐ καὶ τὸ ξυ-
 δικεῖν ἡμῖν γίγνοιτ' αὖ καλόν; ταῦτα οὖν τοιαῦτα ὄντα
 διέβαλε τις κακῆ, καλὸν ὄνομα προστησαμένη, τέχνη, ἢ
 πρῶτον μὲν δὴ φησιν εἶναι τινα δικῶν μηχανήν, εἶναι δ'
 αὐτὴν τῷ τε δικάσασθαι καὶ ξυδικεῖν ἄλλῳ νικῶν δυνα-
 μένην, αὖ τ' οὖν δίκαια αὖ τε μὴ τὰ περὶ τὴν δίκην ἐκά-
 στην ἢ πεπραγμένα· δωρεῶν δ' αὐτῆς εἶναι τῆς τέχνης 938
 καὶ τῶν λόγων τῶν ἐκ τῆς τέχνης, αὖ ἀντιδωρηταί τις
 χρήματα. ταύτην οὖν ἐν τῇ παρ' ἡμῖν πόλει, εἴτ' οὖν
 τέχνη εἴτε ἄτεχνός ἐστί τις ἐμπειρία καὶ τριβή, μάλιστα
 μὲν δὴ χρεῶν ἐστί μὴ φῦναι, δεομένου δὲ τοῦ νομοθέτου
 πείθεσθαι καὶ μὴ ἐναντία δίκῃ φθέγγεσθαι, πρὸς ἄλλην
 δὲ ἀπαλλάττεσθαι χώρας, πειδομένοις μὲν σιγῇ, ἀπει-
 θοῦσι δὲ φωνῇ νόμον ἢ δε· αὖ τις δοκῆ πειραῖσθαι τὴν τῶν
 δικαίων δύναμιν ἐν ταῖς τῶν δικαστῶν ψυχαῖς ἐπὶ τάναν- B
 τία τρέπειν καὶ παρὰ καιρὸν πολυδικεῖν τῶν τοιούτων ἢ
 καὶ ξυδικεῖν, γραφέσθω μὲν ὁ βουλόμενος αὐτόν κακο
 δικίας ἢ καὶ ξυδικίας κακῆς, κρινέσθω δὲ ἐν τῷ τῶν
 ἐκλεκτῶν δικαστηρίῳ, ὄφλοντος δὲ τιμάτω τὸ δικαστή-
 ριον εἴτε φιλοχρηματίας δοκεῖ δρᾶν τὸ τοιοῦτον εἴτε φι-
 λουεικία, καὶ εἰάν μὲν φιλουεικία, τιμᾶν αὐτῷ τὸ δικα-
 στήριον ὅσον χρῆ χρόνον τὸν τοιοῦτον μηδενὶ λαχεῖν δι-
 κην μηδὲ ξυδικῆσαι, εἰάν δὲ φιλοχρηματίας, τὸν μὲν ξέ-
 νον ἀπίοντα ἐκ τῆς χώρας μήποτε πάλιν ἐλθεῖν ἢ θα- C
 νάτῳ ζημιούσθαι, τὸν ἀστὸν δὲ τεθνᾶναι φιλοχρημοσύ-
 νης ἕνεκα τῆς ἐκ παντὸς τρόπου παρ' αὐτῷ τιμωμένης·
 καὶ εἰάν τις φιλουεικία κριθῆ δις τὸ τοιοῦτον δρᾶν, τε-
 θνάτω.

IB.

941 I. ΑΘ. Ἐάν ὡς πρεσβευτῆς τις ἢ κήρυξ καταφειδόμενος τῆς πόλεως παραπρεσβεύηται πρὸς τινα πόλιν, ἢ πεμπόμενος μὴ τὰς οὐσᾶς πρεσβείας ἐφ' αἷς πέμπεται ἀπαγγέλλῃ, ἢ πάλιν ἐνὶ παρὰ τῶν πολεμίων ἢ καὶ φίλων μὴ τὰ παρ' ἐκείνων ὀρθῶς ἀποπρεσβεύσας γένηται φανερός ἢ κηρυκείσας, γραφαὶ κατὰ τούτων ἔστων ὡς Ἐρμοῦ καὶ Διὸς ἀγγελίας καὶ ἐπιτάξεις παρὰ νόμου ἀσεβησάντων, τίμημα δὲ ὅ τι χρή πάσχειν ἢ ἀποτίνειν, εἴαν ὄφλη. κλοπὴ μὲν χρημάτων ἀνελεύθερον, ἀρπαγὴ δὲ ἀνάσχυτον· τῶν Διὸς δὲ υἱῶν οὐδεὶς οὔτε δόλοισι οὔτε βία χαίρων ἐπιτεθήδευκε τούτοις οὐδέτερον. μηδεὶς οὖν ὑπὸ ποιητῶν μηδ' ἄλλως ὑπὸ τινῶν μυθολόγων πλημμελεῖν περὶ τὰ τοιαῦτα ἐξαπατώμενος ἀναπειθέσθω, καὶ κλέπτων ἢ βιαζόμενος οἴεσθω μηδὲν ἀσχυρὸν ποιεῖν, ἀλλ' ἄπερ αὐτοὶ θεοὶ δοῶσιν· οὔτε γὰρ ἀληθὲς οὔτ' εἰκόσ, ἀλλ' ὅστις δοῶ τοιοῦτον παρανόμως, οὔτε θεὸς οὔτε παῖς ἐστὶ ποτε θεῶν, ταῦτα δὲ νομοθέτῃ μᾶλλον προσήκει γινώσκειν ἢ ποιηταῖς ξύμπασιν. ὁ μὲν οὖν πεισθεὶς ἡμῶν τῷ λόγῳ εὐτυχεῖτε καὶ εἰς χρόνον ἅπαντα εὐτυχοί, ὁ δὲ ἀπιστήσας τὸ μετὰ ταῦτα τοιῶδέ τι ἐνεχέσθω νόμῳ· εἴαν τις τι κλέπτῃ δημόσιον μέγα ἢ καὶ σμικρόν, τῆς αὐτῆς δίκης δεῖ. σμικρόν τε γὰρ ὁ κλέπτων ἔρωτι μὲν ταύτῳ, δυνάμει δὲ ἐλάττουι κέκλοφεν, ὃ τε τὸ μείζον κινῶν οὐ καταθέμενος ὄλου ἀδικεῖ· δίκης οὖν οὐδέτερον οὐδέτερον ἐλάττονος ἕνεκα μεγέθους τοῦ κλέμματος ὁ νόμος ἀξιοῖ ζημιῶν, ἀλλὰ τῷ τὸν μὲν ἴσως ἂν ἰάσιμον ἔτ' εἶναι, τὸν δ' ἀνάτατον. ξένου μὲν δὴ τῶν δημοσίων ἢ δοῦλον ἂν τις τι κλέπτουτα ἐν δικαστηρίῳ ἔλῃ, ὡς ἰασίμῳ ἐκ τῶν εἰκότων ὄντι, τί χρή παθεῖν ἢ τίνα ζημίαν ἀποτίνειν αὐτόν, ἢ κρίσις γινέσθω.

τὸν δὲ ἀστὸν καὶ τεθραμμένον ὡς ἔσται τεθραμμένος, ἂν 942 πατρίδα συλῶν ἢ βιαζόμενος ἀλίσηται, εἴαν τ' ἐπ' αὐτοφάτῳ εἴαν τε μὴ, σχεδὸν ὡς ἀνάτατον ὄντα θανάτῳ ζημιῶν.

II. Στρατείων δὲ ἕνεκα πολλὴ μὲν ξυμβουλή, πολλοὶ δὲ νόμοι γίνονται κατὰ τρόπον, μέριστον δὲ τὸ μηδέποτε ἀναρχὸν μηδένα εἶναι, μήτ' ἄρχοντα μήτε θήλειαν, μηδέ τινος ἔθει ψυχῆν εἰθίσθαι μήτε σπουδάζοντος μήτ' ἐν παιδιαῖς αὐτὸν ἐφ' ἑαυτοῦ τι κατὰ μόνας δοῶν, ἀλλ' ἐν B τε πολέμῳ παντὶ καὶ ἐν εἰρήνῃ πάσῃ πρὸς τὸν ἄρχοντα αἰεὶ βλέποντα καὶ ξυνεπόμενον ζῆν, καὶ τὰ βραχύταθ' ὑπ' ἐκείνου κυβερνῶμενον, οἷον ἔσταναι θ' ὅταν ἐπιτάτῃ τις καὶ πορεύεσθαι καὶ γυμνάζεσθαι καὶ λουῖσθαι καὶ σιτεῖσθαι καὶ ἐγειρεσθαι νύκτωρ εἰς τε φυλακὰς καὶ παραγγέλλεσθαι, καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς κινδύνοις μήτε τιμὰ διώκειν μηδ' ὑποχωρεῖν ἄλλῳ ἄνευ τῆς τῶν ἀρχόντων δηλώσεως, ἐνί τε λόγῳ τὸ χωρὶς τι τῶν ἄλλων πράττειν διδάξαι τὴν ψυχῆν C ἔθει μὴτε γινώσκειν μήτ' ἐπίστασθαι τὸ παράπαν, ἀλλ' ἀθρόον αἰεὶ καὶ ἅμα καὶ κοινὸν τὸν βίον ὃ τι μάλιστα πᾶσι πάντων γίνεσθαι· τούτου γὰρ οὔτ' ἐστὶν οὔτε ποτὲ μὴ γένηται κρεῖττον οὔτε ἄμεινον οὔτε τεχνικώτερον εἰς σωτηρίαν τὴν κατὰ πόλεμον καὶ νίκην. τοῦτο καὶ ἐν εἰρήνῃ μελετητέον εὐθύς ἐκ τῶν παιδῶν, ἄρχειν τε ἄλλων ἄρχεσθαι θ' ὑπ' ἐτέρων· τὴν δ' ἀναρχίαν ἐξαιρετέον ἐκ παν- D τὸς τοῦ βίου ἀπάντων τῶν ἀνθρώπων τε καὶ τῶν ὑπ' ἀνθρώπους θηρίων· καὶ δὴ καὶ χορείας πάσας εἰς τὰς ἀριστείας τὰς κατὰ πόλεμον βλέπούσας χορεύειν, καὶ ὄλην εὐκολίαν τε καὶ εὐχέριαν ἐπιτηδεύειν τῶν αὐτῶν εἵνεκα, καρτερήσεις τε αὐ σιτίων καὶ ποτῶν καὶ χειμῶνων καὶ τῶν ἐναντιῶν καὶ κοίτης σκληρᾶς, καὶ τό γε μέριστον, τὴν τῆς κεφαλῆς καὶ ποδῶν δύναμιν μὴ διαφθείρειν τῇ τῶν ἄλλοτριῶν σκεπασμάτων περικυλῶν, τὴν τῶν οἰκείων ἀπολ-

- Ε λύντας πύλων τε καὶ ὑποδημάτων γένεσιν καὶ φύσιν· ταῦτα γὰρ ἀκρωτήρια ὄντα σωζόμενά τε ἔχει μερίστην δύναμιν παντός τοῦ σώματος καὶ τούναντίον ἐναντίας, καὶ τὸ μὲν ὑψηροτάτου ἀπαντι τῷ σώματι, τὸ δὲ ἀρχικώτατον, ἔχον τὰς κυρίας ἀπάσας αἰσθήσεις αὐτοῦ φύσει.
- 943 ἔπαινον μὲν δὴ τοῦτον ἀκούειν τὸν νέον χρηρὸν δοκεῖν πολέμικου περὶ βίου, νόμους δ' αὐτὸς οὕτως· στρατεύεσθαι τὸν καταλεγέντα ἢ τὸν ἐν μέρει τιμὴν τεταγμένον. εἰ δέ τις ἐκλείπη τιμὴ κάκη μὴ στρατηγῶν ἀφέντων, γραφὰς ἀστρατείας εἶναι πρὸς τοὺς πολεμικοὺς ἄρχοντας, ὅταν ἔλθωσιν ἀπὸ στρατοπέδου, δικάζειν δὲ τοὺς στρατεύσαντας ἐκάστους χωρὶς, ὀπλίτας τε καὶ ἱππέας καὶ τὰλλα ἐμ-
- B πολέμια ἕκαστα ὡσαύτως, καὶ εἰσάγειν ὀπλίτας μὲν εἰς τοὺς ὀπλίτας, ἱππέας δὲ εἰς τοὺς ἱππέας καὶ τοὺς ἄλλους δὲ κατὰ ταῦτά εἰς τοὺς αὐτῶν ξυνομόμους· εἰ δέ τις ὄφλη, ὑπάρχειν μὲν αὐτῷ μήποτε τῆς ὅλης ἀριστείας ἀγωνιστῆ γενέσθαι μηδὲ ἀστρατείας ἄλλον γράψασθαι ποτε μηδὲ κατηγόρω τούτων περὶ γενέσθαι, πρὸς τούτοις δ' ἔτι προστιμᾶν αὐτῷ τὸ δικαστήριον, ὅτι χρηρὸν παθεῖν ἢ ἀποτίνειν. μετὰ δὲ ταῦτα, ἐκδικασθεῖσθαι τῶν τῆς ἀστρατείας δικῶν, πάλιν ἐκάστων τούτων ἄρχοντας ποιῆσαι ξύλλο-
- C γρον, ἀριστείων δὲ περὶ κρίνεσθαι τὸν βουλούμενον ἐν τοῖς αὐτῶν ἔθνεσι, μὴ περὶ προτέρον πολέμου μηδὲν παρεχόμενον μήτε τεκμήριον μήτε μαρτύρων πιστώσεις λόγων, αὐτῆς δὲ περὶ τῆς ἀστρατείας τῆς τότε γενομένης αὐτοῖς. στέφανον δὲ τὸ νικητήριον ἐκάστοις εἶναι θαλλοῦ· τοῦτον δὲ εἰς τὰ τῶν πολεμικῶν θεῶν ἱερά, ὧν ἂν τις βούληται, γράψαντα ἀναθεῖναι μαρτύριον εἰς τὴν τῶν ἀριστείων κρίσιν παντός τοῦ βίου καὶ τὴν τῶν δευτέρων καὶ τρίτων.
- D εἰ δὲ στρατεύσῃται μὲν τις, μὴ ἀπαγαγόντων δὲ τῶν ἀρχόντων οἴκαδε προαπέλθῃ τοῦ χρόνου, λειποταξίον τούτων εἶναι γραφὰς ἐν τοῖς αὐτοῖς οἷσπερ τῆς ἀστρατείας,

ὄφλουσί τε τιμωρίαί ἐπέστασαν αἴπερ καὶ πρόσθεν ἐτέθησαν. χρηρὸν μὲν δὴ πᾶσαν ἐπιφέροντα δίκην ἀνδρὶ πάντ' ἀνδρὰ φοβεῖσθαι τὸ μὴ [τε] ἐπινεγκεῖν ψευδῆ τιμωρίαν, μὴτ' οὖν ἐκόντα μὴτ' ἄκοντα κατὰ δύναμιν· παρθένος Ἐ γὰρ αἰδοῖ ἄδικη λέγεται τε καὶ ὄντως εἴρηται, ψεῦδος δὲ αἰδοῖ καὶ δίκην νεμεσητὸν κατὰ φύσιν· τῶν τε οὖν ἄλλων εὐλαβεῖσθαι δεῖ περὶ πλημμελεῖν εἰς δίκην, διαφερόντως δὲ καὶ τῆς τῶν κατὰ πόλεμον ὀπλων ἀποβολῆς, μὴ διαμαρτῶν τις ἄρα τῶν ἀναγκαίων ἀποβολῶν, ὡς αἰσχροῦς αὐτὰς εἰς ὄνειδος τιθεῖς, ἀναξίφ' ἀναξίας ἐπάγῃ δίκας. ἡμέδιον μὲν οὖν οὐδαμῶς διορίσαι τούτων θάτερον, ὅμως δὲ χρηρὸν τὸν νόμον ἀμῶς γέ πως ὀρίξειν πειρα- 944 σθαι κατὰ μέρος. μύθῳ δὲ προσχρώμενοι ἅμ' εἰπόμεν, εἰ κομισθεῖς ἐπὶ σκηνὴν ἄνευ τῶν ὀπλων Πάτροκλος ἐμπνους ἐγένεθ', οἷον δὴ μυρτίους συνέπεσε, τὰ δὲ πρότερα ἐκεῖνα ὄπλα, ἃ Πηλεὶ φησὶν ὁ ποιητὴς παρὰ θεῶν προῖκα ἐν τοῖς γάμοις ἐπιδοθῆναι Θέτιδι, ταῦτα δὲ Ἐκτωρ εἶπεν, ἐξήν ἂν τῶν τότε ὄσοι κακοὶ ὄνειδίξειν ὀπλων ἀποβολὴν τῷ τοῦ Μενoitίου; ἔτι δὲ ὁπόσοι κατὰ κρημνῶν ῥιφέντες ἀπώλεσαν ὄπλα, ἢ κατὰ θάλατταν, ἢ χειμῶνων ἐν τόποις B ὑποδεξαμένης αὐτοὺς ἐξαιφνης πολλῆς ὕσεως ὕδατος, ἢ μυρτὶ ἂν ἔχοι τις τοιαῦτα παραμυθούμενος ἐπάθειν, εὐδιάβολον κακὸν καλλύνων· τεμεῖν δὲ χρῆσθαι κατὰ δύναμιν τὸ μείζον καὶ τὸ δυσχερέστερον κακὸν ἀπὸ τοῦ ἐναντίου. σχεθὸν οὖν ἐν τοῖς ὄνειδεσιν ἔχει τινὰ τομὴν ἢ τούτων τῶν ὀνομάτων ἐπιφορὰ· ῥίψασπις μὲν γὰρ οὐκ ἐν πᾶσιν ὀνομάζοιτ' ἂν δικαίως, ἀποβολεὺς δὲ ὀπλων· οὐχ C ὁμοίως γὰρ ὅτε ἀφαιρεθεῖς μετ' εἰκνίας βίας γίγνοιτ' ἂν ῥίψασπις ὅτε ἀφείς ἐκὼν, διαφέρει δὲ ὅλον πον καὶ τὸ πᾶν. ὡδ' οὖν δὴ λεγέσθω νόμῳ· εἰ δὲ καταλαμβανόμενός τις ὑπὸ πολεμίων καὶ ἔχων ὄπλα μὴ ἀναστρέφῃ καὶ ἀμύνηται, ἀφῆ δὲ ἐκὼν ἢ ῥίψῃ, ζωὴν αἰσχροῦ ἀρνύμενος μετὰ

τάχους μάλλον ἢ μετ' ἀνδρείας καλὸν καὶ εὐδαιμόνα θά-
 νατον, τοιαύτης μὲν ὄπλων ἀποβολῆς ἔστω δίκη ὀφθέν-
 τω, τῆς δὲ εἰρημένης ἐμπροσθεν ὁ δικάζων [μὴ] ἀμελείτω
 σκοπεῖν· τὸν γὰρ κακὸν αἰεὶ δεῖ κολάζειν, ἢ ἀμείνων ἢ,
 οὐ τὸν θυστηρίαν ὄπλων εἰς τούναντίον ἀφέντι δύναμι-
 αὐτὴν ἀμυντηρίαν ὄπλων εἰς τούναντίον ἀφέντι δύναμι-
 τίς ἄρα γίγνεται ἂν πρόσφορος; οὐ γὰρ δυνατὸν ἀνδρώ-
 πω δρᾶν τούναντίον ὡς ποτε θεὸν φασὶ δρᾶσαι, Καίνεα
 τὸν Θετταλὸν ἐκ γυναικὸς μεταβαλόντα εἰς ἀνδρὸς φύσιν.
 ἦν γὰρ ἂν ἀνδρὶ ἑσφάσπιδι τρόπον τινα πρέπουσα πα-
 σῶν μάλιστα ἢ κείνη τῇ γενέσει ἐναντία γενέσις, εἰς γυ-
 ναῖκα ἐξ ἀνδρὸς μεταβαλοῦσα, τιμωρία τούτῳ γενομένη.
 νῦν δ' ὅτι τούτων ἐγγύτατα φιλοψυχίας ἔνεκα, ἵνα τὸν
 ἐπίλοιπον βίον μὴ κινδυνεύῃ, ξῆ δὲ ὡς πλείστον χρόνου
 [ῶν] κακῶ ὀνειδέει ξυνεχόμενος, ἔστω νόμος ὅδε ἐπὶ τού-
 τοις· ἀνὴρ ὅς ἂν ὄφλη δίκην ὡς εἰσχωρῶς ἀποβαλὼν ὄπλα
 πολεμικά, τούτῳ μὴτ' οὐκ τις στρατηγὸς μὴτ' ἄλλος ποτὲ
 τῶν κατὰ πόλεμον ἀρχόντων ὡς ἀνδρὶ στρατιώτῃ χρήση-
 945 ται μὴδ' εἰς τάξιν κατατάξῃ μὴδ' ἠντινοῦν· εἰ δὲ μὴ, κατ-
 εὐθύνειν αὐτοῦ τὸν εὐθύνον, ἂν μὲν ἢ τοῦ μεγίστου τι-
 μήματος ὁ τάξας τὸν κακὸν, χιλίας, ἂν δὲ τοῦ δευτέρου,
 πέντε μνᾶς, ἂν δὲ τοῦ τρίτου, τρεῖς μνᾶς· ἂν δὲ τοῦ τε-
 τάρτου, μνᾶν. ὁ δὲ ὄφλων τὴν δίκην πρὸς τῷ ἀφείσθαι
 τῶν ἀνδρείων κινδύνων κατὰ φύσιν τὴν αὐτοῦ προσα-
 ποτισάτω μισθόν, χιλίας μὲν, ἂν τοῦ μεγίστου τιμήματος
 ἢ, πέντε δέ, τοῦ δευτέρου, τρεῖς δέ, ἂν τοῦ τρίτου, μνᾶν
 B δὲ ὡσαύτως, καθάπερ οἱ πρόσθεν, τοῦ τετάρτου μέρους.
 III. Εὐθύνων δὲ περὶ τίς ἡμῖν λόγος ἂν εἴη πρέπων
 ἀρχόντων γενομένων τῶν μὲν κατὰ τύχην κλήρου καὶ ἐπὶ
 ἐπιαντόν, τῶν δ' εἰς πλείονα ἔτη καὶ ἐκ προκρίτων; τῶν
 δὲ τοιούτων εὐθυντῆς τίς ἱκανός, ἂν τίς τί πῃ σκολιὸν
 αὐτῶν καμφθεὶς ὑπὸ βάρους μὲν πράξῃ, τῆς δ' αὐτοῦ θυ-

νάμεως ἐνδείξῃ πρὸς τὴν τῆς ἀρχῆς ἀξίαν, θάδιον μὲν οὐ-
 δαμῶς εὐρεῖν τῶν ἀρχόντων ἀρχοντα ὑπερβάλλοντα πρὸς C
 ἀρετὴν, ὅμως δὲ πειρατέον εὐθυντᾶς τινὰς ἀνευρίσκειν
 θεῖους. ἔχει γὰρ οὖν οὕτω πολλοὶ καιροὶ πολιτείας λυ-
 σεώς εἰσι, καθάπερ νεὼς ἢ ζώου τινός, οὓς ἐντόνους τε
 καὶ ὑποζώματα καὶ νεύρων ἐπιτόνους, μίαν οὖσαν φύσιν
 διεσπαρμένην, πολλαχοῦ πολλοῖς ὀνόμασι προσαγορευό-
 μεν· εἰς δὲ οὗτος οὐ σμικρότατος καιρὸς τοῦ σώζεσθαι τε
 καὶ διαλυθεῖσαν οἰχεσθαι πολιτείαν. ἂν μὲν γὰρ οἱ τοὺς D
 ἀρχοντας ἐξευθύνουτες βελτίους ᾧσιν ἐκείνων, καὶ τοῦτ'
 ἐν δίκῃ [ἀμέμπτῳ] τε καὶ ἀμέμπτως, ἢ πᾶσα οὕτω θάλλει
 τε καὶ εὐδαιμονεῖ χώρα καὶ πόλις· ἐὰν δ' ἄλλως τὰ περὶ
 τὰς εὐθύνων τῶν ἀρχόντων γίγνηται, τότε λυθείσης τῆς
 τὰ πάντα πολιτεύματα ξυνεχούσης εἰς ἓν δίκης ταύτης
 πᾶσα ἀρχὴ διεσπάσθη χωρὶς ἑτέρα ἀπ' ἄλλης, καὶ οὐκ εἰς
 ταῦτόν ἐτι νεύουσαι, πολλὰς ἐκ μίας τὴν πόλιν ποιούσαι, E
 στάσεων ἐμπλήσασαι ταχὺ διάλεσαν. διὸ δὲ πάντως
 τοὺς εὐθύνους θαυμαστοὺς πᾶσαν ἀρετὴν εἶναι. τεκται-
 νώμεθα δὲ τίνα τρόπον αὐτῶν τοιάνδε γενέσιν. κατ' ἐπι-
 αντόν ἕκαστον μετὰ τροπᾶς ἡλίου τὰς ἐκ θεῶν εἰς χει-
 μῶνα ξυνιέναι χρεῶν πᾶσαν τὴν πόλιν εἰς Ἥλιον κοινὸν
 καὶ Ἀπόλλωνος τέμενος, τῷ θεῷ ἀποφανομένους ἀνδρας
 αὐτῶν τρεῖς, ὃν ἂν ἕκαστος αὐτῶν ἡγήται πάντη ἄριστον 946
 εἶναι πλὴν αὐτοῦ, μὴ ἔλαττον πεντήκοντα γεγονότα ἔτων
 τῶν δὲ προκρίθέντων οὓς ἂν πλείστοι ἐνέγκωσι, τούτους
 ἐκλέξαι μέχρι τῶν ἡμίσεων, ἐὰν ἄριστοι γίγνωνται, περι-
 τοὶ δὲ ἐὰν ὦσιν, ἕνα ἀφελεῖν, ὃ ἂν ἐλάχισται γένωνται,
 καταλιπεῖν δὲ τοὺς ἡμίσεις αὐτῶν πλήθει τῶν ψήφων
 ἀποκρίναντας· ἐὰν δὲ τισὶν ἴσαι γίγνωνται καὶ τὸν ἡμι-
 σὸν ἀριθμὸν πλείω ποιῶσιν, ἀφελεῖν τὸ πλεον ἀποκρί-
 ναντας νεότητι, τοὺς δ' ἄλλους ἐγκρίναντας φέρειν αὐθις, B
 μέχρι περ ἂν τρεῖς λειφθῶσιν ἄνισοι· ἐὰν δὲ ἢ πᾶσιν ἢ
 25*

τοῖν δυοῖν ἴσαι γίνωνται, τῇ ἀγαθῇ μοίρᾳ καὶ τύχῃ ἐπι-
 τρέφαντας, κλήρω διελόντας τὸν νικῶντα καὶ δευτερον
 καὶ τρίτον στεφανῶσαι θαλλῶ καὶ τὰ ἀριστεία ἀποδόντας
 πᾶσιν ἀνυπεῖν, ὅτι Μαγνήτων ἢ κατὰ θεὸν πάλιν τυ-
 χοῦσα σωτηρίας πόλις, ἀποφήνασα αὐτῆς Ἥλιω ἀνδρας
 C τοὺς ἀρίστους τρεῖς, ἀκροθίνιον Ἀπόλλωνι κατὰ τὸν πα-
 λαιοῦ νόμον ἀνατίθησι κοινὸν καὶ Ἥλιω, ὅσοντες ἂν
 ἔπωνται χρόνον τῇ κρίσει. τούτους δὲ πρώτῳ μὲν ἐνιαυ-
 τῷ δώδεκα εὐθύνοους ἀποδείξει, μέχριπερ ἂν ἐκάστῳ πέντε
 καὶ ἑβδομήκοντα ἔτη ξυμβῆ γενόμενα, τὸ λοιπὸν δὲ τρεῖς
 αἰεὶ προσγιγνέσθων κατ' ἐνιαυτόν· οὗτοι δὲ τὰς ἀρχὰς
 πᾶσας δώδεκα μέρη διελόμενοι πᾶσαις βασιάνοις χρώμενοι
 ἐλευθέραις ἐλεγχόντων. οἰκούντων δέ, ὅσον ἂν εὐθύ-
 D νωσι χρόνον, ἐν τῷ τοῦ Ἀπόλλωνός τε καὶ Ἥλιου τεμέ-
 νει, ἐν ᾧπερ ἐκρίθησαν· καὶ τὰ μὲν ἴδια ἕκαστος, τὰ δὲ
 καὶ κοινῇ μετ' ἀλλήλων κρίναντες τοὺς ἄρχοντας τῇ πόλει
 ἀποφηνάντων, εἰς τὴν ἀγορὰν γράμματα καταθέντες περὶ
 ἐκάστης ἀρχῆς, ὅ τι χρὴ παθεῖν ἢ ἀποτίνειν κατὰ τὴν τῶν
 εὐθύνων γνώμην. ἥτις δ' ἂν τῶν ἀρχῶν μὴ ὁμολογῆ κε-
 κρισθαι δικαίως, εἰς τοὺς ἐκλεκτοὺς δικαστὰς εἰσαγέτω
 τοὺς εὐθύνους, καὶ εἰ μὲν ἀποφύγῃ τις τὰς εὐθύνους,
 αὐτῶν τῶν εὐθύνων κατηγορεῖται, εἰ μὲν ἐθέλῃ· εἰ δὲ
 E ἀλῶ, εἰ μὲν ἢ τῷ θανάτῳ τιμημένον ὑπὸ τῶν εὐθύ-
 νων, ὥσπερ ἀνάγκη, ἀπλῶς θνησκέτω, τῶν δ' ἄλλων τι-
 μημάτων ὧν ἂν δυνατὸν ἢ διπλῆν τίσαι, διπλασίαν τι-
 νέτω. τὰς δ' εὐθύνους αὐτῶν τούτων ἀκούειν χρὴ τίνες
 ἔσονται καὶ τίνα τρόπον. ζῶσι μὲν οὖν τούτοις τοῖς παρὰ
 947 πᾶσι τῆς πόλεως ἀριστείων ἠξιωμένοις προεδραῖ τ' ἐν
 ταῖς πανηγύρεσι πᾶσαις ἔστωσαν, ἔτι δὲ τῶν εἰς τοὺς Ἑλ-
 ληνας κοινῇ θυσιῶν καὶ θεωριῶν καὶ ὅσων ἂν ἑτέρῳ κοι-
 νωνῶσιν ἱερῶν, ἐκ τούτων τοὺς ἄρχοντας τῆς θεωρίας
 ἐκάστης ἐκπέμπειν, καὶ τούτους μόνους δάφνης στεφάνῳ

τῶν ἐν τῇ πόλει κεκοσμημένους εἶναι, καὶ ἱερέας μὲν πάν-
 τας τοῦ Ἀπόλλωνός τε καὶ Ἥλιου, ἀρχιέρεων δὲ ἓνα κατ'
 ἐνιαυτὸν τὸν πρώτον κριθέντα τῶν γενομένων ἐκείνῳ τῷ
 ἐνιαυτῷ [τῶν] ἱερέων, καὶ τοῦνομα ἀναγράφειν τούτου B
 κατ' ἐνιαυτόν, ὅπως ἂν γίνηται μέτρον ἀριθμοῦ τοῦ χρό-
 νου, ἕως ἂν ἡ πόλις οἰκῆται. τελευτήσασι δὲ προθέσεις τε
 καὶ ἐκφορὰς καὶ θήγας διαφόρους εἶναι τῶν ἄλλων πολι-
 τῶν, λευκὴν μὲν τὴν στολὴν ἔχειν πᾶσαν, θρηνηῶν δὲ καὶ
 ὄδυρμων χωρὶς γίνεσθαι, χορῶν δὲ χορὸν πεντεκαίδεκα
 καὶ ἀορέων ἕτερον περισταμένους τῇ κλίνῃ ἐκατέρους
 οἶον ὕμνον πεποιημένον ἐπαινον εἰς τοὺς ἱερέας ἐν μέρει
 ἐκατέρους ἕδειν, εὐδαιμονίζοντας ᾧδῃ διὰ πάσης τῆς ἡμέ- C
 ρας· ἑσθὲν δ' εἰς τὴν θήκην φέρειν αὐτὴν μὲν τὴν κλίνην
 ἐκατὸν τῶν νέων τῶν ἐν τοῖς γυμνασίοις, οὓς ἂν οἱ προσ-
 ῆγοντες τοῦ τελευτήσαντος ἐπιόψωνται, πρώτους δὲ προ-
 γέναι τοὺς ἠιδέους τὴν πολεμικὴν σκευὴν ἐνθεδνύοντας
 ἐκάστους, σὺν τοῖς ἵπποισι μὲν ἱππέας, σὺν δὲ ὄπλοις
 ὀπλίτας, καὶ τοὺς ἄλλους ὡσαύτως, παῖδας δὲ περὶ αὐτὴν
 τὴν κλίνην ἔμπροσθεν τὸ πάτριον μέλος ἐφρυνεῖν, καὶ D
 κόρας ἐπομένας ἐξόπισθεν ὅσαι τ' ἂν γυναικες τῆς παιδο-
 ποιήσεως ἀπηλλαγμέναι τυγχάνωσι, μετὰ δὲ ταῦτα ἱερέας
 τε καὶ ἱερέας ὡς καθαρύνοντι τῷ τάφῳ ἔπεσθαι, εἰ μὲν ἄρα
 καὶ τῶν ἄλλων εἰργωνται τάφω, εἰ μὲν καὶ τὸ τῆς Πυθίας
 οὕτω τε καὶ ταύτῃ σύμψηφον ἢ· θήκην δὲ ὑπὸ γῆς αὐτοῖς
 εἰργασμένην εἶναι ψαλίδα προμήκη λίθων ποτίμων καὶ
 ἀγῆρων εἰς δύναμιν, ἔχουσιν κλίνας παρ' ἀλλήλας λιθί-
 νας κειμένας, οὐ δὲ τὸν μακάριον γεγονότα θέντες, κύ-
 κλω χῶσαντες, περίξ δένδρων ἄλσος περιφυτεύσουσι πλὴν E
 κάλλου ἑνός, ὅπως ἂν αὐξῆν ὁ τάφος ἔχη ταύτην τὴν εἰς
 τὸν ἅπαντα χρόνον, ἂν ἐπιδέῃ χόματος τοῖς τιθεμένοις·
 κατ' ἐνιαυτὸν δὲ ἀγῶνα μουσικῆς αὐτοῖς καὶ γυμνικῶν
 ἱππικῶν τε θήσουσι· τὰ μὲν δὲ γέγρα ταῦτα τοῖς τὰς εὐ-

θύνας διαφρυγοῦσιν· ἂν δέ τις τούτων πιστεύων τῷ κερύσθαι τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ἐπιδείξῃ κακὸς γενόμενος ὕστερον τῆς κρίσεως, γράφεσθαι μὲν τὸν βουλούμενον αὐτὸν ὁ νόμος προσταττέτω, ὁ δ' ἄγων ἐν δικαστηρίῳ γιγνέ-
 948 σθῶ τοιῶδέ τιμ τρόπῳ. πρῶτον μὲν νομοφύλακες ἕστωσαν τούτου τοῦ δικαστηρίου, ἔπειτα αὐτῶν τούτων οἱ ζῶντες, πρὸς δὲ τούτοις τὸ τῶν ἐκλεκτῶν δικαστήριον· γράφεσθω δὲ ὁ γραφόμενος, ὃν ἂν γράφηται, λέγουσαν τὴν γραφήν ἀνάξιον εἶναι τὸν καὶ τὸν τῶν ἀριστείων καὶ τῆς ἀρχῆς· καὶ ἂν μὲν ὁ φεύγων ἄλῳ, στερεῶσθω τῆς ἀρχῆς καὶ τοῦ τάφου καὶ τῶν ἄλλων τῶν δοθεισῶν αὐτῷ τιμῶν, ἂν δὲ ὁ διώκων μὴ μεταλάβῃ τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων, τινέτω ὁ μὲν τοῦ μεγίστου τιμήματος δώδεκα
 B μνᾶς, ὀκτώ δὲ ὁ τοῦ δευτέρου, τρίτου δὲ ἕξ, τετάρτου δὲ δύο.

IV. Ῥαδαμάνθυος δὲ περὶ τὴν λεγομένην κρίσιν τῶν δικῶν ἄξιον ἄγασθαι, διότι κατείδε τοὺς τότε ἀνθρώπους ἡγουμένους ἐναργῶς εἶναι θεούς, εἰκότως, ἅτε κατὰ τὸν τότε χρόνον τῶν πολλῶν ἐκ θεῶν ὄντων, ὧν εἷς ἦν αὐτός, ὡς γε λόγος. εἴκει δὴ δικαστῆ μὲν ἀνθρώπων οὐδενὶ διανοούμενος δεῖν ἐπιτρέπειν, θεοῖς δέ, ὅθεν ἀπλαί καὶ ταχεῖαι δίκαι ἐκρίνοντ' αὐτῷ. διδοὺς γὰρ περὶ ἐκάστων τῶν
 C ἀμφισβητουμένων ὄρκον τοῖς ἀμφισβητοῦσιν ἀπηλλάττετο ταχὺ καὶ ἀσφαλῶς. νῦν δὲ δὴ ὅτε μέρος μὲν τι, φάμεν, ἀνθρώπων τὸ παράπαν οὐχ ἡγούνται θεοῦς, οἱ δὲ οὐ φρουτίζουσιν ἡμῶν αὐτοὺς διανοοῦνται, τῶν δὲ δὴ πλείστων ἐστὶ καὶ κακίστων ἢ δόξα, ὡς σμικρὰ δεχόμενοι θύματα καὶ θωπείας πολλὰ συναποστεροῦσι χρήματα καὶ μεγάλων σφῶς ἐκλύονται κατὰ πολλὰ ζημιῶν, οὐκέτι δὴ τοῖς νῦν ἀνθρώποις ἢ Ῥαδαμάνθυος ἂν εἴη τέχνη πρέ-
 D πουςα ἐν δίκαις. μεταβεβληκνυῶν οὖν τῶν περὶ θεοῦς δοξῶν ἐν τοῖς ἀνθρώποις μεταβάλλειν χρῆ καὶ τοὺς νό-

μους· ἐν γὰρ λήξει δικῶν τοὺς μετὰ νοῦ τιθεμένους νόμους ἐξαιρεῖν χρῆ τοὺς ὄρκους τῶν ἀντιδικούντων ἐκατέρων, καὶ τὸν λαγχάνοντά τῷ τινα δίκην τὰ μὲν ἐγκλήματα γράφειν, ὄρκον δὲ μὴ ἐπομνῖναι, καὶ τὸν φεύγοντα κατὰ ταῦτά τὴν ἄρησιν γράψαντα παραδοῦναι τοῖς ἄρχουσιν ἀνώμοτον. δεινὸν γάρ που, δικῶν γ' ἐν πόλει πολλῶν γενομένων, εὖ εἰδέναι σμικροῦ δεῖν τοὺς ἡμίσεις αὐτῶν ἐπιωρηκότας, ἐν ξυσσιτίοις τε ἀλλήλοις εὐχερῶς E συγγιγνομένους καὶ ἐν ἄλλαις συνουσίαις τε καὶ ἰδιαιτικαῖς συγγενήσεσιν ἐκάστων. νόμος δὲ κείσθω δικαστῆ μὲν ὁμνῖναι δικάζειν μέλλοντα, καὶ τὸν τὰς ἀρχῆς τῷ κοινῷ καθιστάντα δι' ὄρκων ἢ διὰ φορῶς ψήφων ἀπ' ἱερῶν 949 φέροντα δρᾶν αἰεὶ τὸ τοιοῦτον, καὶ κριτὴν αὐτῶν καὶ πάσης μουσικῆς καὶ γυμνικῶν τε καὶ ἵππικῶν ἄθλων ἐπιστάτας καὶ βραβείας καὶ ἀπάντων, ὅποσα μὴ φέρει κέρδος κατὰ τὴν ἀνθρωπίνην δόξαν τῷ ἐπιποροῦντι· τῶν δὲ ὅποσα ἐξαρηθῆντι καὶ ἐξομοσαμένῳ κέρδος μέγα φανερόν εἶναι δοκεῖ, ταῦτα δὲ διὰ δικῶν ὄρκων χωρὶς κρίνεσθαι ξύμπαντας τοὺς ἐπικαλοῦντας ἀλλήλοις. καὶ τὸ παράπαν ἐν δίκῃ τοὺς προέδρους μὴ ἐπιτρέπειν μῆτε ὁμνῖναι E λέγειν πιθανότητος χάριν μῆτε ἐπαρώμενον ἑαυτῷ καὶ γένει μῆτε ἱκεταίαις χρώμενον ἀσχήμοσι μῆτε οἰκτοῖς γυναικείοις, ἀλλὰ τὸ δίκαιον μετ' εὐφημίας διδάσκοντα καὶ μανθάνοντα αἰεὶ διατελεῖν, εἰ δὲ μὴ, καθάπερ ἔξω τοῦ λόγου λέγοντος, τοὺς ἄρχοντας πάλιν ἐπανάγειν εἰς τὸν περὶ τοῦ πράγματος αἰεὶ λόγον. ξένῳ δ' εἶναι πρὸς ξένους, καθάπερ τὰ νῦν, δέχεσθαι τε ὄρκους παρ' ἀλλήλων, ἂν ἐθέλωσι, καὶ διδοῦναι κυρίως· οὐ γὰρ καταγρησάσουσιν οὐδ' ἐννεοττεύοντες ἐν τῇ πόλει ὡς τὸ πολὺ τοιοῦτους ἄλλους κυρίους τῆς χώρας παρέξονται ξυνηρόφους. δικῶν τε περὶ λήξεως τὸν αὐτὸν τρόπον εἶναι πρὸς ἀλλήλους πᾶσι τὴν κρίσιν, ὅσα τις ἐλευθέρος ἀπειθεῖ τῇ πόλει, μῆτ'

οὐν πληγῶν ἄξια μὴδ' αὖ δεσμῶν μηδὲ θανάτου. περὶ δὲ
 χορείας τιμῶν φοιτήσεων ἢ πομπεύσεων ἢ τοιούτων τι-
 νῶν ἄλλων κοινῶν κοσμήσεων ἢ λειτουργιῶν, ὅποσα περὶ
 B θυσίας εἰρηλικῆς ἢ πολεμικῶν εἰσφορῶν εἴνεκα, πάντων
 τῶν τοιούτων τὴν πρώτην ἀνάγκην τακτὴν εἶναι τῆς ζη-
 μίας, τοῖς δὲ μὴ πειθόμενοις ἐνεχυρασίαν τούτοις, οἷς αὖ
 πόλις ἅμα καὶ νόμος εἰσπράττειν προστάτη, τῶν δὲ ἀπει-
 θούντων ταῖς ἐνεχυρασίαις πράσιν τῶν ἐνεχύρων εἶναι, τὸ
 δὲ νόμισμα γίνεσθαι τῇ πόλει· εἰάν δὲ ζημίας δέωνται
 πλείονος, τὰς ἀρχὰς ἐνάστας τοῖς ἀπειθοῦσι τὰς προπού-
 E σασ ζηνμίας ἐπιβαλλούσας εἰσάγειν εἰς τὸ δικαστήριον, ἕως
 αὖ ἐθελήσῃσι δοῦναι τὸ προσταχθέν.

V. Πόλει δὲ, ἣτις αὖ μὴτε χρηματίζεται πλην τὸν ἐκ
 γῆς χρηματισμὸν μὴτ' ἐμπορεύηται, περὶ ἀποδημίας ἐαν-
 τῶν ἕξω τῆς χώρας καὶ ξένων ὑποδοχῆς ἄλλοθεν ἀνάγκη
 βεβουλεύσθαι τί χρὴ δοῦναι· συμβουλεύειν οὖν τὸν νομο-
 θέτην δεῖ τούτων περὶ πρῶτον πείθοντα εἰς δύναμιν. πέ-
 φυνκε δὲ ἡ πόλεων ἐπιμιξία πόλεσιν ἦδη κεραυνῶναι παν-
 950 τοδαπά, καινοτομίας ἀλλήλοισ ἐμποιοῦντων ξένων ξένοις·
 ὃ δὴ τοῖς μὲν εὖ πολιτενομένοις διὰ νόμων ὀρθῶν βλάβην
 αὖ φέροι μεγίστην πασῶν, ταῖς δὲ πλείσταις πόλεσιν αἶτε
 οὐδαμῶς εὐνομουμέναις οὐδὲν διαφέρει φύρεσθαι δεχο-
 μένους τε ἀστοῖς ξένους καὶ αὐτοῖς εἰς τὰς ἄλλας ἐπικω-
 μάζοντας πόλεις, ὅταν ἐπιθυμήσῃ τις ἀποδημίας ὀρηθῶν
 καὶ ὁπότε, εἴτε νέος εἴτε καὶ πρεσβύτερος ᾖν. τὸ δ' αὖ
 μὴτε ἄλλους δέχεσθαι μὴτε αὐτοὺς ἄλλοσε ἀποδημῆν ἅμα
 B μὲν οὐκ ἐγχωρεῖ τὸ γε παράπαν, ἐτι δὲ ἄγριον καὶ ἀπηγνὲς
 φαίνεται αὖ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις, ὀνόμασί τε χαλεποῖς
 ταῖσι λεγομέναις ξενηλασίαις χρωμένους καὶ τρόποις αὖ-
 θάδεσι καὶ χαλεποῖς, ὡς δοκοῖεν αὖ· χρὴ δὲ οὔποτε περὶ
 σμικροῦ ποιεῖσθαι τὸ δοκεῖν ἀγαθὸν εἶναι τοῖς ἄλλοις ἢ
 μὴ δοκεῖν. οὐ γὰρ ὅσον οὐσίας ἀρετῆς ἀπεσφαλμένοι τυγ-

χάνουσιν οἱ πολλοί, τοσοῦτον καὶ τοῦ κρίνειν τοὺς ἄλλους
 οἱ πονηροὶ καὶ ἄχρηστοι, θεῖον δὲ τι καὶ εὖστοχον ἐνεστι
 καὶ τοῖσι κακοῖς, ὥστε πάμπολλοι καὶ τῶν σφόδρα κακῶν C
 εὖ τοῖς λόγοις καὶ ταῖς δόξαις διαιροῦνται τοὺς ἀμείνους
 τῶν ἀνθρώπων καὶ τοὺς χείρονας. διὸ καλὸν ταῖς πολλαῖς
 πόλεσι τὸ παρακέλευμά ἐστι, προτιμᾶν τὴν εὐδοξίαν πρὸς
 τῶν πολλῶν. τὸ μὲν γὰρ ὀρθότατον καὶ μέγιστον, ὄντα
 ἀγαθὸν ἀληθῶς οὕτω τὸν εὐδοξον βίου θηρεῦειν, χωρὶς
 δὲ μηδαμῶς, τὸν γε τέλειον ἄνδρα ἐσόμενον. καὶ δὴ καὶ τῇ
 κατὰ Κρήτην οἰκισομένη πόλει πρόπον αὖ εἴη δόξαν πρὸς
 τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ὅ τι καλλίστην τε καὶ ἀρίστην πα-
 ρασκευάζεσθαι πρὸς ἀρετὴν· πᾶσα δ' ἐλπίς αὐτῇ ἐκ τῶν D
 εὐκρίτων, ἔνπερ κατὰ λόγον γίνηται, μετ' ὀλίγων ἡλίον
 ὄψεσθαι καὶ τοὺς ἄλλους θεοὺς ἐν ταῖς εὐνόμοις πόλεσι
 καὶ χώραις. ὥδε οὖν χρὴ ποιεῖν περὶ ἀποδημίας εἰς ἄλλας
 χώρας καὶ τόπους καὶ περὶ ὑποδοχῆς ξένων. πρῶτον μὲν
 νεωτέρῳ ἐτῶν τετρακόντα μὴ ἐξέστω ἀποδημῆσαι μη-
 δαμῆ μηδαμῶς, ἐτι τε ἰδίῳ μηδενί, δημοσίῳ δ' ἔστω κήρυ-
 ξιν ἢ πρεσβείαις ἢ καὶ τισι θεωροῖς· τὰς δὲ κατὰ πόλε-
 μον καὶ στρατείας ἀποδημίας οὐκ ἐν ἐκδημίας πολιτικαῖς E
 ἄξιον ἀγορεύειν ὡς τούτων οὔσας· Πυθῶδε τῷ Ἀπόλ-
 λωνι καὶ εἰς Ὀλυμπίαν τῷ Διὶ καὶ εἰς Νεμέαν καὶ εἰς Ἴσθ-
 μὸν χρὴ πέμπειν κοινωνοῦντας θυσιῶν τε καὶ ἀγῶνων
 τούτοις τοῖς θεοῖς, πέμπειν δὲ εἰς δύναμιν ὅ τι πλείστους
 ἅμα καὶ καλλίστους τε καὶ ἀρίστους, οὔτινες εὐδόκιμον
 τὴν πόλιν ἐν ἱεραῖς τε καὶ εἰρηλικαῖς συνουσίαις ποιή-
 σουσι δοκεῖν, τοῖς περὶ τὸν πόλεμον ἀντίστροφον ἀποδι- 951
 δόντες δόξης παρσκευήν, ἐλθόντες δὲ οἰκαδε διδάξουσιν
 τοὺς νέους, ὅτι δεύτερα τὰ τῶν ἄλλων ἐστὶ νόμιμα τὰ περὶ
 τὰς πολιτείας. θεωροὺς δὲ ἄλλους ἐκπέμπειν χρεῶν τοι-
 οῦσδε τινὰς τοὺς νομοφύλακας παρεμένους· αὖ τινες ἐπι-
 θυμῶσι τῶν πολιτῶν τὰ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων πράγματα

θεωρησάι κατά τινα πλείω σχολήν, ἀπειργέτω μηδεις
 τούτους νόμος· οὔτε γὰρ ἀπειρος οὔσα πόλις ἀνθρώπων
 Β κακῶν καὶ ἀγαθῶν δύναιτ' ἂν ποτε, ἀνομίλητος οὔσα,
 ἡμερος ἱκανῶς εἶναι καὶ τέλος, οὐδ' αὖ τοὺς νόμους δια-
 φυλάττειν ἄνευ τοῦ γνώμη λαβεῖν αὐτοὺς ἀλλὰ μὴ μόνον
 ἔθεσιν. εἰσὶ γὰρ ἐν τοῖς πολλοῖς ἄνθρωποι αἰεὶ θεοὶ τινες,
 οὐ πολλοὶ, παντός δ' ἄξιοι ξυγγίγνεσθαι, φρόνεμοι οὐδὲν
 μᾶλλον ἐν εὐνομονυμέναις πόλεσιν ἢ καὶ μὴ, ἂν κατ' ἴσους
 Α αἰεὶ χρητὸν ἐν ταῖς εὐνομονυμέναις πόλεσιν οἰκοῦντα, ἐπι-
 οῦντα κατὰ θάλατταν καὶ γῆν, ζητεῖν ὅς ἂν ἀδιάφθορος ἦ,
 τὰ μὲν βεβαιούμενον τῶν νομίμων, ὅσα καλῶς αὐτοῖς κεί-
 ται, τὰ δ' ἐπανορθούμενον, εἰ τι παραλείπεται. ἄνευ γὰρ
 ταύτης τῆς θεωρίας καὶ ζητήσεως οὐ μένει ποτὲ τελέως
 πόλις, οὐδ' ἂν κακῶς αὐτὴν θεωρῶσιν.

ΚΑ. Πῶς οὖν ἂν γίγναιτο ἄμφοτέρα;

VI. ΑΘ. Τῆδε· πρῶτον μὲν ὁ θεωρῶν ὁ τοιοῦτος ἡμῖν
 γεγονώς ἔστω πλείονων ἐτῶν ἢ πενήκοντα, ἔτι δὲ τῶν
 Β εὐδοκίμων τὰ τε ἄλλα καὶ εἰς τὸν πόλεμον ἔστω γεγεννημέ-
 νος, εἰ μέλλει τὸ τῶν νομοφυλάκων δείγμα εἰς τὰς ἄλλας
 μεθήσειν πόλεις· πλεονὲς δὲ ἐξήκοντα γεγονώς ἐτῶν μηκέτι
 θεωρεῖται. θεωρήσας δὲ ὁπόσ' ἂν ἔτη βουλευθῆ τῶν δέκα
 καὶ ἀφικόμενος οἰκαδὲ εἰς τὸν σύλλογον ἴτω τὸν τῶν περὶ
 νόμους ἐποπτεούντων· οὗτος δ' ἔστω νέων καὶ πρεσβυτέ-
 ρων μίξιμος, ἐκάστης μὲν ἡμέρας συλλεγόμενος ἔξ
 Α ἀνάγκης ἀπ' ὄρθρου μέχρι περ' ἂν ἥλιος ἀνάσχη, πρῶτον
 μὲν τῶν ἱερῶν τῶν τὰ ἀριστεία εἰληφότων, ἔπειτα τῶν
 Β νομοφυλάκων τοὺς αἰεὶ πρεσβεύοντας δέκα, ἔτι δὲ ὁ περὶ
 τῆς παιδείας πάσης ἐπιμελητὴς ὁ τε νέος οἱ τε ἐκ τῆς ἀρχῆς
 ταύτης ἀπηλλαγμένοι, ἕκαστος δὲ τούτων μὴ μόνος, ἀλλ'
 ἴτω μετὰ νέου ἀπὸ τριάκοντα ἐτῶν μέχρι τετταράκοντα,
 τὸν ἀρέσκοντα αὐτῷ προσλαμβάνων. τὴν δὲ συνοσίαν
 εἶναι τούτοις καὶ τοὺς λόγους περὶ νόμων αἰεὶ τῆς τε οἰ-

κείας πόλεως περὶ καὶ ἐὰν ἄλλοθι πυνθάνονται τι περὶ 952
 τῶν τοιούτων διαφέρουν, καὶ δὴ καὶ περὶ μαθημάτων,
 ὁπόσ' ἂν [ἐν] ταύτῃ τῇ σκέψει δοκῆ συμφέρειν, μαθοῦσι
 μὲν εὐαγέστερον γίγνεσθαι, μὴ μαθοῦσι δὲ σκοτωδέστερα
 τὰ περὶ νόμους αὐτοῖς φαίνεσθαι καὶ ἀσαφῆ. ἂ δ' ἂν τού-
 των ἐγκρίνωσιν οἱ γεραίτεροι, τοὺς νεωτέρους πάσῃ σπου-
 δῇ μανθάνειν, ἐὰν δὲ τις ἀνάξιος δοκῆ τῶν παρακεκλημέ-
 νων εἶναι, τῷ παρακαλοῦντι μέμφεσθαι τὸν σύλλογον
 ὅλον· τοὺς δ' εὐδοκιμοῦντας τούτων τῶν νέων φυλάττειν Β
 τὴν ἄλλην πόλιν, ἀποβλέποντας εἰς αὐτοὺς διαφερόντως
 τε τηροῦντας, καὶ τιμῶν μὲν κατορθοῦντας, ἀτιμάζειν δὲ
 μᾶλλον τῶν ἄλλων, ἐὰν ἀποβαίνωσι χείρους τῶν πολλῶν.
 εἰς δὴ τοῦτον τὸν σύλλογον ὁ θεωρήσας τὰ ἐν τοῖς ἄλλοις
 ἀνθρώποις νόμιμα ἀφικόμενος εὐθύς πορευέσθω, καὶ εἰ
 τινα φήμην τινῶν περὶ θέσεως νόμων ἢ παιδείας ἢ τροφῆς
 εὐρὲ τινας ἔχοντας φράξῃ, εἴτε καὶ αὐτὸς νενοηκῶς ἄττα
 ἦκοι, κοινοῦται τῷ συλλόγῳ ἅπαντι· καὶ ἐὰν τε μηδὲν χεί- Β
 ρων μηδέ τι βελτίων ἦκειν δόξη, χάριν γοῦν τῆς σφόδρα
 προθυμίας αἰνεῖσθω, ἐὰν δὲ πολὺ βελτίων, πολὺ τ' ἐπαι-
 νεῖσθω μᾶλλον ζῶν, τελευτήσαντά τε τιμαῖς αὐτὸν προσ-
 ηκούσας ἢ τῶν συλλεγομένων τιμάτω δύναμις. ἐὰν δὲ
 διεφθαρμένος ἀφικέσθαι δόξη, μηδεὺς ξυγγιγνέσθω μήτε
 νέῳ μήτε πρεσβυτέρῳ προσποιούμενος εἶναι σοφός· καὶ
 ἐὰν μὲν πείθεται τοῖς ἀρχουσιν, ἰδιώτης ζήτω, ἐὰν δὲ μὴ,
 τεθνήτω, ἐὰν γ' ἐν δικαστηρίῳ ἄλῳ πολυπραγμονῶν τι Β
 περὶ τὴν παιδείαν καὶ τοὺς νόμους· ἐὰν δὲ ἄξιον ὄντα εἰς
 δικαστήριον εἰσάγειν ἀρχόντων μηδεις εἰσάγη, ὅκειδος
 ἀποκείσθω τοῖς ἀρχουσιν εἰς τὴν τῶν ἀριστείων διαδικα-
 σίαν, ὁ μὲν οὖν ἐκδημῶν οὕτω καὶ τοιοῦτος ὦν ἐκδημείτω,
 τὸν δ' εἰς ἐπιδημήσαντα μετὰ τοῦτον χρητὸν φιλοφρονείσθαι.
 τέτταρες δ' εἰσὶ ξένοι, ὧν δεῖ περὶ λόγον τινα ποιείσθαι·
 ὁ μὲν δὴ πρῶτός τε καὶ διὰ τέλους αἰεὶ θερινός ὡς τὰ πολλὰ

Ε διατελών ταῖς φοιτήσεσι, καθάπερ οἱ τῶν ὀρνίθων διαπο-
 ρευόμενοι, καὶ τούτων οἱ πολλοὶ κατὰ θάλατταν ἀτεχνῶς
 οἷον πετόμενοι χρηματισμοῦ χάριν ἐμπορευόμενοι ἔτους
 ἄρα πέτονται πρὸς τὰς ἄλλας πόλεις· ὃν ἀγοραῖς καὶ λι-
 μέσι καὶ δημοσίοις οἰκοδομήμασιν ἕξω τῆς πόλεως πρὸς τῆ
 πόλει ὑποδέχεσθαι χρὴ τοὺς ἐπὶ τούτοις ἄρχοντας τεταγ-
 μένους, φυλάττοντας μὴ νεωτερίξῃ τίς τι τῶν τοιούτων ἕξ-
 953 νων, καὶ δίκας αὐτοῖς ὀρθῶς διανέμοντας, ἀναγκαῖα μὲν,
 ὡς ὀλίγιστα δ' ἐπιχωμένους. ὁ δὲ δεύτερος, ὅμμασιν ὄν-
 τως θεωρὸς ὅσα τε μουσῶν ὠδὴν ἔχειται θεωρήματα· τῷ
 δὴ τοιούτῳ παντὶ χρὴ καταλύσεις πρὸς ἱεροῖς εἶναι φιλο-
 ξενίας ἀνθρώπων παρεσκευασμένας, χρὴ δὲ καὶ τῶν τοι-
 ούτων ἱερέας τε καὶ νεωκόρους ἐπιμελεῖσθαι καὶ τημελεῖν,
 ἕως ἂν τὸν μέτριον ἐπιμείναντες χρόνον, ἰδόντες τε καὶ
 Β ἀκούσαντες ὧν χάριν ἀφίκοντο, ἀβλαβεῖς τοῦ θραῦσαι τε
 καὶ παθεῖν ἀπαλλάττωνται. δικαστὰς δ' αὐτοῖς εἶναι τοὺς
 ἱερέας, εἰάν ἀδικῇ τις αὐτῶν τινὰ ἢ τιν' ἄλλον ἀδικῇ τις
 τούτων ὅσα ἐντὸς δραχμῶν πενήκοντα· εἰάν δέ τι μείζον
 ἐγκλημα αὐτοῖς γίνηται, πρὸς τοῖς ἀγορανόμοις εἶναι δεῖ
 δίκας τοῖς τοιούτοις. τρίτον δὲ ξένον ὑποδέχεσθαι χρὴ δη-
 μοσίᾳ τὸν κατὰ τι δημοσίον ἐξ ἄλλης χώρας ἀφιγμένον· ὃν
 στρατηγούς τε καὶ ἱππάρχους καὶ ταξιάρχους ὑποδεκτέον
 C ἔστι μόνοις, τὴν τ' ἐπιμέλειαν τῶν τοιούτων μετὰ τῶν
 πρυτάνεων ποιητέον ἐκείνῳ, παρ' ὅτῳ τις ἂν αὐτῶν τὴν
 κατάλυσιν ξενωθεῖς ποιήσῃται μόνῳ. τέταρτος δέ, ἂν ποτέ
 τις ἀφίκηται, σπάνιος μὲν, ἂν δ' οὐν ποτέ τις ἔλθῃ τῶν
 παρ' ἡμῖν θεωρῶν ἀντίστροφος ἐξ ἄλλης χώρας, πρῶτον
 μὲν ἔλαττον ἔτων μηδὲν πενήκοντα γεγονῶς ἔστω, πρὸς
 τούτῳ δὲ ἀξίῳν τι καλὸν ἰδεῖν τῶν ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσι
 D πόλει. ἴτω μὲν νῦν πᾶς ἀκέλευστος ὁ τοιοῦτος ἐπὶ τὰς τῶν
 πλουσίων καὶ σοφῶν θύρας, τοιοῦτος ἕτερος αὐτὸς ὢν·

ἐπὶ γὰρ τὴν τοῦ τῆς παιδείας ἐπιμελουμένου πάσης οἰκη-
 σιν ἴτω πιστεύων ἱκανῶς εἶναι ξένος τῷ τοιούτῳ ξένῳ, ἢ
 τὴν τῶν νικηφόρων τινὸς ἐπ' ἀρετῇ· ξυνῶν δὲ τούτων
 τισὶ τὸ μὲν διδάξας, τὸ δὲ μαθῶν ἀπαλαττέσθω, φίλος
 παρὰ φίλων δάφοις καὶ τιμαῖς προπούσαις τιμηθεῖς. τού-
 τοις δὴ τοῖς νόμοις ὑποδέχεσθαι τε χρὴ πάντας ξένους τε
 καὶ ξένας ἐξ ἄλλης χώρας καὶ τοὺς αὐτῶν ἐκπέμπειν, τι-
 μῶντας ξένιον Δία, μὴ βρώμασι καὶ θύμασι τὰς ξενηλα-
 σίας ποιουμένους, καθάπερ ποιοῦσι νῦν θρέμματα Νεί-
 λου, μηδὲ κηρύγμασιν ἀγοραῖς.

VII. Ἐγγύην, ἣν ἂν ἐγγυάται τις, διαφορῆδην ἐγγυά-
 σθω, τὴν πράξιν πᾶσαν διομολογούμενος ἐν συγγραφῇ
 καὶ ἐναντίον μαρτύρων μὴ ἔλαττον ἢ τριῶν, ὅσα ἐντὸς
 χιλίων, τὰ δ' ὑπὲρ χιλίας μὴ ἔλαττον ἢ πέντε. ἐγγυητῆς 954
 μὲν δὴ καὶ ὁ προπωλῶν ὀτιοῦν τοῦ μὴ ἐνδίκως πωλοῦν-
 τος ἢ καὶ μηδαμῶς ἀξιοχρεῶ· ὑπόδικος δ' ἔστω καὶ ὁ προ-
 πωλῶν, καθάπερ ὁ ἀποδοόμενος. φωρῶν δὲ ἂν ἐθέλῃ τις
 τι παρ' ὄτῳ, γυμνὸς [ἢ] χιτωνίσκον ἔχων ἄζωστος,
 προομόσας τοὺς νομίμους θεοὺς ἢ μὴν ἐλπίζειν εὐρήσειν,
 οὔτω φωρῶν· ὁ δὲ παρεχέτω τὴν οἰκίαν, τὰ τε σεσημα-
 σμένα καὶ τὰ ἀσήμαντα, φωρῶν. εἰάν δέ τις ἐρευνῶν βου-
 λομένῳ φωρῶν μὴ διδῶ, δικάζεσθαι μὲν τὸν ἀπειρογόμε-
 νον, τιμησάμενον τὸ ἐρευνώμενον, ἂν δέ τις ὄφλη, τὴν B
 διπλάσιαν τοῦ τιμηθέντος βλάβην ἐκτίνειν. εἰάν δὲ ἀποδη-
 μῶν οἰκίας δεσπότης τυγχάνῃ, τὰ μὲν ἀσήμαντα παρεχόν-
 των οἱ ἐνοικοῦντες ἐρευνῶν, τὰ δὲ σεσημασμένα παραση-
 μηνάσθω καὶ ὃν ἂν ἐθέλῃ φύλακα καταστησάτω πέντε
 ἡμέρας ὁ φωρῶν· εἰάν δὲ πλείονα χρόνον ἀπῆ, τοὺς ἀστυ-
 νόμους παραλαβὼν οὔτω φωράτω, λύων καὶ τὰ σεσημα-
 σμένα, πάλιν δὲ μετὰ τῶν οἰκείων καὶ τῶν ἀστυνόμων C
 κατὰ ταῦτά σημηνάσθω. τῶν ἀμφισβητησίμων χρόνου
 ὄρος, ὃν εἰάν τις ἢ κεκτημένος, μηκέτ' ἀμφισβητεῖν ἐξείναι.

χωρίων μὲν οἰκήσεών τε τῆδε οὐκ ἔστ' ἀμφισβήτησις τῶν
 δὲ ἄλλων, ὅτι ἂν τις ἐκτημένος ἦ, εἰ μὲν κατὰ ἔστυ καὶ
 κατ' ἀγορὰν καὶ ἱερὰ χωόμενος φαίνεται καὶ μηδεὶς ἐπι-
 λάβηται, φῆ δὲ ζητεῖν τοῦτον τὸν χρόνον, ὃ δὲ μὴ ἀπο-
 κρυπτόμενος φανερός ἦ, εἰ μὲν οὕτω τις ἐνιαυτὸν ὀτιοῦν
 D ἐκτημένος, ὃ δὲ ζητῶν διαγένηται, μὴ ἔξεστω τοιοῦτου
 κτήματος ἐπιλαβέσθαι μηδένα παρελθόντος ἐνιαυτοῦ. εἰ μὲν
 δὲ κατ' ἄστυ μὲν μὴ κατ' ἀγορὰν χρῆται, κατ' ἀγροῦς
 δὲ φανερός, μὴ προστυχῆς δὲ ἐν πέντε ἔτεσι γένηται τις,
 τῶν πέντε ἐξελεθόντων ἐτῶν μηκέτι τοῦ λοιποῦ χρόνου
 ἔξεστω τοῦτῳ τοιοῦτου ἐπιλαβέσθαι. εἰ μὲν κατ' οἰ-
 κίας ἐν ἄστυ τέ τις χρῆται, τριετὴ τὴν προθεσίαν εἶναι,
 E εἰ μὲν κατ' ἀγροῦς ἐν ἀφανεί κέκτηται, δέκα ἐτῶν, εἰ μὲν δ'
 ἐν ἀλλοθμίᾳ, τοῦ παντός χρόνου, ὅταν ἀνεύρη που, μη-
 δεμίαν εἶναι προθεσίαν τῆς ἐπιλήψεως. εἰ μὲν τις τινα
 δίκην παραγενέσθαι κωλύση βία, εἴτε αὐτὸν εἴτε μάστου-
 ρας, εἰ μὲν δοῦλον εἴτε αὐτοῦ εἴτε ἀλλότριον, ἀτελή καὶ
 ἄκρονον γίνεσθαι τὴν δίκην, εἰ μὲν δ' ἐλεύθερον, πρὸς τῷ
 955 ἀτελεῖ δεθῆναι μὲν ἐνιαυτὸν, ὑπόδικον δὲ ἀνδραποδισμοῦ
 τῷ ἐθέλοντι γίνεσθαι. εἰ μὲν δὲ ἀνταγωνιστὴν γυμναστι-
 κῆς ἢ μουσικῆς ἢ τινος ἀγῶνος ἑτέρου διακωλύη τις βία
 μὴ παραγίνεσθαι, φραζέτω μὲν ὃ ἐθέλων τοῖς ἀθλοθέ-
 ταις, οἱ δ' εἰς τὸν ἀγῶνα ἐλεύθερον ἀφιέντων τὸν ἐθέ-
 λοντα ἀγωνίζεσθαι. εἰ μὲν δὲ ἀδυνατήσωσιν, εἰ μὲν ὃ κω-
 λύων ἀγωνίζεσθαι νικήσῃ, τὰ τε νικητήρια τῷ διακωλυ-
 B θέντι δίδόναι καὶ νικήσαντα γράφειν ἐν ἱεροῖς οἷς ἂν
 ἐθέλῃ, τῷ δὲ διακωλύσαντι μὴ ἔξεστω μηδὲν ἀνάθημα
 μηδ' ἐπιγραφὴν τοῦ τοιοῦτου ἀγῶνος ποτε γενέσθαι,
 βλάβης δὲ ὑπόδικος γίνεσθαι, εἰ μὲν τε ἠττᾶται ἀγωνιζό-
 μενος εἰ μὲν τε καὶ νικᾷ. εἰ μὲν τις κλεμμάδιον ὀτιοῦν ὑπο-
 δέχεται γινώσκων, τὴν αὐτὴν ὑπεχέτω δίκην τῷ κλέ-
 ψαντι. φυνγάδος δὲ ὑποδοχῆς θάνατος ἔστω ζημία. τὸν

αὐτὸν φίλον τε καὶ ἐχθρὸν νομιζέτω πᾶς τῇ πόλει. εἰ μὲν δὲ
 τις ἰδία ποιῆται πρὸς τινος εἰρήνην ἢ πόλεμον ἄνευ τοῦ C
 κοινοῦ, θάνατος ἔστω καὶ τοῦτῳ ζημία. εἰ μὲν δὲ τι μέρος
 τῆς πόλεως εἰρήνην ἢ πόλεμον πρὸς τινος ἑαυτῷ ποιῆται,
 τοὺς αἰτίους οἱ στρατηγοὶ ταύτης τῆς πράξεως εἰσαγού-
 των εἰς δικαστήριον, ὄφλοντι δὲ θάνατος ἔστω δίκη. τοὺς
 τῇ πατρίδι διακονούντας τι δώρων χωρὶς χρηῖ διακονεῖν,
 πρόφασιν δ' εἶναι μηδεμίαν μηδὲ λόγον ἐπαινούμενον,
 ὡς ἐπ' ἀγαθοῖς μὲν δεῖ δέχεσθαι δῶρα, ἐπὶ δὲ φλυαροῖς
 οὐ· τὸ γὰρ γινῶναι καὶ γνόντα καρτερεῖν οὐκ εὐπετές, D
 ἀκούοντα δὲ ἀσφαλέστατον πείθεσθαι τῷ νόμῳ, μηδὲν
 ἐπὶ δώροισι διακονεῖν· ὃ δὲ μὴ πειθόμενος ἀπλῶς τεθνά-
 τω ἀλοὺς τῇ δίκῃ. χρημάτων εἰσφορᾶς πέρι τῷ κοινῷ, τε-
 τιμησθαι μὲν ἕκαστον τὴν οὐσίαν ἕνεκα πολλῶν χρῶν καὶ
 τὴν ἐπέτειον ἐπικαρπίαν ἐν γράμμασι ἀποφέρειν ἀγρο-
 νόμοις φυλέτας, ὅπως ἂν δυοῖν οὔσαιν ταῦν εἰσφοραῖν,
 ὅποτέρῃ τὸ δημόσιον ἂν χρῆσθαι βούληται, χρῆται κατ'
 ἐνιαυτὸν ἕκαστον βουλευομένων, εἰ μὲν τε τοῦ τιμήματος E
 ὅλον μέρει εἰ μὲν τε τῆς γενομένης ἐπ' ἐνιαυτὸν ἕκαστοτα
 προσόδου, χωρὶς τῶν εἰς τὰ ξυσσίτια τελουμένων. θεοῖσι
 δὲ ἀναθήματα χρῶν ἕμμετρα τὸν μέτριον ἄνδρα ἀνατι-
 θέντα δωρεῖσθαι. γῆ μὲν οὖν ἐστία τε οἰκήσεως ἱερὰ
 πᾶσι πάντων θεῶν· μηδεὶς οὖν δευτέρως ἱερὰ καθιε-
 ρούτω θεοῖς. χρυσὸς δὲ καὶ ἄργυρος ἐν ἄλλαις πόλεσιν
 ἰδία τε καὶ ἐν ἱεροῖς ἐστὶν ἐπίφθορον κτήμα, ἐλέφας δὲ 956
 ἀπὸ λελοιπότης ψυχῆν σώματος οὐκ εὐαγὲς ἀνάθημα, σί-
 δηρος δὲ καὶ χαλκὸς πολέμου ὄργανα· ξύλον δὲ μονόξυ-
 λον ὅτι ἂν ἐθέλῃ τις ἀνατιθέτω, καὶ λίθου ὡσαύτως, πρὸς
 τὰ κοινὰ ἱερὰ. ὑφῆν δὲ μὴ πλέον ἔργον γυναικὸς μίᾳ ἔμ-
 μηρον· χρώματα δὲ λευκὰ πρόποντι ἂν θεοῖς εἴη καὶ ἄλ-
 λοθι καὶ ἐν ὑφῆ· βάμματα δὲ μὴ προσφέρειν ἄλλ' ἢ πρὸς
 τὰ πολέμου κοσμήματα. θεϊότατα δὲ δῶρα ὄρνιθές τε καὶ B

μεταβολήν, ὅσοις ἰάσιμοι δόξαι τῶν κακῶν· οἷσι δὲ ὄντως
 958 ἐπιπεκλωσμένοι, θάνατον λαμα ταῖς οὕτω διατεθείσασιν
 ψυχαῖς διανέμουτες, ὃ δικαίως εἴη πολλάκις ἂν εἰρημένον,
 ἄξιοι ἐπαίνου γίγνονται ἂν τῇ πόλει τοιοῦτοι δικασ-
 ται καὶ δικαστῶν ἡγεμόνες. ἐπειδὴν δὲ αἱ κατ' ἐναντιῶν
 δικαίαι τέλος ἐκδικασθεῖσαι σχῶσι, ταῖς πράξεσι νόμους αὐ-
 τῶν χρεῶν γίνεσθαι τοῦδε· πρῶτον μὲν ἢ δικάζουσα
 ἀρχὴ τὰ τοῦ ὄφλουτος τῷ νικήσαντι χρήματα πάντα ἀπο-
 δίδοτω, χωρὶς τῶν ἀναγκαίων κεντησθαι, μετὰ τὴν δια-
 B ψήφισιν ἐκάστην εὐθύς ὑπὸ κήρυκος, ἀκούοντων τῶν δι-
 καστῶν· ἐπειδὴν δὲ ὁ τῶν δικασίμων μηνῶν ἐχόμενος
 γένηται μῆν, εἴαν τις μὴ ἀπαλλάττῃ τὸν νικήσαντα ἐκόντα
 ἐκῶν, ἢ δικάσασα ἀρχὴ ξυνεπομένη τῷ νικῶντι τὰ τοῦ
 ὄφλουτος παραδίδοτω χρήματα· εἴαν δὲ μὴ ἔχωσιν ὀπό-
 θεν, ἑλλείπη δὲ μὴ ἔλαττον δραχμῆς, μὴ πρότερον εἶναι
 τούτῳ δίκας πρὸς ἄλλον μηδένα, πρὶν ἂν ἐκπληρώσῃ τὸ
 C χρέος ἅπαν τῷ νικήσαντι· ἄλλοις δὲ πρὸς τοῦτον ἕστασαν
 δίκαι κυρίως. εἴαν δὲ τις ἀφαιρῆται τὴν ἀρχὴν τὴν κατα-
 δικάσασαν καταδικασθεῖς, εἰσαγόντων μὲν αὐτὸν εἰς τὸ
 τῶν νομοφυλάκων δικαστήριον οἱ ἀφαιρεθέντες ἀδίκως,
 εἴαν δὲ τις ὄφλη τὴν τοιαύτην δίκην, ὡς ὄλην τὴν πόλιν καὶ
 νόμους φθείρων θανάτῳ ζημιούσθω.

IX. Ἄνδρὶ δὴ τὸ μετὰ τοῦτο γεννηθέντι καὶ ἐκτρο-
 φέντι καὶ γεννήσαντι καὶ ἐκτρέψαντι τέκνα καὶ ξυμμί-
 ξαντι ξυμβόλαια μετρίως, δίδονται τε δίκας εἰ τινα ἠδικήκει
 D καὶ παρ' ἑτέρου ἐλαβόντι, σὺν τοῖς νόμοις ἐν μοίρᾳ γη-
 ράσαντι τελευτῆ γίγνεται ἂν κατὰ φύσιν. περὶ τελευτή-
 σαντας δὴ, εἴτε τις ἄρρηγν εἴτε τις θήλυς ἦν, τὰ μὲν περὶ
 τὰ θεῖα νόμιμα τῶν τε ὑπὸ γῆς θεῶν καὶ τῶν τῆδε, ὅσα
 προσήκει τελεῖσθαι, τοὺς ἐξηγητὰς γίνεσθαι κυρίους
 φράξιν· τὰς δὲ θήκας δ' εἶναι τῶν χωρίων ὀπόσα μὲν ἐργά-
 σιμα μηδαμοῦ, μήτε τι μέγα μήτε τι σμικρὸν μνήμα, ἃ δὲ

* ἢ ἢ χάρα πρὸς τοῦτ' αὐτὸ μόνον φύσιν ἔχει, τὰ τῶν τε- E
 τελευτηκότων σώματα μάλιστα ἀλυπῆτως τοῖς ζῶσι δεχο-
 μένη κρύπτειν, ταῦτα ἐκπληροῦν· τοῖς δὲ ἀνθρώποις ὅσα
 τροφὴν μήτηρ οὐσα ἢ γῆ πρὸς ταῦτα πέφυκε βούλεσθαι
 φέρειν, ἢ ἢ ζῶν μήτε τις ἀποθανῶν στερεῖτω τὸν ζῶνθ'
 ἡμῶν. χῶμα δὲ μὴ χοῦν ὑψηλότερον πέντε ἀνδρῶν ἔργον,
 ἐν πένθ' ἡμέραις ἀποτελούμενον· λίθινα δὲ ἐπιστήματα
 μὴ μείζω ποιεῖν ἢ ὅσα δεχεσθαι τὰ τοῦ τετελευτηκότος ἐγ-
 κῶμια βίου, μὴ πλείω τετάρων ἡραϊκῶν στίχων, τὰς δὲ
 προθέσεις πρῶτον μὲν μὴ μακρότερον χρόνον ἐνδον γί- 959
 γνεσθαι τοῦ δηλοῦντος τὸν τε ἐκτεθνεῶτα καὶ τὸν ὄντως
 τεθνηκότα, εἴη δ' ἂν σχεδὸν ὡς τὰνθρώπινα μέτρον
 ἔχουσα τριτάτα πρὸς τὸ μνήμα ἐκφορὰ. πελθεσθαι δ' ἐστὶ
 τῷ νομοθέτῃ χρεῶν τὰ τε ἄλλα καὶ λέγουσι ψυχὴν σώμα-
 τος εἶναι τὸ πᾶν διαφέρουσαν, ἐν αὐτῷ τε τῷ βίῳ τὸ παρ-
 εχόμενον ἡμῶν ἕκαστον τοῦτ' εἶναι μηδὲν ἄλλ' ἢ τὴν
 ψυχὴν, τὸ δὲ σῶμα ἰνδαλλόμενον ἡμῶν ἕκαστοῖς ἐπεσθαι, B
 καὶ τελευτησάντων λέγεσθαι καλῶς εἰδωλα εἶναι τὰ τῶν
 νεκρῶν σώματα, τὸν δὲ ὄντα ἡμῶν ἕκαστον ὄντως ἀθά-
 νατον [εἶναι], ψυχὴν ἐπονομαζόμενον, παρὰ θεοὺς ἄλλους
 ἀπιέναι δάσονται λόγον, καθάπερ ὁ νόμος ὁ πάτριος λέγει,
 τῷ μὲν ἀγαθῷ θαρραλέον, τῷ δὲ κακῷ μάλα φοβερόν,
 βοήθειάν τε αὐτῷ μῆτινα μεγάλην εἶναι τετελευτηκότι.
 ζῶντι γὰρ ἔδει βοηθεῖν πάντας τοὺς προσήκοντας, ὅπως C
 ὅ τι δικαιοτάτος ᾖν καὶ ὀσιώτατος ἔξη τε ζῶν καὶ τελευ-
 τήσας ἀτιμώρητος ἂν κακῶν ἀμαρτημάτων ἐγίγνετο τὸν
 μετὰ τὸν ἐνθάδε βίον· ἐκ δὲ τούτων οὕτως ἐχόντων οὐ-
 δέποτε οἰκοφθορεῖν χρὴ διαφερόντως, νομίζοντα τὸν αὐ-
 τοῦ τοῦτον εἶναι τὸν τῶν σαρκῶν ὄγκον θαπτόμενον,
 ἀλλ' ἐκείνον τὸν υἷον ἢ ἀδελφὸν ἢ ὄντινά τις μάλισθ'
 ἡγρεῖται ποθῶν θάπτειν, οἴχεσθαι περαινόντα καὶ ἐπι-
 πλάντα τὴν αὐτοῦ μοῖραν, τὸ δὲ παρὸν δεῖν εὖ ποιεῖν, τὰ
 26*

D μέτρια ἀναλίσκοντα ὡς εἰς ἄψυχον χθονίαν βαιμόν· τὸ δὲ
 μέτριον νομοθέτης ἂν μαρτυρῆται οὐκ ἀσχημονέστατα.
 ἔστω δὴ νόμος οὗτος· τῷ μὲν δὴ τοῦ μεγίστου τιμήματος
 εἰς τὴν πᾶσαν ταφὴν ἀναλισκόμενα μὴ πλέον πέντε μνῶν,
 τῷ δὲ τοῦ δευτέρου τρεῖς μναί, καὶ δύο τῷ τοῦ τρίτου,
 μναὶ δὲ τῷ τοῦ τετάρτου μέτρον ἂν ἔχοι τῶν ἀναλωμάτων
 νομοφύλαξι δὲ πολλά τε ἄλλα ἀνάγκη πράττειν καὶ πολ-
 E δων τε καὶ ἀνδρῶν καὶ πάσης ἡλικίας ἐπιμελούμενοι ζῶσι,
 καὶ δὴ καὶ πρὸς τὸ τέλος ἀπάντων νομοφύλαξ εἰς γέ τις
 ἐπιστατῆ, ὃν ἂν οἱ τοῦ τετελευτηκότος ἐπίσκοπον οἰκίῳ
 παραλάβωσιν, ᾧ καλόν τ' ἔστω καλῶς καὶ μετρίως τὰ
 περὶ τὸν τετελευτηκότα γιννόμενα καὶ μὴ καλῶς αἰσχρῶν.
 πρόθεσις δὲ καὶ τάλλα ἔστω μὲν κατὰ τὸν περὶ τὰ τοιαῦτα
 νόμον γιννόμενα, τῷ δὲ πολιτικῷ νόμῳ νομοθετοῦντι πα-
 ραχωρεῖν χρὴ τὰ τοιαῦτα· δακρύειν μὲν τὸν τετελευτηκότα
 960 ἐπιτάττειν ἢ μὴ ἄμορφον, θρηνεῖν δὲ καὶ ἔξω τῆς οἰκίας
 φωνὴν ἐξαγγέλλειν ἀπαγορεύειν, καὶ τὸν νεκρὸν εἰς τὸ
 φανερόν προάγειν τῶν ὁδῶν κωλύειν, καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς
 πορευόμενον φθέγγεσθαι, καὶ πρὸ ἡμέρας ἔξω τῆς πόλεως
 εἶναι. ταῦτα δὴ κείσθω τε οὕτω περὶ τὰ τοιαῦτα νόμιμα,
 καὶ ὁ μὲν πειθόμενος ἔστω ζημίας ἐκτός, ὁ δὲ ἀπειθῶν ἐνὶ
 τῶν νομοφυλάκων ὑπὸ πάντων ζημιούσθω τῇ δοξάσῃ
 B πᾶσι κοινῇ ζημία. ὅσαι δ' ἄλλαι γίνονται περὶ τελευτη-
 σαντας ταφαί εἴτε καὶ ἄταφοι πράξεις, περὶ πατροφόνων
 καὶ λεροσύλων καὶ τῶν τοιούτων πάντων, εἰρημέναι ἐν
 τοῖς ἐμπροσθεν κέλνται διὰ νόμων, ὥστε σχεδὸν ἢ νομο-
 θεσία τέλος ἂν ἡμῖν ἔχοι· τῶν πάντων δ' ἐκάστοτε τέλος
 οὐ τὸ θρασυαίτι σχεδὸν οὐδὲ τὸ κτήσασθαι κατοικίαι τ'
 ἐστίν, ἀλλὰ τῷ γεννηθέντι σωτηρίαν ἐξευρόντα τελέως
 αἰεὶ τότε ἤδη νομίζειν πᾶν ὅσον ἔδει πραχθῆναι πεπραχθῆναι,
 C πρότερον δ' ἀτελεῖς εἶναι τὸ ὄλον.

ΚΑ. Καλῶς, ᾧ ξένη, λέγεις· πρὸς ὃ τι δὲ τὸ νῦν αὖ
 βηθὲν εἰρηται, φράξ' ἔτι σαφέστερον.

Χ. ΑΘ. Ὡ Κλεινία, πολλὰ τῶν ἐμπροσθεν καλῶς
 ὑμνηται, σχεδὸν δὲ οὐχ ἥμισυ τὰ τῶν Μοιρῶν προσρή-
 ματα.

ΚΑ. Ποῦα δὴ;

ΑΘ. Τὸ Λάχεσιν μὲν τὴν πρώτην εἶναι, Κλωθῶ δὲ
 τὴν δευτέραν, τὴν Ἄτροπον δὲ τρίτην, σώτειραν τῶν λε-
 χθέντων, ἀπεικασμένα τῇ τῶν κλωσθέντων σωτηρία, τὴν
 ἀμετάστροφον ἀπεργαζομένη δύναμιν· ἃ δὴ καὶ πόλει καὶ D
 πολιτεία δεῖ μὴ μόνον ὑγίαιαν καὶ σωτηρίαν τοῖς σώμασι
 παρασκευάζειν, ἀλλὰ καὶ εὐνομίαν ἐν ταῖς ψυχαῖς, μάλ-
 λον δὲ σωτηρίαν τῶν νόμων. ἡμῖν δ' ἔτι μοι φαίνεσθαι
 δοκεῖ τοῦτ' ἐλλείπον τοῖς νόμοις εἶναι, πῶς χρὴ τὴν ἀμε-
 τάστροφον αὐτοῖς ἐγγίγνεσθαι κατὰ φύσιν δύναμιν.

ΚΑ. Οὐ μικρὸν λέγεις, εἴπερ ἔστι καὶ δυνατὸν εὐ-
 ρεῖν, ὅπῃ γίγνεται ἂν παντὶ κτήματι τὸ τοιοῦτον.

ΑΘ. Ἄλλ' ἔστι μὴν δυνατὸν, ὡς γέ μοι τὰ νῦν παν- E
 τάπασι καταφαίνεται.

ΚΑ. Μὴ τοίνυν ἀφιστώμεθα μηδενὶ τρόπῳ, πρὶν ἂν
 τοῦτ' αὐτὸ ἐκπορισώμεθα τοῖς εἰρημένοις νόμοις· γελοῖον
 γὰρ τὸ γε μάτην πονήσαντα ὀτιοῦν εἰς μηδὲν βέβαιον κα-
 ταβαλεῖν.

ΑΘ. Ὅρθῶς παρακελεύει, καὶ ἐμὲ τοιοῦτον εὐρήσεις
 ἄλλον.

ΚΑ. Καλῶς δὴ λέγεις. τίς οὖν δὴ, φῆς, σωτηρία
 γίγνεται ἂν καὶ τίνα τρόπον πολιτεία τε καὶ τοῖς νόμοις
 ἡμῖν;

ΑΘ. Ἄρ' οὐκ εἶπομεν, ὅτι δεῖ σύλλογον ἡμῖν ἐν τῇ 961
 πόλει γίνεσθαι τοιούδε τινα; δέκα μὲν τῶν νομοφυλά-
 κων τοὺς πρεσβυτάτους αἰεὶ, τοὺς δὲ τὰριστέα εἰληφότας
 ἅπαντας δεῖν εἰς ταῦτο συλλέγεσθαι τούτοις· ἔτι δὲ τοὺς

ἐκδημήσαντας ἐπὶ ζήτησιν, εἰ τί που πρὸς τὴν νομοφυλακίαν γίγνοιτο ἔγκαιρον ἀκούσαι καὶ σωθέντας οἰκαδὲ δόξαι, τούτοις αὐτοῖς διαβασιμῶς, τοῦ συλλόγου ἀξιοκοινωνήτους εἶναι πρὸς τούτοις δὲ ἕνα ἕκαστον δεῖν προσλαμβάνειν τῶν νέων, μὴ ἑλαττον ἢ τριακονταέτη γεγονότα, πρῶτον δὲ αὐτὸν κρίναντα ἐπάξιον εἶναι φύσει καὶ τροφῇ τὸν νέον οὕτως εἰς τοὺς ἄλλους εἰσφέρειν, καὶ ἂν μὲν δόξῃ καὶ τοῖς ἄλλοις, προσλαμβάνειν, εἰ δὲ μὴ, ἀπόρητου εἶναι τὴν γεροντίαν κρίσειν τοῖς τε ἄλλοις δὴ καὶ μάλιστα' αὐτῷ τῷ ἀποκριθέντι· δεῖν δὲ ὀρθριον εἶναι τὸν σύλλογον, ἡνίκ' ἂν τῶν ἄλλων πράξεων ἰδίαν τε καὶ κοινῶν καὶ μάλιστα' ἢ τις σχολή παντί. τοιοῦτόν τι που λέχθῃ ἡμῖν ἢ ἐν τοῖς ἐμπροσθεν λόγοις;

ΚΑ. Ἦν γὰρ οὖν.

ΑΘ. Τούτου δὴ πέρι τοῦ συλλόγου πάλιν ἀναλαβὼν λέγοιμι' ἂν τὸ τοιούδε. φημί, εἰ τις τοῦτον βάλοιτο οἷον ἄγκυραν πάσης τῆς πόλεως, πάντα ἐγρούσαν τὰ πρόσφορα ἑαυτῇ σώζειν ἂν ξύμπαντα ἂ βουλόμεθα.

ΚΑ. Πῶς δὴ;

ΑΘ. Τὸ μετὰ τοῦτο ἡμέτερος ἂν καιρὸς γίγνοιτο, ὀρθῶς φράζοντας μηδὲν ἀπολείπειν προθυμίας.

ΚΑ. Καὶ μάλα καλῶς εἶπες, ποίει θ' ὥσπερ καὶ διανοεῖ.

ΑΘ. Χρὴ τοίνυν, ὦ Κλεινία, παντὸς πέρι νοῆσαι σωτήρα τὸν εἰκότα ἐν ἑκάστοις τῶν ἔργων, ὡς ἐν ζώῳ ψυχὴ καὶ κεφαλὴ τό γε μέγιστον πεφύκατον.

ΚΑ. Πῶς αὖ φῆς;

ΑΘ. Ἡ τούτοις ἀρετὴ δὴ που παντὶ παρέχει ζῶον σωτηρίαν.

ΚΑ. Πῶς;

ΑΘ. Ψυχῇ μὲν πρὸς τοῖς ἄλλοις νοῦς ἐγγιγνόμενος, κεφαλῇ δ' αὖ πρὸς τοῖς ἄλλοις ὄψις καὶ ἀκοή· ξυλλή-

βδην δὲ νοῦς μετὰ τῶν καλλίστων αἰσθήσεων κραθεῖς γενόμενός τε εἰς ἐν σωτηρία ἑκάστων δικαιοτάτ' ἂν εἴη καλουμένη.

ΚΑ. Ἔοικε γοῦν.

ΑΘ. Ἔοικε γάρ, ἀλλ' ὁ περὶ τί νοῦς μετ' αἰσθήσεων κραθεῖς σωτηρία πλοίων ἐν γε χειμῶσι καὶ ἐν εὐθλίαις γίγνοιτ' ἂν; ἂρ' οὐκ ἐν νηὶ κυβερνήτης ἅμα καὶ ναῦται τὰς αἰσθήσεις τῷ κυβερνητικῷ νῷ συγκερασάμενοι σώξουσιν αὐτούς τε καὶ τὰ περὶ τὴν ναῦν;

ΚΑ. Τί μὴν;

ΑΘ. Οὐδὲν δὴ πολλῶν δεῖ τῶν περὶ τὰ τοιαῦτα παραδειγμάτων· ἀλλ' οἷον περὶ στρατοπέδων νοήσωμεν τίνα θέμενοι στρατηγοὶ σκοπὸν καὶ ἰατρικὴ ὑπηρεσία πᾶσα στοχάζοιτ' ἂν τῆς σωτηρίας.

ΚΑ. Ὅρθῶς.

ΑΘ. Ἄρ' οὐκ ἢ μὲν νίκην καὶ κράτος πολεμίων, ἢ δὲ 969 ἰατρῶν τε καὶ ὑπηρετῶν ὑγείας σώματι παρασκευῆν;

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΑΘ. Ἰατρὸς δὴ τὸ περὶ σῶμα ἀγνοῶν, ὃ προσείπομεν ὑγίαν νῦν, ἢ νίκην στρατηγὸς ἢ τῶν ἄλλων ὅσα δὴ διήλθομεν, ἔσθ' ὅπως ἂν νοῦν περὶ τι τούτων ἂν ἔχων φαίνοιτο;

ΚΑ. Καὶ πῶς;

ΑΘ. Τί δὲ δὴ περὶ πόλιν; εἰ τις τὸν σκοπὸν, οἷ βλέπειν δεῖ, τὸν πολιτικὸν φαίνοιτο ἀγνοῶν, ἄρα ἄρχων μὲν πρῶτον δικαίως ἂν προσαγορεύοιτο, εἶτα σώζειν ἂν δυνατὸς εἴη τοῦτο, οὐ τὸν σκοπὸν τὸ παράπαν μὴδ' εἰδείη;

ΚΑ. Καὶ πῶς;

XI. ΑΘ. Δεῖ δὴ καὶ τὰ νῦν, ὡς ἔοικεν, εἶπερ μέλλει τέλος ὁ κατοικισμὸς τῆς χώρας ἡμῖν ἔξειν, εἶναι τι τὸ γινώσκον ἐν αὐτῷ πρῶτον μὲν τοῦτο ὃ λέγομεν, τὸν σκοπὸν, ὅστις ποτὲ ὁ πολιτικὸς ὢν ἡμῖν τυγχάνει, ἐπειτα ὄν-

τινα τρόπον δεῖ μετασχεῖν τούτου καὶ τις αὐτῶ καλῶς ἢ μὴ συμβουλεύει, τῶν νόμων αὐτῶν πρώτον, ἔπειτα ἀνθρώπων· εἰ δ' ἔσται τοῦ τοιούτου κενὴ τις πόλις, οὐδὲν θαναμαστόν, ἀνους οὐσα καὶ ἀναίσθητος εἰ πράξει τὸ προσηχόν ἐκάστοτε ἐν ἐκάσταις τῶν πράξεων.

ΚΑ. Ἀληθῆ λέγεις.

ΑΘ. Νῦν οὖν ἡμῖν ἐν τίνι ποτὲ τῶν τῆς πόλεως μερῶν ἢ ἐπιτηδευμάτων ἔστιν ἰκανὸν κατεσκευασμένον οὐνοῦν τοιούτου φυλακτήριον; ἔχομεν φράζειν;

ΚΑ. Οὐ δῆτα, ὦ ξένε, σαφῶς γε· εἰ δ' οὖν τοπάξειν δεῖ, δοκεῖ μοι τείνειν ὁ λόγος οὗτος εἰς τὸν σύλλογον, ὃν εἶπες νῦν δὴ νῦντωρ δεῖν ξυνιέναι.

ΑΘ. Κάλισθ' ὑπέλαβες, ὦ Κλεινία, καὶ δεῖ δὴ τοῦτον, ὡς ὁ νῦν παροστηκὸς ἡμῖν λόγος μνησθεῖ, πᾶσαν ἀρετὴν ἔχειν· ἢς ἄρχει τὸ μὴ πλανᾶσθαι πρὸς πολλὰ στοχαζόμενον, ἀλλ' εἰς ἐν βλέποντα πρὸς τοῦτο ἀεὶ τὰ πάντα οἷον βίη ἀφιέναι.

ΚΑ. Παντάπασι μὲν οὖν.

ΑΘ. Νῦν δὴ μαθησόμεθα, ὅτι θαναμαστόν οὐδὲν πλανᾶσθαι τὰ τῶν πόλεων νόμιμα, ὅτι πρὸς ἄλλο ἄλλη βλέπει τῶν νομοθεσιῶν ἐν τῇ πόλει ἐκάστη. καὶ τὰ μὲν πολλὰ οὐδὲν θαναμαστόν τὸ τοῖς μὲν τὸν ὄρον εἶναι τῶν δικαίων, ὅπως ἄρχουσί τινες ἐν τῇ πόλει, εἴτ' οὖν βελτίους εἴτε χείρους τυγχάνουσιν ὄντες· τοῖς δ' ὅπως πλουτήσουσιν, εἴτ' οὖν δοῦλοι τινῶν ὄντες εἴτε καὶ μὴ· τῶν δ' ἢ προθυμία πρὸς τὸν ἐλεύθερον δὴ βίον ὠρημένη· οἱ δὲ καὶ ξύνδυο νομοθετοῦνται, πρὸς ἄμφω βλέποντες, ἐλεύθεροί τε ὅπως ἄλλων τε πόλεων ἔσονται δεσπόται· οἱ δὲ σοφώτατοι, ὡς οἰοῦται, πρὸς ταῦτά τε καὶ τὰ τοιαῦτα ξύμπαντα, εἰς ἐν δέ, οὐδὲν διαφερόντως τετιμημένον ἔχοντες φράζειν, εἰς ὃ τᾶλλ' αὐτοῖς δεῖ βλέπειν.

ΚΑ. Οὐνοῦν τό γ' ἡμέτερον, ὦ ξένε, ὀρθῶς ἂν εἶη

πάσαι τιθέμενον; πρὸς γὰρ ἐν ἔφαμεν δεῖν ἀεὶ πάνθ' ἡμῖν τὰ τῶν νόμων βλέποντ' εἶναι, τοῦτο δ' ἀρετὴν που ξυνεχοροῦμεν πάνν ὀρθῶς λέγεσθαι.

ΑΘ. Ναί.

ΚΑ. Τὴν δέ γε ἀρετὴν τέτταρα εἰθεμένον που.

ΑΘ. Πάνν μὲν οὖν.

ΚΑ. Νοῦν δέ γε πάντων τούτων ἡγεμόνα, πρὸς ὃν δὴ τὰ τε ἄλλα πάντα καὶ τούτων τὰ τρία δεῖ βλέπειν.

ΑΘ. Κάλισθ' ἐπακολουθεῖς, ὦ Κλεινία, καὶ τὰ λοιπὰ δὲ ξυνακολουθεῖ. νοῦν γὰρ δὴ κυβερνητικὸν μὲν καὶ ἱατρικὸν καὶ στρατηγικὸν εἶπομεν εἰς τὸ ἐν ἐκείνῳ οἱ δεῖ βλέπειν, τὸν δὲ πολιτικὸν ἐλέγχοντες ἐνταῦθ' ἔσμεν νῦν, καὶ καθάπερ ἄνθρωπον ἐπανερωσάμενοι εἶπομεν ἂν ὦ θαναμάσι, σὺ δὲ δὴ ποῖ σκοπεῖς; τί ποτ' ἐκεῖνό ἐστι τὸ ἐν, ὃ δὴ σαφῶς ὁ μὲν ἱατρικὸς νοῦς ἔχει φράζειν, σὺ δ' ἂν δὴ διαφέρων, ὡς φαίης ἂν, πάντων τῶν ἐμφρόνων, οὐχ ἔξεις εἰπεῖν; ἢ σὺ γε, Μέγυλλε καὶ Κλεινία, ἔχετε διασφραζόμενοι ὑπὲρ αὐτοῦ φράζειν πρὸς ἐμέ, τί ποτέ φατε εἶναι τοῦτο, καθάπερ ὑπὲρ ἄλλων ἐγὼ πρὸς ὑμᾶς συνηχῶν διωριζόμεν;

ΚΑ. Οὐδαμῶς, ὦ ξένε.

ΑΘ. Τί δ' ὅτι δεῖ προθυμείσθαι τε ξυνιδεῖν αὐτὸ καὶ ἐν οἷς;

ΚΑ. Οἷον ἐν τίσιν λέγεις;

ΑΘ. Οἷον ὅτε τέτταρα ἐφήσαμεν ἀρετῆς εἶδη γεγενῆσθαι, δῆλον ὡς ἐν ἑκάστῳ ἀνάγκη φάναι, τετάρων γε ὄντων.

ΚΑ. Τί μὴν;

ΑΘ. Καὶ μὴν ἐν γε ἅπαντα ταῦτα προσαγορεύομεν ἀνδρείαν γὰρ φαμεν ἀρετὴν εἶναι, καὶ τὴν φρόνησιν ἀρετὴν, καὶ τὰ δύο τᾶλλα, ὡς ὄντως ὄντα οὐ πολλὰ ἀλλ' ἐν τοῦτο μόνον ἀρετὴν.

ΚΑ. Πάνν μὲν οὖν.

ΑΘ. Ἡ μὲν τοίνυν διαφέρειν αὐτοῖν τούτω τῷ δύο καὶ δὴ ὀνόματα ἐλαβήτην καὶ τᾶλλα, οὐδὲν χαλεπὸν εἰπεῖν· ἢ δὲ ἐν ἀμφοῖν ἐπωνομάσαμεν ἀρετὴν καὶ τοῖς ἄλλοις, οὐκ εὐπετέες ἔτι.

ΚΑ. Πῶς λέγεις;

ΑΘ. Οὐδὲν χαλεπὸν ὃ γε λέγω δηλώσαι. διανεμώμεθα γὰρ ἀλλήλοις τὴν ἐρώτησιν καὶ ἀπόκρισιν.

ΚΑ. Πῶς αὖ φράξεις;

Ε ΑΘ. Ἐρώτησόν με, τί ποτε ἐν προσεγορευόντες ἀρετὴν ἀμφοτέρω δύο πάλιν αὐτὰ προσείπομεν, τὸ μὲν ἀνδρείαν, τὸ δὲ φρόνησιν. ἐρῶ γὰρ σοὶ τὴν αἰτίαν, ὅτι τὸ μὲν ἔστι περὶ φόβον, οὐ καὶ τὰ θηρία μετέχει τῆς ἀνδρείας καὶ τὰ γε τῶν παιδῶν ἦθη τῶν πάνν νέων· ἀνευ γὰρ λόγου καὶ φύσει γίγνεται ἀνδρεία ψυχῇ· ἀνευ δὲ αὐτοῦ λόγου ψυχῇ φρονημὸς τε καὶ νοῦν ἔχουσα οὐτ' ἐγένετο πώποτε οὐτ' ἔστιν οὐδ' αὐθις ποτε γενήσεται, ὡς οὗτος ἐτέρου.

ΚΑ. Ἀληθῆ λέγεις.

964 ΑΘ. Ἡ μὲν τοίνυν ἔστων διαφορῶ καὶ δύο, σὺ παρ' ἐμοῦ ἀπέληφας τῷ λόγῳ· ἢ δὲ ἐν καὶ ταυτῶν, σὺ πάλιν ἀπόδος ἐμοί. διανοοῦ δὲ ὡς ἐρῶν καὶ ὅπη τέτταρα ὄντα ἔτι ἔστι, καὶ ἐμὲ δὲ ἀξίου, σοῦ δεῖξαντος ὡς ἐν, πάλιν ὅπη τέτταρα. καὶ δὴ τὸ μετὰ τούτω σκοπῶμεν τὸν εἰδόμεν ἱκανῶς περὶ ἀντιωνοῦν, οἷς ἔστι μὲν ὄνομα, ἔστι δὲ αὐτὸ καὶ λόγος, πότερον μόνου ἐπίστασθαι τοῦνομα χρεῶν, τὸν δὲ λόγον ἀγνοεῖν, ἢ τὸν γε ὄντα τί καὶ περὶ τῶν διαφε-
B ρόντων μεγέθει τε καὶ κάλλει πάντα τὰ τοιαῦτα ἀγνοεῖν αἰσχροῦν.

ΚΑ. Ἐοικε γοῦν.

ΑΘ. Μείζον δὴ τι νομοθέτη τε καὶ νομοφύλακι καὶ ὅς ἀρετῇ πάντων διαφέρειν οἶεται καὶ νικητήρια τούτων

αὐτῶν ἐλλήφεν, ἢ ταῦτα αὐτὰ περὶ ὧν νῦν λέγομεν, ἀνδρεία, σωφροσύνη, δικαιοσύνη, φρόνησις;

ΚΑ. Καὶ πῶς;

ΑΘ. Τούτων δὴ πέρι τοὺς ἐξηγητάς, τοὺς διδασκάλους, τοὺς νομοθέτας, τῶν ἄλλων τοὺς φύλακας, τῷ θεομένῳ γινῶναι τε καὶ εἰδέναι, ἢ τῷ θεομένῳ κολάζεσθαι τε καὶ ἐπιπλήξαι ἀμαρτάνοντι, πότερον οὐ δεῖ διδάσκοντα ἢν δύναμιν ἔχει κακία τε καὶ ἀρετῇ καὶ πάντως δηλοῦντα διαφέρειν τῶν ἄλλων, ἀλλ' ἢ ποιητὴν τινα ἐλθόντα εἰς τὴν πόλιν ἢ παιδευτὴν νέων φάσκοντ' εἶναι βελτίω φαίνεσθαι τοῦ πᾶσαν ἀρετὴν νενικηκότος; εἶτα ἐν τῇ τοιαύτῃ πόλει, ὅπου μὴ λόγῳ ἔργῳ τε ἱκανοὶ φύλακες εἴεν, ἀρετῆς πέρι γινώσκοντες ἱκανῶς, θαυμαστόν τι ταύτην τὴν πόλιν ἀφύλακτον οὐσαν πάσχειν, ἢ πολλὰ πάσχουσι
D τῶν νῦν πόλεων;

ΚΑ. Οὐδὲν γε, ὡς εἰκός.

ΧΠ. ΑΘ. Τί οὖν; ὃ λέγομεν νῦν, ποιητέον ἡμῖν, ἢ πῶς; τοὺς φύλακας ἀκριβεστέρους τῶν πολλῶν περὶ ἀρετῆς ἔργῳ καὶ λόγῳ κατασκευαστέον; ἢ τίνα τρόπον τῇ τῶν ἐμφρόνων κεφαλῇ τε καὶ αἰσθήσεσιν ὁμοιωθήσεται ἡμῖν ἢ πόλις, ὡς τοιαύτην τινα φυλακὴν κεντημένην ἐν αὐτῇ;

ΚΑ. Πῶς οὖν δὴ καὶ τίνα τρόπον, ὃ ξένη, ἀπεικάζοντες αὐτὸ τοιοῦτον τι λέγομεν;

ΑΘ. Δῆλον ὡς αὐτῆς μὲν τῆς πόλεως οὔσης τοῦ κύ-
E τούς, τῶν δὲ φυλάκων τοὺς μὲν νέους οἷον ἐν ἄκρῳ κορυφῇ ἀπειλεγμένους τοὺς εὐφρεστάτους, ὀξύτητας ἐν πάσῃ τῇ ψυχῇ ἔχοντας, περὶ ὅλην κύκλῳ τὴν πόλιν ὄραν, φρουροῦντας δὲ παραδιδόναι μὲν τὰς αἰσθήσεις ταῖς μνήμαις, τοῖς πρεσβυτέροις δὲ ἐξαγγέλους γίνεσθαι πάντων τῶν κατὰ πόλιν, τοὺς δὲ νῶ ἀπεικασμένους τῷ πολλῷ
965 καὶ ἄξια λόγου διαφερόντως φρονεῖν, τοὺς γέροντας,

βουλευέσθαι, καὶ ὑπηρεταῖς χρωμένους μετὰ συμβουλίας τοῖς νέοις, οὕτω δὴ κοινῇ σάξουν ἀμφοτέρους ὄντως τὴν πόλιν ὄλην. πότερον οὕτω λέγομεν ἢ πῶς ἄλλως δεῖν κατασκευάζεσθαι; μῶν ὁμοίους πάντας νεκτημένους καὶ μὴ διηκριβωμένους ἔστιν οὗς τραφέντας τε καὶ πεπαιδευμένους;

ΚΑ. Ἄλλ', ὡς θανμάσι, ἀδύνατον.

ΑΘ. Ἰτέον ἄρα ἐπὶ τινι ἀκριβεστέραν παιδείαν τῆς ἐμπροσθεν.

B ΚΑ. Ἴσως.

ΑΘ. Ἄρ' οὐν ἤς δὴ νῦν σχεδὸν ἐφηψάμεθα, τυγχάνοι ἂν οὐσα ἤς χρεῖαν ἔχομεν αὐτῆ;

ΚΑ. Παντάπασιν μὲν οὐν.

ΑΘ. Οὐκοῦν ἐλέγομεν τὸν γε πρὸς ἕκαστα ἄκρον δημιουργόν τε καὶ φύλακα μὴ μόνον δεῖν πρὸς τὰ πολλὰ βλέπειν δυνατὸν εἶναι, πρὸς δὲ τὸ ἐν ἐπιείρῃσθαι γινώσκειν τε καὶ γνόντα πρὸς ἐκεῖνο συντάξασθαι πάντα ξυνορῶντα;

ΚΑ. Ὅρθῶς.

C ΑΘ. Ἄρ' οὐν ἀκριβεστέρα σκέψις θεῶν ἢ ἂν περὶ ὅτου οὐν ὁτρωοῦν γίγνεται, ἢ τὸ πρὸς μίαν ιδέαν ἐκ τῶν πολλῶν καὶ ἀνομοίων δυνατὸν εἶναι βλέπειν;

ΚΑ. Ἴσως.

ΑΘ. Οὐκ ἴσως, ἀλλ' ὄντως, ὡς δαιμόνιε, ταύτης οὐκ ἔστι σαφεστέρα μέθοδος ἀνθρώπων οὐδενί.

ΚΑ. Σοὶ πιστεύων, ὡς ξένης, συγχωρῶ δὴ, καὶ ταύτη πορευάμεθα λέγοντες.

D ΑΘ. Ἀναγκαστέον ἄρ', ὡς εἶπες, καὶ τοὺς τῆς θείας πολιτείας ἡμῖν φύλακας ἀκριβῶς ἰδεῖν πρῶτον, ὃ τί ποτε διὰ πάντων τῶν τετάρων ταῦτον τυγχάνει, ὃ δὴ φαμεν ἐν τε ἀνδρείᾳ καὶ σωφροσύνῃ καὶ δικαιοσύνῃ καὶ ἐν φρονήσει ἐν ὃν ἀρετὴν ἐνὶ δικαίῳ ἂν ὀνόματι προσαγορεύε-

σθαι. τοῦτο, ὡς φίλοι, εἰ μὲν βουλόμεθα, τὰ νῦν οἰόντες σφόδρα πιέσαντες μὴ ἀνώμεν, πρὶν ἂν ἱκανῶς εἴπωμεν, τί ποτ' ἔστιν εἰς ὃ βλέπτεον, εἴτε ὡς ἐν εἴτε ὡς ὄλον εἴτε ἀμφοτέρω εἴτε ὅπως ποτὲ πέφυκεν· ἢ τοῦτου διαφυγόντος ἡμᾶς οἰόμεθ' ἂν ποτὲ ἡμῖν ἱκανῶς ἔξειν τὰ πρὸς ἀρετὴν, περὶ ἧς οὔτε εἰ πολλὰ ἔστ' οὔτ' εἰ τέτταρα οὔθ' ὡς ἐν δυ- E νατοὶ φράζειν ἐσομέθα; οὐκοῦν εἴαν γε ἡμῖν συμβούλοις παιδωμέθα, ἁμῶς γέ πως μηχανησόμεθα ἐν τῇ πόλει ἐργεγονέαι τοῦθ' ἡμῖν· εἰ δ' ἄρα τὸ παράπαν δοκεῖ ἔξιν, ὁρᾶν χρεῶν.

ΚΑ. Ἦκιστα, νῆ τὸν ξένιον, ὡς ξένης, θεόν, ἐατέον που τὸ τοιοῦτον, ἐπεὶ δοκεῖς ἡμῖν ὀρθότατα λέγειν. ἀλλὰ δὴ πῶς τις τοῦτ' ἂν μηχανῶτο;

ΑΘ. Μήπω τὸ πῶς ἂν μηχανησάμεθα λέγωμεν· εἰ 966 δεῖ δὲ ἢ μὴ, πρῶτον βεβαιωσάμεθα τῇ ξυνομολογίᾳ πρὸς ἡμᾶς αὐτούς.

ΚΑ. Ἄλλὰ μὴν δεῖ γε, εἴπερ δυνατὸν.

XIII. ΑΘ. Τί δαί δὴ; περὶ καλοῦ τε καὶ ἀγαθοῦ ταῦτον τοῦτο διανοοῦμεθα; ὡς πόλλ' ἔστι μόνον ἕκαστου τούτων, τοὺς φύλακας ἡμῖν γνωστέον, ἢ καὶ ὅπως ἐν τε καὶ ὅπη;

ΚΑ. Σχεδὸν εἶοικ' ἐξ ἀνάγκης δεῖν καὶ ὅπως ἐν διανοεῖσθαι.

ΑΘ. Τί δ', ἐννοεῖν μὲν, τὴν δὲ ἐνδειξῆν τῷ λόγῳ ἀδυνατεῖν ἐνδείκνυσθαι;

ΚΑ. Καὶ πῶς; ἀνδραπόδου γάρ τινα σὺ λέγεις ἔξιν.

ΑΘ. Τί δαί; περὶ πάντων τῶν σπουδαίων ἄρ' ἡμῖν ὁ αὐτὸς λόγος, ὅτι δεῖ τοὺς ὄντως τῶν ἀλήθειαν αὐτῶν, καὶ λόγῳ τε ἱκανοὺς ἐρμηνεύειν εἶναι καὶ τοῖς ἔργοις ξυκολουθεῖν, κρίνοντας τὰ τε καλῶς γιγνόμενα καὶ τὰ μὴ κατὰ φύσιν;

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐ;

C ΑΘ. Μῶν οὖν οὐχ ἓν τῶν καλλίστων ἐστὶ τὸ περὶ τοὺς θεοὺς, ὃ δὴ σπουδῇ διεπερανάμεθα, ὡς εἰσί τε καὶ ὅσης φαίνονται κύριοι δυνάμεως, εἰδέναι τε εἰς ὅσον δυνατὸν ἐστὶ ταῦτ' ἀνθρώπου γιγνώσκειν, καὶ τοῖς μὲν πλείστοις τῶν κατὰ πόλιν ξυγγιγνώσκειν τῇ φήμῃ μόνον τῶν νόμων συνακολουθοῦσι, τοῖς δὲ φυλακῆς μετέξουσιν μηδὲ ἐπιτρέπειν, ὅς ἂν μὴ διαπονήσῃται τὸ πάσαν πίστιν λαβεῖν τῶν οὐσῶν περὶ θεῶν; τὴν δὲ μὴ ἐπιτροπὴν εἶναι τὸ μη-

D δέποτε τῶν νομοφυλάκων αἰρεῖσθαι τὸν μὴ θεῖον καὶ διαπεπονηκότα πρὸς αὐτά, μηδ' αὖ τῶν πρὸς ἀρετὴν ἐγκρίτων γίγνεσθαι;

ΚΑ. Δίκαιον γοῦν, ὡς λέγεις, τὸν περὶ τὰ τοιαῦτα ἀργὸν ἢ ἀδύνατον ἀποκρίεσθαι πόρρω τῶν καλῶν.

ΑΘ. Ἄρα οὖν ἴσμεν ὅτι δὴ ἐστὸν τὸ περὶ θεῶν ἄγροντε εἰς πίστιν, ὅσα διήλθομεν ἐν τοῖς πρόσθεν;

ΚΑ. Ποῖα;

E ΑΘ. Ἐν μὲν ὃ περὶ τὴν ψυχὴν ἐλέγομεν, ὡς πρεσβυ-
τατόν τε καὶ θεϊότατόν ἐστι πάντων, ὧν κίνησις γένησιν παραλαβοῦσα ἀέναον οὐσίαν ἐπόρισεν· ἓν δὲ τὸ περὶ τὴν φορὰν, ὡς ἔχει τάξεως, ἄστρων τε καὶ ὄσων ἄλλων ἐγκρα-
της νοῦς ἐστὶ τὸ πᾶν διακεκοσμηκῶς. ὃ γὰρ ἰδῶν ταῦτα μὴ φαύλως μηδ' ἰδιωτικῶς, οὐδεὶς οὕτως ἄθεος ἀνθρώπων ποτὲ πέφυκεν, ὅς οὐ τοῦναντίον ἐπαθεῖν ἢ τὸ προσ-
967 δοκῶμενον ὑπὸ τῶν πολλῶν. οἱ μὲν γὰρ διανοοῦνται τοὺς τὰ τοιαῦτα μεταχειριζομένους ἀστρονομία τε καὶ ταῖς μετὰ ταύτης ἀναγκαῖαις ἄλλαις τέχναις ἀθέους γί-
γνεσθαι, καθεωρακότας ὡς οἶόν τε γιγνόμενα ἀνάγκαις πράγματ' ἄλλ' οὐ διανοίαις βουλήσεως ἀγαθῶν πέρι τε-
λονμένων.

ΚΑ. Τὸ δὲ δὴ πῶς ἔχου ἂν εἶη;

ΑΘ. Πᾶν, ὅπερ εἶπον, τοῦναντίον ἔχει νῦν τε καὶ

ὅτε ἄψυχα αὐτὰ οἱ διανοοῦμενοι διανοοῦντο. θάυματα μὲν οὖν καὶ τότε ὑπεδύετο περὶ αὐτά, καὶ ὑπωπτεύετο τὸ B
νῦν ὄντως δεδογμένον, ὅσοι τῆς ἀκριβείας αὐτῶν ἤπτοντο, ὅπως μή ποτ' ἂν ἄψυχα ὄντα οὕτως εἰς ἀκριβείαν θαυμα-
στοῖς λογισμοῖς ἂν ἐχρήτο, νοῦν μὴ κεκτημένα· καὶ τινες ἐτόλμων τοῦτό γε αὐτὸ παρακινδυνεύειν καὶ τότε, λέγον-
τες ὡς νοῦς εἶη ὃ διακεκοσμηκῶς πάνθ' ὅσα κατ' οὐρα-
νόν. οἱ δὲ αὐτοὶ πάλιν ἁμαρτάνοντες ψυχῆς φύσεως, ὅτι πρεσβύτερον εἶη σωμάτων, διανοηθέντες δὲ ὡς νεότερον, ἄπανθ' ὡς εἶπεν ἔπος ἀνέτρεψαν πάλιν, ἑαυτοὺς δὲ πολὺ C
μᾶλλον τὰ γὰρ δὴ πρὸ τῶν ὀμμάτων πάντα αὐτοῖς ἐφάνη, τὰ κατ' οὐρανὸν φερόμενα, μεστὰ εἶναι λίθων καὶ γῆς καὶ πολλῶν ἄλλων ἀψύχων σωμάτων διανεμόντων τὰς αἰ-
τίας παντός τοῦ κόσμου. ταῦτ' ἦν τὰ τότε ἐξεργασμένα πολλὰς ἀθεότητος καὶ δυσχερείας τῶν τοιούτων ἄπτεσθαι, καὶ δὴ καὶ λοιδορήσεις γε ἐπὶ λήθων ποιηταῖς, τοὺς φιλο-
σοφοῦντας καὶ ματαλαῖς ἀπεικάζοντας χρωμέναισιν ὕλα- D
καῖς ἄλλα τε ἀνόητα εἶπεν· νῦν δὲ, ὅπερ εἰρηται, πᾶν τοῦναντίον ἔχει.

ΚΑ. Πῶς;

XIV. ΑΘ. Οὐκ ἐστὶ ποτὲ γενέσθαι βεβαίως θεοσεβῆ θνητῶν ἀνθρώπων οὐδένα, ὅς ἂν μὴ τὰ λεγόμενα ταῦτα νῦν δύο λάβῃ, ψυχὴ τε ὡς ἐστὶ πρεσβυτάτου ἀπάντων ὅσα γονῆς μετέληφεν ἀθάνατόν τε ἄρχει τε δὴ σωμάτων πάντων, ἐπὶ δὲ τούτοις δὴ τὸ νῦν εἰρημένον πολλῶν, τὸν τε εἰρημένον ἐν τοῖς ἄστροις νοῦν τῶν ὄντων τὰ τε πρὸ τού-
των ἀναγκαῖα μαθήματα λάβῃ, τὰ τε κατὰ τὴν μοῦσαν E
τούτοις τῆς κοινωνίας συνθεασάμενος χρήσῃται πρὸς τὰ τῶν ἡθῶν ἐπιτηδεύματα καὶ νόμιμα συναρμοττόντως, ὅσα τε λόγον ἔχει, τούτων δυνατὸς ἢ δοῦναι τὸν λόγον [ὅσα τε 968
μή]· ὃ δὲ μὴ ταῦθ' οἷός τ' ὦν πρὸς ταῖς δημοσίαις ἀρε-
ταῖς κεκτησθαι σχεδὸν ἄρχων μὲν οὐκ ἂν ποτε γένοιτο

Γκανός ὅλης πόλεως, ὑπερέτης δ' ἂν ἄλλοις ἄρχουσιν. ὄρᾶν δὴ χρεῶν νῦν, ὧ Κλεινία καὶ Μέγилле, ἤδη πρὸς τοῖς εἰρημένοις νόμοις ἄπασιν, ὅσους διεληλύθαμεν, εἰ καὶ τοῦτον προσοίσομεν ὡς φυλακῆν ἐσόμενον κατὰ νόμον χάριν σωτηρίας, τὸν τῶν ἀρχόντων νυκτερινὸν σύλλογον

Β παιδείας ὁπόσης διεληλύθαμεν κοινῶν γενόμενον· ἢ πῶς ποιῶμεν;

ΚΑ. Ἄλλ', ὧ λῶσθε, πῶς οὐ προσοίσομεν, ἂν πῃ καὶ κατὰ βραχὺ δυνηθῶμεν;

ΑΘ. Καὶ μὴν πρὸς γε τὸ τοιοῦτον ἀμιλληθῶμεν πάντες. ἑλληπτιῶ γὰρ τούτου γε ὑμῖν καὶ ἐγὼ γιγνοίμην ἂν προθύμως, πρὸς δ' ἐμοὶ καὶ ἑτέροισι ἴσως εὐρήσω διὰ τὴν περὶ τὰ τοιαῦτ' ἐμπειρίαν τε καὶ σκέψιν γεγονυῖάν μοι καὶ μάλα συχρῆν.

ΚΑ. Ἄλλ', ὧ ξένη, παντὸς μὲν μᾶλλον ταύτη πορευτέον, ἢ περὶ καὶ ὁ θεὸς ἡμᾶς σχεδὸν ἄγει· τίς δὲ ὁ τρόπος ὃ ἡμῖν γιγνόμενος ὀρθῶς γίγνοιτ' ἂν, τοῦτ' ἡμῖν τὰ νῦν λέγωμέν τε καὶ ἐρευνῶμεν.

ΑΘ. Οὐκέτι νόμους, ὧ Μέγилле καὶ Κλεινία, περὶ τῶν τοιούτων δυνατὸν ἐστὶ νομοθετεῖν, πρὶν ἂν κοσμηθῇ· τότε δὲ κυρίους ὧν αὐτοὺς δεῖ γίνεσθαι νομοθετεῖν. ἀλλὰ ἤδη τὸ τὰ τοιαῦτα κατασκευάζον διδαχὴ μετὰ ξυνουσίας πολλῆς γίγνοιτ' ἂν, εἰ γίγνοιτο ὀρθῶς.

ΚΑ. Πῶς; τί τοῦτο εἰρησθαι φῶμεν αὐ;

ΑΘ. Πρῶτον μὲν δὴ πού καταλεκτέος ἂν εἴη κατὰ

Δ λογος τῶν ὅσοι ἐπιτήδειοι πρὸς τὴν τῆς φυλακῆς φύσιν ἂν εἶεν ἡλικίας τε καὶ μαθημάτων δυνάμεσι καὶ τρόπων ἤθεσι καὶ ἔθεσι· μετὰ δὲ τοῦτο, ὧ δεῖ μανθάνειν, οὔτε εὐρεῖν ὁράδιον οὔτε εὐρηκότος ἄλλου μαθητῆν γενέσθαι. πρὸς τούτοις δὲ χρόνους, οὔς τε καὶ ἐν οἷς δεῖ παραλαμβάνειν ἕκαστα, μάταιον ταῦτ' ἐν γράμμασι λέγειν· οὐδὲ

Ε γὰρ αὐτοῖς τοῖς μανθάνουσι δῆλα γίγνοιτ' ἂν, ὧ τι πρὸς

καιρὸν μανθάνεται, πρὶν ἐντὸς τῆς ψυχῆς ἑκάστω τοῦ μαθημάτων ἐπιστήμην γεγονέναι. οὕτω δὴ πάντα τὰ περὶ ταῦτα ἀπόρρητα μὲν λεχθέντα οὐκ ἂν ὀρθῶς λέγοιτο, ἀπόρρητα δὲ διὰ τὸ μηδὲν προσηθέντα δηλοῦν τῶν λεγομένων.

ΚΑ. Τί οὖν δὴ ποιητέον ἐχόντων τούτων οὕτως, ὧ ξένη;

ΑΘ. Τὸ λεγόμενον, ὧ φίλοι, ἐν κοινῷ καὶ μέσῳ εἰκεν ἡμῖν κείσθαι, καὶ εἴπερ κινδυνεύειν περὶ τῆς πολιτείας ἐθέλομεν ξυμπάσης, ἢ τρεῖς ἕξ, φασίν, ἢ τρεῖς κύβους βάλλοντας, ταῦτα ποιητέον· ἐγὼ δ' ὑμῖν συκινδυνεύσω 969 τῷ φράζειν τε καὶ ἐξηγεῖσθαι τὰ γε δεδογμένα ἐμοὶ περὶ τῆς παιδείας τε καὶ τροφῆς τῆς νῦν αὐ κεκινημένης τοῖς λόγοις· τὸ μέντοι κινδύνευμα οὐ σμικρὸν οὐδ' ἑτέροις τίσι προσφερές ἂν εἴη· σοὶ δὲ τοῦτό γε, ὧ Κλεινία, μέλειν παρακελεύομαι· σὺ γὰρ τὴν Μαγνητῶν πόλιν, ἢ ὧ ἂν θεὸς ἐπώνυμον αὐτὴν ποιήσῃ, κλέος ἀρεῖ μέγιστον κατασκευάσας αὐτὴν ὀρθῶς, ἢ τό γε ἀνδρείοτατος εἶναι δοκεῖν τῶν ὕστερον ἐπιγυνομένων οὐκ ἐκφεύξει ποτέ. εἰάν

Β γε μὴν οὗτος ἡμῖν ὁ θεὸς γένηται ξύλλογος, ὧ φίλοι ἐταῖροι, παραδοτέον τούτῳ τὴν πόλιν, ἀμφισβήτησίς τ' οὐκ ἔστ' οὐδεμία οὐδενὶ τῶν νῦν παρὰ ταῦτ' ὡς ἔπος εἰπεῖν νομοθετῶν, ὄντως δὲ ἔσται σχεδὸν ὕπαρ ἀποτετελεσμένον, οὐ σμικρῷ πρόσθεν ὀνείρατος ὡς τῷ λόγῳ ἐφησάμεθα, κεφαλῆς νοῦ τε κοινωνίας εἰκόνα τινά πῶς ξυμμίξαντες, εἰάν ἔρα ἡμῖν οἱ τε ἄνδρες ἀκριβῶς ἐκλεχθῶσι, παιδευθῶσι τε προσηκόντως, παιδευθέντες τε ἐν ἀκροπό-

Ο λει τῆς χώρας κατοικήσαντες φύλακες ἀποτελεσθῶσιν, οἷους ἡμεῖς οὐκ εἶδομεν ἐν τῷ πρόσθεν βίῳ πρὸς ἀρετὴν σωτηρίας γενομένους.

ΜΕ. ὦ φίλε Κλεινία, ἐκ τῶν νῦν ἡμῖν εἰρημένων ἀπάντων ἢ τὴν πόλιν ἐατέον τῆς κατοικίσεως ἢ τὸν ξένον

τόνδε οὐκ ἀφαιτέον, ἀλλὰ δεήσεσι καὶ μηχαναῖς πάσαις
κοινωνόν ποιητέον ἐπὶ τὴν τῆς πόλεως κατοίκωσιν.

D ΚΑ. Ἀληθέστατα λέγεις, ὦ Μέγилле, καὶ ἐγὼ τε ποι-
ήσω ταῦθ' οὕτω καὶ * σὺ * ξυλλάμβανε.

ME. Συλλήψομαι.

ΕΠΙΝΟΜΙΣ

[ἢ νυκτερινὸς σύλλογος ἢ φιλόσοφος.]

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ

ΚΛΕΙΝΙΑΣ ΚΡΗΣ, ΑΘΗΝΑΙΟΣ ΞΕΝΟΣ,
ΜΕΓΙΛΛΟΣ ΔΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΟΣ.

Si.

Π. p.

I. ΚΑ. Πρὸς μὲν τὸ τῆς ὁμολογίας ἤκομεν ἅπαντες 973
ὀρθῶς, ὦ ξένε, τρεῖς ὄντες, ἐγὼ καὶ σὺ καὶ Μέγилλος ὅδε,
τὸ τῆς φρονήσεως ἐπισκεψόμενοι τίνι ποτὲ χρὴ λόγῳ διεξ-
ελθεῖν, ὃ τὴν ἀνθρωπίνην ἔξει φαμέν, ὅταν διανοηθῇ,
κάλλιστ' ἔχειν ποιεῖν πρὸς φρόνησιν ὅσην δυνατόν ἀν-
θρώπῳ σχεῖν. τὰ μὲν γὰρ ἄλλα, ὡς φαμεν, ἅπαντα διεξήλ-
θομεν ὅσα ἦν περὶ νόμων θέσειν· ὃ δὲ μέγιστον εὗρεν τε B
καὶ εἶπεῖν, τί ποτε μαθὼν θνητὸς ἀνθρώπος σοφὸς ἂν εἴη,
τοῦτο οὔτε εἶπομεν οὔτε εὔρομεν. νῦν δὲ πειρώμεθα
τοῦτο μὴ καταλιπεῖν· σχεδὸν γὰρ ἀτελὲς ἂν πράξαιμεν
οὐ χάριν ἅπαντες ὠρήσαμεν, ὡς φανερὰ ποιήσοιτες ἐξ
ἀρχῆς μέχρι τέλους.

ΑΘ. ὦ φίλε Κλεινία, καλῶς μὲν λέγεις, ἄτοπον μὴν
ἀκούσεσθαι σε λόγον οἶμαι, καὶ τινα τρόπον οὐκ ἄτοπον
αὐτῷ. πολλοὶ γὰρ δὴ προστυχεῖς τῷ βίῳ γιγνόμενοι τὸν ἀν- C
θρώπων γένος οὐδ' εὐδαιμον. ἔπου δὴ καὶ ξύνιδε, ἂν σοι
δοκῶ καὶ γὰρ μετ' αὐτῶν καλῶς τοῦ τοιούτου περὶ λέγειν.
οὐ φημι εἶναι δυνατόν ἀνθρώποις μακαρίους τε καὶ εὐ-
27 *

δαίμοσι γενέσθαι πλήν ὀλίγων, μέτριον ἂν ζῶμεν τοῦτο διορίζομαι· καλῆ δὲ ἐλπίς τελευτήσαντι τυχεῖν ἀπάντων, ὧν ἕνεκά τις προθυμοῖτ' ἂν ζῶν τε ὡς κάλλιστ' ἂν ζῆν κατὰ δύναμιν καὶ τελευτήσας τελευτῆς τοιαύτης τυχεῖν.

D λέγω δ' οὐδὲν σοφόν, ἀλλ' ὅπερ ἅπαντες Ἕλληνες τε καὶ βάρβαροι γινώσκουμέν τινα τρόπον, ὡς ἐξ ἀρχῆς τὸ γενέσθαι χαλεπὸν ἅπαντι ζῶν· πρῶτον μὲν τὸ μετασχεῖν τῆς τῶν κνουμένων ἕξεως, ἔπειτ' αὖ τὸ γίνεσθαι, καὶ ἔτι τὸ τρέφεσθαι καὶ παιδεύεσθαι, διὰ πόνοι μυσίαν

974 ταῦτα γίνεσθαι ξύμπαντα, ὡς φαμεν ἅπαντες, καὶ χρόνος βραχὺς ἂν τις εἴη πρὸς λογισμὸν μὴ τοι τῶν μοχθηρῶν, ἀλλ' ὃ πᾶς ἂν ὑπολάβοι μέτριον. οὗτος δὲ σχεδὸν ἀναπνοὴν δοκεῖ ποιεῖν τινα κατὰ μέσον πη βίον τὸν ἀνθρώπινον· ταχύ γε μὴν ἐπιλαβὸν γῆρας ὄντινοῦν ποιῆσαι ἂν μήποτ' ἐθελῆσαι πάλιν ἀναβιώσασθαι, λογισάμενον τὸν βεβιωμένον ἑαυτῷ βίον, ὅστις μὴ τυγχάνει παιδικῆς δόξης μεστὸς ὧν. τούτων δὴ τί ποτέ μοι τεκμήριον; ὅτι

B πέφυκε ταύτη τὸ νῦν ζητούμενον τῷ λόγῳ. ζητούμεν δὲ δὴ, τίνα τρόπον σοφοὶ γενησόμεθα, ὡς οὔσης τινὸς ἐκάστοις ταύτης τῆς δυνάμεως· ἡ δὲ φυγὴ φεύγει τότε, ὅταν τις πρὸς τινα φρόνησιν ἴη τῶν λεγομένων τεχνῶν ἢ φρονησεων ἢ τινῶν ἄλλων τοιούτων ὡς οἴομεθα ἐπιστημῶν, ὡς ἀξίας τούτων οὐδεμιᾶς οὔσης ἐπίκλησιν ῥηθῆναι τῆς περὶ ταῦτα σοφίας [τῆν ἀνθρώπιναν], τῆς δὲ ψυχῆς σφόδρα πεποιδυίας καὶ μαντενομένης, ὡς οὔσης αὐτῇ κατὰ τινα

C φύσιν ταύτης, τίς δ' ἔστι καὶ πότε καὶ πῶς, οὐ πάνυ δυναμένης ἐξευρίσκειν. ἄρ' οὐ τούτῳ σφόδρα προσέοιχ' ἡμῶν ἢ περὶ σοφίαν ἀπορία καὶ ζήτησις, πλείων τῆς ἐλπίδος ἐκάστῳ γιγνομένη τῶν ὅσοι ἐν ἡμῖν δυνατοὶ γίνονται φρονίμως αὐτοὺς ἄλλους τε ἐξετάσαι συμφώνως διὰ λόγων πάντων καὶ πάντη λεγομένων; ταῦτ' οὐχ οὕτως ἢ ταύτη ξυμφήσομεν ἔχειν;

ΚΑ. Ξυμφήσομεν ἐπ' ἐλπίδ' ἴσως ταῦτ', ὡ ξένη, τῇ μετὰ σοῦ κατὰ χρόνον ἂν γενομένη, δοξάσαι περὶ αὐτῶν D εἰσαυθίς τὸ ἀληθέστατον.

ΑΘ. Τὰς ἄλλας τοίνυν, ὅσαι ἐπιστήμαι μὲν εἰσι λεγόμεναι, σοφὸν δὲ οὐκ ἀποτελοῦσι τὸν λαμβάνοντά τε αὐτάς καὶ ἔχοντα, πρῶτον διεξιτέον, ὅπως ταύτας ἐκποδῶν θέμενοι πειρώμεθα ἐκείνας ἂν δεόμεθα παραθέσθαι τε καὶ παραθέμενοι μανθάνειν.

II. Πρῶτον μὲν τοίνυν ἂν πρῶτον δεῖ θνητῷ γενέει, ἴδωμεν ὡς εἰσὶ μὲν ἀναγκαϊόταται σχεδὸν ἀληθῶς τε προ- E ται, ὃ δὲ ἐπιστήμων αὐτῶν γιγνόμενος, εἰ καὶ κατ' ἀρχὰς ἐδοξέ τις εἶναί ποτε σοφός, οὐκ οὐκ νῦν γε οὔτε σοφός εἶναι δοξάζεται οὐκ εἰδὴ τε ἴσχει μᾶλλον ἀπὸ τῆς τοιαύτης ἐπιστήμης. ἐροῦμεν δὴ αἰ τ' εἰσὶ καὶ ὅτι πᾶς ἀνὴρ αὐτάς, 975 σχεδὸν ὅσοις ἀγῶν πρόκειται τοῦ δοκεῖν ὡς ἄριστον ἄνδρα ξυμβῆναι γενόμενον ἂν, φεύγει διὰ τὰς κτήσεις τῆς φρονησεῶς τε καὶ ἐπιτηδεύσεως. ἔστω δὴ πρῶτον μὲν ἢ τῆς ἀλληλοφραγίας τῶν ζώων ἡμᾶς τῶν μὲν, ὡς ὁ μῦθος ἔστι, τὸ παραπάνω ἀποστήσασα, τῶν δὲ εἰς τὴν νόμιμον ἐδωδὴν καταστήσασα. ἴλεω δ' ἡμῖν οἱ πρόσθεν εἰησάν τε καὶ εἰσίν· οἵτινες μὲν γὰρ οὐκ οὐκ* ἐλέγομεν πρῶτοι χαιρέωσαν. ἢ δ' οὐκ ἀλφίτων τε καὶ ἀλεύρων ποίησις ἄμα καὶ τροφή B καλῆ μὲν καὶ ἀγαθῆ, σοφὸν δὲ ἄνδρα τελέως οὐκ ἐθελήσει ποτὲ ἀπεργάσασθαι· τοῦτο γὰρ αὐτό, ἢ τῆς ποιήσεως ἐπίκλησις, τῶν ποιουμένων αὐτῶν δυσχέρειαν ἀπεργάζοιτ' ἂν. σχεδὸν δ' οὐδὲ ἢ χάρας ξυμπάσης γεωργία· οὐ γὰρ τέχνη ἀλλὰ φύσει κατὰ θεὸν πάντες φαινόμεθα γῆν μετακεχειρίσθαι. καὶ μὴν οὐδ' ἢ τῶν οἰκήσεων γε ξυνηφῆ καὶ ξύμπασα οἰκοδομία καὶ σκευῶν πάντων ἀπεργαστικῆ, χαλκεία τε καὶ ἢ τῶν τεκτονικῶν καὶ πλαστικῶν καὶ πλε- C κτικῶν καὶ ἔτι ξυμπάντων ὀργάνων παρασκευῆ, δῆμος τὸ πρόσφορον ἔχονσα, ἀλλ' οὐκ ἐπ' ἀρετῇ λεγομένη. καὶ μὴν

οὐδ' ἡ ξύμπασα θηρευτικῆ, πολλή περ καὶ τεχνικὴ γε-
 νηία, τὸ γε μεγαλοπρεπὲς σὺν τῷ σοφῷ οὐκ ἀποδίδωσιν
 οὐ μὴν οὐδὲ μαντικὴ γε οὐδ' ἐρμηνευτικὴ τὸ παράπαν·
 τὸ λεγόμενον γὰρ οἶδε μόνον, εἰ δ' ἀληθές, οὐκ ἔμαθεν.
 ὅτε δὴ τὴν τῶν ἀναγκαίων ὀφθαίμεν κτήσιν διὰ τέχνης μὲν
 D ἀπεργαζομένην, τούτων δὲ οὐδεμίαν οὐδένα σοφὸν ποι-
 οῦσαν, τὸ γε μετὰ τοῦτο παιδιὰ τις ἂν λείποιτο, μιμητικὴ
 μὲν τὸ πλείστον, ἀλλ' οὐδαμῆ σπουδαία. πολλοῖς μὲν γὰρ
 ὄργανοις μιμοῦνται, πολλοῖς δ' αὐτῶν τῶν σωμάτων οὐ
 πάντως εὐσχήμοσι μιμήμασι, τὰ τε κατὰ λόγους καὶ μου-
 σαν πάσαν, καὶ ὅσων γραφικὴ μῆτηρ, πολλῶν καὶ παν-
 τοίων ποικιλμάτων ἀποτελουμένων ἐν πολλοῖς ἕργοις καὶ
 ξηροῖς γένεσιν· ὧν σοφὸν οὐδένα εἰς οὐδὲν σπουδῆ τῆ
 E δ' ἐξεργασμένων τὸ λοιπὸν βοήθεια γίγνεται· ἂν μυσία
 μυσίοις, ἢ μὲν μέγιστη τε καὶ εἰς πλείστα πολεμικὴ κλη-
 θεῖσα στρατηγικὴ τέχνη, εὐδοκίμοις τε πρὸς χρεῖαν, εὐ-
 τυχίας πλείστης δεομένη, μᾶλλον δὲ ἀνδρεία κατὰ φύσιν
 976 ἢ σοφία γενομένη. ἦν δὲ καλοῦσι μὲν ἰατρικὴν, βοήθεια
 δὲ πον καὶ αὕτη σχεδὸν ὅσων ἄραι ψύχει καὶ καύματι
 ἀκαίρω καὶ πᾶσι τοῖς τοιοῦτοις λήζονται τὴν τῶν ζώων
 φύσιν· εὐδόκιμον δὲ οὐδὲν τούτων εἰς σοφίαν τὴν ἀλη-
 θεστάτην· ἄμετρα γὰρ δόξαι φορεῖται τοπαζόμενα, βοή-
 θοὺς δὲ πον καὶ τοὺς κυβερνήτας ἅμα καὶ τοὺς ναύτας
 ἐροῦμεν, καὶ τούτων ἄνδρα σοφὸν μηδένα τις ἡμᾶς πα-
 ραμυθούμενος εἰς ἀπάντων διαγγελλέτω· οὐ γὰρ ἂν εἰ-
 B δαίη τις πνεύματος ὀργὴν οὐδὲ φιλίαν, ὃ προσφιλές ἀπάση
 κυβερνητικῆ, καὶ μὴν οὐδ' ὀπόσοι βοηθοὶ δίκαις ἐν τῇ
 τοῦ λέγειν ἠρώμῃ φασὶ γίγνεσθαι μνήμη καὶ τριβῆ, δόξαις
 ἢ ἔθεσι προσέχοντες τὸν νοῦν, ἀληθείας δὲ τῶν ὄντως
 δικαίων ἐκτὸς παρεσφαλμένοι. λοιπὴ δ' ἔτι πρὸς δόξαν
 σοφίας ἐστὶ τις ἄτοπος δύναμις, ἦν φύσιν ἂν οἱ πολλοὶ

μᾶλλον ἢ σοφίαν ὀνομάσειαν, τότε ὅταν τινὰ τις ξυνοῆ
 θεαδίως μὲν ὃ τί περ ἂν μανθάνη μανθάνοντα, μάλα δὲ
 πολλὰ καὶ ἀσφαλῶς μνημονεύοντα, ὅταν τε τὸ πρόσφορον C
 ἐκάστῳ διαμνημονεύῃ τις, ὃ τι γιγνόμενον ἂν πρέποι,
 τοῦτο δὲ ταχὺ δρᾷ· ταῦτα γὰρ ἅπαντα οἱ μὲν φύσιν, οἱ
 δὲ σοφίαν, οἱ δὲ ἀγγέλιοιαν θήσουσι φύσεως· σοφὸν δὲ
 οὕτως οὐδεὶ τούτων οὐδεὶς τῶν ἐμφρόνων ἐθέλησει ποτὲ
 καλεῖν.

III. Ἀλλὰ μὴν δεῖ φανῆναί γέ τινα ἐπιστήμην, ἣν
 ἔχων σοφὸς γίγνεται· ἂν ὁ σοφὸς ὄντως ἂν καὶ μὴ μόνου
 δοξαζόμενος. ἴδωμεν δὴ. χαλεπῶ μὲν γὰρ λόγῳ παντά-
 πασι ἐπιχειροῦμεν, ἐτέραν πάρεξ τῶν εἰρημένων εὐρεῖν, D
 ἢ σοφία μὲν λέγοιτ' ἂν ὄντως τε καὶ εἰκότως, ὁ δὲ λαβῶν
 οὔτε βάνανσος οὔτ' ἠλίθιος ἐσται, σοφὸς δὲ καὶ ἀγαθὸς
 δεῖ αὐτὴν πολίτης τε καὶ ἄρχων καὶ ἀρχόμενος ἐνδίκως
 ἐσται πόλεως ἅμα καὶ ἐμμελής, κατίδωμεν δὴ ταύτην πρῶ-
 τήν, τίς ποτ' ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἐπιστήμη μί' ἂν
 ἐξελεθούσα ἢ μὴ παραγενομένη τῶν νῦν παρουσῶν ἀνοη-
 τότατον ἂν καὶ ἀφρονέστατον παράσχοιτο ζῶον τὸ τῶν
 ἀνθρώπων. οὐ δὴ τοῦτό γε πάνυ χαλεπὸν τὸ κατιδεῖν.
 μία γὰρ ὡς εἶπειν πρὸς μίαν ἢ τὸν ἀριθμὸν δοῦσα παντὶ E
 τῷ θνητῷ γένηι τοῦτ' ἂν δρᾷσει· θεὸν δ' αὐτὸν μᾶλλον
 ἢ τινα τύχην ἠγοῦμαι δοῦντα ἡμῖν σώζειν ἡμᾶς. ὃν δὲ
 θεὸν ἠγοῦμαι, φράζειν χρὴ, καίπερ ἄτοπον ὄντα, καὶ πῶς
 οὐκ ἄτοπον αὐ· πῶς γὰρ τὸν ἀγαθῶν αἰτιον ἡμῖν ξυμ-
 πάντων οὐ καὶ τοῦ πολὺ μέγιστον, τῆς φρονήσεως, αἰτιον 977
 ἠγεῖσθαι δεῖ γεγονέναι; τίνα δὴ καὶ σεμνύνων ποτὲ λέγω
 θεόν, ὃ Μέγιστὸν τε καὶ Κλεινία; σχεδὸν οὐρανόν, ὃν καὶ
 δικαιοτάτον, ὡς ξύμπαντες ἄλλοι θαίμονες ἅμα καὶ θεοί,
 τιμᾶν τε καὶ εὐχεσθαι διαφερόντως αὐτῷ. τὸ δὲ καὶ τῶν
 ἄλλων αἰτιον ἀγαθῶν πάντων ἡμῖν αὐτὸν γεγονέναι πάν-
 τες ἂν ὁμολογοῖμεν· δοῦναι δὲ ἅμα καὶ ἀριθμὸν ἡμεῖς γε

ὄντως αὐτόν φαμεν, ἔτι δὲ καὶ δώσειν, εἴν τις θέλῃ ξυ-
 B ακολουθεῖν. εἴν γὰρ ἢ τις ἐπὶ θεωρίαν ὀρθὴν τὴν
 τοῦδε, εἴτε κόσμον εἴτε Ὀλυμπον εἴτε οὐρανὸν ἐν ἡδονῇ
 τῷ λέγειν, λεγέτω μὲν, ἀκολουθεῖτω δὲ, ὅπῃ ποικίλλων
 αὐτόν καὶ τὰ ἐν αὐτῷ στρέφων ἄστρα πάσας διεξόδους
 ὥρας τε καὶ τροφήν πᾶσι παρέχεται. καὶ τὴν ἄλλην δὲ
 οὖν φρόνησιν, ὡς φαμεν ἄν, σὺν ἀριθμῷ παντί, καὶ τὰλλ'
 ἀγαθὰ· τοῦτο δὲ μέγιστον, εἴν τις τὴν ἀριθμῶν αὐτοῦ
 δόσιν δεξάμενος ἐπεξέλεθ' ἅσασαν τὴν περίοδον. ἔτι δὲ
 C σμικρὸν ἐπανελθόντες πῶς τοῖς λόγοις ἀναμνησθῶμεν,
 ὅτι καὶ μάλ' ὀρθῶς ἐνόησαμεν, ὡς, εἴπερ ἀριθμὸν ἐκ τῆς
 ἀνθρωπίνης φύσεως ἐξέλοιμεν, οὐκ ἄν ποτὲ τι φρόνιμοι
 γυνοίμεθα. οὐ γὰρ ἄν ἐτι ποτὲ ψυχὴ τούτου τοῦ ζῶον
 πᾶσαν ἀρετὴν λάβοι σχεδόν, ὅτου λόγος ἀπειρή· ζῶον
 δέ, ὃ τι μὴ γινώσκου δύο καὶ τρία μηδὲ περιττὸν μηδὲ
 ἄριον, ἄγνοοι δὲ τὸ παράπαν ἀριθμὸν, οὐκ ἄν ποτε δι-
 δόναι λόγον ἔχοι περὶ ὧν αἰσθήσεις καὶ μνήμας μόνον
 εἶη κεκτημένον· τὴν δὲ ἄλλην ἀρετὴν, ἀνδρείαν καὶ σω-
 D φροσύνην, οὐδὲν ἀποκωλύει· στερόμενος δὲ ἀληθοῦς λό-
 γου σοφὸς οὐκ ἄν ποτε γένοιτο, ὅτῳ δὲ σοφία μὴ προσ-
 εἴη, πάσης ἀρετῆς τὸ μέγιστον μέρος, οὐκ ἄν ἐτι τελέως
 ἀγαθὸς γυνοίμενος εὐδαίμων ποτὲ γένοιτο. οὕτως ἀριθμὸν
 μὲν ἀνάγκη πᾶσα ὑποτίθεσθαι· διότι δὲ τοῦτο ἀνάγκη,
 λόγος ἔτι πλείων πάντων γίγνεται ἄν τῶν εἰρημένων.
 ἀλλὰ καὶ ὁ νῦν ὀρθῶς ὤθησεται, ὅτι καὶ τὰ τῶν ἄλλων
 τεχνῶν λεγόμενα, ἃ νῦν δὴ διήλθομεν ἐῶντες εἶναι πά-
 E σας τὰς τέχνας, οὐδὲ τούτων ἐν οὐδὲν μινεῖ, πάντα δ'
 ἀπολείπεται τὸ παράπαν, ὅταν ἀριθμητικὴν τις ἀνέλῃ. δό-
 ξεῖς δ' ἄν ἰκανῶς τισὶ βραχέων ἐνεκα ἀριθμοῦ δεῖσθαι τὸ
 τῶν ἀνθρώπων γένος, εἰς τὰς τέχνας ἀποβλέψασι· καὶ τοι
 μέγα μὲν καὶ τοῦτο· εἰ δὲ τις ἴδοι τὸ θεῖον τῆς γενέσεως
 καὶ τὸ θνητόν, ἐν ᾧ καὶ τὸ θεοσεβὲς γνωρισθῆσεται καὶ

ἀριθμὸς ὄντως, οὐκ ἄν ἐτι πᾶς μάντις γυνοίη ξύμπαντα 978
 ἀριθμὸν, ὅσης ἡμῖν δυνάμεως αἴτιος ἄν εἴη ξυγγυνοίμε-
 νος, ἐπεὶ καὶ τὰ κατὰ μουσικὴν πᾶσαν διαριθμουμένων
 κινήσεώς τε καὶ φθόγγων δῆλον ὅτι δεῖ. καὶ τὸ μέγιστον,
 ἀγαθῶν ὡς πάντων αἴτιον· ὅτι δὲ κακῶν οὐδενός, εἰ
 τοῦτο γνωστέον, ὃ καὶ τάχα γένοιτ' ἄν, ἀλλ' ἢ σχεδὸν
 ἀλόγιστός τε καὶ ἄτακτος ἀσχημῶν τε καὶ ἄρρυθμος ἀνά-
 μοστός τε φορὰ, καὶ πάνθ' ὅποσα κακοῦ κοινοῦντι-
 νος, ἐπιλείπεται παντὸς ἀριθμοῦ, καὶ δεῖ τοῦθ' οὕτω δια- B
 νοεῖσθαι τὸν μέλλοντα εὐδαίμονα τελευτήσειν· καὶ τὸ γε
 δὴ δίκαιόν τε καὶ ἀγαθὸν καὶ καλὸν καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα
 οὐδεὶς ποτε μὴ γινώσκων, ἀληθοῦς δόξης ἐπιλαβόμενος,
 διαριθμησεται πρὸς τὸ ἑαυτὸν τε καὶ ἕτερον πείσαι τὸ πα-
 ράπαν.

IV. Ἴωμεν δὴ σκεψόμενοι πρὸς τοῦτ' αὐτό, πῶς ἐμά-
 θομεν ἀριθμεῖν. φέρε· τὸ γὰρ ἐν δὴ καὶ δύο γέγονε πό-
 θεν ἡμῖν ὥστ' ἐννοῆσαι, φύσιν ταύτην ἔχουσιν ἐκ τοῦ
 παντὸς πρὸς τὸ δυνατοῦς ἐννοεῖν εἶναι; πολλοῖς δὲ ἄλλοις C
 αὐτῶν ζῶων οὐδ' εἰς αὐτὸ τοῦθ' ἢ φύσιν παραγέγονεν,
 ὥστε μαθεῖν δυνατοῖς εἶναι παρὰ τοῦ πατρὸς ἀριθμεῖν,
 παρὰ δ' ἡμῖν τοῦτ' αὐτὸ πρῶτον ἐνόησεν ὁ θεός, ὥστε
 ἰκανοῖς εἶναι δεικνύμενον ξυνοεῖν, ἐπειτ' ἔδειξε καὶ δεῖ-
 κνυσιν, ὧν τί κάλλιον ἐν ἐνὸς ἄν τις θεάσασαι πλήν τὸ
 τῆς ἡμέρας γένος; εἴτα εἰς τὸ τῆς νυκτὸς ἔλθοι μέρος ἔχων
 ὄψιν, ὅθεν ἕτερον πᾶν αὐτῷ φαίνοιτ' ἄν· καὶ ἐλάττων δὴ
 ταῦτα ἀνὰ [ὄντα μὴ παύηται] πολλὰς μὲν νύκτας, πολλὰς D
 δὲ ἡμέρας [ἄς] οὐρανὸς οὐδέποτε παύεται διδάσκων ἀν-
 θρώπους ἐν τε καὶ δύο, πρὶν ἄν καὶ ὁ δυσμαθέστατος ἰκα-
 νῶς μάθῃ ἀριθμεῖν· ὡς γὰρ καὶ τρία καὶ τέτταρα καὶ
 πολλὰ, ἕκαστος ἡμῶν ἐπινοήσειεν ἄν ὀρῶν ταῦτα. καὶ ἐκ
 τούτων ἐνεποίησε τὴν σελήνην ὁ θεὸς ἀπεργασάμενος, ἢ
 τοτὲ μὲν μείζων φαινομένη, τοτὲ δ' ἐλάττων διεξήλθεν

Ε ἄλλην αἰε φαίνουσα ἡμέραν, μέχρι πεντεκαίδεκα ἡμερῶν
καὶ νυκτῶν· αὕτη δ' ἔστι περίοδος, εἰ βούλεται τις τὸν
κύκλον ἓνα ὄλον εἰς ἓν τιθέναι, ὥστε ὡς ἔπος εἰπεῖν καὶ
τὸ δυσμαθέστατον ἂν μαθεῖν ζῶον, οἷς παρέδωκε φύσει
ὁ θεὸς τοῦ δυνατοῦς εἶναι μανθάνειν. καὶ μέχρι μὲν τού-
των τε καὶ ἐν τούτοις ζῦμπαν τὸ δυνατόν τῶν ζῶων μάλα
ἀριθμητικὸν γέρονε, τὸ καθ' ἓν αὐτὸ καθ' αὐτὸ σκοποῦν.
979 τὸ δὲ πρὸς ἄλληλα πάντα ἀριθμὸν αἰε λογιζέσθαι, δοκῶ
μὲν μείζονος ἕνεκα, καὶ τούτου δὲ σελήνην, καθάπερ εἶ-
πομεν, ἀξαναομένην καὶ φθίνουσαν ἐμποιήσας, μήνας
πρὸς τὸν ἐνιαυτὸν ξυνεστήσατο, καὶ πάντα ἀριθμὸν πρὸς
ἀριθμὸν ἤρξατο συνορᾶν εὐδαιμονίᾳ τύχῃ. διὰ δὲ ταῦθ'
ἡμῖν καρποὶ τε καὶ ἐγνύμων ἢ γῆ γέρονε, ὥστ' εἶναι τρο-
φήν πᾶσι τοῖς ζῴοις, ἀνέμων τε καὶ ὑετῶν γιγνομένων
οὐκ ἐξαισίων οὐδὲ ἀμέτρων· ἀλλ' εἰ τι παρὰ ταῦτα γί-
B γνεται πρὸς τὸ φλαῦρον, οὐ τὴν θείαν ἀλλὰ τὴν ἀνθρω-
πίνην αἰτιάσθαι χρὴ φύσει, οὐκ ἐν δίκῃ διανεμούσαν τὸν
αὐτῶν βίον. ἡμῖν δ' οὖν ζήτοῦσι περὶ νόμων σχεδὸν ἔδοξε
τὰ μὲν ἄλλα θεῶν εἶναι γινῶναι τὰ βέλτεστα ἀνθρω-
ποις, καὶ πᾶς ἂν ἱκανὸς γίνεσθαι καὶ ξυνεῖναι τὰ λεγό-
μενα καὶ ποιεῖν, εἰ γνότη, τί ποτ' ἔστιν ὃ συμφέρειν εἰκὸς
καὶ τί τὸ μὴ ξυμφέρων· ἔδοξε δὲ καὶ νῦν ἔτι δοκεῖ τὰ μὲν
C ἄλλα ἐπιτηδεύματα πάντα οὐ σφόδρα χαλεπὰ εἶναι, τὸ δὲ
τίνα τρόπον χρὴ γίνεσθαι χρηστοὺς ἀνθρώπους παρῆ-
λεπον. καὶ τὰ μὲν ἄλλα αὐτὰ πάντα κτᾶσθαι χρηστὰ τὸ λε-
γόμενον [τε] καὶ δυνατόν καὶ οὐ χαλεπόν, οὐσίαν τε ὄσσην
δεῖ καὶ μὴ δεῖ, καὶ σῶμα οἶόν τε δεῖ καὶ μὴ· καὶ ψυχὴν
ὅτι μὲν ἀγαθὴν δεῖ, ξυγχωρεῖ πᾶς παντί, τὸ δ' ὄντινα
τρόπον ἀγαθὴν, ὅτι μὲν αὐτὴν δικαίαν καὶ σώφρονα καὶ
D ἡντινα δὲ σοφίαν, ὡς ἄρτι διεληλύθαμεν, οὐδεὶς οὐδενὶ
τὸ παράπαν ἔτι ξυνομολογεῖ τῶν πολλῶν. νῦν οὖν δη

παρὰ πάσας τὰς πρόσθεν σοφίας οὐ φαύλην τινὰ ἀνευρί-
σκομεν εἰς αὐτὰ γε ταῦτα, τὸ δοκεῖν σοφὸν εἶναι τὸν γε
μεμαθηκότα ἄπερ καὶ διεληλύθαμεν· εἰ δ' ἔστι σοφὸς ὁ
ταῦτ' ἐπιστήμων καὶ ἀγαθός, τούτου δὲ πέρι λόγον δεῖ
λαβεῖν.

ΚΑ. Ὁ ξένη, ὡς εἰκότως εἶπες, ὅτι περὶ μεγάλων με-
γάλα ἐπιχειρεῖς φράζειν.

ΑΘ. Οὐ γὰρ σμικρὰ, ὦ Κλεινία· τὸ δὲ χαλεπώτερον,
ὅτι παντάπασι καὶ πάντως ἀληθῆ.

ΚΑ. Σφόδρα γε, ὦ ξένη· ἀλλ' ὅμως μὴ ἀποκάμης
λέγων ὃ φῆς.

ΑΘ. Ναί, μὴδὲ σφὼ τοίνυν ἀκούοντε.

ΚΑ. Ταῦτ' ἔσται· καὶ ὑπὲρ ἀμφοῖν ἐγὼ σοι φράζω.

V. ΑΘ. Καλῶς. ἐξ ἀρχῆς δὴ ὀητέον ἂν εἴη πρῶτον, 980
ὡς φαίνεται, μάλιστα μὲν ἂν, εἰ δυνάμεθα ἐνὶ λαβεῖν
ὄνόματι, τίς ἐστὶν ἢν ολόμεθα σοφίαν εἶναι, τοῦτο δ' εἰ
σφόδρα ἀδυνατοῦμεν, τὸ δεύτερον, τίνες εἰσὶ ποτε καὶ
ὅποσαι τινές, ἄς τις λαβῶν σοφὸς ἂν εἴη κατὰ τὸν ἡμέτε-
ρον μῦθον.

ΚΑ. Λέγοις ἂν.

ΑΘ. Τὸ δὲ μετὰ τοῦτο ἀνεμέσητον τῷ νομοθέτῃ τὸ
κάλλιον τῶν πρότερον εἰρημένων περὶ θεῶν καὶ ἄμεινον
ἀπεικάζοντι λέγειν, οἷον παιδιᾶ καλῆ χρωμένῃ καὶ τιμῶντι
θεοῦς, ὕμνοις τε καὶ εὐδαιμονία γεραίροντι διάγειν τὸν B
αὐτοῦ βίον.

ΚΑ. Ἡ καλῶς, ὦ ξένη, λέγεις. εἰ γὰρ σοι τοῦτο τέλος
εἴη τῶν νόμων, θεοῦς προσπαίσαντι καθαρώτερόν τε δια-
γαρόντι τὸν βίον τῆς ἅμα τελευτῆς ἀρίστης τε καὶ καλλί-
στης τυχεῖν!

ΑΘ. Πῶς οὖν, ὦ Κλεινία, λέγομεν; ἢ δοκεῖ, τοῦς
θεοῦς ὕμνούντες σφόδρα τιμῶμεν, εὐχόμενοι τὰ κάλλιστα

καὶ ἄριστα περὶ αὐτῶν ἐπιέναι λέγειν ἡμῖν; οὕτως ἢ πῶς λέγεις;

C ΚΑ. Θαυμαστῶς μὲν οὖν οὕτως. ἀλλ', ὦ δαιμόνιε, πιστεύσας τοῖς θεοῖς εὗχον τε καὶ λέγε τὸν ἐπιόντα σοι λόγον τῶν καλῶν περὶ τοὺς θεοὺς τε καὶ τὰς θεάς.

ΑΘ. Ἔσται ταῦτα, ἂν αὐτὸς ὁ θεὸς ἡμῖν ὑψηγῆται. ξυνεύχον μόνον.

ΚΑ. Λέγοις ἂν τὸ μετὰ τοῦτο.

ΑΘ. Θεογονίαν τοίνυν καὶ ζωογονίαν ἀναγκαῖον, ὡς ἔοικε, πρῶτόν μοι κακῶς ἀπεικασάντων τῶν ἔμπροσθεν βέλτιον ἀπεικᾶσαι κατὰ τὸν ἔμπροσθεν λόγον, ἀναλαμβάνοντα ὃν πρὸς τοὺς ἀσεβεῖς ἐπιχειρήσῃ λόγους, φράζων D ὡς εἰσὶ θεοὶ ἐπιμελούμενοι πάντων, σμικρῶν καὶ μεγάλων, καὶ σχεδὸν ἀπαραιμύθητοι τῶν περὶ τὰ δίκαια εἰσι πράγματα — εἰ δὴ μέμνησθέ γε, ὦ Κλεινία· ἐλάβετε μὲν γὰρ δὴ καὶ ὑπομνήματα· καὶ γὰρ ἦν τὰ θηδέντα τότε καὶ μάλα ἀληθῆ· τόδε δὲ αὐτῶν ἦν τὸ μέγιστον, ὅτι πρεσβύτερον εἶη ψυχὴ σώματος ἅπαντα παντός· ἄρα μέμνησθε; ἢ πάντως που τοῦτό γε; ὁ γὰρ ἄμεινον καὶ παλαιότερον καὶ θεοειδέστερον, πιθανὸν ὅτι τοῦ χείρονος καὶ νεωτέ- E ρου καὶ ἀτιμοτέρου, πανταχῆ τε ἄρχον ἀρχομένου πρεσβύτερον καὶ ἄγον ἀγομένου πάντη. λάβωμεν δὴ τοῦτό γε, ὡς ψυχὴ πρεσβύτερόν ἐστι σώματος· εἰ δ' ἔχει τοῦτο οὕτω, 981 τό γε πρῶτον ἡμῖν τοῦ πρώτου τῆς γενέσεως πιθανώτερον ἂν εἶη σχεδὸν ὑπεργόμενον· καὶ θῶμεν δὴ τὴν ἀρχὴν τῆς ἀρχῆς εὐσχημονέστερον ἔχειν, καὶ τῶν μεγίστων σοφίας περὶ θεῶν γενέσεως ὀρθότατα ἐπιβαίνειν ἡμᾶς.

ΚΑ. Ἔστω ταῦτα εἰς δύνάμιν λεγόμενα.

ΑΘ. Φέρε δὴ, ζωὸν γε ἀληθέστατα λέγεσθαι κατὰ φύσιν φῶμεν τοῦτό γε, ὅταν μία ξυνηλθοῦσα σύστασις ψυχῆς καὶ σώματος ἀποτέκη μίαν μορφήν;

ΚΑ. Ὅρθῶς.

ΑΘ. Ζῶον μὲν δὴ τὸ τοιοῦτον καλεῖται δικαιοτάτα; Β ΚΑ. Ναί.

ΑΘ. Στερεὰ δὲ σώματα λέγεσθαι χρὴ κατὰ τὸν εἰκότα λόγον πέντε, ἐξ ὧν κάλλιστα καὶ ἄριστα τις ἂν πλάττοι, τὸ δὲ ἄλλο γένος ἅπαν ἔχει μορφήν μίαν· οὐ γὰρ ἐστὶν ἀσώματος ὃ τί ποτ' ἄλλο γίγνεται ἂν καὶ χρῶμα οὐδὲν οὐδαμῶς οὐδέ ποτ' ἔχον, πλὴν τὸ θεϊότατον οὕτως ψυχῆς γένος. τοῦτο δ' ἐστὶ σχεδὸν ὡ μόνον πλάττειν καὶ δημιουργεῖν προσήκει, σώματι δέ, ὃ λέγομεν, πλάττεσθαι καὶ C γίγνεσθαι καὶ ὁραῖσθαι· τῷ δέ — λέγωμεν πάλιν· οὐ γὰρ ἅπαξ φητέον — ἀοράτω τε εἶναι καὶ γινώσκοντι νοητῷ τε, μνήμης μεταλαβόντι λογισμοῦ τε ἐν περιτταῖς τε καὶ ἀορίαις ἅμα μεταβολαῖς. πέντε οὖν οὕτων τῶν σωμάτων πῦρ χρὴ φάναι καὶ ὕδωρ εἶναι καὶ τρίτον αἴρα, τέταρτον δὲ γῆν, πέμπτον δὲ αἰθέρα· τούτων δ' ἐν ἡγεμονίαις ἐκάστων ζῶον πολὺ καὶ παντοδαπὸν ἀποτελεῖσθαι. μαθεῖν D δὲ κατ' ἐν ᾧ δ' ἐστὶ χρεῶν. γῆνουν μὲν τιθῶμεν τὸ πρῶτον ἡμῖν ἐν, πάντας μὲν ἀνθρώπους, πάντα δὲ ὅσα πολύποδα καὶ ἄποδα, καὶ ὅσα πορεύσιμα καὶ ὅσα μόνιμα, διειλημμένα ὄλκας· τὸ δὲ ἐν αὐτοῦ τόδε νομίζειν δεῖ, ὡς πάντα μὲν ἐξ ἀπάντων ταῦτ' ἐστὶ τῶν γενῶν, τὸ δὲ πολὺ τούτου γῆς ἐστὶ καὶ τῆς στερεμνίας φύσεως. ἄλλο δὲ χρὴ ζῶον γένος θεῖναι δεύτερον γινόμενον ἅμα καὶ δυνατὸν ὁραῖσθαι· τὸ γὰρ πλείστον πυρός ἔχει, ἔχει μὴν γῆς τε καὶ αἴρος, ἔχει δὲ καὶ ἀπάντων τῶν ἄλλων βραχέα μέρη, διὸ E δὴ ζωᾶ τε ἐξ αὐτῶν παντοδαπὰ γίγνεσθαι χρὴ φάναι καὶ ὁραῖσθαι, νομίσαι δὲ δὴ δεῖ πάλιν τὰ κατ' οὐρανὸν ζῶων γένη, ὃ δὴ πᾶν χρὴ φάναι θεῖον γένος ἄστρον γεγονέναι, σώματος μὲν τυχὸν καλλίστου, ψυχῆς δὲ εὐδαιμονεστάτης τε καὶ ἀρίστης. δυοῖν δὲ αὐτοῖς μοιρῶν τὴν ἑτέραν χρὴ δόξῃ μεταδιδόναι σχεδόν· ἢ γὰρ ἀνώλεθρόν τε καὶ ἀθά- νατον ἕκαστον αὐτῶν εἶναι καὶ θεῖον τὸ παράπαν ἐξ ἀπά- 982

σης ἀνάγκης, ἢ τινα μακροαίωνα βίον ἔχειν ἰκανὸν ἐκάστῳ ζωῆς, ἢς οὐδέν τι πλείονος ἢ προσδεῖσθαι ποτε.

VI. Νοήσωμεν οὖν πρῶτον, ὃ λέγομεν, δύο τὰ τοιαῦτα εἶναι ζωᾶ. πάλιν γὰρ λέγωμεν ὁρατὰ μὲν ἀμφοτέρω, τὸ μὲν ἐν πυρὸς, ὡς δόξειεν ἄν, ὄλου, τὸ δ' ἐκ γῆς, καὶ τὸ μὲν γήτινον ἐν ἀταξίᾳ, τὸ δ' ἐκ πυρὸς ἐν τάξει πάσῃ κινούμενον· τὸ μὲν οὖν ἐν ἀταξίᾳ κινούμενον ἄφρον χρῆ νο-
B μίζειν, ὅπερ ὡς τὸ πολὺ δορᾷ τὸ περὶ ἡμᾶς ζῶον, τὸ δὲ ἐν τάξει τε καὶ οὐρανῷ πόρον ἔχον μέγα τεκμηρίον χρῆ ποι-
εῖσθαι τοῦ φρονίμου εἶναι· κατὰ ταῦτά γάρ ἂν καὶ ὡσαύ-
τως πορευόμενον εἴη καὶ ποιῶν καὶ πάσῃ τεκμηρίον ἰκανὸν τοῦ φρονίμως ζῆν εἴη παρεχόμενον. ἢ ψυχῆς δὲ ἀνάγκη νοῦν κεντημένης ἀπασῶν ἀναγκῶν πολὺ μεριστη-
C γίγναι ἄν· ἀρχουσα γὰρ ἀλλ' οὐκ ἀρχομένη νομοθετεῖ· τὸ δὲ ἀμετάστροφον, ὅταν ψυχὴ τὸ ἄριστον κατὰ τὸν ἄρι-
στον βουλευσῆται νοῦν, τὸ τέλος ἐκβαίνει τῷ ὄντι κατὰ νοῦν, καὶ οὐδὲ ἀδάμας ἂν αὐτοῦ κρείττον οὐδὲ ἀμεταστρο-
φώτερον ἂν ποτε γένοιτο, ἀλλ' ὄντως τρεῖς Μοῖραι κατέ-
χουσαι φυλάττουσι τέλος εἶναι τὸ βελτίστη βουλή βεβου-
λενόμενον ἐκάστοις θεῶν. τοῖς δὲ ἀνθρώποις ἔχρη τεκμη-
ριον εἶναι τοῦ νοῦν ἔχειν ἄστρα τε καὶ ζύμπασαν ταύτην
τὴν διαπορείαν, ὅτι τὰ αὐτὰ εἰς πράττει διὰ τὸ βεβουλευ-
D μένα πάλαι πράττειν θανμαστόν τινα χρόνον ὅσον, ἀλλ' οὐ μεταβουλενόμενον ἄνω καὶ κάτω, τοτὲ μὲν ἕτερα, ἄλ-
λοτε δὲ ἄλλα πράττον πλανᾶσθαι τε καὶ μετακινεῖσθαι. τοῦθ' ἡμῶν τοῖς πολλοῖς αὐτὸ τὸ νυναντίον ἔδοξεν, ὅτι τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως πράττει, ψυχὴν οὐκ ἔχειν· οὕτω τοῖς ἄφροσι ξυνεφέσπετο τὸ πλῆθος, ὡς τὸ μὲν ἀνθρώπινου ἔμφρον καὶ ζῶν ὡς κινούμενον ὑπολαβεῖν, τὸ δὲ θεῶν ἄφρον ὡς μένον ἐν ταῖς αὐταῖς φοραῖς· ἐξῆν δὲ ἀνθρώπων
E γε ἐπὶ τὰ καλλίω καὶ βελτίω καὶ φίλα τιθεμένῳ λαμβάνειν, ὡς διὰ τοῦτο αὐτὸ ἔμφρον δεῖ νομίζειν τὸ κατὰ ταῦτά καὶ

ὡσαύτως καὶ διὰ ταῦτά πράττον εἰς· τοῦτο δ' εἶναι τὴν τῶν ἄστρον φύσιν, ἰδεῖν μὲν καλλίστην, πορείαν δὲ καὶ χορείαν πάντων χορῶν καλλίστην καὶ μεγαλοπρεπεστάτην χορεύοντα πᾶσι τοῖς ζῶσι τὸ θεῖον ἀποτελεῖν. καὶ μὴ ὅτι γε δικαίως ἔμψυχα αὐτὰ λέγομεν, πρῶτον τὸ μέγεθος αὐ-
983 τῶν διανοηθῶμεν. οὐ γὰρ, ὡς σμικρὰ φαντάζεται, τηλι-
καῦτα ὄντως ἐστίν, ἀλλ' ἀμήχανον ἕκαστον αὐτῶν τὸν ὄγκον, πιστεῦσαι δ' ἄξιον. ἀποδείξει γὰρ ἰκαναῖς λαμ-
βάνεται. τὸν γὰρ ἥλιον ὄλου τῆς γῆς ὅλης μεῖζω διανοη-
θῆναι δυνατὸν ὀρθῶς, καὶ πάντα δὴ τὰ φερόμενα ἄστρα θανμαστόν τι μέγεθος ἔχει. λάβωμεν δὴ, τίς τρόπος ἂν εἴη τοσοῦτον περιφέρειν ὄγκον τινα φύσιν τὸν αὐτὸν εἰς χρόνον, ὅσον καὶ νῦν περιφέρεται. θεὸν δὴ φημι τὸν αἰ-
B τιον εἶσεσθαι, καὶ οὐποθ' ἑτέρως εἶναι δυνατὸν· ἔμψυχον μὲν γὰρ οὐποτε γένοιτ' ἂν ἑτέρως πλὴν διὰ θεόν, ὡς ἡμεῖς ἀπεφηγάμεθα· ὅτε δὲ τοῦτο οἷός τε ἐστὶ θεός, ἅπανα αὐ-
τῷ θραστώνῃ γέγνε τοῦ πρῶτον μὲν ζῶον γεγενῆσθαι πᾶν σῶμα καὶ ὄγκον ζύμπασα, ἔπειτα, ἢπερ ἂν διανοηθῆ βέλ-
τιστα, ταύτη φέρειν. νῦν δὴ περὶ ἀπάντων τούτων εἶνα λόγον λέγομεν ἀληθῆ· οὐκ ἐστὶ γῆν τε καὶ οὐρανὸν ἅπαν-
τάς τε ἀστέρας ὄγκους τε ἐκ τούτων ζύμπαστας μὴ ψυχῆς C
πρὸς ἐκάστῳ γενομένης ἢ καὶ ἐν ἐκάστοις εἶτα εἰς ἀκρί-
βειαν κατ' ἐνιαυτὸν οὕτω πορεύεσθαι κατὰ μῆνᾶς τε καὶ ἡμέρας, καὶ ζύμπαστα τὰ γιγνόμενα ζύμπασιν ἡμῶν ἀγαθὰ γίγνεσθαι· δεῖ δὲ, ὅσῳ φλανρότερόν ἐστ' ἀνθρώπος, μὴ τοι ληροῦντά γε, σαφῶς δὲ τι λέγοντα φαίνεσθαι.

VII. Πύμας μὲν οὖν εἰ τις αἰτίας τινὰς ἐρεῖ σωματῶν ἢ φύσεις ἢ τι τοιοῦτον, οὐδὲν σαφὲς ἐρεῖ· τὸ δὲ παρ' ἡμῶν εἰρημένον σφόδρ' ἀναλαβεῖν χρῆ, πότερον ἔχει λόγον ὃ D
λόγος ἢ πάντως ὑστερεῖ, τὸ πρῶτον μὲν τὰ ὄντα εἶναι δύο, τὸ μὲν ψυχὴν, τὸ δὲ σῶμα, καὶ πολλὰ ἑκατέρω, πάντα δὲ ἀλλήλων ἄλλα καὶ ἑκάτερα ἑκατέρω, καὶ τρίτον ἄλλο οὐ-

δεν κοινὸν οὐδενί· διαφέρειν δὲ ψυχὴν σώματος. ἔμφρον
 μὲν που, τὸ δὲ ἄφρον θήσομεν, ἄρχον δὲ, τὸ δὲ ἀρχόμενον,
 καὶ τὸ μὲν αἰτιὸν πάντων, τὸ δὲ ἀναίτιον πάσης πάθης·
 Ε ὥστε τὰ γε δὴ κατ' οὐρανὸν ὑπ' ἄλλον του φάναι γεγονέ-
 ναι, καὶ μὴ ψυχῆς τε καὶ σώματος οὕτως εἶναι γεννήματα,
 πολλή μωρία τε καὶ ἀλογία. εἰ δ' οὖν δεῖ νικᾶν τοὺς περὶ
 πάντων τῶν τοιούτων λόγους καὶ πιστῶς θεῖα φαίνε-
 σθαι γεγονέναι τὰ τοιαῦτα ξύμπαντα, δυοῖν τοι θάτερα
 984 τατα, ἢ θεῶν εἰκόνας ὡς ἀγάλματα ὑπολαβεῖν γεγονέναι,
 θεῶν αὐτῶν ἐργασασμένων· οὐ γὰρ ἀνοήτων γε οὐδὲ βρα-
 χέος ἄξιων, ἀλλ' ὅπερ εἰρήκαμεν, τούτων ἡμῖν θάτερα
 θετέα, τὰ δὲ τεθέντα τιμητέον πάντων ἀγαλμάτων διαφε-
 ρόντως· οὐ γὰρ μήποτε φανῆ καλλίω καὶ κοινότερα ξυμ-
 πάντων ἀνθρώπων ἀγάλματα, οὐδ' ἐν διαφέρουσι τόποις
 ἰδρυνμένα, καθαριότητι καὶ σεμνότητι καὶ ξυμπάσῃ ζωῇ
 Β διαφέροντα, ἢ ταῦτα, ὡς πάντη ταύτη γενένηται. νῦν οὖν
 δὴ περὶ θεῶν ἐγχειρῶμεν τό γε τοσοῦτον, τὰ δύο κατιδόν-
 τες ζωὰ ὁρατὰ ἡμῖν, ἃ φαμεν ἀθάνατον, τὸ δὲ γήϊνου
 ἅπαν θνητῶν γεγονέναι, τὰ τρία τὰ μέσα τῶν πέντε τὰ
 μεταξύ τούτων σαφέστατα κατὰ δόξαν τὴν ἐπεικὴ γεγο-
 νότα πειραθῆναι λέγειν. αἰθέρα μὲν γὰρ μετὰ τὸ πῦρ
 θῶμεν, ψυχὴν δ' ἐξ αὐτοῦ τιθῶμεν πλάττειν ζωὰ δύνα-
 μιν ἔχοντα, ὥσπερ τῶν ἄλλων γενῶν, τὸ πολὺ μὲν τῆς
 C αὐτοῦ φύσεως, τὰ δὲ μικρότερα ξυνδέσμον χάριν ἐκ τῶν
 ἄλλων γενῶν· μετὰ δὲ τὸν αἰθέρα ἐξ αἴερος πλάττειν τὴν
 ψυχὴν γένος ἕτερον ζώων, καὶ τὸ τρίτον ἐξ ὕδατος· πάντα
 δὲ δημιουργήσασαν ταῦτα ψυχὴν ζώων εἰκὸς ὅλον οὐρα-
 νὸν ἐμπλήσαι, χρησαμένην πᾶσι γένεσι κατὰ δύναμιν,
 πάντων μὲν μετόχων τοῦ ζῆν γεγονότων· δεύτερα δὲ καὶ
 τρίτα καὶ τέταρτα καὶ πέμπτα, ἀπὸ θεῶν τῶν φανερῶν ἀρ-
 D ξάμενα γενέσεως, εἰς ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους ἀποτελεσθῆν.

VIII. Θεοὺς μὲν δὴ, *Δία τε καὶ Ἥραν* καὶ τοὺς ἄλλους
 πάντας, ὅπη τις ἐθέλει, ταύτη κατὰ τὸν αὐτὸν τιθέσθω
 νόμον καὶ πάγιον ἔχέτω τοῦτον τὸν λόγον· Θεοὺς δὲ δὴ
 τοὺς ὁρατοὺς, μερίστους καὶ τιμωτάτους καὶ ὀξύτατον
 ὄρωντας πάντη, τοὺς πρώτους τὴν τῶν ἄστρον φύσιν
 λεκτέον καὶ ὅσα μετὰ τούτων αἰσθανόμεθα γεγονότα,
 μετὰ δὲ τούτους καὶ ὑπὸ τούτοις ἐξῆς δαίμονας, αἴεριον δὲ Ε
 γένος, ἔχον ἔδραν τρίτην καὶ μέσην, τῆς ἐρμησίας αἰτιον,
 εὐχαις τιμᾶν μάλα χρεῶν χάριν τῆς εὐφήμου διαφορίας.
 τῶν δὲ δύο τούτων ζώων, τοῦ τ' ἐξ αἰθέρος ἐφεξῆς τε
 αἴερος, οὐδ' ὀρώμενον ὅλον αὐτῶν ἐκάτερον εἶναι· παρὸν
 δὴ πλησίον οὐ κατάδηλον ἡμῖν γίνεσθαι, μετέχοντα δὲ
 φρονήσεως θαναμιστής, ἅτε γένους ὄντα εὐμαθοὺς τε καὶ 985
 μνήμονος, γινώσκειν μὲν ξύμπασαν τὴν ἡμετέραν αὐτὰ
 διάνοιαν λέγωμεν, καὶ τὸν τε καλὸν ἡμῶν καὶ ἀγαθὸν ἅμα
 θαναμιστῶς ἀσπάζεσθαι καὶ τὸν σφόδρα κακὸν μισεῖν, ἅτε
 λύπης μετέχοντα ἤδη· θεὸν μὲν γὰρ δὴ τὸν τέλος ἔχοντα
 τῆς θείας μοίρας ἐξω τούτων εἶναι, λύπης τε καὶ ἠδονῆς,
 τοῦ δὲ φροεῖν καὶ τοῦ γινώσκειν κατὰ πάντα μετεπιη-
 φέιναι. καὶ ξυμπλήρους δὴ ζώων οὐρανοῦ γεγονότος θεοὺς Β
 μηνέεσθαι πρὸς ἀλλήλους τε καὶ τοὺς ἀκροτάτους θεοὺς
 πάντας τε καὶ πάντα, διὰ τὸ φέρεσθαι τὰ μέσα τῶν ζώων
 ἐπὶ τε γῆν καὶ ἐπὶ τὸν ὅλον οὐρανὸν ἐλαφρᾶ φερόμενα
 φύμη. τὸ δὲ ὕδατος πέμπτον ὃν ἡμῖν θεοῦ μὲν ἀπεικασίειν
 ἂν τις ὀρθῶς ἀπεικάζων ἐξ αὐτοῦ γεγονέναι, καὶ τοῦτ' εἶ-
 ναι τοτὲ μὲν ὀρώμενον, ἄλλοτε δὲ ἀποκρυφθῆν ἄδηλον
 γινόμενον, θάυμα κατ' ἀμυδρὰν ὄψιν παρεχόμενον. τού-
 των δὲ τῶν πέντε ὄντων ζώων, ὅπη τινὲς ἐνέτυχον C
 ἡμῶν, ἢ καθ' ὕπνου ἐν οὐειροπολίᾳ προστυχόντες, ἢ
 κατὰ φήμας τε καὶ μαντείας λεχθέν τισιν ἐν ἀκοαῖς ὑγαι-
 νουσιν ἢ καὶ κάμνουσιν, ἢ καὶ τελευτῇ βίον προστυχεῖσι
 γενομένοις, ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ δόξας παραγενομένας.
 28

ὄθεν ἰερὰ πολλὰ πολλῶν γέρονε, τὰ δὲ γενήσεται, τούτων πάντων νομοθέτης, ὅστις νῦν κέκτηται καὶ τὸν βραχύντατον, οὔποτε μὴ τολμήσῃ καινοτομῶν ἐπὶ θεοσεβείαν, D ἥτις μὴ σαφὲς ἔχει τι, τρέφει πόλιν ἑαυτοῦ· καὶ μὴν οὐδ' ἂν ὁ πάτριος νόμος εἴρηκε περὶ θυσῶν ἀποκαλύσει, μηδὲν τὸ παράπαν εἰδώς, ὥσπερ οὐδ' ὄν δυνατὸν εἰδέναι τῇ θνητῇ φύσει τῶν τοιούτων πέρι. τοὺς δὲ ὄντως ἡμῖν φανεροὺς ὄντας θεοὺς ἄρ' οὐχ αὐτὸς λόγος ἔχει κακίστους εἶναι τοὺς μὴ τολμῶντας λέγειν ἡμῖν καὶ φανεροὺς ποιεῖν ἀνορηγιάστους τε ὄντας ἑτέροισι θεοῖς καὶ τιμὰς μὴ δεχομένους τὰς προσηγούσας αὐτοῖς; νῦν δὲ δὴ ξυμβαίνει γινόμενον ἅμα τὸ τοιοῦτον, οἷον ἂν εἴ ποτέ τις ἡμῶν ἥλιον ἢ σελήνην ἑωρακὼς ἦν γιγνομένους ἐφορῶντας τε ἡμᾶς πάντας, καὶ μὴ ἔφραξε δυνατὸς ἂν πῃ φράξῃ, τιμῆς τε ἀμοίρους ὄντας ἅμα, καὶ μὴ προὔθυμῆτο τό γε αὐτοῦ μέρος εἰς ἐντιμον χώραν καταφανεῖς ἄγων αὐτοὺς ἑορτάς τε αὐτοῖς γίνεσθαι ποιεῖν καὶ θυσίας, ἀπολαμβανόμενον τε χρόνον ἑκάστοις μεζόνων τε καὶ ἐλαττόνων πολλάκις ἐν- 986 αὐτῶν ὥρας διανέμειν, ἄρ' οὐκ ἂν κακὸς ἑαυτῷ τε καὶ ἄλλῳ τῷ γινώσκοντι λεγόμενος ἐν δίκῃ ξυνεδοίει λέγεσθαι ποτ' ἂν;

ΚΑ. Πῶς γὰρ οὐκ, ὦ ξένη; κακίστος μὲν οὖν.

ΑΘ. Τοῦτο τοίνυν, ὦ Κλεινία φίλε, περὶ ἐμὲ νῦν γινόμενον ἴσθι φανερῶς.

ΚΑ. Πῶς λέγεις;

ΙΧ. ΑΘ. Ἴσθε ὅτι δυνάμεις τῶν περὶ ὄλον οὐρανον γεροντίας ἀδελφὰς ἀλλήλων, ἂν καθ' ἑωρακα ἐγώ· καὶ οὐδὲν μέγα διαπέπραγμαί· ὄραδιον γὰρ καὶ ἑτέρω· τούτων B δ' εἰσι τρεῖς αὐταί, μία μὲν ἥλιου, μία δὲ σελήνης, μία δὲ τῶν ἀπλανῶν ἀστρῶν, ἂν ἐμνήσθημεν ὀλίγον ἔμπροσθεν· πέντε δὲ ἕτεραι. ταύτας δὴ πάσας καὶ τούτους τοὺς ἐν ταῦταισιν εἶτε αὐτοὺς ἰόντας εἶτε φερομένους ἐν ὀρήμασι

πορεύεσθαι ταύτη, μηδεὶς ἄλλως ποτὲ νομίση πάντων ἡμῶν, ὡς οἱ μὲν θεοὶ εἰσιν αὐτῶν, οἱ δ' οὐ, μηδ' ὡς οἱ μὲν γνήσιοι, οἱ δὲ τοιοῦτοί τινες, οἷους οὐδὲ θέμις εἰπεῖν ἡμῶν οὐδενί, πάντες δὲ δὴ πάντα λέγωμιν τε καὶ φῶμεν ἀδελφούς τ' εἶναι καὶ ἐν ἀδελφαῖς μοίραις, καὶ τιμὰς ἀποδιδῶ- C μεν μὴ τῷ μὲν ἐνιαυτῷ, τῷ δὲ μῆνα, τοῖς δὲ μῆτε τινα μοῖραν τάττωμεν μῆτε τινα χρόνον, ἐν ᾧ διεξέρχεται τὸν αὐτοῦ πόλον, ξυναποτελῶν κόσμον, ὃν ἔταξε λόγος ὁ πάντων θειότατος ὁρατόν· ὃν ὁ μὲν εὐδαίμων πρῶτον μὲν ἑθαύμασεν, ἔπειτα δὲ ἑρῶτα ἔσχε τοῦ καταμαθεῖν ὅποσα θνητῇ φύσει δυνατὰ, ἠρώμενος ἄρισθ' οὕτως ἐντυχέ- στατὰ τε διάξειν τὸν βίον τελευτήσας τε εἰς τόπους ἤξειν D προσήκοντας ἀρετῇ, καὶ μεμνημένος ἀληθῶς τε καὶ ὄντως, μεταλαβῶν φρονήσεως εἰς ἂν μίας, τὸν ἐπίλοιπον χρόνον θεωρῶς τῶν καλλίστων γινόμενος ὅσα κατ' ὄψιν διατελεῖ. νῦν δὴ τὸ μετὰ τοῦθ' ἡμῖν λοιπὸν λέγειν ὅσοι τ' εἰσί, καὶ τίνες· οὐ γὰρ μήποτε φανῶμεν ψευδεῖς. βε- E βαιῶς δὴ δυσχυρίζομαι τό γε τοσοῦτον. λέγω γὰρ πάλιν ὅτι μὲν εἶναι, τῶν δὲ ὅτι μὲν εἰρησθαι, πέντε δ' εἶτι λοιπὰς. ἢ τετάρτη δὲ φορὰ καὶ διεξοδος ἅμα καὶ πέμπτη τάχει μὲν ἥλιῳ σχεδὸν ἴση, καὶ οὔτε βραδυτέρα οὔτε θάττων· τό γ' ἐπίπαν αἰεὶ τούτων τριῶν ὄντων τὸν νοῦν ἱκανὸν ἔχοντα ἠγείσθαι. λέγωμεν δὴ ταύτας ἥλιου τ' εἶναι καὶ ἑωσφόρου, καὶ τρίτον ὡς μὲν ὀνόματι φράξῃ οὐκ ἔστι διὰ τὸ μὴ γινώσκεσθαι, τοῦτου δ' αἰτιος ὁ πρῶτος ταῦτα κατιδῶν βάρβαρος ἂν· παλαιὸς γὰρ δὴ τόπος ἐθρεψε τοὺς πρῶτους ταῦτα ἐνοήσαντας διὰ τὸ κάλλος 987 τῆς θερινῆς ὥρας, ἦν Αἴγυπτός τε καὶ Συρία ἱκανῶς κέκτηται, φανεροὺς μὲν ὡς ἔπος εἰπεῖν ἀστέρας αἰεὶ ξύμπαντας καθορῶντας, ἕτε νεφῶν καὶ ὑδάτων ἀπόπροσθεν αἰεὶ τοῦ κόσμου κατφωκισμένους· ὄθεν καὶ πανταχόσε καὶ δεῦρ' ἐξήκει, βεβαβανισμένα χρόνῳ μυριετὲ τε καὶ 28*

ἀπίστω. διὸ θαρροῦντα χρῆ ταῦτα εἰς νόμους θεῶναι· τὸ γὰρ μὴ τίμα τὰ θεῖα εἶναι ἢ τάδε μὴ θεῖα σαφῶς οὐκ ἐμφρόνως. ὅτι δὲ οὐκ ὀνόματα ἐσχῆκε, τὴν γε αἰτίαν χρῆ λέγεσθαι ταύτην, ἀλλὰ γὰρ ἐπωνυμίαν εἰλήφασι θεῶν· ὁ μὲν γὰρ ἑωσφόρος ἑσπερός τε ὦν αὐτὸς Ἀφροδίτης εἶναι σχεδὸν ἔχει λόγον καὶ μάλα Συρίῳ νομοθέτῃ πρόπον, ὁ δ' ὀμόδρομος ἠλίῳ τε ἅμα καὶ τούτῳ σχεδὸν Ἑρμοῦ· τρεῖς δ' ἔτι φορᾶς λέγωμεν ἐπὶ δεξιᾷ πορευομένων μετὰ σελήνης τε καὶ ἡλίου. ἓνα δὲ τὸν ὄγδοον χρῆ λέγειν, ὃν μάλιστα ὦν τις ἄνω κόσμον προσαγορεύοι, ὃς ἐναντίος ἐκείνοις ζύμπασι πορεύεται, ἄγων τοὺς ἄλλους, ὡς γε ἀνθρώποις φαίνοιτ' ἂν ὀλίγα τούτων εἰδόσιν, ὅσα δὲ ἱκανῶς ἴσμεν, ἀνάγκη λέγειν καὶ λέγομεν· ἢ γὰρ ὄντως οὐσα σοφία ταύτη πῆ φαίνεται τῷ καὶ σμικρὰ ζυνοῖας ὀρθῆς θείας τε μετεληφότι. λοιποὶ δὴ τρεῖς ἀστέρες, ὧν εἰς μὲν βραδυτήτι διαφέρων αὐτῶν ἐστί, Κρόνου δ' αὐτὸν τινες ἐπωνυμίαν φθέγγονται· τὸν δὲ μετὰ τούτου βραδυτήτι λέγειν χρῆ Διός· Ἄρεως δὲ ὁ μετὰ τούτου· πάντων δὲ οὗτος ἐρυθρότατον ἔχει χροῶμα. χαλεπὸν δὲ οὐδὲν τούτων κατανοῆσαι τινα φράζοντός τινος, ἀλλὰ μαθόντα, ὡς λέγομεν, ἠγεῖσθαι δεῖ.

X. Τόδε γε μὴν διανοηθῆναι χρῆ πάντ' ἄνθρωπα Ἑλληνα, ὡς τόπον ἔχομεν τὸν τῶν Ἑλλήνων πρὸς ἀρετὴν ἐν τοῖς σχεδὸν ἀρίστον· τὸ δ' ἐπαινετὸν αὐτοῦ χρῆ λέγειν ὅτι μέσος ἂν εἴη χειμῶνων τε καὶ τῆς θερινῆς φύσεως, ἢ δ' ὑστεροῦσα ἡμῖν εἰς τὸ θερινὸν φύσις τοῦ περὶ τὸν ἐκεῖ τόπον, ὅπερ εἶπομεν, ὑστερον αὐτοῖς παραδέδωκε τὸ τούτων τῶν θεῶν τοῦ κόσμου κατανόημα. λάβωμεν δὲ ὡς ὅτι περ ἂν Ἑλληνας βαρβάρων παραλάβωσι, κάλλιον τοῦτο εἰς τέλος ἀπεργάζονται· καὶ δὴ καὶ περὶ τὰ νῦν λεγόμενα ταῦτόν δεῖ διανοηθῆναι τοῦτο, ὡς χαλεπὸν μὲν πάντα τὰ τοιαῦτα ἀναμφισβητήτως ἐξευρίσκειν, πολλὴ δ' ἐλπίς ἅμα

καὶ καλὴ κάλλιον καὶ δικαιοτέρον ὄντως τῆς ἐκ τῶν βαρ- 988
 βάρων ἐλθούσης φήμης τε ἅμα καὶ θεραπείας πάντων τούτων τῶν θεῶν ἐπιμελήσεσθαι τοὺς Ἑλληνας, παιδείαις τε καὶ ἐκ Δελφῶν μαντεῖαις χρωμένους καὶ πάσῃ τῇ κατὰ νόμους θεραπείᾳ. τόδε δὲ μηδεὶς ποτε φοβηθῆ τῶν Ἑλλήνων, ὡς οὐ χρῆ περὶ τὰ θεῖα ποτε πραγματευέσθαι θνητούς ὄντας, πᾶν δὲ τούτου διανοηθῆναι τούναντίον, ὡς οὔτε ἄφρον ἐστί ποτε τὸ θεῖον οὔτε ἀγνοεῖ που τὴν ἀνθρώπινην φύσιν, ἀλλ' οἶδεν, ὅτι διδάσκοντος αὐτοῦ ζυνο- B
 ακολουθήσει καὶ μαθήσεται τὰ διδασκόμενα· ὅτι δὲ διδάσκει τοῦτο αὐτὸ ἡμᾶς, μαυθάνομεν δὲ ἡμεῖς ἀριθμὸν τε καὶ ἀριθμεῖν, οἶδε δὴ που· πάντων γὰρ ἀφρονέστατον ἂν εἴη τοῦτο ἀγνοοῦν· τὸ λεγόμενον γὰρ ἂν ὄντως αὐτὸ αὐτὸ ἀγνοεῖ, χαλεπαῖνον τῷ δυναμένῳ μαυθάνειν, ἀλλ' οὐ συγκαίρον ἄνευ φθόνου διὰ θεῶν ἀγαθῶ γενόμενον. λόγον δὲ καὶ πολλὸν καὶ καλὸν ἔχει, τότε μὲν, ὅτε περὶ θεῶν ἦν ἀνθρώποις διανοήματα πρώτα, ὡς τ' ἐγένοντο οἰοί τ' ἐγί- C
 γνοντο καὶ ὄθεν καὶ οἷας μετεχειρίζοντο πράξεις, μὴ κατὰ νοῦν τοῖς σώφροσι λέγεσθαι μηδὲ φίλως, μηδ' ὡς οἱ δευτεροί, ἐν οἷς πρεσβύτατα μὲν τὰ πυρὸς ἐλέγετο καὶ ὕδατος καὶ τῶν ἄλλων σωμάτων, ὕστερα δὲ τὰ τῆς θανμαστῆς ψυχῆς, καὶ φορὰ κρείττων καὶ τιμιωτέρα, ἦν τὸ σῶμα εἰ-
 ληκε φέρειν αὐτό τε ἑαυτὸ θερμοτήσι καὶ ψύξεσι καὶ πᾶσι τοῖς τοιούτοις, ἀλλ' οὐ ψυχῇ σῶμά τε καὶ ἐαυτήν· νῦν δ' ὅτε λέγομεν ψυχὴν μὲν, ἄνπερ ἐν σώματι γένηται, θάυμα οὐδὲν κινεῖν τε καὶ περιφέρειν τοῦτο καὶ ἐαυτήν, οὐδ' D
 ἡμῖν ἀπίσται ψυχὴ κατὰ λόγον οὐδένα ὡς βάρος οὐδὲν περιφέρειν δυναμένη. διὸ καὶ νῦν ἡμῶν ἀξιούτων, ψυχῆς οὔσης αἰτίας τοῦ ὅλου, καὶ πάντων μὲν τῶν ἀγαθῶν ὄντων τοιούτων, τῶν δὲ αὐτῶν φλαύρων τοιούτων ἄλλων, τῆς μὲν φορᾶς πάσης καὶ κινήσεως ψυχὴν αἰτίαν εἶναι [θαῦμα οὐδέν], τὴν δ' ἐπὶ τὰγαθὸν φορὰν καὶ κίνησιν τῆς ἀρίστης E

ψυχῆς εἶναι, τὴν δ' ἐπὶ τὸναντίον ἐναντίαν, νενικημέναι
δεῖ καὶ νικᾶν τὰ ἀγαθὰ τὰ μὴ τοιαῦτα.

XI. Ταῦτα ἡμῖν εἰρηται πάντα κατὰ τὴν τῶν ἀνο-
σίων τιμωρὸν δίκην· περὶ δὲ δὴ τὸ δοκιμαζόμενον οὐχ
οἶόν τε ἡμῖν ἀπιστεῖν, ὡς οὐ δεῖ τὸν γε ἀγαθὸν σοφὸν
989 ἡμᾶς ἠγεῖσθαι, τὴν δὲ σοφίαν ταύτην, ἣν ζητοῦμεν πάλαι,
ἴδωμεν ἂν ποτ' ἄρα ἐπινοήσωμεν ἢ κατὰ παιδείαν ἢ κατὰ
τέχνην, ἣντινα τοῦ γιγνώσκειν ἐνδεεῖς ὄντες τῶν δικαίων
ἀγνώμονες ἂν εἴμεν. ὄντες τοιοῦτοι, δοκοῦμεν δὴ μοι, καὶ
λεκτέον· ἄνω γὰρ καὶ κάτω ζητῶν, ἣ μοι καταφανῆς γέ-
γρονε, πειράσομαι δὴλην ὑμῖν αὐτὴν ἀποτελεῖν. τὸ δὴ μέ-
ριστον ἀρετῆς οὐ καλῶς πραττόμενον ἡμῖν γέγονεν αἴτιον,
ὡς ἄρτι σημαίνειν ἐκ τῶν εἰρημένων μοι σφόδρα δοκεῖ.
B μείζον μὲν γὰρ ἀρετῆς μηδαὶς ἡμᾶς ποτὲ πείδη τῆς εὐσε-
βείας εἶναι τῷ θνητῷ γένει· τοῦτο δ' ὅτι δι' ἀμαθίαν τὴν
μεγίστην ἐν ταῖς ἀρίσταις φύσεσιν οὐ γέγονε, λεκτέον.
ἀρίσται δ' εἰσὶν αἱ χαλεπώτατα μὲν ἂν γενόμεναι, μέγι-
στον δὲ ὄφελος, ἂν γίνωνται· τὰ τε γὰρ τῆς βραδείας τε
καὶ τῆς ἐναντίας φύσεως μετρίως ἀποδεχομένη ψυχὴ καὶ
πρῶως εὐκόλος ἂν εἴη, τὴν τε ἀνδρείαν ἀγαμένη, καὶ πρὸς
τὸ σωφρονεῖν εὐπειθής, καὶ τὸ γε μέγιστον ἐν ταύταις ταῖς
C φύσεσι δυναμένη μανθάνειν καὶ μνήμων οὐσα εὖ μάλα
χαίρειν τοῦτοις ἀντοῖς δύναται· ἂν φιλομαθῆς ὡστ' εἶναι.
ταῦτα γὰρ οὔτε ῥάδια φύεσθαι, γενόμενά τε καὶ τροφῆς
καὶ παιδείας τυχόντα, ἧς δεῖ, τοὺς πλείστοις αὐτῶν καὶ
χείρους κατέχειν ὀρθότατα δύναται· ἂν τῷ φρονεῖν καὶ
πράττειν καὶ λέγειν περὶ θεοῦς ἕκαστα, ὡς δεῖ τε καὶ ὅτε
D ἀνθρώπους, οὐ σχήμασι τεχνάζοντας, ἀλλὰ ἀληθείᾳ τι-
μῶντας ἀρετῆν, ὃ δὴ καὶ μέγιστόν ἐστι ξυμπάντων πάση
τῇ πόλει. τοῦτο δὴ οὖν τὸ μέρος εἶναι φάμεν φύσει κυ-
ριώτατον καὶ δυνατόν ὡς οἶόν τε κάλλιστα καὶ ἀρίστα

μαθεῖν, εἰ διδάσκοι τις· ἀλλ' οὐδ' ἂν διδάξειεν, εἰ μὴ
θεὸς ὑφηγοῖτο· εἰτ' οὖν διδάσκοι, κατὰ τρόπον δὲ μὴ
δορῶ τὸ τοιοῦτον, κρείττον μὴ μανθάνειν· ὁμῶς δ' ἐκ τῶν
νῦν λεγομένων ἀνάγκη μαθεῖν ταῦτα καὶ ἐμὲ λέγειν τὴν
τοιαύτην τε καὶ ἀρίστην φύσιν. πειράσομεθα δὴ τῷ τε λόγῳ
διεξελεθεῖν ἂ τ' ἐστὶ καὶ οἷα καὶ ὡς δεῖ μανθάνειν, κατὰ E
δύναμιν τὴν τ' ἐμὴν τοῦ λέγοντος καὶ τὴν τῶν δυναμένων
εἰσακουῖσαι θεοσεβείας, ὅτινι τρόπῳ τις τινα μαθήσεται. 990
σχεδὸν μὲν οὖν ἐστὶν αἰτοπον ἀκούσαντι· τὸ δ' ὄνομα αἰ-
τοῦ λέγομεν ἡμεῖς γε, ὃ τις οὐκ ἂν ποτε δόξειε δι' ἀπει-
ρίαν τοῦ πράγματος, ἀστρονομίαν, ἀγνοοῖ τε, ὅτι σοφά-
τατον ἀνάγκη τὸν ἀληθῶς ἀστρονόμον εἶναι, μὴ τὸν καθ'
Ἡσίοδου ἀστρονομοῦντα καὶ πάντας τοὺς τοιοῦτους, οἷον
δυσμᾶς τε καὶ ἀνατολᾶς ἐπεσκεμμένον, ἀλλὰ τὸν τῶν
ὀκτῶ περιόδων τὰς ἐπτὰ περιόδους, διεξιούσης τὸν αὐτὸν
κύκλον ἐκάστης, οὕτως ὡς οὐκ ἂν ῥαδίως ποτὲ πάσα φύ- B
σις ἱκανῆ γένοιτο θεωρησαί, μὴ θαυμαστῆς μετέχουσα φύ-
σεως· ὃ νῦν εἰρήκαμεν ἐροῦμέν τε, ὡς φάμεν, ὅπη δεῖ
τε καὶ ὅπως χρεῶν μανθάνειν· πρῶτον δ' ἡμῖν τόδε λε-
γέσθω.

XII. Σελήνη μὲν περίοδον τὴν αὐτῆς τάχιστα διέξει-
σεν, ἄγουσα μῆνα καὶ πανσέληνον πρῶτην· δεύτερον δὲ
κατανοεῖν δεῖ τὸν ἥλιον, τροπᾶς ἄγοντα διὰ πάσης τῆς
αὐτοῦ περιόδου, καὶ τούτῳ τοὺς ξυνδρομούς· ἵνα δὲ μὴ
πολλάκις ταῦτά περὶ τῶν αὐτῶν διαλεγόμεθα, τὰς ἄλλας C
ἄστας ἐν τῷ πρόσθεν διεξήλθομεν ὁδοῦς τούτων οὐ ῥάδιον
ξυμνοεῖν, ἐπὶ δὲ ταῦτα παρασκευάζοντας φύσεις, δι' ἃς
δυνατὸν εἶναι χρεῶν πολλὰ προδιδάσκοντα καὶ ἐθίζοντα
δεῖ διαπονήσασθαι παιδα ὄντα καὶ νεανίσκον. διὸ μαθη-
μάτων δέον ἂν εἴη· τὸ δὲ μέγιστόν τε καὶ πρῶτον ἀριθ-
μῶν αὐτῶν, ἀλλ' οὐ σώματα ἐχόντων, ἀλλὰ ὅλης τῆς
τοῦ περιττοῦ τε καὶ ἀρτίου γενέσεώς τε καὶ δυνάμεως,

D ὅσην παρέχεται πρὸς τὴν τῶν ὄντων φύσιν. ταῦτα δὲ μα-
 θόντι τούτοις ἐφεξῆς ἐστὶν ὁ καλοῦσι μὲν σφόδρα γελοῖον
 ὄνομα γεωμετρίαν, τῶν οὐκ ὄντων δὲ ὁμοίων ἀλλήλοις
 φύσει ἀριθμῶν ὁμοιώσις πρὸς τὴν τῶν ἐπιπέδων μοῖραν
 γεγονυῖα ἐστὶ διαφανής· ὁ δὲ θαῦμα οὐκ ἀνθρώπινον
 ἀλλὰ γεγονὸς θεῖον φανερόν ἄν γίγνοιτο τῷ δυναμένῳ
 ξυνοεῖν. μετὰ δὲ ταύτην τοὺς τρεῖς ἠϋξημένους καὶ τῆ
 στερεῆ φύσει ὁμοίους, τοὺς δὲ ἀνομοίους αὐτῶν γεγονότας
 ἑτέρα τέχνη ὁμοία ταύτῃ, ἣν δὲ γεωμετρίαν ἐκάλεσαν οἱ
 E προστυχεῖς αὐτῆς γεγονότες· ὁ δὲ θεῖον τ' ἐστὶ καὶ θαυ-
 μαστὸν τοῖς ἐγκαθηροῦσι τε καὶ διανοουμένοις, ὡς περὶ τὸ
 διπλάσιον αἰεὶ στρεφομένης τῆς δυνάμεως καὶ τῆς ἐξ ἐναν-
 τίας ταύτης καθ' ἑκάστην ἀναλογίαν εἶδος καὶ γένος ἀπο-
 991 τυποῦται πᾶσα ἡ φύσις. ἡ μὲν δὲ πρώτη τοῦ διπλάσιου
 κατ' ἀριθμὸν ἐν πρὸς δύο κατὰ λόγον φερομένη, διπλάσιον
 δὲ ἡ κατὰ δυνάμιν οὕσα· ἡ δ' εἰς τὸ στερεόν τε καὶ ἄπτον
 πάλιν αὐτὸ διπλάσιον, ἀφ' ἑνὸς εἰς ὀκτώ διαπορευθεῖσα· ἡ
 δὲ διπλάσιον μὲν εἰς μέσον, ἴσως δὲ τοῦ ἐλάττονος πλέον
 ἐλαττόν τε τοῦ μείζονος, τὸ δ' ἕτερον τῷ αὐτῷ μέρει τῶν
 ἄκρων αὐτῶν ὑπερέχον τε καὶ ὑπερεχόμενον. ἐν μέσῳ δὲ
 B τοῦ ἐξ πρὸς τὰ δώδεκα ξυνέβη τό τε ἡμίολιον καὶ ἐπίτρι-
 τον. τούτων αὐτῶν ἐν τῷ μέσῳ ἐπ' ἀμφοτέρα στρεφομένη
 τοῖς ἀνθρώποις σύμφωνον χρεῖαν καὶ σύμμετρον ἀπενεί-
 ματο παιδιᾶς ὄρθου τε καὶ ἀρμονίας χάριω, εὐδαίμωνι
 χορεία Μουσῶν δεδομένη.

XIII. Ταῦτα μὲν οὖν δὴ ταύτη γιγνέσθω τε καὶ ἐχέτω
 ξύμπαντα· τὸ δ' ἐπὶ τούτοις τέλος, εἰς θεῖαν γένεσιν ἄμ-
 και τὴν τῶν ὄντων καλλίστην τε καὶ θειοτάτην φύ-
 ἰτέον, ὅσην ἀνθρώποις θεὸς ἔδωκε κατιδεῖν, ἣν οὐκ
 C ἄνευ τῶν νῦν διειρημένων μὴ κατιδῶν ἐπεύξεταί τις
 στήνη παραλαβεῖν. πρὸς τούτοις δὲ τὸ καθ' ἐν τῷ κα-
 εἶδη προσακτέον ἐν ἐκάσταις ταῖς συνουσίαις, ἐρωτῶν

τε καὶ ἐλέγχοντα τὰ μὴ καλῶς ῥηθέντα· πάντως γὰρ καλ-
 λίστη καὶ πρώτη βίαστος ἀνθρώποις ὀρθῶς γίγνεται,
 ὅσαι δὲ οὐκ οὕσαι προσποιῶνται, μαισιότατος πόνοσ
 ἀπάντων. ἐτι δὲ τὴν ἀκρίβειαν τοῦ χρόνου ἡμῖν ληπτέον,
 ὡς ἀκριβῶσ ἀποτελεῖ πάντα τὰ κατ' οὐρανὸν γιγνόμενα,
 ἵν' ὁ πιστεύσασ, ὡσ ὁ λόγος ἀληθῆσ γέγονεν, ὅτι προσβύ-
 τερόν τ' ἐστὶν ἄμα καὶ θειοτέρον ψυχῆ σώματος, ἠγήσαιτ'
 ἄν παγκάλωσ τε καὶ ἱκανῶσ εἰρησθῆαι τὸ θεῶν εἶναι πάντα
 πλέα καὶ μηδέποτε ληθῆ μηδὲ ἀμελεία τῶν κρειττόνων
 ἡμῶσ παραλιγορησθῆαι. νοητέον δ' ἐστὶ περὶ πάντα τὰ
 τοιαῦτα τόδε, ὡσ, ἂν μὲν τις ἕκαστα τούτων ὀρθῶσ λαμ-
 βάνῃ, μέγ' ὄφελωσ γίγνεται τῷ παραλαμβάνοντι κατὰ τρό-
 που, εἰ δὲ μῆ, θεὸν ἄμεινον αἰεὶ καλεῖν· ὁ δὲ τρόπωσ ὀδε-
 ἀνάγκη γὰρ τό γε τοσοῦτον φράζειν. πᾶν διάγραμμα ἀριθ-
 992 μῶσ τε σύστημα καὶ ἀρμονίασ σύστασιν ἅπασαν τῆσ τε
 τῶν ἄστρον περιφοράσ τὴν ὁμολογίαν οὕσαν μίαν ἀπᾶν-
 των ἀναφανῆναι δεῖ τῷ κατὰ τρόπον μανθάνοντι, ἀνα-
 φανῆσεται δὲ, ἂν, ὃ λέγομεν, ὀρθῶσ τις εἰσ ἐν βλέπων
 μανθάνῃ· δεσμὸσ γὰρ πεφνωσ πάντων τούτων εἰσ ἀνα-
 φανῆσεται διανοουμένοισ· εἰ δ' ἄλλωσ πωσ ταῦτα μετα-
 χειριεταί τις, τύχῃν δεῖ καλεῖν, ὡσπερ καὶ λέγομεν. οὐ
 γὰρ ἄνευ γε τούτων μήποτέ τις ἐν πόλεσιν εὐδαίμων γέ-
 νηται φύσισ, ἀλλ' αὐτοσ ὁ τρόπωσ, αὐτῆ ἡ τροφή, ταῦτα
 τὰ μαθήματα, εἴτε χαλεπὰ εἴτε ῥᾶδια, ταύτη πορευτέον·
 ἀμελεῆσαι δὲ οὐ θεμιτόν ἐσσι θεῶν, καταφανοῦσ γενομέ-
 νησ τῆσ πάντων αὐτῶν κατὰ τρόπον λεγομένησ φήμησ εὐ-
 ψυχούσ. τὸν δὲ ξύμπαντα ταῦτα οὕτωσ εἰληφότα, τούτων B
 πτόλῳ τὸν ἀληθέστατα σοφώτατον· ὃν καὶ δυσχυροζομαι
 χαίρων καὶ σπουδάζων ἄμα, ὅτε θανάτω τις τῶν τοιοούτων
 τῆν αὐτοῦ μοῖραν ἀναπλήσει, σχεδὸν ἑάνπερ ἐτ' ἀποθα-
 νῶν ἢ, μήτε μεθέξειν ἐτι πολλῶν τότε καθάπερ νῦν αἰ-
 σθήσεων, μίασ τε μοῖρασ μετεληφότα μόνον καὶ ἐκ πολ-

λῶν ἓνα γεγονότα εὐδαιμονία τε ἔσεσθαι καὶ σοφώτατον
 ἄμα καὶ μακάριον, εἴτε τις ἐν ἠπείροις εἴτ' ἐν νήσοις μα-
 C κάριος ὢν ζῆ, κακείνον μεθέξειν τῆς τοιαύτης αἰετύχης,
 κείτε δημοσία τις ἐπιτηδεύσας ταῦτα εἴτε ἰδία διαβίῳ, τὰ
 αὐτὰ καὶ ὡσαύτως αὐτὸν πράξειν παρὰ θεῶν. ὃ δὲ κατ'
 ἀρχάς τε ἐλέγομεν, καὶ νῦν αὐτὸς παρέσθαι λόγος ἀληθῆς
 ὄντως, ὡς οὐ δυνατόν ἀνθρώποις τελέως μακαρίους τε καὶ
 εὐδαιμοσι γενέσθαι πλήν ὀλίγων, ἔστι ταῦτα ὁρθῶς εἰρη-
 μένα· ὅποσοι γὰρ θεῖοι καὶ σώφρονες ἄμα τῆς ἄλλης τε
 μετέχοντες ἀρετῆς φύσει, πρὸς δὲ τούτοις ὅσα μαθήματος
 D ἔχεται μακαρίον πάντα ἐλληφότες, ἃ δ' ἔστιν εἰρήκαμεν,
 τούτοισι μόνοις τὰ τοῦ δαιμονίου ζύμπαντα ἱκανῶς εἰ-
 ληχέ τε καὶ ἔχει. τοῖς μὲν οὖν ταῦτα οὕτω διαπονήσασιν
 ἰδία λέγομεν καὶ δημοσία κατὰ νόμον τίθεμεν, εἰς προεβύ-
 του τέλος ἀφικομένοις τὰς μεγίστας ἀρχάς παραδίδοσθαι
 δεῖν, τοὺς δ' ἄλλους τούτοις ξυνεπομένους εὐφημεῖν πάν-
 τας θεοὺς ἄμα καὶ πάσας, καὶ τὸν νυκτερινὸν ζύλλονγον
 ἐπὶ ταύτην τὴν σοφίαν ἱκανῶς γνόντας τε καὶ δοκιμάσαν-
 E τας ἡμᾶς ὁρθότατα πάντα παρακαλεῖν.

Bei B. G. Teubner in Leipzig ist erschienen und in allen
Buchhandlungen zu haben:

Handbuch der Religion und Mythologie der Griechen und Römer.

Für Gymnasien bearbeitet

von

Heinrich Wilhelm Stoll,

Conrector am Gymnasium zu Weiburg.

Mit 12 Tafeln Abbildungen.

Vierte sehr verbesserte und vermehrte Auflage.

8. geh. Preis 1 Thlr. In Parthien von 6 Exemplaren à 24 Ngr
Elegant gebunden 1 Thlr. 10 Ngr.

Es fehlte bisher an einem Buche, welches, auf dem heutigen Standpunkte der Wissenschaft stehend, die Religion und Mythologie der Griechen und Römer speciell für die Bedürfnisse der Gelehrtenschulen darzustellen versucht hätte, indem die vorhandenen mythologischen Lehrbücher entweder noch ganz in der alten Zeit fussen oder, wie die Handbücher von Heffter und Schwenck, über den Kreis der Schule weit hinausgehen. Die vorliegende Schrift ist mit besonderer Rücksicht auf die Oberclassen der Gymnasien abgefasst. In möglichster Kürze sucht der Verfasser eine Darstellung der griechischen Mythologie und Religion auf der Stufe der Entwicklung zu geben, auf welche sie durch Homer und Hesiod gehoben worden ist und auf der sie während der Blüthezeit des hellenischen Lebens stand. Doch ist bei den einzelnen Gottheiten auch

auf die weniger entwickelten Vorstellungen einer frühern Zeit oder localer Culte, sowie auf die Ausartungen späterer Zeit hingewiesen und durch einen kurzen einleitenden Theil der Entwicklungsgang der griechischen Religion selbst in allgemeinen Umrissen geschildert worden. Um den Zwecken des Gymnasiums völlig zu genügen, ist in dieser neuen wesentlich verbesserten und vermehrten Auflage die Römische Mythologie ebenfalls ausführlich behandelt worden.

Die beigegebenen Kupfertafeln enthalten Abbildungen von Antiquen nach O. Müller's und Oesterley's Denkmälern der alten Kunst, und ein vollständiges Register erleichtert das Nachschlagen.

Alle bis jetzt erschienenen Beurtheilungen sprechen sich einstimmig dahin aus, dass der Verfasser seinen Zweck vollkommen erreicht und einem allgemein gefühlten Bedürfnisse genügend abgeholfen habe. In England und Dänemark sind Uebersetzungen des Buchs erschienen, ein Beweis, dass dasselbe auch im Auslande die ihm gebührende Anerkennung gefunden hat.